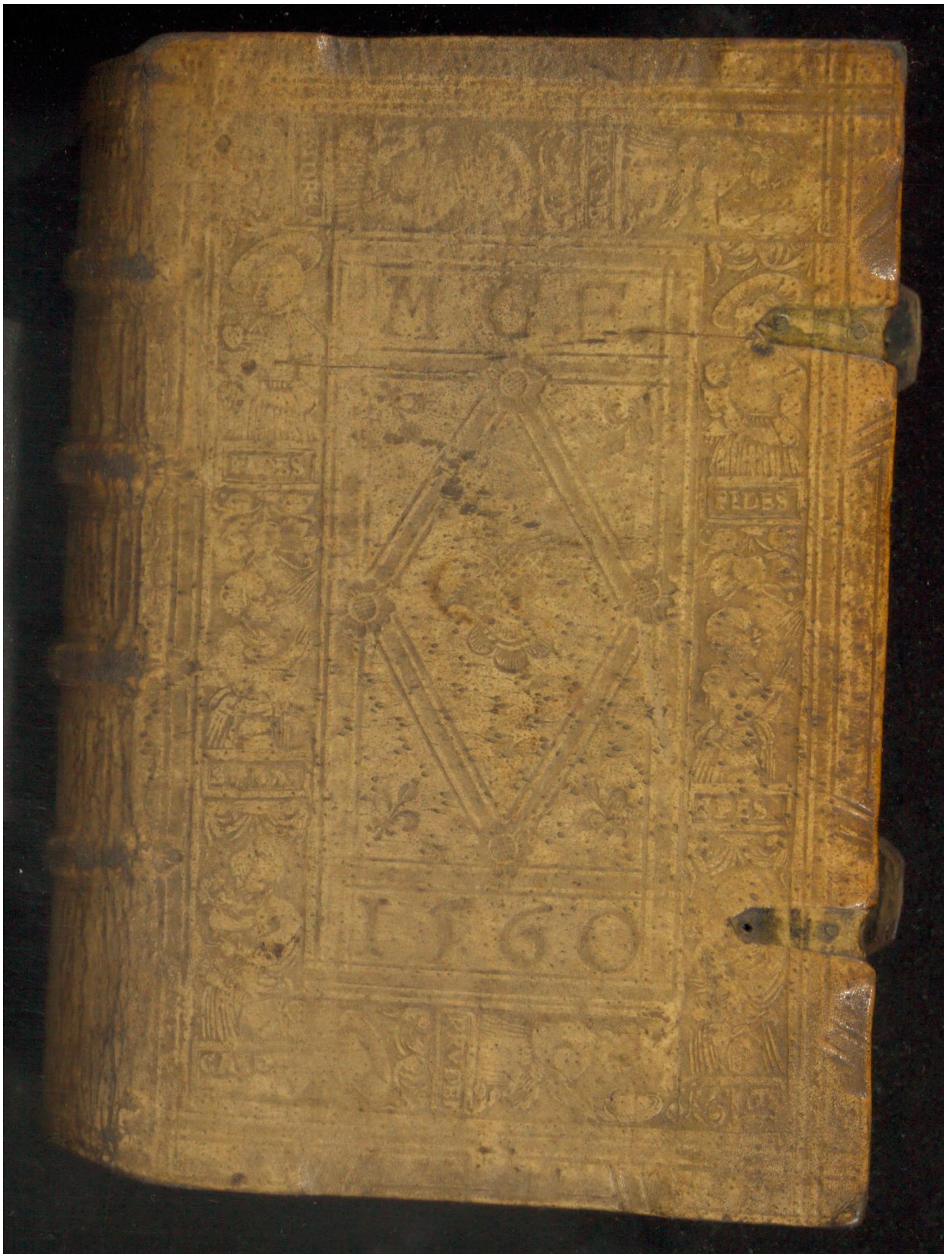

FIDES
FIDES
1560

Harles D.

Editio rara.

10x

ALEXANDRI TRALLIANI MEDICI

ABSOLVTISSIMI LIBRI DVODECIM,

Razæ de Pestilentia libellus.

Omnes nunc primùm de Græco accuratissimè conuersi, multísque in locis restituti & emendati, per

Ioannem Guinterium Andernacum D. M.

OMNIA VINCIT VIRTVS.

ARGENTORATI,

Ex officina Remigii Guedonis.

Anno M. D. XLIX.

Argentinę 7-bris 1579. Nonis Novemb.

Sum ... Joannis Exlini Geisling.

AD THOMAM CRANMERVM ARCHIEPISCOPVM CANTVARIENSEM, ANGLIAE PRIMATEM, IOANNIS GVINTERII ANDERNACI PRAEFATIO.

VM VETERES REI LITErariæ calamitates, ac ruinas penitius considero, CRANMERE HONORATISSIME, non minimæ illæ mihi esse videntur, quòd tot prçclari laudatarũ artium scriptores maiorum memoria cum ex aliis incõmodis, tum ex linguarum ignoratione aut prorsus interierint, aut apud paucos quosdam suis potius quàm publicis rationibus consulentes multis annis de-

liuerint, vt nullus inde fructus ad homines literarum ſtudioſos peruenerit: vel tam corrupti, ac deformes prodierint, priſtinum vt nitorem vix repræſentent. Id cùm in plæriſque aliis, tum hoc Alexandro Tralliano accidiſſe apparet, qui annis mille amplius deſideratus, nuper tandem Gręcè ſingulari Dei beneficio in lucẽ exiit, omnibus certè literatis, præſertim Medicinã exercentibus vtiliſſimus futurus. Nam cùm accuratam eius in docendo rationem, artificium, ordinẽ, & fidem intueor, haud ſcio an quiſquam veterum, aut recentiorum cum eo ſit conferẽdus. Scribunt nõnulli Alexandrum hunc

patrum memoria Iatro ſophiſtá,
alii initio quidem Sophiſtam, po-
ſtea verò Iatron, hoc eſt medicum
excellentię ratione appellatum fu-
iſſe, ſed quibus id faciant autori-
bus, non oſtendunt, nec ego ma-
gnopere cum illis contédendum
eſſe puto. Hoc certè mihi videtur,
Alexádro, etſi longè omnibus ſuę
ætatis medicis ingenio, atq; erudi
tione antecelluerit, Iatri tamen co
gnomentum internotionis potius
gratia fuiſſe inditū, quòd multi tūc
Alexádri appellarétur, præſertim,
cum poſteriores tum Græci, tum
Arabes eum ſimpliciter Alexan-
drum nuncuparint. Porrò ſi ætaté
qua ille floruerit inquiramus, Ori

Tempus quo vixit. basio quidé, AEtióque posteriore fuisse constat: vt quorum nominatim aliquoties meminerit: Paulo autem Aegineta priorem extitisse inde cognoscitur, quòd ille huius vt idonei scriptoris, medicamentorúmque ipsius mentionem faciat. Atque ita Alexander veluti medius inter illos, nempe non multò post Iuliani Imperatoris tépora vixisse rectè dicetur. Porrò vt ipse in arte cognoscenda tractádáq; excellés fieret, et cõsummatus, nõ diu in

Trallianus unde. patria sua Tralle, ciuitate Lydiæ aliàs celebri, atque eruditissimis hominibus, liberalissimísque studiis affluenti permanendum, sed omnes cunctæ Græciæ partes, Itali

am, Gallias, Hiſpanias peragran-
das ſibi eſſe cenſuit. Vnde etiã di-
uerſarum gentiũ vocibus ſæpe vti
tur, quæ non paruam eius in arte
paſſim diligẽtiam teſtantur. Poſt
lõgas iam peregrinationes ad ſcri
bẽdi ſtudium ſe cõtulit, & experi-
menta, quæ multo vſu, atq; pericli
tatione ex morbis collegerat, in
cõmentarios hoſce redigenda pu
tauit. Quibus omniũ morborum
genera, & differentias tam accura
tè perſequitur, vt nihil amplius in
eis deſiderare queas. Hos inquam
libros anno ſuperiore in latinam
orationem conuertere ſum agreſ
ſus, eo nimirũ animo, vt tum Me-
dicinæ, tum aliarum quoq; diſci-

plinarum ſtudioſi exquiſitã compendioſámq; affectuum cognoſcendorum, & curãdorum rationem haberent, quam circumferre ſecum, & tuto imitari queãt. Nam vt vetéres Medici, recentioréſque multa de curandis morbis ſcripſerint, nemo tamen, pace iſtorum dixerim, Therapeuticé accuratius illo, melioriq; artificio, et apto magis ordine docuit, eámq; maiore vſu, atq; experiẽtia comprobauit, Galenus quidẽ de omnibus Medicinæ partibus copioſiſſimè tractauit, ſed quòd ipſe in aliis reprehendit, plæraq; confuſius, indiſtinctiúſque, nec vno in opere de vniuerſis affectibus, vt res exigebat, com

mentatus eſt. Oribaſius Medicinam in cõpendium redigere Iuliani Imperatoris iuſſu conatus, totum ferè Galenum in ſeptuaginta duos libros coëgit, vnde etiam Simia illius appellatus eſt. Verùm cum opus hoc grandius cerneret, quàm vt à multis cõparari poſſet, idẽ rurſus in octo ad Euſtathium filium libros tanta breuitate redegit, vt plæriq; morbi in eis non attingantur, imperfectaq́; tum cauſarum, tum ſignorũ obſeruatio habeatur: nonnunquã integra quoque curatio deſideretur. Paulus deinde AEgineta ſuum de Medicina volumen ſcribendum ſuſcepit, vt ex omnibus ipſe quaſi faceret

Ægineta

temperamentum, neq; prolixum, neq; nimis ſuccinctum: ſed in hoc quoq; eſt, quod eruditi requirant. AEtius porrò eandé penè ſcribendi rationem, quam coæuus ipſius Oribaſius obtinet: multa quoq; ex aliis mutuatus eſt, ſuiſque inſeruit liberius, nulla adeò diſtinctione, aut ratione ſępius adiecta. Verùm hęc ego nõ dico, vt veteres illos heroas, quorũ vtinam diſcipulus eſſe merear, ſugillé, aut repræhendam, ſed ꝙ Alexander hic Trallianus omnia diligentiſſimè perſcrutatus ſit, morborum cauſas, indicia, differentias, & internotiones: item ꝙ medicamentorum naturas, varietates, parandi rationem, exhibédi

tēpus & modum,nec non victum
vnicuiq; vitio congruentem curi-
oſiſſimè indicarit:in ſumma quòd
nullum non remedii genus pro-
ponat, tum quod ratione cogno-
ſci poteſt,tum quod ſolo vſu,& na
turali quadam proprietate cōmen
datur. Magicas autem ſuperſtitio-
nes,quas etiam Galenus valere ali
quando meminit, nūquam ſe niſi
coactum à præpotentibus exhibu
iſſe ægris adfirmat.Nec ego homi
ni Chriſtiano vlla de cauſa vſurpā
das eſſe cenſeo. Hoc verò maxi-
mè in Alexandro noſtro laudan-
dum videtur, quod à veterum pla
citis indiſtinctius cōſcriptis diſſen
tire non dubitarit,veritati magis

Magica Christianis nō sunt vsurpanda.

quàm authoritati hominũ acquiescẽdum esse iudicans. quãquam illos minimè petulãter insectetur, sed magna cum honoris præfatione nominet, vt si quid inconsultius ab eis fuerit traditum, vel multitudini scriptorum, vel humanæ imbecillitati ascribat. Quicquid igitur in hoc autore transferendo emendandóq; laboris à me susceptum est, tuo nomini Clarissimo, CRANMERE PONTIFEX, dedicare volui, cuius patrocinio tutior libeiórque in vulgus procedat, nec vitilitigatorum calumnias extimescat. Ac ne quis hoc à me fieri miretur, q alia in te sit ingenii facultas, & disciplina, cum omnes qui-

dem artes, quę ad humanitatẽ pertinent, cõmune habẽt vinculum, tum verò Theologia, & Medicina cognatione quadam, vt ait ille, inter ſe contineri videntur: quandoquidem vtraque mirabilem hominis fabricationẽ, ac opificium, omnémque humanæ naturæ figuram, vires, atque perfectionem inquirit, & perſcrutatur. Quamuis autem nulla mihi tecum hactenus interceſſit noticia, aut conſuetudo, fecit tamen celeberrima tua fama, atque exiſtimatio, vt cui hoſce libros aptius nuncuparem, inuenerim neminem. Quippe cuius eruditionis, & pietatis exempla extare videã, non ad exigui prędica-

tionem temporis,ſed etiam ad me
moriam duratura ſempiternam.
Etſi enim omni literarum gene-
re non pauciſſimis tuæ ſortis ho-
minibus antecellas,admirabili ta-
men ſtudio,& planè diuino philo
ſophiam Chriſtianam, ſine qua
nulla doctrina, atq; eruditio verè
laudari poteſt, adeò es amplexus,
vt omnes de illa benè ſentientes,
cognitione,& hoſpitio dignos pu
tes,foueas,et tuearis. Quare etiam
te DEVS OPT. MAX. in altiſſimum
dignitatis gradum,munus Apo-
ſtolicum euexit, vt populum ſu-
um iſthic informes doceas, pro-
pages. Hoc nunc ita exerces offi-
cium, vt quicquid ſacratiori lite-

raturę aduersum, quicquid à pura religione, sacris ceremoniis & ve-terũ Christi sacerdotũ institutis & ritibus alienũ fuerit, corrigẽdum, abrogãdum, & è medio tollẽdum cures. Hoc est veri Episcopi munus, hoc gratũ Deo ministerium, & hominibus salutare. O térque, quatérque beatos Reges, qui tales Episcopos in consilium de administrãda Republica adhibent, qui talibus ciues suos instituendos cõmittunt, qui ipsi etiã talium præceptorũ monitis obtẽperant. Nam vt est apud Platonem scriptum diuinitus. QVALES IN REPVBLICA PRINCIPES EXISTVNT, TALES RELIQVOS SOLERE ESSE CIVES. Rur

ſus q̃ illi ſunt infœlices Agamẽno nes, qui Therſitis quibuſdã, Chriſtianũ nomen ementitis, nulla doctrina, nulliſque literis eruditis, vita, & moribus profligatiſſimis hominibus miserã plebẽ concredũt. Vnde fit, vt nihil planè apud illos ſit loci ſanctimoniæ, virtuti, probitati, iuſtitiæ, rectis ſtudiis, bonis artibus, & diſciplinis. Quin potius videas illic integerrimos quoſque & ſanctos homines mœſtos, ſordidatos, reos non flagitiorũ, ſed virtutis, déque vita & fortunis omnibus periclitãtes. Eos autem qui omnia diuina & humana vexarint, violarint, perturbarint, euerterint, nõ ſolùm alacres, lætóſq; volitare,

ſed etiam voluntarios religioſiſſi-
mis, & innocentibus viris periculũ
moliri, ſe nihil timere. Quapro-
pter haud minimum Dei benefi-
cium Regi veſtro oblatum omnes
boni fatentur, quòd te ipſi adhuc
adoleſcenti veluti alterũ Phœnicẽ
adiungere voluerit, & vt doctiſſi-
mis Homeri verbis vtar,

Τοὔνεκα σὲ προέηκε διδασκέμεναι τάδε πάντα
μύθων τε ῥητῆρ' ἔμεναι πρηκτῆρά τε ἔργων.

Vtinam præclariſſimum illud ſan
ctiſſimúmq; religionis inſtauran-
dę opus iſthic inceptum liceat vo-
bis aliquando in omni tranquilli-
tate perſequi, atque veram pietatis
ſcholam inſtituere, quæ nunc vbi-
que ferè gentium negligitur, de-

ſpicatui ducitur, atque contemnitur. Adeò tumultuantur imperiti atq; indocti homines, perturbántque omnia, & ſperãt ſe literatos, piósq; viros inuidia, calumniis, contumeliis, violentia, & quocunque tandẽ modo oppreſſuros, vt inſcitia in eruditionis locum, barbaries in humanitatis ſuccedat. Næ illi ſunt execrandi populo Chriſtiano & deteſtabiles homines, quibus autoribus veritas mendacio, virtus vitio, verus Dei cultus hiſtrionicis quibuſdam actionibus cedere cogitur. CHRISTVS furioſos iſtorum animos, ſi nõ ſtatim, certè aliquando comprimet, franget, & vlciſcetur. Sed ne diutius te mo-

Indocti

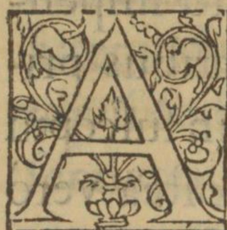
rer, CHRISTIANE PONTIFEX, Alexandrum hunc pro tua humanitate æquo hilaríque animo ſuſcipias Latinè nunc loquentem, ſi non omnino eleganter, et diſertè, certè ſimpliciter, propriè, & quantum licuit, emendatè. Nam id fidelis rerum Philoſophicarum interpretis eſſe puto, vt nulla abſurda circum locutione, neq; dictionibus longius petitis ſenſa autoris, quẽ transferendũ ſuſceperit, exprimat. Quãquam haud ſim neſcius verba in omni oratione cuiuſcunque linguæ conuertenda, non annumerari, ſed appendi debere. nec poſſe Latina Græcis vbiq; reſpondere: quandoquidem vtraque ſuam di

Interpretis

Non poſſunt vbi uis reddi

cendi proprietatem, figuras peculiares, & consuetudinem obtinet. Quę an ego in hoc autore transferédo obseruarim, pro tua singulari doctrina, atq; iudicio ęstimabis. Satis auté me profecisse putabo, si conatus mei non omnino tibi displicebũt. Vale Antistes Amplissime. Argentorati Idus Martias.

CANDIDO LECTORI SALVTEM.

LEXANDRVM HVNC Trallianum, Candide Lector, non paulò ante q̃ Græcè Luteciæ æderetur, latinum facere cõstitueram, exemplar quoddã, vel potius fragmentum nactus antiquiſſimum, ſed quod veteris interpretis codicem ordine capitum, librorum diſtinctione potiſſimùm repræſentaret. Cùm igitur impreſſum librum cum hoc conferrem, multa vtrobique à Librariis indoctiſſimè peruerſa, non pauca omiſſa, ſæpe capita alieno loco poſita depre-

Græcè impressus.

Opilius

hendi, quanquam non penitendã operã Iacobus Opilius in hoc autore Grȩcè Parisiis excuso impenderit His ego difficultatibus primum deterritus laborem susceptũ cogitaui supprimere: postea verò apud me cõsiderans, etsi Græci codices non respõdeant per omnia, aliquos tamẽ prodituros, qui ardore quodam ac studio vel nominis, vel cõmunis etiam vtilitatis autorẽ hunc quomodocunq; in latinam versum linguam audebũt inuulgare, impiũ esse duxi, si quã opem ei vel restituendo, vel illustrãdo adferre possim, occultare. Quare id te Lector admonere cupio, in hoc me autore latino faciundo religi-

osissimè esse versatũ : nihil temerè immutasse:nihil adiecisse, nihilq; sustulisse,quod nõ in margine obiter indicarim. Interdũ enim antiquũ codicem manu scriptum cõsentiente veteri interprete,præsertim in põderibus,non impressum Græcũ secutus sum,apposito semper asterisco ∗:quo etiã ad marginem annotatur,quę vulgati Græci codicis fuerit lectio.Hoc autem diligéter obseruandum erit, duplici modo eundẽ ipsum asteriscum appositũ esse. Vno sanè,ante põdus: altero, post illud : ac primus ponderis mutationem, secundus varietatem exẽplarium indicat. Nam hanc clausulam, in alio,sæpius co-

∗

Ante põdus
Post

dex impreſſus habet,quæ indubie ab Alexandro non fuit adiecta,ſed ad marginem ab alio quodam diuerſa conferente exemplaria: poſtea verò ab indocto librario orationis contextui inſerta, eáque de cauſa nos ipſam in margine repoſuimus .Rurſus hoc quoque ſciendum eſt,quę hiſce notis [ ] intercipiũtur, ex alio omnia exẽplari eſſe repoſita,vt in commentariis quos de verſionis noſtræ ratione, & exemplarium varietate ſeorſim ædemus,latius explicabimus. Poſtremo hoc te latere nolo,ꝙ libros aliquot eorũq; capita paulo aliter q̃ in Gręco codice impreſſo diſtinximus, vt Octauus, qui ab Aqua in-

ter cutẽ illic incipiebat, ab inflam mationе iecoris auſpicetur, quę ſe ptimo libro fuerat inſerta: Nonus deinde ab Aqua inter cutem incipiat: Decimus à Colico dolore, qui in Græco Noni faciebat initiũ. Primum autem decimi libri caput de Dyſenteria, in Octauum caput de imbecillitate iecoris, & Dyſenteria repoſuimus, & multa quæ deſiderabantur, reſtituimus. Porrò ſecundum decimi libri in Græco de reſolutione particularum caput, in primum librum poſt caput de Comitiali morbo repoſuimus, quò etiã pertinere quiuis ſani iudicii cõpos æſtimabit. Cæterùm quæ in codice Gręco requiri videntur de Li-

ene,& ventris profluuio,Cæliacis, & Dyſenteria valdè neceſſaria & vtilia reſtituimus. Quicquid autẽ prætereà in hoc autore reſarciendum, id reliquo toto vitæ tẽpore, quodcunq; Deus Opt. Max.cõceſſerit,fideliter inſtaurabimus, & recognoſcemus.Cęterũ Razæ libellum de Peſtilẽtia huic operi adiunximus, primum ꝙ non peſſimè ei cõuenire videatur:deinde quòd à Georgio Agricola ita ſit olim latinè conuerſus, vt à nullo benè ſatis queat intelligi:quòd illi aſcribendum potius arbitror, qui primus Razen è Syrorum lingua in Græcam non ſatis purè trãſtulit. Vale.

Cur · Razæ libru adiunxit

INDEX OMNIVM quæ in Alexandro Tralliano & Raze de Pestilentia continentur.

Singulorum librorum capi[ta] in fine [inveni]es [cum lib. pag.]

D

F

L

C

T

V

Errata quæ inter imprimendum commiſſa ſunt, primus numerus paginam, ſecundus lineam ſignificat.

PAgina 107,9, opitulatur. 121,10, Hygrocollyriũ. 208, 12, febris. 217,4, docuit. 221,28, ſiccum [neque cibus] neque. 233,19, expuant. 240,16, malua. 272,23, Helenii. 278,1, præſtãtiſſimũmq́; eſt, vt. 320,14, quod. 335,1, [DE. 335,19. quintumve. 337,1, vbi corpus abund. 337,15, dolorem. 341,21, debet. 387,8, attollitur adeo. 397,2, oxelæo. 411,3, refrigerato. 415,21, hunc. 416,1, exerceãt. 416,2, præbeto. 435,18, videãtur 435,21, purgare. quia partes inflãmatas purgare cautio. 465,2 quod torporẽ. 489,20, acerbæ ſuccũ. 506,12, conducit. 509,26, repellant. 536,6, arteriarũ. 541,8, firmam. 543,7, exhiberi. 593,10, Galenus in libris ad Glauconem philoſophum. 603,14, adiiciatur. 605,3, pituitoſius. 617,23, paulum. 621,30, pituitam & bilem. 657,7, copioſe, auem vero ipſis comedendam.

Reliqua minutiora ipſe facile corriges.

CAPITA LIBRI PRIMI & appendices.

(·.·)

choras,& totius corporis eruptiones,quæ Exanthemata dicuntur.

Aliud.

Aliud efficacius ad Achoras peculiare.

CAP. 10.

De dolore capitis.

Notæ doloris capitis ex insolatu contracti.

Curatio doloris ex insolatu concitati.

De cerato ad idem vitium.

De capitis dolore, qui ob calidam intemperiem perseuerat.

Pastillus ad diuturnũ capitis dolorem & calidam intemperiem.

De capitis dolore, qui ex calida iecoris intemperie prouenit.

De capitis dolore ex frigida intemperie orto.

Curatio.

De dolore capitis ex vitio stomachi contracti.

De dolore capitis quẽ biliosus humor inuexerit.

Curatio si viscosi fuerint humores stomacho insidentes.

De dolore capitis in febribus oboriente.

De dolore capitis ex vino.

De dolore capitis ex ictu.

CAP. 11.

De Cephalæa.

Notæ ipsius hæ sunto.

Notę Cephalęæ, quæ propter cerebri inflammationem nascitur.

Notæ Cephalęę ex spiritu.

De dolore ex acrimonia proueniente.

Notæ doloris ex calida intemperie creati.

Curatio.

Curatio si dolor à bile procreatus fuerit.

Errhinum, hoc est medicamentum quod naribus inditur, caput purgans, ad lippitudinem & morbum Comitialé efficax.

Errhinũ ex cyclamino

fectu excitati.
Notatio lactis.
Auxilia medicamentorum ad Comitiales.
De medicamentis purgantibus.
Curatio eorum, qui ex stomachi affectu Comitiali morbo corripiuntur.
Curatio eorum, qui ex alia particula Comitialē morbum experiuntur.
Medicamentum purgans ex veratro albo.
Quæ naturaliter ad Comitiales valent.
Indicia quibus Comitiales internoscantur.
Ex Apollonii commentariis facilè paratu medicamentum, siquidem Comitialis est curabilis.
Curatio ex secundo Theodori.
Aliud. Aliud. Aliud.
Aliud. Aliud.
Ex quinquagesimo octauo Theodori Moschionis ad Comitiales.
Aliud quod accepi ex Gallia.
Aliud à Mersino Thrace acceptum.
Ex his quæ Stratonis libris adiecta sunt, dicit autē Orpheū autorem esse
In Hispania hoc ad Comitiales didici.
Quæ alligantur, et naturaliter Cōitialibus obsistunt, ex commentariis Archigenis.
Osthanes inquit.
Aliud. Aliud.
Aliud ad idē, quod in libro Stratonis scriptum est, dicitur autem Moschionis. Aliud.
Aliud. Aliud.

CAP. 16.

De resolutione particularum. Notæ.
Causa resolutionis.
Curatio.
Catapotia Diacolocynthidos.
Hiera Alexandri tuta, hoc est quæ sine periculo sumi potest.

Post reliqua errata, hæc quæ sequuntur in istum modum legenda censuimus.

Pagina.		Linea.	Pagina.		Linea.
2	vsti sesquidragma	23.	598	huius quoque qualitatem	26.
245.	tentari molestũ est	15.	657.	auem vero ipsis comedendam.	7.
443.	naturalia scalpere.	13.	661.	interim quædam delitescant interim.	10.
443.	distendere solent.	14.			
568.	potuísque dari.	28.			

ALEX. TRALLIANI LIBER PRIMVS, IOANNE GVINTERIO ANDERNACO INTERPRETE.

DE ALOPECIA, CAPVT I.

LOPECIA VITIVM est, quo capillis fluentibus caput nudatur ac glabrescit. non autem ex vna, sed varia & multiplici causa trahit originem. Quippe tum ex pituita calefacta, ac in salsam qualitatem conuersa, tum ex bile & humore melancholico nascitur. Efficiens igitur affectus causa considerari, & internosci: atque ita tandem curatio ipsius tentari admouerique debet.

Alopecia quid.

Causæ.

Nota.

Causa vitii efficiens ex pilorum colore internoscitur. Etenim flaui, biliosam humorum vitiositatem superare indicant: nigri, humorem melancholicũ: albi, pituitam. Sic igitur discernere licet, quo recremẽto superante vitium in capite prouenerit.

Nota alopecia.

Curatio

Curare igitur hoc modo cõuenit. humorem vitiosum, siquidem copiosus superet, expurgato, bona prius victus ratione vsus. Sin exiguus extiterit, medicamenta quæ saliuam mouent, ἀποφλεγματισμοὺς Græci appellant, & sola præsidia quæ partibus

Curatio alopecia.
Victus humorem præparat, ad purgationẽ.

Alop.

Parua vitia sine purgatione corporis curari possunt.

inducuntur, sufficiet. At in quibus vitium inueterauit, valentioribus auxiliis potius vtitor: in quibus autẽ non multo antè affectus ipse obtigerit, imbecillioribus simul & simplicioribus curationem tentabis. Quoniam igitur remediorum alia simplicia, alia sunt composita, primũ à simplicioribus auspicemur: ex quibus is qui vires ipsorum nouerit, etiam composita facere medicamenta potest.

De simplicibus medicamentis.

Simplicia Alopeciæ remedia.

Alcyonium igitur vstũ, & ex veteri oleo tritum, si loco illinatur, probè Alopeciis medetur: atq; id subinde in iis expertus sum, qui non longo tempore hoc vitio detinentur. Similiter facit etiã arundinis cortex, ac radices eius combustæ: item amygdalæ amaræ totæ ignem expertæ. Vtilissima quoque est hastulæ regiæ radix, & abrotanum. ad hæc fimus caprarum, earúmque vngues crematæ, & ex aceto in læuorem detritæ. Iam thuris lachryma etiam accuratè pluribus diebus læuigata benè facit. Adhuc efficacius id præstabit, si ad solem plusculis diebus studiosè læuigetur. Vel herbam verbenacam probè detritam ex aceto illinito: vbi partem, cui induces, nitro prius benè infricaueris: & linteolo absterseris, commodius enim ita operabitur. Insuper thuris lachryma, & murium stercus, pari portione aceto læuigata pilis cito producẽdis faciunt. Præstat autem locum irritare, cui remedia inducentur, raphani radicibus, & cepis transuersim incisis: atque ita remedio vti.

Aliud.

Item erinacei terrestris cinis pice liquida exceptus, illitúsque pilos reddit, ac statim Alopecię vitio medetur. *Aliud.*

Pari modo facit etiam ranarum cinis pice liquida exceptus, & illitus.

Aliud.

Pyrethrum læuigatum vnà cum felle vitulina illinito, cõtinuè id faciens etiã contra diuturnos affectus. *Aliud.*

Stercus felinum ex aceto oblinito. præstans est remediũ, et naturali vi huic vitio valdè aduersatur.

De *medicamentis compositis.*

AEris vsti drachmę duæ: sulphuris viui drachmæ duę: hastulę regię drachmę duæ. Læuigata ex ouorum luteo, loco prius infricato illinantur. *Alopeciæ medicamenta composita.*

Aliud.

Nuces auellanas integrè combustas ex oleo læuigato, partique prius rasæ illinito.

Aliud

Adipis vrsini vnciæ duæ: adarcæ vnciæ tres: muscerdæ vncię tres: picis liquidę vnciæ tres: olei ex lucerna vsti drachmæ duæ. Hoc excepta, loco prius raso, inungito. *Aliud.*

Aceti acris vncia: alleornm, olei rosacei, singulorum vncia. Partem ægram pãniculo laneo infricatam, oblinito. *Aliud.*

Ranarum vnciæ tres: muscerdæ, corticis arundinis cineris, picis liquidę, porri seminis, singulorũ vncia. Cedrino oleo excepta illinuntur.

Dethu.

DE CAPILLIS FLVENTIBVS, CAPVT 2.

Causæ. Inopia materiæ. Meatus densi & rari.

CApilli multis de causis fluunt. etenim ex inopia materiæ, quæ ipsas nutrire & generare potest: item ex meatibus densatis & rarefactis, & ex prauorum recrementorum purgatione interdum accidit. Quoniã igitur causæ quæ defluuia capillorum efficiunt, non simplices, sed diuersæ existũt, oportet vnicuique obsistere: atque ita conuenientem curationem adhibere. Si enim ex magna siccitate capillorum defluuia accidant, & quod recrementa illos nutrientia, cõsumantur: tunc frequentius æger lauari debet, cibóq; nutriri humido, boníque succi, & qui promptè in corpus distribui possit: nihil autem habeat salsum, aut acre. Vinum ei non liberaliter permittere, præsertim merum, neq; multam venerem cõcedere oportet. [Balneum autem hunc in modum adhibendum est.]

Alopeciæ ob siccitatẽ remedia.

De balneo ad idem.

Balneum esto tẽperatum, quod non valde calidum, vel aërem, vel solium habeat. Accipiant autem ægri aquam temperatè calidã, vngántq; caput multo hydrelæo: non autẽ sapone, aut nitro caput abstergant. Quippe id agendum non est, si capillorum defluuium ob inediam euenerit. Sin autem ex meatuũ raritate & humorum digestione, & veluti extra cutẽ elabentibus, quæ ipsos nutriunt, recrementis accidat, non alienum est tunc vti remediis, quę refrigerant, & astringunt liberalius, simili q; victu, qui nihil acre in se contineat, dilatandis

Alopeciæ ex meatuũ raritate curatio.

aperiendísque meatibus efficax: cuiusmodi sunt eruca, nasturcium, porrum, cepa & allium. Hæc enim omnia defluuio ex densatis infarctísq; meatibus orto sunt idonea. Lactuca autẽ, malua, oua, panis siligineus in tẽperatam, aut frigidã aquam tinctus, pepones, cucumeres, pisces dura carne prędi-diti, suilla caro non pinguis, & maximè bubula, pedes bubuli, isicia, & pectines iis quibus ob cutis raritatẽ pilus defluit, cõueniunt. Vino hi, & potissimum veteri, abstineãt: balneũ verò ingressi, aqua frigida caput perfundant, ac rursus in frigidæ soliũ descendentes, ex fluente canali aquam frigidam copiosè capite recipiant, rosaceóque ipsum, aut omphacino, aut melino, aut myrteo perungant. Hac enim victus ratione degentibus ipsis non modo defluuium nascens impedietur, sed etiam alii capilli enascentur. Porro si ob meatuum densitatem pilorum generatio prohibeatur, tunc iis potius vti cõuenit, quæ rarefacere possunt, & moderatè calefacere atque tunc etiam magis cùm tempus fuerit hybernum, & æger in frigidis locis degerit, vel etiam si temperamẽto frigidiore sit, & magis pituitoso præditus. At quia rarefacientia materiam quidem euocant, non sinũt autem ipsam inhęrere, & pilos nutrire ac generare, miscere his conuenit tum quæ cutim roborare, tum quæ densare paulatim queãt, vt mixta in remedio facultas esse deprehendatur, nempe attractrix simul & altrix retentríxque: ex præsenti quidem caliditate attractoria: ex frigiditate verò retentoria. Multa igitur sunt medicamen

Victus raritati cutis vtilis.

Victus densis meatibus conueniens.

Defl.

Medicamẽta multa variis cõstãt facultatibus

ta, quæ vires ex variis naturis cõflatas habeant: ex quorũ numero exiſtit ladanũ, oleum lentiſcinum, omphacinum, & myrteum. Sunt etiam cõplura ad rarefaciendum apta, vt ranarum cinis, cepa, alcyonium, thapſia, euphorbium, ſinapi, & quę ſunt eius generis: quibus omnibus vti poteris, ſi valẽtiorum quidem vim remittas: imbecilliorum autem intendas. At ſi ex recrementorum capitis purgatione capillorum defluuium acciderit, nihil prorſus curioſè tentandum eſt, quemadmodũ in his, qui ex morbo ſe recolligunt. Sufficit enim ſolum ſi bonus ſanguis deinceps generetur: & æger in naturalem ſtatum ex morbo reuertatur.

Medicamentum ex ladano.

Medicamentum ex Ladano.

Ladanum myrteo oleo & vino maceratũ, dum mellis habeat craſſitiem, capiti ante balneũ, & poſt illud, inũgito. Satius autem eſt etiam polytrichum, quod nonnulli adianthum vocant, dimidio ladani pondere adiicere: & myrteo oleo exceptum illinire. Quòd ſi hyems fuerit, & æger caput temperamento frigidum habeat, etiam paulum calefacientia, & rarefaciẽtia remedia adiungito, vt nardinum modicum, & cyprinum, vel aliud tenue, & odoratum medicamentum.

Aliud

Anemonæ florem tritum ex oleo illinito.

Aliud.

Verbenacam rectam cum radicibus ſiccatam tritámq; tenuiſſimo cribro incernito: deinde mixtam oleo, vt ſordiũ craſſitudo fiat, æreo vaſe reponito: & cum opus erit, ex oleo vtitor.

QVOMODO CAPILLI NIGRESCANT CAP. 3.

GAllarum, acaciæ, ſquamæ æris, chalcanti, aluminis pares modos in vrina pueri venerē non experti diem vnum macerato : deinde pilis deterſis illinito : & caput linteo ad triduū ligato. Vſu compertum eſt. *Quibus pili nigreſcant.*

Aliud.

Nucum viridium corticis vncias tres: ilicis fructus vncias ſex: vini nigri ſextarios tres : ad tertias decoquito : ac vbi id quod reliquū eſt, expreſſeris, cum olei myrtei ſextario ſubigito. Vtitor quotidie. *Paulus. Aß gineta, tres.*

Aliud

Vini nigri vetuſtiſſimi vncias tres in vas plumbeum coniicito : & raſuræ plumbi vncias duas in eo dies quindecim macerari ſinito : deinde oleum primi meriti ſuperfundito: & ſubigēs, illinito præcipuè in viris.

Aliud

Gallas coctas tritáſq; capillis nocte ac die obducito: à lecto autem ſurgēs, aqua frigida abluito.

Vt capilli rufi tingantur & flaueſcant.

Mirrhæ partem vnam : ſalis floris partem vnam: diligenter læuigato, & redigito ad ſordiū craſſitudinem : ac caput, vbi exterſeris, medicamento illinito: ſinitóq; noctem & diem, & deinde abluito. *Quibus capilli rufi flaueſcant.*

Aliud.

Lupinos crudos ex aqua inungito: item iunci anguloſi folia ɫ herbæ lanariæ quæ στρύθιον Græcis dicitur, ſucco macerato, atque eo diluto vtitor.

Vt capilli flauifiant.

Argenti ſpumæ vncias quatuor: terræ Creticæ vncias quatuor : calcis viuæ vncias quatuor: a- *Paulus drachmam vnam*

Nigrio.

quæ, quantum ad ſordium craſſitiem faciendã ſatis eſt, inungito, apponitóq; betæ folia ad dies tres aut quatuor: deinde medicamenta abluito.

Vel inungito ad dies tres aut quatuor, deinde betæ foliorũ decocto, capillos abluito.

Vt capilli nigri flaueſcant.

Floces vini in balnei ſordes mittito, & in ſpiſſitudinem cerati redacta ſub ſomnum illinito, & manè capilli flaueſcunt.

Tinctura, qua capilli fiant colore aurei.

Capilli aurei quibus fiant.

Aluminis drachmæ ſex, ſandarachę drachmæ ſex, croci drachmæ duæ, thapſi qua tinctores vtuntur, Romani herbam rubeam appellant, drachmę duæ: lixiuij piliariorum ſertarij quatuor. Lixiuium cum thapſo incoquito vſque ad dimidias, deinde arida adiicito, & poſtq̃ vſus fueris, abluito aqua decocti fœnugræci, & ordei cuminique.

Quomodo capilli albi fiant.

Verbaſci albi florem comburito, ac ex aceto maceratũ in ſaponẽ miſceto, eóq; pilos abſtergito.

Aliud.

Verbaſci ſeminis, aluminis rotundi, raphani corticis, ſingulas vncias contundito, miſcetoque glutinis taurini, quæ taurocolle à Gręcis dicitur, drachmas quatuor: ac vtitor.

DE PORRIGINE, CAPVT 4.

Porrigo.

PОrrigo eſt, vt compẽdioſè dicam, tenuia & furfuracea corpuſcula ex capitis ſuperficie, aut etiam ex reliquo corpore citra exulcerationem plurimum reſoluũtur: vnde etiam Græcis pityriaſis appellata eſt. Naſcitur hoc vitium indeq; prauus quidam humor pituitæ ſalſæ, aut bilioſæ, & melancho

^ vbi

lici ſanguinis ſurſum in caput efferatur. Si igitur talia in toto ſubſiſtant corpore, ipſius antea ratio curáque habenda eſt: deinde ſic ad ea, quæ partibus admouentur remedia, deſcendendum. Si verò nullum in vniuerſo corpore recrementum conſpiciatur, etiam ſola tum quæ à veteribus medicis, tum quæ à nobis inuenta ſunt, medicamentorum auxilia, probè curare affectum poſſunt. *Curatio generalis porriginis,*

Curatio.

Cretæ cimoliæ aqua prius maceratæ ſuccum betæ miſceto, & illinito, & ſinito dum inaruerint: deinde ubi ablueris, thuris lachrymam tritam ex uino & oleo inungito, ac ſinito quouſque deſiccetur, aut herbam pedicularium, quæ ſtaphis agria dicitur, ex oleo perungito. *Curatio porriginis loco adhibenda.*

Aliud.

Ad humidiores autem porrigines muria, aut lupinorũ diluto, oblinito. Eſt enim hoc medicamentum experimentis & vſu comprobatum.

AD PSYDRACIA ET EXANTHEMATA, CAPVT 5.

Psydracia exigua capitis tubercula ſunt, puſtulis ſimilia, quę ſummam cutem excedunt. Exanthemata verò ſuperficiariæ cutis exulcerationes, ſunt ſubrubicundæ, & aſperæ. Vtrũque vitium præſidiis infra poſitis exteritur. *Pſydracia. Exanthemata capitis.*

Curatio.

Argenti ſpumæ, ceruſæ, ſingulorum drachmæ quatuor: aluminis, rutæ foliorum viridium, ſingulorum vnciæ duæ. Ex aceto myrteoque oleo in *Exenthematum curatio*

ungentur. Magis autem proficiunt ad ea, quæ humiditate ſcatent.

AD VITIA CAPITIS SCABIOSA ET SANIOSA, CAP. 6.

Scabioſa et ſanioſa capitis vicia.

RVta & alumine detritis ex melle utitor in capite prius raſo. Si verò cutis à capite receſſerit, oleę folia cocta ex melle inducito.

AD VLCVSCVLA CAPITIS, DENSA ET RVbra papillis ſimilia, a quibus ſanies reſoluuntur.

CAPVT 7.

Vlcuſcula capitis deſa & rubra.

CApite prius raſo, ac aqua nitro abſterſo, ſulphure viuo ex hominis vrina contrito, vtitor.

Aliud ad capitis vitia.

Argenti ſpumæ, ceruſæ, ſingulorum drachmæ duodecim: ſulphuris viui vnciæ octo. Cerato myrteo exceqtis, vtitor. *Aliud*

Cretam ſutoriam quæ melanteria Græcis dicitur, cum aceto inungito.

DE ACHORE, CAPVT, 8.

Achor

Achor vitium eſt, quod in capitis extima cute exiguis foraminibus oboritur. ex quibus humor ſaniei, quæ Græcè ichor dicitur, ſimilis emanat: ideo etiam malum illud Achor Gręcis appellatur, noſtris, manantia vlcera. Eſt autem id quod defluit interim bilioſum, aut pituitoſum, interim etiã melancholicum. Internoſcere igitur principalem cauſam oportet. non enim eadem in omnibus curatio exiſtit. Nam cùm recrementum quod ſuperat, bilioſum eſt, tenue ſubſtantia exiſtit quod emanat, & colore ſuppallidum. Sin autem non tenue ſubſtãtia, & colore ſuppallidum, ſed craſſum & viſ-

Manantia capitis vlcera.

Notæ Achorum

coſum extiterit id quod redundat,pituita eſt,& Achorem efficit. Quòd ſi nihil horum fuerit,loca verò,vnde humor effluit, dura magis,cutim excedentia, & ſtrictiora appareant, vt nequicquam ab eis effluat, aut vix exiguum, intelligito melãcholicum ſubeſſe recrementum,quod Achorem pariat. Cæterum etiam obſeruari debent cauſæ,quæ præceſſerunt,temperamentum ægri,ętas,& guſtus. Etenim amarorem ſentiunt,quibus cauſa eſt biliosa:ſalſam autem qualitatem,quibus eſt pituita:acidam verò, quibus humor melancholicus.Iam ex tactu internoſcere poteris.Calidior enim tibi apparet,in quibus eſt bilioſum:frigidior autẽ,in quibus pituitoſum:minus autẽ frigidus,in quibus melãcholicum. Ita ſanè internoſces humores Achorem parientes. *Cauſæ Achorum.*

Curatio.

Curare hos oportet ſimiliter ac eos qui Alopeciæ vitio tenentur:ſi quidem corpus vniuerſum humoribus copioſis ſcateat,quod plethoricum dicitur, & vitioſis,quod cacochymum, purgare id totum prius ,eiuſq; ſollicitudinem habere,poſtea ad particulares medicinas peruenire conuenit. *Curatio Achorum.*

DE FAVO, CAPVT 9.

SCiendum eſt etiam Fauum ſimile eſſe Achoribus vitium,magnitudine tantùm differẽs. Nam foramina meatuũ, vnde humor emanat,apium fauis reſpondẽt:vnde etiã Græcis Cerion apud veteres nominatum eſt. In Achoribus autẽ dictis,non videntur meatuum foramina, ex quibus humor in *Fauus.*

Fan.

cis emanat. Quæ igitur ad Achoras dicta sunt,ea quoque in Fauo recitare conuenit. Quoniam verò multa sunt,quę aduersus Achoras proficiunt,distinguere conuenit, quæ horum sint valentiora,magísque discutiant,rursus quę repellant,quæ verò mixtam facultatem habeant. Dicamus igitur quibus in affectibus quæ potius medicaméta adhibenda sint.

Hæc in codice Græco impresso nō habentur vsque ad alterum] Achores incipiētes quibus curantur

[Incipientes sanè Achoras,vbi totum corpus prauis humoribus liberum fuerit,medicamenta astrictoria repulsoriaq; curant, qualia sunt myrta, piceæ cortex,& rubi folia,illita: item plantago,oleastri succus, salicis folia floré sq; & polygonium. Difficilium autem Achorum incrementis obsistunt ea quæ simul repellūt id quod influit,simul etiam cōcoquūt,& id quod continetur,discutiunt,cum mixta facultate sint prædita, quibus post principia vti conuenit. Huiusmodi verò sunt myrteum oleum lētiscinum,ruborum,aut portulacæ succus ex oleo, ladanū cum vino illitum,cyperus, & lenticula. At superficiariis & exiguis Achoribus,auxiliātur,quę mediocrem facultatem obtinent, & nihil quod irritet discutiendo indicant. Id præstat terra Cymolia,Cretica,& Samia : item pompholix,spodium, spuma argenti, cadmia, adianthum cum rosaceo, fœnugræci decoctū,malua cum vino & farina subacta,ac nōnulla validissimis viribus,vt etiam Achoras à crassis admodum & viscosis humoribus infarctísque cuti contumaciter possint euacuare. Talia sunt sales, chalcitis,fex vini cremata, sandaracha, calx viua, item acetum q̄ acerrimum præstantis-

Difficiles Achores.

Superficiariū Achores

Valētissima remedia Achorum.

ſimũ ad Achoras eſt medicamentum. Optimè etiam diſcutit radix lilii, cucumeris, bryonię, & aſparagi.

Medicamenta ad Achoras dolorificos.

Cùm multa ſanies excernitur, & dolor vehemens affligit, cataplaſma conuenit ex lente læuigata coctaq; cum mellis momento: aut ex pane cum coriandro, aut plantagine, aut ſolano, aut ſeri, aut polygonio, aut perdicio herba. Scire autem licet cùm acceſſiones remittunt, partem affectam tondendam eſſe & abſtergendam fœnugræci decocto, aut betæ, ſimiliúmque ex aqua. *Achores dolorfici.*

Medicamentum ad Achoras & totius corporis eruptiones, quæ exanthemata dicuntur,

Ceruſæ drachmæ ſex: argenti ſpumæ drachmæ quatuor: ceræ drachmæ ſex: olei roſacei, aut myrtei quod ſatis eſt, vt ceratum liquidius efficias. Sicca cerato miſceto, & caput inungito. *Medicamẽtum ad omnes eruptiones corporis.*

Aliud

Plumbaginis, ſulphuris viui paria pondera. Læuigatis affundito roſaceum, aut myrteum, aut lẽtiſcinum, vſq; dum ſordiũ fiat craſſities, & illinito. *Medicamẽtum peculiare ad Achoras fortiſſimum.*

Aliud efficacius ad Achoras peculiare.

Argenti ſpumæ drachmę viginti: calcis viuę, drachmæ quindecim: aceti hemina: olei myrtei vnciæ quatuor. Sicca teres diligenter ex aceto: poſtea ſuperfundes oleum, & vteris.

DE DOLORE CAPITIS, CAPVT 10.

DOlor capitis, qui Gręcis Cephalalgia dicitur, accidẽs eſt multis ex cauſis ipſum efficiẽtibus proueniẽs. Etenim ſæpe à ſola etiam qualitate com *Dolor capitis vnde fiat*

tingit: item à copia: aliàs ab vtrisq; simul: breuiter, quamcunq; dixeris præcedentem, siue cõiunctam causam, hanc quoque dolorem capitis facere depræhēdes. Quoniam igitur non vna causa existit, sed diuersæ, quæ dolorem capitis excitent, necesse est variam quoque curationem adhibere, ad singulas ipsas respicientes: atq; idcirco à curatione illius doloris, qui ex qualitate contractus est, auspicemur. Sciendnm itaque est vehementissimos capitis dolores ex efficientibus qualitatibus proficisci, & prçcipuè calida: qui verò à siccitate proueniũt, ęquè vehementes non sunt. Nam humidæ qualitates, qnantum ad ipsas attinet, nullum prorsus dolorem inferunt, nisi acrimonia fuerit coniuncta. At vbi humores non calore, aut frigiditate, sed copia infestant, tum distentionis, tum obstructionis dolores pariũt, maximè si crassi & glutinosi fuerint. Incipiamus igitur curationes persequi, initium facientes ab iis capitis doloribus. qui à prçcedentibus causis, atque externis constituuntur.

Vehementissimi dolores capitis ex qualitatibus efficienbus.

Distetionis & obstructionis dolores.

Notæ doloris capitis ex insolatu contracti.

Eorum qui insolatu & calida intemperie capite laborant, indicia omnibus nota, & in confesso sunt. Nam cutis horum ad tactum calidior apparet: quamprimum manum ei admoueris sine mora aridior deprehenditur. Oculos ægri habēt rubentes, frigidæ aspergínibus super caput datis oblectãtur: & non solùm hoc facientibus dolor mitigatur, sed etiam maximum percipit adiumentum.

Dolor capitis ex insolatu.

Curatio doloris ex insolatu concitati.

Quòd exusti in sole refrigerãtia requirunt, omni-

Curatio doloris ex insolatu.

bus eſt manifeſtū: ſed illa quæ etiam tenuē faculta-tem obtinēt, cuiuſmodi eſt oleum quoq; roſaceū in unctum paulo aceti adiecto. Magis enim adhuc penetrare roſaceū poteſt, ſi cū aceto illinatur. Quòd ſi calor amplius ſuperare videatur, etiam refrigerantium vim intendere conuenit, admiſcendo ſemperuiui ſuccū, aut ſerpilli, aut parietariæ, aut portulacę, aut lactucæ ſylueſtris, aut ſereos, aut intyborum, aut cucurbitę, aut roſarum, aut vuæ acerbæ, aut polygonii ſuccum, aut mali punici, & præſertim acidi, aut aliorum liquorum, ſiquidem conſideraueris, refrigerantium, ita vt non magnum torporem inducant, aut aſtringant, vt dictum eſt. Vitare igitur oportet etiam propter hoc, mandragoræ oleum, & quæ ex papauere & liquore eius parantur, niſi antea eis vti propter multas vigilias coacti fuerimus: atque tunc cum multa cautione modicè offerri debent. Cùm igitur perfecerimus, quod res poſtulat, ſtatim refrigerantium vſum fugiemus, maximè in corporibus, quę excremētis ſcatent, & quibus grauitatis ſenſus in capite percipitur. Accidit enim frequenter, vt caput in his, quibus id humorum copia præditis ex inſolatu repletur, cucurbitulę inſtar ſuperflua ad ſe attrahat: ſicut in illis, quibus ex inſolatu ſimul etiam humores infarcti impactiq; in capite ſunt, valde refrigerantia vitari debent, oleum autem adhiberi chamæmelinum recenter potius præparatum. Sin autem vetuſtas vitium occuparit, adiicere ipſi etiam roſaceum oportet, duas quidem partes chamæmelini, vnam autem ro-

Roſaceum cum aceto magis penetrat.

Narcotica vitanda in dolore capitis ex inſolatu.

Narcoticis modice vtēdum, vbi vigiliæ infeſtant.

Chamæmelinū dolori capitis ex inſolatu aptum.

Dol.

ſacei, vel contra: vel etiam æquali portione. Aliàs enim alia quantitas conuenit, eóque definiri non poteſt. Condiſcere igitur omnia oportet, quemadmodum vera Hippocratis doctrina præcipit, atq; ita variare quantitatem, reſpiciendo ad ætatem, anni tempus, regionem, habitum corporis, & temperamentum. Hanc regulam attendens, exquiſitam quantitatem conſequêris.

De Cerato ad idem vitium.

Ceratum ad dolorem capitis.

Sin autem calida in his intemperies perſeueret, neceſſariò vtemur etiam ceratis ad refrigerandum efficatioribus, maximè roſaceo, cui adiectum ſit paulum aceti, aut ſucci portulacæ, aut perdiciadis, aut cuiuſdam alterius ex iis, quæ ſuperius recitauimus. Oportet autem ſemper ceram prius lauare aqua frigida adiecta, vbi ad ignem reſolutam probè liquefeceris: atque id faciendum eſt non ſolum priorem aquam mutando, ſed etiam poſtea puram immittendo. Poſt hoc autem oleum roſaceum ceræ admiſceto, aquam, vt diximus, & acetum, aut ſuccum aliquem ſuperfundens, quouſque ambo benè commixta fuerint. Ceratum ſic confectum in tenue linamentum illitum, toti capiti applicato, præſertim temporibus, vt medicamenti vis tranſmittatur: capillos autem auferre conuenit, & medicamentũ crebrius mutare. Vbi enim ſic nos ægerimus, ſuperans intemperies, ad temperiem repente conuertitur.

De capitis dolore, qui ob calidam intemperiem perſeuerat.

Dolor capitis ex calida intemperie.

Quibus calida intemperies conſtanter perſeue-

rat,in his ea quæ prædiximus,agenda ſunt. Cùm verò nihil profecerint etiam neceſſariis & valentioribus remediis vtendum eſt : inter quæ habetur etiam paſtillus,cuius mixtura ita habet.

Paſtillus ad diuturnum capitis dolorem & calidam intemperiem.

Croci vnciæ quindecim : chalcanti vnciæ decem:aluminis ſciſſi drachmæ ſedecim:myrrhæ vnciæ tres:omphacij vnciæ tres:chalcitidis,gũmi,ſingulorum vnciæ tres : vini auſteri quod ſufficit. Terito diligenter, ac in paſtillos redigito . Cùm vſus poſtulat, ex poſca diluito,ac vtitor ad intemperies iam inueteratas. Quòd ſi vigilię ægro obuenerint, opium potius adiicito. Ita enim vtriſq; & intemperiei ſimul, & vigiliæ rectè medeberis.

Paſtillus ad dolorem capitis.

Opium in dolore capitis cum vigilię vrgẽt.

De capitis dolore qui ex calida iecoris intemperie prouenit.

At ſi capitis dolor frequenter inde quòd iecur ſit calidum, oriatur,dum ſcilicet ardeſcit ipſum,vaporéſque ſurſum ad caput exhalat, neceſſe eſt vniuerſam curationem ad id quod præceſſit,accõmodare:extrinſecus ſanè,aut melinũ oleum, aut roſaceum, aut hydrelæum, aut ceratum : intus autem cibum præſertim liberaliorẽ,qui refrigerare queat, & ægrè confici : hora ſecunda, aut tertia panẽ in aquam tepidam intinctum aſſumere, ne vapores ſurſum erumpant. aut citrum,aut malum,aut aliud quoddam refrigerans . Cùm autem cibum ægri ſumpſerint, etiam aquam frigidam ſuperbibant, pręcipuè ſi eius potioni aſſueuerint . ſin minus,certè ad medium cibi ſumpti , aut cum vino, aut abſque vino ea offeratur. Breuiter, vniuerſum victum

Capitis dolor ex iecoris calore.

taleminſtituant. Ita quoq; in ijs, qui ſtomachũ calidiorẽ, ventrem, aut lienem habent, agere conuenit.

De capitis dolore ex frigida intemperie orto.

Dolor capitis ex frigida intẽperie

Qui verò capitis dolorem ob frigidam intemperiem conceperunt, hi omnia illis contraria experiuntur, quibus ex inſolatu caput indoleſcit. Etenim neq; caput tactu calidum deprehenditur, neq; facies rubeſcit, neq; arida & collapſa apparet, ſed è contrario plena & pallida. Ita verò internoſces, qui ob frigiditatem denſationemq; capitis dolorem ſuſtinent. Cæterũ & victus ratio, & cauſæ primariæ ac præcedentes, ſi diligenter perſcruteris, manifeſtam tibi diſcretionem adferent.

Nota.

Curatio.

Curare igitur generatim quidem calefacientibus oportet: cæterũ verò pro intemperiei magnitudine remedium quoq; variandum eſt: interdum rutaceum oleum capiti inducendo, aut laurinum, aut irinum, aut nardinum, aut opobalſamũ, quod etiam maximè proficit, in quibus dolor ex craſſiore & viſcoſa magis pituita oritur: illinire autem conuenit frontem ipſorum & tempora medicamẽto Cyphonio, & ijs quæ ex pipere & euphorbio componũtur. Multa autem ſunt ab autoribus prodita, ex quibus licet, ſi parare oportet, vnicuiq; vtile ac idoneum deligere. His igitur ſi vinum tenue dederis, aut aliud quoddam extenuans calefaciensq;, non nocebis. Nam omnia ipſos iuuant, quę mediocriter extenuare & calefacere poſſunt.

Medicamẽta ad dolorẽ capitis ex frigiditate

Cyphonium medicamẽtũ

& gestatio in equo, balineę calidiores, & apophlegmatismi. Sin autem affectus inueterascit, etiam vomitus à radiculis raphani prodest. At in quibus qualitas citra copiam molesta est, non opus erit eiusmodi medicamentis. Vt autem inueteratos affectus promptè curare possis, vtitor eo quod colũbarum stercus recipit: habet autem ipsius compositio in hunc modum: piperis albi, crocomagmatis, singulorũ drachmas duas: euphorbij recẽtis drachmas sex: stercoris colũbini drachmã vnã semissem: aceti acerrimi quod satis est. Locũ affectum prius perfricatum vt calescat, inungito. Vbi aũt medicamentum validius est q̃ corpus ferat, remittere vim ipsius oportet, admiscendo ei amyli momentum, & lac muliebre, cum vti volueris. Rursus autem vbi vim eius intendere libet, absinthij paulum admiscebis, ex aqua diluens.

Vetus dolor capitis quomodo curatur.

Medicamẽtũ ex columbarũ stercore

De dolore capitis ex uitio stomachi contracti

Non enim dolor in capite primario affectu laborante perpetuo accidit, sed interim etiam ex ventre ipso frequenter, aut stomacho, aut alia quadam particula, aut flatibus vapores quosdam sursum mittentibus superuenit.

Dolor capitis ex stomacho

De dolore capitis quẽ biliosus humor inuexerit.

Si igitur capitis dolor subinde ex humoris biliosi abundantia nascatur, curatio eius medicamentis quæ biliosum humorem purgant, & subducunt, administrari debet: verum vt probè hunc vacuare possis, humidiore prius victu opus est, balneisque temperatis, vnctionibus, & aquæ

Dolor capitis ex bilioso humore

Præparatio ad purgationem

Dol.

potu liberaliore. Ita enim diffuſa bilis, & veluti imbecillior facta, facilius à medicamento ipſam trahente vacuabitur. Si igitur bilioſus humor copioſus nimium & calidus fuerit, ita agere oportet, ac liquorem ipſius potiſſimum ſcammoniæ cum modica aloë, aut abſinthio, aut roſarum ſucco, aut rhodomelo exhibere. Si verò non abundare tibi magis amaræ bilis humor, ſed in ſtomachi tunicas, veluti ſpongiam aliquam abſorptus apparet, medicamēta ex ſcāmonia vitari debēt, & omnino, quæ valde calefaciunt. Dari autem ipſis debet, aut abſinthij dilutum, aut ipſa aloe, aut medicamentum Picra, ſi quæ etiam craſſities bilis permixta tibi videatur.

Scāmonij liquor ad bilem.

Ad bilem in tunicis ſtomachi hęrentem.

Curatio ſi viſcoſi fuerint humores ſtomacho inſidentes.

Sin autem humores viſcoſi in ſtomacho redundent, & in flatus diſſoluantur, doloríſq; autores fiant, ad ea quæ validè extenuant tum in cibo tum in medicamentis, veniundum eſt, cuiuſmodi eſt etiam apij radicis, aut hyſſopi dilutum, & ſuperfundēda iniungendáque ſunt, quæ corroborant & calefaciunt, vt nardinum vnguentum, vel gleucinum, vel marciatum dictum. Quòd ſi magna humorum inſidentium copia extiterit, non ſolis remedijs quæ partibus inducuntur, vti oportet, ſed prius extenuata probè materie, exhibere etiam quę pituitā purgare queant, aut oxymeli, tum ſimplex, tum quod Iulianium dicitur, caput, ſtomachum, et totum corpus purgare efficax, vel catapotia, quæ colocynthidem recipiunt. Purgare autem non modo ſemel, ſed etiā bis oportet. Neque enim viſcoſus humor

Ex viſcoſis ſtomachi humoribus.

vacuationibus vniuersis, ac vna vice factis cedit, sed potius per interualla paulatímque, et crebrius repurgari medicamentis debet.

Viscosus humor quomodo purgari debeat

De dolore capitis in Febribus oboriente.

Obuenit etiam capitis dolor iis qui vehementer febricitant. verum considera diligẽter num crisis ratione, an non, oriatur. Constat enim, quòd si capitis dolor huius gratia contingat, ut in iis qui sanguinẽ ex naribus profundũt, aut vomunt, nihil tentare oportere, aut tumultuari, aut curationem adhibere. Nam ea quę admouentur, pręterq̃ quòd nihil iuuant, etiam naturam subinde impediunt, id enim propter febris vehementiam et malignitatem accidit. Ac omnia agenda sunt, vt febris vehementia mitigetur. Cæterum capitis quoq; cura haberi debet, rosaceum ipsi superfundendo, interim per se, interim cum aliquo refrigerante, vt serpillo, aut hedera, aut rosis, aut semperuiuo. Quòd si vigiliæ vrgeant, etiam decocto chamęmeli, capitum papaueris cũ oleo rosaceo superfundatur: ac frons somniferis inungatur, aut succo lactucę, aut pastillo Trygono, aut Crocode, aut summatim omnia quę adhibentur, leniendi, refrigerandi & somnũ inducendi vim obtineant.

Dolor capitis in febribus quomodo curãdus.

Frons in dolore capitis quibus inungenda.

De dolore capitis ex vino.

Dolor capitis qui etiam ex vino suscitatur, facilè discutitur. Nam q̃ primum causam didicerimus, conuenit ante omnia vino interdicere, & medicamentis vti, quę refrigerant, & vapores repellunt. Tale autem est præstantissimum rosaceum, aut per se, aut cum aceto, vel succo hedere, vel brassicæ.

Dolor capitis ex vino quibus curetur.

Dol.

Braßica naturaliter ebrietati aduersatur.

Nam huiusmodi non solùm siccant, sed etiam naturali quadã facultate vino aduersantur, vnde etiã ipsa brassicæ folia si capiti applicẽtur, benè faciunt: oportet autem ea prius aqua calida madefacere, atq; ita illigare. Iam cõuenit etiã ipsam brassicã decoctã semper cõmedere. quinetiã lenticula his auxiliatur, prẹsertim qui humidiorẽ habẽt ventriculũ. Ad hæc mali punici grana super cibum commesta ipsos iuuant: ac mala similiter, pyraq; assumere, & frigidam aquam bibere confert. At q imbecilliori stomacho sunt præditi, iis etiã paulũ vini propinare, prẹsertim aquosi, quale est Cnidiũ, Samiũ, & Sareptinũ, cõducit, nullũ aũt vinũ sit vetustũ. Nã præterq̃ ꝙ caput nonnihil feriat, etiã vaporis quippiã ad superiores partes effert. Panis aũt ex aqua esui his aptissimus est: item halyca cocta, oua tenera, columbarum & gallinarum alæ, gallorũ testiculi, turdus: breuiter vniuersus cibus esto boni succi, stomacho vtilis, & qui vapores arceat.

Stomachus imbecillis vinum requirit.

Vinum vetustum caput ferit.

De dolore capitis ex ictu.

Dolor capitis ex ictu.

Dolor capitis etiã ex ictu, aut casu accidit, inflãmatione in illo subsistente: quare etiã curatio eius magno studio tractanda est. Quippe periculum inducit, dum humores copiosius ad ipsum cõfluunt. Si itaq; oborta inflammatio solam cutem ambiat, & nõ vlterius adhuc procedat, nihil negotii est: sed dolor etiam qui circa caput contingit, facile discutietur: sin autem tanta, & tam valida vrget, vt etiam membranam caluarium ambientem in consortiũ doloris pertrahat, frequẽter autem cerebri quoq;

membranam quã menynga Grçci appellant, haud exiguum erit periculum. Nã conuulsiones magna parte, & delyria comitantur, ut mortem ipsis maximè prçcipitem inducant. Vt igitur magnas inflammatiões oboriri prohibeamus, necesse est curationé à sanguinis missione incipere. ita nanque influxus reuellietur. Porrò vacuatione facta, & corpore toto recrementis libero, deinceps etiã parti admouere auxilia oportet, & capitis ipsius curã habere, oleo dulci pfundendo, lanis cõtegendo, fouendóq; omni ex parte, vt ne caput, hoc est neruorũ origo, rigeat. Vino aũt per initia ipsos, & carnibus arcere conuenit, & in totũ omni victu valentiore, præsertim si etiam febris tibi vehemens esse videatur. tunc enim tanq̃ illius ratione, ptisanç cremorem, lutea ouorum, maluam decoctã, lactucam intybũ & cucurbitam exhibere oportet. Quòd si vigiliæ vrgeant, etiam chamçmelino oleo, & rosaceo perfundere debemus: subindè uero etiam vtrisq; cõmixtis vti, plus & minus à magnitudine inflammationis, ægri temperamento, & ætate considerantes. Ita sanè vbi inflammatio citra vlcus obuenerit, curationem moliri conuenit. Sin autem ulcus quoq; infestet, tunc eisdem sanè vti adhuc dehortabimur: rosaceum autem, cum melle, aut tetrapharmaco, item ceratum ad inflammationem arcendam efficax, & medicamenta commodè imponuntur, præsertim anemone. hæc enim variis modis auxiliatur, & linamentis illita & super inducta. Talis enim curatio existit, cnm inflammatio vlceri cõiuncta fuerit.

Inflammationes magnæ capitis quibus curentur.

Vigiliæ in ictu.

Inflammatio ex ictu capitis.

Anemone quid præstet.

Ceph.

dicetur autem abſolutius, cum de vulneribus capitis aliarumq; particularum propriis, ſermonem ſumus habituri.

DE CEPHALAEA CAP. II.

GRauis quidem affectus, & vehementer dolorificus eſt, vt etiam ipſæ oculorum radices indoleſcãt. eſt quoq; diuturnus, & leui occaſione excandeſcit exacuiturq;. Nam qui hoc malo detinentur, alii vini paulo meratioris potione, alii odore quodam, vt ſtyracis, aut thuris, nõnulli ab ipſo luminis ſplendore feriuntur, vt in tenebris magis contenti ſint, q̃ in lumine degere. Fit autem potiſſimum hic morbus etiam ex diuturna membranę caluariam ambientis, aut cerebrj membranarum ínflammatione: item ex obſtructione & crudiorum craſſiorumq; humorum copia, interdum etiam ob magnã humorum in alto deſidentiũ acrimoniam. Frequenter ob calidam quoq; intemperiem malum hoc naſcitur, capite ſcilicet ſpacio temporis imbecilliore facto, atq; ob id promptè humores ſuſcipiente: nõnunq̃ verò ab inferioribus recrementa, quę inueniuntur, cucurbitulæ inſtar attrahente. Diligenter itaq; attendẽdum, vt in aliis quoq; affectibus & animaduertendum eſt, qua ex cauſa naſcatur, & generationis trahat originem, nempe ex copia ne, an particularum cerebri inflammatione quapiam, vel obſtructione, vel acrimonia inueterata. Sic nanq; morbus, ſi modum, aut tempus inſpexeris, arte facilius ſolui poterit.

Cauſæ Cephalęæ.

Notæ ipſius hæ ſunto.

Notæ Cephalææ.

Si igitur magna grauitas in particula percipi-

tur,constat non solùm qualitatem, aut vapores aliquos, sed materię copiam obstructionis esse opificē: id quod manifestius cognosces, si pręter omnia à me dicta, totum ægri corpus consideres, natura ne plethoricū sit, an minus: item si omnia quę præcesserunt, perpendas. Vbi enim sic vniuersa circumspexeris, firmius internosces.

Nota cephalæ.

Nota cephalææ quæ propter cerebri inflammationem nascitur.

Si igitur grauitatis sensus & pulsatilis dolor ortus fuerit, clarum est cephalęę affectum propter inflammationem quandam euenire.

Indicia cephalęæ ex inflammatione cerebri.

Nota Cephalęæ ex spiritu.

Quòd si tensionem solam citra grauitatem & pulsum ęger sentiat, manifestum est rursus affectū ex flatuoso insidente spiritu fieri.

Notę cephalææ ex spiritu.

De dolore ex acrimonia prouениente.

At si nullum ex his infestet, rosio autem solū incidat, dolorem ex acri & bilioso humore excitari intelligas.

Cephalęæ signa ex acrimonia ortæ.

Nota doloris ex calida intemperie creati

Sin autem nullum ex his, causa morbum capitis pariens existit, calor autem circa caput percipitur, atq; id natura calidius temperamento esse videtur, & causę quę pręcesserut, calidiores, collige potius ex omnibus calidam quoq; esse intemperiem, quę ab infernis recrementa cucurbitulæ alicuius modo ad se attrahat, efficiatq;, vt caput facilè repleatur humoribus.

Doloris capitis ex calida intempe. rie signa.

Curatio.

Qui sanè hunc in modum bona internoscendi ratione ac via vtuntur, inueteratos cephalææ affectus sanare possunt. Si enim morbus ex copia fiat,

Cephaleæ curatio pro humorum diuersitate.

Ceph.

totius primum corporis curam habere debemus, initio id quod ſuperat cõmode vacuantes, vel per ſanguinis miſſionem, vel purgationẽ. Sin autem totum corpus non fuerit plethoricum, ipſum verò caput potius cauſam prębere videatur, eò ꝙ natura ipſum iniuriis & repletioni ſit oportunũ, poſſitq; attrahere quodcunq; in vẽtre contentũ inuenerit: à toto quidẽ corpore abſtinendum eſt, neq; venam ſecare prorſus aut purgare oportet: ſed inprimis ipſi tanq̃ primario affectu laboranti proſpiciendum. Et ſi quidem humores infixos, frigidos eſſe ſuſpiceris, ſiue à caliditate attractos, ſiue ex imbecillitate illic natos ſuperfundere, ipſum & irrorare oleo conuenit, aut herbis in vino decoctis non admodum calidis, ſed quæ robur quoddam habeant ad caput firmandum, quale eſt oleum ex acerbis oliuis expreſſum, omotrybes dicitur, cui adiiciantur capreoli hederæ, aut ſerpilli, aut mentæ viridis. Procedente autem tempore etiam ex calidioribus admiſceto, ſiſymbrium, aut pulegium, aut folia lauri, aut calaminthen. His igitur medicamentis eorúmque ſimilibus, vtendum eſt: præſertim in hyeme, & maximè vbi ſuperans intemperies frigida eſſe apparet, & humores qui capiti inſident, viſcoſi fuerint & craſſi. Nam illa infixos humores ſtrenuè diſcutiũt, & caput corroborant, vt ne ipſum infirmetur, neque recrementa, quæ ex ventre in reliquas corporis partes diſtribuuntur, promptè ſuſcipiat: caput enim frequenter non adeo calidum eſt, vt ipſum recrementa corporis poſſit attrahere,

ſed propter imbecillitatem illis repletur, ſuſcipiens magis q̃ attrahens. Ita illis ſanè, ſi humores qui capiti inſident, frigidiores fuerint, agendum cenſeo.

Curatio ſi dolor a bile procreatus fuerit.

Quod ſi humores calidi & bilioſi exiſtant, tum oxyrrhodino, hoc eſt aceto & oleo roſaceo tepido, tum eo ꝙ ex papaueris capitibus & roſarum decocto paratur, caput ſuperfundas, adiiciens prę terea etiam ea quæ leniter diſcutiunt, vt hederam, aut ſerpillum, aut chamęmelum herbam, aut chamęmelinũ oleum, ac lauent ægri aqua tepida vtentes, abſterganturque ptiſanæ cremore, aut vitellis ouorum, tepidam ſuperfundentes aquam. Nam calida admodum & feruens præterquam quod nihil præſidii adfert, offendere ipſos, & irritare ſolet. Vbi vero caliditatis feruor conquieſcit, non alienum eſt etiam mellis exiguum vnà cum vitellis ouorum & moderatis remediis quæ abſtergere & expolire poſſunt, admiſcere. Nam omnia nimium calida his ſunt inimica, ſiue ſmegmata ſint, ſiue apophlegmatiſmi. Quippe bilioſa recrementa ab humectantibus mediocriter, tum balneis, tum medicamentis magis diſcutiuntur, quàm plus æquo ſiccantibus, & calefacientibus: quia ex eiuſmodi magis ſpiſſeſcunt, q̃ diſſipentur. At in quibus craſſi, & non admodum calidi ſunt humores, in iis conſulo, ne admodũ ſubito ad ea quæ diſcutiũt, feraris: mitigare aũt potius materiã moderatis vnctionibus et balneis debet, atq; ita deſcendere ad efficaciora, quæ extenuant & diſcutiũt, ut quę ex nitro &

Doloris capitis a bile creati curatio

Bilioſa recrementa quibus diſcutiantur.

Ceph.

ſinapi conficiuntur. Declinãte autem affectu etiam frictione capitis linteis adhibita vti oportet, præcipuè in balneo, prius nimirum capillis ademptis: item per vices iis quæ ſternutamẽta prouocant, primum ſanè ſimplicioribus, deinde valentioribus. Vt autem is qui parare illa velit, promptè inueniat, explicanda etiam hic putaui: quorum ſcriptura in hunc modum habet.

Errhinum, hoc eſt medicamentum quod naribus inditur, caput purgans, ad lippitudinem & morbum comitialem efficax.

Errhinum ad caput

Melanthij, ſalis ammoniaci, ſingulorum drachmæ octo: elaterii drachmæ quatuor. Trita excipiuntur oleo ſicyonio, aut myrteo, aut irino, aut cyprino, vt cerati habeant craſſitiem. Repoſito igitur in pixide cornea vtitor, ſubungens nares, attrahere iubeto. Hoc Errhinum non modò confert diuturno capitis dolore affectis, ſed etiam iis qui lippitudine infeſtantur, & comitialibus. Educit enim facilè ſi quid viſcoſum in cerebro, & craſſum inhæreat: præterea etiam quod ex cyclamino conſtat, nihilo minus proficit: habet autem huius quoq; ſcriptura hoc pacto.

Errhinum ex cyclamino.

Cyclamini ſicci drachmæ octo: nitri rubri drachmę quatuor. Sin autem loco nitri, elateriũ, iniicias, præſtantius euaſerit. Vtitor autem in hunc modum: Tritum ipſum probè, per arundinem inſpirato, præcipiens ſurſum inclinando attrahere

deinde rursus deorsum vergendo etiam id quod congregatur, expuere.

Epithema ad diuturnos capitis dolores.

Vtitor etiam epithematis in capite, & vnctionibus in diuturnis affectibus, quæ discutiendi vim obtinent, quorum è grege est, & hoc, quod frequenter experimẽtum probauit: scriptura eius in hunc modum habet. *De Cerato.*

Irini vnguenti, peucedani, castorei singulorum drachma: baccarum lauri drachmæ duæ: rutæ surculorum drachmæ quatuor. Excipiuntur cerato quod ex rosaceo paratum est: ac capite deraso, per totum ipsum imponito. Sin autem accessio magna orta fuerit, mitigantibus & mediocriter reficientibus vtitor, ex quibus hoc habetur. *Ceratum ad capitis dolorem.*

Smegma ad capitis dolorem.

Liquoris peucedani drachmæ sedecim: liquoris papaueris, anisi, mentæ, myrrhæ, singulorum drachmæ duæ. Aceto excipiuntur, fitq; vnguentũ. In doloribus immoderatis: caput eo illinito. His & similibus vti consiliu est, in quibus propter crassos humores, & spiritum flatulentum dolor gignitur. *Smegma.*

In quibus qualitas doloris causa est.

At si dolor ex calida qualitate oriatur, clarum est ea adhibenda esse, quæ etiàm ex bilioso humore dolentibus conuenire diximus, citrà missionem sanguinis, aut purgationem, aut omnino qualecunque tandem vacuans medicamentum assumptum. *Doloris causa calida.*

Hemic:

Aluus ob viscosos humores astricta quibus soluitur.

Porro si affectum ex ventris retentione prouenire contingit, omnibus modis is cibo, & leniter purgare potentibus subduci debet. sunt autem huiusmodi multa, tum ipse sal. Quare si aluus ob viscosos humores cohibetur, hanc compositionem mixturãq; dato. Salis ãmoniaci drachmas duas: piperis drachmã: euphorbii drachmã. Dato ex ouo, aut ptisana drachmas duas: aut quatuor: aut scrupulos tres: aut quatuor. Quibus autem venter non ob viscosos humores astringitur, in iis vtitor medicamentis, quæ scammoniam recipiant, habet autem horum compositio in eum modnm. Salis communis torrefacti drachmæ tres, piperis drachmæ duæ, scammonii drachma. Datur ex ouo, pane, & quomodocunq; velis, cochlearium. Nam hi sales admodum leniter ac citra molestiam ventrem purgare& emollire solent. Vtitor his cum fiducia, tum illis quæ euphorbium recipiunt. Quòd si venter citatior sit, & caput magis ob siccitatem doleat, nititor eum cibo, potu & medicamentis sistere. At si affectus ex vigilia, & sollicitudine eueniat, iis quæ somnum inducunt, & laborantes omnino leniunt: curari debet. Sũmatim remedia semper ad causam morbum faciẽtem accommodato, ac vtitor prædictis bona ratione ac via. Ita nanque inueteratus, ac contumax affectus, diligenti artificio & commodis præsidiis adhibitis ex toto euincetur.

Venter citatus quomodo sistitur.

DE HEMICRANIA CAP. 12

Causa Hemicraniæ.

ALtera capitis pars indolescit, cum dolor circa dimidiam caluariam incipit. Atq; id accidit, postq̃

recrementũ aliquod ibi infixũ fuerit, aut cum procreatũ est, in spiritũ resoluatur, irritetq; loca singulis diebus, aut vno interposito, aut duobus, pro subiecta specie motus sumit initium. Si igitur totũ corpus recrementis liberũ tibi apparet, capiti prospicito, ipsiq; particularem curationem adhibeto. At si copia toti corpori facessit negotium, tunc multifariam attendendum est, & internoscendum, quis vtiq; humor superans existat. Constat enim & vacuationem eius tentandam esse, & si sanguis fuerit, per venæ sectionem detrahendum. Sin alius quispiam humorũ fuerit, purgatione recrementi quod molestat, succurrendum.

Hemicrania curatio

De hemicrania ex consensu.

Si hemicrania stomachi affecti consensu oriatur, vel dum hic in concoctione ipse infirmatur, vel cum materiam in se biliosam, vel pituitosam continet, nec hæ probè coquuntur: perpende rursus, vtrum ex calida intemperie, aut frigida proueniat. Si igitur ex frigida intemperie, calefacientibus ei prospicere oportet: sin ex calida, frigidis & contemperantibus.

Hemicrania ex consensu.

Si dolor ex frigida stomachi causa dimidiam caluariæ partem exerceat.

Quòd si dolor ex frigida stomachi causa factus apparet, primũ vtitor fomentis ex vino & oleo quod Græcè œnelæon dicitur, nardo, gleucino, styrace, mastichę. Deinde etiam epithematis, Polyarchio, aut Philagrio, & Martiato dicto, quod flatus

Hemicrania ex frigido stomacho quomodo curanda.

Hemic

in ſtomacho ſubortos ſtrenuè poteſt diſcutere. Cibus eſto eiuſmodi, qui calfaciat ſimul & extenuet, nec non robur apponat. Hydrogarum igitur his eſt idoneum, quod copioſius aniſum receperit. Cōfert etiam oxymeli potum, & porra coćta, in cibo ſumpta. Item quod ex malis cotoneis conficitur, piper & gyngiber recipiens. Auxiliantur ipſis etiam quę ex hyſſopo, aniſo, dauco, & apio propinantur. Ex oleribus, ſcandix, gyngidium, aſparagi paluſtres, & beta cum ſynapi, & cappares. Allium vero diuturnos frequenter dolores diſcuſſit, quemadmodum etiam ſalſamentum, & Encathera dićta, & Coryax.

Catapotia Dia colocynthidos.

Catapotia dia colocynthidos.

Iuuat hos & vomitus à cibo, & purgatio, quę fit ex Catapotiis, quę colocynthidem, & euphorbiū recipiunt: compoſitio ipſorum ita habet. Aloës vncia: euphorbii ſemuncia: colocynthidis, ſcammonię, gummi, ſingulorum vncia: nitri Alexādrini ſemuncia: veratri nigri corticis vncia. Excipito ſucco braſſicę, aut citrii, aut rhodomeli: ac dato ſcrupulos ſex. Tu verò non vniuerſa, ſed per vices ipſa exhibeto, atq; ſic ad perfećtum modum peruenias. Nam non minuſq̃ Hiera humores ex alto euocare poſſunt: cęterum etiam non ſuperficiariam vacuationem moliuntur, ſed ex alto & veluti ab ipſa radice recrementa extrahunt, & ſi quis rećtè vſus fuerit non modò Hemicranicum, ſed etiam vetuſtum dolorem, ſtomachicos affećtus, morbos comitiales, articularios, & coxendicum vitia ſanare poſſunt.

Catapotia dia colocynthidos quid efficiant.

Hoc pacto quidem dolorē, si ob viscosos humores in stomacho excitatos prouenerit, mederi oportet.

De Hemicrania, quæ ob biliosum in altera capitis parte contractum humorem nascitur.

Si biliosus humor dolorem pepererit, sumant ægri ante omnia panem ex aqua tepida, vt quæ supra modum ipsis auxilietur. Cæterùm etiam malua, & lactucæ commestæ prosunt: in vniuersum, cibus sit humectans, & balnea temperata, postremò purgatio, quę ex Picra & scammonia, & aliis quæ bilem citra magnum dolorem purgare solent, adhiberi debet. *Hemicraniæ ex bilioso humore curatio.*

Epithemata.

Similiter etiam vnctiones, quę extrinsecus imponuntur, non sint nimium calidæ: in totum vniuersa medendi ratio eiusmodi adhibeatur, qualis etiam in capitis doloribus præcepta est: nam eædem genere causæ existunt, nisi quòd capite laborantes, diuturniores valentiorésq; habeant. vt autē remedia vnicuiq; causæ idonea promptius inuenire queas, etiam horū descriptiones tibi subiungam. *Epithemata hemicraniæ.*

Vnctiones aduersus dolores ex craßis viscosisq; humoribus in dimidia caluariæ parte ortos.

Euphorbii partem vnam: castorei tantundem: aqua excepta auri iuxta partem dolentem imponito, ac statim in balneum ire, & lauare consueto more pręcipito. Hoc admodum generosum auxilium est, & cum fiducia eo vtitor. Iam maximum hoc quoque est, quod recipit atramentum scriptorium, *Vnctiones hemicraniæ ex craßis, viscosisque humoribus.*

Hem

habet autem deſcriptio eius in hunc modum. Euphorbii drachmæ * quatuor: atramenti ſcriptorii drachmę quatuor: myrrhę troglodyticæ drachmæ tres: croci drachmę duæ: crocomagmatis drachmę tres: piperis albi drachmæ tres: aceti quod ſatis eſt, vt hæc probè lęuigentur, & craſſities ſordiũ ſimilis fiat: atque hoc illinito à medio ſuperciliorum incipiens, vſque ad tota tempora, pręcipuè ſi locus pilis careat, & cum refrigeratus fuerit æger, hoc rurſus inungito eodem in loco ad tertiam vſque vicem. Oportet autẽ ipſum manè inungere, vt auxilium vim ſuam probè exercere poſſit, quouſq; ille lauaturus eſt. verũ caueto ne quãdo ęger illinitur, medicamentũ oculos ingrediatur. Nam ſpongia vtens dextrè id quod illitũ eſt, abſterges. Vbi ex balneo ęger venerit, rurſus ſimili modo ſępius illinito, donec in totum dolore liberetur: atque eo diſcuſſo per interualla iterũ medicamento vti debes, ne in eundem denuo morbum incidat. His maiora pręſidia ad longos validóſque dolores inuenire nõ licet: ad moderatiores autem vnctione vtitor, quæ cerã & euphorbiũ habeat. Mixtura ipſius hæc recipit. Olei ſabini ſextarios quinq;: cerę vncias tres: euphorbii vnciã. Hoc vtitor dimidiam frontis partem cum temporum muſculo ante balneum illinens. Facit hoc pręcipuè ad dolores ex frigidis affectibus ortos. Porro inuenies alia quoque multa à veteribus prodita, verum hæc ſola ſufficiunt plurimis experimentis comprobata.

*Impreſſus græcus ſeſqui drachma.

In quibus dolor ob bilem contrahitur.

Qui ex bile dolorē experiuntur, iis abūdè est etiā pastillus Crocodes illitus, & Trygon: adhæc terra AEgyptia, omnésque vnctiones, quæ ex rosaceo, & chamęmelino oleo parātur, modico aceti adiecto, aut quodā succo mitigatorio. His et similibus medicum, qui recta curādi ratione nititur, vti oportet. *Dolor capitis ob bilem*

DE PHRENITIDE, CAPVT 13.

QVòd sanè Phrenitis acutissimus periculosissimúsque sit affectus, omnibus est in confesso. Vnde autem constituatur, & quo affectu cerebro laborante, & quę curatio conueniat, de hoc omnes dissentiunt. Dicamus igitur etiam nos, quæ sit exquisita Phrenitis, quæ eius causa, & quomodo internosci debeat. Plærique enim ipsorum in discernēdo eam potissimū non mediocriter decepti sunt, vt etiam eos qui delirant, existimarēt Phreniticos, cùm res sit longè diuersa.

Quæ sit causa Phrenitidis

Exquisita igitur Phrenitis a flaua bile nascitur, cum ipsa in cerebrū, aut eius mēbranam distributa inflāmationem excitauerit, Priusquā enim dispensata, infixaq; fuerit, non Phrenitidē, sed deliriū producit. Atq; hoc in acutarum magna parte febrium statu ac vigore accidere consueuit: deinde rursus in declinationibus cessare: atque id delirii proprium est, quòd febres per tota earum tēpora non perseuerent, sed conquiescant; Phrenitis autem semper perduret. Est autem ipsius non vna tantùm species, sed etiam multiplex. Alia siquidem

Causa Phrenitidis exquisita.

Phrenitis quid a delirio differat

Phren:

ex pallida bile constituitur, quæ mitior existit. Sin autem ex flaua bile, quæ & multo vehementior, febres quoque maiores inducit. Iam alia quoque efferata dicta nascitur, bile flaua immoderatius excalfacta, & plus æquo adusta.

Notę futuræ Phrenitidis.

Notæ Phrenitidis futuræ.

Futuram Phrenitidem vigiliæ potissimum continuæ, & intensæ somnique turbulenti præcedunt: ægri exiliunt, & somniorũ imaginationibus interdum detinentur, vt etiam nonnulli se futura scire suspicentur, & velint prædicere. Præcedit etiam, vt ægri quę dicuntur, obliuiscantur. Nam cum familiaribus præcipere quędam incipiunt, ad alia cõuertuntur, eorum quę ab initio iniuncturi erãt, obliuiscẽtes. Item cùm respondent ferociores ac iracundiores q̃ prius apparent: magnã & crebram respirationem edunt: pulsus habent paruos, & duros: atq; occipitio frequẽter indolescunt. Quòd si affectus increuerit, vt parum ipsi à Phrenitide absint, fixis oculis cernunt, eósq; admodum squalidos & rubentes habent, nec non pituita eis inhærescit, ac lachrimę ex vtrisque profluũt. Sin aũt vitiũ magis intendatur, incipiunt & floccos carpere, & festucas legere, neq; responsionẽ manifestam dare possunt, & linguam multo magis scabram habent, febrésq; ficciores, interdum & tremuli sunt, exarescẽte cerebro, eiúsq; neruis, & ægrè sentiunt, vt etiam cùm ipsi excitentur, vix, aut nequaquam exaudiãt. Eiusmodi ergo, & tot eorum qui propriè Phrenitici existunt, signa habentur. Cerebrum igitur sta-

Pituita oculorum angulis inhęrescit. hic lemę apud Celsum.

tim per initia morbi causam habuit: non enim alia quadam parte affecta quæ propriè Phrenitis est, contrahitur, quemadmodum nonnulli Phreniticos ob septi trāsuersi inflāmationem fieri existimarūt, quod verum non est, sed & ipsum cerebrum, vbi inflāmationem senserit, valida efficit deliria, vt Phrenitidi respondeant.

Quomodo delirantes à Phreniticis discernere oporteat.

Qui propriè Phrenitici existunt, a delirātibus ex partium consortiis, distinguuntur, ꝙ ipsis febris adsit perpetua, oculi sint cruenti, sanguis è naribus profluat, & caput sit calidius. Nam qui septo transuerso laborant, his caput non est adeo calidum, vt præcordia, ipsúmque septum: ægrè magis spirant, & inæqualem valde spirationem edunt. Discernes autem Phreniticos ab insanientibus, eò quod insania quidē, quę Grȩcè mania dicitur, citra febrim, Phrenitis autem, vt diximus, semper cum febri spectetur. Hæc quidem sunt signa eorum qui propriè Phrenitici dicuntur: in quibus etiam flaua bilis sola, sine alia materia defixa, affectum peperit, quemadmodum etiam si pituita flauę bili coniuncta fuerit, eiusmodi falsa Phrenitis appellatur, & vigilē soporē, q Græcis agripnon coma vocatur, excitat.

Discrimen Phreniticorum, & delirantium

Inter Phreniticos & insanientes differentia.

Phrenitis falsa.

Vigil sopor

Signa Phrenitidis falsæ.

Nosces autem Phrenitidem ex humorum mixtione factam, inde quòd etiam symptomata quæ superueniunt, mixta sint, referētia eandē naturam illorū, quę causam eandem habent. Etenim vigilant simul & in altum somnū deferuntur, rursúsque pau

Signa Phrenitidis falsę

Symptomata mixta.

Phren.

latim delirant,& somno alto soporosoq; pressi cum tumultu excitantur, & iis qui eis loquuntur, inordinata verba, & insaniam testantia respondent.

De *inueteratis iam Phreniticis.*

Phrenitici inueterati.

At quòd hęc per morbi initia, & breui tempore accidere consueuerunt, nosse conuenit. Vbi verò morbus in vetustatem inciderit, & vires sint debilitatę exigua ipsius indicia apparent, vt nonnulli aliam quandam Phrenitidis speciem esse arbitrētur: non est autem alia, sed ęgri per initia quidem turbulenti fiunt, & furibundi, tanquam bile statim ad superiora tendente, & cerebrum excitante, postea autem hecticis febribus similiter æquabili intemperie in totū cerebrnm dispersa, non āplius valdè perturbantur, & inordinata furiosaq; nugantur, sed iacent, neque vocē ędere propter imbecillitatem potentes, neque decubitus figuram mutantes, neque validè exilientes, manus solummodò inordinatè iactitant, vt quidam ignorantes ęgrum quęrere aliquid, & inuentum velle continere suspicentur: nonnulli aūt ipsorum ne palpebras quidē propter vires iam ante debilitatas aperire possunt. Sin aūt aliquādo etiam aperiāt, vbi paulisper respexerint, statim rursus propter infestātem humorē conniuent. Verum hęc signa adhuc infirmante ipsorum facultate superueniunt, nec aliam adhuc Phrenitidis speciē ostendit id, quòd pulsus sit imbecillis, durus, exiguus, & angustus, sed etiā ad omnes magna ex parte Phreniticos pertinet præcipuè inueteratos. Hæc

Phrenitidis inueteratæ signa.

igitur indicia sunt, quibus Phrenitici cognoscuntur: deinceps autem quomodo curationem ipsorum optimam adhibeas, iam persequamur.

Curatio Phreniticorum.

In omnibus propriè Phreniticis, si vires robustæ sunt, et nihil aliud prohibet, sanguinis detractio adhibenda est, tanquam primum omnium & maximum futurum præsidium. Sin autem repugnet æger, quod sæpè accidit, vt nolit brachium porrigere, omnino conandum tandem est ex recta in fronte vena sanguinis missionem moliri. Facis autem id rectè, si collum artificiosè fascia lanea constringas, vt vas attollatur. Ita namque si feceris, sanguis statim vena secta citra impedimentum cum spiritu erumpet. Ego sanè magna adeo Phrenitide correptum curaui: & nisi multi fortésque famuli eum continuissent, & vinculis vndiquaque constrinxissent, neutiquam ne in fronte quidem venam secare potuissem: adeo ferociter agitabatur, omniáque faciebat, quæ insanientes solent: atque si gladium habuisset, non paucos, qui ei aderãt, iugulasset. Quia verò bis sanguinem detrahere molestum est visum, ideo tantum initio euacuauimus, quantum ei satis erat futurum, etiam si secunda vice iterum emisissemus. At mirabile erat vacuatione facta, quàm festinaret ex riuo superbibere: simul autem astantes etiam aspergebat, vt risum quoq; ideo vulgo excitaret. Verùm hic quidem celeriter curatus est, alia quoq; ratione, ac cura cõuenienter ei adhibita. Sic igitur agendũ est, si venam in cubito secare nõ liceat. Post sanguinis vacuationẽ parti quoq;

Phreniticorũ curatio.

Sanguinis missio in Phreniticis necessaria

Vena secta in fronte.

Historia curationis Phrenitici.

Phren.

remedia inducenda ſunt, & caput oxyrrhodino madefaciendum, ne ipſum, cùm calidum ſit, liberalius humores attahat, atque idcirco eis repleatur. Aceto autem ea quæ mitigant & ſomnum conciliare poterũt, admiſcere conabimur. At cum morbus viget, & vigilias mentíſq; alienationẽ inuehit, adhuc magis ſuccurrendum eſt, & largius oxyrrhodino caput implendum, & decocto chamęmeli, papaueris capitum, ſerpilli, hederæ, rurſuſque oxyrrhodino ſuperfundendum: item ea, quæ odorem mouent, naribus adhibenda, nec non vnctionibus vtendum, vt omni ratione vigilias excindamus, ſomnúmque ægro accerſamus, quod ſolum & maximum eſt delirantiũ, & cuiuſuis morbi remediũ. Quòd ſi his adminiſtratis, vigiliæ, & alienationis ſymptomata perſeuerent, dato ei potui medicamentum, quod à papauerum capitibus, dia codyon Gręci appellãt, ad omnia futurum vtiliſſimum, Non ſolùm enim vigiliis, ſed etiam febri medetur: pręterea caput tanquam ab igne aduſtum refrigerare poterit. Sin autem nihil admodum impellit, vrgétque, noli medicamẽtum dia codyon exhibere, pręſertim ſi neque Phrenitis quædã germana eſſe videatur, ſed etiam pituitæ nõnihil particeps ſit, vt ipſa quoq; falſa nominetur, tunc caueto nę id ipſum, vel aliud quoddã ad ſoporem torporémque inducendum efficax, offeras. Sin autem vires quoque imbecillæ fuerint, tunc maximè vitabis, ne quid torpori ſomnoq; inducendo accommodum exhibeas. Nam in his qui infirmas vires habent, non vulgaris noxa, imò in-

Partis affecta remedia.

Vigiliæ & mentis alienatio quo modo curari debeant.

Dia codyon quibus conferat,

Narcotica periculoſa.

terdum mors talium potionem comitatur.

De habitatione.

Considerari debet etiam habitatio, in qua deget æger, vt aërem neque admodum crassum, neq; humidum frigidúmque, aut nimis calidum habeat, ne capiti meatuum densatio, aut repletio superueniat, sed temperatus existat, quo animalis spiritus temperie ipsius refocilletur ac relaxetur. Sit auté magis lucidus quàm tenebrosus, vt ęger per huius sensum ad consuetorum perceptionem ac conscientiam perueniat. Quare & amici nonnulli admodum familiares ei assistant, vt etiam increpantes ipsum propter ea quę facit, reuereatur. Neq; verò domesticus, aut cognatus, cuius causa aliquando tristetur, aut cui irascatur, ingredi debet: quippe hoc irritare ægros, & commouere solet, & vt valde perturbetur, manifestam prębet occasionem. Sed nec amici frequentes & copiosi ad eum ingrediantur: quippe turbam tantùm ei excitant: præterea aërem quoque crassum efficiunt, frigidos emittentes spiritus. Iam non violenter mouendus est, sed leniter, ne in lecto propter imbecillitatem concutiatur. Hoc enim si quid aliud morbum excitat, & somnum impedit: ii verò qui adsunt, omnia ipsius membra citra violentiam teneant, leniterq; perfricent, & pręsertim inferiora: atque tunc magis, vbi conuulsiones ægro oboriuntur, artus vinculis excipiãtur. Quippe hoc materiam ad inferna prouocat: præterea conuulsiones lenit. Satius autem est inferiora quoq; , vbi perfricata fuerint, fouere,

Phreniticorum habitatio.

Amici familiares Phreniticis admittẽdi.

Motus violentus Phreniticos offendit.

Frictio inferiorũ Phreniticis accõmodanda.

phren.

atque sic deligare, vt materia quæ fotu simul & fricatione accita fuerit, ad ima potius deriuare possit. Nihil autem facere oportet ante febrium declinationem: longè verò antequàm inuadant, id præstandum. Iam cucurbitulę adhiberi, præsertim ante accessionem debent, vt materiæ sursum vergentis impetus per reuulsionem coerceatur. Simili modo etiam epithemata semper eis admouere oportet, quę non nimis frigida sint, neque rursus calida, sed potius tepida. Qui enim viscera largius fomẽtis excalfecerunt, maxima hi mala ęgris accersẽrũt, materiam subitò ac vniuersè commouẽtes, vt ad supernas partes profecta caput admodum repleuerit, vnde vehemens alienatio mentis prouenerit: nonnunquam etiam sopor, qui Caros, dicitur, ita vt rursus iis opus fuerit, quæ excitare possunt, sternutamenta prouocantibus, tum frictionibus. Quare viscera validiores fotus non requirunt, præsertim in iis, qui vehementiori febri laborant: item quibus copia humorum inest, & caput affectum. Sufficit igitur solum lini semen hydrelæo incoctum, aut cũ chamæmeli iure blandum & tepidu visceribus obducere. Ita enim feruor mitigabitur, & viscera distenta laxabuntur, atque ideo etiam febres erunt mitiores.

Epithemata Phreniticorum.

De victu.

Victus ratio obseruanda.

Conuenit autem inter medicandum etiam victus rationi vt maximè necessariæ animum adhibere. Multi nanque ipsam negligentes ignorant, quantum noxæ & adiumenti ægro adferre possit. Vtinam verò etiam rectè medicari scirent tempús-

que inquirerent, aut ordinem, aut qualitatem, aut quãtitatem: verũ nullum horum attendentes, singulis vicibus, cùm ægrum accedunt, visceribus facessunt negotiũ, aut perfundendo, aut obducẽdo, aut omni tempore parãdo, etiam cum copia, interim quoque cruditas vrget: præsertim cùm sapientissimus Galenus manifestò clamitet, neq; cataplasmatis, neq; aspergini bus quouis tẽpore vtendum esse, nisi in solis illis, quibus nullũ in toto corpore excrementũ, aliaq; superflua existũt: reliquis autẽ omnibus extremũ esse malum. Verùm hęc quidem ii qui non benè mente ac ratione constãt, faciunt. Nos autem q̃ ex veteribus didicimus, simul etiã si quid ratio facere nos rectè admonet, iam exponamus. Ptisana igitur primũ omnium victus ratione Phreniticis remediũ adhibeatur, optimè prius decocta. Detur autẽ solus ipsius cremor: quem si non libenter assumãt ægri, cũ granis ipsam sine aliquo cibo capiant. sin ea oblectẽtur, adiicere conuenit solũ hydromeli exiguu, aut hydrosatũ, aut rhodomelum. Hydromeli verò maximè Cybyriticum, vt inimicũ ipsis, vitare oportet, & oxymeli. Quòd si minus gratã habent ptisanam, multi enim ne nomen quidẽ illius libenter audiunt, exhiberi ipsis oportet auenæ cremorẽ, si inueniatur, aut ex tritico virenti sorbitionem, quæ chidron Græcè dicitur. At si in totum sorbitiones auersentur, panẽ in aquam calidam intingito: non minus enim q̃ sorbitiones, iuuabit.

Cataplasmatis corpore repleto non vtendũ

Ptisana Phreniticis idonea.

Auenæ cremor.

De oleribus.

Ex oleribus edant intybum, & maluã coctam: interim etiam crudã, si caliditas nimium superare

Olera quæ Phreniticis vtilia.

Phren.

videatur, & æger siticulosus sit, vigiliísque admodum prematur. Ita nanque adiuuabis: præterea etiam magis, si lactucę semina, cucumerum medullam, & peponum exhibeas. Vbi concoctio apparuerit, etiam pisces assument, vt erinaceũ & pectines.

De pomaceis fructibus & potu.

Quæ poma Phreniticis conueniant

Ex fructibus sumant duracina, persica, cerasea, mala, & punica, sed hæc raro, bibere autem ipsos crebrius & paulatim aquam tepidam cõducit. Neque enim multam potionem appetunt, neque iuuantur, si cumulatè bibant: frigidam aũt aquam vitare oportet, eò quòd tuta non sit. Nam si inflammatio circa septum transuersum, aut aliam quampiam particulam inuenta fuerit, non exiguum periculũ sequitur. Quãuis enim frigidę potio mitigare ipsas videatur, tamen maiores postea, & malignas febres excitat, vt etiam alienatio mentis augeatur: breuiter, omnia ad deterius maligniúsque conuertãtur. Quare tutius est tepida potius quàm frigida aqua vti. Noui autem me etiam hydrelæo vsum, in quibus siccitatem immodicam, & bilem superiora occupare, nihilque ab intestinis notatu dignum excerni viderem: hinc calor mitigatus fuit, & viscerum intentiones inflammationésque relaxatæ: biliosa per aluum & vomitiones excreta, vt æger non multis adhuc diebus ad vniuersum prorsus morbum depellẽdum indigeret. Etenim omnia quæ ipsi admouebantur remedia, tunc administrabantur, cùm totu corpus recrementis esset vacuum.

Frigidæ potio non tuta Phreniticis

De balneo.

Lauare eos,& perungere conuenit,quibus iam vacuatio facta est,& quantitas totum corpus offendit,verùm siccitas,& vigiliæ plurimæ vrgent: & si febricitet æger,nihil nocebit ei,si ita lauetur,præcipuè etiam cùm balneum temperatum adhibitum fuerit,vt neque aër sit igneus,neque solium nimis calidum. Qui aũt febris metu eos non lauant, maximè offendunt. Nam ægri vigiliis magis torquentur balnei abstinentia: adhuc magis etiam animo turbantur. Lauandi igitur sunt, quemadmodum comprehensum est. Sic enim balneo vtentes, ad bonam temperiem reuertuntur,& in posterum delirio & affectu febrim incendente, liberantur.

Phreniticì quomodo lauandi,

De uino.

Quin & vinum quod sitim restinguat, dare Phreniticis audendum est,in quibus multæ vrgent vigiliæ & vires sunt imbecillæ: febres autem nondum vehemẽtiam,neque ardorem habent,sed quędam concoctio vrinarũ quoq; in eis apparet. Præter ea illis potius cum fiducia dandum est,q̃ per sanitatẽ quoq; vinum amare consueuerũt,& os ventriculi imbecillum, & natura frigidius obtinent. In his enim tempestiua est vini potio,& omnibus mente alienatis,si modicè assumatur. Nam ferociam ipsorum mutat,& ferinos mores ad hilaritatem transfert somnúmque conciliat, eò quòd cibum celeriter concoquat, & in totum corpus distribuendum adiuuet. In quibus igitur nulla feruens inflãmatio, aut magnus admodum calor præcordia

Commoda Phreniticis adhibiti balnei.

Vini vsus Phreniticis.

Leth.

infeſtet, & vires infirmentur, audacter vinum ipſis exhibeto. Maius enim ex eo cõmodum erit, q̃ quæ noxa fore putetur. Si enim vires recollectę fuerint & non collabi permiſſæ, omnia tẽtare poſſumus, & multifariam ægro ſuccurrere, Collapſis autem ipſis vigilia, omnis medicorum curatio deſperata erit. Quare metiri cõuenit, & noxam quæ ex vino expectatur, & cõmodum. Atqui ſi plura fuerint, quę permittunt, propinari debet, minorẽ offenſionẽ contẽnendo. Fieri enim haud poteſt, vt id quod iuuat, aliqua etiã parte non noceat. Medici autẽ eſt eiuſmodi tũ metiri, tum iudicare. Nam ſi vniuerſa moderatè quantitate, qualitate, ordine, & tempore adhibeantur, totam artem abſoluunt, conſumántque, & finem bonum imponunt.

Viribus collapſis omnis curatio inutilis.

Quod iuuat etiã aliqua ex parte nocet

DE LETHARGO, CAPVT 14.

Lethargus

GEnuinus ac germanus Lethargus, quemadmodum Phrenitis, ſedẽ quidem habet cerebrũ, materiam autem Phrenitidi contrariam. Nam ex pituita ſuperante naſcitur, quę ipſum hnmectat, & validè adeò madefacit, vt ægri eorum quæ dicuntur, nequeant meminiſſe, ſed palpebris ſemper conniuere velint, & conquieſcere, vel prorſus in ſoporẽ, qui Græcis Caros dicitur, ab humiditate ſimul & frigiditate, quæ ſpiritum animalem ſuffocat, & torpidum efficit, perducantur.

[*Notæ veri Lethargi.*]

Genuinus Lethargus

Si igitur humor qui Lethargũ parit, ſolus ſit pituitoſus, genuinus Lethargus naſcitur, atq; omnia hęc

accidentia inducit.

[*Notæ falsi Lethargi.*]

Sin autem non ſola in capite pituita, ſed etiam bilis fuerit, neceſſe eſt ſymptomata quoque mixta fieri, vt ęgri nonnunquam vigilent, nonnunquam altiſſimo ſomno premantur, aliàs delirent. Ambo enim faciunt, & conniuent palpebris, & manus mouent, tanquam contingentes quædam, eaq; tenere non potentes. Qui igitur moderatius degunt, non nullis ipſos inclamantibus, interim palpebras aperiunt, & rurſus conniuent. Sin autem admodum imbecilles ſint, & valde morbo vincantur, nullatenus exaudiunt, neque palpebras mouent: pulſúſque habent raros, exiguos & obſcurós. Sic igitur facilè eſt ipſos internoſcere. Dicamus autem quomodo curare oporteat.

Mixtus lethargus.

Curatio.

Cùm omnia accuratè inſpexeris, quæ veteres nobis precipiunt, nempe ægri vires, habitum, aliáque, vt ætatem, & totius corporis ſtatum, ita tandem huc venies, vt ſanguinis detractionem ante omnia adhibeas, niſi quid ex commemoratis tibi aduerſetur, & præcipuè vires. Vbi verò totius corporis curã habueris, etiam remediis, quæ partibus inducuntur, ægro ſuccurres, omnem capiti diligentiam adhibens. Vt autem vapores, ne ſurſum ferantur, prohibeas & eos qui iam eò irruperint, diſcutias, maximè auxiliatur acetum cum oleo roſaceo, quod Græci appellant oxyrrhodinum, caput corroborans, præſertim inter affectus primordia,

Lethargi curatio.

Sanguinis miſsio in Lethargo.

Vapores ſurſum tendentes quomodo prohibeantur.

Leth.

ne deinceps multos vapores ad ipſum ſurſum tendentes facilè recipiat. Quoniam igitur materia quæ in cerebro continetur, pituitoſa eſt, & ſuperãs cauſa, humida & frigida demonſtratur, miſcere & incoquere ea oxyrrhodino quę extenuare etiam ſimul poſſunt, expedit, nempe vel peucedanum, vel caſtoreum, vel pulegium, vel calaminthen, vel thymum. Ac frons illinenda eſt, aut caſtoreo, aut pilis humanis crematis, læuigatíſq; ex aceto. Huiuſmodi enim valdè proficiunt excitantq;, forſan etiam naturali quadã facultate Lethargo cõtraria. Quòd ſi affectus preſeueret, & ægri difficulter excitētur, vtendũ eſt eo quod ſternutaméta mouet, ſtruthiodicto, vel cum caſtoreo, vel pipere, vel euphorbio, vel epithymo, nunc quidē inſpirantes, aliàs penna illinentes: verùm id continuè faciendum non eſt. quippe vires eorum laborant, & adhuc magis caput repletur. Cęterum crura perfricare, & oleo ſicyonio perũgere oportet: interim ſolã ipſam ſcillã ex aceto lęuigatam cruribus obducere. Hoc enim etiam eos, qui in ſomnum valdè altum, & veternoſum deferũtur, excitare ſolet. At ſi affectus & malignus eſt, & inueteraſcit, capillos adimito, vngitóq; iis tunc caput, quę exaſperare ac vellere cutē poſſunt, vnà cum caſtoreo, datóque ipſis potui caſtoreum prę omnibus, idque faciendum eſt, præſertim hora vna ante acceſſionem. Etenim extenuat, & corpus quod perfrixit, & propè eſt vt totum emoriatur, recalfacit fouétque. Ego ſanè noui multos eo morbo victos hoc ſolo remedio mortem euaſiſſe.

Materia pituitoſa quibus diſcutiatur.

Pili humani

Scilla in Lethargo vtilis

Caſtorei vis & vſus.

Item per se exhibitum proficit: adhuc autem magis cum oxymelite. Quòd si ęger recrementis plenus fuerit, etiam cum aliquo ad ventrem subducendum efficaci, pręsertim scāmonia dari debet. Sufficit autem vnum scammoniæ scrupulum, aut paulo plus minúsue, pro virium ratione duobus castorei scrupulis adiicere. Iam verò non solùm auxilia, extenuantia esse debent, sed etiam cibus talis exhiberi. Quare succùsque amygdalarū ex melle coctarum præbēdus est, ac ptisana, quę habeat comā porri, aut apii, aut hyssopi, nisi ęgri vehemēter febricitèt. Si enim febris vehemens fuerit, abundè est etiā solius apii radix, & oxymeli simplex, tum ex ptisana, tum per se solū. Salutares sunt etiam micę panis ex apomelite, aut hydromelite datę. At hydromeli Cybyriticum dare ipsis non oportet: imò neq; Cnidium prorsus, morbo adhuc concoctionis experte. Vbi verò concoqui inceperit, nihil obstat & lauare ipsos, & vini paulum exhibere, præsertim à sanguinis missione, ventris subductione, & mediocri totius corporis purgatione: verum balneum timeri non debet, nisi recrementorum copia subsit. Nam quæ in cute hęrent superflua, magis balnei calore moderato digerentur. Ego certè noui me quosdam ita laborantes, neque suspicere præ multo sopore potentes, neque hoc ipsum quòd lauarentur, percipientes, postq̄ à septem diebus in balneum duxissem, magis ab eo excitatos inuenisse, vt respicere, loqui, nonnullósque astantium agnoscere potuerint. Quare si vires robustæ appareant, in bal

Historia Lethargici solo castoreo curati.

Cibus extenuans Lethargicis aptus.

Historia Lethargici balneo vsi.

L. eth.

Tinnam vel cupam vulgo vocant.

neo lauandum est. sin imbecilliores, vt æger lassitudinem, aut calorem balnei ferre nequeat, domi lauato vase quodam aqua calida repleto, in quo æger collocetur, ita vt sedeat, capite aquam excedente: facile autem est eiusmodi vas ex lignis parare. Non madefaciet autem caput æger, quoniā

Lethargicis caput nō madefaciendū

præterquam quòd nihil à calidæ superfusione iuuatur, etiam animæ defectionem celeriter sustinet. Sic igitur donec semel, aut bis lotus ęger fuerit, agēdum est: deinceps tandem ad balneum ducere ipsum, & consuetis nihil suspicantem abstergere conuenit. Eiusmodi curatio etiam in his qui veternoso

Veternosus sopor.

sopore quem Caron vocant, premuntur, tentanda est. neque enim ea multum variabit, neque causa. At nosse oportet Caron in anteriore potius capitis parte constitui: quare etiam sensoriæ ipsorum uires magis obleduntur. Cæterum oritur ob vehe-

Caros.

mentes quoquè dolores, vt quibus spiritus animalis dissipetur, & concidat: item contusionibus hoc accidens euenit, si quis cerebri membranam lamina ænea, quam inde ꝙ membranam tueatur, menyngophylaca Græci appellant, neglig ēter continens deligauerit. Sic etiam accidit, si quis os vehemētius contundens, medium cerebri ventriculum cōpresserit. Sed de horum curatione nunc scribere tempestiuum non est. Peculiares enim hæc curationes requirunt, ac differemus de his dicere in eum locum, vbi de fracturis agemus: nunc autem de morbo Comitiali verba facere instituimus

DE MORBO COMITIALI CAP. 15.

Morbus comitialis, qui Epilepsia Grecis dicitur, vnus quidē & ipse ex longis affectibus habetur, qui excellentē diligentiam studiūq; requirat: et si per initia neglectus fuerit, frequenter ij qui eo detinentur, cōmoriuntur. Nam capitis vitium est, vbi sensus motusq; origo habetur: ꝙ autem capitis morbus sit, testatur hoc, quòd per accessiones ægris cōtingit. Neq; enim audire, aut videre, aut intelligere prorsus, aut meminisse alicuius possunt, sed omni destituti sensu iacent, mortuis non dissimiles: quapropter etiā Græci Epilepsian quasi cōpræhensionem vitium hoc nominarunt, quòd videlicet ægri rerum obliuiscantur, & sensus eorum detineantur. Cęterum hoc ipsum vitium nonnulli vocarunt etiam morbum sacrum, quòd cerebrum sacrum & honoratū sit: alii verò morbum Herculeum, ꝙ validus sit, & contumax ad amouendū. alii aliter nominarūt. verū nō oportet omnia scribere, sed illa potius, quę instituto cōueniunt. Hęc enim magis scire conuenit, eisq; insistendū, id quod nos etiā facturos promisimus. Morbus Comitialis tribus modis generatur, vel enim capite primariò laborante, vel stomacho, vel alia quadam particula affecta, & prauitatē in ea subsistentem ad caput remittente. *Signa morbi Comitialis ex stomacho orientis.*

Epilepsia.

Nota morbi Comitialis.

Epilepsia vnde dicta.

Morbus sacer & Herculeus.

Quotmodis generetur Comitialis morbus.

Morbum Comitialem à stomacho proficisci testatur, ꝙ continua plerumq; in eo gignatur & turbatio quædam, & rosio: item ꝙ morbi accessionem tū potius ægri sentiunt, irritanturq;, cum tardè ipsos cibum sumere, aut nullum contingit.

Epta

Signa Comitialis morbi ex alia particula contracti.

Comitialis morbus ex particula.

Qui verò ob particulam quampiam concidunt, distributionem mali ad ſuperiora fieri, manifeſtò percipiunt: & id quod futurum ipſis eſt, prædicunt, cum diſtributio vitii ad cerebrũ vergere incipit. Accidit autem hic affectus etiam pueris præſertim humidioribus, qua de cauſa nonnulli puerilem ipſum nominarunt.

Morbus puerilis.

Signa morbi Comitialis ex primario capitis affectu excitati.

Signa Comitialis morbi ex primario capitis affectu.

Qui primario capitis affectu laborant, omnibus ſunt manifeſti. Etenim grauantur capite, oculi obſcurantur, & caligant, tardéque ſentiunt. At hic affectus pueris potiſſimum accidit. Nos igitur à puerili ætate incipientes, reliqua perſequamur. Quòd ſi infans eſt, vel etiam lac aſſumit, nihil moliendum eſt, neq; agendum, quantũ ad curationem attinet. Subſequens enim ætas, & calor augeſcẽs ſuperfluã in capite humiditatem, replen'émque ipſius ventriculos diſcutit. Attamen iuuare nos, curamque habere oportet, vt lac nutricis benignum ſit, & recrementis liberum. Nam quod vitioſum, & craſſum eſt, valdè ſolet naturam impedire. Fiet autem probi boníque ſucci, ſi nutrici animũ adhibeas, & exercitiis vt ipſa & mediocriter exerceatur, & cibis boni ſucci vtatur. Si igitur lac fuerit tenue, paulo ipſum craſſius efficere cõuenit. ſin craſſum, extenuare quibuſdã, quale eſt feniculũ, aut anethum, aut aniſum, aut erucam, aut rutam, aut porrum. Omnia autem hæc dum viridia ſunt, aſſumantur. Nam ſicca, cũ magis ſint acria, plus vteri vaſa aperiunt, & nimis ſangui-

Quid infanti Comitiali adhibendũ.

Lac nutricis quomodo fiat boni ſucci.

nis mẽſtruorum vacuationes incitantur: quo nihil eſt deterius. Nam hinc neceſſe eſt, etiam lac imminui, dum ſanguis purgatione decreſcit, quare etiam venus nutricis, pueris lactentibus eſt nocentiſſima: quippe lac, hinc tenue & fœtidi odoris fieri neceſſe eſt: ſin autem contingat etiam concipere, ad huc multo ſit pernicioſius: ac cauendum eſt, ne illa omino nutrix puero mãmillam porrigat: ſed alia potius quærenda eſt, quæ lac habeat benignum.

Venus nutricis damnatur.

Notatio lactis.

Internoſcitur autẽ lac colore, ſubſtantia & odore, vt & albiſſimũ ſit, & nihil habeat liuidũ, aut fœtidum: ſubſtantia verò, vt nihil admodũ tenue, aut craſſum, aut caſeoſum cõtineat. Nam tale cõuulſiones potiſſimum generare ſolet, & neruos obſtruere. Quare etiam vinum moderatũ nutricibus propinandum eſt, recrementi expers, & boni ſucci efficax. Motum laborémque ſemper ante cibum ſubire debent: ita quidem ſi infans adhuc lactet, nutrici proſpiciẽdum eſt, vt lac ipſius bonum euadat: ſi verò reliquo tempore moueri velit, mediocriter id agendum eſt, exercitandum, ludendúmque: atque ſic cibus ſumendus. Neque verò lauare continuè debet, ſed vitare hoc maximè à cibo, item ne bibat ſtatim à balneo, præſertim meracum: nihil enim ipſis adeo eſt nociuum. vnctione autem vtãtur, & frictione ante cibum. Nam exercitatio ſecundum cibum non modò ſic affectis, ſed etiam omnibus inimica. Cæterum in frictione primum à brachiis auſpicari oportet, deinde tandem ad pectus,

Quomodo la internoſcatur.

Vinum moderatum nutricibus dãdum.

Motus, & labor ante cibum.

Balneum a cibo noxiũ.

Meri potio a balneo ſtatim Comitiales offendit.

Frictio quo modo adhibenda.

& ventrem venire, post hæc ad crura descendere, ac plus ipsa valentiúsque perfricare, vt etiam recrementa, quæ sursum vergunt, per eiusmodi ad inferna reuellas. At aliis particulis perfricatis, tũc demum et caput fricari debet. Prius enim non conuenit, ne omnia ad ipsum trahantur. Post exercitia et frictionem non statim æger in frigidum aërem procedat, in eoq́ue versetur, sed vbi distulerit donec calor sensim perspirauerit, et spiritus continuitas remiserit, ita ad consueta prodeat, cibúmque conuenientem sumat. Panem igitur rectissime` assatum, optime` fermentatum, et præsertim clibanarium quatenus fieri potest, esse cõducit. Hic enim superflui expers, et minus est recrementitius. Capiat autem ex eo vnam, aut duas vncias, præcipuè si puer temperamenti sit magis melancholici, ex aqua feruente, in qua sit coriandrum: ita enim comestus humorum vapores ad cerebrum ferri prohibet, quod maximum est commodum, et ab affectu præseruat. At ex oleribus edat betam, maluã, præcipue autem caucalydem, gingydiũ, porra decocta: intybum verò si misceatur, hos iuuat. Condimentum oleris esto ex olei modico, et sale admodum temperato. Ex volatu ægri edant gallinam cohortalẽ, fasianos non pingues, anserum alas, attagenas, passeres, turdos, et turtures, verũ ex his quoq; minus pingues. Anates autem, et quę in paludibus degunt, auersentur: iura sint sincera. Quód si cruditas quæpiam ægro acciderit, aut distentio à flatu in ventre excitetur, adiiciãtur grana piperis noué,

Panis probe assus & recte fermentatus.

Olera Comitialibus apta.

Aues.

Cruditas in Comitiali quomodo tollatur.

aut vndecim, & anisi paulum. A carnibus omnino puerũ abstinere bonum est, pręcipuè suillis, & bubulis: voluptatis autem causa, aut etiam alio vrgẽte vsu modicas accipiat, & rarò, sed quę non sunt pingues, & decoctã potius q̃ ius: intingátq; carnem in garũ ex pipere, aut sinapi. Nam istud, etsi vim habeat incisoriã, tamen ipsum auersandũ est, eò ꝙ non nihil caput repleat: quare etiam non consulo cepas & daucum assumere, nec smyrneũ, vt replendi capitis efficax. Iam apium vitãdum est, ceu naturaliter Comitiales offendẽs. Ex piscibus exhibeãtur, q superfluitate vacant, vt psessam, sturnũ, merulã, aut scorpium, aut scarum: pingues autẽ auersentur, & cetaceos, vt scombrum, pelamidas. Hi enim omnes crassum terrestrẽq;, & inimicum naturę succũ congregant. Ex fluuiatilibus eos sumant potissimum, quos Græci, ꝙ ex mari in fluuios conscendant, anadromos appellant: atque hos non admodum continuè. Decoctioni ipsorum adiiciatur paulum piperis, aut oxymelitis. nam talis decoctio crassum ipsorum humorem noxiúmque tollit. At eorum qui testaceam cutem habẽt, esum cauere oportet, eò quòd frigidi ipsi sint, & crassum humorem pariant. Sin autem ex erinaceo quoque sumere per interualla cupiant, non alienum est: quippe habet aliquid, quod ventri ducendo, stomachóque firmando, & vrinæ citandæ faciat: verùm hæc sumere oportet ex calido quodam vino factitio, aut absynthite, aut condito. hoc enim innocens est. At carnes vitari debent, donec in totum morbus fuerit

Carnes.

Caput replẽtia vitari debent.

Pisces.

Pisces Anadromi.

Pisces testacei

Erinaceus.

ἐπτα

discussus, & præsertim suillæ: similiter etiam legumina, præcipuè lenticula. Sin autem ęger illa velit sumere, admisceatur extenuantium aliquod, vti pulegium, aut piper, vt crassities horum mixtura tollatur. fructus verò cauere, admodũ salubre est: Sin autem voluptatis gratia ægri cupiant assumere, modici offerantur, & magis à cibo: ita enim minus nocebunt. Iam plæraq; bellaria fugiant, vt nuces, & palmulas: pistacea verò, & vuas passas super cibum sumant, præsertim quæ leuem astringendi vim habent. Placentis in totum abstineant, & contusis, quæ pini nucleum recipiant. Quæ verò ex amygdalis, aut pistaceis composita sunt, admittũtur: talia nanq; vim quandam pituitam purgantem obtinent. Vinum, quantum ad affectum attinet, circumcidendũ est, vt quod caput repleat, pręcipuè vetustum: stomachi autem gratia, vt concoctioni auxilietur, non abs re est mediocriter ipsum assumere. Vina autem factitia quę propomata Græci dicunt, offerri non debent, pręter solum absynthites, quod stomachum firmare, & recrementũ quod in eo continetur, extenuare, atq; expellere potest. Talis quidem victus ratio puero adhibebitur: hæc autem medicamenta.

Vinum non nisi stomachi causa admittitur
Vina factitia.

Auxilia medicamentorum ad Comitiales.

Cõmitialiũ remedia.

Vbi manè surrexerit ęger, & aluum deiecerit, extenuans quoddam ita assumet: hyeme quidem decoctum hyssopi, quod magnum potest adferre iuuamentum: ac plæriq; solo hoc decocto vsi consanuerunt, vt non amplius secundum, aut tertium in eun

dem morbum inciderint. Quippe viſcoſa & craſſa recrementa incidit, & non permittit vel in ſtomacho, vel in thorace recrementum in craſſitiem coire, ac ſpiſſari: aliud enim per vrinas, aliud per aluum probè expellit. Hoc ſanè decoctum æger capiat per ſe, aut cum oxymelite in hyeme potius, & autumno: per æſtatem verò rarius. At anethi decoctum cum oxymelite, vt dictũ eſt, exhibebis. Quòd ſi puer temperamento ſit magis melancholico, ſumet etiam epithymi decoctum, eò quòd id quoq; humorem iſtum probè ſubtrahat.

De medicamentis purgantibus.

Si puer eius quoq; ætatis ſit, vt purgans medicamentum ferre queat, porrigantur ea quę pituitam, & recrementum melancholicum expurgant. Hieram ſanè ad huiuſmodi etiam affectus valere, cum talem euacuet humorem, teſtimoniis autorum probatum eſt: verum ætas valdè iuuenilis efficatiam eius non tolerat, vt cuius vires illa ſuperet. Vigentibus autem ætate, & validis viribus prędit is, & melancholicis vtiliter exhibetur. Pręſtat igitur iuuenibus epithymi potius momentum cum Picra præbere. Etenim ex humore quiddam ſubducit, & prius extenuat: atq; ita antidoto quod Theodoretum dicitur, purgare conuenit. Vt autem hoc quoq; antidotum probè reliquum corpus purgare queat, adiiciantur ipſi pendenti ſcrupulos quatuor: colocynthidis ſiliquæ tres, aut quatuor: vel etiam ſi multũ, quinq;: ſcammoniæ ſiliquæ quinq;, aut ſex, aut plures, pro ægri viribus, vt moderata ſit euacuatio.

Comitialium purgantia medicamenta.

Epla

Catapotia Alexandri ad Comitiales.

Ac multos noui quos eiusmodi sola purgatio sanauerit. At si prauitas humoris adhuc infestet, affectusq; perseueret, etiã catapotiis à me confectis vtantur, quibus nihil valentius inueni. Habet autẽ mixtura eorum hoc pacto. Aloes, scammoniæ, singulorum semuncia: gummi vnciæ sex: colocynthidis vnciæ sex: bdellij semuncia. Capiat ex his ęger pro viribus scrupulos tres, aut quatuor: adultis autem etiã sex scrupulos dato, & si plures porrexeris, nihil nocebis, adeò leniter & tuto purgãt: nec Comitialibus modò, sed etiam vertiginosis, & articulariis, si quid aliud, auxiliantur. excipiantur autẽ brassicæ succo. A purgatione confert etiam iis quę saliuam mouent, vti: vt si quid crassum adhuc, & viscosum contineatur, id quoq; per palatum eliceant. Itaq; benè vacuant & pastilli si manducentur, qui recipiunt hyssopum, pulegium, aut piper. Præterea magis adhuc proficit etiam sola gargarizatio, quę in hunc modum paratur. Hyssopum herbam accipito, item pulegium, origanum, & ficus siccatas septem, aut nouem: atq; his ad tertias decoctis, & cochleariis duobus inde sic cũ sapa mixtis, ante cibum gargarizando saliuam ducito, postquàm hanc sic purgaueris, balneum eo die tanquàm noxium futurum caueto. Secundùm purgationem verò, & apophlegmatismum conuenit prę seruationis causa etiam vomitionibus vti. Etenim illę quoq; humorem, qui quotidie colligitur, euacuant, nec permittunt in vnum cumulari. Pro-

Saliuam ducentia, post purgationẽ adhibita.

ſunt igitur etiam quæ ante cibum mouentur, ſed multo vtiliores, quæ poſt cibum, multoq́ue magis adhuc quę ex raphani radicibus, eſcis pinguioribus, repletione ciborum, eorumq́; dulcium eſu, & ebrietate ſollicitantur. Nam eiuſmodi vomitus, ſi quid craſſum in ſtomacho, & viſcoſum inhæreſcens inueniant, omne diſcutiunt, ac liberant. Atq; hæc ſanè eo modo in omnibus Comitialibus agenda cenſemus.

Vomitus a cibo quibus fiat.

Curatio eorum qui ex ſtomachi affectu Comitiali morbo corripiuntur.

Si ſtomachus affectus fuerit, inſpiciendum eſt, qualis in eo humor generetur: & ſi quidem bilioſus, omnia tentare oportet, vt ne in poſterum bilem ei producere concedamus, abſynthii potu, & Picra antidoto. Accipiet etiam panis exiguum ex aqua admodum calente ad horam ſecundam, aut tertiam, & ſummatim in quibus flaua bilis circa ſtomachũ generatur, repletq́; caput, in his neceſſe eſt totum victum, & tepidum, & contemperantem adhiberi, qui nihil habeat acre, aut pingue, aut oleoſum, aut ſalſum: hoc enim bilem parit. At ſi frigidus ſtomachus pituitoſum congreget humorem, atque hinc caput malè ſimul afficiat, & conuulſionem inducat, conſilium eſt per ea quæ leniter calefaciunt, & corroborant, ei proſpicere, vt os ventriculi bis, aut ter in menſe perfundatur oleo, præſertim chamæmelino, gleucino

Comitialis ex ſtomacho curatio.

Stomachus frigidus quō curetur.

Epta

& absinthino. adiiciantur autem his, & styrax, & mastiche. Hoc nanque magis adhuc calefacere, & quod imbecille est, firmare poterit, vt etiam probè coquat, quo nullum est in omnibus quidem affectibus, præcipuè vero Comitialibus præstantius.

Curatio eorum qui ex alia particula Comitialem morbum experiuntur.

Sin autem nec stomachus, nec caput morbi habeat originem, cõsidera num ex alia quadam particula hic sumat initiũ. Nam alii à superiore pedis parte, quæ tarsos Græce dicitur, alii à tibia, alii ex alia particula morbi accessionẽ sentire visi sunt. Et si quidẽ tale cõspectum fuerit, etiam illi potissimũ parti prospicito, & totam ei curationem admoueto. Ego sanè vidi quendam lectorem in hunc morbum incidisse, qui cũ ei euenturus erat, auras quasdam frigidas à superiore pedis parte ad cerebrum ascẽdentes percipere se dicebat. Cùm igitur hunc catapotiis pituitam & melãcholicum humorem vacuantibus antea purgassem, imposui parti affectæ etiam quæ exulcerare partem, extenuare, & calefacere possunt, vt hinc ipsa & sudauerit, & humida quædam non pauca ex eadem manifestò emanarint: atque hoc vbi nos fecissemus, adolescens sanus euasit. Erat autem auxilium, quod ei impositum erat, sanauerátque, lepidium herba. Idem nanque etiam alia quædam præstant, sed nullum adeo, vt ea herba. Post huiusmodi iam curationem adhibitam etiam vomitus moueri, & pituita per os educi

debet: In palęstra verò exercitationem pro virium ratione æger, vt maximum bonum, & præcipuè ante cibos aggrediatur. Moueatur autem non solùm ambulatione, sed etiam equitatu, primum sanè mitiori, postea verò vehementiori quoq;. Atq; exercitij modus sit, cùm respiratio eius qui exercetur, frequentior euadit. Vbi enim hoc senserit, corpus non amplius exercere oportet. Ab exercitatione, balneis dulcis aquæ vtatur, sed non continuis, verùm semel, aut bis in septimana, & ante cibum potius q̃ post illum: nec diu in balnei aëre immoretur, sed etiam situlas calidas stomacho quidem & cruribus superfundat, paucas autem in caput, easq́; tepidas, & totũ corpus aqua nõ nimis calida detergeat: caput admodũ moderatè perfricet. Ingressus autem solium caput non intingat sæpius, sed bis, aut ter: In frigidæ labrum ingressus, primum caput aqua modica superfundat, atq; ita in illud descẽdat. vt ipsum neq; vapores ex toto corpore ascendentes ad se rapiat, neq; excipiat, & operimentis inuolutus rursus aquam manibus excipiat, frontemq́; ipsius aspergat. Vinum statim à balneo meracum bibere cautio est: nihil enim adeò affectum excitat: quare cauenda est meraci potio, præsertim comitialibus. Hæc sanè in eum modum agenda sunt: atq; hoc victu non modo puer, sed etiam is, qui ętatis est florentis, sustineri debet. Quòd si morbus vetustus & contumax fuerit, vt mitiora contemnat remedia, tunc iis quoq; vtendũ erit, quæ largius extenuant, & totum affectum ex-

Exercitatio epilepticis vtilis.

Balnea dulcis aquæ.

Frigidæ solium quomodo adhibendum.

Vinum merum nõ statim a balneo bibendum

Epta

cindunt, præsertim ea purgatione, quæ veratrum album recipit, cuius descriptio sic habet.

Medicamentum purgans ex ueratro albo.

Purgatio dialeucu Helleboru

Baccarum lauri purgatarum siliquæ octo: alypiadis, piperis albi, euphorbii, veratri albi, singulorum siliquæ octo. Hæc omnia contusa singulaq; ponderata, quemadmodum etiam scriptum est, dato vna vice ex colocynthidis diluto, quod in hunc modum parabitur. Colocynthidem probè prius purgatam, vt nihil interni seminis, neq; lanuginis relictum sit, sapa repleto, finitoq; ipsam in calido cinere à vespero vsq; ad primum diluculum pernoctescere: atq; ita dato vt auxilium maximum, quod & vomitu plurima valdè crassa & viscosa recrementa purget. Quare etiam vomitus adiuuari debet, cùm ægri nausea premuntur, aut conturbantur, paulum mulsæ supersorbendum dando: & si nauseantes nihil notatu dignum sursum eduxerint, etiam pinnis ad stomachi turbationem vtendum est, copiosiorem adhuc mulsam propinãdo: Ita enim minori cũ molestia recrementa quæ stomacho infixa sunt, sursum emolientur. Secundùm purgationem panis exiguum mulso intinctum dato. balneum autem die vno, aut altero vitabis. Cæterum hoc sciendum est, quòd in iis, qui os stomachi imbecillum, & benè sensile habent, non veratrum album, sed potius nigrum purgationi iniiciendum sit. Sic enim datum sine molestia purgabit, & proficiet, præterq̃ quòd neq; violentos vellica-

Dilutum colocynthidis.

Mulsa vomitũ adiuuat.

Panis mulso intinctus.

tus inducet. Ego etiã Hiera probè purgaui,& lapi de armeniaco, tribus eius ſcrupulis datis,& profe ci: verùm in Comitialibus inueteratis nullum adeò efficax inueni, vt hoc potiſſimum medicamentum purgans, multosq; noui deſperatos ab aliis medicis, vel hoc ſolo perſanatos fuiſſe. A purgationibus deinde etiam antidota quædam ſumi debent, quæ refocillare vires, & ſi quid meatibus inſideat extenuare poſſunt. Tale eſt tum quod Hermoclimax appellatur, tũ Theriaca. Atq; hæc ſanè variis mixturis conſtant,& ægre comparantur. Inter ſimplicia verò & facile acquiritur, & valentiſſimum eſt pyrethri radix contuſa, & melle excepta, ſi detur cochleari vno per interualla, donec vndecies exhibueris. Experientia probatum eſt auxilium: ne ipſius vilitatem contemnas.

Hiera, et lapis Armeni us.

Antidóta poſt purgationes.

Quæ naturaliter ad Comitiales ualent.

Hæc igitur de Comitialibus dicta ſunt, quæ & nos cognouimus,& longa experientia docuit: verum cũ nonnulli naturalibus, quorum ratio haberi nequit, quæq; alligari ſolent, oblectentur, eiſq; vti deſiderẽt, & reuera id quò intendunt, aſſequãtur, conueniens exiſtimaui ſtudioſis de his quoq; nonnulla percenſere, vt medicus omni ex parte ad opẽ ægris ferendã ſit inſtructus. Archigenes igitur in libris quos catagénos inſcripſit, præcipit his verbis. Per acceſsiones oẽs partes continere oportet, quémadmodum etiã eos qui per circuitũ rigorẽ experiuntur, ſingulaq; mẽbra vnctis manibus moderatè

Naturalia Comitialiũ remedia.

contininendo in rectum dirigere,oculos ipſorum leniter attrectantes & demulcentes: preterea ſanguinem ipſis hoc tempore dimittere. Vbivero acceſſio finierit,caput perungendum, veſtimentisq; fouendum & multo oleo ac calente commodè faciendum. At ſi cum graui ſomno, quæ cataphora Græce dicitur, in Comitialem morbum prolabantur, in ſyndonem,aut aliud veſtimentum coniectos dimouere præcipito. Puncto autem qualibet ægri ipſius parte,ſanguine os eius oblinito,& expergiſcet. Poſt acceſſiones tota quidẽ morbi exciſio medicis in huiuſmodi rebus exercitatis committenda eſt:verùm citra ſuperuacaneam curioſitatem ac curam hæc facere conabimur:ſed æquum eſt prænuncia morbi indicia,& remedia quæ ipſum coarguant,antea explicare.

Indicia quibus Comitiales internoſcantur.

Indicia Comitialium. Comitialis hoc modo noſci debet: ægrum pelle caprina opertum mari intingito: ſtatim enim concidet: aut loto ipſius capite ex cornu caprino nares eius ſuffito, ac cadet. Idem etiam præſtat lapis Gagates igni prius admotus, & naribus inditus:cõcidet enim. Ex alio exemplari ſic,Gingiberis modicum naribus indito,& inde cadet.

Ex Apollonii commentariis facile paratu medicamentum, ſi quidem comitialis eſt curabilis.

Apollonius de Comitialibus. Poſtq̃ conciderit æger,admoueto ei thymum,& ſi apprehendat,curabilis eſt:ſin minus,nõ, Ad prenoſcendum Comitiales hocquoq; prodũt,nempe ꝙ venę ſub lingua ipſorũ ſitę virides inueniantur.

Curatio ex secundo Theodori.

Comitiali collapso, vbi à magnis pedū digitis sanguinem lancinatu extraxeris, labra & frontem ipsius inungito, & inde resurget. Apollonius autem inquit rectè dari sanguinem ipsorum potioni: vino autem abstinendum: hoc apud Xenocratem inuenies.

Sanguis missus a magnis pedum digitis.

Aliud.

Hoc quoque mirificè facit: duo lapilli in hirundinum pullis dissectis inueniuntur: quorū vnus quidem niger, alter verò albus existit: Comitiali collapso eos imponito, ac ipsum excitabis. nigrū verò cuti alligato. At hirundines dicūtur primo pullo hos lapillos dare, qui non facilè inueniuntur nisi vniuersis pullis dissectis.

Lapilli hirūdinū ad Comitiales.

Aliud.

Chameleontem in oleo coquito, donec intabuerit, & oleum spissescat: consumpto autem animali, ossa ipsius selecta in locum solis expertē reponito, ac Comitialem collapsum in ventrem conuertito, oleoq; dorsum à sacro osse vsque ad primam vertebram inungito, ac statim excitabitur: hoc vbi septies feceris, ex toto ægrum liberabis. oleum autem pixide reponito.

Chameleon.

Aliud.

Alij verò inquiūt, Comitiales, vbi agniti fuerint, curari debere, quemadmodum Archigenes præcipit. Primario igitur in victu congrua aquæ potione vtendum est, carnibus abstinendum, & venere. Iam vnctiones quę adhiberi debeant, ab expertis obseruatum est. hæc quoque illis conueniunt. Mustelæ iecur sine felle cum dimidia aquæ hemi-

na ieiuno ad tres dies propinatur. Referunt autem quidam partē auis ossiphragi crematam potu morbum tollere: atq; hęc sanè ex Archigenis libris decerpta sunt.

Aliud.

Aliud quod in tertio Strato prodidit, istud est. Cani diebus quatuordecim incluso ossa tantum deuoranda dato: quintodecimo die ex albo canis stercore cochlearium duorum instar comburito, ac diebus quinq; propinato.

Aliud.

Experimentū rustici. Hoc quoq; in Thuscia à rustico quodam accepi, qui dicebat aliquem casu morbo liberatum fuisse. Rutam enim syluaticam, quam rure habebat, contundebat: & vbi conseruus eius lunaticus cō cidisset, ipse rutæ odore plenus, aggressus nares ægri continebat, vnde ille excitatus non amplius Comitiali morbo laborabat. Expertus aūt erat hoc etiā in alio, morboq; eū liberauerat. Atq; ego sæpius ita hunc affectum curaui. Mirabile igitur & eximiū medicamentum est, quod nulli cōmunicabis.

Ex quinquagesimo octauo Theodori Moschionis ad Comitiales

Staphis agria ad Comitiales. Herbę pediculariȩ quȩ staphis agria grȩcè dicitur drachmȩ octo: castorei drachmæ quatuor: liquoris peucedani, pyrethri, singulorū drachmæ duæ. Pediculariam contundito, ac in vesicā ouillā, aut caprillam, in qua adhuc vrina sit, depositam siccari curato: deinde contusam incretamq; aliis admisceto, ac ex mulsa pro viribus dato.

Aliud quod accepi ex Gallia.

Galli gallinacei testiculos in puluerem tritos,

ex aqua & lacte ieiuno propinato, idq; diebus quinq; facito: vino autem abstinendum est. *Testiculi gallinacei ad Comitiales.*

Aliud a Mersino Thrace acceptum

Gladiatoris occisi, aut alterius cuiusdam panniculũ cruentum comburito, ac cineri vinum misceto: vbi septies hoc dederis ægro, liberabis. Hoc insigni experimento sæpe probatum est. *Sanguis humanus.*

Ex his quæ Stratonis libris adiecta sunt, dicit autem Orpheum autorem esse.

Solani radicẽ luna declinante acceptã tundito, ac eam potui dato primo quidẽ die semel, deinde bis, postea ter, tandẽ quater, atq; ita ordine donec quindenis vicibus eam insumpseris. Arcanum autem est hoc, & multis mirabile. *Solani radix*

In Hispania hoc ad Comitiales didici.

Caluariam asini diligenter crematam contundito, incernitoq;, & in pixide habeto. Cũ vsus postulat, dato drachmã vnam. In alio inueni drachmas duas ex aquę frigidę hemina. Priusq̃ aũt medicamentũ dederis, sabinam herbã lęuigato, datoq; potui ex ea drachmas tres cum aquę hemina. In alio habetur cochleare vnũ. Ieiuno ad dies duos dato, quando tẽpus est subnubilũ. Ac paucis interpositis diebus exhibeto id quod ex caluaria asini paratur. At priusq̃ aliquid ex prędictis offeras, caput ęgri ad dies tres purgato, vt infra scriptum est. Herbæ pediculariæ, sinapis, singulorũ vnciæ quatuor: pyrethri vncia, salis ammoniaci drachma: contusa, & cribro secreta in puluerẽ redigito, datoq; mandendum post diem vnũ, ac finito ægrũ hianti ore pituitam emittere: est autem hoc valdè mirificum. *Caluaria asini.*

Epta

Quæ alligantur & naturaliter Comitialibus obsistunt, ex commentariis Archigenis.

Iis aũt quę alligantur vtendum est ad affectum, vt Asclepiades medicamentarius prodit: clauum Ἐσταυρωμένου cruce fixum brachio ęgri alligato, et liberabis. Zalachtes autem hęc ait.

Iaspis lapis Lapis Iaspis à fumo quo infectus non pellucet, Capnias appellatur, ad omnia capitis & mentis vitia alligatur, & is contritus si cum humore illinatur, hæc efficiet euidenter, & mirificè.

Osthanes inquit,

Corallium & glycizidem, solaniq; radicem luna inclinante collectam, illigatámq; in linteolum lineum appendito. *Aliud.*

Iaspis similis Callaino, digito impositus gestatur, & liberat: est autem præciosus

Aliud.

Oraculum Pythiæ Damocratem Atheniensem ferunt cum adolescens esset, & morbo Comitiali teneretur, ad Delphos profectum fuisse, eumq; rogasse Deum cum plæriq; ei offerrent alliganda morbo contraria, quali ex eis vteretur, ac Pythiã respondisse.

Quos madidis cerebri latebris procreare capella
Dicitur humores, vermem de vertice longum.
Vel sic, De grege sume capræ maiores ruris alumnæ
Ex cerebro vermes & ouis dato tergora circum
Multiplici vermi pecoris de fronte reuulso.

Democrates cum hæc audiuisset expendebat *Vermes caprarum.* quid tunc Deus loqueretur: cum autem ipse profectus ad Theognostum Democratiũ nonagesimũ

octauum annum iam agentem venisset, oraculum huic denunciat: ille autem vehementer miratus Dei prudentiam, vatis Pyihiæ obscuritatem, & obliquum dictum, sententiam oraculi manifestauit: gregariarum, inquit, caprarum caput naturaliter multis vermibus iuxta cerebri basim plenum efficitur, ac sternutamentis animali obortis, multi vermes in nares capræ insiliunt. Oportet igitur veste substrata ne terrā attingant, illos excipere, vnū, vel tres, & indutum pelle nigræ ouis tenero collo alligare. Atq; hoc ait morbo naturaliter aduersari. *Expositio oraculi.*

Aliud ad idem quod in libro Stratonis scriptum est, dicitur autem Moschionis.

Asini frons cuti alligata gestataq; morbo liberat.

Aliud.

Clauum ex nauigio confracto exemptum in brachii ornamentum latum concinnato, vt imponatur os ex corde cerui, & sinistro brachio circūdatur. Postq̄ autem ceruo viuo cor exemeris, ossiculum, quod in eo explicato ceu carunculam concretam arundine statim sine mora inuenies, siccato, ac vbi reliquum proieceris, facito vt predictum est, ac miraberis.

Aliud.

Linteum ex naue confracta iam attritum inueteratūq; dextro brachio ad septem hebdomadas alligato: in quibus aliàs * & æger liberalitur. Concidet autem, si pilos asini, & mulæ in suffitum offeras. Pyrethrum cum naribus ipsius inspiraueris, si quidem sanabilis sit morbus, sternutabit æger, sin autem curari nequeat, non item. ** Deest aliquid.*

Aliud.

Corallium ex cerebro aſini alligato. Glyci-
Corallium. zidis radicis, & ſolani declinante luna granum v-
num dato: primo autem vnum, deinde duo, poſtea
Glycizis. quatuor, donec quindecim exhibueris. Iam Chry-
ſolithos probè facit: item Iaſpis, aërium colorem
Chryſolithos habẽs, aut perſimilis Calaïno, digito geſtatus idem
præſtat. Hæc ſanè à veteribus dicta ſunt, tanquam
naturaliter, hoc eſt latenti natura, efficatia. At quæ
Iaſpis. nos ædidimus, ſecundum viam & rationem dicta
ſunt, ac conuenit peritum omni modo auxiliari;
tum naturalibus vtendo, tum ſcientifica ratione, &
methodo artificiali, quodq́ue rectè dici ſolet, om-
ni modo properandũ eſt, vt longo morbo, & prauo
ægrum liberes. Mihi ſanè omnibus vti placet: quia
uerò plerique hoc tempore indocti accuſant eos,
qui vtuntur naturalibus, caui, ne continuè iis quæ
naturaliter operantur, vterer, conatúſque ſum arti
ficioſa via & ratione morbos ſuperare: ac noui nõ
modò Comitiales, ſed etiam alios morbos plæroſ-
que victu & medicamẽtis fuiſſe perſanatos. Qua-
re etiam nunc conſulo, vt is qui velit Comitialem
euadere, hoc potius nunc à me dicto victu, & medi
camentis vtatur: nec ſucceſſu fruſtrabitur. Iam ef-
Cyphi. ficax in cõmemoratos etiam ſolare Cyphi potum
inueni, præſertim à purgatione. Oportet autem ſe-
mel propinare deſinente luna, ídq; facere dum in
totum morbus fuerit diſcuſſus. Nihil autem minus
cõfert, vbi curatus quoq; fuerit, prȩſeruationis gra
tia ipſum porrigere, quouſq; tutam & firmã morbi
liberationem videris, & nullæ ipſius reliquiæ ſu-

perſtites maneant. Quinetiam præcaueri in Comitialibus omnino debet, ne vllo modo affectum irritemus: maximè omnium vitanda eſt cruditas, vt maximum malum: in cœna, aut prandio etiam ſuſpicio cruditatis: item ne cibus tardè ſumatur, & bilis commoueatur, cauendum eſt. Ad hæc fugienda potio ſtatim à balneo, vt diximus, præſertim meraca, vina valde vetuſta, & nouella admodum, aſtringentiaq́; , item lactis potus, caſeúſq́; , & ſi quid ex lacte preparatur, nec nō fœtida. Inſuper vitandū, ne egri prorſus in huiuſmodi locis commorentur, ſuffimentaque plurimum odorentur, neque è ſublimi defixis oculis diutius cernant, neq; admodum caput operiant, calefaciántq; : preterea ne in ſole immorentur, aut vbi ignis eſt plerunque: adhæc ne in balneo tardius deſideant, & caput calida rurſus aqua abſtergant, concoctionéque non obita rurſus lauent. Inſuper ne à cibo dulce quoddam eſculentum, aut poculentum aſſumant. Quippe hoc etiam affectum irritat, præcipuè in quibus flaua bilis ſtomacho innaſcitur. Nam hos temperato victu alere conuenit, non quemadmodum eos, qui pituitoſum humorem congregant, per illa, quæ omnifariam extenuant humores & calefaciunt. Hæc ſi quis accuratè conſeruet & tueatur, non opus habebit alio quodam auxilio, & maximè illis, quæ dolorem mouent, periculumq́; vitæ inferunt: nonnūquam etiam arteriæ ſectione, caluariæ aduſtione, & aliis quæ cruciatū & ſupplicium magis quàm curationem multis conciliant.

Paral.

DE RESOLVTIONE PARTICVLARVM. CAP. 16.

Hoc caput in Græco impresso ad finem transpositum est.

RESolutionis vitium quod Græci paresin & paralysin nominare cõsueuerunt, nihil aliud est quàm sensus & motus priuatio. Differt autem ab Apoplexia, quòd ipsa quidem totius corporis sensus & motus abolitio, cũ principis animæ functionum noxa, & quodammodo mors accidit. Resolutio autem est, qua dimidia pars corporis, vel vna emoritur, vel etiam particulę quędam neruosę ob structæ, ita vt vel cerebrum, vel spinalis medulla ab affectu sit immunis. Vbi igitur prius animaduerteris, vnde inceperit, et vnde causa prouenerit, ita tandem curationem tentato. Fieri enim nequit, vt qui causam, aut quod sit vitium, ignoret, morbũ infestantem possit excindere.

Resolutio

Notæ.

Indicia resolutionis

Si igitur ex superioribus, partitculis quędã affecta fuerint, nẽpe oculus, aut nasus, aut lingua, aut quędam in facie, constat ipsum cerebrum morbo esse implicitum, eiq; primariò succurrendũ esse. Si igitur nulla ex prędictis partibus sensu, aut motu, aut vtroque læsa fuerit, necesse est spinalem medullam ægrotare, aut aliquem neruorum ex ipso procedẽtium affectum esse, statuere. Attẽdito igitur diligenter, quæ sit pars affecta, & vnde initium trahat, aut à qua vertebra id, aut neruo recipiat: atque illi curationem adhibeto, non autem vt vulgo symptomatibus tantùm obsistito. Itaque resolutas particulas, sic internoscere conuenit, animum scientiæ anatomicæ aduertendo.

Resolutæ partes quomodo nascantur.

Causa resolutionis.

Causam resolutionis effectricem magna ex parte internoscere licet, ex crasso, viscoso, frigido, interdum etiam terrestri & melãcholico humore constitui. Sciendum autem est vitium hoc ex qualitate, calida, aut sicca proficisci, vbi calida intẽperies sanguinem, & humores nimium torrefecerit: similiter etiam ob frigidam qualitatem solam. Quoniam igitur causa diuersa est, quę resolutionis affectum pariat, inspiciendum internoscendúmque diligenter est, copia ne sit, an qualitas sola: non parum enim interest. Si nanq; copia & crassities, necesse est adhibere, quæ extenuãt, et humoris, qui resolutionẽ excitarit, vacuationem moliuntur. At si qualitas sola fuerit calida et sicca, tunc extenuantia calefacientiáque (omnia enim eiusmodi natiuum humorem consumunt) magis adhuc assant materiem, crassiorémque reddunt. Liquet igitur contraria qualitati remedia inducenda esse, hoc est refrigerantia et humectantia omnia: ad frigidam verò necessariò ea quę calefaciunt, applicari debent. Quæ cum ita habeãt, dicamus quomodo etiã curatione vtendum sit, ab affectu, qui ex copia prouenit, prius exorsi. *Resolutionis causa.*

Curatio.

Siquidem igitur copiam sanguinis ex notis depræhendas, liquet moderatam eius euacuationem ante aliam curationem vniuersam adhibendam esse. Non enim conuenit in his multum sanguinis, etiamsi abundet, detrahere, sed ad auxilia potius quę locis inducuntur, perueniendum est. Si nanque in

Pacal.

facie affectus constiterit, ante omnia capiti prospiciendum est. Constat enim principio affecto, meritò etiam faciei partes oblæsas esse. Necessariò igitur omnia quæ caput euacuant, ipsúmque recrementis liberum reddunt, adhiberi debent, quemad modum apophlegmatismis quoque, per frictione, dropacibus, et omnibus vtendum est, quæ extenuare et aperire possũt. Quòd si pituitosior sanguis fuerit, iis quæ pituitã per os educunt, sicut etiam cum magis melancholicus, illorum vsus est, quæ hunc humorem emoliuntur. Optimè verò ad vtraque facere possunt et catapotia, quæ ex colocynthide parantur, quorum descriptio hæc est.

Curatio resolutionis.

Catapotia dia Colocynthidos.

Aloes hepaticæ, colocynthidis, singulorum vncia: euphorbii semuncia: veratri nigri vncia: bdellii vncia: nitri Alexandrini semuncia. His semper vtitor cum humorem melancholicum, aut pituitã purgare volueris. Nihil enim adeò neruos laborantes capútque reficere, et expurgare potest, vt horũ catapotiorum compositio. Sufficit autem ex eis vsque ad scrupulos quatuor, aut sex pro ęgri viribus exhibere. Ad integrum verò modum veniendũ non est, sed paulatim à duobus, aut tribus scrupulis exorsi, ipsa porrigemus: si igitur affectus recens fuerit, æger autem sæpe facilis ad vomitum, medicamentorum potionem auersetur, nullum aliud præferẽdum, sed his vtendum est. Nam præter id quòd nõ facile euomuntur, materiam quoq; citra molestiam purgant, & commodè ex alto euocant. Arbitror au

Catapotia diacolocynthidos.

temnullum statim alio remedio opus habiturum, si quis ipsis rectè vti possit. At si affectus longo tempore ægrum molestarit, & moderatioribus medicamentis non obtemperet, sed his contumaciter resistat, etiam omnibus potius quæ aperire, & extenuare possunt, vti conuenit. Vbi verò materiam tenuem & fluidam reddideris, medicamentum Hiera assumi debet, quæ à me paratur, cum sit præstantissima, & tuta, periculique expers: describitur autem in hunc modum. *Resolutio diuturna.*

Hiera Alexandri tuta, hoc est quæ sine periculo sumi potest. *Hiera tuta.*

Aloës scrupuli quatuor: in alio octo: folii scrupuli decem: agarici scrupuli octo: in alio exemplari decem: polypodii scrupuli octo: piperis albi scrupuli quinq;: piperis longi scrupuli octo: piperis nigri scrupuli quinque: casiæ scrupuli octo: opoponacis, amomi, croci, sagapeni, castorei, singulorum scrupuli quinque: scammonij lachrymæ scrupuli decem: ammoniaci suffiminis totidem: petroselini Macedonici, aristolochiæ, veratri, singulorum scrupuli quinque: marrubii sicci scrupuli octo: chamepytheos, bdellii, colocynthidis, singulorum scrupuli octo. Integrum antidoti modum, si quidem absque melle habes, dato scrupulos septem: sin autem cum melle, scrupulos duodecim, aut paulo plus, minúsue. Non oportet autẽ adiicere extrinsecus alterius scammoniæ modo. Multi nanque arbitrati se promouere medicamentum ad euacuandum, ita faciunt,

ignari ꝙ inutile magis ipſum reddunt. Non enim volumus eum protinus ad ventrem deferri, ſed potius in membra diſtribui, in corpore immorari, extenuare recrementum, & emendare, item meatus dilatare, vt obſtructiones neruoſorum adaperiantur, & ſpiritus, qui in ea mittitur, purus ſuppeditetur. Quare medicamentum vacuatoriũ efficere non licet, præſertim in pituitoſis, ſed contra ex ſcammonia adimere conandum eſt, augeri autem potius colocynthidis pondus: at totus modus potui ſtatim à primo die dari non debet, ſed partiri in tria, exhiberiq; primũ drachma, deinde tribus diebus interpoſitis drachmæ duæ: admixta ſalis hemina, piperis autẽ minus, quod ſit admodum ſubtiliter detritum. Conſilium enim nobis eſt, vt medicamentum ſicut diximus diſtribuatur, non ſpiſſetur: cum paucis diebus ſalem ægro differre iuſſeris, dato rurſus ei tres drachmas, deinde rurſus aliis paucis diebus interiectis, offerto ipſi drachmas quatuor: ita nanq; iuuabis ægrum, & ſimul medicamenti vim, ac quanta qualiaq; efficere ſoleat, admiraberis. Vulgares autem ipſum occultant, ignorantes ipſius vſum. Scire verò licet, quòd ſi vires ægri robuſtę ſint, vereri nõ oporteat quinq; drachmas exhibere, interdum etiam ſex, magisq; ſi æger omnibus ex æquo humoribus ſcateat, qui Græcè plethoricus dicitur, ætate vigẽte, & temperamẽto humidus ſit. Ita curandi, qui reſolutionem ex humidorum viſcoſorúmq; & craſſiorum humorum copia ſuſtinuerunt.

Si resolutio ex sola fiat qualitate.

At si non copia, sed qualitas potius causa fuerit morbi effectrix, vbi quidem siccitas simul cum caliditate infestat, refrigerantibus sensim & humectantibus potionibus, & cibis vtendum magis consulo, vt cremore ptisanę, aut auena, aut chidro. Inter olera, intybis, aut lactucarum caulibus: admisceatur autem his tum asparagus palustris, tum radix apii. Aues comedantur propè omnes, præter nimium pingues, vel quę in paludibus aluntur. Inter pisces nimirũ saxatiles potius: testacea verò deuitentur præter pectines, & erinaceos. Interdicantur etiam legumina omnia, præsertim halica. Inter fructus pomaceos vniuersos comedant magis ficus, vuas, semen peponum, & mala, punica verò, persica, duracina, sycomori fructus, & quæ vocantur mala aurea, caueri debent: summatim vniuersus victus, qui refrigerare, ac cõtemperare potest, præterq̃ ꝙ nihil admodum recremẽtitium, aut crassi succi habeat. vinũ bibant aquosum, & non adeò vetustum, vt quod magis exiccet, & neruos offendat. Quare etiã vinis factitiis interdicatur, præterq̃ rosato & violato: at si fieri possit, etiã citra vinũ æger degat, sola tepida aqua vsus: id multo quoque melius est. Bibant aũt, qui assueuerunt, etiam in medio cibi aquã frigidam cum vino. Talibus igitur purgãs aliquod medicamentũ præbere commodum non est. Vniuersa nãq; ipsis inimica sunt, pręsertim Hiera, quæ euphorbio constant. Nam præterquàm quòd nihil iuuãt, siccitatem neruorum adhuc magis au-

Resolutionis ex qualitate curatio.

Parad.

gent. Noui ſané ego quendam reſolutionem ex mœrore, multa ſollicitudine, & inedia expertum: deinde ſumpta Hiera adeò læſum, vt totus ipſe immobilis fieret, & propemodum interiret, niſi in contrarium mutatus fuiſſet, & humectantibus omnibus tum potionibus, tum cibis, & aliis quæ temperatũ ipſum reddidiſſent, vſus fuiſſet: maximè verò balneis compluribus, vnctione ex hydrelæo, mutatione aëris temperati, & omni hilaritate. Etenim triſtis erat, ad iram procliuis, à medicamento nimirum excitatus, & qui flauam bilem collegiſſet. Hac ſanè ratione, ſi qualitas fuerit, præſertim intemperies calida, vitari debẽt cibi acriores: adhuc autem magis, quæ medicatam vim purgantemq́; obtinent. Nam præter id ꝙ nihil inueniant, quid ex corpore euacuent, magis adhuc aliam intemperiem generant. Pari modo etiam in frigida intemperie præditis medicamentis purgantibus vtendũ non eſt, cum ſolo victu tales curari poſſint. His igitur & vinum moderatum vetuſtius, allia, porra tũ per ſe, tum cum ſale comeſta, apium, petroſelinum, daucus, item quæ piper recipiant, adhæc vnctiones calefacientes conueniunt, præſertim circa ſtomachum adhibitę, quale eſt etiã Martiatum: habet enim medullam ceruinam, ſtyracem, & neruos vehementer iuuare poteſt, quemadmodum oleum quoque rutaceum, & cum ipſo, & cum alio, refrigeratos neruos probè excalefacit. Sin autem morbus inuetuſtatẽ incidit, etiam aquę naturales, hoc eſt, quæ ſpóte ſua calidæ ex terra proſiliũt quan

Hiſtoria reſoluti ex mœrore.

Reſolutio ex frigida intemperie.

tum ad frigiditatem attinet, ſunt ipſis accõmodæ: verum diu eis immorandum non eſt, neq; bis die lauandum, ſed permittendũ, vt in frigidum quoq; ſolium deſcendant, ne ipſi ſupra modum exiccentur, ſed mediocriter etiam adiumẽto quod ex ipſis prouenit, fruantur. Ita ſanè reſolutio quæ propter intemperiem accidit, pro virium ratione curare cõuenit. Cæterum autem deinceps explicemus, quibus remediorum auxiliis, in quibus corporibus ad morbum depellendum vti magis expediat.

De oculorum reſolutione.

Quòd ſi igitur oculus fuerit affectus, in primis capiti, vt diximus proſpiciendũ eſt, apophlegmatiſmis, perfrictionibus & reuulſionibus, cucurbitulas in poſteriorẽ capitis partem adglutinando, trahendo, & ſcarificando, ſi copia ſubiecta requirat. At ſi affectus remanet, etiam dropaces ſuperciliis imponantur: quippe trahunt ex alto, calefaciuntq; partes affectas, & recreant, nec non ſcirro induratas excitant, remolliúntque, vt muſculi refocillati in naturalium actionum memoriam reuertantur. Porro vtantur etiam ſucco betæ, cum melle ipſum naribus infundentes: itẽ ſuccus anagallidis benè facit. Quinetiã ad ſternutamentum prouocandum efficacibus medicamẽtis hoc in affectu vtendum eſt, herba lanaria præſertim, quæ Græcè ſtruthion appellatur, vel euphorbio cum caſtoreo, vel tribus ſimul coniunctis. *Oculorum reſolutio*

De labro reſoluto, aut gena.

At ſi labrum reſolutionẽ expertum ſit, aut gena, aut

Parat.

maxilla, apophlegmatiſmis potiſſimum vtendum eſt, quæ ſtaphide agria, maſtiche & pipere conſtant: item perungere iis quæ ex ſinapi fiunt, confert, nec non paſtillis qui hyſſopum, aut pulegium, aut piper recipiunt. Hæc valent vt acriora, & emortuum ſenſum reuocant. Prodeſt ipſis etiam nucũ pinearũ crematarum vapor: permittendũ aũt eſt, vt affecti vaporem hunc inſpirent: valde enim hoc facientes adiuuantur. Quòd ſi morbus inueteraſcens copia infeſtare videatur, etiam venas ſub lingua incidere oportet. Saluberrimum enim illis hoc eſt auxilium, qui in faciei particulis reſolutionem experiuntur: vnctionibus autem vtaris ex caſtoreo, medulla ceruina, & ſtyrace confectis. Omnibus hoc auxiliatur, præſertim reſolutionem in maxillaribus muſculis expertis. In aliis vero regionibus, vt manu, ſtomacho, aut veſica, non ſolum hoc, ſed etiam Lyſiponium dictum valdè efficax eſt remedium, cuius ſcriptura hæc eſt.

Labrum reſolutũ, aut gena.

Scriptura Lyſiponij.

Caſtorei, euphorbii, piperis ſingulæ vnciæ: ſuffiminis ammoniaci, opoponacis, galbani, ſingulorum vnciæ duæ: medullæ ceruinæ vnciæ tres: terebinthinæ vnciæ ſex: ceræ vncia: olei veteris tantundem: olei taurini, irini, gleucini, cyprini, ſingulorum vnciæ tres. Hoc auxilium eſt vtiliſſimum ad omnẽ reſolutionem, & per ſe, et cum rutaceo oléo: Epithematis autem, tum eo quod Dia daphnidon, tum quod Apollophanis dicitur, aut eo quod conſtat caſia, vel ſamſucho, vel cachri, & in ſumma iis

Lyſiponium

vtendum eſt, quæ ex alto euocare humores, & cruentare cutem poſſunt. His etiam in coxendicibus affectis, neruis difficulter ſentientibus, & in iis qui ſtercus retinere nequeunt, vti decet. Iam verò iniectiones, quæ ex euphorbio, caſtoreo, & nitro conſtãt, item quę alliũ, rutam & cuminũ vnà cum oleo incocta habent, iſtis opitulantur. At ſi muſculi ſedis reſolutionem ſuſtinuerint, per inſeſſus ipſis & ſuffimigia ſuccurrendum eſt. Ad hanc rem præſtantiſſimus eſt lapis molaris: oportet autem ægrũ veſtimentis contectum infundibulo ipſi ſubiecto vaporem aſcendentem excipere. Lapis verò, vbi ignitus fuerit, vino aſpergatur. His & ſimilibus remediorum auxiliis, ſolo vſus modo immutato, in affectis particulis vtendum eſt.

Coxæ reſolutæ.

Muſculi ſedis reſoluti.

DE MELANCHOLIA. CAP. 17.

NOn vna quædam Melancholię cauſa eſt, neq; vnus humor vitii parens, ſed plures, & aliàs aliter mutati: vnde neq; omnes eadẽ ſymptomata ſuſtinent, neq, ſimiliter eiſdẽ imaginationibus agitantur, ſed alii ipſorum rident ſemper, & cum hilaritate imaginantur: alii cum ira & contentione, ſimiles, quãtum ad hoc pertinet, Phreniticis appellatis: quidam ipſorum cum torpore multo ac ſegnitie, vt ipſi loqui nolint, ſtultorum modo, quos Græci vocant Moros: nonnulli opinionibus addicti ſunt, & futura prædicere arbitrantur. hi verò mortem deſiderant: illi iugulari optant: alii metuunt. Atq; ex his quidã ipſorum interualla morbi temporibus quibuſdam habent, vt etiam conſueta

Differentiæ melancholicorum ſecundum motum accidẽtium.

Melan

administrent: alii in continua dementia sunt. At nõ solùm variis quibusdam motibus symptomatum ipsis oborientium differunt, sed etiam affectorum locorum ratione. Hi quidem solum ipsum cerebrũ morbo affectum habent, illi verò etiam reliquum totum corpus, alii autem ventrem solum, & pręcordia. Quoniam igitur causæ Melancholiæ, & particulæ affectæ differentes sunt, item quæ mouent, quęq; infestant has accidentia, ideo cõueniens studiosis existimo, vt singula intelligere, & vnde fiant, nitantur. Quare internotiones ipsorum accuratè nobis exponendas esse duximus. Ita nanque tum mederi rectè, tum morbum superare, etiam si difficilis fuerit, poterimus.

Signa Melancholiæ ex sanguinis copia nascentis.

Nota Melãcholiæ ex copia sanguinis orta.

Internosces autem Melancholiam ex copia sanguinis fieri, primum sanè, si ad ipsum ægri temperamentum respicias. Nouimus enim hirsutos nigrósque colore, & habitu tenues multo facilius q̃ candidos, & crassiores Melancholia corripi, adhæc eos magis qui ætate vigent, tenui victu vtuntur, iracundi sunt, & vitam curis, tristitia, & mœrore plurima ex parte transęgerunt. Adhæc interrogare conuenit, num aliqua solitæ vacuationis retentio obuenerit, in viris quidem sanguinis per venas ani quę Hęmorrhoides Gręcè dicũtur, profluẽtis: in mulieribus autẽ menstruę purgationis. Et si in corpore verus grauitatis sensus inest, facies quoq; inspici debet, num multo q̃ antea rubicundior sit, venæq́; magis turgescant & intentæ sint. Hęc enim si depre-

henduntur, ſanguinis copiã, quę vapores ad caput tranſmittat, ſuſpicari oportet. Sin aũt quędam vanarum imaginationũ interualla ipſis obueniant, vt etiam cõſueta quoq; opera aliquantiſper velint attingere, adhuc magis tũ Melãcholię ſpeciem accidere ſuſpicabimur, quæ ex euaporatione ſanguinei humoris originem trahat, offendatq; cerebrũ. Ac ſimile quid ægris contingit, cuiuſmodi iis, quibus oculi ſuffundũtur, accidit. Quòd ſi cũ riſu vanę imaginationes oriãtur, humorẽ, qui offendit nõ admodũ vitioſum eſſe, & rodentẽ, ſola aũt copia nocere.

Melancholia ex euaporatione humorum.

Curatio.

Si igitur notatio id quod offendit, ſanguinis copiã eſſe, tibi ſuggerat, atq; ob hanc talem Melãcholiam ſuperuenire, dũ vapores inde vt diximus, ſpiritũ animalẽ turbidũ reddunt, & eiuſmodi excitant imaginationes, ante omnem aliã curationẽ, ſanguinis miſſio adhibenda eſt. Differendum enim hic nõ eſt, cũ metus ſit, ne dũ nos diutius expectamus, vapores cerebri corpus magis inalterẽt, vel etiam longius immorati, ventriculos ipſius interiores obſtruãt. Paucis itaq; diebus, vbi ęgrũ cibo boni ſucci & tẽperato traduxeris, nequaq̃ cõcedens, vt carnes, & ea quæ ſanguineũ humorẽ generare poſſunt omnino aſſumat, ad ſanguinis vacuationẽ venito: & ſi vires robuſtę ſunt, quãtum ſatis eſſe putaueris, ſtatim detrahito. Frequẽter enim vniuerſa *euacuatio efficit, vt nonnihil etiam ſpiritus qui vapores tranſmittit, euacuetur, & diſſipetur. Sin autem vires multam prima vice euacuationem non tole-

Curatio Melancholiæ ex copia ſanguinis

Dilatio nociua in hac ſpecie.

Hoc eſt vna vice facta.

Melan

rant, necesse est tunc non modò semel, sed etiam bis, & sæpius quantum licet, paulatim auferre. Quòd si à brachio vacuatio fieri nequit, tentandum est eam à poplite, & tali partibus moliri: atq; hoc magis in muliebribus corporibus faciundum est: quippe menstruam purgationem prouocat. Cùm autem venas cubiti non manifestas inueneris, eas quæ commemoratis locis subiacent, incidere tunc oportet. Nam ad affectum prædictum sanguinis vacuatio est necessaria. Nihil igitur minus iuuabis, ex quacũq; parte sanguinem detraxeris, cum etiam omnia simul vacuentur, quemadmodum diuus Hippocrates ait, confluxus vnus, conspiratio vna, omnia consentientia.

Sãguinis detractio ex quacunque parte prodest.

Hippocrates de alimẽtis.

Curatio Melancholiæ ex infarcto impactòque sanguine, ortæ.

Si humoris sanguinei materies cerebro impacta fuerit, tunc audacter venam in frõte secato. Nã post totius corporis vacuationem, si loco iam remedia adhibeas, nihil nocebis. At si circa caput aliquid moliri cogites, priusquàm totũ corpus recremẽtis liberum reddideris, offendes magis q̃ iuuabis, copiosiorem materiã ad locum affectum attrahens. Hac sanè ratione iis, qui ex sola sanguinis copia Melancholia laborare inceperunt, mederi conuenit, vbi nondum ad rodentem, acrem, aut biliosam, aliàmue quandam humoris intemperiem manifestò immutatus fuerit. Nam si horum aliquid sustinuerit, hi non amplius cum risu imaginationes habent, sed contrà feras ac furiosas admodum

Melãcholiæ ex impacto sanguine curatio

Sanguinis missio.

accessiones experiuntur: quare per initia affectum excindere tentandum est. Inueteratus enim, & veluti in naturam conuersus, incurabilis propemodum euadit: & tali morbo affecti non Melancholia tantum laborant, sed etiam per circuitus insaniũt. Nihil enim aliud est insania, q̃ Melancholiæ ad maiorem feritatem intentio.

Insania quid.

Indicia Melancholiæ quam sanguis acrior biliosiorque excitauit.

Cognosces autem ex notis quas prædiximus, non amplius vapores sanguineos, sed magis melancholicos, aut acriores sursum efferri. Item quòd non ex sanguine ægri fiunt magis iracundi, impetuosi, neque amplius placidi. Cæterum quòd temperamentum ægri calidius sit, & siccũ, ætas vigens, quòdq; victus præcesserit calidior, & acrior, aliaq; his cognata, clarius tibi indicabunt, sanguinem ad biliosiorem magis naturam esse conuersum. Nam humores diuersis modis commouentur, & aliàs aliam qualitatem recipiunt. Siquidem in bilem conuertuntur multa inedia continua, salsorum ciborũ esu, aut validis curis. Ad sanguineum autem humorem magis vergunt, ex largioris vini vsu, quodam valentium ciborum appetitu, & liberalioribus balneis. Sin autem duos quoq; humores superare contingat. vtrunq; horum accidens oboritur. Interim nanq; rident ægri: interim audacius loquuntur, & aliàs alios motus, interuallaq; & accessiones habẽt, quemadmodum in febribus accidit, quæ circuitu mouentur. Atq; in his nonnunq̃ isto humore cere-

Nota Melãcholiæ ex acri & bilioso sanguine.

Sanguis in biliosiorem naturam cõuersus.

Nota sanguinei humoris.

brum repleri, nonnunquam illo, pro diuersis ipsorum mutationibus, motibusq;.

Curatio Melancholiæ, quæ a bilioso & acriore sanguine nascatur

Si igitur ex his quę diximus, indiciis, bilem sanguini in vasis admixtam esse suspiceris, ad ea quæ huiusmodi humorem vacuant, statim veniendũ est. Hoc autem probè facies, ac purgatio commodè tibi succedet, si paucis ante diebus homini cibo temperato & humidiore nutrito medicamẽtum ad bilem ducendam efficax porrigas. Sic enim humor etiam qui offendit, medicamento purganti facile cedet, ita vt vincatur potius, q̃ illius vim euincat. Nã vt crassiores humores cibis, qui extenuant & calefaciunt, incidis, ita etiã tales eisdem ad euacuationẽ magis idonei reddẽtur. Vbi verò eos qui à bilioso sanguine infestãtur, humido, vt diximus, & tẽperato victu alueris, medicamentum exhibeto. Sit autem Picra, quæ recipit liquorem scammoniæ. verum Picræ quidẽ scrupulos sex, scammoniæ verò liquoris siliquas octo, aut paulo amplius minúsue ponito. Quòd si æger medicamentũ solutum nolit assumere, fiant catapotia: sin hęc quoq; per se inuitus capiat, vino, aut ouis mollissimis excipiat, ita vt vitelli membrana leuiter aperta, in medio illa coniiciãtur: sic enim ęger sine molestia, & placidè omnino ea accipiet. Cæterùm si tali dato medicamẽto corpus non abũdè satis vacuatũ esse deprehẽdas, post paucos dies, & victũ humectantẽ rursus adhibitũ, balneo vtitor, & quiete, ęgrũq; iterũ purgato, aucto paulo magis medicamenti pondere. Sic enim poti

Reiteratio purgationis

mè feceris, in quibus Melācholia nō ex ſanguine in biliosā m naturā cōuerſo, & plus ſatis excaleſcente, & toto ferè nimis aduſto prouenerit. Qui enim calidioribus antidotis, aut purgationibus in tali Melācholia vſi ſunt, prętertim Hiera, ęgros magis furioſos, atq; inſanos reddiderūt, dum ſanguinē ad ſiccius & acrius conuerterēt. Pręſtat igitur tales ſimplicioribus adhuc medicamētis, quę corpus totū ne queāt calefacere, repurgatos, humectanti cibo permittere. Nouiſtis aūt vos, me quoq; plerosq; ita laborātes victu potius q̃ medicamētis vſum perſanaſſe. Verū eſto cibus, vt ſummatim dicā, ptiſana potiſſimū, quę manè cū granis ipſis, aut circa horā ſecundā aſſumatur: in prandio etiā piſces ſaxatiles, gallina cohortalis, atq; alia quę volatu fidunt, præter palustres: item ex teſtacea cute pręditis pectines, aſtaci & erinacei; inter olera, lactuca & intybus, omni modo cōmeſta: adhæc malua: alia verò omnia vitentur, præſertim braſſica, & agreſtia olera. Ex fructibus pomaceis peponum & cucumerū medulla: ſimiliter ętiā inter vuas, dulces & dura carne prędite: ex malis quę nō aſtringūt. Ficus aūt vitentur, aut modicè aſſumantur: atq; hæc ſunt omnia. Nam talia ferè non poſſe obeſſe vſu probauimus. At ex placentis vniuerſis aſſumere quid, prorſus cauendum eſt: item quæ ex garo & caſeo præparantur. Nam omnia quæ in hunc modum conficiuntur, bilioſum humorem magis augent, & nimis exaſſant. Vinum, ſi vſus quoq; poſtulauerit, Chryſatticum, eiuſq; modicū propinabis. Huius inopia, præferri

Melancholia bilioſæ quæ obſint.

Victus pleros queſanat.

debent,quę nihil astringẽs habẽt,ne ipsa ad caput vapores transmittant. Huiusmodi sanè victus ipsis præscribatur.etenim si quid ex particularibus desideretur, hoc quoq; medicus intelligens, iis quæ dicta sunt, prudenter adiiciet: atque per se inuenire poterit, num carnibus & balneis æger indigeat, aut augens, aut minuens quantitatem non nimis subito.

De balneo.

Balnea dulcis aquæ cõferunt Melancholicis.

Dulcium balneorum vsus, si quid aliud, ipsis opitulatur. Aliam nanq; partem bilis discutere, aliã humidorum qualitate contemperare, totum verò corpus aqua calida superfundere, caput tepida potius, & luteis ouorũ abstergere, ac vniuersum sanè corpus hydrelæo, caput autem rosaceo vngere cõuenit. Aer quoque sit temperatus: pari modo calidæ labrum: atque ægri in eo immorentur diutius, ac in calidam descendere cogantur, omnino etiam, si æstas fuerit, in ea diutius insideant. A balneo non statim bibant vinum, sed aquam tepidam: atque ita vt antea prædiximus, cibum sumant. Dormituris tepida rursus offeratur. Hoc sanè victu eos qui ex biliosio sanguine calido admodum Melancholia laborare incipiunt, nutrire conuenit. Notandum verò est, veteres in capite talium Melancholicorum cucurbitulis & pulueribus acrioribus vsos fuisse, cruentare ipsum cupiẽtes: alios etiam hirudinibus: nos autem in omnibus huiusmodi, talia fugiamus. Nam prçterq̃ quòd nihil ipsos iuuant, adhuc etiã magis intemperatos & sicciores reddunt. Tunc autem ista fieri debent, quando materia violenter ad

Tepida post balneum potanda.

cerebrum profecta,& craſſior impacta fuerit, vt aliis cedere medicamentis repugnet.

De Melancholia quæ à ſanguine melancholico naſcatur.

Accidit igitur nonnullos Melancholia potiſſimum laborare, cum ſanguis plus ſatis aduſtus vapores immoderatius capiti tranſmittit,animalemq́; in eo ſpiritum permutat. Vapores autem à melancholico potius humore excitari inde noſces, ꝙ æger triſtitia præter rationem,mœrore & metu afficiatur : optetq́; mortem , & auerſetur eos qui maximè videntur eſſe amici, ſuſpicionésque falſas habeat,quaſi nonnulli velint eum interimere,aut gladio arrepto, aut medicamento exhibito. Nouimus aũt eiuſmodi humorem etiã alias infinitas,peregrinas,& multiplices imaginationes inducere poſſe,& ꝙ alii ſe vas fictile eſſe putarint:alii coriũ·alii gallum,etiam vt vocem illius imitentur,quemadmodum alii luſciniam ſe eſſe crediderint, & plorent, quòd Ithyn amiſerint: alii verò ꝙ cœlum geſtent, tanq̃ Atlas,ac metuere dicant,ne collabatur, & nõ ſolùm illum,ſed etiam omnes ſimul conterat. Ego mulierem vidi,quæ ea imaginatione vexabatur,vt medium manus ſuæ digitum conſtringeret, tanq̃ in ipſo totum geſtaret orbem· Plorabat autem illa quoque, verita ne quando digitum ſuum inflecteret, & totus orbis corrueret, & omnia ſtatim interirent.Iam alios plæroſque vidimus,quorum ſuperfluũ eſt,fortè etiam ſupra vires noſtras, omniũ

Melãcholię ex humore craſſo & melancholico nota.

Variæ imaginationes melancholicorum.

Mulier melãcholica.

velle meminisse: verũ hæc apposuisse sufficiet, quæ iis potius, qui à melancholico humore originẽ morbi trahere incęperũt, solẽt euenire. Quapropter si morbus ex tristitia, aut sollicitudine quadã præcedente, aut alio animi affectu cæperit, considerare tunc oportet imaginationis speciẽ, aut rationẽ, aut aliud quiddã eorum quæ subitam mutationẽ efficere possunt. Plurimi nanq; sic curati sunt quodammodò, vel cum vidissent, audiuissentq; ea quæ consequi desiderabant. Ita ergo Philodotus medicus quendã qui sibi caput amputatũ esse, ꝙ tyrannus factus fuisset, putabat, casũq; deplorabat, curauit imposito repẽtè capiti ipsius plumbeo pileo, vt grauitatem sentiens, caput se recepisse rursus putaret, gauisusq; sit plurimũ, atq; ideo vana imaginatione liberatus. Iam mulierem quidam curauit Melancholia laborantem hoc pacto, cum putaret illa serpentem se deuorasse, vomitũ medicamento citauit, atq; in id quod reiectum fuit, paruam bestiã per omnia imaginationi illius, & descriptę à vana imaginatione ferę similem imposuit. Quare huius quoq; affectũ, quia ob tristitiã eius quod putarat, euenit, gaudium nimirum subito accedẽs dissoluit. Adhæc aliam quandã ex longa viri peregrinatione Melãcholia correptam, & iracundè omnibus respõdentem vidi, sed & ipsa eodẽ modo sanata fuit. Nam maritus illius peregrè reuersus nulli predicens, neq; aliquandiu differens, sed subito ingressus, seipsum illi ostendit. Pręter spem igitur ipsum mulier conspiciẽs, atq; ita amplexa, multoq; gaudio affecta, subi-

Mulier melancholica.

to omni metu liberata eſt, rurſusq; ad ſtatum naturalem rediit, vt nulla alia indigeret curatione. Sic igitur niſi affectus longo aliquo tempore infeſtauerit, tales imaginationes curare oportet, omni modo omniq; artificio vtentem, præſertim vbi malũ à manifeſta quadam, & veluti primaria cauſa occaſionẽ habuerit.

De Melancholicis iam inueteratis.

Si morbus inueterauerit, & imaginatio in habitũ abierit, nihil adeo magnũ, aut ratio, aut aliud quodam artificiũ efficere, & ægrum iuuare poterit. Necesse aũt tunc eſt, & mentem arti adhibere, & conſiderare num à ſanguinis miſſione, an à purgatione, vel etiã ab vtroq; ſimul incipiendum ſit: & ſiquidẽ vtriſq; opus fuerit, ſanguinis detractione prius vtẽdum eſt. Poſt ſanguinis vacuationem ægri vires cibo boni ſucci & temperato, balneiſq; dulcis aquæ recreandæ: deinde ſic recollectis ægri viribus ad humorum noxiorũ vacuationẽ veniendũ. Paretur autem his purgatio ex epithymo, & modico ſero lactis: epithymi quidẽ ſint ſcrupuli duodecim: ſeri lactis autem cochleare: quòd ſi tempus ſerum lactis non habeat, ex mulſa dentur. Paucis diebus interpoſitis offerto rurſus epithymum, adiiciens ei Picram. ſint aũt epithymi ſcrupuli ſex, & Picrę totidẽ. At ſi etiã poſt hanc purgationẽ accidentia venenoſa, & melãcholica adhuc perſeuerent, nihilq; minus ægrum infeſtẽt, à nouẽ, aut longiſſimum, decem diebus ad valentius purgãtia tranſito, præcipuè Hieram Galeni: hæc enim vtraq; obtinet: varios expurgat humores, citra moleſtiam, & turbationem

Melancholia inueterata.

Melan.

Purgatione autẽ facta, inspiciẽda rursus ægri mens est: & si quidem melius habere videatur, cognosces autem hoc nimirum inde, quòd metus & tristitia intempestiua iam cessarint, & moderatiores mansuetioresque potius euaserint, audacter rursus eadem purgatione vtitor: iisdem nanque insistẽtes, curationẽ quoq; ita rectè peragemus. Quòd si Hiera data Melancholiæ imaginationes nihilominus infestare videantur, tunc sine vlla cunctatione lapidem Armeniacũ dare festinato. Noui enim ex veteribus antiquiores ad veratrum album properasse, vbi affectum ab aliis purgationibus nihil penè imminui cõspicerent. Verum ego lapidẽ Armeniacum veratro albo præfero: atq; licet vtentẽ ipso, experientia cognoscere, quomodo præterq̃ efficaciter, etiam sine molestia, & periculo purget: quorum nihil veratrum album habere nouimus.

Lapis Armeniacus

Veratrum album.

Quomodo lapis Armeniacus exhibeatur

Si igitur res postulat non modò infra per aluũ, sed etiam per vomitus purgationẽ fieri, lapidẽ illotum exhibere conuenit: sit autem modus ipsius, scrupuli tres, aut quatuor, aut paulo amplius minúsue pro virium simul & copiæ humoris noxii ratione. At si æger purgatione per vomitum non admodum indigere videatur, sed per imum ventrem totum vitiosum humorem exire conducat, tunc lapidẽ eluere oportet, vsque ad * duodenas vices. Vbi enim sic fecerimus, neque turbationem stomachi, aut compressionem lapis excitare potest, sed etiam minori cum molestia nigrum terrestrémque

** Vetus legit quinquagenas.*

humorem vacuabit, ut paucis præteritis diebus adiumentum ex eo nobis accessisse percipiamus. Dato autem ex hoc scrupulos quinque, aut sex vt plurimum ex aqua tepida, semper ex cognatis dictis coniectura depræhendens, an plus minús ue exhibere debeas. Quòd si ægrum etiam bis adhuc requirere suspiceris, cum fiducia rursus exhibeto. Neq; enim calorem habet, aut siccantem admodum, aut aliam quampiam ipsi insidentem amaram, & venenosam qualitatem, vt æger ideo medicamentum bibere detrectet. Sin autem nonnulli humidum aliquod medicamentum sumere auersentur, multi enim in totum non sustinent solutum medicamentum assumere, in Catapotia lapidem redigere oportet. Si verò libet, etiam Picræ aliquam insignem partem admisceto, aut etiam ex aliis quibusdam, quæ purgationem magis promoueant, & non renitantur. Ne autem is qui parare velit, horum confectionem inquirendo laboret, visum mihi est ea de causa etiam horum compositionis meminisse, habet autem in hunc modum.

Lapidis Armeni facultas.

Descriptio catapotiorum ex lapide Armeniaco.

Picræ semuncia: epithymi semuncia: agarici scrupuli quatuor: lapidis Armeniaci scrupuli quatuor: scammoniæ vncia: gariophillorum grana viginti. Contusa excipiantur Rhodomelo, aut succo citrii, aut Rhodomelite: détur scrupuli duo, plurimum, quatuor. Notandum verò est, hæc, præterq̃ quòd stomachum corroborant, simul etiam varios humores, præsertim terrestrem, & melancholicum

Compositio catapotiorũ ex lapide Armeno.

Melan.

citra molestiã, purgare posse. Idem igitur lapis vt diximus,& potus,& in catapotia redactus ad purgã dum est efficax. Nec amplius quęrendum est, num suffocatio quędã, aut syncope subsecutura sit, quẽadmodũ id ex albo veratro fieri contingit. Neq; necesse est nos antea ęgros pręparare medicamẽtis, quę metu suffocationũ assumere cõsuerunt: quorũ ãplius nunc meminisse opus nõ est: illa verò admonẽdi gratia scribimus, quæ etiã nũc facere solemus in consuetis magna parte purgationibus, vbi illæ plus minúsue moueri videãtur. Si igitur minus q̃ par est purgauerint, mulsam dare cõuenit, & tẽpore interposito hoc victu nutrire, aut cremore ptisanæ, aut pane, aut colũbæ iure, aut gallinaceo, quod non multũ olei adiectum habeat. Sin aũt purgationem copiosiorẽ fieri contingat, vt etiã cõuulsiones superueniãt (multis enim hoc accidit) & si non animaduersione dignum quid euacuatum fuerit, quòd ægri neruos habeant natura ficciores, imbecilliores q;, aquam liberaliter superfundito, multoq; vtitor hydrelæo, ac panẽ ex vino diluto, aut omphacomelite, aut aqua frigida porrigito. Sin autem aquã frigidam bibere cupiant, adhuc magis ipsos iuuabit. Vtile est etiam malum punicum, mala, & pira antè cibum, & gallinarũ ventres. Vbi verò nutrieris, quies & somnus ęgro indici debent: postquàm vires receperit, ad balneum ipse ducendus, quod aërem habeat temperatum, concedendumq; vt nõ modò in calidæ solio, sed etiam frigidæ labro diutius immoretur. At vestimẽtis indutũ rursus ipsum

Si maior est purgatio.

nutries pane ex vino, aut omphacomelite, [quod ex vuis ſemiacerbis, & melle deſpumato paratur] reuerſo autē domū permittendum, vt cōquieſcat, & omnino obdormiſcet. quippe hoc ſemper omnibus purgatis euenire conſueuit, præſertim aūt iis qui largius vacuati fuerint, vt tum ſuauius, tum altius obdormire cupiant. A ſomno vires ipſorum recreare oportet, & permittere, vt cum amicis familiaribus colloquātur. Atque vbi ipſos cōſentanea reſpondere deprehendis, ratiocinationesq́; firmas habere, & barbaricum morem depoſuiſſe, adhuc etiam magis copioſum alimentum porrigito, perdices, gallinas, phaſianos, qui non ſint pingues, & paſſeres ſimiliter. Vitentur autem omnia eſculenta, quæ in paludibus proueniunt: ex piſcibus, cetacei, præterq̃ ſaxatiles. Poſtquàm verò cibo boni ſucci vſi fuerint, & veluti bonum fundamentū iecerint, ita rurſus ſecundū tres, aut quatuor dies olera deinceps aſſumāt, intybū, lactucam, maluam, & paluſtres aſparagos moderatè. Abſtineāt autem braſſica & omnibus quæ melancholicum humorem pariunt, vt eruca, ſinapi, allio, Ex carnibus bubula potiſſimum, & ceruina, ac omnibus ſummatim ferinis: item panibus ſordidis, garo & vinis vetuſtis auſteriſque. Sic iam ægrum victu, & balneorum vſu vires recreare, loca mutare, intimis conuerſari amicis, ac facere, quæ etiam prius ipſi grata erāt, & ſpectaculis intereſſe permittito. Ita enim ex purgatione, victu boni ſucci & benigno, aliaq́; animi oblectatiōe toto corporis habitu

Quid fiat in omnibus purgatis.

corroborato, mutatoq́; , furiosum & amarum morbum exuere poterit. Quòd si reliquiæ quædam ipsis supersint, & æger non admodum mundam habere mentem appareat, rursus expectata bona aëris temperie, auxilia debet repetere, initium à primis faciens, à quibus etiam antea incipiendum diximus. Atque hæc paulatim facito, confidens quòd etiamsi affectus difficilis & propè insanabilis existat, iisdem ipsis insistendo peritè, & vt rationi cõsentaneum est, omni tamen ægrum morbo amaro molestóque liberabis.

FINIS PRIMI LIBRI.

CAPITA LIBRI SECVNDI, & appendices.

tibus, quæ etiam monohemera dicuntur.

Collyrium reprimens mediocriter monohemerũ, hoc & Medicum, & à dolore mitigando Acesodynũ appellant.

Aliud.

Aliud ad eadem præstantissimum, & vsu probatum.

Aliud Musarium dictum ex tomo Hyeratica.

Aliud Polydeuci cognomẽto, quod nos sæpe sumus experti.

Aliud collyrium quod Medicum vocatur, admodũ strenuè repellens statim per initia intinctum.

Aliud siccum collyriũ, quod dia crocu dicitur ad incipientes lippitudines.

De collyriis quę alio modo monohemera appellantur.

Primarium monohemerũ quod à vino dia œnu vocatur.

Aliud giluum quo vtor cerycium dictum.

Aliud ad eadem efficax cognomento Theophylion habet hoc pacto.

Aliud quod xerocollyrium vocatur reprimens.

Aliud collyrium reprimens admodum generosum monohemerum.

Aliud collyriũ magnus Hermolaus dicitur.

Aliud collyriũ Hermolaus, quod ab oleo diaelęu dicitur.

Collyrium Nicarium cognomento.

Aliud quod Pilariũ vocatur

CAP. 2.

Si dolor ex bilioso & acri humore nascatur.

Curatio.

Collyrium ad acres fluxiones efficax.

CAP. 3.

Si obstructio sola oculos exerceat.

CAP. 4.

De densitate.

CAP. 5.

De exulceratione & inflammatione.

Collyrium cygnos.

Collyrium Libianum.

Collyrium dia libaanu ad Chemosin.

Collyrium Vranium.
Quæ cicatrices exterunt.
Collyriũ diathece ad vlcera
Collyrium Chionion.
Collyrium Nardinũ Zoili.
Collyrium hydares hoc est aquosum, egregium.
Collyrium Heraclium.
Dacneron collyrium ad visum acuendum.
Hygrocollyrium ad hebetudinem, ac alia multa efficax.
Aliud, vt possis etiam solem citra noxam aspicere.
Puluis Seuerius ad visus acumen.
Puluis cui nomen est à lumine Phos, ad hebetudinem oculorum, ac dolores, fluxionesq; dentium.
Aliud valde idoneũ ad scabiosos oculorum affectus, &c.
Aliud ad hebetudines, & incipientes oculorũ suffusiones.

CAP. 6.

De Nyctalope.
Ad asperas palpebras.
Puluis ad incipientes suffusiones.
Ad tingendas albugines valdè generosum.
Collyrium quod magnum Theodotuim vocatur, ad magnos dolores, & inueteratos affectus.
Collyrium Hecatombe.
Xerocollyrium, facit ad sycosin, putredines, & carnis excrescentias.
Hygrocollyrium efficax ad oculos purulentos, mirificè facit etiam ad sordida vlcera & Myocephala.
De mulsa.
Ad Staphylomata excellentissimum.
Collyrium Maximiani.

CAP. 7.

De carbunculis, qui in oculis excitantur.
Collyrium diarrhodon magnum cognomento.
Collyrium, quod ab ouis di'oon græcis dicitur.
Collyrium diarrhodon.
Ad pterygia & sycoses.

CAP. 8.

Ad Rhyadas.
Aliud valens ad Aegylopas.
Ad incipientes Aegylopas.
Aliud benefaciẽs ad Aegyl.
Aliud vsu probatum.

ALEX. TRALLIANI LIBER SECVNDVS, IOANNE GVINTERIO ANDERNACO INTERPRETE.

DE CVRATIONE OCVLORVM, CAPVT I.

TSI IAM IN ALIIS quibusdam libris oculorum vitia persecutus sim, quomodoque illa cognosci debeant, & quæ eorum sint causæ, atque curationes, item diuersa ipsorum collyria, vsúsq; horum modum, & cõfectionem, attamen hic quoque similiter operæpretium mihi visum est, summatim, & breuiter eadem perstringere, vt ne qui in hunc de medēdi ratione librũ inciderint, aliunde, quæ oculis conducunt, colligere cogantur. Vt igitur in aliis multis, ita in oculorum quoque vitiis primum docere cõuenit, quomodo vniuersa internosci debeant, deinde curationem subiũgere. Quare nunc à dolore, qui oculis accidit, exordiemur: nihil enim adeò excruciat vrgétque artem ad curationem, vt vehemens dolor oculos affligens. Si igitur vehementes dolores, et intolerabiles oculos cõpræhendunt, vt æger ferre nequeat, ne collyriis ad torporem inducẽdum efficacibus, vt plerique, cõfidas. Multi nanque opium quoque instillare ausi, præterquam quòd nihil prorsus dolorem miti-

Morbi primum internoscendi, deinde curādi.

Oculorum dolor omnium maxime excruciat.

Narcoticis in oculis nõ vtendum.

Ocul

garint, etiam valde adhuc offenderunt. Quapropter causam efficientem inspicere oportet, & eam considerando, ita quoque curationis speciem definire. non enim vna est causa efficiens, sed multæ ac variæ. Sola materiæ copia influens dolorem potest excitare, nec non qualitas: subinde verò etiam vtrunq;, & qualitas simul, & quantitas. Videndum porrò est vnde id quod influxit, procedat, num ex toto corpore, an ex solo capite: item vtrum per arterias, an à venis, vel vtrisq; profluat, adhæc quale vtiq; sit, quod influit. Vel enim sanguis potius, vel bilis, vel pituita, vel humor melancholicus, vel spiritus flatulentus est, quod influxerit: preterea humor noxius, vnus ne sit, an duo cõmixti. Fieri enim potest, vt vnius tantum influxus inflammationem doloremq́ue vehementem, & duorum simul etiam compositum tumorem excitarint, Quoniam igitur differentes sunt causæ, artificem ad singulas se accõmodare oportet: præcedat autem internotio, quę ad rectam curationem deducit.

Causa efficiens inspicienda.

Materiæ fõs obseruãdus

Curatio singulis accommodanda.

Quomodo sanguineus humor inflãmationem excitasse noscatur.

Sanguineum itaque humorem influxisse, ac inflammationem concitasse ex forma ipsius tibi constabit. Omnia nanque rubra, & sanguinea sunt, facies rubens & tumidior, venæ latiores, grauitatis sensus, pigritia ad consuetas actiones. Quòd si præter hæc neque lachryma rodens & acris appareat, adhuc etiam magis sanguinem influxus causam esse, & inflammarionem peperisse putato.

Sanguis doloris oculoũ autor.

Curatio.

Si igitur ſanguis cauſa tibi inflammationis ef fectrix eſſe apparuerit, venā ſecare humeralem oportet. Sin bilioſi & acres humores cum ſanguine, etiam purgationem paulo poſt ſanguinem dimiſſum adhibeto, ac medicamentis vtitor, intus quidē iis quę non rodunt, & leniſſimis, extrinſecus autem illis, quæ cōcoquere inflammationes poſſunt, quorum etiam compoſitiones vobis exponemus. *Curatio doloris oculorū.*

De remediis, quæ extrinſecus imponuntur

Lac muliebre cum vitellis ouorum & roſaceo ſuperimpoſitum mirificè lenit, inflammationéſque oculorum admodum feruentes concoquit: ſimilia præſtant etiam violæ folia. Ad maximas autem inflammationes, tumidioreſque benè facit & crocus cum mica panis, luteiſque ouorum, ac roſaceo. Idē faciunt etiam palmulæ, præterquàm quòd fluxionis curſum ſiſtunt, cū meliloto, croco, glaucio, ouorum luteis ſeptem feruefactis, & oleo roſaceo. *Externa oculorum remedia.*

Ad uehementes dolores & maximas epiphoras.

Roſarū recentiū drachmæ quatuor: croci drachma: excipiātur meliloti in vino dulci decocti iure. *Dolorum maximorum & Epiphoræ oculorū remedium.*

De collyriis.

Catapláſmatis igitur in inflammatis extrinſecus vtendum eſt: quæ vero illini, & inſtillari debeant, hæc ſunt: verum ſcire prius oportet ea, quæ inflammationem experiuntur, mitigatoriis lenioribusq; & non reprimentibus collyriis demulcenda eſſe: deinde etiam quę reprimere poſſunt, ſic ad-

Ocul.

hibenda, vt primum quidem admiſceamus ea tene ris ac mollibus, poſtea verò concoctione facta etiã ſinceris. Cum enim feruor inflammationis, & multa aſperitas finierit, ægri citra moleſtiam quoque aſtringentia ferre poſſunt.

Collyrium mitigatorium Trypherum ad eos qui collyriorum roſionem ferre nequeunt, præſertim ad affectus recentes.

Collirium Trypherum

Cadmiæ combuſtæ ex lacte muliebri reſtinctæ, mihi autem melius viſum eſt prius lotam comburere, atque ſic lacte extinguere, ceruſæ lotæ, ſingulorum drachmæ ſedecim: croci drachmæ quatuor: opii drachmæ quatuor:* tragacanthi vnciæ duæ. Aqua pluuiali excipito. vſus eſt ex ouo: facit etiam ad puſtulas oculorum, quæ græcè Phlyctenę dicuntur.

** In alio exemplari drachma vna.*

Aliud & ipſum longe leniſſimum.

Cadmiæ vncię quinq;. ceruſæ drachmæ quatuor: pompholygis vncię duę: opii vncia: * tragacanthi vnciæ tres. Aqua pluuialis ad excipiẽda adiicitur. Hoc inflammationes admodũ ardentes, & dolorificas citra roſionem mitigare, plurimis conſtat experimentis.

** In alio vnciæ tres.*

Aliud egregium quod breui paratur.

Cadmię cõbuſtę, & aſinino lacte extinctę vnciæ quatuor:* ceruſæ vncię duodecim: terrę ſamię quę aſter dicitur, tragacanthi, mandragoræ, amyli ordeacei, lactucæ cauliũ ſucci, gummi, ſingulorum drachmæ duæ : opii drachmæ tres: ouorum duodecim albumina.

** In alio vncia.*

Spongariũ.

Collyrium quod Spongarium dicitur ad maximos oculorũ cruciatus. Celeriter enim mitigat in hunc modũ habet.

Amyli, ceruſæ, ſingulorũ drachmæ quatuor: opii

obolus: gummi drachmæ duæ: Aqua pluuialis adiicitur: vsus ex lacte est.

De collyriis reprimentibus, quæ etiam Monohemera dicuntur.

Reprimentium collyriorum, & quæ ab vno die Monohemera dicuntur gręcis, duplex quædã differentia existit. Maiora igitur ipsorum vim habent discutiendi, & reprimendi moderatam, vt ipsa etiã ad incipiẽtes lippitudines citra rosionem accõmodari, tum instillando, tum inungendo possint. Quare etiam imbecillioribus, & cæsiis oculis potius, molliq; carne præditis, & mulierum faciebus inscribuntur: cuiusmodi sunt quæ ex lycio, croco & glaucio temperantur. Præter has igitur compositiones medicamenta vobis, quę valentiorem astringendi vim habent, explicabo, vt etiam in diuturnioribus, ac inueteratis vti liceat. At in validiore lippitudine, & vehemẽtiore, talia sunt idonea, quæ ex vino parantur: quibus germina quoq; oliuarũ cum reliquis odoramentis, quæ calefacere & siccare possunt, iniici. Cùm igitur talis sit collyriorum differẽtia, de iis quæ mediocriter reprimunt, & ad incipiẽtes lippitudines cõueniunt, prius agamus: deinde sic quæ plus astringunt, & efficacius repellunt, persequamur. *Monohemera Collyria.*

Collyrium reprimens mediocriter, Monohemerum. Hoc & Medicum & a dolore mitigando Acesodynum appellant.

Repellit igitur per initia, si inungatur, & instilletur ex ouorum albumine, frequenter etiam cum lauamus: adhæc prodest ad epiphoras, acres fluxiones, & cicatrices veteres diruptas. Repurgat *Acesodynum collyriũ.*

Ocul.

enim,& cicatrices etiam tenues abluit, vt mireris. Ego vtor hoc & puluere,& collyrio cũ ouo: ſarcocollæ, glaucii, croci, ſingulorũ drachma: tragacanthi drachma. Aqua pluuialis adiicitur.

*Impreſſus grecus Glaucii, ſarcocollæ ſingulorũ drachmę octo, croci nouemdecim.

*Drachmæ octo.

* Octo.

Aliud.

Glaucii * drachmæ octo: ſarcocollæ drachmæ quatuor: croci drachmę duæ: tragacanthi drachma: opii drachma ſemis: aqua pluuiali excipiũtur.

Aliud ad eadem præſtantiſſimum, & vſu probatum

Roſarum tenerarum drachmæ quindecim: croci drachmæ * octodecim: [tragacanthi drachmæ ſeptem] opii dolum non experti drachmæ duæ: ſpicę nardi drachmę duæ: gummi drachmæ* ſeptem. Aqua pluuiali excipiuntur. Ex iiſdem illitum collyrium Nyli, quod Diarhodon inſcribitur, ad ſolis ardorẽ facit. *Aliud Muſarium dictum ex tomo Hyeratica.*

Hoc quoq; collyrium eſt pręſtantiſſimum, quod eandem vt prædicta, vim obtinet, niſi quòd fluxionum curſibus repellendis efficacius q̃ illa exiſtat: habet autem in hunc modum. amyli drahma * vna & viginti, glaucii drachmæ octo: ſarcocollæ drachmę quatuor: croci drachmę duę: mirrhę drachma: gummi drachmæ duæ: ex aqua [pluuiali] vtitor.

* Impreſſus gracus xv.

Aliud Polydeuci cognomento, quod nos ſæpe ſumus experti.

Roſarum viridiũ ſucci quod ſufficit: croci* drachma: ſarcocollæ drachmæ duæ: [glaucii drachmæ quatuor:] gummi * drachma: [opii drachmæ quatuor: tragacanthi drachma:] Gumi contundito primũ adiecta tragacanthę vncia. Glauciũ, ſarcocolla, opium, lęuigata roſarũ ſucco excipiantur.

* Impreſſus grecus in omnib9 habet vnciam pro drachma.

* In alio quatuor

Aliud collyrium quod Medicum vocatur, admodum strenue, repellens statim per initia inunctum.

Glaucii drachmæ octo: sarcocollæ drachmæ quatuor: croci drachmę duę: tragacanthi drachma: opii drachma * semis, Aqua pluuialis adiicitur. Ego hoc abundè sum expertus, vt etiam, si cum quodã alio mitigatorio instilletur.

Collyrium medicum.

** Impressus græcus quinque.*

Aliud siccum collyrium quod Dia crocu dicitur ad incipientes lippitudines.

Glaucii, sarcocollæ, croci, aloës singulorum drachma. Hoc etiam vt præseruante vti oportet. quippe repellit omnem oculi turbationem subunctum. His igitur prædictis in eum modum vtendũ est: reprimunt enim omnem turbationem, si per initia sublinantur, & non diu inhęreant. nam diuturnior ipsorum vsus asperitates in palpebris excitat, atq; in affectum pertrahit.

Collyrium dia crocu.

De collyriis quæ alio modo Monohemera appellantur.

Deinceps autem dicamus etiã de collyriis, quæ alia ratione Monohemera nuncupantur, quorum vis est valentior, magisq; potest reprimere, & astringere: quare etiam in iis fluxionibus quæ citra exulceratione fiunt, & inflammationibus, vti oportet: quorum descriptio in hunc modum habet.

Primarium monohæmerum quod a vino, dia oenu vocatur.

AEris combusti drachmæ viginti quatuor: cadmiæ drachmæ viginti sex: * lachrymę papaueris drachmæ octo: croci drachmæ octo: mirrhe drachmæ octo: gummi drachmæ * quadraginta: vino Mẽdesio excipiuntur.

** Græcus impressus sedecim*

** Octo: in alio quadraginta.*

Ocul.

Aliud giluum quo utor, Cerycium dictum.

Cerycium.

Cadmiæ drachmæ viginti: æris combusti drachmæ sedecim: opii drachmæ octo: [croci drachmæ octo] acaciæ drachmæ viginti quatuor. gummi totidem.

Aliud ad eadẽ efficax cognomento Theophylion habet hoc pacto.

Theophylion

Impressus græcus, vigĩti quatuor.

Tres.

Cadmiæ drachmæ sedecim: croci drachmæ sedecim: myrrhæ drachmæ quatuor: nardi indicæ drachmæ quatuor: acaciæ drachmæ * octodecim: gummi drachmæ viginti quatuor: ęris combusti drachmę sedecim: opii drachmæ * sex.

Xerocollyrium.

Aliud quod xerocollyrium vocatur, reprimens, hac mixtura constat

Cadmiæ, acacię, gũmi, singulorũ drachmę sedecĩ: æris combusti, lachrymę papaueris, mirrhæ, singulorũ drachmæ quatuor. aqua pluuialis adiicitur.

Aliud collyrium repirmens admodum generosum Monohemerũ.

Stibis eloti drachmæ octo: cadmiæ drachmæ octo: ęris combusti et eloti drachmę quatuor: aloes drachmæ * tres: mirrhæ drachmæ * quinq;: acacię rufe drachmæ duodecim: opii drachma: vtitor cũ fiducia ad fluxionum impetus, postquam toti corpori prospectum fuerit.

Aliud collyrium quod Magnus Hermolaus dicitur.

Magnus hermolaus.

In græco impr. vncia vbique pro drachma.

In alio, vna.

AEris combusti drachmæ octo: cadmiæ totidẽ: spicę nardi sesquidrachma: croci drachmæ quatuor: mirrhæ drachmæ quatuor: aloes drachmę octo: glycii Indici drachmę duæ: acacię, [gummi] singulorum drachmæ viginti: opii drachmæ quatuor. Aqua pluuialis adiicitur. mirabiliter repellit & extenuat inflammationes.

Et in hoc vncia pro drachma fuit *

Aliud Collyrium Hermolaus, quod ab æleo eleu dicitur.

Cadmiæ drachmæ sex: æris combusti drachmæ sex: mirrhæ drachma semis: [aloes sesquidrachma: opii drachma semis]: croci* drachma: gummi*, acatiæ, singulorum* drachma vna & semis: olei veteris ad excipiendum ea drachmę quatuor. Aqua pluuialis adiiciatur.

In alio, drachma vna duodecim

* semis.

* Sex, in alio viginti

Libra vna

Collyrium Nicarium cognomento.

Nicarium.

Valde opituletur omni fluxioni, & Chemosi puncturisq́;, & membranarum excrescentiis, item crassæ pituitæ angulis oculorũ inhærenti, Staphylomatis, Myocephalis, crustis & omni affectui benefacere conpertum est. at vilitatem medicaminũ ne cõtemnas. AEris cõbusti drachmæ* quindecim: cadmiæ drachmæ viginti: gummi drachmę triginta duæ: medicamenti drachmę* sedecim. Aqua pluuialis additur. Est aũt medicamenti confectio hæc: succi centaurei drachmę duæ: sapæ pars vna. Coquito sermaceis lignis in olla recenti, donec sordiũ crassitiem habuerint: & ex ouo instillato illis, qui quod astringit, non ferunt: aliàs ex aqua benefacit: per initia autem ipso aquato vti oportet.

* Græcus impres. sedecim

* Triginta sex

Aliud quod Pilarium vocatur.

Pilarium Collyrium.

Cadmiæ combustę, æris vsti & eloti, singulorũ vncię duæ: opii, acacię rufę, singulorũ vncię tres: * cerusæ drachmæ sex*: mirrhę vnciæ tres: amyli, tragacanthę, gummi, singulorum vncię duodecim: pluuialis aqua additur, egregiè admodum repellit, ac mitigat pinguior eius vnctio. Cùm iam explicauerimus, qui sanguinis missionem requirant, & de conueniẽtibus ipsis, si vsus postulet, collyriis

* In alio, vnciæ sex.

Oc. bil.

perſcribamus etiam, qui ex ipſis purgationem, deſiderent.

SI DOLOR EX BILIOSO ET ACRI HVMORE NASCATVR CAP. 2.

AN igitur dolor aliquis ex bilioſo & acri humore prouenerit, clarum tibi ex multis euadet, primum ſanè indè quòd totum corpus plethoricum non apparet, ſed potius vitioſo etiam humore pręditum, adhęc quòd non ſolū anguli, ſed etiam malæ vehementer ex influxu rodantur, ęgríque videantur vri, exiliantque, roſionem non tolerantes. Cum igitur morbum ex his, atque illis quę pręceſſerūt, internoueris (nam triſtitia plurimum, curę, inſolatus, ira, & acrium eſus præcedūt) cum fiducia curationē aggredere: licebit enim celerrimè vel ſine collyriis affectui mederi.

Doloris oculorum ex acri humore nota.

Curatio

Si igitur bilioſa humorum prauitas in toto corpore ſuperare videatur, iis quæ totum corpus purgant, liberantq; recrementis, vtitor. ſin autem recrementa acria non in toto redundāt corpore, ſed qualitate potius, quàm quantitate peccare videantur, ſolis balneis dulcis aquæ, & temperatis ægrum citra dolorem liberabis. Quòd ſi etiam obediens æger fuerit, cibo quoque leniſſimo, mitiſſimoque, & craſſo vtatur, vt orpho, & aliis durioribus piſcibus, glauco, buccinis, aut iſycio ex ipſis parato, aut vulua, aut omazo. ex oleribus, intybo, aut malua: inter fructus pomaceos, malis, peponibus, vua dulci. Ficus autem lippitudine laborantibus aſſumere

Oculorum doloris ex acri humore curatio.

neutiquàm consulo: habent enim tetrum quidpiã, quod irritet commoueátq; . At cytriorum carnem sine cortice ante cibũ potius, celeriúsq; assumant: aquam tepidam magis, quàm vinum bibant: sin autem hãc bibere nolint, chrysatticum ipsis dato, aut dulce Bithynum, ac alia quæ humores crassiores efficiunt obtunduntque. At si ægri inobedientes victus rationem non obseruent, quemadmodum plæriq; sunt, præsertim barbari, tunc collyriis vti necesse est, atq; ex eorum numero quæ non rodãt, sed acrimoniam queant obtundere, ex quibus primũ est, quod ex pompholyge paratur, Descriptio eius in hunc modum habet.

Collyrium ad acres fluxiones efficax.

Pompholygis [lote,] piperis, *cerusæ lotæ, plumbi cremati, & eloti, amyli singulorum drachmæ viginti quinque: gummi albi drachmæ *quadraginta aqua pluuiali excipiuntur. singula hæc post combustionem eluere oportet, donec aquæ mixta non amplius nebulosum inde ascendat: deinde siccata etiam pondere appenso miscere: læuigatis simul diebus pluscculis amylum, & gummi ad excipiendum illa, adiicere conuenit, nam si cum aliis amylũ quoque superiniiciatur, facilè acescit. Hoc collyrium laudatissimum est cum aliis multis de causis, tum maximè quòd nihil torpori faciendo efficax habeat admixtum: quemadmodum sunt alia multa quæ ex opio & mandragoræ succo, & similibus, torporẽ inducentibus partem recipiunt, quorum copiosior vsus noxius existit: licet autem si vsus re-

* *Impressus græcus singulorum drachmæ viginti*

* *Octo.*

Oc. obstruct.

quirat, nõnihil ex repellẽtibus sępe admiſcere, aut ex mitigantibus, quantum quis affectui infeſtanti conuenire putauerit. Aliàs enim aliter idonea menſura inuenitur.

SI OBSTVRCTIO SOLA OCVLOS EXERCEAT CAP 3.

Oculi dolor ex obſtructione.

SI inflammatio ex ſanguinis craſſioris magisq; pituitoſi obſtructione citra corporis repletionẽ facta ſit, ſanguinis miſſio, aut purgatio adhiberi nõ debet: ſed potius vinũ aliquod ex iis, quę in corpus facilè diſtribuũtur, ipſis propinari. Etenim poteſt hoc, & ſanguinem diſſipare, humoremq; impactũ diſſoluere, & particulę imbecillitatẽ corroborare vt non amplius humores recipiat. Satius autem eſt in huiuſmodi affectibus, vbi in toto corpore copia non eſt, vt diximus, ægrotantẽ temperato prius balneo lauare, meatus excalfacere, & laxare: atq; tunc vinũ exhibere. Ita enim potio facile in totum corpus parteſq; ſuperiores diſtribuetur, vt nonnihil eorum quæ obſtructionẽ pepererint, non modò calore ipſius, ſed etiam motus celeritate extenuet, & expellat, ſimúlque etiã particularum, vt diximus, imbecillitatem confirmet, vt ipſæ quoque partem aliquam illorum quæ inſident, extrudere poſſint. Hæc igitur internoſcendi ratio eſt, ad quam obſeruandam optimus medicus requiritur. At ſi vini potione vti metuat, fomentum potius ex calida, cùm ſit tutiſſimum, & præterea internotioni conferat, admoueatur. Cùm enim, vbi foues partem, nihil influit, conſtat totum corpus recrementis eſſe vacuũ ac fomentis inſiſtendum eſt: nam affectum in tot

discuties. Sin autem humor influit,& dolor paulum remissus iterum intendatur, vacuatione indiget: nempe sanguinis missione, aut purgatione: vbi corpus quidem magis est plethoricum, sanguinis missione: vbi autem vitiosis humoribus,& recremétis scatet, purgatione. His etiam aquosam mulsam instillare conuenit, atque tunc multo magis, cùm crassiores pituitæ enascentes oculum premunt. Nihil enim adeò extenuat, crassamq; pituitam nasci prohibet, vt mulsa,& ea collyria, quę vim discutiendi,& inflammationes concoquendi obtinent.

DE DENSITATE CAP 4.

Oculorum densitas

QVòdsi etiam densitas quædam in meatibus extiterit, hanc quoque mulsa potest dilatare, & meatus aperire, vt æger mirificè & subitò dolore liberetur, eo quod insidet, siue humor, siue spiritus sit, dissipato. At spiritum esse, qui distendat meatus faciatq; dolorem, hoc indicat, quòd neque inflammatione, neque rosione vrgente oculi intolerabiliter doleant, distendantur,& rumpi videãtur. Ego sanè quendam ita affectum mulsa curaui, cùm nullũ ex iis quę mitigant, doloremq; leniũt, sopire cruciatũ posset, sed etiam maiorem q̃ antea fuerit, excitaret. Cùm igitur exposuerimus, qui nam sanguinis missione indigeant, qui verò purgatione, item qui vtrisque, superest vt deinceps etiam de balneis, fomento, vini potione, item de vlceribus, tum quæ cum inflammatione affligunt, tum quæ cum ruptura & erosione, nec non Myocephala, & Staphylomata experiuntur,& vt dicam breuiter

de omnibus, quæ inueteratos habent affectus, de cicatricibus, albuginibus, pterygiis, sycosi, & suffusionibus incipientibus agamus.

DE EXVLCERATIONE ET INFLAMMATIONE CAP. 5.

SI igitur vlcus simul & inflammatio oculum exercet, clarũ est curationem quoque mixtam desiderari, per ea quæ inflammationem mitigare possunt, & concoquere: talia autem sunt tum quod à thure dià libanu Græcis dicitur, tum cygnos, tum quod ex amylo fit, tum quod cerusa & terra samia, quæ aster dicitur, constat. Hæc omnia tum erosiones, tum vlcera, fluxione ex acri humore facta, persanat, habet autem scriptura horum in eum modũ.

Collyrium, Cignos.

Lenissimum hoc est collyrium ad magnos oculorum dolores, & acres fluxionum impetus. Conuenit autem iis qui collyriorum rosionem ob corporis mollitiem, & imbecillitatem non ferũt. Cadmiæ drachmæ sedecim: cerusæ elotæ drachmæ quadraginta: amyli, acaciæ, tragacanthæ, opii, singulorum vnciæ duæ. Aqua pluuialis adiicitur, & ad excipiendum ea ouorum triginta duo albumina.

Collyrium Lybianum.

Cadmiæ combustæ & elotæ drachmæ duæ: ceruſę totidem: amyli drachmę duę: cineris pompholygis drachmæ octo: terræ samię quæ aster dicitur drachmæ octo: plumbi combusti & eloti, tragacanthæ, singulorum drachmæ octo: [gummi drachmæ tres]. aqua leuigato, & excipiẽdis illis ouorum viginti albumina adiicito. In alio opii drachmę duo-

decim. Hoc collyrium longè est vtilissimum: valet ad oculorum pustulas, ardores, rupturas, puris colluuiem, Chemoses, magnos dolores, multosq; affectus: cicatrices exterit: in summa, multi est vsus, facitq; ad omnia prædicta, maximè ad inflammationes, quæ cum vlcere infestant. Similiter etiam id quod dialibanu inscribitur, ad eadem facit, præsertim ad vehementes oculorum Chemoses. *Dialibanu collyrium.*

Collyrium dia libanu ad Chemosin efficax

Cadmię, thuris, singulorum drachmę viginti: cerusę drachmę* quadraginta: opii drachmę* sex. Aqua pluuiali excipiuntur: cōfert etiam glaucium ex aqua, si extrinsecus illinatur: verum non statim per initia Chemosis, verū à quinq;, aut sex diebus: vbi huius concoctio facta fuerit. Atq; id sum expertus.

** Impressus græcus uiginti.*

** Duæ.*

Vranium collyrium.

Collyrium Vranium

In quibus influxus non adeò calidus est, benè hoc facit ad pustulas, rupturas, procidentias, staphylomata, puris colluuiem, erosiones, nomas & carbunculos. Terrę samię torrefactæ vnciæ tres: pompholygis vncia: cadmiæ lotæ vncia: stibis vnciæ duæ: squamæ æris elotę vncię* quatuor: opii* vncię sex, gummi vncię* quatuor. Aqua pluuialis adiicitur. At si cum vlcere inflammatio vrgeat, & lachryma influens copiosa fuerit, misceto lenioribus paululum ex iis quę repellere possunt: sin autem acris fuerit, ea quę à rosis dia rhodon inscribū tur. Quòd si non est admodum calida lachryma, etiam exiguum ex Hermolao collyrio, vel eo quòd dicitur Pylarion, vel ex illis quæ Monohemera,

** In alio, vncia una.*

** Alii, drachmæ sex.*

** In alio, tres.*

Oc. Inflam Exul.

aut Acharista nuncupantur: quorum etiam mixturas vobis exposui: & si quid omissum fuerit, adscribemus. Iam mali punici granũ, si exprimatur in oculum, qui carbunculo afficitur, valdè opitulatur. Qui id expertus erat, dicebat à diuina se apparitione per insomnia edoctum esse.

Cicatrices exterentia.

Quæ cicatrices exterunt.

Quæ ex smegmatis cicatrices exterere solent, hæc quoq; callos abolere possunt, crassasque cicatrices. Sunt igitur multa, quæ id præstare queant. Anemonæ omnis succus cicatrices oculorum exterit. Similiter etiam cẽtaurei minoris succus ex melle abstergit. In magis autem vetustis quoq; cedria vsi sunt. Hæc etiam scirrosas albugines, quæ Græci Leucomata quoque appellant, largius extenuat. Nitrum ex oleo veteri læuigatum diligenter, & illitum probè facit: item sepiæ testa combusta, & ex melle contrita. Inter collyria verò hoc quoque admodum probè, & leniter abstergit, quod recipit, Mamyræ, suffiminis ammoniaci, myrrhę troglodyticę, crocodyli terrestris fimi, omnium ęquales partes in collyrium redigito, & vtitor tanquam experimentis probato.

Collyrium diathece.

Collyrium Diathece, ad vlcera mirabile.

Confert etiam vetustis: præsertim autem vlcera maligna, & albugines exterit, atque extenuat. Quare etiã ad Myocephala valet, aliasq; plurimas laude dignas vires obtinet: hęc autem recipit. Cadmię combustę, & elotę drachmas viginti quinq;:

ſtibis drachmas quinq;:ſpicæ nardi drachm. tres: croci drachmas tres: caſtorei,ſquamæ æris,ſingulorum drachmas duas: æruginis drachmas quatuor: æris cõbuſti drachmas tres:piperis , ceruſæ,lycii, opii,thuris,opo balſami, ſingulorũ drachmas quatuor: lapidis ſchiſti, caſiæ rufæ,ſingulorum drachmas duas: ęruginis ſcoleciæ drachmas duas : chalcanti drachmas duas: myrrhæ drachmas duas: gummi drachmas viginti : ſucci feniculi drachmã: fellis caprilli drachmas quatuor:vino Amynęo lęuigato & vtitor.

Collyrium Chionion

Chionion collyrion.

Ceruſæ drachma vna : ſalis ammoniaci drachma vna : ammoniaci thymiamatis drachmæ tres: ſepiæ teſtæ drachma vna,ſemis *,Præſtantiſſimum eſt remedium,& ſubinde vſu probatum.

* *In alio,ſemuncia.*

Collyrium Nardinum zoili-

Nardinum.

Stybis cremati & eloti drachmæ * octo : æris combuſti drachmæ octo : ceruſæ combuſtæ & elotæ drachmæ octo : ſpicænardi * drachmæ tres : folii * drachmæ tres : croci drachmæ ſex : opii drachmę quatuor: myrrhę drachmæ duæ: cadmiæ combuſtę & elotæ drachmæ octo : lycii Indici drachmæ ſedecim : gingiberis drachmæ quatuor:acacię rufæ drachmę viginti: caſtorei drachmę ſex:aloes totidẽ: gũmi drachmę viginti. Aqua pluuialis adiicitur . Hoc collyrium ad affectus admodum veteres benè proficit. Etenim ea quæ ab vlceribus proueniunt, & albugines extenuat, & curſum fluxio-

* *In græco impreſſo quatuor, in alio octo.*

* *vnciæ duæ.*

* *In alio, vnciæ tres.*

Oc Inflam Exulc.

nis repellit. At in iis qui rosionem ipsius non tolerant, miscere ei lenia quoq; collyria oportet. Ita nanq; vsus ipsius molestiæ expers,& tutior fiet.

Collyrium Hydares, hoc est aquosum, egregium.

Aquosum collyrium.

Facit ad oculos purulentos, Sycoses, Chemosesq; & fluxiones. Vtendũ eo dilutiore. Cadmiæ drachmæ sedecim: ęris vsti drachmę nouem: lapidis schysti, [aloës, nardi gallicæ singulorum] vnciæ octo. Haud noui an collyrium hoc sit præstantius ad oculos purulentos, Chemoses,& fluxionum impetus, quę epiphora dicitur. Oportet autẽ eo vti aquoso, etiam postquàm finierit magna intemperies,& fluoris acrimonia. sin autẽ intemperies. acrimoniaq; fluxionis oculum infestet, lenibus collyriis paululum ex eo per initia admisceto, deinde amplius.& postremò per se ad affectus commemoratos cum fiducia vtitor.

Collyrium Heraclium.

Confert vlceribus admodũ cauis,& vbi carne obducta fuerint, tenues & obscuras cicatrices efficit, prætereq̃ quòd etiam ipsas tingere potest. Plumbi combusti & eloti drachmæ quatuor: croci * drachma: gummi drachmæ * duæ: spodii eloti drachmæ quatuor: squamæ stomomatis, piperis, singulorum drachma. Aqua pluuialis additur.

* *In græco, quatuor.*

* *In græco, tres, in alio quatuorr*

Dacnero hoc est mordicans collyrium ad visum acuendum.

Hæc igitur commemorata ad cicatrices,& diuturnos affectus, cum sint detergentia, conueniunt,

deinceps autem eorum quoq; similiter mentio facienda est, quæ ab acuendo visu oxydorcia Græcis dicuntur, ad caliginosos oculos accommodata. *Daeneron collyrium.* Quoniam autem in prouectis etiam ætate visorii spiritus imbecillitatem emendat, & actione reddit vegetiores, incipientesq; oculorum suffusiones dissoluit, primariò ei appellatio indita est, cynopticō quasi caninū visum pęrstās. Aeris cōbusti drachmę triginta duæ: piperis drachmæ * sedecim: cadmiæ drachmæ octo: aliàs inueni additionem drachmæ nouem: mirrhæ, croci, singulorum drachmæ quatuor: gummi drachmę vigintiquatuor: [opii drachmæ quinq; .] Aqua exceptis vtitor. *Græcus impressus sex.*

Hygrocollyrium ad hebetudinem oculorum, & alia multa efficax.

Pompholygis elotæ cochlearia sex: opobalsami cochleariū: mellis cochlearia duo: vini non gypsati veteris, & albi quod satis est. Pompholyx probè admodum læuigata primum iniici debet: mox opobalsamum misceri, deinde mel, postremò omnium vinum. Post misturam igitur vsque ad dies tres diligenter læuigato, atque sic in vas vitreum coniicito, & cum vti voles, vas agitato, atque sic specillo sublinito: vbi concoctio facta fuerit, oculos calida abluens. *Hygrocollyrion.*

Aliud vt possis etiam solem citra noxam intueri.

Iaspim album, Magnetem viuum, Sapphyrum aurei coloris, Agatem, Hęmathitem, Chamæmelum, Hyeracidem, liquorem conysę tenuis, omnia hæc ęquali pondere accepta in collyrium tenue redigito, & subiungito.

Ocul Inflamo Exulc.

Puluis Seuerius cognomento ad visus acumen.

Puluis Seuerius.

Cadmiæ* drachmæ tres, salis ammoniaci sesquidrachma, folii drachmæ tres, piperis drachmę sex. In puluerem redacta sublinito: facit etiam ad aridam lippitudinem, quàm Græci Xerophthalmian apellant.

**In græco impresso vnciæ loco drachmarũ habentur per totum*

Puluis cui nomen est a lumine Phos, ad hebetudinem oculorum & dolores fluxionesque dentium efficax.

Puluis Phos

Cadmiæ drachmæ octo, salis ammoniaci drachmę quatuor: croci drachmæ* duæ, piperis drachmæ* duæ: folii, auripigmenti singulorum drachma vna & semis: valde bonum.

** Quinque.*
**Tres.*
** Vna.*

Aliud admodum idoneum ad scabiosos oculorum affectus, pruritus, hebetudines, palpebras asperas, fluxiones antiquas, oculorum cicatrices, & pterygia, quo vtor.

Cadmiæ, chalciditis combustæ in pane singulorum drachmæ quatuor: croci drachma: piperis * drachmæ duæ: auripigmenti drachmę quatuor: salis ammoniaci drachma. Lęuigata subungito, medicamentum per membranam à cornu dictam ceratoïdem deducens.

In impresso drachma.

Aliud ad hebetudines & incipientes oculorum suffusiones.

Baccarum lauri excorticatarum drachmas viginti: lęuigato ex vrina pueri venerem non experti, cum gummi drachmis duabus, suffusos quidem ex vrina, alios autem ex aqua inungito. Aliud. fel hyenæ cum melle, & coniza illinito. Aliud. Fel perdicis cum melle & succo feniculi illinito. Admodum efficax etiam ad incipientes suffusiones, collyrium Protheus existit, & quod Thalasseros dicitur, ad hebetudinem, & incipientes suffusiones, & callos exterit. Aliud. Fel aquilæ benè facit per se, &

Hebetudinis, oculorũ collyrium.

*

cum melle illitum. Scribendum est etiam prophetæ Hygrocollyrium.

DE NYCTALOPE. CAP. 6.

AD eos qui serò non cernunt, quos Græci Nyctalopas appellant, nitro ex aqua fluuiali trito vtitor. Aliud, fel hirci ex melle illinito: tollit vitium paucis diebus. Aliud, iecoris hircini saniem, quæ, dum assatur, effluit, colligito, atque hac eos oblinito. Idem aũt iecur comedendũ dato, & vaporẽ eius dum assatur, oculis apertis excipere iubeto.

Ad asperas palpebras.

Collyrium Trachomaticum, quod palpebrarum excrescentias admodum probè extenuat, hæc autem recipit. Cadmiæ drachmas sedecim: lapidis hæmatitis, lapidis schisti, singulorũ drachmas quadraginta: æris combusti drachmas viginti: æruginis drachmas octo: opii drachmas quatuor, *seminis papaueris drachmas sedecim: gũmi drachmas triginta duas: semen papaueris læuigabis, succũq; exprimes, atq; ex eo collyrium factum instillabis. Aduerte autem quomodo eo in Trachomaticis collyriis vtare. Si enim vlcus cum aspritudine palpebrarum esse contigerit, satis est ipsas potius inuersas ita abstergere, aut mucrone specilli, aut ficulneis foliis. Nonnulli verò etiã sepiæ testa, aut pelle asperiore vtuntur: alii rursus collyriis ex pumice sublinunt. Cũ igitur subsederint palpebræ, & extenuatę fuerint, tunc demũ etiam vlceribus prospicito, applicãs, aut Libianũ, aut Vranion, admixtis eis siquid influit etiam repellentibus: sin autem nihil vrget, Theodotium. Hac enim methodo & ratione

Trachomaticum collyriũ

In alio, octo

Nychol.

Suffusionū puluis. vtentes, vlcera à fluxionibus conſeruabimus, & cito ad cicatrices reducentur.

Puluis ad incipientes ſuffuſiones.

Veratri albi * drachma, piperis albi drachmæ quatuor: ammoniaci ſuffiminis drachma [ſemiſſis]: raphani ſucco læuigata ſinito refrigerari, & rurſus tritis vtitor, vt mira præſtantibus.

** In impreſſo uncia.*

Ad tingendas albugines valde generoſum.

Chalcãti drachmę quatuor: ſpinę Aegyptię, gallę, ſingulorũ drachmæ quatuor: aqua exceptis vtitor.

Theodotium magnum

Collyrium quod magnum Theodotium vocatur, valens ad magnos dolores & inueteratos affectus.

Hoc collyrium cicatrices calloſq; exterit, item ad Myocephala aliaq; multa notatu digna, mirabiliter valet. Cadmiæ, opii, chalcitidis croci, aloes hepaticæ, caſtorei, folii, [huris] ſingulorum drachmæ * duæ: ſtybis drachmæ * quinque: acaciæ totidem: æris combuſti drachmæ quatuor: myrrhę troglodyticę drachmę quatuor: ſpicę nardi drachma: ceruſę drachmę octo: gummi drachmę * [quadraginta * quatuor: aqua pluuialis additur, nonnulli autem vinum quoque adiiciunt.

** In græco impreſſo chalcitidis, aloes hepaticæ, ſingulorum unciæ duæ.*

In alio, ſeptem ſpecierum ſingulæ drachmæ.

** Vncię quinque, in alio una.*

Collyrium hecatombe valet ad cicatrices craſſas, & incipientes ſuffuſiones, latas pupillas, quas Platycorias vocant, item caligines pterygia. & tenuis lachrymæ curſum extenuat, detergit, purgat & repellit.

Cadmię combuſtę & elotę ęris vſti & eloti, ſingulorum drachmæ octo: ſtybis combuſti drachmę quindecim: acaciæ rufæ drachmę * quindecim, aloës drachmæ quatuor: caſtorei, lycii, ſpicę nardi, croci, opii, mirrhæ, ceruſæ, ebeni ſcobis, chalcithidis ſingulorũ drachma: roſarum drachma * ſemiſſ

** Vnciæ quatuor.*

** In impreſſo ſeptem.*

aqua pluuialis adiicitur. Hoc maximum est collyrium, & plura præstat quàm promittit.

Xerocollyrium facit ad ſycoſin, putredines, & carnis excreſcentias.

Cadmiæ drachmæ* decem: chalcitidis drachmæ *decē: piperis grana quindecim: nardi gallicæ drachma. Cadmiam & chalcitidē ex vino terito ſiccatoq; & nardo tunc in fuliginem redactæ omni miſceto, ac vtitor vt præſtantiſſimo remedio.

Xerocollyrium

In impreſſo greco quatuor, in alio tres

Chalcitidis octo, in alio, decem.

Hydro collyrium efficax ad oculos purulentos, mirifice valet etiam ad ſordida vlcera, & myocephala.

Chalcanti, croci, myrrhæ, ſingulorum vncia, in alio drachmæ quatuor: mellis libra ex ſucco ſenetionis parato. Ego autem ex vino. Aſcalonite noui me hoc temperaſſe.

De mulſa.

De mulſa quoq; mentionem facere duxi neceſſarium, vt ex qua magnos longo temporis vſu & experientia ſucceſſus ſim expertus. Nam vlcera ſordida, & præſertim maligna, carbunculorumq; naturam referentia hac etiam ſola perſanaſſe me ſcio: item eos qui pus iam in alto congregarant, & immodicè dolebant, nec non illos qui in ſiderationem ſphacelon Græcis dictam inciderant. Adhæc vbi viſcoſi humores, aut craſſiores cōſtricti, vel impacti hærent. Ignoro autem, an quis medicamentum hoc præclarius, aut efficacius, aut blandius inuenerit. Præcipuè verò valet etiam, in quibus multa pituita craſſior oculis innaſcitur. Nam præterquàm ꝙ ipſam purgat, & ſine dolore eluit, non ſi-

Mulſæ vires.

Nyctal.

nit eam rursus procreari: præstat hac vti q̄ spongia continuè palpebrā mouere, exasperare, dolorémque facere. Noui enim lippitudines ex crassiore pituita ortas, etiam nullum prorsus collyrium admisisse: mulsam autem solam ipsis gratam fuisse, & collyrii vsum abundè satis expleuisse. Scire autē conuenit mulsæ parandæ vtendeq; præsertim rationē ac modum, efficere, vt etiam ipsa multo his plura præstet. quare ipsa non meraca & crassa confici debet, sed ita vt gustu exiguum obscurunq; dulcedinis sensum linguæ præbeat, præcipuè quando non solum exulceratio, sed etiam inflammatio mixta appareat. At non expedit, vt solo specillo vsus mulsam instilles, sed multo adhuc satius, si etiam vitreo quodam, & angusti oris vase mulsa repleto, id perficiatur. Quanto enim quis ea copiosiore vsus fuerit, tanto magis opitulabitur. Quęcunque enim in tunicis continentur, siue crassior pituita, siue etiam recrementum acre, hæc manere intus nequeunt, sed proiiciuntur, & à mulsa abstergentur. vtendum ea confidenter ad quodcunq; res postulat. Neque enim astrictionem habet, vt oculum denset & exasperet: neque frigiditatem, vt torporem inducat, ac materiam constringat, aut rupturam, aut erosionem, aut aliam quampiam duritiam, aut acrem qualitatem excitet. Propter hæc etiam si collyrio quis vti velit, confert hac primum oculos abluere, atque ita illud admouere: quæ vnicuique curationi congruunt, Nullus enim adhuc metus erit, vbi oculus recremētis à mulsa liberatus fuerit, et si res

exigat, etiam alia multa experimenta, & præclara prodita inuenias, verùm ne longius ſermo protrahatur, ſufficiunt hæc quoque iis, qui vires intelligunt, vt inueniant alias quoq; omnes, quæ ipſi adſunt, facultates, non modò ad tales oculorum affectus, ſed etiam ad alias totius corporis curationes.

Ad ſtaphylomata excellentiſſimum.

Calciditis, croci, ſingulorum drachma: mellis drachmæ quinque: aquæ quod ſufficit.

Collyrium Maximiani.

Collyrii Cygni partes duæ: collyrii Hermolai magni & parui ſingulæ partes: hæc tria accuratè in puluerem redigito, & tenui increta cribro aqua excipito: ac in collyrium redactis in omni magno dolore non ſtatim per morbi initia, ſed vbi vehementior euaſerit, & in ſtatu ſit, vigiliáſque induxerit, vtitor. Nam præter id quòd dolorem finit, etiam ſomnum conciliat: valet etiam ad oculos purulentòs, quos græci hypopios appellant, Myocephala, & Staphylomata. Vſus eius eſt ex ouo: melius autem habet, ſi oculis ſublinatur, quàm ſi inſtilletur: item ſub palpebris vtendum eſt, ſi quę ſcabricies ipſos infeſtet: verùm in Myocephalis, & purulentis, poſt inunctionem medicamenti oculum deligare oportet, aut panniculo lineo in aquam frigidam intincto, aut ſpongiam, & ipſam aqua imbutam, quæ ambiens habeat linamentum, ne oculus aduſtionem experiatur.

Maximiani collyrium.

Oc. Carb.

DE CARBVNCVLIS QVI IN OCVLIS EXCITANTVR CAP. 7.

Oculorum carbunculi curatio.

QVoniam carbunculi & oculis & reliquo corpori accidunt, necesse est horum quoq; curationem explicare, qua via & ratione administretur. Quippe cùm ex sanguine nimium torrefacto trahant originem, meritò dolores, sy derationes, & magnas inflammationes oculis inferunt, vt periculum sit, ne etiam toti excidant. Interdum verò conuulsiones quoq;, & deliria, propter cerebri, & mẽbranarum eius viciniam pariunt. Quare vacuatio per sanguinis detractionem ante omnia in huiusmodi adhibenda est, vena cubiti potius secta, quę humeralis nominatur: vel si fieri potest ea quę directè oculum respicit: per interualla autem, & paulatim. Non alienum est etiam per aluum purgationem moliri, scammoniæ lachrymam pro ęgri viribus exhibentes: ita vt eã ex cremore ptisanæ ipse assumat. Noui enim quosdam ęgros ne odorẽ quidem ipsius ferre, nam ad vomitum statim incitantur: quod in iis qui lippitudine laborant, lõgè pessimum est, dum tunicę in eo sint periculo, ne ex distentione rumpantur. At post has euacuationes, si quidẽ etiam totũ corpus tibi acrioribus succis obnoxium esse appareat, lauare statim balneis temperatis, & dulcis aquę, non abs re fuerit, & caput leniter admodum detergere, si opus sit, vitellis ouorum, cũ ptisane cremore, & exigua sapa. Nam si oculos ipsorum vehementer moueas, fluxionẽ proritabis. Ne concedas autem, vt æger diu in calido

aëre moretur, neque caput frequenter in calidę so
lium intingat: vtraque enim oculis sunt nociua: fri-
gida sanè, vt nostis, cùm superficiem denset, & re-
crementa includat, plurium dolorum causa effici-
tur: calida verò cùm rarefaciat, fluxiones admo-
dum mouere consueuit, Summa igitur & extrema
in omnibus morbis, pręsertim autem oculorũ fu- „
gere oportet. similiter caue, ne caput oleo inũgas „
Nam cùm id meatus impleat, obturetq́;, efficit, vt „
ipsum non perspiret, idq́; fluxionis causam prę-
bet. Subinde verò etiam cum oculos ingreditur,
cruciatum excitat, acriter ipsos rodens. At vesti-
mentis induto iubeto, vt temperatam, aut ptisanã
per se, aut cum aliquo eorum quæ ipsam dulcem
reddere queant, assumat: dico cum Rhodomelite,
aut hydromelo, aut chrysattico pręsertim primis
diebus, si ęger stomachum quoque nimia humidi-
tate debilitatum habeat, vel si etiam per se, ipsum
sumere abhorreat. Domum profectus æger per
initia quidem dierum, cibum recrementi expertẽ
edat, vt lactucas, quæ merulia & thridacinas ap-
pellant: item intyba, aliàs cruda, aliàs etiam deco-
cta. Pręter hęc etiam fructus, quos Græci oporas
propriè, nos poma vocamus, maturos, & dulces
assumet. Nam adeo recentibus ex balneo omnis, vt
summatim dicam, victus refrigerans, & humectãs
conuenit: vbi autem oportunum tibi visum fue-
rit, cibum deinceps mutato, datoq́; piscem molli
carne præditum, & assum & elixum. Sit autem stur
nus, psitta, buglossus, & si quid eiusmodi inter pi-

Oc. carb.

ſces idoneum inueneris. Procedente tempore tranſeundum eſt ad gallinam cohortalem, prius quàm ad ipſius pullos, ad pectus phaſiani citra pinguedinem, anſerum alas, ſic vt omniũ eiuſmodi decoctio ſit recrementi expers, citra condimentum acre, aut ſalſum. At cum fluxionis tenuis curſus eſt, qui frequens alimentum deſideret, admiſceri debent quædam frumentacea gallinis, vt halica, aut chondrus, aut priſana, aut ſuminalis placenta, quæ itrion dicitur, aut ſimilago, aut micę panis, aut oryza, ſi hoc quoq; requiritur, vt etiã vẽter ĩpediatur ſiſtaturq;. Finitis tandem doloribus, et fluxionis impetu, ſi ægrum etiã copioſiore cibo indigere intelligas, carnes ſuillas quoq;, præſertim pedes offerto: vinũ autem tenue, benè album, odoratum, & aquoſum ipſis exhiberi debet. Vbi iam affectus declinare videtur, moderatione in cibo & potu obſeruata, hæc ſanè ceu in victu aſſumi debent: auxiliis autẽ hiſce vtendum. Inprimis igitur cognoſcendum, collyriorum vſum tales quidem affectus per initia non ferre, cum plurimum ab eis offendantur, verum mulſa aquoſiſſima vtendũ eſt, aut ſucco fœnugręci ter, quaterue, aut etiam ſæpius, ſi ſucci per decoctionẽ extracti iure exiguo adiecto indigeat. Extrinſecus autem cataplaſma ex palmulis, croco, & mica panis inducetur. Porro vbi immodicus ardor affligit, & cruſta adeſt, vt etiam palpebras depaſcatur, plantaginem minorem, aut maiorem cum mica panis obducito. Etenim refrigerat, & duriciẽ carbũculi emollit. Nihil minus etiam proficit perdicias,

prçsertim si mēbranæ rhagoidis procidētia vrget, totiusq; oculi distensio, syderatio, & multus dolor. Herba autē imposita deliganda est: sic enim efficax est: quoniam etiam oculi peculiarem situm recipiunt, vbi et Myocephala, et staphylomata in eis nasci contingit: verū hoc rarò euenit. Nam carbunculo interecte, totus simul oculus perit, tunicis totis diruptis, & humoribus effusis, quod in magnis carbūculis euenire solet. Sin autem hoc non comitetur, staphylomata vero, aut Myocephala quemadmodum dictum est, gignantur, tum etiam collyriis ad talia inscriptis, & præsertim magno Diarhodon vtendū est, cuius scripturam hanc vobis apposui.

Collyrium Diarhodon magnum cognomento.

Rosarum viridium quibus vnguis sit detractus, drachmę duę: cadmiæ combustę & elotæ drachmæ quatuor: croci drachmæ sex: opii, stybis, singulorū drachmæ tres: ęruginis drachmę quatuor: squamę æris drachmæ duæ: nardi Indicæ drachma: myrrhę drachmæ tres: gummi drachmę viginti quatuor: Aqua pluuialis additur, Nos frequenter sumus experti: confert ad magnos dolores, pustulas, ardores, staphylomata, procidentias, oculos purulētos, item ad veteres & diuturnas fluxiones, contumacesq; affectus. *Collyriū quod ab ouis dia oon græcis dicitur.* *Collyrium diarhodon.*

Opitulatur carbunculis, vlceribus, procidentiis, oculis purulentis & fluxionibus. Spodii, croci, amyli, tragacanthæ, singulorum drachmæ octo. Excipito ouorum octo albuminibus. Hoc eodem die & vno illitu membranæ oculorum proficit.

Oc. canb.

Collyrium Diarhodon.

Aliud oculis purulentis, ſtaphylomatis, myocephalis, & lippitudinibus in ſphacelum degenerantibus vtile.

In ſtaphylomatis quidem ex lacte, in aliis autem ex ouo. Cadmiæ combuſtę & elotæ drachmę octo æris vſti drachmę quatuor: roſarum ſiccarū drachmę quatuor: opii thebani drachmæ duę: croci Sicilicis drachmæ quatuor: *myrrhæ drachma: lapidis ſchiſti drachmę duæ: gūmi drachmæ ſex: vino marinæ experte, aut palmulato excipiuntur. Sufficiunt ſanè & hæc ad affectus commemoratos. Sunt aliorum quoque collyriorum deſcriptiones, quæ eiuſmodi pręſtare queant, præſertim collyriū Diathece, Theodotium, & quæ ſimiliter componūtur. At ne etiam nos, dum hæc ſcribimus, omnia collyria in memoriam reuocantes ſermonem producamus, vbi pauca de pterygiis & ægelopibus adiecerimus, orationem de oculis abſoluemus.

* *In alio, drachma.*

Ad pterygia & ſyeoſes.

Chalcanti, ſalis ammoniaci, gūmi paria pondera, aceto lęuigata in collyriū redigito, & vtitor.

Aliud.

Lachrymam populi arboris cū duplicato melle illinito.

Aliud.

Sepię teſta cremata lęuigataq; ſimul cum ſale foſſitio, excreſcentias carnis in oculis, & pterygia cōſumit. Aliud ad palpebrarū ſcabritias. Sepię teſta ignem non experta, in collyrii modum concinnatur, & infricatur. Ita enim collyria purgantia vim ſuam magis oſtendunt.

AD RHYADAS CAP. 8.

RHyas fit angulo imminuto : interdum etiam prorſus abolito: & ſi hoc fieri contingat, talis Rhyas curationem non recipit. Inſpiciendum auté eſt, conſiderandumq; totum corpus, et ſi vitioſis ſcatet ſuccis, purgare nimirum ipſum oportet, atque ita, quæ mediocriter aſtringunt, ei adhibere, commixtis illis, quæ carnẽ augere poſſunt, qualia ſunt quæ ex vino parantur collyria, ſi contemperentur iis quæ ex glaucio & croco conſtant. Puluis autem probè facit, qui diacrocu appellatur : item aloe ſola potius inſperſa. Oportet autem vino eam prius lauare, atque ita in pollinem redactam ipſam inſpergere, ſic vt paulatim admoueas.

Aliud benefaciens ad Aegylopas.

Alterci folia viridia affatim in vino decocta, & læuia fronti impoſita benè auxiliantur: item vinũ ſolũ per ſe, probè opitulatur, ſi quis ſpongiã eo imbuens continuè frontem attingat. Quòd ſi alumen etiam vino inieceris, ſimulq; coxeris, vinũ reddes adhuc efficacius, & quod magis ſiccare poſſit, nec nõ reprimere. Ad Aegilopas. Aegilopas ſtatim ab initio conſiſtentes lenibus medicamentis, & ſiccantibus curare oportet. Nam à rodẽtibus, aut acribus malè afficiuntur, & ad ampliorem humorem perueniunt. *Aegilopum oculorum remedia.*

Ad incipientes Aegylopas

Ad incipientes Aegilopas proficit glaucium & crocus, ſi vnà cum ſucco Perdiciadis illinantur: mutare autem continuè medicamentum oportet.

Ocul. Rhy.

Ego ſanè incipientes iam, & nondum in pus conuerſos, horum vſu, ne in ſuppurationem mutarentur, prohibui. Aliud. Halica ex aceto cocta non modò incipientes Aegylopas, ſed etiam inueteratos iam, et in pus conuerſos mirabiliter ſanauit. Cęterum læuigata probè imponi debet: quòd ſi etiã pus inhæreſcens depræhendatur, rumpit ipſum, & vſque ad os penetrat, adeò validum eſt medicamentum. Hoc ſolo quoque vſus non modò ægilopas, ſed etiam diuturnos ægilopas curaſſe me noui. Aliud. Ruta ſatiua vnà cum lixiuio quod primum deſtillarit, læuigata probè admodum ægilopas tollit, curatque. [per initia quidem] hoc præſidium eis impoſitum modicè rodit, poſtea verò non item. Ac mirum eſt, quemadmodum vnum quoddam ex adurentibus, ita etiam hoc medicamentum vſque ad os penetrare, & ne [cicatricem quidem indecoram] relinquere. Aliud vſu probatum. Internam arundinis membranam, id quod rotundum circa nodos inueniri conſueuit, acceptam melli iniicito, ac particulæ affectæ imponito, mutans quotidie quater. Vbi locum probè repurgaueris, mulſa cum ſpongia oculari abluito. Adhæc prędictam arundinis membranam per ſe imponito, ac miraberis.

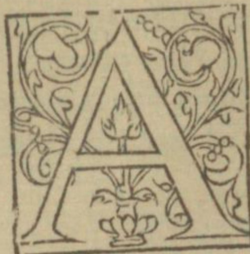
FINIS LIBRI SECVNDI.

CAPITA LIBRI TERTII & appendices.

ALEX. TRALLIANI

LIBER TERTIVS IOANNE GVINTERIO ANDERNACO *INTERPRETE.*

DE AVRIVM AFFECTIBVS, CAPVT I.

VRIS MVLTIS ADMOdum, & variis vitiis subiicitur. Etenim ex frigida sæpe, & calida intemperie, nonnunquam etiam ex viscosorũ humorũ obstructione, & pituita flatulenta, nec non inflammatione extra ipsius meatum, aut intus constituta: adhæc ex calidi sanguinis biliosi influxu, & aliis de causis valdè multis laborat, de quibus omnibus dicetur, conuenientibus singulorum notis adiectis. Incipiamus igitur primũ à dolore: quoniam hoc potissimum accidens, artem ad curationem incitat.

Aurium dolor.

Si dolor ex obstructione eueniat.

Quia verò dolor, & à crassioris spiritus obstructione, & viscosis crassisq; humorihus, quibus non patet exitus, generatur, necesse est causam doloris effectricem discernere.

Internotio vtrum ex spiritu, an viscosis humoribus, vel inflammatione aurium dolor excitetur.

Dolorem ex crassiorum viscosorumq; humorũ obstructione potius concitari, artificiosa quis conconiectura hinc depræhenderit, quòd ęger capitis

ſentiat grauitatem: item quod cibi præcedentes, & potus ſuccos frigidiores, & magis humidos procrearint. At ſi diſtētio quidem orta fuerit, grauitatem verò in capite, vel aure neutiq̃ percipiat, ſpiritum flatuoſum & craſſum, qui non inueniat exitum, doloris cauſam potius exiſtimandũ eſſe manifeſto cõſtat. Sin aũt grauitatis ſimul, & diſtentionis, caliditatis & doloris pulſatilis ſenſus oriatur, inflammationem efficientem eſſe cauſam doloris, qui à ſanguinis excalefacti influxu originē habuerit, bona ratione exiſtimare licet. Ac venam in cubito prius ſecare oportet: deinde ſic ad auxilia digredi, quæ inflammationes ſedare prędicantur. Clarũ verò eſt id in aliis quoq; humoribus fieri debere, ac ſpectari, vtrum humores quantitate, an qualitate offendant. Et ſi quidem copia dolorem parit, ea ſanè quæ biliosa eſſe videntur, victu contemperare oportet, lactuca, cucumere, intybo, pepone, malis, malua, & inter piſces, dura carne præditis, & iis quæ bilioſum calidumq; humorem permutant. Similiter autem pituitoſum extenuare & cibo, & medicamentis cõuenit. Vbi enim ſic nos agimus, humores qui ſuperant, medicamentis purgantibus facile excutientur, & ea quæ applicantur, præſentius oſtendent adiumentum.

Curatio doloris ex humorum obſtructione, & ſpiritu contracti

Si itaque dolor ex inflammatione propter obſtructionem oriatur, conſtat his rectè applicari, quæ abſtergere & incidere ſunt idonea, quale

eſt aphonitrum, mellis & aceti paulo ei mixto. Item fel ouillum ex oleo his admoueri conuenit. ſalutare etiam amygdalinum oleum fuerit.

Aliud

Porri ſuccus, ſi inſtilletur per ſe benè facit, & cũ mellis momento. Aliud. Cęparum ſuccũ cum melle mixtum inſtillato. Aliud. Origanum tritum ex melle & lacte muliebri infundito. Aliud. Fel caprillum cũ porri ſucco vehementioribus obſtructionibus admoueto. Multa verò ſunt & alia à veteribus prodita, tum ſimplicia, tũ compoſita medicamenta, quæ obſtructionibus ex humoribus, aut ſpiritu flatuoſo ortis accommodari poſſunt, ex quibus facile eſt deinceps complura deligere, vbi cauſa, quę offendit, cognita nobis fuerit. Deligẽda verò potius quæ abſtergere, incidere, & purgare citra vehementem roſionem ſolent. Verum in illis huiuſmodi vitare conuenit, in quibus dolor magnus, & copię ſuſpicio ſubeſt. Frequenter enim talia etiam fluxionis excitatæ cauſam præbent, vt & aures magis fluxione laborent, & dolor amplius irritetur. In quibus autem non multus vrget cruciatus, ſed diuturna quædam affectio apparet, & ea quæ dicuntur, æger difficilius audit, in huiuſmodi non alienũ eſt etiam illis vti, quæ largius rodere, & abſtergere poſſunt, quorum è numero eſt dracunculi ſuccus, aſari, & pæoniæ, atq; his ſimilia.

Ad obſtructiones ſine dolore incidentes.

Veratri albi drachmæ duæ: nitri drachmæ ſedecim: croci drachmæ tres. Læuigata in paſtillos ex

aceto redigito,ac vtitor ad obstructiones, quæ sine dolore obueniunt: item in grauiter audientibus. Aliud. Veratri nigri radices ex aceto & melle læuigatas instiilato. Notum verò est nullum frigidum medicamentum auri adhibendum esse,sed prius cō calfacta,& multo magis,cum aurem densatam obstructamq; fueris suspicatus. Aliud. Peucedani liquor,[& opium]cum irino oleo,aut amygdalino, vel betæ succus cum felle taurino lauigatus instilletur. Aliud. Floccum felle taurino imbutum lęuigatumq; auri imponito. Aliud. Fel bubulum, aut ouillum instillato,aut capræ vrinam continuè infundito.

AD GRAVEM AVDITVM ET DOLOREM, COMPOSITVM MEDICAMENTVM, CA.2.

Grauis auditus.

MYrrhæ drcchma:thuris drachmæ*quatuor:amygdalarū amararum purgatarum grana viginti:aphonitri drachma:croci drachmæ quatuor: opii drachmę tres:galbani drachmę duæ.Galbanū cū amygdalis seorsim læuigatur excipiturq; aceto cū reliquis.vtitor in magno quidē dolore ex rosaceo: in graui autem auditu, ex aceto. Aliud multis vtile, probatum medicamentum præsertim in vlceribus vetustis,& depascentibus,item in iis qui ex flatuoso spiritu,& viscosis humoribus admodū grauiter audiunt,vt etiam in surditatem prolapsuri sint. Benè autem proficit etiam ad veteres sonitus & sibilos cedria hieratica læuigata ex aceto. Vtitor ad prædicta omnia, infundens per specillum,aut panniculum inungens,aut stuppam,aut la

In impresso græco tres.

nam,aut vt voles excogitare. Eſt enim medicamentum valdè efficax.

DE DOLORE EX FRIGIDA CAVSA NASCENTE CAP 3.

Aurium dolor ex frigida cauſa.

QVòd ſi dolor frigidis ventis, & humidioribus,balneisq; eiuſmodi prægreſſis,ortus fuerit,cõſtat etiã horũ curationẽ facilẽ eſſe.ac iis quę calefaciunt medicamentis, vti oportet. Multa verò ſunt vel inter ſimplicia, quæ hoc præſtare queant, quemadmodum & præſtantiſſima nardus per ſe excalfacta, & ruta oleo incocta. Porro ad maximas perfrictiones piper quoq; ex oleo benè facit. Item euphorbium ſimiliter,allium,cepa,lauri folia,ſtyrax, caſia, calamus odoratus, irinum oleum, amaricinum,[laurinum,]& opobalſamũ.Sic igitur doloribus ex frigida intemperie natis mederi conuenit.

DE DOLORE EX CALIDA INTEMPERIE CAP 4.

Aurium dolor ex calida intemperie.

DOlorem, qui à caliditate, aut humore acri excitatur, contrariis ipſum quoq; curare oportet,pro cauſæ effectricis magnitudine, id quod cõuenit,accommodantes. Itaque ad mediocres intẽperies optimè facit etiam oui albumen, quemadmodum in oculis, ſi tepidum paulatim cum lacte muliebri infundatur.Pari modo cum quodam collyrio dolorẽ ſopiente quod anodynon appellatur: ſuccus quoq; perdiciadis ſtrẽnuè valet,& per ſe,& cum exigua parte roſacei mixtus. Idem præſtat roſa cum aceti momento,præſertim in feruente ad

modum & ignea intemperie. Pari modo etiam ſuccus ſolani, coriandri, & haſtulæ regiæ plurimum auxiliatnr. Aliud. Buccina quæ carnem viuam habeant, tria cum oleo amygdalino incoquito, ac vtitor. Naturaliter autem hoc idem præſtāt aſelli, qui iuxta ſitulas inueniuntur: item terræ inteſtina conſimiliter.

DE INFLAMMATIONE QVAE MEATVM AVDITORIVM INTVS OBSEDERIT, CAP. 5.

Aurium inflammatio.

SIue meatus auris, ſiue alia ipſius quæpiam interna particula frequēter inflammatione laboret, acutiſſima pericula vicinia regionis & genere ſubſtantiæ inducit. Etenim neruus, qui internam auris ſuperficiem ſublinit, cum ſit ſenſibilis, validos dolores, acutosq; excitat, vt etiam cerebrum in cōſenſum perducat, vnde febres & deliria ſic affectis oboriuntur. interim verò etiam lætales. Ac iuuenes quidem ex acutiſſimo ipſis eueniente dolore, aut delirio, aut ortis febribus, intereunt: ſenes autem febri quidem non ſubinde corripiuntur, neq; affectu conuulſorio, neq; delirio. Nam cū humor qui ſuperat frigidior ipſis pariter, & craſſior exiſtat, ipſe ſibi ligamentum factus, in affecta parte manet. Atq; idem longo tempore ſuppuraſcere incipit, & vires paulatim debilitatæ, antequàm ille concoctus fuerit, mortem inferunt. Materia enim dum non euincitur, tandem ad partes principaliores confluit. In iuuenibus non celeriter ſuppuraſcit: nam acumen doloris generationem puris præuertit. At ſi quando etiā inflāmatio in pus cōuerti

Aud. inflam.

videatur, ægri dolore liberantur, & salutem consequuntur.

Curatio inflammationis.

Ad inflammationes moderatas sanè conducit rosaceum ipsum & per se, & cũ modico aceto infusum similiter etiam glaucium in cote ex modico aceto detritum, tepidumq; infusum: adhæc eodem modo omnia quæ ex glaucio & croco paratur, etiam ipsa moderatis inflammationibus medentur, item ramentorũ quoq; cucurbitæ succus ad maximos erysipilaceos affectus, et per se, & cum rosaceo auxiliatur: adhęc glaucium æquali pondere cũ opio mixtũ & ex lacte muliebri infusum similiter feruidas inflãmationes, maximosq; dolores lenire consueuit. Eodem modo & castoreum in magnis doloribus proficit, si æquale opio misceatur, læuigetúrque ex sapa, & auri tepidum iniectum generosè lenit, Cõ-
" stat autem opium deligendum esse vetus, eo quòd
" nos magnam ipsius in torpore inducendo faculta-
Opii vires. tem vitamus. Ego enim noui quendam solo vsum
" opio, & vocem & sensum ægro adęmisse, vt ne opo
" balsamo quidem, aut aliis quibusdam calidis iniectis, homo amplius restitui potuerit. Quocirca si etiam quis ob multum dolorem opio, aut alio quodam torporis faciundi vim habente vti coactus fuerit, semel ipsum, aut iterũ offerre conuenit, postea verò castoreum, cũ oleo tepido iniicere, & extrinsecus lanam oleo calido, aut nardino, quod adipem anserinum habeat imbutam, omni ex parte circumdare, si torporẽ ex frigidis contractum curare

moliaris. At cum mediocris est inflammatio, & nõ admodum feruida, vbiq; non est febris valde calida, aut æger non sit ętatis vigentis, etiam paulo tetrapharmaci quod nonnulli Basilicum appellant, miscere nardinum vnguentum, si hyems fuerit, sin autem æstas, rosaceum oportet. Pulchrè verò iuuat & adeps anserinus, aut phasianorum ipsi adiectus. Fiat autem quemadmodum etiam diuinissimus Galenus docet, cuius verba ita habent. Ego verò magno dolore conflictantibus nullum medicamentũ infundo, neque lana extergo, experientia edoctus, satis esse ne attingere quidem meatum auditoriũ, quo tempore dolor infestat. Specillo igitur lana inuoluto foueo dolentes, hoc medicamento moderatè adeo in clystere auriculario tepefacto, vt interrogantibus nobis ægrum, num tepidum ei videatur, & calidius adhuc ipsum ferre possit, eò caliditatis illud perducam, vt neutiquã offendatur. Itaq; specillum in medicamentum sic præparatum intingens, & iuxta meatus initium leniter deponens, in altum fluere sinito, ac deinde iterum atq; iterum, et subinde intingens, idem hoc facito, nullo tempore interposito. Notũ verò est, quòd si hoc factum fuerit, omnino aliquid etiam foras effluxum iri, meatu auditorio toto repleto. Hoc igitur quàm licet modestè excipito, meatum non attingens. Postquã verò abundè foueris, meatu qui medicamento repletus est, relicto, mollem extrinsecus lanam imponito ori meatus, totiq; auri. At si opus sit rursus ouere, lana quæ extrinsec⁹ imposita, est sensim ab

Aud. inflamo

lata rursus similiter facito, cauês quatenus fieri possit, ne aliam quoq; corporis partem quandam attingas. Atq; hinc mentem adhibeto, ceu maximo aurium curationis præcepto. Hæc igitur prodidit Galenus, præcipiens nobis, vt in omni dolorifica inflammatione hac vtamur, nulla distinctione apposita. Ego autem potius iuuenibus, vt dixi. & calidis temperamento, item in quibus admodum feruens est inflammatio, subinde verò etiam cum febri, vtẽdum vobis dedi, præsertim si ægrum æstatis tempore, & in regione calida laborare contingat. Præstat autem si fomento quoq; ob vehementiam dolorum, vti res postulat, illud in his per spongias calẽte aqua imbutas adhiberi.

Fomentum ad aurium dolorem, quod per spongias, & aquam calidam applicatur.

Fomenta aurium.

Fomentis per spongias aqua calida imbutas, & abundè expressas vtendunt est: item iis quæ per cucurbitulam fiunt. Hęc autem, iniecta ei prius aqua calida, deinde euacuata, dolenti auriculæ applicatur. vapor enim quidam ex ea mitis emergens dolorem solatur. Præterea illis vti fomentis expedit, quæ per vapores arundinum pertusarum admouẽtur: oportet autem alterum arundinis partem auris sinui accommodari, alteram verò in olla quæ operculum habeat perforatum, & vndique constrictum. Sit autem in ea absinthium aquæ incoctum, vt vapor, qui sursum ascendit, auris meatui occurrat: collũ porrò super ollam inclinare debet: auri verò lanam foris omni ex parte superimponere, & probè tueri, ne ambientes loci adurantur.

De cataplasmatibus.

Si externa videantur inflammatione tentari, nõ alienum est etiam farinam ordeaceam, aut triticeã sapæ, aut vino dulci, & astrictionis experti incoctã cataplasmatis modo inducere. Maximè verò cataplasmatibus, & spongiis vtendum est, in quibus materiã suppurari suspicamur. Si enim eiusmodi quippiam contigerit, tunc etiam ex farinę polline cataplasmatibus vti, & tetrapharmaco oportet, aliis ei ceratis, quę ex adipibus componuntur, interdũ admixtis: magis autem festinandum est, vt inflãmationes à suppuratione tueamur: id quod pręstare poterimus, subiectis vsi medicamentis. *Aurium cataplasmata.*

Auriculare anodynum valde bonum, si frequenter infundatur, vbi & inflammatio, & distentio vrget, & vehementes admodum dolores infestant. *Auriculare anodynum.*

Adipis anserini, aut gallinacei drachmę* sex: opii myrrhæ, croci, singulorum drachmę* duę: cum fiducia vtitor: valde bonum est. ** In impresso græco sedecim.* **duodecim.*

Aliud ad inflammationes non admodum feruentes.

Butyrum, mel, hyssopum, pari portione omnia tepida instillato: valet etiam ad sordida vlcera & inflammatione obsessa.

Aliud ad dolores, qui ex inflammatione proueniunt, atque in hoc fere sunt, vt in pus mutentur.

Argenti spumę, cerusę drachmę quatuor: *thuris, farinę pollinis, resinę singulorũ drachmę tres: *colophonię [drachmę quatuor]: cere, olei singulorum libra: adipis anserini recentis librę duę: succi lini seminis quod sufficit. Confert etiam furuncu lis, & podagricis affectibus. **In alio, vncia.* **In alio, drachmæ decem*

Aud. inflam.

Aliud ad inflammationes ex ictu & fluxione ortas.

Butyrum recens liquatum instillato: nec non adipem anserinum & lac muliebre soluta. Aliud. Lac muliebre cum croco læuigatum extrinsecus illinito, præsertim vbi rubra est inflammatio: sin autem dolorem quoq; moueat, confert etiam opium exiguum mixtũ illinire. Aliud. Argenti spumam, glaucium, crocum ex aqua lęuigata, & sapa illinito. Aliud. Psyllium tritum ex aqua inducito. Aliud. Cerusam, coriandri succum, aut solanum mixta inungito. Aliud. Lenticulam coctam cum mica panis obducito, in quibus etiam vlcus est cum inflammatione. Aliud. Malum punicum coctum cum mica panis in iisdem affectibus applicato. Prædicta sanè ad inflammationes quæ citra vlcus vrgent, iuuãt: ac festinandũ, vt eas potius discutiamus. Quòd si vlcus quoq; fieri contingat, vel etiam antea acciderit, medicamentis vtendum est, quæ nũc subiungã. habent autem in hunc modum.

Ad aurium ulcera.

Glaucium, lycium, & mœconium quod est papaueris lachryma, trita ex melle auri imponuntur, & vlcera inflammatione obsessa leniunt.

Aliud ad diuturna aurium vlcera.

Cedria melli mixta inunctaq; benè proficit.

Aliud ad eos qui multum puris habent.

Mysi crematum in olla, tritumq; inspirato. Aliud. Cerusa cum melle vtitor: sordida valde purgat. Aliud. Aloe et croco aqua solutis vtitor. Aliud. Thuris lachryma vino soluta vtitor: hoc etiam carnem

inducit. Aliud. Spodium læuigatum inſpirato: prius autem mulſa, aut lenticulæ decocto aurem eluito: aut roſis ex vino coctis cum melle ſubluito: aut oleæ foliis contuſis ſucco expreſſo cũ melle vtitor.

Ad vlcera valde ſordida & depaſcentia.

Vinum vrinamq; pueri impuberis melli mixta inſtillato. *Aliud ad eadem admodum efficax.*

Sandaracham tritam melliq; mixtam inſtillato: aut penicillum è lucerna, quod ellychniũ vocant, probiſſimè vnctum, meatui demittito. Optimè facit, purgat, ſiccat, ad cicatricem ducit, & dolorem aufert: cum fiducia vtitor. Aliud. Scoriam læuigatã ex aceto coctamq; ſenſim auri inſtillato. [Aliud cõpoſitum]. Viridis emplaſtri partem vnam: paſtilli ex caſtoreo partes duas: roſacei quod ſatis eſt: mixtis vtitor, aure prius mulſa elota.

Ad ſordida vlcera in quibus pus effluit, & caro excreſcit, in hunc modum habet.

Aeruginis raſæ drachmę duæ: * thuris drachma: mellis heminæ duæ: aceti hemina. incoquito dum mellis fiat craſſities, ac vtitor, inſtillans, aut penicillum circumlitum in meatum demittens. Aliud ad eadem valdè commodum. Alumen ſciſſile ex aceto lęuigatum, dum mellis habeat craſſitiem, excipito lana delicatiore, & cum refrixerit, intra meatum auditorium demittes. Aliud. Cyphios ſcrupuli tres: aphonitri ſcrupuli duo: * collyrii Diarhodon ſcrupuli quinq;: lycii Indici ſcrupuli quatuor: vino excepta, aut ſucco perdiciadis inſtillato. Benè proficit, deſiccat, ab inflammatione, & do-

* *In alio, quatuor.*

* *In alio, tres.*

Aur. son.

lore vlcera vindicat. Idem verò præstat etiam succus perdiciadis cum melle tepefactus, & ad crassitiem sensim redactus, si eo penicillum imbuatur, imponaturq; meatui. Quòdsi liquidius ipsum infundis, probè valet etiam ad sanguinem ex aure prorumpentem. *Aliud ad valde vetusta vlcera.*

Myrrhæ drachma: thuris drachma: marrubii succi drachmæ quatuor: nitri Alexandrini drachmæ nouemdecim: * vrinæ apri drachmæ viginti: nucũ Ponticarum drachmæ viginti: capnelæi, castorei, croci, opii, singulorum drachmæ quatuor: amygdala octodecim. his læuigatis ex rosaceo & amygdalino oleo acetoq; modico vtitor.

** In alio, duodecim.*

Ad aures diruptas contusasque ex ictu.

Panis calidi micam cum exiguo mellis tritam imponito. *Aliud.* Myrrham detritam ex vino tenui inungito. *Aliud.* Cochlearum ceruices tritas & myrrhæ dimidiam partem imponito. *Aliud.* Mannam thuris læuigatam inspergito. Sin autem opus sit deligare, violenta in his ligamina vitanda sunt, & diligenter immutanda, quæ imponuntur. Hoc enim nocet, & fluxionum causam præbet.

DE SONITV AVRIVM. CAP. 6.

Aurium sonitus.

SOnitus partim ex flatuoso crassoq; spiritu creantur, partim etiam ex humore obstructo, interdum ob locorum imbecillitatem, quemadmodum in iis qui ex morbo se recolligunt, accidere consueuit. Iam fiunt etiam ex multo sensus acumine, præterea ratione crisis, in quibus nihil adhiben

dum est. Si igitur ſonitus nunc excitentur, nunc ceſ ſent, & ſpacio interpoſito rurſus reuertantur, intel ligito ex ſpiritu, cui facilis non patet exitus, proue nire, maximè ſi præceſſerint cibi, qui flatus genera re poſſint, & multæ cruditates. An verò tale propter viſcoſos craſſóſque humores accidit, inde co gnoſces quòd neque repentè oboriantur ſonitus, ſed paulatim increſcant: inſuper quòd etiam graui tas percipiatur, præceſſerintque cruditates, balneo rum intempeſtiuorum vſus, & alia quæ crudos hu mores generare ſolent. Ad ſonitus igitur conſtantes, & diuturnos, aures ex aceto, & melle nitróque eluito. *Aliud.* veratri albi, caſtorei, ſingulorũ drach mæ duæ: croci drachmæ tres. Redactis in paſtillũ, & ex aceto detritis vtitor. *Aliud.* Caſtorei, ſeminis cicutæ pares portiones ex aceto læuigatas tepidas inſtillato. Hoc quoque valet præcipue in iis qui ob magnam ſentiendi vim ac facultatem vapores ſurſum aſcendentes percipiunt. *Aliud.* Euphorbiũ ex oleo cyprino læuigatum calfactúmque adhibe to: valet præſertim ad inueteratos aurium ſonitus, & tinnitus.

Ad aurium ſonitus, qui ex morbo prouenire conſueuerunt.

In iis autem, qui ex morbo aurium ſonitus experiuntur, vbi eas abſinthii decocto foueris, acetum, & roſaceum infundito, raphaniq; ſuccum cum roſaceo, aut veratrum nigrum cum aceto iniicito.

Hac sonit.

De iis quorum aures sordibus repletæ sunt.

Cardamomum & nitri paulum cum siccatis ficubus granis exemptis, quæ Græci Cechramidas appellãt, excepta, in collyria redigito, ac in auris meatũ demittito: tertio quoq; die auferto: educit enim multas sordes, & abundè leuat. Hoc etiam ad excrescentias carnis cõducit. Aliud. Nitri torrefacti puluere aurem obturato, atq; ita rursus acetum superinstillato: postero die calente hydrelęo eluito.

Si aqua in aurem incidit.

Quòd si aquam auri incidere contigerit, fac vt æger vno pede, qua parte auris affecta est, subsiliat, ad eam inclinando. ita nanq; facilè excernitur. Cæterum extrahit etiam id quod valdè infixũ est, si quis ore aurem exugat, id quòd per arundinem quoque fieri potest. Vbi verò exuxeris, etiam oleũ calidum irinum, aut amygdalinum instillato.

Si lapilli, aut alia quædam in aurem inciderint.

Si lapillus, aut faba, aut aliud quiddam in aurem incidat, specillum lana inuolutum in resinam terebinthinã, aut glutinosum aliquod intingito, ac vbi in aurem inieceris, leniter protrahito, ac sternutamentum excitans, os, & nares obturato. Nam spiritus intentione, quæ ita fit, id quod intus impactum est, expellitur. Hoc autem continuè facito, diligentia adhibita, vt quàmprimũ eximatur. Sin autem neque sic exciderit, inflammatione oboriente conuulsiones sæpe comitantur, vt etiam ægri de vita

periclitentur. Quare oleum quoque tepidum frequenter infundere oportet. sic enim locis inflammatione liberatis, id quod insidet, facilè eximetur, Ac vbi inflammationes solutæ fuerint, mulsa eluere aures confert. Quippe id quod incidit, subinde per humorēexplicatur, & vollella promptè extrahitur. Iam nonnulli fistula auri imposita ore exuxerunt, eoq; modo attrahentes eximere potuerunt. Ante omnia verò oleo tepido, sternutamētis, vt dixi, & mulsa vtendū est: vbi enim sic nos egerimus, facilè etiam specillo, & quocunque tandem prædictorum voles, ex alto id quòd inhæret, educetur.

Aduersus aurium uermes.

Aurium vermes.

Vermes aurium corrumpit quidem & oxelæum si instilletur, & capparis succus, simili modo etiam calaminthæ succus, si quid aliud, omnem dolorem, cum instillatur, mitigat. Item veratrum album aurium vermes tollit, si cum vino læuigetur instilleturq;. Aliud. Absinthio decocto ex vino aurem eluito, aut marrubio, & centaureo similiter: ad hæc sammoniam aceto solutam, vel absinthii succum, aut sulphur, nitrúmq; cum raphani succo instillato.

DE AVRIVM DOLORIBVS EX DEFLVXIONE, QVAE CATHARRHOS APPELLATVR, CAP. 7.

Aurium dolor ex catharrho.

HOc scire in vniuersum, & cauere oportet, ne subitò in doloribus, qui ob defluxionem eueniunt, parti remedia adhibere festines. Nam præ-

terquàm quòd nihil iuuant, etiam magis adhuc materiam attrahunt,& vt copiosius ad affectas particulas post concoctionem feratur, irritant. Quare in eiusmodi, & lauandum est, & cucurbitulis in occipitio vtendum: maximè si etiam grauitatem circa caput, & ruborem in facie sentiant: adhæc si æger vinum bibere soleat. Sin autem nihil horũ extiterit, verum corpus siccum, & gracile sit, influxióque acris, victu vtendum crasso temperatóque, ocio & quiete. magis autem balneis, & iis quæ somnum inducunt: quorum in numero est medicamentum à papaueris capitibus Diacodyon dictum, quod humores acres, si quid aliud, concoquere, crassiores facere, & contemperare potest.

SI SANGVIS EX AVRIBVS PROFLVAT. CAP. 8.

Sanguis ex auribus profluens.

QVòd verò sanguinis ex auribus profluuia fieri contingat, & pericula quædam interdum comitentur, idque non ratione Crisis, hoc quoque in morbis valdè multis videre licet, præsertim capite robusto, & materiam foras propellente: quemadmodum etiã natura hoc per nares, & alias quasdam particulas facere consueuit. Si igitur post concoctionem id spectaueris, naturæ impetus prohiberi non debet: quoniam ęgri salus est, vbi hoc ipsa tentauerit. Quòd si vires interim deiici multa vacuatione orta, aut aliàs periculum inducente contingat, tunc ægro succurrendum est, & immoderatus sanguinis cursus reprimendus. Sunt autem multa, quæ hoc efficere possunt, & præcipue hæc.

Medicamentum quod sanguinis profluuium reprimat.

Rubi & gallarum aceto in coctarum succum auri infundito.

Aliud ad idem.

Succum perdiciadis tepefactum infundito.

Aliud ne sanguis in auribus coeat in grumos.

Porri succum cum aceto mixtum frequenter infundito.

DE SVRDITATE. CAP. 9.

Surditas.

AT si auditus in totum offensus fuerit, quam Cophosin Græci nominant, nos surditatem, ac quibusdam sane ipsa sine febri, quibusdam verò etiam cum febri superueniat: quæ ex bilioso quidē humore impetum ad superiora capiente, accidit, hæc facilius curationem recipit, aut ventre naturaliter moto, aut medicamento ægris dato, quod biliosum humorem vacuare soleat. Quæ vero ex viscosis crassisque humoribus ad aures decumbentibus generatur, vt in Lethargis, Cataphoris, Cephalæis diuturnis, aliisque affectibus accidit, ea omnis difficulter solui potest, & ægri magna parte ei commoriuntur. Valdè igitur affectui resistendum est, initium faciendo ab imi ventris purgatione, quæ petetur ex oxymelite Iulianio dicto, & Hiera: frequentius autem ex salibus qui recipiunt euphorbium, vel qui à nobis parari solent. Videntur quidem humiles, & simpliciores. verùm magnas vires obtinent etiam ad alia multa efficaces. habet autem ipsorum compositio in hunc modum.

Surd.

Halatium, quod est medicamentum ex sale.

Halatium

Ammoniaci drachmæ duæ: piperis drachma vna: euphorbii drachmæ quatuor: * dantur pro viribus scrupuli quatuor, aut sex ex ouis, aut mulsa, aut olere, aut quomodocunq; ipsos exhibere velis. Vtiles sunt vertiginosis quoq;, & quibus menses retinentur. Vbi iam ventrem inanieris, tandem etiã ad ea transito, quę saliuam per os educunt. item ad ea quæ per nares humores prouocant, & extrahunt, Errhina dicuntur, nec non ad ea quæ sternumenta ciere solent.

** In alio, vna*

De apophlegmatismis

Apophlegmatismus.

Hi præstantissimi sunt apophlegmatismi, qui ex herba pediculari, & sinapi constant, si ex eis fiat gargarizatio.

De iis quæ sternutamenta mouent.

Ex sternumenta mouentibus, ea conueniunt quæ ex pipere, struthio, nobis dicitur herba lanaria, veratro albo, herba ranunculo, pari portione constant. Quæ autem naribus infunduntur, ex ciclamini succo, & melle cõmixtis, sunto. Aliud. Probè facit etiam puluis hic per arundinẽ inspiratus: ista recipit: cumini sicci drachmas octo: iridis drachmas quatuor: nitri rubri drachmam: elaterii drachmã. Trita in lęuorem naribus inspirato. Nam caput copia infestatum egregiè leuat. Iam aures etiam benè purgat medicamentum, quod ex centaureo, colocynthide & veratro conficitur, si naribus infundatur.

Errhina.

Surditas

Ad grauem auditum & surditatem.

Veratri nigri, castorei singulæ drachmę. Aceto exceptis vtitor. Conueniunt autem his etiam quæ

superius ad grauem auditum, & obstructiones dicta sunt. Talia vero habentur etiam quæ ex succis, nitro, & cedria cõponũtur. Præterea succus chamæleæ efficacissimus existit, & ad maximas surditates comprobatus. Quòd si affectus perseuerat, vomitu quoque vtendum, qui ex veratro moueri solet. Post euacuationes, vomitus, medicaméta, quę per nares mouent, item quæ affectis partibus imponũtur, etiam exercitationẽ per equos adhibeant, pręsertim eam quæ curru obiri solet, & loca mutent, deligito autem maritima potius quàm mediterranea, & balineas naturales dulcibus præponito: harum inopia confert etiam in marinis aquis corpus abstergere. Adhæc caput præsertim quibus graue est, & repletum, exiccare salubre est: præterea hirudinibus, sinapismis, & cutis perfricatione vtendũ. Quidam verò non solum hæc, sed etiam arteriæ incisionem postea adhibuerunt, & extrema tubicinalis calami parte in auris meatum imposita, ita modulati sunt. Alii verò per magna tintinnabula insonarũt, ac alii aliis machinis excogitatis vsi sunt. Nã in magnis affectibus, etiamsi multa remedia nihil notatu dignum facere videantur, tamen excogitanda sunt, nec labor ad succurendum detrectari, nihilq; omitti debet. Plæraq; enim non raro præter opinionem succedunt,

Balineę naturales surditat: faciũt

DE PAROTIDIBVS, CAP. IO.

AVrium affectus iam persecuti, deinceps oportunè de parotidibus agemus. Scire igitur nos oportet plurimas parotidum esse differentias, quæ

Hoc caput in græco post anginã positum st. Parotides.

Parotid.

dam enim ipsarum, ratione Crisis concoctione apparente, fiunt, quæ neq; prauæ, sed potius curatu faciles existunt, multosq́; magnis periculis liberarunt. Aliæ vero ex copia cruda contingunt, quæ naturam grauant, simul & nonnihil irritant, Quare etiam procedente tempore periclitantur, & medicis multa tentatibus vix ad suppurationem, aut cõcoctionem perueniunt. Accuratè igitur inspici debet, tum qualitas, tum quantitas materiæ influentis & parotidas excitantis. Nonnullę siquidem ipsarũ ex copioso humore calidiore, & bilioso, vt nonnullæ rursus ex crassiore & frigido generantur. Ex his ipsis rursus, quæ quidem ex copia calidiore constituuntur, magnos quibusdam, & vehementes cruciatus inducunt: quæ autem ex subtili, erysipelata, neque grauantes, neque meatus arctantes: quæ autem à crassiore sanguine originem traxerunt, grauant. Quæ enim à magis melancholico prouenerunt, neque ruborem habent, neque dolorem adeò ipsæ inferunt, sed tumorem scirrosum, quemadmodum laxum tumorem, qui oedema dicitur, repræsentant, quæ à pituita sunt excitatæ. Quoniam igitur ipsarum qualitas, quantitasq́; diuersa est, diligẽter eam inspicere, & sic ad curationem cõgruam venire expedit.

Curatio parotidum, quæ à copia sanguinis constituuntur.

Incipiamus igitur à Parotidibus, quæ à sanguinis copia generantur. Quando itaque ex tali hu-

more consistunt, necesse est tumores magnos,& rubros apparere,doloresq; euenire continuos,vehementes,& periculosos. Antequam igitur vllam curationem parti adhibeas, ad sanguinis missionem procedendum est. Qui enim nulla vacuatione pręmissa,statim ad inducenda cataplasmata transierũt aut ad aliud quod discutere,aut extrahere Parotidas potest,cuiusmodi sunt,quæ ex fermento & visco parantur, hi manifestò autores extiterunt, cur ægri strangularentur. Quare si nihil aliud in Parotidibus ex crassioris sanguinis copia constitutis impedit,ad sanguinis missionem venire oportet:atq; ita cum bona fiducia offerre qualecunque medicamentum, quod affectui conuenire existimaueris.

Parotis ex sanguinis copia.

De cataplasmatis.

Cataplasmata igitur in maximis & dolorificis inflammationibus conueniunt,quę ordeacea farina & semine lini constant. Sin & durities quædam fuerit,ficus siccas , adipem suillum , & Lapathum adiicere oportet. Constat autem cataplasma coqui debere ex iure foenugræci,chamemeli,altheę & ficuum siccarum . Tribus diebus post cataplasma inductum, emplastro quod ad Mnasæum autorem refertur,admodum lenienti, & ad ea quæ in scirrum indurerunt, discutienda, emolliendasq; durities benè efficaci, vtitor. Hæc autem recipit: Ceræ libram : axungiæ porcinæ libram : colophoniæ vncias sex:argenti spumæ libras duas:vini lecti heminas sex. Paratis vtitor. Non minus au-

Parot.

tem hoc quoque medicamentum quàm prædicta valet: habet autem in hunc modum. Terebinthinæ libram: mastichæ, ceræ, singulorũ vncias tres: olei gleucini, & myrtei quod satis est. Medicamentum in aquam marinam coniicito. Optimè facit etiam medicamentum, quod ex melle constat, per se, & cũ Psyttacio. pari modo etiam pęonia in superficiariis parotidibus, & quæ ex sanguine originem trahunt, rectè adhibetur, verum in iis, quę altius delitescunt, & in quibus cutis est densa, crassiorq; materia, si nitri paulum, & dracunculi radicem cataplasmati iam dicto admiscueris, præstantius adhuc, magisq; discutiens medicamentũ efficies, quemadmodum si ammoniacum adiicias.

Curatio earum in quibus tumor est scirrosus

Tumor scirrhosus in parotidi.

In quibus magna quædam durities apparet, aut picem liquidam, aut seuum taurinum, aut hircinũ, aut vitulinum, aut ceruinum, aut bdellium, aut styracem continuè addere expedit. Hæc enim omnia duros scirrososq; tumores dissipare, & emollire possunt. Deligẽdũ igitur ex his est, quod vnicuiq; competit, vbi tumoris discutiẽdi, molliendiq; spes est. Ceterum oleum, quod parotidibus ex frigido subortis, & durioribus superaccõmodabitur, aut irinum, aut sycionium esto, quemadmodum rursus calidioribus rosaceum, aut chamæmelinum. Clarum verò est calidiora medicamenta melius adhiberi, vbi febris non adest, etiam in diuturnis affectibus, qualia sunt tum Ariobarzanium, tum Diastruthiu appellatum, quorum descriptiones vobis

ſubieci, ne eas aliunde conquirere cogeremini.

Emplaſtrum Ariobarzanium ad ſcirroſos affectus efficax.

Spumæ argenti libras tres, & ſeſcunciam: cerusſę libram* [et vncias quinq;]: aquæ [marinæ] vncias *viginti quinq;: olei veteris ſeſquilibram: buccinorum combuſtorum vncias* ſeptem & ſemiſſem: ceræ rufæ vncias nouem: terebinthinæ vncias ſex: thuris vncias tres*, & ſcrupulos tres cum dimidio.

Medicamentum Dieſtruthiu ad eadem

Herbæ lanariæ quæ ſtruthiō græcis dicitur, vncia: ammoniaci ſuffiminis vnciæ* octo: ſpumæ argē ti vnciæ quinq;: reſinæ piceæ libra: ceræ libra: ariſtolochię [rotundę] vncię quatuor*: galbani vncię quatuor: ſquamæ æris totidem*: mannæ thuris vnciæ quatuor: aceti ſcillitici heminæ tres: olei veteris ſextarii quatuor. Oleū, argenti ſpumam, & acetum coquito, dum manus non inquinent, deinde lebete humi poſito adiice herbam lanariam, ammoniacum, ſquamam, & galbanum, deinde rudicula agitans, adiungito mannam thuris, & ariſtolochiam, coquitoq; donec in craſſitiem coierint. Lebete autem ab igne ſublato, moueto. Quidam acetum poſtea ſuperinfundūt. Hoc medicamentum cōfert parotidibus, & præcipuè ſtrumis: auxiliatur etiam ſcirroſis, duriſq; condylomatis, neruorum vulneribus, incipientibus panis, viſceribus ſcirro induratis, & ſtomachi abſceſſibus: tophos diſſoluit: in ſumma medicamentum eſt multis accommodatū.

Quomodo tumor in pus conuerti notetur.

Si tumor nihil quod notari poſſit, imminui ex

Emplaſtrū ariobarzanium.

** In alio, vncias quindecim.*

** In impreſſo codice greco. libras nouem.*

** Libras ſeptem. In alio vncias ſeptē & ſemiſſem*

** Impreſſus græcus, vncia.*

** In alio vncia vna.*

** In alio vncia.*

Paxot.

medicamentis,& cataplaſmatibus diſcutiendi facultate prẹditis appareat, ſed etiam dolor perſeueret, neceſſe tandem eſt, vt ad ea quæ ſuppurationem excitare, & materiam poſſunt concoquere, digrediamur: id autem præſtat cataplaſma, quod ex farinæ polline conſit. Lapathũ & axungia porcina in hydrelæo coquuntur. Porrò materiam in pus iã mutari, inde tibi innoteſcit, quòd rigor præter rationem, & febris nunc oboriatur, quæ prius non erãt, dolórque maior vrgeat. Poſtquam igitur in pus tranſierit, materia mutata, tunc etiam magis nõ modò cataplaſmatis, ſed etiam medicamentis, quæ puri generando ſunt idonea, vtendum eſt. Ex ſimplicibus igitur ad huiuſmodi apta eſt & aqua tepida, continuè per fotum adhibita, nunc quidem per ſe, nunc autem cum ſapa magis adhuc proficiet. quinetiam triticea farina his incocta prodeſt. ſimiliter & halicæ farina, ſed in humidis magis tumoribus: eadem ratione etiam panis purus plusquam ſordidus præſtat. Item pix lẹuigata ex oleo, adeps vitulinus, & ſuillus abſque ſale confecti proſunt. Nam qui ſalis participes ſunt, ad diſcutiendũ magis valent. Sunt autem alia quoque non pauca ſimplicia, quæ ſuppurationi conferunt, verùm ad compoſita tranſire commodius eſt. Multa itaque ſunt etiam alia cataplaſmata, quæ ex farinæ polline parantur, [ſed nullum præſtantius eo quod à nobis confectum eſt. Recipit autem] axungiæ librã: oua anſerina quatuor: ſapæ vncias quatuor: farinæ pollinis vnciam*. Hæc probè lẹuigata, & in pan-

Materiæ in pus tranſeuntis nota.

** In alio libram.*

niculum illita applicato, continuè immutans. Ego autem, vbi farinæ pollinem cum ſapa & axungia coxiſſem, ac poſtremò oua adieciſſem, multo leuius medicamentum effeci. Inſuper hoc quoque medicamentum probè, quod ſequitur, adiuuat, vt celerius fiat ſuppuratio, & humores crudi, coctioniſque expertes concoquantur. Idem etiam humores in pus conuerſos extrahere conſueuit. quin et humorem inſidentem per tenues, et à viſu remotos meatus latenter elicere, vt cicatrices poſtea tenues, & quodammodo obſcuræ appareant. Hæc autem recipit. Fermenti libram: ceræ vncias octo: apochymatis vncias quatuor: ſalis communis vncias quatuor: galbani vnciam*: ſalis floris, piperis, ſingulorum vnciam: ſeui taurini vncias quatuor: ſaponis gallici vncias tres: reſinæ piceæ* libram. Hoc medicamentum ita præparatum non ſolùm Parotidibus, ſed etiam aliis abſceſſibus accommodatur, vbi affectum vtriſque indigere putaueris: nempe vt humores in pus iam mutati excernantur: qui autem mutati non ſunt, concoquantur. *Aliud.* Eadem quæ hoc, efficere poteſt etiam medicamentum, quod cuminum recipit, cuius ſcriptura ita habet. Farinæ ordeaceæ tenuis admodum vncię viginti ſeptem: ſalis communis vncię quinque: picis vncia: ceræ* vncię nouem: nitri, cumini*, reſinæ frictæ, ſingulorum vnciæ quinque: olei vnciæ octo: altheæ vncię *quinque: cremoris ptiſanę libra: cremoris ſeminis lini* libra. Arida vino in lęuorem redigito, & quę liquari poſſunt, ipſis ſuperfundito,

*In alio, vncias quatuor.

*In impreſſo grſco, vncia

*In impreſ-ſo græco quinque.

*Vnciæ duæ.

*In alio ſemuncia.

*In impreſſ. vncia.

Parot.

cremoribus autem ſeminis lini & ptiſanæ diligenter coctis, vt non adurantur, medicamento hoc cũ fiducia generatim vtitor in parotidibus, aliisq́; abſceſſibus. Etenim maturat, diſcutit, rumpit, conglutinat celeriter, & dolentia lenit.

Diagyrios medicamentum.

Aliud medicamentum ex farinæ polline, quod Diagyrios dicitur.

Benè facit etiam medicamentum ex farinæ polline, quod hæc recipit. Adipis porcini vncias ſex: ceræ vncias duas: ouorum duorum albumina: mellis tantundem: farinæ pollinis quod ſatis eſt. Cerã primum cum adipe liquefacito, deinde vbi ſoluta fuerint, tepefacta ouorum albumina moderatè adiicito, ac melle pilæ indito probè ſubigito: atq; ita paulatim farinam vſq; ad mediocrem craſſitiem, & ea quæ ſoluta ſunt, ſuperiniicito, rurſusq́; diligenter tritis ſiccum fiducia vtitor, illinitoq́;: valde enim diſcutit, lenit, rumpit, purgat, & in totum abolet. facit etiam angina detentis.

Diaſericos medicamentum.

Aliud medicamentum diaſericos.

Ad eoſdem affectus valet etiam medicamentum quod ex ſerico paratur. hæc autem continet. Serici libram: olei heminas quatuor: quod eſt ſextarii dimidium. coquito dum manus non inquinet, ad multa efficax eſt medicamentum. ne contemnas ſimplicium vilitatem. Iam id quod à nobis paratur medicamentum ex melle, conducit, ſi cum ſuperiori Diaſericos miſceatur, vt partes quinq; ſint medicamenti Diaſericos, duæ autem eius quod ex melle conficitur. Interdum verò etiam per ſe poſitum profi-

cit. est enim in multis comprobatum. habet autem in hunc modum. Lixiuii primarii, hoc est, piliariorum vncias sex: corticum nucum vncias duas: saponis gallici vncias sex: aphonitri albi vncias sex: mellis vncias tres: olei veteris libram: ceræ vncias tres: terebinthinæ vncias septem. In alio rursus inueni ouorum septem albumina: hoc dissoluit, squamas educit, & multis est vtile. Hæc sanè moderatis inflammationibus conueniunt, in quibus dolor vehemens multusque non vrget, & tumores rumpere cogitamus, neque calorem magnum excitare oportet.

De Parotidibus quæ ex biliosa fluxione nascuntur.

At si Parotidem ex tenui feruentique sanguine, & in biliosam naturam cōuerso generari contigerit, id quoque tum ex aliis multis, tum nihilominus inde licet cognoscere, quòd tumor sit rubicundior, igneus, & erysipelati persimilis, ægerque videatur tanquam ardere, & tangentes manifestam caliditatem percipiant. In his igitur ea quæ ouis, chamæmelo, & sapa constant, admoueri debent, quæ in febricitantibus parare consueui: item ceratum febribus abolendis efficax, Ambrosia dicitur, cuius compositio hæc est. Croci scrupuli quatuor: spumæ argenti vncia*: rosacei, ceræ, singulorum vnciæ * tres: adipis porcinæ vnciæ duæ: mellis vncia: cremoris seminis lini quod satis est. Hoc quoque medicamentum calidis affectibus opitula-

Parotis ex biliosa fluxione.

Ambrosia ceratum.

* *in alio, scrupulus.*

* *In impresso, quinque.*

Parot.

tur: scriptura eius ita habet. Ceræ vnciæ quinque: chamæmeli vnciæ duæ, semis: rosacei tantundem: ouorum lutea septem: farinæ fabaceæ * quatuor: Paratis vtitor.

* *Impressus codex, vncia vna: in alio, quatuor.*

Aliud præstantissimum ad idem.

Altercum, lapathum cum axungia læuigata obducito, bis die, aut ter immutans. *Aliud.* Ceræ vnciæ * sex: colophoniæ vnciæ sex: oleæ foliorum, perdiciadis, singulorum vnciæ sex. oleo paratis vtitor. Iam psyllium quoque per se coctum, & applicatum proficit: nonnunquam ouis adiectis. quinetiam medicamentum Diachylu confert, quod hæc recipit. Argenti spumę leuissimę libras * quatuor: olei, ceræ puræ, singulorum libras septem: ceræ Tyrrhenicæ librã: resinæ piceæ vncias quatuor: succi psyllii libras tres: succum psyllii ita parabis. Psyllii vncias tres in aquæ fontane libras sex coniicito, & die præcedenti aqua macerato, insequenti igne vehementi coquito, donec iuris hedini crassitiem habuerit, & acceptum percolato, quicquid subsederit: cito enim coalescit: deinde rursus in lebetem recipito. iterúmque percolato. Atque ita calefaciens parato, donec trium librarum pondus receperit: deinde sic argenti spumam per se læuigatam habeto: postea in vas ęreum cum oleo & succis iniicito, mouetóque, lento igne incoquens vsque ad spissitudinem, quæ manus intinctas non inquinet. Inde humi ab igne positis ceram & resinam piceam immittito: ac vbi non amplius inquinauerint, sublata in pilã defundito, & rudicula emollita, exceptaq; in

* *duę: in alio, sex.*

* *vncias quatuor: in alio, libram.*

pelle reponito, ac in quibus visum fuerit, vtitor. Optima etiam sunt cataplasmata, quæ ex palmulis, mica panis, luteis ouorum, glaucio, croco, & farina hordeacea conficiuntur. Etenim concoquunt, etiã si quæ durities igneæ inflãmationi coniuncta inueniatur. Nonnulli sanè iis quoq; vsi sunt, quæ solanũ recipiunt: ego verò huiusmodi auersor, quemadmodum & illa, quæ alumen, & aliud quid astringens continent: quippe materiam in alto non sine periculo repellunt.

Ad Parotidas œdematodes.

Ad Parotidas ex pituita prouenientes, quæ nihil habent dolorificum, aut renitens, digredi tempestiuum est. In his igitur competit terra Cymolia inducta, & lapathum iniectum, ita nimirum, vt prius butyro inungatur. Item calx lota inuncta probè tumores Oedematodes discutit. Adhæc erui cũ melle applicati, aut mulsa valdè siccantẽ discutientemq; vim obtinent. *Parotidos Oedematodes.*

De Victu.

Victu congruo maximè, & subiecto affectui, causæq; eius effectrici accommodato, inprimis vtantur. Nam in Parotidibus, quæ ex bilioso humore cõcitantur, temperatus victus, & refrigerans cõuenit. Cremor itaq; his expedit, præsertim per initia inflammationis, cum adhuc est dolorifica, tum ptisanæ, tũ halicæ, & similaginis insigniter decoctæ, quemcunq; ex prædictis cremoribus æger assumat. Similiter etiam ouorum lutea his idonea sunt,

Nar.

maluęq; caules. At inflammatione declinante, etiã pisces saxatiles, pulli columbini, & gallinarum cohortalium alæ conducunt. Eisdem etiam in aliis Parotidis differentiis ægros vti oportet. Qui autem sine febribus existunt, inter initia si pisciculum, aut Aphratum, aut columbum assumpserint, nihil offendentur.

DE NARIVM AFFECTIBVS. CAP. II.

Narium affectus.

TVmores quidem præter naturam Polypi naribus obueniunt, vlcera verò Ozenæ: nec non excretiones naturæ contrariæ, quas aut critica febrium solutio, aut copia, aut venæ eruptio excitat. Primum igitur de Ozena dicturus sum, quęex acrium putridorumq; humorum colluuie procreãtur: qui si acres tantum existant, vlcera curatu difficilia, non tamen grauiter olentia contrahere solent. Curatio sanè vtriusque huius vitii Ozenæ & Polypi est communis, nempe caput primùm resiccare, eique robur adiicere. Constat enim hæc ex eo propter humorum malignorum redundantiam naribus influere. Quomodo autem caput totum corroborandum sit, ne quicquam ex ipso superfluum infernis partibus influat, subinde cõpræhensum est. Cum igitur caput validum, robustumque reddideris, tunc ipsis naribus remedia applicabis. Itaq; capiti prius deraso emplastrum ex salicibus, aut Barbaram, quod bitumen & picem recipit, maxime à Galeno, aut certe à nobis probatũ imponito. Item optimum quoq; est, quod ex anemone conficitur:

Ozena.

adhæc etiam proprium medicamentum, quod ex cochlæis in hunc modum paratur. Myrrhæ, thuris singulorum vncia: cochleæ integræ, quæ petris adhærescunt, numero quinq;. His in pila tritis, ceram & albumina ouorũ duorũ addito, commiscetoq;, ac medicamentum capiti cũ linteo diebus nouem continuis inducito: et si malis humoribus sit infectum, tertiò id adhibeas: post hęc parti remedia induces. Malorum punicorum tria sunt genera, austera, dulcia & acida, quæ adhuc recentia sigillatim contundere oportet, totaq; accuratè confringere, vt succus ab ipsis exprimi possit: quem vbi modice decoxeris, si liquidior paulò appareat, stanneo vase repones. Quod verò crassum ex ipsis solidumque reliqueris, rursus in pila exquisitissimè contundes, vt iterum possit læuigari, ac collyria inde fingi, quæ narium eius qui curatur, meatui accommodentur. Demittentur autem in narium meatum, in quo Polypus delitescit, & citra rosionem, dolorisq; consensum, quem acria medicamenta efficiunt, longioris temporis spacio ipsum abolebunt. At si humidior molliorq; Polypus tibi appareat, maiorem portionem ex austeris malis punicis inicias: si durior, ex acidis. Quoniam verò molestum est perpetuò collyrium sustinere, licet etiam quandoq; intermittere: atq; interim succum antea expressum in nares infundere, simulq; ore hiante illinire, qua parte palatum versus nares perforatur, pinna, aut specillo lana inuoluto. Ex aridis medicamentis noui quandoque diphrygi Polypum citra rosionem longiore

Medicamentum ex cochlæis.

Malorum punicorum genera tria.

Polypus humidior, molliorque.

Nar.

tempore consumptum. Adhæc non vnum genus pulueris existit, sed etiam quod ex quatuor metallicis componitur, chalcanto, chalcitide, ære cremato, & mysi. accipias hęc æquali singula pondere, & seorsam teras ex aceto, postea omnia simul misceas, ex vino subigens, donec glutinosum fiat medicamentum ad mellis spissitudinem. Deinde in ollam recentem conicias, quam operculo imposito, lutóque oblitam in furnum demittas, vt in carbones illa redigantur. Furno exempta cum vino teras, atque iterum similiter torrefacias, redigasque in puluerem, eúmque reponas, & cum necessitas postulat, vtaris. Hic puluis Polypos admodum inueteratos consumit. Nec parum confert ipsis & prædictum collyrium, quod ex malis punicis componitur, aridum minutissimè tritum, & inspiratum, aut nucleo specilli impositum. Atque hæc omnia maximè facienda ne, vnquam affectæ particulæ medicamentum desit: facilè enim ob fluentem humorem eluitur. Quemadmodum igitur in lippientibus, ita in his quoque perpetuo medicamentum imponere oportet: lauari autem debent ex succo prædicto, aut vino. At si quis eunuchus nullum medicamentum adferri sustineat, sed ab omnibus irritetur, rosas siccas contusas, incretásque cribro, diligenter impones, ac citra rosionem pariter, & mirificè operabuntur. Verum sæpe adhibenda esse ista medicamenta constat, lauandáque studiosè ex succo nuper dicto. Porrò vlcera narium pastillis curabis,

quales ſunt Andronius, Paſſionius, Polyides, aut Bithynius, aut is quem ego compoſui, interim ex vino dulci ipſos diluens, interim auſtero, nunc ætate mediocri, nunc veteri, aliàs ex aceto, aut vinoſo, aut ſimpliciter acido, aut etiam acri admodum, vetuſto, vſu medicamentorum ab affectuum accidentibus inuento. Cùm opulentus quidam me rogaret, vt medicamentum quod in Ozænæ curatione adhiberem, eſſet odoratum, hedychroo dicto vti cogitaui, falerno veteri ipſum diluens, ac mirum eſt, quàm citò affectus ſanitatem receperit. Hedychroi autem confectio explicata eſt in Theriacę antidoti deſcriptione, quàm Galenus memoriæ prodidit. Iam emplaſtrum ex pipere albo, & oleo roſaceo ſolutum, & naribus illitum omnia vlcera mirabiliter perſanat. Liquet autem in huiuſmodi affectibus, conſiderata cuiuſque corporis natura, ſanguinem, ſi nihil impediat, mittendum eſſe, nec non medicamentum purgans offerendum. Cæterùm vires quoque obſeruari debent, & caput radi, ſiccarique medicamentis, & pituita per os educi. *Paſſionius.*

Ad ſanguinis profluuium ex naribus.

Platani pilulas colligens in vmbra ſiccato: vbi ſiccaueris, ~~ſparſa~~ ſubſternito quandam tunicam aſperam, eiuſdem extremitate fricato: ſin minus in quadam pilis ſtructa fricabis, & ſemen galbulorum proiicies: lanuginem autem colligens in vaſe *Sanguinis profluuium ex naribus.*

fictili recenti reponito: cum vſus exigit, lanuginem platani impoſitam fiſtulæ arundinaceę, cui geniculi ſint adempti , inſculpta autem ſit, qua parte imponitur, ægro reclinato, naribus inſpirato , ac ſtatim ſanguinis profluuium ſiſtet. *Aliud.* Chalcanthũ diligenter tritum reponito : in vſu carptum linamentum in medicamen intingens , naribus demittito. *Aliud.* Spongiam nouam pice liquida imbutam comburito : hac illitum linamentum naribus immittito. *Aliud.* Putaminis oui triti partes duæ: gallæ Aſianæ pars vna : linteum totum aqua infundes, & in puluere ipſo inuolutum naribus inſeres. Adhæc puluis Xanthos dictus , quo ego vſus ſum, Chalciditis combuſtæ drachmæ centum: chalcanthi cremati drachmæ quinquaginta : miſyos cremati drachmæ viginti quinque : æris vſti drachmæ duodecim & ſemis . Terito & vtitor. *Aliud.* Mirrhæ , miſyos Cypri, ſingulorum drachmæ nouem: chalcanthi drachmæ ſeptem : corticum pini , ſquamæ æris, mannæ thuris, ſingulorum drachmæ quatuor: æris cremati, chalcitidis, ſingulorum drachmę quindecim : calcis viuæ drachmæ nouem : gypſi torrefacti drachmæ quatuor. Terito & vtitor. *Aliud.* Stybis, chalcitidis, ſingulorum drachmæ ſex : mannæ thuris drachmæ duæ : reſinæ frixæ drachmæ quatuor. In puluerem redigito & vtitor . Quòd ſi in naribus peſſimus ſit dolor , mirrhæ, acaciæ, ſtybis , ſingulas drachmas , teres, cerneſque, melle cocto addito . Ex his extremas nares, vel carthilagines ſibi conglutinant, qui me-

dicinam non recipiunt, vt odor fœdissimus obtundatur.

AD LIVORES FACIEI, CAP. 12.

Liuores faciei meliloti,& fœnugræco decocto fouebis:post fotum,collyrio Diarhodon illines. Ad recentes autẽ liuores cataplasma ex farina fabæ cum melle induces. Liuores porrò cum inflammatione,aqua calida fouebis, & cataplasmate ex lenticulis decoctis obduces. *Liuores faciei.*

DE DENTIVM AFFECTIBVS EX GALENO, CAP: 13.

Dentium morbi.

DEntium affectuum alii sanè omnibus euidenter apparent, quemadmodum cum perforati fuerint,aut nigruerint,aut attriti sint,aut neq; frigida,neq; calida sustinent,sed ob vtrũque,aut alterũ solum dolor aliquis ipsos inuadit.alii verò non apparent in ipsis manifestò,sicuti quum æger ipse sentire se dolorem affirmat, qui in alto dentis corpore oboritur. Aduersantur enim nonnulli, dicentes dẽtem, quum os sit,citra dolorem affici, quemadmodum cum lima excessus ipsorũ præsecare cogimur, aut ob aliam quampiam occasionẽ:de quibus paulò post tractabo.nunc enim citra rationalem naturalemq; demonstrationem cogito iis attestari, qui dentẽ ipsum dolere pronunciant.Etenim ego quoque dolorem passus,mentem diligenter adhibebã, ceu qui iam prius de hac controuersia audiuissem, sentiebamq; manifestò dentem non modò dolere,

Dent.

ſed etiam pulſare, carnibus inflammatione obſeſſis ſimiliter. vnde etiam admiratus ſum, an hic quoq; affectus, quem vocamus inflammationem, in dente qui lapideam duramq; ſubſtantiam obtinet, poſſit oboriri. Quinetiam alio tempore dentis dolore affectus, palā perſenſi, non ipſius dentis, ſed gingiuarū eſſe doloré, idq; cùm inflammationem experiréntur, vt citra compreſſionem dolerent, imò & vicinitate dentium, cū duri ſint, augeſcere dolorem ex cōpreſſu deprehendi. Itaq; ceu vtrunq; ſenſum expertus, alium ſanè in gingiuis, alium verò in ipſa dentis ſubſtantia manifeſtò noui, & atteſtor iis qui dentes ipſos nonnunquam dolere dictitent. Præterea nerui qui dentis radici inſeritur, dolorem excitari interim, rationi conſentaneum eſt. quanquam idem neruus imaginationem confuſam, incertamq; multis præbeat, quaſi dens ipſe doleat. Etenim & hoc manifeſtò mihi accidiſſe depræhendi: & quòd exigua adhuc doloris pars dente exempto permanet, id ob nerui inflammationem contingit, qui leuatur duntaxat inde, quòd non amplius tendatur, à commiſſura, qua oſſi tendenti inhæſit, liberatus, reſpirationemq; nonnullam habeat, & quòd medicamina quæ adferuntur, attingat. Gingiuis enim ex inflammatione dolentibus, præſentiſſimum eſt medicamétum oleum ſycionium, ſi in ore calidum contineatur: ſit auté recens: nā vetus nihil auxiliatur. In duplici id vaſe calefacito & vtere: nam ſtatim gingiuarū inflāmationes diſcutit. Alia igitur medicamenta aſtringentia adhiberi debent, quæ reprimant, aut certè, quæ diſcutiant.

Dentes ipſos dolore.

De dentium dolore.

Dolor dentium.

Dentium dolorem gallæ ex aceto acri decoctũ, & in ore calidum retentum adiuuat. Similiter etiã teda ex aceto cocta: adhæc tithymalli radix in vino vsq; ad dimidias decocta: nec nõ alterci radix oxymeliti incocta, ac in ore qua parte dentes dolent, retenta. Præterea quàm primum leniunt dolorem alleorum nuclei quinq; : thuris masculi oboli três: myrti ramusculorũ fasciculi duo. Hos foliis ademptis priuatim terito, similiter & allea & thus: deinde hæc simul in recentẽ ollam coniiciens infundensq; aceti heminam coquito, tedacea rudicula continuè agitans, quo vsq; ad dimidias peruenerint, & sic tepidis vtitor. Oportet autem liquorem medicamenti supra locum dolentem diutius tenere, idq; tam diu fieri debet, vsq; dũ ille fuerit consumptus. Porrò in maximis dentium doloribus mirificè valet serpentis exuuium in cinerem redactum, quod ex oleo in mellis soluti spissitudinem cogens dentem purgatum, partesq; omnes ambientes circumlinito, & si dens cauus fuerit, intromittito. Item origanum cum nitro terito, ac puluerem gingiuis insper gito, ac mox cessabit dolor. Adhæc liquorem Cyrenaicum, & piper æquali pondere cum galbano dẽti imponito.

Aliud anodynum ad dentes dolore infestatos erososque, est etiam tussi efficax remedium.

Dentium anodynum.

Liquoris papaueris drachmæ duæ: piperis albi triti cribrati'que drachma: mirrhæ drachmæ duæ: styracis drachmæ duæ: galbani drachma: sapæ ad

excipiendum quod satis est, contundito simul, & in catapotia redigito, denti circumlinens, & foramini imponito.

Alia ad dentes molares compositio eadem hora dolorem finiens.

Piperis, pyrethri, liquoris tithymalli, galbani, singulorũ drachma: leuigata galbano excipito, & foramini dẽtis erosi imponito. *Aliud*. Liquorem Cyrenaicum, aut radicem laserpicii, & galbanum cũ pipere inserito: aut opium cum galbano, aut opoponaca indito, inuoluitoq́; , ac iuuabis.

Alia Mylice, qua vtor

Aluminis scissi drachmæ quatuor: piperis albi drachmæ duæ: opoponacis oboli quatuor: soreos oboli quatuor: gummi macerati in aqua drachmæ duæ: ceræ totius ponderis duplicata portio. In aqua calida dissolues ceram, & sic vteris.

Pastillus ad dentium dolores

Aluminis scissi drachmæ quatuor: piperis drachmæ tres: pyrethri drachmæ duæ: alterci succi drachmæ quatuor. Ex aceto terito, fingitoq́; pastillos, & in ore contineto.

Aliud ad dentes laxatos.

Gallæ drachmæ duæ & semis: mirrhæ drachmæ duæ: mali punici corticum totidẽ. Ex aceto vtere. *Aliud*. Ad laxos dentes nigrosq́; & fluxione tẽtatos. Gallæ drachmæ duæ: myrrhæ, aluminis scissi, singulorum drachma: iridis drachma. Trita in puluerẽ redigito & vtere.

Aliud ad dentium relaxationem & gingiuas erosas, digito autem loca attinges.

Salis ammoniaci, aluminis rotundi, singulorum

drachmæ duæ: mirrhæ drachma. In puluerem redactis vtitor.

Aliud ad dentium erosiones.

Cornu ceruini cremati, ſalis ammoniaci, ſingulorum libra: maſtichæ, iunci odorati, ſingulorũ vnciæ duæ: piperis vncia: coſti vnciæ quatuor: folii vnciç quatuor. In puluerem redigito & vtere.

Aliud vt dentem digitis apprehenſum tollas, antea eum probe purgabis

Roſam, gallam, ſtaphis agriam, alumen ſciſſum, ſulphur viuum, piper longum, pari pondere miſcebis, & redactis in puluerem cedriæ vncias quatuor addito, cum cera denti ſuperimpones.

Dentifricia Galeni.

Nonnulla ex dentifriciis, quę ego compoſui, vſu probata, notáq; ad agendum generoſa, viſa mihi ſunt digna, quæ literis mandarem, ac primũ ea quę frigidis affectibus dentium medentur, ſiue ex frigidę potu immoderato, ſiue ex niue, aut niueis aquis ſiue fructibus pomaceis frigidis, ſiue aliis cibis quibuſdam, & potionibus frigidiſſimis, ſiue ex humore frigido è capite in ipſos dentes influente contractis. Itaq; ex humore perfrigeratos vehementer ad iuuat apophlegmatiſmus, hoc eſt medicamentum pituitam per os educens. Deinde hoc medicamentum adhibebitur. nam ſi abſque humoribus affligũtur, ſolo nunc commemorato medicamento curare oportet, vtiq; eo etiam poſt apophlegmatiſmum ſatius eſt, vt non ſolum noxium humorem euacuet, ſed etiam affectum ab eo contractum perſanet. Cõ *Dentifricia Galeni.*

positio medicamenti hoc pacto habet: Duæ herbæ, quarum alia sideritis, alia perdicias nominatur, sic centur domi sensim citra solis obiectum, vt neque humidæ adhuc, neque siccæ existant, sed tantummodo vrantur, vt quàm primum ad tundendum incernendumq; fiant idoneæ. Corrumpitur enim facultas ipsarum, si plurimum fuerint adustæ: in alia autem ollula comburetur sal fossitius cum alumine rotundo Attico melle subactus: deinde cum aliis hęc mixta contundentur, & increta probè tenui cribro rursus conterentur. præstantius enim erit medicamentum, quantò exactius fuerit læuigatum. vti autem eo oportet solos dentes fricando, vt gingiuæ non attingantur, nisi hæ fuerint flaccidæ: nam medicamentum vim habet siccatoriam idoneum sanè est gingiuis humidis, contrarium autem siccis. Attamen radices dentium post gingiuas eo perfricare conuenit, quemadmodum etiam ipsos dentes. Cæterùm eorum quæ ad huius medicamenti compositionem spectant, talis est temperatura. Herbarū combustarum drachmæ sedecim: salis combusti cū alumine drachmæ vndecim. Sit autem herbarum æquale pondus antequàm comburantur: sal quadruplo alumen superet, aliorum verò nullum vratur: arida iniiciantur, prout subscripta habet temperatura: origani comæ drachmæ duę: piperis drachmæ duæ: pyrethri drachmæ duæ: costi drachmæ tres: apii seminis drachmæ tres: iridis illyricæ drachmæ quinque: mentæ siccæ drachmæ duæ: cornu ceruini, aut capræ combusti drachmę duę: seseleos,

hyſſopi, ſingulorum drachmæ duæ: ſi odorum ipſum eſſe voles, caſiæ, aut amomi drachmas duas miſceto: ſi regi prępares, cinnamomi drachmam vnã iniicias.

Ad mobiles dentes.

Callitrychi ſeminis vncia: aluminis ſciſſi & rotundi, ſingulorũ vnciæ tres: ſpicæ nardi vnciæ duæ: folii vncia: piperis albi tantũdẽ: pyrethri vncię quinque: contuſis lęuigatisq; ſimul omnibus gingiuas vſq; ad dentium radices attingito.] *Dentes mobiles.*

(∵)

FINIS LIBRI TERTII.

CAPITA LIBRI QVARTI & appendices.

ALEX. TRALLIANI

LIBER QVARTVS IOANNE GVINTERIO ANDERNACO *INTERPRETE.*

DE ANGINA. CAP. I.

NGINA, SI QVOD aliud quoq; vitium, acutissimus morbus existit. Nam ægros laquei funísque modo strangulare solet, vnde etiam Græcis meritò Synanche appellata est. Quoniã igitur acutissimus est affectus, & statim mortem induceit, necesse est etiam protinus ad curationem festinare. Verum cum in omni recta curatione inter notionem præcedere oporteat, conuenit tum substantiam ipsam affectus, tum causas eius, tum differentias, tum notas vniuscuiusque cognoscere. Ex veteribus igitur medicis antiquiores magna ex parte omnem inflammationis circa gulam speciem, siue intus, siue foris suffocatum minetur, Synanchen nominarunt: posteriores autem inflammationem qnadrifariam diuiserunt: ac internam quidem musculorum in superiore gutturis parte inflammationem Cynanchen vocabãt, externam verò Paracynanchen: pari modo internam faucium, quæ Pharinx dicitur, inflammationem, Synanchen appellabant: externam verò Parasynanchen. Quæ

Angina.

Anginæ quatuor species.

Ang.

cũ ita habeãt, dicamus iam etiã curationẽ vnicuiq; speciei conuenientem. Scire igitur in vniuersum oportet, neque reprimentem solam medendi rationem, hisce affectibus conferre, neq; discutientem requiri, & temporum ratione habita, aliàs repellentia, aliàs discutientia miscenda esse. Et si quidem morbi fuerit initium, & fluere adhuc materia videatur, tunc repellentia potius misceri debẽt: ac in statu, potiore ex parte discutientia: in declinatione verò ea, quæ valentius discutiant. Qui enim sola laxatoria ratione vsi sunt, siue intus, siue foris, hi insignium malorum autores extiterunt. * Vel enim suffocationem acutissimam intulerunt, vel inflammationem auxerunt, vt multis postea obortis [symptomatis] æger vix respirauerit, seruatusque sit. Non solum autem temporibus animum, sed etiam facultati auxiliorum aduertere oportet. Etenim imbecilliora molliorãq; medicamenta iis qui teneriorem delicatioremq; habitum obtinent, accommodatius quis obtulerit, nempe eunuchis, pueris, mulieribus, & horum similibus: valentiora autem durioribus, & fortioribus corporibus. Etenim quemadmodum duriora corpora à refrigerantibus per sanitatem affecta non ægrotant, ita rursus, vt in naturalem statum reuertantur, valentiora necessariò remedia item requirunt. at molliori habitu prædita contrarium experiuntur: quippe imbecilliora medicamentorum auxilia citra noxam offensámque tolerant: à valentioribus autem læduntur, eò quòd vires ipsorum non ferant. Quare di-

Vetus exemplar ita, vt multi ex ipsis vix euaserint, alii periculum mortis incurrerint.

ligenter attendendum est, vbi sanè vires medicamentorum remittere, vbi verò intendere oporteat, vt quod remedium adhibetur, contrarium quidem superanti affectui, familiare autem & amicũ ægrotantis habitui fiat. Dicamus igitur iam quæ medicamenta simpliciora sint & imbecillia, quæ rursus valentiora, item quando ipsis mixtis, quando rursus synceris ac puris vti conueniat.

De medicamento quod a moris Diamoron Græcis dicitur.

Simplicius igitur medicamentnm ex merorũ succo, & melle paratur, facitque ad incipientes tonsillarum, vuæ, faucium, & summatim ad omnem immoderatam partium guttur ambientiũ inflammationem, præsertim in corporibus molli carne præditis, & candidioribus. Compositum verò non modò in principiis, sed etiã in statu inflammationis valet. Valentius aũt magis'q; discussorium efficitur, si myrrham quoque receperit. Ac plærique inter initia sic cum myrrha parant, præstaret autem in statu, quando & discutere, & concoquere oportet: tunc si etiam medicamenti Diabesasa, aut alterius quoque cuiusdam antidoti discutientis paululum adieceris, multo efficacius medicamentum reddetur. At si inflammationis feruor iam desierit, durities autem quædam adhuc remaneat, tunc quoque sulphuris, & nitri momentum tali medicaminis misturæ adiungere conuenit: ac ad discutiendum dissipandumq; si quid crassum viscosúmque in alto corporis hærescat, nitri drachmæ sex *Diamoron.*

sufficiunt: sulphuris drachma vna. Quòd si ægri ro sionem non tolerent, sed & stomachum imbecillem habeant, eúmque subuerti à medicamenti perunctione putent, in his nitrum & sulphur vitare oportet, cõtentos sola mixtura medicamenti Diabe sasi, aut pulegio, & origano, aut calaminthæ, aut hyssopo, aut pipere. Porrò ne fauces ab his exasperentur, confert dulcis radiculæ succum admiscere. Ita nanque multi vsus, & innocentius in omnibus erit medicamentum. Nam in iis qui medicatas qualitates non ferunt, mitiora auxilia opitulantur. Cæterùm ne rursus aliundè compositiones quærere ii cogantur, qui illas parare cupiunt, has ipsorum compositiones in præsentia explicandas censui.

Compositio medicamenti ex moris Diamoron Græce dicitur

Diamoron compositum

Mororum succi heminæ sex: croci, myrrhæ troglodytidis, aluminis, singulorum scrupuli sex: omphacei totidem: mellis sextarii sex. Sinito mororũ succum horam vnam * vbi decoxeris, refrigerari, paulũq; spissari. Postea adiecto melle iterũ ad tertias decoquito. Vbi refrixerint, rursus arida misceto

** Codex græcus impressus hic deprauatus.*

Aliter Diuinissimus Galenus medicamentum ex moris parauit.

Diamoron Galeni.

Mellis libra: succi mororum heminæ quinque: croci drachma: myrrhæ drachma: omphacei drachma: vini austeri heminę quinq;: aliàs drachmę duodecim. Quòd si omphaciũ tibi desit, in vicem eius rhu succum immittito. Succus eius per se antea coqui vsque ad sordium spissitudinem debet, deinde

ſic mel adiici: vbi coxeris, atque lebetem ab igne ſublaturus es, tunc tandem ſicca iniicito, coquitóque donec omnia in vnitatem probè coierint. Talis eſt compoſitio, quæ ex ſucco mororum conſtat. Fructus autem mororum ſylueſtrium ſuccus, ſi paretur, præſtantiſſimum eſt medicamentum: item malorum cotoneorum ſuccus, horum verò penuria, etiam pirorum ſylueſtrium, meſpilorum, prunorum Damaſcenorum, ſorborum, & prunorum ſylueſtrium. Clarum porrò eſt in aſtringentibus fructibus copioſius mel admiſcendum eſſe: interim duplum, interim triplum: atque hæc omnia medicamenta ſunt ſtomacho amica, periculoque vacant: & ſi deuoret aliquis, etiam moderatis inflammationibus conueniunt. Ac licet hiſce ſuccis admiſcere ea quæ in ſucco mororum quoque deſcripſimus. At medicamentum ex ſucco nucum paulo eſt valentius: imò & quæ ex moris rubi, malo punico, & cotoneis parantur, tum corroborantem, tum ſtomacho amicam vim obtinent. Hunc in modum componuntur.

Confectio medicamenti ex nucibus quod Diacaryon dicitur.

Ex nucibus medicamentum.

Vigentis nucum fructus cortices externi circuncidi, ſtatimq; in pila contundi debent: ſuccus per linteum colari: vbi decoxeris, mel ei moderatè miſceri, vt in medicamento Diamoron proditũ eſt, & rurſus vſque ad melleam ſpiſſitudinem incoqui. Ita nanque ipſo per ſe ſine aliqua mixtura rectè vti licet in pueris & mulieribus, magis per initia. Sin autem myrrham quoque ei admiſcueris, po

Ang.

teris eo in ſtatu quoq; vti: & ſi ſulphur nitrúmque adiicias, etiam in declinatione. item in quibus durities & conſtrictio arteriam aſperam, eiuſque ſummam partem obſidere diximus. Huiuſmodi ſanè eſt etiam confectio, quæ ex ſucco nucum paratur, quemadmodum & medicamenti quod ex moris & aliis fructibus conficitur. Vſus eſt aliorum quoque medicamentorum, quibus maximas Cynanchas etiam curare licet, de quibus deinceps dicturus ſum. Ac primum ſanè vobis exponam medicamentum præſtantiſſimum, valdè efficax, quod plæroſque multis periculis liberauerit, id quod etiam ego ſum expertus: habet autem in eum modum. Iridis vncia: balauſtiorum * vnciæ duæ: piperis vncia: croci * vncia: rhus Syriaci drachmæ ſex: vini ſextarii tres: ſapæ ſextarius: mellis * libræ tres: aluminis vncia. Hoc remedio licet quouis tẽpore vti, præſertim in quibus etiã excalefacere aliquid oportet, & ea quæ vehementer impacta ſunt, extenuare. Hoc ſanè auxilium multis experimentis optimum eſſe deprehendi. Iam verò ſalutare eſt etiam id quod Diabeſaſa, hoc eſt, ex ruta ſylueſtri paratur. Vocant ipſum ab hyrundinibus DiaChelidon, & à ruta, Dia Harmala.

* Impreſſus vncia: * In alio vnciæ tres. * In alio vnciæ quatuor * Tres. * Libra vna.

Diabeſaſa.

Antidotum Diabeſaſa, quod ad malignas deſperataſque inflammationes inungitur

Aniſi, ſeminis apii, ameos, iunci rotundi floris, aluminis, iridis Illyricæ, Beſaſa quod nonnulli Harmala appellant, quidam verò agreſtem rutam, ſingulorum vncia: caſiæ, crocomagmatis,

Besasa

rosarum siccarum, singulorum vnciæ duæ: hederæ, pullorum hirundinum cineris recentis, singulorum vnciæ tres: * spicænardi, croci, ammoniaci, singulorum vnciæ quatuor *: gallarum omphacitidum * drachmæ octo: læuigatis cum melle vitor: atque hoc solo in mediocribus vitiis vti licet, ac remittere ipsius vim, admiscendo ei aut amylum, aut rosas siccas, aut terram Creticam, aut Lemniam, quam Græci Sphragida, hoc est, sigillum nominant, aut farinam ordeaceam, aut alia eiusmodi quædam moderata, quomodocunque ad præsentem affectum sufficere aliquis existimauerit. Item augere vires ipsius possumus, vbi efficaciore medicamento vtendum est, adiicientes ei nitrum et elaterium: vocant autem ita succum cucumeris syluatici: fimumq; hirundinum crematum, & non crematum. Quinetiam si caninum stercus album miscueris, quod canes ex ossium esu deiiciunt, validum sic quoque medicamentum efficies. Quòd si humanum etiam stercus miscueris combustum, & non combustum, multo valentius adhuc medicamentum reddes: quod ex combusto fit, imbecillius est. Cæterum & pro temporum ratione nonnulla medicaméta admiscere oportet, quemadmodũ & salem ammoniacũ, quando non solum reprimentia, sed etiã discutientia requiruntur. At si bryoniæ quoq; radicẽ adieceris, lõgè adhuc magis discutiẽs medicamen effeceris. Cõstat aũt in illis vtendũ esse eis quę valdè discutiunt, in quibus nihil influit, sed inflammationes, & duræ, & scirrosæ existunt. Multi

*In alio, vncia.
* In alio, ⁒ vncia
*
In veteri exemplari numero nouem.

Ang.

etiam ſinapi præparatum, quod continuè edunt, obſonia in id intingentes, oxymeliti miſcuerunt: deinde ita tepidum ægro gargarizandum exhibuerunt: poſtea illito medicamento Diabeſaſa mirabiliter inflammationem ſcirroſam adiuuerunt. Nam in omnibus fluxionibus curſum quidem reprimere, id autem quod in partem decubuit, diſcutere oportet, ne ſpiritus via intercluſa obſtructaque ægrum tanquam ex graui laqueo ſtrangulari contingat. Validam autem perunctionem reddes, ſi antidoto huic Diabeſaſa tria quædam admiſceas. Multos id ſeruauit, vt ne venę ſectione, aut purgatione indiguerint. Erant autem tria hæc, caninum ſtercus, humanum, & elaterium, ſingula duarum drachmarum inſtar, in vnciam antidoti Diabeſaſa coniecta. Ac amplius ex eis pro ægri viribus & habitu, adiicere conuenit. Quòd ſi nonnulli humano ſtercore vt abominando vti recuſent, duo duntaxat ſufficiunt, elaterium & caninum ſtercus, ſi illinatur. Benè enim facit cum melle: ac vbi non licet inungere, calamo inſpiratum idem præſtat. At ne ſtercus fœdi ſit odoris: curato vt canis triduò antè oſſa comedat. Ita enim & album eſt, & non fœdi odoris, humanum verò ne fœdi odoris ſit, efficies, ſi puerum cuius ſtercus ſumpturus es, tribus diebus antè, ne dei-ctio minus cocta, ſed cohærens inueniatur, lupinis coctis nutrias, quos etiam vnà cum pane textuaceo probè coctonon copioſos edere ſolemus. Porrò ſtercus ex prima pueri deiectione, & ſecunda proiicere oportet:

Humãi ſtercoris vires.

quod autem ex tertia descendit, accipere, eoque vti non liquido, sed sicco cum melle. Hæc etiam Diuinissimus Galenus & Philagrius, aliique multi veterum testantur, ac experientia nos ita edocuit. Recentiores autem humano non vtuntur, tanquam abominabili: canino magis, vt quod nihil fœdi odoris habeat, possitq; idem præstare. Quòd si neq; hoc vti velint, prædictis antea à nobis inunctionibus insistant, nempe ei quæ hirundinibus constat & quæ rhu accipit, mirifico auxilio. Miscere oportet quæ ex hirundinibus paratur, ei quæ ex succo nucum constat: quæ enim ex ipso paratur, seorsim vsurpare oportet. Sciendum autem est medicamentum Diabesasa non solum ad gutturis affectus, sed etiam alios multos proficere: etenim Stomachicis Cœliacisq; affectibus medetur, præsertī Stomachicis & Dysentericis, etiam si caninum stercus receperit, quod & ipsum per se Dysenteriis medetur, si lacti calculis marinis candentibus cocto admisceatur. Nihil minus faucibus, tonsillis, & vuæ inflammationem sustinentibus medetur, cum succo vuę acerbę, nucum corticum, cornorum, ilignearum glādium, sorborū, item Aepyptiæ et Antheræ mixtū. Non autem obscurum est per initia inflammationū & cum fluxio adhuc vrget, magis astringentia adiicienda esse: cum autem status est, & dissipare oportet, ea quæ discutiunt. Iam alias quoq; multas facultates caninum stercus habet: etenim medetur Aphtis, vlceribus antiquis, & quæ cicatricem ægre recipiunt, quorum omniū mentionem facere non opus

Medicamenta pro tempore varia.

Ang.

est. Nam ex prędictis alias quoque ipsius actiones depræhendes. sin horum sit inopia, subscriptis admodum bonis & paratu facilibus vtendum est.

Ad Anginas.

Raphani semen læuigatum si ex oxymelite gargarizetur, valdè proficit: nam multam humiditatẽ inducit. *Aliud.* Gargarisma Angina pressis salutare, quo Stephanus pater meus vsus est, & ego. Spinæ Aegyptiæ drachma: iridis drachma semis: dulcis radiculæ tantundem: furfuris frumenti quantũ manu compræhendi potest: rosæ siccæ pauculæ: palmulę Nicolai quinq;, aut septem. Sapa, aut aqua coquantur, & ex decocti iure cũ mellis momento singulis horis æger gargarizet. *Aliud.* Sinapi perunctum probè facit. Huius meminit Dioscorides. notum verò est id valere aduersus eos qui duriore habitu sũt inueteratóq;, non autem multum feruidas inflãmationes experiũtur. *Aliud.* Ad eosdem affectus. Picẽ liquidam, nitrum cum melle pari portione, cedrię momentũ, misceto: ac egregiè diuturnis, & iam induréscentibus inflammationibus opitulatur.

Aliud Gargarisma.

Salicis folia ex aqua cocta, donec colorem mutauerint, ad gargarizandum dato. Hoc crassa auellit iuuatq;. *Aliud.* Furfurum & ficuum siccarum decoctum ad os colluendum dato, præsertim in quibus tonsillæ inflammationem ab initio senserint. *Aliud.* Lenticulę, rosarũ, palmularum decoctarum iure gargarizent. Hoc inter initia magis faciundũ

eſt. *Aliud*. Aeris combuſti, & eloti drachma: nitri rubri drachmę duæ: melle excipito, & mediocriter in vaſe æreo decoctis vtitor, Optimè facit in ſtatu. Item abſinthium cum melle egregiè iuuat.

Aliud ad Anginas vlceris expertes, & inueteratas.

Euphorbii drachmæ duę: mellis ſextarii quarta pars. vbi mel antea probè decoxeris, euphorbium adiicito, fingitoq; catapotia & ex ouo circunlinito, ac duo deuoranda porrigito: ventrem ex facili ſoluent, & ſuffocationem arcebunt. Valdè efficax eſt medicamentum, & ad inflammationes ex viſcoſis craſſisq; humoribus ſine vlcere contractas accuratè valet.

De ſanguinis miſsione.

Angina infeſtatis venę quidem ſectionem ante omnia adhibere neceſſe eſt, ſed non vniuerſam, Nã particulares vacuationes cauſam potius ex ipſis locis affectis elidunt: quare etiam tertiò, & quartò ipſum detrahere oportet, animi defectionem ſolum vitantes. Nihil enim aliud æquè hos offendit, vt animi defectio, quę efficit frequenter, vt materia tota in altum confluat, & poſt miſsionem ſanguinis, ſi nullus laxitatis ſenſus oriatur, ſed cibi & aëris tranſitus adhuc impediatur, etiam venas linguę ſubiectas incidere ne graueris, neq; in craſtinum differas, ſed eodẽ id die facito. Ego ſanè noui me cũ vſus valdè vrgeret, venam mane aperuiſſe: diluculo linguæ ſubiectas ſecuiſſe: & veſperi ex cremore ptiſanę lachrymã ſcãmoniæ exhibuiſſe: atq; ita laqueũ ex inflãmatione ortũ vix potui diſſoluere. Iã aliũ quendã noui me, poſtq̃ duorum brachiorũ in

Hiſtoria ex Angina curati

VS

lingua

cubito venas secuissem, repurgasse, sequenti die nō expectato. Erat autē purgatio liquor tithymalli statim ex herba expressus, humidus adhuc, & nondū exiccatus: habebat autē trium siliquarum pondus. Hęc facere oportet, in quibus vires robustę sunt, ęger ætate viget, & affectus vehemēter dominatur, vt nullas ad mittat inducias. Noui etiā iugulares venas à me sectas esse, cū linguæ subiectas non inuenirē: ac plurimū adiuuisse. In muliere autē venas ad talū aperui, cum ipsam mensibus non purgari cognoscerem, atque illinc potius ei morbi occasionē obuenire, ac duplex ægrotanti commodum ex eo subsequutum est, nempe consuetarum vacuationū admonitio, & affectus liberatio. Idem etiam in viris tentandum est, si ipsos sanguinem per venas in ano extantes vacuare solitos didiceris.

De Cucurbitula.

Scire hoc quoq; vos oportet, cucurbitulis in his etiam affectibus vtendum esse: verum vbi iam materia influere desierit, neq; affectum circa caput, totumq; corpus esse suspicemur. Nam quando materia influit, & loca fluxionibus tentantur, reprimentia potius & repellentia, quam attrahentia admoueri debent. Postquā vero influxus cessauerit, opusq; tandem sit materiam, quæ in affectas partes inciderat, discutere, tunc conuenit & cucurbitulas, & fomenta applicare: quòd si res postulet, etiam cataplasma. Nihil enim metuendum erit, vbi totum corpus recrementis liberum fuerit, ne alia quædā ma-

Cucurbitula ad anginam.

teries aliunde ad partes affectas defluat. Constat autem cucurbitulas ipsum quod in particulis continetur, & solum discrimen adfert, ad superficiem extrahere posse.

De iis quæ extrinsecus imponuntur.

Extrinsecus autem iniicere conuenit ceruici lanam oleo madidam, aut cerata tenera ex cera, butyro, & adipe anserino conflata. *Extera remedia ad Anginam*

De Cataplasmatis.

Cataplasmatis vtendum est iis, quæ inflammata discutiunt & concoquunt, nempe ex ordeacea farina, semine leni, palmulis ex aqua coctis, item croco, & mica panis, simul incoctis. Vitari debent cataplasmata, quæ tantum laxant, & validè repercutiunt. Quòd si inflãmatio vetustior duriorq; appareat, etiam confert tunc adiicere ficus siccas, lapathũ, adipes, & nitri paulum. quippe materiam extrahere oportet, quod etiam natura moliri festinat.

De fomento.

Adhæc fouere inflammationes vetustas scirrosasq; alienum non est, chamæmeli, aut altheæ decoctorum aqua calida, & si laurum adieceris, præsertim in frigidis humoribus, & contumacibus, qui in altũ desederint, multo magis proficies.

De uictu.

Victu vtantur ægri primum omnium mulsa aquosa, quæ vniuersa præstare potest, nempe extenuare, & purgare, partim per vrinas, partim etiam per ventrem. Dari etiam ipsa debet, quibus thorax,

aut pulmo fluxionem suscepit,& thoracis pulmonisq; regio angustia premitur, ac propè est vt inflammatio, peripneumonia, & quodammodo alia Cynanche oriatur. Donec inflãmationes moderatiores fiant,& thorax respirauerit, mulsam exhibere non desines. A tertio die etiam cremor ptisanæ offerendus est, qui & ipse omnẽ facultatẽ obtinet: quippe abstergit,incidit, nutrit, & inflammationũ feruorem refrigerare potest. At inflammatione iã extenuata, & moderatiore facta, necesse est etiam lutea ouorum mollissima, non autem multa exhibere. Nam copioso alimento statim angusta premuntur,& rursus strangulatu periclitantur. Quare inflammatio vt magnum malum in his vitari debet: non enim tantum ex parcissimo cibo,quantũ à copiosiore periclitantur. Talia etiam de Angina dicta sint. Puto autem nihil omissum esse alterius curationis gratia: quòd si aliquid etiam prętermissum sit,hoc quoq; inuenire poteris, ex his quæ vniuersim dicta sunt,inquirens.

(∴)

FINIS LIBRI QVARTI.

CAPITA LIBRI QVINTI ET appendices.

Compoſita medicamẽta ad tuſſim extenuandi facultate prædita.

Antidotum diapraſiu tuſſientib⁹ phtiſicis, purulentis, cibum faſtidientibus efficax: in omnibus cum fiducia vtitor, eſt enim multo vſu probatũ: ſcriptura eius habet in hunc modum.

Bechicũ hoc eſt ad tuſſim efficax, quod ab eruis dia orobon græcis dicitur.

Aliud, quod vehementer calefacit ex commentariis Magni.

Suffumigium ad tuſſim quod ex ſtercore leporis paratur.

Aliud Bechicum vtile ad participandum facile & ad cruenta ſputa, ſpirandiq; difficultatem efficax.

Aliud ſuffumigium.

Aliud eiuſdem facultatis.

Paſtillus fumo excitãdo idoneus, quo vtor ad veteres frigidóſque affectus.

Bechicum antidotum ad frigidos affectus ſaluberrimum.

Bechicum valde bonũ.

Aliud benefaciẽs pręſertim ad tuſſes vetuſtas.

Aliud tuſſiẽtibus, & ęgrè ſpirantibus idoneũ.

Aliud valde egregiũ.

Granula bechica, hoc eſt tuſſi efficacia.

Ad tuſſim veterem, & phtiſim,

Emplaſtrum ad tuſſim efficax.

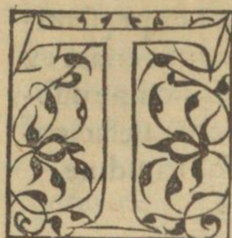
Aliud valde bonum, confert etiam ægrè ſpirantibus.

Catapotia ad tuſſim.

ALEX. TRALLIANI

LIBER QVINTVS IOANNE GVINTERIO ANDERNACO INTERPRETE.

DE TVSSI, CAP. I.

VSSIS, QVEMADMOdum ſpirandi quoq; difficultas, & ipſa accidens eſt, & diuerſas cauſas efficientes habet. Nonnunquã enim ex calida intemperie, nonnunquam verò à frigida, aut ſicca, aut humida ſumit exordium. Non ſolùm autem ex nuda qualitate, ſed etiam materia influente ſimilter conſtituitur, dum humor omnis, qui influit, aut calidam, aut frigidam, aut aliam quampiam qualitatem aſſumpſerit. At ſcire hoc quoque oportet, tuſſes non cauſa tantum, ſed etiam locis inuicem differre, ac alias ſanè ipſarum primario affectu, alias conſortii lege prouenire. Quoniam igitur tuſſis non vnam, ſed multiplicem cauſam ſortita eſt, conuenit etiam nos omni ſtudio eniti, vt cauſam eius effectricẽ internoſcamus, diſcernamusq;. nam apud omnes hoc in confeſſo notumq; eſt, citra internotionem non poſſe rectè curari. *Tußis.*

Signa tuſſis ex calida intemperie concitatę. *Tußis ex calida intemperie ſigna.*

Cum igitur ſola intemperies calida vrget tuſſientes, etiam calorem meritò per eiuſmodi quandã

Tuss.

qualitatẽ, vt pote intemperiem calidam sentiunt, & aërẽ frigidũ respirare desiderant, iuuanturq; magis aeris inspiratu, q̃ aquæ potione, & facies rubicunda magis, & caput apparet. Quòd si igitur sola adeo nuda qualitas fuerit, nihil penè, aut nequaq̃ expuunt. Sin aũt expuunt, sputũ salsam habere qualitatem, aut fumosum colore, aut leuiter biliosum idq; modicũ admodum, & tenue apparet. Sic enim licet tussim ex calida intemperie natã ex pręsentibus signis internoscere. Nihil verò minus etiam ex his quę pręcesserunt, hoc fieri potest, nempe insolatu magna parte, balneis calidis, victu calefaciente, & appetitionibus potius quàm sollicitudine.

De tussi ex frigida intemperie procreata.

Tussis ex frigida intemperie signa.

Qui ob frigidã intemperiem, nempe frigidã in thorace qualitatem tussiunt, vultu, & capite longè sunt calidiores: siticulosi verò non sunt, neq; salsum expuunt: à refrigerantibus offenduntur, calefacientibus iuuantur: acidũ magis q̃ amarorem magna ex parte sentiunt: ac præcedit hos potius frigiditas, q̃ ardor solis, itẽ intempestiuorum balneorũ, potuũ & ciborũ frigidorũ vsus. Ita sanè tusses, quę ex frigida causa, aut calida obueniunt, internoscuntur.

De tussi ex sicca aut humida intemperie orta.

Tussis ex sicca aut humida intemperie nota.

Siccę verò humidęq; intemperies, effectiuis similiter qualitatibus internoscuntur. Differunt aũt inuicem, eòquòd efficientes qualitates euidentissima signa habeant: materiales, obscuriora, nec opus est eadem iterum repetere. Porrò tusses quæ ex influ

xa materia superueniunt, ea re innotescunt, quòd copiosa expuantur, vel etiã manifestę fiunt, quòd per defluxum ex aliis materiem transmittentibus, originem sumant. vnde verò, & ex quibus particulis materiæ transmittantur, hic quoq; distinguendum est, obseruandumq́;, num ex capite id quod tussim mouet, an etiam ex aliis, & quale influat. Nam pulmo subinde offenditur, vt qui primus sit, deinde thorax, aut latus, aut septum transuersum, aut alia quæpiam particula. Dicamus igitur quomodo hęc quoque particulatim internoscantur, simul autem & curentur, vt sermo de tussi omni ex parte perficiatur, nihilq́; omittatur, & medicus, qui ad curationem vrgetur, omnia facilius inueniat.

Nota, quòd ex capite materia influit

Si igitur ex capite defluxio fuerit, irritationẽ quandam in vua, vel aspera arteria cõcitari necesse est. *Fluxionis ex capite nota.*

INDICIA INFLAMMATIONIS IN PVLMONE, CAP. 2.

SPirandi difficultas, & febris acuta superueniens, interdum etiã lingua scabra, genæ rubræ, grauitatis sensus, præterea si etiam nihil penè expuatur, & ęgri difficulter spirẽt, inflammationem necessariò in pulmone subortam esse ex his omnibus indiciis suspicari conuenit. Sin aũt sitis quoq; vehemẽs præter hæc signa pariter affligat, ægerq́; calorem multũ in thorace percipiat, vt frigidum inspirare aërem desideret, adhuc magis feruidam in pulmone esse inflammationem existimabimus: quòd si biliosum expuatur, non autem grauitas *Inflammatio pulmonis.*

Pulm.

adeò, aut angustia, sed calor potius sentiatur, erysipelas in pulmone esse, manifestò cognoscitur. Pus sanè depræhenditur, & ex ipso solo colore, & ex aliis indiciis, vnde nos illud internoscere didicimus: ab odore, si concremetur: & quòd dissoluitur si in aquã mittatur: item quòd nõ subsidit, quemadmodum pituita crudusque humor. Si igitur in thorace continetur, cum ex aliis quidem multis deprę henditur, tum verò etiam quòd grauitas in pectore percipiatur, & quòd ipsum, cum in subitis conuersionibus circumfluit, strepitum elidere frequenter audimus. Hæc igitur ad ostendendum pus in thorace contineri, abundè sufficiunt. At si ad prędicta Pleuritis quidem præcesserit, nihil autem notatu dignum sputo educatur, idque violenter fiat, pus in thorace comprehendi omnibus est manifestum.

Erysipelas pulmonis.

DE TVBERCVLO QVOD PHYMA DICITVR IN PVLMONE CONTRACTO. CAP. 3.

Phyma pulmonis.

SI Phyma in pulmone neglectum fuerit, accedet sanè omnino angustia, & spirandi difficultas, nũc quidem subitò, nunc autem paulatim augescit, ita vt æger ipse consueta obire possit. Adhæc nihil is exspuit, neq; strepitum aliquem, aut stridorem sustinet: vt quę euenire nequeant, dum pituita adhuc incocta sit, & nondum reiiciatur.

INDICIA, CVM VISCOSI HVMORES IN PVLMONE CONTINENTVR CAP. 4.

Viscosi humores in pulmone.

CVm verò æger angustiam subitò citra molestiam febris sitimq; multam percipit: stridorem

autem quendam cum tussi experitur, interdum etiam humoris eductionem, crassum viscosumq; in pulmone humorem contineri, & ex capite, aut alia quadam particula eò confluxisse liquet. Caput verò materiæ thoraci influentis causam existere, inde manifestò internosces, quòd irritatio quędam & gargarismus circa vuam præcesserit. Hæc ad internoscendũ diuersas tussis species, & affectuũ, qui in thorace, aut pulmone constituuntur, sufficiunt. Sunt autem & alii, de quibus postea agetur, vbi etiam de exulceratione, ruptura, & erosione scribere cogemur. At quod ego spectaui, non prætereundũ silentio esse, sed vobis quoq; exponendum duxi. nam visum mihi est peregrinum, & admirabile. Vir quidam calculum exquisitè figuratum expuit, non crassum humorem & viscosum, sed reuera calculum, non asperum, sed etiam valdè læuem, durũ & renitentem, vt in terram quoque proiectus, sonum ederet. Hic vir longo tempore tussi vexatus, non potuit, ne valdè tussiret, liberari, quousq; calculum expuisset. Vtebar autem victu temperato, humectante, & potius refrigerante mediocriter: erat enim & curis deditus, & habitu tenuis, vt hoc etiam tabidis ipse responderet: & nisi his vsus fuissem, puto illum similiter iis, qui tabe laborarunt, interiturum fuisse. Meminit etiam cuiusdam Diuinissimus Galenus, qui non calculum, sed grandinibus similia expuerat: item aliorum quorundã, qui similia bili colore sputa reiecerant. Ac miror quomodo ipse nullo refrigerantium vti voluerit, sed

Historia de viro qui calculos expuit.

Galenus notatur.

Tuss.

hæc quidem vitarit, calidam autem potius curandi rationem adhibuerit. Nam & Mithridatiũ ipsis offerebam, inquit, pariter & Athanasiam, & quæ adhuc magis siccare potest, Theriacam, omniaque alia antidota ad suspiriosos inscripta, quæ acribus quibusdam, & extenuantibus medicamentis constant. Atq; ea se non solum in vno viro, sed etiam compluribus vidisse dicit. Nullus autem eorum quibus eiusmodi acciderunt, mortem effugere potuit, sed omnes cum paulo longiore tempore, aut breuiore perdurassent, interierunt. At re ipsa verũ est hoc quod ille de Archigene prodidit, difficile
" enim est, homo cum sit, non etiam in multis aberra
" re: qui nonnulla prorsus ignorauerit: nonnulla eti
" am negligentius conscripserit. Atq; hæc dicere de
" tam sapiente viro ausus non fuissem, nisi veritas cõ
Notanda. fidenti me esse animo incitasset: atq; ego rursus im-
" pium esse silere, censuissem. Nam medicus, cum id
" quod sibi videtur, arripit, & non explicat, valdè ali
" os offendit, & impietatem exercet, magnoq; errori
" imprudens seipsum spontè implicat. Verum il-
" lud agendum est, quod, inquit, Aristoteles dixerit,
" Amicus quidem Plato, amica verò etiam veritas:
" duobus autem propositis, veritas præferri debet.
Cæterum vt particulares medicamentorum in tussim efficacium materias facile inuenire, & affectui quem signa tibi suggerunt, accommodare possis, consentaneum putaui, post notationes & generalem medendi rationem, etiam auxiliorum differentias vobis interpretari, adiecto exquisito ipsorum

pondere, ne opus sit ab alio ea discere, sed hinc id quod quæritur, colligatur.

Bechica, hoc est, ad tussim idonea, quibus vtendum sit

In quibus id quod [ex supernis] influit, tenue est, & acre, thoraxq́; recrementi copiam non habet styrace, myrrha, melle despumato & vino exceptis, vtitor: fingito etiam catapotia eruorum instar vtitorq́; noctu, pilulas duas, aut tres, aut vnam exhibens, virium ratione semper habita. Nam cum moderatè offeruntur, præstantissima sunt vtilissimaq́;, & veteres tusses à tenui fluxione concitatas persanant. *Aliud*. Papaueris lachrymæ, myrrhæ *, galbani, pari singulorũ pondere melle excepto vtitor. *Aliud*. Galbani, castorei, opii, piperis, paria pondera contusa excipito, fingitóque catapotia, ac eodem modo vtitor, in quibus non admodum tenuis est influxus, sed etiam thorax recrementa continere videtur, & non admodum opus est torporẽ inducere. *Aliud*. Styracis vnciam: opii * drachmã: galbani semunciam: terebinthinæ semunciam. Redigito in catapotia, ac similiter ipsis vtitor.

Catapotia ad tenuem & acrem influxum.

**Græcus impressus additum habet, gingiberis.*

Græcus, gingiber.

Impressus grecus, vnciam.

Aliud Bechicum, in quibus acris influxus est, & thorax mediocrem repurgationem postulat

Nucleorum pini vnciã: palmularũ carnis vncias duas: iridis sescunciã: amygdalarũ dulcium vncias duas: tragacanthæ vnciam. Melle Attico excipito, & vtitor, cochlearium exhibens. *Aliud*. Rosarum viridiũ drachmę octo: nucleorum pini drachma: terebinthinę drachmę * duæ: vuarũ passarũ dulcium drachmę quatuor: mellis quod sufficit.

In vulgato greco, drachma vna.

Aliud ad tenuem admodum, & acrem influxionem.

Alterci seminis drachmæ* duodecim: nucleorum pini drachmæ* sex: croci drachmæ* duæ: sapa dulci excipito, fingitoq; catapotia eruorum instar, & dato noctu.

Aliud quod in mixto affectu valet, vocatur autem Hygia.

Ameos vncia: anisi sescuncia: opii drachmæ* duę: tragacanthæ, nucleorum pini torrefactorum, singulorum drachmæ quatuor. Arida læuigato miscetoq; cum tragacantha. Hanc autem, et opium prius aqua macerare oportet, deinde læuigata mixtáque in pastillos conformare, qui singuli drachmam pendeant. Siccatos in vmbra cum mulsa exhibeto. *Bechicum Aliud.* Styracis, croci, galbani, opii, singulæ* drachmæ: nucleorũ pini* drachmæ quatuor: finguntur catapotia fabæ Aegyptiæ instar, ac datur pilula in noctem, ac vna nocte interposita altera exhibetur, si vtiq; vsus postulat. Ita nanq; valens & vtile medicamentum est ad acres, & tenues fluxiones, vt multos ex vno curatos nouerim, quãuis longo tempore fluxionibus laborassent. Hoc medicamentum dandum non est, nisi solis probis, & prudenter artem exercentibus.

Aliud ad plura efficax

Myrrhæ troglodytidis drachmæ sex: alterci drachmæ quatuor: opii totidem: cynoglossæ herbæ corticis drachmæ quatuor, semis. Corticem in sole benè siccato, miscetóque cum reliquis: opium verò aqua macerato fingitóque pastillos, & pro virium ratione exhibeto. Confert etiam cruenta

Margin notes:

* *Græcus impressus duæ, in alio, duodecim.*
* *Duodecim*
* *Quinque.*

Hygia medicamentum

* *In impresso græco, quinque.*

* *Græcus codex, vnciæ.*
* *Vnciæ duę, in alio, nouem.*

Optimum medicamentum.

Ex Cynoglossa.

ſpuentibus, dentium fluxionibus, vrinarum ſtillicidiis, veſicę doloribus, ſummatim iis qui vehementi fluxione laborant, Colicis, & Lienoſis.

Aliud Bechicum quod Myſterium dicitur.

Croci, caſtorei, ſeminis alterci, opii, ſtyracis, ſingulorum drachmæ quatuor: melle exceptis vtitor: præſtantius autem fit, ſi pro quaternis, duas alterci miſceas. Facit etiam Cœliacis: nam cõtinuas fluxiones impedit. *Bechicum Myſterium*

Ad tuſſes in quibus multus acriſque influxus eſt, præſtat etiam ne in bilem ille conuertatur.

Dulcis radiculæ benè purgatæ, & elotæ vnciæ tres, ſemis: tragacanthæ vnciæ tres: ſucci dulcis radiculæ vncia: amyli vnciæ tres: ſucci lactucæ vnciæ duæ, ſemis. Coniicito tres ſemuncias dulcis radiculæ in ollam, in qua ſint aquæ puræ ſextarii ſeptem, & coquito vſq; ad tertias: deinde vbi refrigeraueris ex aqua, in quandam puram patellam coniicito, atq; ſic vncias tres tragacanthę addito, curatoq; ipſas vſq; ad matutinum tempus incoqui, & puro mortario indita, adiectoq; ſucco dulcis radiculæ, & lactucæ contundito incernitoq; cribro. Manè vtraq; miſceto: poſtea ſi craſſius euadit, Chryſatticũ vinum addito, emollitoq; donec mellis craſſities fiat. Dato cum fiducia ieiuno cochlearia tria, ſiue ſiccitas, ſiue aliud quidpiam fluxionis cauſa extiterit. Hoc medicamentum Iacobo Pſychreſto aſcribunt viro magnifico, & Dei in arte obſeruantiſſimo, vocabatur autem Pſychreſtus, quia aliméto humectã *Medicamentum Iacobi Pſychreſti.*

Tuss.

te vteretur: atq; hoc facere videbatur, cum vulgus hominum rerum ad se nõ pertinentium curiosum esse, pecuniæ deditum, & semper in tristitia & curis per totam ipsorum vitam agere videret. Hactenus de iis qui tenui fluxione & acri infestantur, eoque tussiunt. Porrò sunt & alia multa tum à Diuinissimo Galeno, tum aliis prodita, verum satis esse putauimus, non copiam medicamentorum, sed quæ longo vsu à nobis sunt comprobata, explicare. Itaque Antidotum quod dia codyon vocatur, nihil minus eos qui acribus tenuibusq; fluxionibus molestantur, iuuare solet: quare huius quoq; scripturam exponendam esse duxi.

Diacodyon Galeni.

Diacodyon, vt Diuinissimus Galenus ipsum parauit.

*In alio quindecim.

Papauerum capita decem * in aquæ sextarium coniecta prius macerato, si fuerint humidiora molliora q; vsq; ad vnum diem noctemq;: sin autem duriora & sicca fuerint, longiore tempore quàm vno die: satius autem est dura non accipere: & humida admodum etiam reiicienda esse constat. Quippe sicciora succum modicum habent, humidiora verò multum quidem, sed non coctum, aquosum & imbecillem: quare etiam ea quæ ex humidis valdè locis petuntur, repudianda esse liquet. Coctionis finis esto non cũ tertia, aut quarta, aut omnino huiusmodi quæpiam aquæ portiuncula relicta fuerit, verùm quàmprimum tota intabuerint, succus exprimi debet, & non amplius incoqui: atq; sic dimidia mellis pars ei admisceri, & igne fumi experte vsq; ad mellis Attici spissitudinẽ decoqui. Coctio ex aqua plu-

Mel

uiali, aut fontana fieri. vſus autē ipſius iis qui ſomno indigēt, accōmodatus eſt, quibus etiam ea quæ ex opio parantur, frequenter offerre cogimur. Requirunt autem eiuſmodi potiſſimum medicamenta illi, quibus fluxio tenuis à capite in aſperam arteriam defluit, quæ propter tuſſes inſequentes dormire non permittit. In his ego medicamenti cōfectionem ex ſapa parare conſueui: ad talia verò abundè coctum eſt medicamentum, cum papauerum capita vſq; ad aquæ dimidias incocta fuerint: ac præſtat ipſum, vbi fluxio admodum ſubtilis tuſſim fecerit, ex paſſo Thebano & Cretico, quàm melle decoquere, vt quod extenuantem vim obtineat: vitariq; debet ipſum tūc, cū tenues defluxiones, quæ grecè catharrhi dicūtur, intendat, augeatq;. Dulcis autē radicula medicamento, dū coquitur, miſcēda eſt, vt ſimul incoquatur: verū illius inopia, ſuccus eius qui ex Creta adfertur. At ſi in thorace copia, quæ ex capite fluxerit, contineatur, cōfectio, quę ex melle paratur, vtilior exiſtit. Nā vt ęgri ſomnū, ita etiā ſputi eductionem requirunt, quæ melle efficitur. Quapropter ei quod magis vrget, inſiſtens, cum ęger in ſomnum inciderit, vel id quod ex melle, vel illud quod abſq; eo conſtat, exhibebis: interim ambo miſcebis, huc ſpectās in miſtura, vt ex altero amplius, eo quod vrget, poſtulāte, iniiciatur. At moderatus medicamēti modus eſto, inſignis duorū cochleariū mēſura, augebisq; ipſum aut minues pro morbi magnitudine, & ægri cui offers, ętate, anni tempore, et regione, Si enim ad frigidius vergāt, pauciſſimū ex

Vſus diacodyon.

Catarhus

hibebis: sin autẽ ad calidius, copiosius. Porrò ꝙ ad defluxionis quantitatẽ, & qualitatẽ respiciens, plus minus exhibebis, cuius manifestũ existit. Hoc enim in omnibus præsidiis est commune.

De tußi, & medicamento Diacodyon.

Diacodyon quando exhibebitur, & quibus.

Tanta etiam de medicamento Diacodyon à nobis dicta sint, quod aliis quoque multis affectibus conducit. Nam ardore febrili æstuantibus prodest: item si immodica sitis vrget: si vigiliæ infestant: si sudores ob tenues acresq; humores affligunt, vt propè in syncopen æger incidat: adhæc si erysipelas in thorace existit. Præterea iis opitulatur, quibus vertigines ob calidos vapores ex vẽtre, aut corde, aut iocinore ascendentes oboriuntur: nec non quibus gingiuæ ex acribus humoribus fluxiones experiũtur, dentesq; dolent: insuper iis quos vehementes lippitudines, syderatio, dolores, vigiliæ, & fluxiones ex tenuis & acris humoris cursu excitatæ torquent, præsens est remedium, si pro virium ratione exhibeatur. Nam gargarisatu ad multa admodum valet, quorum numerum memoria tenere difficile est, sed tantum intelligere satis est, in omni calida intemperie, si moderatè, & vt res postulat, propinetur, ceu aliud etiã quoddam, præsentissimum adferre præsidium potest: quemadmodum & vitam frequenter adimere, si viribus valdè infirmis porrectum fuerit: cumq; recrementorum copia in thorace continetur. quare magna diligentia, & animaduersione ipsum præbere conuenit. Præstat autem, vbi talis suspicio fuerit, nempe abundantiæ, aut im-

becillitatis causa, neq; copiosum, neq; per se ipsum exhibere. Etenim licet ipsa tussim lenire videantur ac somnum accersire, attamen thoracis angustiam adaugent, vt multi ceu laqueo strãgulentur. Quare præstat minus ex eo semper dari, & præterea extenuantia, aut abstergentia ei miscere, vt oxymeli, aut quod ex marrubio conficitur: & tunc potissimum, in quibus id quod influit, tenue est, vt diximus, et acre. si enim tale quid sit, nihil inde nocebis, si antidotum dederis. Nam ea quæ tenuia sunt, mediocriter crassa reddit, & cõtemperat, doloremque hinc prouenientem finit.

Oxymel marrub.

NB

Quo uictu nutriri debeant, qui ex tenui & acri fluxione tußiunt.

In quibus tenuis acrisq; fluxio thoracem infestat, iis ptisana, lutea ouorum, gallinarum alæ, testiculi gallorum, pisces dura carne præditi, & præsertim Isicia ex ipsis cõfecta, nempe orpho, glauco, sepia, & buccino, dari debent: sin autem pectines adsint, etiam hi offerentur. Nam hunc cibum bonum habere succum, vim contemperantem, & mediocriter spissantem cum dulcedine etiam depræhendes. Inter olera, malua & cocta, & nõ cocta his est aptissima: item lactucarũ caules similiter, & intybi. Hęc autem largius exhibere conuenit, vt quæ etiam sub amarum aliquid habeant, vnde tum refrigerare, tum obstruere possunt: adhæc carnes quoque ipsos assumere, quales velint, alienum nõ est: item pectora boum, ouiũ ventres, pedes, & rostra, anserumq;

Victus tussientium.

Pectini

Malua
Lactuc.
Caul.
Intyb.

Tuss.

alas & ventres. Inter legumina præponi debet halica cum aliqua aue, aut carnibus, item fabæ coctæ: quòd si etiam tempus ferat, virides dare alienum non est. quippe hæ spissant & contemperare infinitis modis possunt. Ex fructibus autem pomaceis dulcia mala præbere magisque à balneo conducit: sic enim, si assumantur, magis iuuant. Assa verò super cibum comedere commodius est. In mensis secundis castaneæ aliis præponi debent. Nam vt cumque ipsas esse velis, affectus hos iuuãt, magisq; coctæ. palmulas autẽ, & vuas passas, si dulces sint, neque multas, neque frequenter largiri oportet. Quòd si germina fœnugræci etiam continentius ipsis dederis, non magis offendes, vt quod vim quãdam humoris qui pertinaciter thoraci inhærescit, repurgandi obtineat. Potione temperata vtendum est, si æger quoque calidus fuerit: sin autem frigidus temperamento, frigidam quoque bibere ipsis audacter permittendum. Quòd si vinum eis gratũ est, propina etiam Chrysatticum modicũ, & Bithynum, & magis dulce aliquod vinum. At balneis vtantur quàm licet tepidissimis, & in caput plures ex tepida situlas recipiant, vngántque totum quidẽ corpus hydrelæo, caput autem rosaceo: & in aquæ frigidæ solio diutius immorẽtur. Cum enim sic nos agimus, tum id quod iam in thoracem incidit, celeriter educetur, tum nihil aliud in posterum influet, cum caput calorem præter naturam deposuerit, & humor qui influebat, tussimq; irritabat, mediocriter crassus sit effectus.

Faba

Castaneæ

Vinum à balneo

Quæ medicamenta conueniant iis qui à craſſioribus humoribus tuſſi laborant.

Cum iam de iis quibus tenues humores in thoracem & pulmonem defluunt, tractauerimus, de viſcoſis etiam craſſisq; humoribus, reſpirationis partes infeſtantibus perſequamur. Duplici autem modo auxilia hoc in commentario vobis interpretatus ſum, vno quidem ſimplicia, & paratu facilia, vt naturam viresq; eorum accuratè intelligentes, nos ipſi quoq; medicamenta componere poſſimus, quę magnitudini & qualitati infeſtantis morbi conueniant: altero verò compoſita, quæ longo nos vſu & experientia comprobauimus. *Tuſſis ex craſſis humoribus curatio.*

Simplicium medicamentorum expoſitio

Strobylus viridis mulſę incoctus, piceęq; fructus & * glycirrhizæ radix ipſa ſimiliter cocta, caſtorei ſuffimen in carbonibus excitatum, & per inſpirationẽ attractũ. Maxime enim iuuat pulmonis, thoracis, cerebriq; affectus. Humidos & frigidos capitis, ac thoracis morbos etiam ſpica nardi ſanat, eo ꝙ ſiccare poteſt. item adianthũ, vel amygdala amara pulégiũ, ſatureia, & ficus pingues. His omnibus vtẽdum eſt, in quibus thoracem & reſpirationis particulas viſcoſi humores, & craſſi obſtruunt, infeſtántque: cauenda autẽ quæ his valentiores vires obtinent. Hæ namque particulæ non requirunt ea quę efficacem habent actionẽ, pręſertim in quibus pus expuitur: talia enim è contrario deſiccãt. quare etiam quæ vrinã mouent, inimica ſunt, cum ſputi edu-

** Vulgatus codex gręcus habet chryſocolla.*

Medicamenta tuſſi efficatia.

Tuss.

ctionem è thorace impediunt. Nam vbi serosum per vrinam trahitur, excreméta respirationis partibus infixa ægrè sursum educi possunt, præsertim vbi magis quam par est, torrentur, & desiccescunt. Quapropter consulo, in quibus infarctus humor est, aut pus in thorace cõtinetur, incisorium quidé medicamentum exhibere, restinguere auté ipsius vim, ne valde calefaciat, siccetq́, admiscẽdo ipsum succis quibusdam, aut liquoribus aliis simul incoquendo, aut contemperando, magisq; si æger sicciorem temperaturam habitúmque tenuiorem habere videatur: præterea si febris adfuerit, tunc humidiora, & modicè calefacientia offerre conuenit. Cũ medicamentum quod exhibebitur, tale euaserit, superflua excrementa respiratoriis inhærentia, facilè & citra impedimentum eductioni parebunt. victu ex hyssopo, & pulegio, vel thymi turionibus siccis, vel catapotiis vti non oportet, nisi tantum in illis, qui frigidis, viscosis, crassisq; humoribus scatẽt: adhæc qui temperamento humidiore & frigidiore præditi videntur: et si cibo copiosiore balneisq; intempestiuis antea vsi fuerint. In talibus enim omnes, qui nos præcesserunt medici, ex sinapi, aphonitro, & sulphure composita adhibuerunt, quorum etiam confectiones ad propositum affectum accõmodari licet, maximè si pro temperamento, consuetudine, & ægri viribus accuratè auxilii facultatem & intendamus, & remittamus.

Composita medicamenta ad tussim, extenuantia.

Marrubii succi sextarius: mellis Attici tantundé.

In duplici vase coquuntur vsq; ad vnũ sextarium, parataque vitreo vase conseruantur: & cochlearia duo manè & vesperi exhibentur. Hoc remedium tussim sanat, etiamsi inueterata sit, & pus in thorace contineatur. *Aliud.* Spicænardi, croci, piperis, marrubii, singulæ vnciæ: gingiberis sescuncia: mellis, vini, vtriusq; sextarius. Marrubium cum vino vsq; ad dimidias coquito, deinde reliqua mixta incoquito, donec mellis fiat spissitudo, ac mane & vesperi vtitor.

Antidotum Dia prassiu, tussientibus, Phtisicis, purulentis, cibum fastidientibus efficax: in omnibus cum fiducia vtitor. est enim multo vsu probatum: scriptura eius habet in hunc modum.

Hyssopi Cretici scrupuli sex: apii vnciæ sex: citrii medullæ vnciæ sex: calaminthæ vnciæ sex: iridis Illyrice vnciæ quatuor: rosarum siccarum libra vna, semis: dulcis radiculæ succi tantundem: pulegii libra: capitum papaueris syluatici vnciæ decem: marrubii viridis vnciæ sex: palmulæ Nicolai quinquaginta: ficus pingues viginti quinq;, in alio, quinquaginta: nuces pini virides quinq;: sapæ primariæ sextarius: mellis primi meriti sextarii tres: aquæ fontanæ sextarii sedecim. Coquito ad aquæ tertias, deinde medicamentis sic proiectis, mel & sapam adiicito, coquitóque ad mellis spissitudinem. Exceptis vtitor ad prædicta audacter. Nam valdè nobile est, & multo vsu probatum remedium. *Dia prassiu medicamentum.*

Bechicum, hoc est, ad tussim efficax, quod ab eruis Dia orobon Græcis dicitur.

Palmularum pinguium sesquidrachma: iridis drachma: croci drachma: piperis drachma: erui *Dia orobon ad tussim.*

Tuss.

ſeſquidrachma: mellis deſpumati quod ſatis eſt. Cō tuſa incretaq; melle excipito, datoq; ieiuno cochlearium. quòd ſi amplius infeſtetur, porrige etiam alterũ: *Aliud*. Sinapis torrefacti, & eloti paria pondera melle deſpumato excipito, ac ad tuſſes diuturnam perfrictionem expertas vtitor. *Aliud eiuſdem facultatis*. Sinapis, piperis cõmunis, ſingulorum ſcrupuli ſeptem: mellis ſextarii quatuor. Hæc contundito, deinde melle emollito in vnitatem cogito, fingitóque pilulas: manè & veſperi exhibeto. Valens eſt medicamentum, & præſtantiſſimum, vt propterea ipſum à Deo datũ eſſe, ſermone ſit celebratum.

Theodotum medicamentum, hoc eſt a deo datũ.

Aliud. Coſti vncia: cardamomi, caſtorei, opopanacis, ſingulorum drachmę duæ: croci, galbani, piperis albi, ſingulorum drachma: mellis quod ſatis eſt. Datur fabæ Aegyptiæ inſtar ex aqua. Confert hoc etiam iis qui pus iam educere meditantur.

Aliud quod vehementer calefacit ex commentariis Magni.

Eruorum farinæ ſemuncia: ſeminis lini torrefacti vncia: pulegii vnciæ duæ: nucum pini, altheæ radicis, hyſſopi, ſingulorum vncia: vuarum paſſarũ quibus acini ſint exempti, vncię duę, ſemis. Dulcis radiculæ decocto excipito, & cum fiducia etiam in febricitãtibus vtitor. *Aliud*. Hoc ipſum ſimiliter inſigne. Nucum pini vncia: tragacanthæ vncia: palmularum carnis vnciæ duæ: iridis vncia: amygdalarũ dulcium vncię duę: mellis Attici quod ſatis eſt. Excipito datóque cochleare.

Suffimen ad tuſſim.

Suffimen ad tuſſim quod ex ſtercore leporis paratur.

Reſinę terebinthnæ, auripigmenti, ſtercoris lepo

rini pares modos in collyrium redigito, & carbonibus abiegnis, & terebinthinis fumum excitato ad triduũ, si vires permiserint, & affectus ex omnibus [notis] apparuerit frigidissimus, atq; id quod influit, tale ad amussim existat. Nam in quibus calidus est affectus, talibus vti periculosum est.

Aliud Bechicum vtile, ad impertiendum facile, & ad cruenta sputa, spirandique difficultatem efficax.

Bechicum ad cruenta sputa.

Iridis Illyricæ drachmæ quatuordecim: myrrhę Troglodytidis drachmę duę: styracis calamitis vncia: vuarum passarũ acinis purgatarũ drachmæ octo. Cum fiducia vtitor, fabæ Aegyptiæ magnitudinem exhibens.

Aliud suffimen.

Suffimen ad cruenta sputa.

Thuris, sandarachæ, medullæ ceruinę, paria pondera. Omnia lęuigata in pastillos cogito, & per infundibulum dies tres suffito, seruatoq; ægrum domi, odorata ei adhibens: rectè autem facies, si primo die ter suffitum excites: secundo, bis: & tertio, semel. Si pastillo in panniculum coniecto fumum excites, longè præstantius hoc reddes medicamentum. Multis experimentis est probatum.

Aliud eiusdem facultatis.

Thus masculum, mastichen, medullam ceruinã, sandaracham, styracem, omnia pari portione ad fumum excitandum incendito, vbi prius vinum merum propinaueris.

Pastillus fumo excitando idoneus, quo vtor ad veteres frigidosque affectus.

Dauci, cardamomi, sinapis, abrotani, sandarachæ, omnium pares portiones sumito, ac cum fiducia per infundibulum vtitor.

Tuss.

Bechicum antidotum ad frigidos affectus saluberrimum

Bechicum ad frigidos affectus.

Piperis, baccarum lauri, thymi, singulorũ vnciæ: mellis quod sufficit. Dantur duo cohlearia manè.

Bechicum valde bonum.

Pulegii, mastichæ, singulorum drachmæ quatuor: piperis drachmę duę: mellis despumati quod satis est.

Aliud benefaciens præsertim ad tusses vetustas.

Bechicum ad tusses vetustas

Marrubii succi libram: olei omphacini libram. mixta pro viribus dato : valet etiam insigniter ad sputa cruenta. *Aliud.* Vbi porrorũ succo admiscueris mellis despumati libram, dulcis radiculæ succi, hyssopi, singulorum vncias duas: amygdalarum ex purgatarum vncias duas, & semissem: pistaceorum purorum & torridorum vncias duas : nucum pini purarum, & torridarum vncias duas: seminis vrticæ vnciam: seminis lini torrefacti semunciã. Valet ad tussientes, & præsertim iis qui viscosa educunt.

Aliud tussientibus & ægre spirantibus idoneum.

Nardum gallicam contusam melli adiicito, & nucis auellanæ instar ex ea dato.

Aliud valde egregium

Vuæ passæ domesticæ vncias duas : staphidis agriæ scrupula duo : piperis scrupula quatuor. Fingito catapotia, & vtitor ad vuluæ perfrictiones.

Pilulæ Bechicæ, hoc est, tussi efficaces.

Pilulę bechicæ.

Opii, styracis, castorei, terebinthinæ, sulphuris viui, singulæ vnciæ. Datur pilula vna, aut duæ, aut tres pro viribus. His semper vti conuenit, in quibus tussis est diuturna, multásque vigilias inducit.

Ad tussim veterem & Phtisim.

Marrubii teneri succi sextarii octo, vsq; ad di-

midias coquantur, deinde picis liquidæ ſextarius ſuperfundatur, ac vbi vnitas facta fuerit, nardi Syriacę læuigatæ vnciam adiicito: croci obolũ: pompholygis Cypriæ obolum: thuris vnciam: piperis longi, lapidis Hæmatitis, ſingulorum drachmas duas. In eclegma redactum, lingendũ pro viribus dato. Admodum prodeſt iis, qui in pulmone vlcus experiuntur, & qui per totam tuſſim pus excreant: item ſtomachi, & inteſtinis affectibus opitulatur. Cęterum ad eiuſmodi affectus etiã ſuperfuſionibus & emplaſtris vti, nõ eſt alienũ, à ſimplicioribus primum incipiendo. Abundè auxiliatur oleum chamęmelinum, ſi thoraci inungatur, nũc per ſe, nunc anethino ei addito, adipe anſerino, butyro, œſypo humido, & rutæ turionibus. Quòd ſi vſus requirat etiam lanas ſordidas ipſis imbutas pectori imponere vincit. Atq; hæc ſatis opitulari poſſunt, craſſis viſcoſiſq; humoribus thoraci tuſſientium infixis. Si emplaſtris indigeant, etiam horum ſcripturas exponam, quæ & ipſæ in eiuſmodi affectibus variis modis ſum expertus.

Emplaſtrum ad tuſſim efficax.

Terebinthinę vnciæ ſex: œſypi humidi vncię quinque: ceræ vnciæ duæ, aliàs vnciæ tres: iridis contuſæ, vnciæ tres: olei cyprini vnciæ tres.

Aliud valde bonum: confert etiam ægre ſpirantibus.

Butyri vnciæ ſex: adipis anſerini vncia: adipis taurini vncię ſex: œſypi vnciæ quatuor: galbani vncię quatuor: opopanacis vnciæ quinq;: caſtorei vnciæ tres: ceræ vnciæ ſex: euphorbii vnciæ quinq;: adi-

pis suilli veteris vnciæ duæ. In emplastri formam redacta thoraci imponito. Benè facit etiam emplastrum Peganera, & Anethine, & quod à baccis lauri Diadaphnidon Græcis dicitur.

Catapotia ad tussim.

Catapotia ad tussim. Styracis, opii, myrrhæ, singulorum semuncia: opobalsami, croci, vtriusque drachmæ duæ. Fingito catapotia ad magnitudinem erui, dormituro deglutienda dato. *Aliud.* Gingiberis vncia: piperis albi vncia: galbani, castorei, croci, opii, singulorũ vncia: styracis semuncia. Fingito catapotia eruorum instar, & dormituro exhibeto.

FINIS LIBRI QVINTI.

CAPITA LIBRI SEXTI ET appendices.

(:.:)

CAP. I.

ALEX. TRALLIANI

LIBER SEXTVS IOANNE GVINTERIO ANDERNACO INTERPRETE.

DE PLEVRITIDE, CAP. I.

PLEVRITIDEM VOCO, quæ propriè Pleuritis est: non enim omnis lateris dolor, Pleuritis nominatur. Nam quæ propriè Pleuritis existit, membranæ costas succingentis inflammatio est: vnde etiam febrim inducit acutam, vtpote corde vicino, & consortii lege condolescente. Si igitur febrim acutam, spirandi difficultatem, dolorem punctorium, & tussim depræhenderis, tunc illum exquisitè Pleuriticũ esse dicito, cui omnia hæc acciderint. Febricitant autẽ spirántque difficulter etiam qui iecoris inflammatione laborant: latere distenduntur, indolescunt, & ex consensu tussiunt: verùm punctionem non ita percipiunt, neque pulsus duritiem habent. *Pleuritis vera.*

Quomodo Pleuritici ab Hepaticis discernantur.

Discernes autem eos tum peculiari dolore, tum pulsibus potissimum. Etenim Pleuritici pulsum habent, qui serrę modo tactũ secet, & durum: iecore aũt affecti, nequaq̃: sicut nec qui pulmone laborãt, ob particularũ mollitiem nihil tale possident: imò *Differentia Pleuriticorum & Hepati orum.*

neq; tusses Pleuriticis,& Iocinorosis similes existût. Etenim Pleuritici,& tussi vehemẽtiore premuntur, & statim excreant: temporis autẽ processu, omnia deinde colorata expuunt, quod etiam humorem, qui inflammationem pepererit, indicat. Nam rubrum cum est, sanguineum humorem notat, quemadmodũ etiam omne subflauum, biliosum: album viscosúmque, pituitosum, atque melancholicum testatur. At Hepatici irritantur quidem ad tussim, sed nihil excreant. Scire autem te volo, etiam Pleuriticos nonnullos tussire,& nihil emoliri: verum hinc non censere omnino eum esse Hepaticum oportet, qui tussit quidem, non autem excreat. Nam Pleuritis quoq; contumax concoctúque difficilis esse potest, quæ maximè etiam periculosa existit. Iam inflammatio quoque inferius in mendacibus costis subsistere potest, vt nihil ad thoracem pertingat, quemadmodum etiam inflammatio externa. Nihil enim in hoc affectu excreatur, sed magna ex parte, nisi humores, qui inflammationem excitarunt, fuerint discussi, in abscessum conuertuntur, rarúmque est. Animũ igitur aduerte simul omnibus, & faciei colori. Pallidi nanq; sunt plurimũ iecore affecti, quod Pleuriticis non adeò accidere consueuit. Hoc sanè modo Pleuritici internoscendi sunt.

Curatio Pleuriticorum.

Pleuriticorum curatio

Ceterum curare ipsos oportet, ad vires, & naturam ipsam morbi respiciendo. Si nanq; sanguineum esse, qui inflammationem fecerit humorẽ, indicia suggerũt, ad venę sectionẽ venito, pręsertim si

in supernis partibus cõstiterit,vt iugulũ quoq; detrahat vehementer. Si nihil horũ fuerit, sed etiã dolor imam septi transuersi regionẽ affligat,aluũ purgare cõuenit,vt Diuinissimus Hippocrates nos douit. Ne igitur temerè sanguinẽ dimittas,neq; purges,vt vulgo faciunt,nisi exquisitè didiceris humorem,qui inflammationem pepererit,copiosum esse & in toto corpore superare. Etenim cum alia quoq; multa copiam tibi indicabunt, tum verò maximè fomentum,quod loco admouetur. Si igitur fomentorũ, & sacculorum vsu dolor moderatior euadit, vt etiã æger manifestò recreationem sentiat,copiã non esse intelligito, ac cum fiducia fomento vtitor, & auxilia parti inducito. discuties enim id quod offendit, quódq; inflammationem excitarit. Quòd si nihil horum euenerit,sed dolor magis præterquã quòd nihil cedit,adhuc etiam validior appareat,cõstat copiam existere,quam particulæ incalescentes ad se attrahunt. Hoc igitur,vbi manifestum fuerit, ne differas,sed potius nulla mora interposita,vacuationem adhibeas,qualemcunque ex his quæ superius commemorauimus, expedire suspiceris. Vulgares autem nostri tẽporis medici cauent,ne Pleuriticum aliquando purgent:ad sanguinis autẽ missionem tanquam inculpatam & tutiorem confugiunt. Verum sciendum est plærosque,præsertim in quibus non adeo magna sanguinis copia in venis superare videatur,iuuisse,locum acutissimo scalpello probè scarificasse. Conuenit autem cucurbitula quoque post cutem incisam vti,vt quod in ea conti

Fomenta copiã in Pleuriticis indicãt.

netur, ex alto extrahatur: atque hoc facto mirari licet, quomodo inde etiam dolor, qualiscunque fuerit, licet vehementissimus, conquieuerit, vt neq; fomento, neque alio præsidio indiguerit. Hoc medici priuatiq; omnes vsi sunt, longa id experientia edocti, & iuuant. Commodius autem est, & tutius, in quibus parua copia est euacuanda, hac vti curatione, vtpote validissima: atq; in omnibus auxiliis sic agere præstat. vtitor autem fomentis humori superanti familiaribus. Si namq; sanguineus fuerit, iis quæ discutiunt siccantq;, ita vt non calefaciant admodum, quale est ex miliis fomentum. sin autem biliosum, spongiis ex aqua calente solis cum herba chamæmelo vtendum: quod si pituitosior fuerit, ex sale, & foliis lauri, aut eruis torrefactis, aut [lanis] oleo anethino imbutis: sin melãcholicus abũdet, fométo potius ex furfuribus in iure chamęmeli decoctis. Hoc fomentũ excellentissimũ est, & prope ad omnem dolorem conuenit. Nam licet ipsum etiam calidius efficere, admiscendo, si vsus postulet, amplius, vel altheam, vel anethinum oleum loco chamęmeli, et intẽdere ipsum: itẽ lenire quomodocunq; velis, pro affectus propositi ratione. At fomenta ex posca, & pręcipue quę rodens aliquid continent, vehementer auersor: siquidem materiã repellunt: quæ autem valde sunt acria, inflammatis fluxionem excitant. Ceratis ex adipibus, & fomentis lenibus admodũ, quatenus licet, inter initia potissimum vtitor. vbi verò concoctio apparuerit, nihil nocebis, si etiam emplastro calefaciente vtaris,

quale est,quod ex melle paratur,per se,& cũ adipe suillo adhibitum. Similiter etiam Peganera dictũ intestinos affectus admodum discutit, & per se,& alicui horum admixtum. Bibant omnium maximè aquosam admodũ mulsam: nullũ enim aliud auxilium ita Pleuriticis accommodatum inuenias. At si febris vehemens admodũ fuerit, ne sic quidẽ, si valdè sit aquosa, quicq̃ nocebit. Similiter autem loco mulsæ, vtitor apomelite, quemadmodũ etiam mulsa, paulul um, quotiescunque æger grauiter tolerat excreationem, tepidum ex eo supersorbere præcipiens. Quòd si magis rursus in sputo educendo laboret, vtitor etiã oxymelite, præsertim quod marrubium habeat incoctum. Fugito autem Diacodyon,& Philonium, aut aliud quoddã leniens medicamentum. Maxima namque pericula inducũt, dum omnia humores eductioni contumaces reddunt, præterq̃ quòd etiam vires prosternant, reddantq; emortuas. Sin autem dolor vehemens, & intolerabilis vrgeat, vel etiam vigilię multę viribus robustis torqueant, prædictis vti alienum non est, vt vires ipsæ nimiis vigiliis periclitãtes recolligantur. Sin imbecillitas virium fuerit, vitato prorsus torporis inducendi efficacia.

Peganera.

Mulsa aquosa Pleuriticis.

De uictu.

Cibo vtatur cremore ptisanæ largiter decocto, donec id quod flatuosum est, deposuerit. Nisi enim probè coctus fuerit, præcordia ipsa quoque inflat, quemadmodum etiam alia legumina. Quòd si humor ægre educatur, amygdala purgata, læuigataq;

Pleuriticorum victus.

ptisanæ incoquenda commisceto. Tunc enim humor, qui in thoracem fertur, magis eductioni parebit. Sin autem æger [non] vehementer admodum febricitet, & inflãmationis feruor cessasse videatur, cum fiducia etiam vrticæ semen cum hyssopo simul ptisanę incoquendum adiicito. Nam hęc, crassiora, & viscosa magis recrementa largius extenuare possunt: cremorem autem amygdalarum per se exhibeto, paulum ei mellis adiiciens. Commodius est, manè ptisanæ cremorem, vesperi amygdalarum succũ offerre. At si vires imbecilliores appareant, panis quoque puri micas ex apomelite, aut hydromelo, aut hydrorosato porriges. Nam quod Cyberiacum vocatur, vitabis, vt quod febres irritet, & caput feriat, vt etiam faciat deliria. Multo satius esset, si vires admodũ imbecillæ videantur, paulum Cnidii vini dare, aut hydromelũ, quòd à Cybere affertur. Sin autem micæ panis ægro sint ingratæ, dulces potiones sunt assumendæ, & iusculum, quod sine oleo paratur, ex sola gallina, & modicis panis micis, si vires infirmæ sint, & æger cibum fastidiat. Assumat etiam pisciculum, præsertim turdum, virium ratione habita: est autem piscis & tener, & humidus, concoctu facilis, & si forte ipsum ptisanam marinã nomines, non erraueris: adeo recrementi expers est alimentum, quod ex ea capitur. Pectines autem dictos, ac omnia testacea cute prædita fugito, vt crassi succi, & sputi eductionem vehementer impedientia. Similiter etiam olera vitabis, nisi lingua scabra, siticulosaq; , & febris ingẽs appareat: tunc enim

absurdum non est, aut maluæ, aut intybi decoctum exhibere. Similiter & malum dulce dari debet: malum autem punicum, et quodcunq; astringens fuerit, ceu thoraci inimica repudiato. Item frigidum, si quod actione existat, fructusq; pomaceos vitato. Tepidam verò exhibeto, & non, vt vulgo, biliosam ipsam esse putato: quippe hoc ridiculũ existit. Accusant manifestò Hippocratem, ignorãtes, quomodo [hoc] dictũ sit: Caloré igitur experiétibus, vehementer siccis, & febri laborantibus, quis hac præstantius inuenerit, quæ & bili resistere, & euincere eam queat, si quis cibos etiam ad nutriendum efficaces offerat: quoniam ipsa per se, vt quę simplex existat, neque nutrire, neque humectare propriè ægrum potest, sed tum siccum, tum amarum ipsum inediæ potius ratione efficit. Itaque cum vino, mulsa, & aliis cibis ipsam conferens hoc dixit. quare tepida repræhendi non debet. ipsa namque est, quæ efficit vt & alii cibi tum concoquãtur, tum celerius in corpus distribuantur. Atque hoc est quod dicit, humiditas, alimenti vehiculum. Quare non desinas tepidam exhibere, interea dum cibus, & aliæ potiones exhibentur. Id namq; ipse docuit, vbi dixerit, mixtam quidem mulsam, vel apomeli commodius exhiberi, quoniam per se sola nõ alit: neq; medicamentum esse potest: omnia autem pręstat cũ aliis cibis, omniúmque ciborum vehiculum existit. Nihil enim siccum, neque medicamentum sine humore in altũ peruenire potest, sed in superficie permanet, nullam actionem ostendens: vbi verò humi-

Tepida aqua bilem dom...

diorum alicui commixtũ fuerit, tunc etiam [ad mẽbra] penetrare poteſt, ac frigiditatem, aut caliditatem in alto largitur. Quare aqua, etiamſi aliqui eam non vt alimentum exiſtimarint, eo ꝙ ſimplex exiſtat, attamen ipſa etiam ſola vniuerſa nutrienda curat, & in corpus alimentum deducit, diuiſa cõtinet, & in vnitatem redigit. Si enim & terram ſiccã & diſperſam adunit, continuámque hanc reddit, vt diuerſa perficiantur vaſa: adhæc ſi panẽ ipſum, qui comeditur, cum farina eſt, componit, maximam vim obtinet, & nihil adeò contulerit aut animantibus, aut ſtirpibus, vt humor, vt ex quo etiam generatio exiſtat, atq; id ſemper obſeruandum eſt, quòd & alia ipſe potiſſimum vnit, & continet. Hoc igitur victu Pleuritici tractandi ſunt, ſi aliud nullum accidens adfuerit. Sin autẽ ſuperuenerit aliquod, huic quoque occurrendum eſt: verbi cauſa, ſi cum dolore etiam inflammationem latus infeſtare cõtingat, & venter nõ ſecundum naturam, ſed inordinatè excernat, vt vires quoque deiiciantur, tunc & ventri proſpicere neceſſe eſt, neque temerè venam ſecare, neque alio quodam auxilio vti, niſi ventri, tum ſuperfuſiones, tum epithemata, quæ ipſum confirmare, et retinere poſſunt, accommodari. Si dolor etiã lateris vrgeat, nec is negligi, ſed amborũ ratio haberi debet. Stomacho igitur & ventri ea quæ corroborant, lateri autem quæ laxant & calefaciunt imponẽtur. Ita agendum eſt, vt nihil planè laxãs, aut iecur, aut ventrem attingat. *De dolore & medicamẽtis.*

Itaque ſi dolor immoderatus eſt, & febris vrget,

superfusiones,& fomenta lenia,quæque non rodunt,extrinsecus semper accomodare oportet: sin autem is non est vehemens, cerata & epithemata. Salutaria sunt ad huiusmodi medicamēta tū quod ab adipibus Diasteatò appellatur,tū adeps suillus per se, & cum eo quod a melle dia melitos dicitur, mixtus. Vbi verò declinauerit inflāmatio,& non amplius admodum ferueat, benè facit etiam Peganera dictum ,& quæcunque discutere omnino & extrahere possunt, quæ inalto hæerescunt. Pręcipue, vbi febris non est,calidioribus omnibus potionibus.[& epithematis]vtēdum est.Itaq; caules brassicæ [cum radicibus] cremati optimè laterum doloribus faciūt.In cinerem igitur redacti, adipe suillo veteri excipi,atque sic affectæ particulæ imponi debent. [costū & bdelliū Arabicū propinari.] Proindè vbi febris nō vrget, hisce medicamentis potionibusq; vti consilium est.

De decoctis.

Quandoquidem omnes ad pituitæ eductionem etiam decoctis magna parte vsi sunt,quemadmodū Diuinissimus quoq; Hippocrates sermone de ptisana abūdè tractauit,hi verò mulsa,oxymelite.& ptisanę cremore,scire oportet,quomodo distinctè ea vsurpentur . Si igitur biliosi sunt ægri,solo etiam ptisanæ cremore contenti esse, & crebrius copiosiusque ipsum assumere debent.sin autem auersentur ptisanæ cremorem, & non libēter capiant, alio quoq; vtentur,præsertim auenato. Vim enim quæ humores ex thorace& pulmone purget, & educat

Decocta ad pituitam educendam prosunt.

Auenatum quod præstat.

P. Coun.

haud minorem quam ptisana, si non etiam aliquanto ampliorem, obtinet. Tepida verò his idonea est, eò quòd humoris siccitatẽ humectet, item apomeli, magisque mulsa, & in summa quodcunque humectat, ita vt neque refrigeret, aut calefaciat vehemẽter, sed abstersorium quippiam obtineat. Nihil enim commodius est Pleuriticis, quam medicamentum, quod humectare simul & abstergere potest. Sin autem id quod expuitur, viscosum, pituitosùmque fuerit, vt ob id ægre educatur, idque magna tussi, in his decocto ex iride, & dulci radicula, nec non eo quod ex marrubio fit, & oxymelite, adhęc mulsa vtendum est, ęgri virium, & eius quod excreatur, educiturq;, copiæ, & facultatis ratione habita.

Pleuritici purgandi.

De Purgatione.

Aluus non modò clysteriis, sed etiam medicamẽtis ad eam molliendam efficacibus subducenda est, si corpus vitiosis quoque scatere succis, & recremẽtis plenum appareat, vt hinc etiam dolor, antequã auxilia sint admota, intendatur magis quàm decrescat, & circa imas particulas cruciatus excitetur. Fieri autem debet purgatio, si corpus biliosum fuerit, ex lachryma scammoniæ: neque enim calida est admodum, sicut alia purgantia. Dari autem debet modicum ex ea, & paulatim, vires & materiæ redundantis quantitatem obseruando. Quòd si biliosum non sit, sed pituitosum potius, tunc illis vti cõuenit, quibus Diuinissimus Hippocrates præcepit aut peplio, aut veratro nigro, interim puluerẽ ex

ptiſanæ cremore exhibendo,vt etiam nos ſubindè fecimus.Compoſitio ipſius in hunc modum habet. Veratri nigri ſine medulla drachmæ quatuor:ſcã-moniæ drachma : gummi drachma: braſſicæ ſucco excipito,fingitoq́ue catapotia,quæ ciceris magnitudinem habeant. Pueris dato pillulas quinque, robuſtis ſeptem,ætate vigentibus quindecim, mulieribus vndecim. Scire autem oportet,hæc etiam lippitudine,& regio morbo laborantibus exhiberi,ac benè facere, ita vt ſtomachũ omnino non ſubuertant. Danda autem ea ſunt à cibo potius. Ita nanque citra noxam moleſtiámque purgationem molientur.

FINIS LIBRI SEXTI.

CAPITA LIBRI SEPTIMI & appendices.

CAP. 2.

CAP. 3.

CAP. 4.

CAP. 5.

CAP. 6.

CAP. 7.

CAP. 8.

Catapotia ad ſitim arcendam.

Aliud ad febricitãtes, quibus parũ bibere cõducit : item ad inſolatus & profectiones, vbi ſitis vrget.

De iis quæ ad ardorẽ ſtomachi extrinſecus imponuntur.

De iis qui atram bilẽ colligunt, & inflatione ſtomachi laborant.

Medicamentum Dia oporon, hoc eſt, ex fructibus pomaceis confectum, ad ſubuerſionẽ ſtomachi, Cœliacos & Dyſentericos efficax.

Epithema ad ſtomachũ fluxione tentatum: febri æſtuantibus, & Colicis, qui ſtomacho conſortii lege laborant, & cibum reiiciunt, idoneum.

Aliud ad eos, qui ſtomachum habent imbecillem, quiq; cibum retinere nequeunt.

Aliud epithema ſimiliter ſtomachum corroborans.

Aliud ad ſtomachum fluxione laborantem, & ventrem.

De antidotis ad eos qui ob frigidã intemperiem cibum non concoquunt.

Aliud ad eoſdem affectus Dia melon.

Aliud Dia melon.

CAP. 9.

Ad ſtomachum cibũ vomitu reiicientem.

CAP. 10.

Ad inflationem ſtomachi, & inteſtinorũ, item ad eos qui cibũ nõ cõcoquunt, Iecorarios, tuſſi vexatos, preſertim quos frigida cauſa infeſtat.

Aliud ad inflationem, dolorem, omnemq; ſtomachi cruciatũ efficax.

Stomachicũ quod etiã ad colum proficit:

Aliud ad alia quoq; vitia ſalutare.

Antidotõ ſtomachicũ quod Picra dicitur.

tiem,& præsertim in quibus perfrictio,& Hydropicus affectus incipit, in summa in quibus inflantur præcordia.

Illitus stomachi,& vnguentum ad frigidam intemperiem Marciatum.

Compositio Marciati generosi.

Vnguentum Myrocopon.

Ad stomachum perfrictionem expertum intinctus,qui Embamma Græcis dicitur.

De antidotis stomachicis, Pastillus Amazonũ.

De curatione.

CAP. 15.

De singultu.

Oxymelitis confectio.

CAP. 16.

De Cholera

Curatio eorum qui ex copia ciborum cruditate laborarunt,inciderúntq; in Choleram.

Curatio Choleræ ex vitiato stomacho prouenientis.

De victu.

De vnctione.

De epiplasmatis.

De epithematis.

Epithema Dia œnanthes laudatissimum.

Epithema quod ex malis constat Dia melon dictum.

CAP. 17.

De iis qui ex bilis copia Choleram sunt experti.

Curatio.

De fructibus pomaceis.

De bellariis,

De potione.

De iis quæ extrinsecus imponuntur.

CAP. 18.

De Cholera quę citra noxam excitatur.

ALEX. TRALLIANI

LIBER SEPTIMVS IOANNE GVINTERIO ANDERNACO *INTERPRETE.*

DE SANGVINIS REIECTIONE, CAP. I.

AVD NOVI AN ALIVS æquè difficilis sit affectus, vt sanguinis excreatio. Non enim ipsa per se, dum immoderatam vacuationem inducit, vitam adimere consueuit, sed pessimorum longorúmque morborum magna ex parte causa redditur. Quare incumbendum est, vt vitium hoc prius internoscamus, vnde causam traxerit, & quo in loco inciderit: atque ita curationem tentemus, neq; eam differamus. Quippe mora & dilatio cum in omnibus morbis nociua est, tum verò magis in sanguinis eductione plurimum nocet. Scire igitur hoc ante omnia conuenit, sanguinis reiectionem tribus de causis palam excitari, vasorum ruptura, erosione, & cum ora illorum adaperiuntur: cognosces autem singulos dolores hoc pacto. *Sanguinis reiectio.*

Quomodo sanguinis reiectionem ex vasorum ruptura fieri deprehendamus.

Qui igitur ex ruptura sanguinis reiectionem, experti sunt, primũ sanè inde cognoscere poteris, *Sanguis ex vasis ruptura.*

Sang. Sput.

quòd causa aliqua primaria antecesserit, vtpote aut vox violenta, aut casus, aut ictus vehemens, aut si pondus aliquod graue æger sustinuerit, aut etiam in vehementi frigore versatus sit, aut copiam sanguinis congregarit, aut flatus multi eum distenderint: hæc enim frequenter vasorum rupturam in particulis excitare abundè possunt.

Signa reiectionis sanguinis, quæ ex eso vase accidit.

Sanguis ex eso vase erumpens.

At quę sanguinis reiectiones exeso vase eueniunt, Diabrosin Græci vocant, primum sanè inde cognosces, quòd excreationes paucæ fiant: deinde cum vasa magis exeduntur, multus simul vacuetur: postea verò, & quòd præcesserit aut distillatio, aut salsorum, & valdè acrium esus, aut tristitia immoderata, aut inedia Quòd si etiam cum sanguine carnosæ quædam particulæ, siue membranosæ permixtæ appareant, sine dubio sanguinis reiectioné particulis, quæ respirationi seruiunt, exesis fieri existimandum est.

Si sanguis ore vasis patefacto erumpit.

Sanguis vase adaperto effluens.

Sin autem ore vasis adaperto sanguinis expuitio euenerit, primum sanè inde notatur, quòd nihil præcesserit, vt cum vasis exesis sanguinis reiicitur, fieri diximus, sed potius humidioris calidiorisque victus, & frequentiū balneorū abusus: item ex eo quòd æger in calidioribus ædificiis præter consuetudinem, aut loco calidiore immoratus fuerit. Nā si horum [prædictorū] aliquod adfuerit, sputúmq; sanguinis modicum, & paulatim fiat, sanguinis cursum patefacto vasorum ore accidisse cognoscito.

Hac igitur ratione causam, vnde sanguinis eductio initium traxerit, internoscere potueris: locum verò vnde profluit, in hunc modum notabis.

Quomodo locus affectus agnoscatur.

Si quidé sanguis multus, & vniuersus vnaq; vice eductus fuerit, subflauus magis, spumosusq;, & citra dolorem, his indiciis ex pulmone reiectionem eius fieri noscendum est.

Signa, cum ex thorace effertur.

Quòd si dolor aliquis circa thoracem oriatur, neque exiés sanguis flauus fuerit, neque copiosus admodum, & vniuersus feratur, thoracem affectũ esse putabimus. Effertur auté sanguis ad superiora per pulmonem, quemadmodum in suppuratis, quibus inter thoracem & pulmonem continetur. *Sanguis ex thorace.*

Signa, cum ex faucibus erumpit.

Cognosces autem non ex infernis partibus, sed ex faucibus, & arteria reiici, si excreando solum ægri, & validè tussiendo expuatur: quemadmodum rursus ex ore reiici testatur, si spuendo solum, & ex gula euomendo, non tussiendo, neq; screando effertur. Ita igitur causam, vnde sanguinis fiat eductio, & locos affectos internoscere licet: deinceps autem de curatione ipsorum tractare nos oportet. *Sanguis ex faucibus.*

Curatio reiectionis sanguinis quæ propter rupturam accidit.

Cum igitur sanguis ob rupturam vasorum sursum eruperit, vena cubiti omni modo secari debet: vacuatio auté non vna vice, verum duabus tribúsue horis interpositis tentari: præsertim si primaria causa, sanguinis copia fuerit, aut spiritus multi, & *Reiectionis sputi ob rupturam curatio.*

S. Sputum

flatulenti collectio. Sin autem ætas quoq; ægri floreat, & vires appareant robustæ, cum fiducia plus sanguinis auferendum est. Iuuat ipsos nihil minus etiã ex imis corporis partibus sanguinis detractio. Noui autem ego me cum venæ cubiti in conspectum non venissent, etiam ex venis in talo sectis sanguinem dimisisse, & multo magis profecisse. Nam materiæ ad longinquiores partes prouocatio, firmiorem multo reuulsionem efficit. Sanguine detracto ægrum conquiescere cogito, compellitoq;, ne magnam respirationem edat: vbi verò respirauerit, aquosam poscam ipsi supersorbere præcipito. Etenim simul cum vomitu accidit, vt & sanguinis grumi dissoluti eiiciantur, & magnum illius [ex partibus iam commemoratis] profluuium cursúsque impediatur.

De Cibo.

Victus sanguinẽ reiicientibus aptus.

Sit autem omnis cibus, qui & leuiter astringat, & mediocrem obturandi vim habeat. Cremor igitur halycæ, aut ptisanę his est idoneus. longe autem melior, valentiorq; erit sorbitio, si amyli frumentacei, & mali cotonei paulũ cremoribus simul incoquas. Hoc namque & obturabit magis, & leuiter astringere poterit: quod etiam maximè in iis requirimus, qui ob rupturam vasorum sanguinem expuunt. Inopia verò ptisanæ, etiam eo vtantur, qui apud Romanos vocatur Farris cremor, vel eo qui ex similagine ipsa valenter decocta factus est. Item micæ panis tepida aqua imbutæ, & ouorũ lutea, si quid aliud, his sunt accommoda. At neque sorbitiones, neq; aliorum ciborum quippiã calidum offerre conue-

nit, sed omnia potius sint temperata, & ad frigidius declinantia. Item placenta suminalis, non alienus his cibus est, sed & ipsa opitulari potest, si absq; sale & multo oleo confecta fuerit. Ex oleribus assumãt ægri maluã, antea citra salem probè elotam: item lactucam decoctã, in poscã aquosam ipsam intingentes: similiter & intybum, & portulacã. Horũ in opia, post septimum diem etiã gallinas non admodũ pingnes sumant: quin et perdicũ, attagenarumq; pectora comedant: nec non gallorum testiculos. Etenim præterquam quòd valenter breui tempore nutriant, augeantq; vires, adhuc etiam læuigandi, obturandiq; facultatem obtinent. Quòd si venter copiosiora excernat, assi quoque citra salem sumantur. Sic namque comesti ventrem non perturbant, cum id quod serosum in eis est, inter assandum abiecerint: & præterea etiam suauiores redduntur. Iam anserum non adeò veterum alæ offerantur, nec non ventriculi ouáque ipsorum abiectis albuminibus. Etenim cum probè nutriunt, tum obturãdi facultatem habent: sed non ęgrè concoquuntur, vt quidam calumniantur. Vbi sanguis expui desierit, etiam pedes suum, & pisces saxatiles, aceto inter coquendum adiecto, offerantur: ex leguminibus autem halyca, & chidron admodum decocta, eaque ipsa ex longiore interuallo, & cum non vehementer ægri febricitant. Nam vbi febris abest, etiamsi lac simul incoctum ipsis dederis, nihil nocebis, præsertim iis, qui etiam per sanitatem lac assumere consueuerunt. Ex fructibus pomaceis ex-

S. sput.

hibeantur, qui modicè astringãt, vt mala, præcipuè cotonea decocta, pira, sorba, mespila, & si admodũ siticulosi fuerint ægri, etiam pepones, & cucumerũ medulla, vuáq; pensilis exhiberi debet. A ficubus, bellariis, pistaceis, maxime amygdalis, & malo punico abstineant: raro auté nuces pini, & vuas passas simul assumant, eáque ipsa post sanguinis reiectionem.

De Potu.

Potui autem aqua tepida per totũ morbi curriculum exhibeatur, eáque non calida, sed temperata quemadmodum etiam dicetur. Quòd si diu tepidæ potioni insistere nequeãt, imbecilli se ventriculi os habere dicentes, concedendum ipsis etiam paulum omphacomelitis, aut hydrorosati, aut hydromeli ex cotoneis, semel, aut bis assumere: in aliis horis rursus tepidam, aut poscam aquosam.

Potus sanguinem reiicientibus idoneus.

De medicamentis.

Talis sanè est victus ratio: adhibeantur autem ipsis auxilia, prçsertim iis qui exquisitum obseruare nequeunt: ac primum simplicioribus vtẽdum, deinde etiam valentibus, si opus fuerit: & vt absolutè dicam, remedia pro affectus magnitudine, & ægri viribus metiemur: atque ita eis exhibebimus. Sunt porrò medicamenta eiusmodi, quæ & ratio, & experientia contestantur, Habent in hunc modum. Symphyti radicum decoctum sanguinis ex ruptura vasis reiectiones cohibet. Portulacæ succus epotus, præstantissimum est, & efficax remedium. ꝙ si herbam ipsam assumere sustineant, ita quoque adiu

Medicamenta ad sanguinis reiectionem.

uantur. Ad hæc rubi fructus, quercus flos, & liber qui cortici subest, & tunica glandis putamini subiecta. At propter potionis eius asperitatē ne substantiam quidem ipsam assumere, sed illius ex aqua potius decocti ius propinare vincit. Rhus ipse quoq; valdè cōducit. Lentisci tenerorū foliorū succus, admodum commendatur. Polygonii succus, nō modò ad sanguinis ex ruptura fluorem, sed etiam ad omnes propemodum, & per se, et cum Lemnia terra quam sigillum dicunt, insigniter prodest. Samia quoque terra quæ aster dicitur, aduersus omnes sanguinis reiectiones, aut cum aliquo prædicto decocto potu conducit. Porri succus cū portulacæ succo æquali modo, & aceti modico, potus, sanguinis ex ruptura fluxiones pulchrè cohibet. His igitur, eorumq; similibus ad sanguinis reiectionem idoneis vtendum est: verùm commodissimum est ea ante sanguinis eductionem, & post eam, non modò semel, sed etiam sæpius exhiberi, & tunc potissimum, in quibus sanguinis reiectio continuè molesta negotium facessit.

De iis quæ extrinsecus admouentur.

Extrinsecus autem thoraci accommodentur etiā superfusiones per lanas ex rosacco, aut melino, aut myrteo cū aceti modico, aut vino austero, nō nimis veteri: immutentur autem crebrius. Nam perseueranter impositæ, non possunt non excalfieri: atque hinc rursus sanguinis commotio, & irritatio quæpiam oriretur: quapropter eas mutare conuenit. *Externa remedia ad sanguinis reiectionem.*

S. sput.

De medicamentis.

Vbi sanguis reiici desierit, dolor autem thoracē affligat, non absurdum est medicamenta applicare quę leniunt simul, & leuiter exiccant. Præcipue autem ad eiusmodi affectus conferunt, quæ ex metallicis, & aceto parantur, quale est tum Ambrosia, quod etiam crebrò parare consueuimus, tū quod à salicibus Diaiteon dicitur, & Barbara. Ad teneriora corpora, & quæ dura medicamenta ferre nequeunt, etiam Phœnecine, quod est Palmulatum, cum cera modica, rosaceo, & aceto solutum: adhæc medicamentum quod ad Mnasseum refertur: atq; ipsa iam dicta medicamenta & Barbara, & Diaiteon, si probè soluta fuerint, fiantq; sic cerata, lenia & valdè idonea tenerioribus imbecillioribusq; corporibus erunt auxilia.

De Compositis medicamentis quæ ad sanguinis ex ruptura profluuium per os sumuntur.

Quòd si & dolorem vrgere contingat, & sanguinis reiectio non cessauerit, compositis etiam vtere medicamentis, quæ & sanguinis profluuio accommodari possunt, dolorem lenire, vigilias tollere, & aluum citatiorem cohibere. Propter hoc enim medicamenta etiam multæ misturæ à veteribus inuenta sunt, vt ad diuersos casus oborientes aliàs aliud medicamentum nos quoq; applicare possimus. Cōpositio ipsorum ita habet. Thuris vncia contusa, in creta, & in tenuissimum pollinem redacta, cochleari dato ex posca, aut decocto lentisci, aut myrti, aut lenticulæ, aut succi mali punici. *Aliud.* Terrę samię drachmæ quatuordecim: tragacanthæ drachmæ

quatuordecim: amyli totidẽ: gummi drachmæ duodecim: opii drachma. Ex ſucco plantaginis, aut polygonii exhibetur, ſi febris vrget: ſin autẽ febris abeſt, ex poſca. Datur hic paſtillus non ſolùm ad ſanguinis reiectionem, ſed etiam in quibus dolor vehemens thoracem affligit, & aluus citatior eſt: item ad alia etiam multa benè facit.

Alius paſtillus ad ſanguinis reiectionem.

Terræ Lemniæ quæ ſphragis, hoc eſt ſigillũ, dicitur, thuris, amyli, terrę quę Aſter vocatur, coralli, gummi, aluminis ſciſſilis, ſingulorũ drachmæ quatuor: ſymphyti, acaciæ rufæ, ſingulorum drachmæ tres. Succo porri excipito, fingẽs paſtillos, qui ſcrupula tria ſinguli pendeant, datoq; ægris, reſpiciens non modò affectum, ſed etiam ad vires. Diſſoluito autẽ paſtillum, aut ex poſca, aut ſymphyti rubiue decocto. Hoc medicamentum eſt ad ſanguinem reprimendum, admodum vſu probatum, ipſoq; cum fiducia ad implicatos affectus vti conuenit. *Aliud.* Valde bonum. Gummi, acacię, ſingulæ vnciæ: aluminis vnciæ quatuor: decocto cotoneorum excipito, fingitoq; catapotia, & ſub lingua tenenda dato. Hoc potiſſimum confert ad eos, qui ſanguinem ex faucibus, & aſpera arteria reiiciunt. Sin autem hoc læuigatum iis etiam qui ex thorace & pulmone ſanguinem reiiciunt, exhibeas, nihil minus auxilii conferre ipſis poteſt.

Cum ſanguis exeſo uaſe reiicitur.

Quòd ſi reiectionem ſanguinis vaſe exeſo fieri, ex quibuſcunq; tandem partibus, vel pulmone, vel

Si exeſo vaſe reiicitur ſanguis curatio.

Sanguinis sputum.

thorace, vel faucibus contingat, non amplius medicamentis, aut cibis astringẽtibus admodum, aut acidis, sed potius iis qui contemperare, mutare, & alterare humoris, qui erosionem excitarit, acrimoniam possunt. Vitanda autem est sanguinis missio: nam magna ex parte corpus eorum, qui sic ex erosione sanguinem reddunt, gracile, persiccum, & habitũ eius assamentorum similem, huicq; vitio, nec non Phtisico affectui oportunũ depræhendes.

De Cibo.

Hos ptisana potius alere conuenit, quæ grana quoque habeat: similiter etiam halyca, cui nihil adsit, aut salsum, aut acidũ, imò nulla alia tenuis qualitas, sed è contrario, quæ magis implentem obturantémque ipsam reddere queant, vt amylũ frumentaceum, aut maluam. Quòd si ægri non febricitent, & lac, & tragacantha dabitur. Ex oleribus edant, quæ refrigerare, & humectare solent, vt intybum, troxymum, lactucam, et maluam. A septimo die iis qui infirmas habent vires, etiam ex gallinis, præsertim cohortalibus, pectora citra salem offerre expedit. Rarum siquidem est, non etiam calorem iis oboriri, qui sanguinem vase exeso expuent, pręcipuè qui fluxionis originẽ ex tristitia, aut curis quibusdã, aut inedia, & labore ampliore, aut vigiliis, aut distillatione tenui & acri habuerunt. Si enim horum aliquod præcesserit, non modò gallinę, sed etiam vuluula & omazum his conueniunt: itẽ pisces dura carne prędit, & Isicium ex ipsis paratum: similiter astaci quoque bis in alia atque alia

aqua cocti: item pedes suilli cocti: & omnia summatim, quæ humoris thoraci, & pulmoni influentis acrimoniã obtundere, & crassiorẽ efficere possunt. Quapropter his etiã pomacei fructus humectare potentes, dandi sunt, vt peponum caro, vua pensilis, mala non astringentia. A cucumeribus autem omnino abstineant.

Quid agendum sit in iis, qui sanguinem ob acris humoris destillationem expuunt.

Prospiciendum etiam capiti est, præsertim vbi acris influxus sanguinis reiectionem pepererit. Fieri enim nequit, vt tussis desinat, aut affectæ particulæ non exedantur, nisi acris tenuisque ex capite influxus cessauerit: id quod probè fiet, si quæ refrigerare & humectare possunt, capiti admouerimus. Ita nanque calor ipsius desinit, vt etiam acria recrementa in subiectas partes defluere nequeant. Cum enim ipsum adeo frigidam intemperiem obtineat, tam acre & calidũ influere, & respirationis vas, aut particulam aliquam exulcerare nequit. Iniiciatur itaque his in caput rosaceum, & per se, & cum frigida aqua modica, quò in altum penetret. finiet autem calorem, qui ex inferioribus materiẽ elicit, attrahit, & gurgulioni, thoraci, & pulmoni transmittit. Ad balneũ ægri ducendi sunt, cum hoc agendum est, rosaceumq́;, vel oxyrrhodinum frigidum superfundendum, & in solio etiam si maximé calidum esse contigerit, frigida aqua pro ratione intemperiei superantis, capiti superiniicere modera-

Sanguis ex acri Catharro profluens

tè oportet. Verùm hoc agere conuenit, in quibus sanguinem è capite deferri considerauerimus: item in quibus sanguinis sputum ex gingiuis ob humorem acrem exedentem accidit. Hi ipsi admonendi sunt, vt in ore contineant rosaceum, aut lentiscinum, aut poscam: item collutionibus vtantur ex alterco, & radice solani, aut sempuiuo, aut rosis, aut hydrorosato, & horũ similibus. Ego itaq; in hunc modũ curandos esse censeo, qui destillatione ob calidam intemperiem laborant, & sanguinem expuunt, quód humor qui è thorace fertur, acris sit, & erodens. Miror autem quomodò Diuinissimus Galenus nullo humectante, & refrigerãte medicamento vsus sit, sed contra statim ab initio siccantibus, & calefacientibus: etsi causam reiectionis, quæ ob erosionem fit, accuratè nouerit. Si igitur hęc ita habẽt, an non etiam præstaret efficienti causæ resistere, & potius humectantibus refrigerantibusq́ue statim inter initia vti? deinde ita, si copiam quoque vitiosi humoris esse suspicetur, vacuare per ea quæ acribus, & biliosis recrementis purgandis sunt idonea, & non adhuc intemperatum caput reddere, & ea quę in thorace sunt, acriora efficere, tum Theriaca, tum Thapsia, tum columbarum stercore, & balneis siccis vsum, vt ne paucissimum quidem oleum capiti iniici permittat, neque corpori? Hæc enim omnia acrem qualitatem adaugent, & erosionem magis intendunt quàm curent. Nam quæ contemperare, & lenire possunt, immoderationémque rodendi, & exedendi particulas prohibere, etiam

Galenus notatur.

tussim mitigare poterunt, atque omne temperatum conseruare. Quid autem corpori, quàm hoc, est præstantius? vbi nanque temperatum totum euaserit, & acrimoniam influxus abiecerit, etiam iis quæ celerrimè erosionem lenire possunt, modicè siccãtibus, & ad cicatricem ducentibus vti licet. Ego sanè noui frequenter me sine Theriaca aliisq; preciosis antidotis multos curasse, lenibus vsum medicamentis, & præsertim lapide Hæmatite. Vsus autem eo sum in his, qui largius sanguinem reiiciebant, cum succo mali punici, & granis, vel cum succo polygonii. in quibus autem sanguis non copiosè euacuabatur, etiam ex aqua sola tepida. At læuigare ipsum curiosè oportet, vt in tenuissimum puluerem redigatur, sitque aëreus, & vento persimilis. Dedi ex eo scrupula quatuor, & paulò amplius minúsue. Exhibui etiam iis, qui pus expuere inceperant, ac mirum est, quomodo vlcus exiccarit sanaueritque, vt non amplius pus generaretur, neque æger à tussi infestaretur. Spectaui autem & alium quendam ex his quibus vas exesum erat, non modò particulas quasdam ex faucibus, sed etiam asperam arteriam expuentem, ac mirum, quomodo in hoc quoque lapis hic maximam efficaciam indicauerit. Nam & hic curatus est, nobis non admodum etiam sperantibus. Exhibui autem ęgro potui medicamentum frequentius, vt commodius distribueretur. Quare cũ crebrò ipsum bibisset, tandẽ sumere ipsum fastidiuit. Excogitaui autem huiusmodi rationem, redactũ in

Lapis hæmatites.

Reiectio sanguinis curata sæpius Hæmatite.

tenuissimum puluerem panniculo lineo imposui, & diligenter ipsum vndiquaque constrictum, colligatumque in poculo, quod vinum odoratum modicum haberet, suspendere permisi, idque per totã noctem iam inde ab ipso vespero: extraxi autem tenuem aëreamque eius partem, vt æger solam vini qualitatem perciperet. Ex hoc bibere, quantum manè libenter habebat, ei præcepi, atque hoc sanè agendo, bibendoque continuè sanitatem recepit. Hoc autem morbo liberatus, idem præseruationis causa facere pergebat, bibebatque donec etiam corpore probè permutato, consueta agendo viribus se constare sentiret. Hæc de lapide Hematite hactenus à me visa, & vsu comprobata conscripsi: item quòd medicamenta calefacientia, vel siccantia, & acriora iis, qui sanguinem, aut pus ex destillatione propter calidam intemperiem expuunt, offerre non oporteat, sed lenibus potius medicamentis ad curandos eos sit vtendum. Quòd si Hæmatitis lapis alicui non suppetat, vtatur Armenia bolo præstantissima, aut Samia terra, aut Lemnia, quæ sphragis, hoc est, sigillum dicitur, si sit germana. Qui enim nunc lutum macerant, deinde pastillos formant, tanquam Lemniam sphragidem medicis exhibent. Hi autem successu eius frustrati, antiquos tanq̃ de eo mentitos accusant. Sunt & alia medicamenta simplicia, & composita, quibus ii curiose vti debent, qui siccam, & acrem qualitatem sustinent. Quamuis enim tantum nõ possunt opitulari, quantum Hęmatitis, tamen erosionem adhuc latius ser-

Bolus Armenus.

Terra Lemnia.

pere non permittunt. Porrò exhibeas etiam ęgro illa, vt longiore tempore viuere possit, qui non admodũ à morbo afflictus sit, & debilitatus. Quin nec hoc exiguum beneficiũ est, robur aliquod ęgro accõmodare, & ne quid deterius experiatur. Quid igitur dixerit aliquis, quando medicamentò ex viperis vtendũ erit? Pronunciamus igitur manifestò illis rectè exhiberi, quos ob frigidã intemperiẽ nõ autem salsam qualitatem præpollentem destillatio infestat, & id quod influit, frigidũ, pituitosum, non autem salsum apparet. In his enim Theriaca etiam vti præseruationis gratia alienum non est: item iis quæ extrinsecus exasperare, & vellere cutem, siccareq; possunt, vt ne particulę fluxionem experientes, validamq; adferentes tussim, interdum rupturã quoq; pariant. Ego itaq; noui me cuidam taliũ, qui eiusmodi fluxionem in thorace etiam ex frigida intemperie sustinerent, candenti quoq; ferro in capite vti pręcepisse: ac cũ ęger id prompte fecisset, mirum, quomodo omnia simul cessauerint, & copia quæ influebat, humida, & tussis. In posterum verò æger à fluxionibus in thoracem liber, ac immunis permansit. His sunt aquæ calidę naturales vtilissimæ, quemadmodũ etiam illis, qui ex calida intemperie destillationem sustinent, aduersæ, & omnia, vt prædictum est, quæ calefaciunt & desiccant. Præcaueant aũt omnes, qui sanguinẽ expuerunt, vt ne rursus in eadem incidant, ambulationẽ largiorem, corporisq; exercitiũ, exclamationẽ, iracundiam, copiosiorem venerem, esum apii, quod vocatur Ma

Theriaca quãdo vtendum in reiectione sanguinis.

Aquæ naturales reiectioni sanguinis quando aptæ.

Purul.

cedonicum, aut ſalſamentum, aut caſeum veterem. Hæc enim maximè iis qui ſanguinem exeſo vaſe reiiciunt, inimica: quemadmodum rurſus ſatietas, cruditas, vinum meracum, cibi flatulenti, indignari, pondera manibus attollere, & ventrem cohibere, vel conſuetas ſanguinis euacuationes, omnibus quibus ob rupturam ſanguis reiicitur, aduerſantur. Inſolatum verò, & in calida domo conuerſari, aut caput largius in aquam calidam intingere, aut inungere, aut ipſum contegere, illi potiſſimum deuitent, quibus ſanguis ex naribus, aut per palatum copioſus erumpere ſolet. Pari modo etiam quibus ore vaſis adaperto ſanguis erumpit, caueant balneum magis continuum, ebrietatem, & calidiores cibos. Omnes autem lacte vtantur, molliq; & recenti caſeo, præſertim caprillo, aut bubulo. Neq; enim medicamentum, aut cibus, aut aliud quidpiā adeò accommodum ipſis eſt, aut vtile, atque lac. Et qui per initia ſolo ipſo conſtāter longiore tempore vſi ſunt, omnes in totum conſanuerunt. Noui autem quendam, qui cum toto anno ipſum & bibiſſet, & comediſſet, interim cum frumentaceo aliquo, aut ſimilagine, aut libo ſuminali, aut halyca, aut lente, aut panico incoquens: cúmq; ita agendo à vino abſtinuiſſet, liberatus fuerit, & puris ſputu, & ne poſtea in phtiſim inciderit. Tantum etiam de ſanguinis reiectione dictum à nobis ſit, putóq; abundè ſufficere.

Lac reiectioni ſanguinis idoneum.

DE PVRVLENTIS, CAP. 2.

QVoniam verò poſt ſanguinis reiectionem pu

ris sputum, magna ex parte interuentu inflam- *Purulenti.*
mationis secundum Hippocratis sententiã comitari solet, necesse est nos cõmunionem orationis sequentes de inflãmatione, quæ in pulmone, & particulis respiratoriis constituitur, pertractare.

Signa, cum inflammatio in pus conuertitur.

Omnia in vniuersum indicia suppurationis talia existunt: Febris vehementior q̃ antea: rigor præter rationé: & grauitatis potius q̃ doloris multi sensus. *Puris signa*
Vbi hæc tibi apparuerint, naturã materiem subiectam in pus mutare scito: & si quidem facultas efficiens robusta fuerit, etiã pus non adeo viscosum reperietur, & vomicam tunc intra thoracem circa decimum quartũ diem erumpere. Sin autem crassius quoq; pus vltra dies prædictos inuentum fuerit, & ægri vires infirmiores, etiã circa quadragesimum, aut sexagesimum, & longius vomicę eruptio expectanda est. Summatim pro copia, & qualitate materiæ, ægriq; viribus vomicæ eruptioné futuram ex pectato. *Vomicæ eruptio.* Et si quidem intra thoracem pus illapsum, diutius intus manserit, & nõ fuerit vsq; ad quadraginta dies expurgatum, vt Diuinissimus ait Hippocrates, in Phtisim peruenit, pulmone ipsis antea puris acrimonia exulcerato, & computrescente. Internosci autem debet locus affectus, si æger interrogatus dicat, dextram thoracis partem esse calidioré, magisq; grauitatem sentire, tanq̃ aliquid ex ea pendeat, quando in alterum latus inclinauerit.

De victu.

Victus igitur omnibus purulentis varius conue *Victus purulentorum*

nit pro diuersitate puris eius quod expuitur, & crassitie ipsius & tenuitate, item pro vomicæ eruptionis modo, adhæc pro particulæ ipsam compræhendentis natura, & ægri viribus, aliis aliter transmutatis, si id quod expuitur, succosum fuerit. Qui igitur biliosum pus expuunt, his etiã cremor idoneus est ptisanæ, si supersorbeatur, cremórque auenæ. Si vires imbecillæ sint, cremor halicæ, aut typhæ, aut zeæ: sin autem nihil eiusmodi fuerit, neque aluus citata, etiam succus amygdalarum, vel per se, vel cum prædictorum cremorum aliquo mixtus. Aluo autem citata nihil prorsus exhibeatur ex iis, quæ amplius ipsam irritare possunt, neque potus, neque cibus eiusmodi. Nam id genus affectibus aluum fluxione tentari difficile est: quare etiam cremor ptisanæ plus quàm amygdalarum, item mulsa, decoctum dulcis radiculæ, iridis, & fœnugræci, nec non oxymeli magis quàm omnia alui fluorem citat. Habet enim aliquid quod etiam intestinum abradat. Iuscula autem ex aqua tepida, aut halycæ, aut similaginis, nisi admodum febricitent, exhiberi magis expedit. At cum sputum fieri crassius, & biliosum abiecisse, nec non reiectioni contumax fieri incepisse depræhendis, tunc rursus ad aquosam mulsam, aut apomeli transire conducit, exhibendo ipsum paulatim, & non vniuersum. Vsus namque ipsius innoxius erit, & plurimum iuuare poterit, magisque si etiam pus quod expuitur, fœdi odoris, & sordidum fuerit. Sin autem tale illud esse appareat, fœnugræci cre-

morem cum palmulis pinguibus decoctum dare confert: horum inopia ficus quoque ſiccas modicas incoquere. Etenim & humorem ſimul egregiè proiiciunt, & eductioni facilem reddunt, nec non etiã quæ vlcus inflammant, leniunt. Cõſtat autem palmulas, aut ficus ſiccas in tertio fœnugræci iure incoquendas eſſe. Præſtat, ſi etiam mellis paulum admiſceas, vbi cremorem exhibiturus es. Hũc quidẽ ante cibũ potius dato: mulſa verò quouis tempore exhibita nihil ægrum offendit.

Viribus infirmis quid agendum ſit.

Vires quoque maximè attendendæ ſunt. Nam ob earum imbecillitatem accidit, vt humor ęgrè reiiciatur, dum ipſæ, quæ in thorace hærent, exprimere nequeunt. Cura igitur ipſarum habenda eſt maior, iniiciendo ptiſanæ cremori aut columbam, aut pullum. Exhibeto autem ægris etiam gallorum teſticulos, vt ne vires deiici permittas. Imbecilles enim in valde facilibus quoque concoctu diſtribuendis, & probè conficiendis, laborant. Quia verò ex facili coquuntur, & ventrem ipſi perturbant, habẽt autem nonnihil etiam quod ſtomacho aduerſetur, aſſos exhibere conuenit, vt quod ſeroſum in eis eſt, effluat: id quod probè fit, ſi quis ipſos, dum aſſantur acu pungat. Sic etiam cerebella porcellorum aſſa præbere ſatius eſt, ſale modico ipſis aſperſo: quoniam & ipſi ſtomacho aduerſantur, ventremq́; perturbant. Quare iis qui vires habent infirmas, ſolis ipſi exhibendi ſunt: præterea anſerũ alæ, ſuum vngulę, halyca cocta cũ amygdalis, piſtaceis, vuis paſſis, et

Vires imbecillæ victũ mutant.

quæ alia probè nutrire ægros possunt. Auctis autem viribus contrà, ad solidiorem cibum transeundum est. Quòd si diuturnior affectus fuerit, & corpus totum alimentum non sentiens contabescere manifesto incæperit, neque thorax multũ puris contineat, etiam solum ipsis lac dari debet, si non vehementer febricitent: si enim multo infestante calore exhibeatur, non item nutrire, aut humectare poterit. Nam ab eo quod prȩter naturam est, vincitur & in alienam, corruptricéque qualitatem mutatur. vbi calor febrilis moderatior euaserit, lac ipsis exhiberi debet.

Quale lac, & quando offerendum sit.

Purulentis lac quando dandum.

Lac asininum.

Equinũ lac.

Sin id quod reiicitur, expurgatione adhuc indigere tibi videatur, & non modò sordidum, & fœdi odoris existat, asininum omnibus aliis antecellit: quippe etiam eò quòd probè purgat, omnia vincit. Item equinum ipsis propinandũ est, quod asinino ad omnia sit persimile. Quare etiam ægrè spirantes eo adiutos subinde conspexi, cum oportunè esset datum. Omnia enim, quæ pulmonis cauernis infixa sunt, reiectioni reddit morigera. Adiectum autem est [oportunè] vt, cum hos febris non infestat, neque accessionis tempore exhibeatur. Quòd si ægri horum animantiũ lac nolint assumere, dabitur ipsis secundo loco bubulũ, aut caprillum. Etsi enim lac horum non adeò purganté vim obtineat, tamen nutriendo amplius quiddam aliis præstare potest. Porrò ne lactis potio ægri ventriculũ corrumpat, satius est ipsum suprà carbones incoquere: sic enim

decoctio bonam serosi partem auferet, vt etiam ipsum ad ventrem retinendum magis quam alia efficax euadat. Sin autem calculos fluuiales candentes excussósque, vt puluerem non contineant, iniicias, aut ferramenta eodem modo ignita, cõmodius adhuc, & vtile efficies. Cæterũ variis modis lac ipsum comedant, interim cum similagine, aliàs cum libo suminali, aut oryza, aut halyca cum ouorũ luteis. Sic enim appetitus quoque conseruabitur, & vsus lactis, qui omnia potest, fastidiosus non erit. Etenim vlcus purgare, carne obducere, & totum corpus plus quàm vniuersa, nutrire poterit.

De Pane.

Panis offeratur textuaceus calidus, si id quod expuitur, humidum valdè, & aquosum existit. Sin autem contumax ad reiectionem fuerit, etiam in vinum dulce, aut mulsum intingent: si febris vrget vehemens, in hydromelum, aut mulsum. sin autem ægri dulce fastidiãt, etiam quædam tenuia vina, aut Sareptinum, aut Cnidium, aut Sabinum sincerum, aut Adrianum ex tepida propinabitur, si illi maximè etiam siticulosi sint, & sicci. *Purulentorum panis.*

De oleribus.

Olerũ radices quidem iniectæ purgare pus, & crassius reddere poterunt. Sumantur autem radices porrorũ ex vino, deinde ex mulso bis percoctorũ. Assumatur etiã Sinapidion dictum ante cibũ. Si crasũ & copiosum pus appareat, ab omni oleraceo nutriméto abstinere cõfert, eò q humidũ ipsũ sit & recrementitium. Sin autem ægri libẽter assumant, etiam brassicam percoctã, & palustrem asparagum, *Purulentorum olera.*

præsertim agrestem comedant: magis enim proficit. Quòd si nihil huiusmodi fuerit, æger auté vehementius siccum, aut biliosum, aut salsum expuere videatur, necesse est humidiore vti cibo, & magis inter olera intybo, vel malua. Etenim cum lubricitaté habeat, arteriam lęuiget, lentore blanda sit, & mediocriter extenuet, sputum ad reiiciendũ facile reddit, præterquam quòd corpori etiam temperiem conciliet. Finita autem febri, vel etiam imminuta, refrigerantibus vtendum non est: quippe ad sputũ emoliendum educendúmq; in eiusmodi victu diu persistere non expedit.

De auibus.

Aues purulentis aptæ.

Ex auibus comedant ægri gallinam cohortalé, phasianos nõ pingues, perdices similiter, attagenas turdos, & alios rurales passeres ex decocto. Nã iura vlcera magis detergent, ventremq; humidiorem efficiũt, & febres intendunt: verùm cum omnes nõ diu eiusmodi cibum tolerent, pro viribus laborandum est, vt neque multum olei, neque salis iniiciatur: ea verò quæ ad vsum præsentem conueniunt, iusculis misceamus. Si namque sanguis, qui expuitur, sordidus fuerit, etiam mel & porrum adiiciendum est. Sin autem purus tibi appareat, tunc ex glãdibus quoque castaneæ, & libum suminale, aut halyca, aut similago indetur: quemadmodum si etiam vlcus esca, vel adiectione opus habeat, cibo misceatur lens item Aegiptiaca excorticata, vel brassica percocta, vel quod ab Alexandria adfertur phasiolum exiguum, vel quod dicitur zyzola, vel panicũ.

De Piscibus

Inter pisces præponantur, si quidem vomicæ fa-ctæ rupturam promouere voluerimus, & id quod expuitur, fœdi odoris sit, & sordidum, indigeatque repurgatione, pisces muria cōditi, & præcipuè quę Encathera dicitur, semel, aut bis loco medicamenti dari debet. Nam si quis immo oderatins ipsis vtatur, magis os vasorum adaperit, & humidiora [excrementa] efficit. Quòd si nullum tale fuerit, sed biliosum appareat, ab omnibus quidem salsis cibis cauendum est: edant autem maximè omnium saxatilem piscem ex iure, aneto tantū assumpto. Sin autē crassum & viscosum id quod effertur, existat, pręterea nausea etiam quædam ægrum torqueat, ex oxymelite decoctio parabitur. *Pisces purulentis accōmodati.*

De Testacea cute præditis.

Alimentum ex testaceis non valdè iis, qui in thoracis regionibus vlcus habent, & pus expuunt, vtile existit: tamen cum salsus humor est, & biliosus, tunc pectines, aut buccina, aut astacum, aut locustas dare nō est alienū. Sin autem sordidū [vlcus] fuerit, & paulatim [pus] efferatur, eò quod perfecta eruptio circumfusi humoris facta non sit, etiam erinacium modicū sumere non prohibeto. habet enim aliquid, quod & aperire, & repurgare potest.

De leguminibus.

Inter legumina ptisanam, quæ vim habet abstersoriam, similiter & auenam, febricitantibus quidē rectè dari constat. sin autem calor non infestet, etiā halycam quę habeat aut pistacea, aut amygdala, aut

vuas passas, aut nuces pineas. Si vlcus sordidum & fluidum appareat, fabas quoque, aut phasiola, aut lentem interim perse, interim verò cum ptisana decoctam optimè nimirum exhibes, quemadmodum prædictum est, febri in totum propè finita.

De fructibus pomaceis

Fructus pomacei purulentis non vtiles.

Quòd huiusmodi affectibus fructus pomacei admodum vtiles sint, non medicis tantùm, sed etiã omnibus idiotis est in confesso. Veruntamencum cibi quoq; fastidium ægros comitatur, paulo deteriora ex pomis deligere cogimur: quare etiam mala, & pira admodum matura, cucumerum medullam, aut peponem, si febris potissimum, aut sitis affligat, sputumq; biliosius inueniatur, exhibere commodum est. Nam medulla peponis nonnihil abstersorium obtinet.

De bellariis.

Bellaria purulentis apta

Bellariorum cibus vtilis est, vt qui thoracis affectibus abstergendis vim quandam habeat idoneã. Itaq; amygdala, aut pistacia, aut vuæ passæ, aut nuclei pinei, & quæ ex his conficiuntur placentæ, assumantur: verũ nõ copiosius ex his cibus dari debet. Nam etsi abstergere possint, ægrè tamẽ concoquuntur, & propter oleosam ipsorum partem [alios] cibos in ventriculo corrumpunt. Tantũ etiam de victu ipsis idoneo, dictum esto: deinceps autem persequi oportet, quæ item medicamenta composita, iis qui pus in thorace habẽt, benè sint accommodata. Dicta igitur sunt vniuersa propè, vbi de tussi ægimus, plurimaq; illic scripta antidota reperies, purulentis quoq; efficacia. Sed hic etiam eorum mẽ

tionem faciemus, quæ propriè ad purulentos cōue niunt, ita vt prius simpliciora auxilia exponamus, deinde sic composita quoq; in memoriam reuocemus. Hyssopum igitur cum melle benè facit: similiter etiam thymum, aut iris contusa, aut erui fricti ex butyro, aut pulegium, omniaq; hæc seorsim contusa, aut cum melle mixta, si exhibeantur, benè faciunt: nam generosè repurgant.

Purulentorum medicamenta simplicia.

Ad purulentos

Ad omnia thoracis vitia, & eos qui tabe detinentur, quibusq; arteria affecta est, admodum salutare & suaue medicamentum est, quod sequitur. Cinamomi, mirrhæ, singulorū drachmæ quatuor: thuris drachma: dulcis radiculæ sescūcia*: tragacāthæ vnciæ sex: nardi Indicæ drachma: ammoniaci drachmæ quatuor: croci drachma*: melle excipito.

Composita purulentorū remedia.
* in alio, vncia
* in alio, drachmæ duæ.

AD EA QVAE IN THORACE HAERENT ET OMNIA RECREMENTA. CAP. 3.

NVcem pineam, quæ copiosam resinam peculiarem sibi circundatam habeat, cū marrubio recenti coquito: deinde mellis modicum decocto misceto: et rursus hoc vsque ad melleam crassitiē incoquito. Ad thoracis pulmonisq; affectus vti or.

AD PVRVLENTOS, PHTHISICOS, ET EOS QVI ex pulmone, aut thorace, aut membrana septi transuersi, feculenta & sordida expuunt, item ad eos qui iā Phthisim sentiūt, optimū præsidiū: habet autē in hūc modū. CA. 4.

SEmperuiui succi, passi Cretici, mellis Attici, singulorum drachmæ duæ*: vrticæ seminis con-

Puncl.

tusi hemina: cucumeris satiui hemina: cupressi seminis vncia. Omnia simul vsq; ad dimidias coquito, sorditiesq; proiicito, iuri decocti picis liquidæ vnciam addito, coquitoq; ad mellis spissitudinem: nec nõ nardi Syriacę drachmã admisceto: thuris drachmas tres: croci drachmas duas: piperis albi drachmas duas. Fabæ instar lingendum dato. Quòd si affectus prædicti vehementer increscant, & intendantur, nucem pineam torridam adhuc probè contusam, coniectamq; in ollam recentem, aquę quod satis est ei superfundẽs, incoquito vsque ad tertias, & percolato iure in vicem reliquæ aquæ vtitor.

Antidotum valde efficax ad stomachi fluxionem, & eos qui difficulter glutinosa excreant, tussi laborantes, & Peripneumonicos: opitulatur celeriter etiam sine noxa

Diaprassiu antidotum.

Croci, folii, singulæ drachmæ: marrubii, iridis, piperis albi, pulegii, hyssopi, singulorum drachmæ duæ*: erui farinæ sextarius: amygdalarum amararum sextarius: mellis exquisiti sextarius. Vtitor vt longe optimo remedio.

**In alio tres.*

Antidotum dia prassiu, hoc est ex marrubio, optime humores thoraci infixos, omniaque vt prius, repurgat

Hyssopi, marrubii, pulegii, calaminthæ, singulorum vnciæ duæ: dulcis radiculæ vnciæ tres: scillæ, helenii, singulorum vnciæ duæ: nucum pini tantũdem. Triduum aqua macerato, coquitoq; ad tertias, melle adiecto vsque ad crassitiem incoquito Tantum etiam de medicamentis, diuturna thoracis, & pulmonis vitia repurgantibus. Scire autem licet, post purgationem vlcera studiosè siccanda esse. Nã vbi recrementis libera fuerint co alescunt, & carne

replentur. In posterum his conueniunt aëris mutationes, nauigatio, & naturalium aquarum vsus, si sint corpulenti, & non immodicè à morbo extenuati. Tunc enim præterquam quòd nihil iuuantur, etiam magis à siccante offenduntur. Quare satius est dulcibus vti balneis, vnctione, oleo Sabino, & adipe. Ita namq; ex eiusmodi vniuersis particulas infirmas, et extenuatas, præcipuè si lactis potu vtātur, recolligunt reficiúntque.

DE AFFECTIBVS ORIS VENTRICVLI, CAP. 5.

OS ventriculi, quod sanè etiam stomachum, quidam autem veterum cor appellarunt, vbi offensionem acceperit, infinita & varia accidentia hominibus inferre solet. Nam morbum Comitialem, conuulsiones, grauem soporem, qui caros dicitur, tristitiam intempestiuam, metum, Melancholiam, alienam appetentiam, cibi fastidium, nauseamq́;, vomitus, ciborum corruptiones, intestinorum tormina, vteri & vesicæ dolores, interim etiam vigilias, dolores, desipientiam, curas intempestiuas, & extremorum frigiditatem inducit. Adeo est sensile, vocátque in doloris consortium, vicinitate quidem, cor: cognatione autem, cerebrum. Quoniam igitur stomachus talium, & tot vitiorum autor efficitur, obseruandum est, quinam stomachi ipsius propriè sint affectus, qui verò per accidens. Vbi hi accuratè distincti fuerint, ad curationem ita veniendum est. *Oris ventriculi affectus*

De frigida intemperie.

Ventriculi intemperies frigida.

Frigidam oris ventriculi intemperiē manifestò licet inde cognoſcere, ſi ęger non ſitiat, appetatq́ue magis cibos, q̄ potus. Si verò non ſolùm qualitas, quæ offendat, ſed etiam humorum quorundam frigidorum intēperies exiſtit, omnia ſanè eadem ipſis accident, quæ in frigida qualitate eueniunt: præter hæc autem etiam alia. Etenim in hac ægri vomunt pituitam, & cum cibum aſſumunt, retinere nequeunt: poſt vomitum ſtatim alium appetunt, quemadmodum canes: quare etiam tales caninum habere appetitum dixerunt. Hac igitur ratione ſiue intemperies quędam frigida ſola os ventriculi offendat, ſiue etiā copia materię, caninū quoq; eſſe appetitū ſtatim licet internoſcere. Quoniā verò nō vna quędam cauſa caninū appetitū efficit, ſed diuerſæ, nempe frigida intemperies, vt diximus, & humor pituitoſus, qui in ſtomacho cōtinetur, multaq; admodū caliditas, & retētricis in toto corpore facultatis imbecillitas, internoſci antea debet, quæ prior immoderatā nunc ciborum appetentiā pariat. Nam curatio inueniri nequit, niſi cauſa morbi effectrix prius ſit comperta. Si igitur immoderatum ciborū deſiderium ex multa caliditate oriatur, contraria magis iis qui ob frigiditatem immodica appetunt, euenire videntur. Neque enim ſiti carent, neque acidum humorē vomunt, quippe immoderata caliditas tale quid accidere non permittit, vt quę omnia facilè in vaporem diſſoluat, & latenti perſpiratu extenuet, digeratq́ue: vnde etiam aluus his magis aſtricta

Caninus appetitus.

est quàm citata. At iis qui ob retentricis in vniuerso corpore facultatis infirmitatem laborant, cibi minimè cocti, copiosi, & subindè alterationem nõ experti, excernuntur. Quare etiam tales continuis illorum corruptionibus laborant.

Curatio canini appetitus ex frigiditate prouenientis.

Qui igitur ob frigiditatem, aut pituitæ abundantiam immoderatius appetunt, curabis nimirũ contrariis vtendo, nempe calidioribus, præsertim vino mero, cibis pinguibus, & omnibus oleosis: phasianorum quidem femoribus, & carnibus suillis. Hæc enim comesta prius exaturant ipsos, & immodicam eorum appetentiam obtundunt, vt in posterum copiosiorem cibum nolint assumere. *Appetitus canini ex frigiditate curatio.*

Curatio canini appetitus ex caliditate nascentis.

Quòd si canina cibi cupiditas, ob multam caliditatem ægros teneat, vinum quidem ipsis dandum non est, sed cibi qui ægrè conficiantur. His namq; calida valdè inimica sunt, vt piper, & quæ ex eo parantur, hydrogarum, conditum. Alia verò, præterquàm quòd refrigerant, etiam difficulter confici possunt, vt omazum, vuluula, & vaccarum pedes. *Caninæ appetentiæ ex calore curatio.*

Curatio canini appetitus ex retentricis facultatis imbecillitate.

Sin autem ex retentricis facultatis imbecillitate nascatur, omniq;, vt ita dicam, intemperie, vbi notaueris antea quæ causa offendat, tandem ad curationem congruam venito. Nam astringentia semper offerre velle, ad indoctos medicos pertinet. Maximè igitur ob frigidam intemperiem retentrix facultas dissolui consueuit, atque ideò aduersus hanc magis insistendum est: interdum verò *Appetitus caninus ex ĩbecillitate retentricis facultatis.*

verò etiam ob ſiccitatem retentrix facultas deiici-
tur, éſtque ipſa curatu difficilis.

Curatio retentricis facultatis ex frigiditate infirmæ.

Facultas retentrix infirma.

Si igitur frigida intemperies negotium ventriculo faceſſere, ex iis indiciis, vnde eam internoſci debere diximus, appareat, patet omnino calefacientibus eſſe vtendum, non modò cibis eiuſmodi, ſed etiam medicamentis. Conueniti gitur ipſis inter olera quidem, braſſica percocta ex vino, comeſtíque: nec non cinara, caulis & rapa ſimiliter: ex frumentaceis, polenta, puls, halyca cum vino, typhe, olyra, zea. Inter aues, perdices, attagenæ, anates. ex carnibus paucæ, vt caprina, & leporina. Fructus autem pomaceos maiori ex parte deuitent. Inter bellaria verò vuas paſſas, vt maximè ſalutares aſſumant: reliqua omnia repudient. Victus igitur, vt breuiter dicam, talis eſto. Porrò vnctiones, & epithemata accommodentur, quæ cōſtant ladano, maſucha, myrrha, aloë, & abſynthio: potiones autē quæ ex ſpicanardi & rheo fiunt: item quæ ex malis conſtat, gingiber recipiens: adhæc antidotū Eſdra, & Theriaca potiſſimum. nam ipſa omnium maximè eiuſmodi affectus cōcoquere, & ſanare poteſt. Ex balneis conueniunt, quæ aërem calidiorem, & ſolium habeant: reliquo verò tempore procedēte, & morbo iam decreſcente, etiam naturales aquæ calidę ad perfectam liberationem adhibendę, prę ſertim quæ mediocrem habent aſtrictionem. Exercitia his ſunt vtiliſſima, geſtationes, nauigatio, & longa peregrinatio. Hęc enim omnia totum corpo

ris habitum in pristinum statum recolligunt, corroborantque, vt alimentum probè continere, & concoquere possit, moderatosq; cibos appetat.

Curatio retentricis facultatis ob calorem imbecillæ.

Panis igitur in his commodissimus est, si ex mero assumatur: item oua dura circa horam tertiam assumpta, inter olera, intybus, lactuca, & malua, ex auibus gallina cohortalis, nō admodum cocta: anserum præsertim alæ & pectora: item phasianorum: reliqua autem omnia deuitent. Ex piscibus edant dura carne pręditos, vt orphum, glaucum, ceridem, cuculū, octapedem, & sepias. Ex testaceis, astacos, buccina, pectines, & cochleas. Ex leguminibus phasiolum, fabam, oryzam. Ex fructibus pomaceis mala dulcia, citria, vuam dura carne præditam, peponum carnem, cucumerum medullam, sycomora, duracina, & persica. Item balineæ dulcis aquæ conferunt: nam naturales his sunt inimicæ. Tantum etiam de retentrice facultate à calida intemperie affecta.

Retentricis facultatis ob calorem imbecillę curatio.

DE GRANDI FAME QVAE BVLIMOS GRAECE DICITVR, CAP. 6.

BVlimos Græcè dictus, vt etiam nomen indicat, magna est fames. Fit autē, vt ratio subindicat, ab immoderato oris ventriculi calore, & imbecillitate, vnde nisi alimentum immodicè assumant ægri, animo deficiunt, conciduntque. Hoc igitur cū etiam plærique idiotæ sciant, statim iis quæ odorē mouent, vtuntur ad vitalem facultatem, quæ digeritur, recreandam recolligendamq;. Ex iis autem,

Bulimos

Bulimi curatio.

Boui.

quę odoratu mouent, panem potissimum vino imbutū, carnes porcinas assas, hædinas, & summatim ea quæ nidorosum odorem habent, & benè conditū offerant. Continent aūt eorū extrema, & pungunt vndiquaq;, aures perfricant, & maxillas: ex capillis attrahūt. Reuersis ad se, & defectione animi finita, panis vino imbutus ante omnia dari debet: deinde sic etiam alii cibi. Reliquo tempore celerius nutrire, & quicquid ægrè mutatur, conficiturq;, ipsis exhiberi oportet: nec non quod refrigerare, & confirmare potest. Ab eiusmodi nanq; adiuuantur, & temporis processu ad bonam temperiem reuertuntur. Nonnulli etiam opium grandi fame laborantibus cum aqua frigida exhibuerunt, vt excedentem calorem restinguerent. Verum talia vos cauere adhortor: cibis autem qui ęgrè elaborantur, mutanturq;, potius vtamini. Noui mulierem quandā, quę cum multa & immodica assumeret, omniaq; concoqueret, & nunq̄ saturari se diceret, rosionem verò in stomacho experiretur, & capite doleret, medicamentū purgans accepit: erat aūt id Hiera. Facta igitur euacuatione vermē proiecit, qui longitudine duodecim cubitos, & plures habere putaretur. Atque tūc immoderata, & furiosa appetentia conquieuit. Innotuit igitur non Bulimū, sed bestiā fuisse, quæ ad cibum sumendū cōpelleret, omniaq; cōsumeret.

Historia mulieris, quæ vermen proiecerit.

Ruck. putat διακολοκυνθίδος

Plin. lib. 11 cap. 33 30 pedum lumbricum [illegible]

DE CIBI FASTIDIO QVOD GRAECI ANOREXIAN APPELLANT, CAP. 7.

Cibi fastidium.

Sciendum est cibi quoq; fastidium, aut ex intemperie quadam, aut humoribus in stomacho con-

tentis excitari. Necesse igitur est vnum è tribus perficere, aut humores euacuare, aut cōtemperare, aut mutare, & cum ipsi crassiores existunt, extenuare. Quapropter ipsos aut vomitu, aut per aluū euacuabis: si itaq; ęger ad vomitum procliuis fuerit, per superiora. Maximè verò ad huiusmodi remedium confugiendum est, si humores tenues, & non admodum crassi fuerint, videanturq́; adhærescere.

Quomodo vomitus sollicitari debeat, quibus humor tenuis, & biliosus in stomacho continetur.

Quòd si humores noxii per vomitus euacuandi tibi videātur, caue ne medicamentis ad vomitū ciendū efficacibus vtaris, sed humectantibus potius cibis, & potionibus, vtpote copiosa aqua tepida, idq́; frequenter. Sic namq; recrementitius humor facilè supernatabit, educeturq́;. Etenim mulsa etsi vomitū moueat, tamen in eiusmodi ipsa vitari debet, vt quę intemperiē aliquā latentem corpori insinuet: quare rectius ages, si tepida sola vtaris. Sin aūt ægrū quoq; luteis ouorum, aut cremore ptisanę nutrias, priusq̄ tepidā exhibueris, deinde exiguo tempore interposito ita vomitū potius prouocaueris, is sine noxa erit, & vtilissimus. Eo sanè modo vomitus, si æger ad illū inclinatior fuerit, accōmodari debet: sin aūt difficulter vomat, cauendū est ne stomachus plurimū vellicetur, vel ad id cōpellatur. Nā si largius vellices, distendásq;, magis appetitū subuertes. Satius igitur est in eiusmodi materiam ad ventrem prouocare, humectādo primū liberaliore, & tēperato cibo. ita nanq; materia purgantibus promptè obedire poterit. At medicamentū aliquod pur-

Vomitus quomodo sollicitetur.

gans ex iis quę corroborare possunt, paulatim exhibere oportet, vtpote Picrã, aut vnũ ex his antidotis, vel quod malis cotoneis constat, vel quod rhodomelite, cum sint medicamenta absq; noxa, & stomacho idonea. Ne autem ipsa apud alios querere grauemini, descriptiones eorum hic quoq; exponendas putaui. Habent porrò in hunc modum.

Medicamentum dia melon.

Medicamẽti purgãtis, Diamelõ, hoc est, ex malis cotoneis cõfectio.

Malorum cotoneorum libra: citrii corticis vnciæ sex: mellis sesquilibra: scammoniæ vncię duæ: piperis *vncia: aquę pluuialis puræ sextarii * tres: vsu probatum est. Instar oxymelitis coquito: postremò scammoniam adiicito, piper inspergendo, datoq; cochleare vnum, aut duo.

**Impressus codex græcus, vnciæ quatuor.*
**impres. sex*

Aliud purgans ex malis cotoneis comprobatum.

Mala cotonea octo: scammonię vncia: Mixta fermento extrinsecus obducito, ne scãmonia per meatus penetrare possit. Vbi assa probè fuerint, scãmoniam cũ malis citra fermentum lęuigato, adiicitoq; mel, ac rursus lęuigata vase vitreo recondito, ac dato cochleare vnũ, vel duo, pro vt purgare volueris.

Diarhodon

Medicamenti purgantis Diarhodomelitis descriptio.

Rosarũ succi libra: scãmonię vncia: agarici * drachmę quatuor et semissis: piperis scrupuli duo: mellis vncię sex. Lẽto igne coquito, & cũ in crassitiẽ coierint, tunc scammoniã, piper, agaricũ adiicito, & vtitor. Dentur ꝓ viribus cochlearia quinq;, aut sex

** Impressus codex Sesqui drachma.*

Fastidium cibi ex viscosis humoribus.

Si cibi fastidium ex viscosis humoribus nascatur.

Sin aũt ex viscosis humoribus cibi fastidiũ ortum fuerit, necesse est deinceps ad contraria respicere, quę extenuent, & incidant, pręterea etiã abstergãt:

atq; ex his, vt accipiant ægri, adhortandi ſunt. Capparis igitur ad huiuſmodi ſalutare eſt remediũ, elota probè, & ex oxymelite parata. Proſunt etiam oliuæ omnes, quæ ex muria, aut oxymelite condiuntur. At ſinapi his vehementius extenuat, cum oxymelite & aceto comeſtũ: & ſummatim, quæ ex oxymelite, aut muria, aut garo probè offerũtur. Porrò quibus ſtomachus nimium refrigeratus eſt, etiam medicamenta ex pipere, & gingibere cõfecta porrigere neceſſe eſt: ex quorum numero etiam id habetur, quod ex malis cotoneis paratur, adiectũ habens piper, myrrham, aut liguſticum, aut coſtum, aut pulegium. Alii aliter ipſum parant: omnium verò optima compoſitio eſt, qua etiã Diuiniſſimus Galenus vſus eſt, quam in capite reperies, vbi de cibi faſtidio ex frigida intemperie naſcente agitur. Quòd ſi largius detergere volueris, etiam oxymelite Iulianio dicto vtitor: quidã verò ipſum Lonchino Philoſopho aſcribunt. Hoc oxymeli valdè mirificum eſt, vt non ſolùm quæ in ſtomacho hærent, detergere, ſed etiam quæ iecori, lieni, thoraci, & capiti infixa ſunt, amoliri poſſit, morbum quoque Comitialem, aliosq; multos diuturnos affectus ſanet, verum & confectionem, & vires quæ ipſi inſunt, in præſentia omittẽtes, reliqua perſequamur. Etenim in aliis capitibus, tum deſcriptionem oxymelitis, tũ quę titulo promittat, explicauimus. His igitur per os medicamentis vtendum eſt: extrinſecus autem, vnctionibus quæ fouere ipſum, & corroborare poſſunt: quale eſt etiam, quod Marciatum vocatur: de-

Oxymeli[?]

Aruceſ.

inde verò epithematibus, tũ Baio, tũ eo quod Euodes à grato odore dicitur. Porrò cũ longè optima ſint, & paratu difficilia, confectionem ipſorum, & materiam hic ſubieci.

Stomachicũ Baion.

Stomachicum quod dicitur Baum.

Caſiæ drachmæ quatuor: iridis* ſcrupuli octo: iũci rotundi floris ſcrupuli octodecim: herbæ ſabinæ ſcrupuli octo: bdellii ſcrupuli triginta duo: maſtichæ vnciæ duæ: ceræ vnciæ* ſex: terebinthinæ vnciæ* tres: piceæ reſinæ torrefactæ ſeſquilibra: *amomi ſcrupuli triginta duo: nardi vnciæ ſex: œnanthariı vnciæ octo: aloes vncia: cardamomi vnciæ duę: gariophylli vncia: balſami vncię duę. Lęuigatis ſuccoſis ea quæ liquari poſſunt, adiicito: deinde arida ipſis cũ liquida adhuc ſunt, inſpergito excipitoq́;.

*Impreſſus, ſcrupuli quatuor.
*Decem.
*In alio drachma duę

Euodes

Euodes epithema.

Hoc quoque præſtantiſſimum eſt epithema, longo vſu probatum. Croci ſeſcuncia: bdellii ſcrupuli nouem: aloes vnciæ duæ: myrrhæ totidem: folii vncia: propoleos vnciæ tres: terebinthinæ totidem: thuris vnciæ duæ: ſtyracis vncia: maſtichæ vnciæ duę, ſemiſſis: ſpicęnardi vncia: cardamomi vnciæ duę: magmatis hoc eſt fecis vnguenti Hedychroi ſeſcuncia: ammoniaci vncię ſex: cerę libra: colophonię librę duę: opobalſami vnciæ ſex: palmularum totidem. Confectis vtitor.

Faſtidium ex calore.

De cibi faſtidio ex calida intemperie.

Cibi faſtidio ex calida intemperie excitato, victum, qui refrigerantibus conſtat, profuturũ eſſe liquet, pręſertim illa quę aceto parantur, poſcam,

oxygala,& quę apud Romanos vocatur Melca,lactucas,intybum,& aquam per se frigidam,si moderatè bibatur,& quę è contrario intemperiei calidę superanti resistunt. Nam immoderata frigiditas vires corporis emortuas reddit,& deiicit: vnde etiam cibi fastidii causa efficitur.

De iis,qui ob immoderatam frigiditatem cibos fastidiunt.

Qui igitur ob frigiditatem cibos fastidiunt,his hydrogarum dari, vinum vetus, conditum, decocta rutæ, & anisi, & sępe allia esui offerri debēt:po tui verò antidota,quæ validè calefaciunt: ex quorũ numero est etiam Theriaca potissimum,cum stomacho sit idonea,& maligna contemperet: vnde etiam iis,quos humida recrementa maligna, & praua infestant, rectè hoc antidotũ exhibetur, vt vna quoq; vice datum, appetitum abolitum frequenter reuocauerit. Quin etiam ius columbæ,& vuarum passarum conducit. Cum enim & ipsæ stomacho sint gratæ, contemperentque maligna, & cruda concoquant,etiã præter id quòd non subitò corrumpuntur,nutriunt. Nihil autem hoc est præstãtius, quàm vt idem & alere,& intemperies,quę stomachum exercent, curare possit. *Fastidium ex frigiditate.*

DE SITI, CAP. 8.

SCiendum est eodem quoque modo accidere, vt bibere ægri desiderent. Nam vel propter stomachi siccitatem, vel multã caliditaté immoderatius potum appetunt,sitiuntq; vehemẽter: interim verò *Sitis.*

ſitis non propter ventriculi os tantum quibuſdam, ſed etiam ob calorem iecoris, pulmonis, & ieiuni inteſtini accidit. Etenim quæ pulmonis vitio contingit, non tantum à refrigerantibus, quãtum aëris ambientis inſpiratu adiuuatur, ac ardentes febres maiorem potus appetentiam, ob immoderatum calorem inferunt. Quemadmodum igitur immoderata ſitis ex intemperie quadam frequẽter oritur, ita ſciendum eſt etiã propter vitioſos quoſdam humores in ore ventriculi putreſcentes, qui ſurſum exhalent, eam excitari. Itaque ſuperantem humorẽ, qui in ventriculo continetur, non modò refrigerantibus, ſed etiam aliis ad illum idoneis medicamentis abſtergere & repurgare conuenit. Si igitur humor qui in illo habetur, bilioſus fuerit, aliquod refrigerans humectãſq; adhibeto: quemadmodum etiam, ſi pituitoſus fuerit, & id quod redundat, facitque ſitim, ſalſum, ea quæ eiuſmodi humorem repurgent, & abſtergant, offerto. Ego ſanè noui huiuſmodi ſitim à ſalſa pituita ortam, per ſalſos cibos finitã fuiſſe, vt ſalſamenta, Coryacum, Encatheram, & capparem. Quare non ſemper refrigerantibus humectãtibusq; vtendũ eſt, ſed vbi cauſam accuratè diſtinxeris, atque internoueris, ita tandem congrua adhibenda curatio eſt. Proinde iis qui ex ſiccitate ſitiũt, humectantia, illis autem, qui ob caliditatem, refrigerantia, aliis verò, qui ob ſalſam pituitam, detergentia conueniunt.

Stomachus æſtuans.

Ad eum qui ſtomachum æſtuantem habet, & vehementer ſitit.

Archigenes igitur Diuiniſſimus, ſi quis alius, cũ

ea quæ ad medicinæ tractationem pertinent, reipsa docere studuisset, eis qui ardorem in stomacho sentiunt, aquam frigidam superbibere præcipit: præsertim etiam si rosionem in eo experiantur, & animo ex calore nimio, cibique fastidio deficiunt, aut vuæ acerbę succum, aut malorum cotoneorum, aut cucumeris satiui semen cum aqua frigida, aut mali punici dulcis, aut acidi succi cum aqua pari mensura, aut ramusculum mentæ læuigatum ex aqua frigida, aut rosaceum oleum similiter cũ frigida, aut persicorum immaturorũ, aut rosarum siccarum decoctum, aut lactucæ semen albæ cum aquæ frigidę cyathis quatuor. Nos autem compositis quoque vsi sumus, non mediocri ipsa vsu experti, quorum etiã descriptiones ampliter vobis exponemus. Ordine ita habent.

Catapotia ad sitim arcendam.

Cucumeris satiui seminis drachmæ octo: [portulacæ seminis drachmæ octo]: tragacanthæ drachmæ sex. Tragacanthum ouorum recẽtium albumine dissoluito: ac semen cucumeris tritum ei adiicito miscensq; in catapotia redigito. Siccata in vmbra, sub lingua tenenda dato, & humor, qui inde dissoluitur, deuoretur. *Aliud.* Dulcis radiculę*, cucumeris satiui seminis*, portulacę, singulorum drachmę duę. Ouorum albumine excipito, formatoq; catapotia erui magnitudinis, ac linguæ submittito.

Galenus addit.

Catapotia ad sitim.

**Alii, quatuor.*

**Sex.*

**Codex græcus impressus, drachma: in alio, sex.*

Aliud ad febricitãtes, quibus parum bibere conducit, item ad insolatus, & profectiones, vbi sitis vrget.

Dulcis radiculæ succi drachmæ*sex: cucumeris

ſatiui ſeminis drachmæ quatuor: tragacanthæ drachmæ duæ. Lęuigata in vnum miſceto, & albuminibus ouorum adiectis ſubigito, fingitoq; catapotia, & vtitor, ſub lingua cõtinenda exhibẽs. *Aliud.* Portulacæ ſeminis, cucumeris ſatiui ſeminis, portulacę radicis corticis, ſingulorum drachmæ quatuor: dulcis radiculæ ſucci drachmæ duæ: tragacanthæ drachmæ quatuor. Ouorũ albuminibus excipito, formatoq; paſtillos, qui ſinguli drachmam pendeant, datoq; vnum ſub lingua tenendum.

Paſtilli ad febricitãtes ſinculoſos.

De iis, quæ ad ardorem ſtomachi extrinſecus imponuntur.

Epithema ad ardorem ſtomachi.

Extrinſecus aũt veſicam aqua frigida, aut niue repletam, vel cucurbitæ ramenta iniicito: aut ſeſamum aqua maceratum, læuigatumq; cum oleo roſaceo miſceto, ac febricitantibus applicato: aut mali folia viridia, aut mala cotonea, aut palmularum glandes, quas Phœnicobalanos vocãt, aut meſpilũ cum cerato, aut caſeum recentem cum polenta inducito: in ſumma omnibus, vt in Cardiacis vtitor.

De iis, qui atram bilem colligunt, & inflatione ſtomachi laborant.

Præcordia & ſtomachus inflantur.

Quibus præcordia, & ſtomachus inflantur, melancholicis in eum recrementis confluentibus, ſpongias aceto quàm acerrimo imbutas imponito: & ſi poſt has malum remanſerit, alumen liquidum cum chalcanto læui, & melle modico exceptũ applicato: aut hædere foliis in vino coctis ſtomachũ obducito: aut ſtercore bouis armẽtarie ſicco ex vino cocto. At ei qui inflationẽ ſtomachi potiſſimũ experitur, calaminthæ decoctũ ex aqua, modico mellis de-

ſpumati & piperis adiecto, potui dato: flatus ſanè diſcutit: nō confert aūt ad calidas intēperies, & ea quę ex nimia aduſtione generātur, vitia, ſed potius illis qui melancholico humore laborant, opitulatur.

Medicamentum Diaoporon, hoc eſt, ex fructibus pomaceis confectum, ad ſubuerſionem ſtomachi, Cœliacos & Dyſentericos efficax.

Mala cotonea decem: rhus rubri ſextarius: aquæ congii ſeptem: ſorba quinquaginta: meſpila totidē. Fructus contuſi, coniectique in aquam [coquentur curioſè, ac vbi diſſoluti fuerint: liquor exprimetur, rurſusq; incoquetur abiectis fructuū ſordibus & cum tertia liquoris pars relicta fuerit, adiicietur mellis Attici libræ quatuor,] coquentúrque in prunis, ac mouebuntur continuè. vbi ſpiſſitudinem acceperint. ſublata reponentur. Dato ante cibum cochleare vnum aut duo.

Vulgatus codex, cotoneorum, rhus rubri, ſingula drachmæ.

Diaoporon ad ſtomachi ſubuerſionē

Epithema ad ſtomachum fluxione tentatum: febri æſtuantibus, & Colicis, qui ſtomacho conſortii lege laborant, & cibum reiiciunt, idoneum.

Myrrhæ, croci, aloes, maſtichę, abſynthii ſucci, ſtyracis, ſingulæ vnciæ: ceræ, nardini olei, palmularum patetarum, ſingulorum ſeſquilibra: vini Adriani quod ad palmulas irrigādas ſatis eſt. Quidā aūt ceræ & nardini ſingulorum* libras tres iniiciunt, & ſiccis in lęuore detritis vnà cum ſtyrace liquata miſcent, ac lęuigatis vtuntur: nos autem ſingulorum *ſeſqui libram iniicimus, ac fit præſtantius.

Epithema ad ſtomachū fluidū.

Vulgatus codex vncias.

**Vulgatus, libram.*

Aliud ad eos, qui ſtomachum habent imbecillem, quique cibum retinere nequeunt.

Palmularum patetarum vnciæ tres: œnanthæ, ceræ, ſingulorum libra: maſtichæ, thuris inſecti,

Epithema ad ſtomachū non continentem cibos.

ſingulæ vnciæ:vini quod ſatis eſt. Palmulas ex vino lęuigato:arida ſimul terito: deinde vbi cerã lique-feceris, cũ nardini vnciis tribus ceratum efficiens, arida in puluerẽ redacta, excipito, atque in vnum cogito.

Aliud epithema ſimiliter ſtomachum corroborans.

Epithema corroborans

OEnanthæ, omphacii, roſarum florum, aloes he paticæ, acaciæ, gallæ, balauſtiorum, mali punici, phœnicobalani, cerę tractę, olei lentiſcini, ſingulorum vnciæ ſex: vini Spathitis quod ſatis eſt: malorũ cotoneorum adipe inuolutorum carnis aſſæ vnciæ tres: croci, abſynthii, ſingulorum ſeſcuncia: vnguenti Melini vnciæ octo. Vino odoro ſubactis vtitor.

Aliud ad ſtomachum fluxione laborantem, & ventrem.

Gallæ omphacithidis drachmæ quatuor: nitri drachmæ ſex: alcyonii drachmę quatuor*: ſereos vnciæ tres. *Aliud*. Vuarum paſſarum decoctum potui ipſaſq; vuas eſui dato.

** In alio, drachma.*

De antidotis ad eos, qui ob frigidam intemperiem cibum non concoquunt.

Antidota ad frigidum ſtomachum

Præſtantiſſimum hoc eſt medicamentum, quod per os exhibetur, plurimis experimentis probatum. Heleni vnciæ quatuor: feniculi ſeminis vnciæ tres: piperis vnciæ duæ: petroſelini ſeminis vncia: mellis Attici crudi exquiſiti libræ duæ: huius penuria, alterius deſpumati. Ego autem adieci etiam erucæ ſeminis vncias duas: atque in omnibus mihi optimè ſucceſſit: nec non miſcui ſinonis Syriaci drachmas duas: ſeſeleos totidem: mellis vncias ſex: vel etiam plures. Maximũ hoc eſt præſidium, & ad mul-

ta vtile. Non enim ſolum inflationem ſtomachi, & cruditatem ſentientibus confert, ſed mulierum quoque menſes educit. Ego verò vſus ſum etiam in ægrè ſpirātibus, & præter opinionem profecit. Dantur cochlearia duo manè & veſperi dormituro, ex diluta vini potione: prꝑſtat autem diluta potio idē, quod nectar: manè verò ex aqua. Facit enim ructus ſuaues, & omni tuſſi confert: item iis, qui à capite in thoracem fluxiones experiuntur: ſummatim omnibus inteſtinis affectibus. Reddit etiam appetentiam ciborum ampliorē, quibus ipſa interierat: nec nō qui in veneriis offenſionem experti ſunt, iis deſiderium illorū excitat, ſi conſtanter eo vtantur.

Aliud ad eoſdem affectus Diamelon.

Malorum cotoneorum purgatorum, & poſtquā contuſa fuerint, expreſſorum libræ tres: gingiberis vnciæ tres: [piperis vnciæ duæ:] mellis ſeſquilibra. Succus cum melle vſq; ad huius ſpiſſitudinem incoqui debet: deinde ſic arida contuſa, & tenui cribro increta adiici. Etenim hoc præſidium etiam iecore affectis eſt vtiliſſimum, interim ſanè hoc pacto, interim ſine aridorum puluere. In calida intemperie in eius vicem Rhodomelite vtor, & præcipuè, quibus vinum exhibere cautio eſt. *Diamelon, aliud.*

Aliud Diamelon.

Cotoneorum ſucci ſextarii quatuor: mellis tantundem: aceti hemina. Hæc ad prunas moderatè coquantur, deſpumenturque, deinde gingiberis in puluerem redacti vnciæ quatuor adiiciantur: piperis albi vncia: & rurſus ad mellis craſſitiē lento

Vomit.

igne incoquantur. Quòd si purgans hinc medicamentum efficere velis, lachrymæ scammonii vncias tres adiungas: sin autem absque scammonio paretur, imbecillitate ventris laborantibus auxiliatur. Vtilissimè datur Hepaticis, & Stomachicis cochlearii mẽsura. Et si à cibo sumatur, etiã iuuare potest: rectius autem manè ieiunis, vel dormituris vesperi exhibetur: sic vt à cibo duabus, aut tribus horis abstineatur. Confert etiam ad cibi fastidium, & eos qui non benè concoquunt. At si venter nimio calore intemperatus in corpore biliosо fuerit, gingiber et piper adimes. Succũ verò, mel, et acetũ tantũmodo, vt supra dictũ, coques & vteris.

AD STOMACHVM CIBVM VOMITV REIICIENTEM. CAP. 9.

Stomachus cibum euomens.

ALoes, rosarum siccarum, singulorum drachmę decem: Teruntur, danturq; cochlearia tria, aut quatuor: quòd si humorem stomacho insidentem, repurgare velis, scammoniæ & mastichæ, singulorum drachmas quatuor admisceto. Repurgat enim optimè, & sine molestia.

Stomachus inflatus.

AD INFLATIONEM STOMACHI, ET INTEstinorũ: item ad eos, qui cibum non concoquũt, Iecorarios, tussi vexatos, præsertim, quos frigida causa infestat. Cap. 10.

** In alio, vncia duæ.*

PIperis vnciæ tres: ligustici, ameos, singulorum sescuncia*: epithymi puri seminis, pulegii sicci singulorum vncia: mellis despumati quod satis est. Quidam verò etiam apii seminis vnciam adiece

runt: rutæ seminis semunciam. Datur cochleare.

Aliud ad inflationem, dolorem, omnemque stomachi cruciatum efficax.

Lachrymæ papaueris drachmæ duæ: piperis, castorei, singulę drachmę: petroselini seminis drachmæ quatuor: nardi Syriacæ drachma. In tenuissimum puluerem redigito, ac* cochlearium cum aquæ calidæ* sesquicyatho dato: & si cũ melle temperatũ fuerit, cyathum vnum tepidum mane & vesperi propinato. Robustis autem copiosius dato. Nam ad leniendum dolorem, & humores concoquendos efficax est, præsertim ad mulieres virosq; Cœliacos, inflationes, & cruditates: item ad febres, & pręcordiorum dolores: nec non ad febres ex cruditatibus contractas, tusses, laterum dolores, conuulsa, ac ad vrinam mouendam conducit. *Aliud antidotum optimum*, Spicæ nardi, piperis, singulorum vncia: casiæ fistulæ, costi, singulorum vnciæ duæ. Datur ex aqua mane, & noctu. Nõ modò Stomachicis, sed etiam Iecorosis, & Nephriticis cõfert. vtitor hoc medicamento cum fiducia. *Aliud ad idem.* Piperis, petroselini, singulæ vnciæ: cumini semuncia. Datur à balneo. *Stomachicum, quod etiam ad colum proficit.*

Ad stomachi dolorem

** Impressus heminam.*

** Heminã semissem.*

Iridem Illyricam contusam, incretamq; ex aqua calida potui ieiuno dato: post cœnam autem ex vino diluto. Modus eius est*, scrupuli tres. Ne ipsum contemnas. nam probè auxiliatur.

** Vetera exempla, drachmæ tres.*

Aliud ad alia quoque vitia salutare.

Ligustici, ameos, apii seminis,* rhei, singulorum drachmæ tres: piperis grana triginta: mellis quod satis est. Dato ieiuno, & ante somnum.

** Alii, Cari*

Card.

Antidotum stomachicum quod Picra dicitur.

Stomachicũ antidotum Picra.

Iunci rotundi floris, xylobalsami, mastychæ, spicæ nardi, asari, croci, singulorum drachma vna, & semissis: cinamomi veri drachmæ sex: casiæ drachmæ tres: aloes hepaticæ lotæ, & siccatæ drachmæ centum. *Aliud stomachicum, etiam ad inflationem vtile.*

Petroselini Macedonici seminis, cumini, singulorum vnciæ quatuor. Aeger ieiunus, & vesperi ex modica aqua tepida sumat.

DE AFFECTV CARDIACO, CAP. II.

Cardiacus affectus.

CArdiacus quoq; affectus stomachi vitium est, quod accidit, vbi humores praui rodentes, & virulenti in ore ventriculi collecti fuerint, aut eò confluxerint. Si igitur quidam os ventriculi sensibile habere depræhendantur, statim intereunt, cũ immodicam humorum rosionem sustinere nequeant. frequenter etiam lumbrici sursum ad os ventriculi ascendẽtes Cardiacos affectus, immodicas animi defectiones, & syncopas excitant, vt nonnulli statim cum à lumbricis roduntur, intereant. Quapropter nõ semper repentinas oris ventriculi Syncopas à prauis humoribus fieri censendum est, sed etiam lumbricorum indicia requirenda. Nam hæ bestiæ adeò repentinam mortem, & syncopas non minus q̃ pernitiosi humores inferunt.

DE CARDIALGIA QVASI DICAS CORDIS DOLORE, CAP. 12.

Cardialgia.

QVi ego prauos, rodentesque humores in ore ventriculi continent, atq; ideo propè in syncopen incidunt, his primum omnium illos cibos of

ferre cõuenit, qui prӕterq̃ quòd refrigerant, etiam particulam resolutam possint item confirmare. Itaque probè refrigerant, corroborantq́;, tum mali punici grana comesta, tum succus eorũ: adhęc mala nõ admodum dulcia, sed mediocriter astringentia, pira, persica, duracina, vua quӕ austerum frigidumq́; succum obtinet, & panis ex aqua frigida, tepidaq́; sumptus, si ӕgri temperamento valdè calido fuerint, & humores qui continentur, rodentes nimium, & acres existant. His igitur inter initia ad Cardialgiam vtendum est: reliquo autem tempore paulatim ipsis offerri debent, quӕ ӕgrè concoquntur, & noxiorum humorum rosioni & acrimonię resistunt, cuiusmodi sunt vuluula, omazum, astaci, isicia, pectines, buccina, ventriculi anserum, suum vngulӕ ac petioli: in summa, quӕ non cito corrumpuntur, sed etiam vitiosum humorem superantem oppugnant, euincuntq́;. Cęterum his quoque, cum affectus cessauerit, ac conquiescit, semper vt citius cibum sumant, consulendum est. Nihil enim adeò ipsis confert, vt, si non tardè cibum capiant, sed circiter tertiam horam, aut quartam panem ex tepida, aut frigida aqua sumant, aut malum, aut citriũ absque ipsius cortice. Hӕc sanè Cardialgiam expertis conueniunt. Ex medicamentis idoneum est, quod Glycy dicitur, cuius confectio in hunc modũ habet. Aceti sesquisextarius: corticis radicum fœniculi * vnciӕ sex: aloes hepaticӕ vnciӕ tres: mellis Attici sesquilibra. Dantur cochlearia duo, aut tria. Hoc medicamentum emollit, & cõfirmat ventrem,

Glycis confectio.

** impressus, vncia.*

præstantissimumq; eũ,vt quod non solum Cardialgiæ, sed etiam incipientibus Epilepticis,& Hypochondriacis, aliisq; plurimis affectibus medeatur, quorum nunc meminisse,tempestiuum non est. Noui autem antidotum quoq; Diaanacardion dictum, & Picram eiusmodi vitiis auxiliari : sed nullum æque,vt hoc medicamentum.Tantum de Cardiaco affectu, qui ex rodentium prauorúmque humorũ acrimonia nascitur, dictum sit: deinceps autem de aliis quoque agamus accidentibus, quæ in ore ventriculi, aut humorum superantium qualitate, aut copia eueniunt.

DE NAVSEA ET VOMITV CAP. 13.

Vomitus & nausea.

VOmitus quoq; vt nausea stomacho accidere videtur: verum singula ipsa à diuersis causis procreantur: nempe à copia, & praua rodentique qualitate. At copia quidem naturam vomitum grauando irritat: praui autem humores rodendo, affligendoq;. Huc itaq; consilium dirigas, vt copiosos quidem euacues, prauos autem & vitiosos contemperes mitigesq;,& malignitatem ipsorum imbecilliorem reddas: præsertim vbi biliosi fuerint, & melancholici: pituitosos autem extenues,si crassi viscosiq; tibi appareant. Proinde, si crudi humores in solo ventriculo redundent, & non ex toto corpore influant, medicamentis sollicitandi non sunt. Quippe solus etiam victus absolutam ipsis curationé præstare abunde potest, & humores in ipso contentos immutare. Sin autem ex toto corpore ventriculo influant, tunc medicamentis vtendum

maioribus. Interdũ enim & sanguinis missio requiritur, si is superare videatur, & purgatio, si magna humoris prauitas existat. Quòd si ambo videantur abundare, tum venam secare, tum purgare oportet. Dicamus igitur prius de iis, quæ in ventriculo continentur: deinde sic de illis, quę ex toto corpore ipsi influunt, tractabimus. *Curatio Vomitus & nauseæ.*

Internoscendum igitur est antea, humores ne sint infixi, an ad meatus remittātur, an ad fundũ sint implициti. Si quidem æger acidam qualitatem percipit, scire licet humorem noxium, frigidum potius existere: vtrum verò ad meatus transmissus, vel tunicis adhærescat, vel in fundo ventriculi fluitet innatetq́; id curiose inquirendũ est, & quomodo excerni debeat, cognoscendũ. Si etenim vomitus statim post nauseam obortã, etiam citra violentiam comitetur, humorem noxium in lato ventriculi spacio esse, non dubiè censendum. Sin aũt nausea quidem excitata fuerit, nihil autem notatu dignũ per vomitiones efferatur, humores noxios, vel cum biliosi sunt, vel serosi, in ore ventriculi absorptos esse, vel cum viscosi sunt, ipsi ori ventriculi infixos esse intelligito: quoniam subindè accidit, vt venter quidé nihil habeat recremẽti, sed id ab aliis particulis, aut iecore, aut liene, aut alia quadã in ipsum recipiatur: deinde cũ grauatur, aut roditur, ad vomitionẽ incitetur. Necesse aũt est hoc quoq; discernere. *Vomitus & nauseæ curatio.*

Quomodo internoscatur humor qui euomitur, vtrum in ventriculo gignatur, an aliunde influat.

Si quidem vomitus crebrior, & intensus, nullo insigni spacio interposito vrget, humorem qui per *Notæ ad humorum sedes cognoscendas.*

Vomit

illum reiicitur, in ventriculo potius generari, sciendum est. Sin autem spacium notatu dignum intercedere videatur, neque vomitus frequentius infestet, id quod reiicitur, ex aliis potius influere existimandum. Considera igitur totum corporis habitum, aliaque indicia, atque sic curationem aggredere, siue sanguinis missionem, siue purgationẽ adhibens. Fieri enim nequit, vt aut humor superueniẽs, aut vomitus, aut quę infestat, nausea cõquiescat, nisi totum corpus recrementis liberum prius reddideris: siquidẽ ipsum causam influxionis prębet.

Curatio, cum biliosus, aut melancholicus humor vomitum, aut nauseam excitat.

Vomitionis ex bilioso aut melancholico humore curatio.

Postq̃ igitur diligenti obseruatione depręhenderis, biliosum esse, quod in stomacho gignitur, nauseam, aut vomitum faciens, primum contemperanti medendi ratione vtendum: deinde vbi contemperaueris, humoris praui acrimonia lenienda est: atq; sic ad abstergendũ eum transibis, vel per aluum, vel per vomitus euacuando. Dato igitur ipsis ptisanæ cremorem, qui vtraq; præstare potest, tum acrimoniam lenire, tum repurgare, & abstergere. Etenim aquosa quoq; mulsa vacuat, & quæ stomacho inhęrent, abstergit, sed calidum quippiã obtinet. Quòd si igitur vitiosus humor feruens magis esse & acrior apparet, vt etiã febrim inducat, fugito quidem mulsam, & si quid aliud calidũ est, quod abstergere possit: vtitor aũt ptisanæ cremore, aut tepida. Etsi enim vim abstersoriã nõ habeat, tamen humectat, meatus dilatat, in bonã temperiẽ deducit, et acrimo

niã ipſorũ obtundit: qua ratione plurimum iuuat: reliquũ aũt non per ſe vomitu reiicitur, ſed omnino aut qualitatis ipſorũ, aut ſubſtantię particeps factũ educitur: atq; hoc in ſordidiſſima ſpongia fieri cernimus. Etenim aqua non probè eã purgaret, ſimùlque ipſa attraheretur, niſi præterq̃ quòd meatus conniuentes laxet, dilatetq́;, recrementi etiam ſiccitatem humectare poſſet, atque diſſoluere. Quare in quibus id quod affligit, bilioſum fuerit, & melãcholicum, tepidæ potio maximè omnium ſuccurrit. Si enim viſcoſum, & vehemẽter affixum exiſtit, exiguo indiget adiumẽto intus, vt citius reiiciatur: quippe aqua tepida etiã ſola craſſos humores diſſoluit: eoq́; propinari debet, ſi pituita affixa ſit, & valenter inhæreſcat, præſertim ſalſa, & vetuſta, ſiccisq́; medicamentis, & calidis intempeſtiuè datis, vt vulgò faciunt, torrida, duraq́; euaſerit. At ſi humores non admodum bilioſi ſint, febris autem infeſtare videatur, tunc mulſa vtitor, & iis quæ plenius poſſunt abſtergere. Quòd ſi humor victum contemnere videatur, deinceps etiam medicamentis vtitor, aut antidoto quod Picra dicitur. Nam valenter ipſum, bilioſa quæ tenacius impacta ſunt, & melancholica recrementa purgare poteſt. At qui medicamentum aliquod exhibiturus eſt, diligenter conſiderare debet, ne quandoq; calida intemperies in ſolidis particulis præpolleat. Nam ſi quid tale fuerit, & antidotum ipſum tunc exhibueris, cum calidę & ſiccæ particulæ exiſtunt, hecticorum affectuum & Tabis, quę maraſmus dicitur, autor euadis. Qua

re illis danda est, in quibus materia praua stomacho aliunde remittitur, ita vt solidæ particulæ natura calidę, & siccæ non sint.

Curatio pituitæ stomacho affixę, & nauseam excitantis.

Stomachi pituitosi curatio.

Hoc modo si recrementum biliosum, & melancholicum fuerit, curatio tentanda est. Sin autem acida, & dulcis pituita affixa videatur, tūc nimirū extenuantibus vtendū medicamentis, præsertim oxymelite, raphani radicibus, cappari, sinapi, Coryaco & medicamento ex malis cotoneis, quod recipit gingiber, & petroselinum Macedonicum. Nam ab eiusmodi omnis humor pituitosus, & crudus concoquitur. His etiam moderata inedia confert: itē somnus & quies. Hoc enim victu pituita non solum alteratur, extenuaturq́;, sed etiam in sanguinem benignum, probumq́; conuertitur, vt eiusmodi quoque humor per inopiā alimenti nutrire possit. Si enim acida fuerit pituita, etiam dulcia offerri debent: sin autem salsa fuerit, quæ inhærescit, considerato rursus, vnde salsa existat. Quippe videtur interdum etiam ex serosæ substantiæ commixtione salsa, interdum verò non propterea, sed ob calidam quoque intemperiem, quæ ipsam torrefacit. Nam pituita incalescēs, & salsa, & crassa perpetuo redditur. Quòd si igitur ob calidam intemperiem salsa tibi facta appareat, humectāte, & tepida potius curandi ratione vtitor. Etenim non à calefacientibus, sed humectantibus, refrigerantibusque dissoluitur, sicut etiā sal, & nitrum. Hæc enim, vt à caliditate concretio-

nem ſortita non igne, ſed aqua reſolui poſſunt. Hoc ſanè pacto, ſi pituita affixa fuerit, auxiliari oportet.

Curatio ſeroſi tenuiſque humoris ſtomacho infixi.

Si fuerit ſeroſus, tenuiſque, & non nimium ventriculo impactus, haud curioſum eſſe oportet, ac ſollicitum: verùm ſatis eſt etiam ſolo vomitu ex liberaliore tepidę potu vti, vel cremore ptiſanæ ventrem recrementis liberare. Si verò à multa humiditate imbecillior ſtomachus, & reſolutus tibi videatur, eò quòd os ventriculi infirmetur, magiſq; cibum vomere cupiat, tunc iis, quæ ſenſim exiccant, aſtringuntque leuiter, vtitor, quale eſt & malum cotoneum toſtum, fermento circundatum, ſi per ſe comedatur: item medicamentum quod ex ipſo conficitur, quo placentæ loco omnes vtuntur, & multifariam ipſius compoſitionem præparant. Nonnulli enim ſolum piper [miſturæ ipſius] adiiciunt: nonnulli etiam gingiber, petroſelinum, & coſtum: alii verò garyophyllum. Verùm hæc quidem plus quàm oportet medicata ſunt. Iam vtile eſt etiam, quod recipit piper & gingiber. Nam hæc quoque particulam imbecillem abundè firmare, & calefacere poſſunt: quorum vtrorumque calor, & acrimonia recrementum in ſtomacho, & ventre immutat. At ſi id quod ſupereſt recrementum, tenue nimium, & acre videatur, caueto quidem à calidis, adhibeto autem quæ corroborant, & aſtringunt, nihil, quod manifeſto calefaciat, habentia, quale eſt ſimplex antidotum ex malis cotoneis confectũ,

Seroſi humoris in ſtomacho curatio.

quod ex ſucco ſolo mali cotonei,& melle paratur. Quippe hoc & multum corroborare,& omnia biliosa,acriaq; recrementa contemperare poteſt,atq; idcirco infirmo,& calido ſtomacho, humoresq; in bilem commutanti accommodatum eſt. His etiam caſtaneæ ſunt idoneæ,meſpila,ſorba valdè matura, fabæ elixæ ex poſca,halica,& * Phaſii piſſarium. In ſumma,quæ corroborare ſenſim, & leuiter aſtringere,nec non exiccare modicè non ſolum in cibo, ſed etiam inter medicamenta poſſunt.

DE INFLAMMATIONE STOMACHI CAP. 14.

Inflammatio ſtomachi.

QVomodo igitur humores,tum qui ſola intemperie vitiati,in ventriculo continentur,tum qui aliundè influunt,internoſci,& curari debeant, abũde hactenus explicatum eſt:reliquum verò eſt vt de aliis humoribus deinceps agamus. Vbi ſtomachus inflammationẽ ſuſtinuerit,magna opus eſt diligentia:quoniam maximum morbum,& neceſſitatem corpori adfert.Mixta igitur curatio in ipſo potiſſimum tentanda eſt,& non,quemadmodum in minus principalibus,reſoluta,& laxante medendi ratione vtendum. Nam periculum non exiguum comitabitur;neque æger alimentum ſentiet,neque appetere id amplius poterit. Adiiciatur igitur vnà cũ laxantibus etiam corroborans aliquod, nempe abſynthii paulum,aut maſtichæ. Attendendum autem qua re opus ſit:atque eius copia intendi magis debet. Si igitur laxantia requirantur,adiicito fotui etiam chamæmelum: ſin autem ægri vehementer fe-

bricitent, etiam gleucinũ, adipem anserinum, & sapam. Quòd si imbecillitas quædam fuerit, & resolutio, non adeò laxantiũ aliquod fotui addito, sed potius curationem ex melino, & vino tentato, absynthiũ, rosas, œnanthen, mala, palmulas in vino macerans. Summatim ad id quod vrget, roborantia, & laxantia, aliàs aliter augemus. Non solum autem fotus, sed etiam cataplasmata, & medicamenta in hunc modum excogitare oportet.

De medicamentis, quæ extrinsecus imponuntur, epithemata græci vocant, Galenicum.

Epithemata stomachi

Cum moderata quidem est inflammatio, sufficit etiam Galeni ceratũ, quod hæc recipit. [Olei Nardini per hyemem vncias octo: per æstatem vncias septem:] ceræ [albę] vncias octo: mastichę vncia: aloes semunciam. Sin autem stomachus magis corrobari postulet, etiam aloen augeto, [vnciam ex ea iniiciẽs,] aut succũ absynthii, aut œnanthen, aut succum capreolorum vitis admisceto. Quòd si stomachus non admodum deiectus videatur, aut imbecillis, epithema Nilæi applicato, aut Philagrium per se, aut cum mica panis inducito. Sin durior videatur inflammatio, & emollientia adhuc requirere, etiam hoc quod Diamelilotu dicitur, applicandum est. Corroboranti autem simul, & emolliẽti vtitor, quod à me solet parari: cuius descriptio in hunc modum habet. Thuris, absynthii, singulorũ vnciæ quatuor*: ammoniaci suffiminis* vnciæ sex: styracis vnciæ sex: ceræ libra*: olei nardini libra: vini Phalerni quantum satis est. Arida pridie vino macera-

*Impressæ; vncia.

*Quatuor.

*Galenus, sic habet, & loco vnciarum, drachmas

Ceratum Galeni

Stom. inflam.

to, deinde trita validè, nardino & cerato adiicito, ac vtitor vt medicamēto admirabili, vt quod emollire ſimul, & robur ſtomacho adhibere queat.

Aliud quod idem præſtare poteſt.

Maſtichę*, aloes, croci [mirrhæ] ſingulorum vncia*, ceræ vnciæ ſex: ſucci abſynthii vnciæ duæ: ſtyracis* ſemuncia: olei nardini libra. Quod ſi inflammationem ſtomachi diuturniorem eſſe contigerit, vtitor iis quæ vocantur copta. Hæc enim ad inueteratas inflammationes magis commendantur.

Copta ad ſtomachi duritiem

Propolis vncię ſex: ſtyracis vncię duę*: maſtichę vncia: terebinthinæ* ſemuncia: fecis nardini quod ſatis eſt.

Aliud malagma bonum, ad ſtomachi duritiem, fluxionem, & dolorem faciens, vt æger tribus horis eo leuetur, ſentiatque manifeſto adiumentum, habet autem eius ſcriptura hoc pacto

Ceræ Ponticæ vnciæ ſex: terebynthinæ vnciæ tres*: mirrhæ, opoponacis ſingulorū vnciæ duæ*: aloes vnciæ tres: [aluminis ſciſſi] vncia: galbani vncia. Mirrham oleo læuigato, & arida iis, que liquari poſſunt, inſpergito: ſplenium autem ſit digitorum quatuor.

De iis, qui inflammationem a frigido humore experiuntur.

Ad ſtomachi perfrictiones ſimul & inflammationes optimum eſt medicamentum, quod à grato odore euodes appellatur, cuius confectiones variæ ſunt, ſed cuius ego experientiā habui, hæc eſt. Croci* [ſeſcūcia:] colophoniæ libræ duę*: opobalſami palmularum, ſingulorum vnciæ ſex: aloes, myrrhæ *terebinthinę, thuris, ſingulorum vncię duæ: folii

** Impreſſus maſtichæ vnciæ quatuor: in alio vna.*
** gingiberis, ceræ, ſingulorum vnciæ ſex*
** ſtyracis vnciæ quatuor: in alio ſemuncia*
** in alio ſex*
** ſeſcuncia, in alio ſemūcia.*
** Gingiberis, opoponacis, ſingulorum vnciæ duę, in alio, gingiberis vncia.*
** mirrhæ vncia.*
** In alio duæ & ſemis*
** terebinthine thuris ſingulorum vnciæ tres. in alio duę,*

*vncia: propoleos, [styracis], singulorũ vnciæ tres: spicænardi vncia: cardamomi vnciæ duę: fecis hedychroi sescuncia: ammoniaci suffiminis vnciæ sex: ceręsesquilibra: huic autẽ nullũ præponas, in quibus frigida magna intẽperies, duritia quædã, & pituita est: item dolores, & distensiones fiunt. Non solum autem ad stomachũ, sed etiam iecur, et intestina inflata, & ad eos, qui Cœliacos dolores sustinẽt, idoneũ existit. *De medicamento Diamelilotu, & Hyeratico.*

* *vncia quatuor.*

Huius quoq; descriptionem hic exposui, vt qui requirunt, facilè inueniant: simul autem pluribus appositis, id quod ad vsum vrgentem commodius est, deligant. Descriptio eius in hũc modum habet. Nardi gallicæ, iunci angulosi[, mirrhę], singulorũ drachmę decem: cardamomi drachmę octo: croci drachmæ*tres: ãmoniaci suffiminis drachmę*sex: Cyphios hyeratici drachmę duodecim: mirrhę: drachmę decem: terebinthinę drachmę octo: cerę mina, vini odorati hemina. Confert hoc quoque non modò stomachicis, sed etiam iecoris doloribus, aliisq; multis affectibus.

Diamelilotu

Hieraticum

* *Impressus octo.*

* *Octo.*

Aliud malagma Polyarchiũ prodest Peripneumonicis, Iecorosis, Hydropicis, Lienosis, Nephriticis, vesicæ & vuluæ affectibus, & omni neruorum dolori

Cerę, [resinæ terebinthinæ, bdellii, cardamomi, singulorũ] mina: iunci angulosi [, mirrhæ, croci, cinamomi, meliloti] thuris, singulorum drachmæ viginti quinq;: ammoniaci suffiminis drachmæ* triginta quinque: [nardi Indici drachmæ sex:] olei Cyprini* hemina: vini Italici quod satis est. vtitor cerato, interim quidem mero interim Cyprino di-

Malagma Polyarchiũ

* *Impressus viginti quatuor, in alio viginti nouem.*

* *Sextarius*

Inflam. Stom.

luto,. *Aliud*. Abſynthii ſucci, œnanthæ, nardi, ſingulorum vnciæ tres: maſtichę vnciæ quatuor: ceræ vnciæ ſex. Ceram liquefacito: nardum, atq; alia læuigata cerato raſo excipito.

Aliud epithema ad dolorem ſtomachi.

Sulphuris viui, maſtichæ, ſingulorum vncię duę: ceræ ſeſquilibra: [olei irini tantundem] Sulphur, & maſtichē in lęuorē trita, & ea quę liquari poſſunt liquefacta, pilæ demittito, & rurſum emollitis vtitor.

Ad omnem ſtomachi inflammationem, duritiem, & præſertim in quibus perfrictio, & hydropicus affectus incipit, in ſumma in quibus inflantur præcordia.

Styracis Iſaurici, aloes hepaticæ, ſingulorum vnciæ tres: terebinthinæ* vncię quatuor: ladani vncię *duę: bdellii pellucidi vncię tres: euphorbii recentis vncia: item adipis ſuilli recentis, aut adipis anſerini purgati vncię quatuor: croci Afri vncię tres: nardini Lybici vnciæ duæ: ceræ pōticæ vnciæ duodecim: alliorum purgatorum vncię tres: vini odorati quod ſufficit.

* *Impreſſus vncia.*
* *Quatuor.*

Illitus ſtomachi, & vnguentum ad frigidam intemperiem, Marciatum.

Multa igitur ſunt etiam alia ad frigidam intemperiem celebrata medicamenta, tum ſimplicia, tum compoſita, verùm præſtat omnibus quod Marciatum appellatur, & odoratius eſt, quàm Decamyrō, & Penthamyron, pręterquam quòd emollit, ſi fortè duricies quępiam extiterit, corroboratq; ſtomachum. confectio eius hęc recipit. Styracis calamitis

Marciatum ad frigidam ſtomachi intemperiem.

* ceræ, singulorum vnciæ tres: medullæ ceruinæ vnciæ duæ semis: terebinthinæ vncia: * Hyssopi vnguenti liquidi vncia: opobalsami sescuncia, si recẽs sit: sin minus etiam duæ misceri debent: olei nardi vnciæ * sex.

Compositio Marciati generosi.

Styracis calamitis vnciæ tres: medullæ ceruinæ vnciæ tres: aloes hepaticæ vnciæ duæ: mastichæ vnciæ duæ: olei nardi vnciæ * tres: opobalsami vnciæ tres: ceræ vnciẹ quinq;. Parato, ac vtitor longè optimo, & paucis cognito medicamento.

Vnguentum Myracopon.

Idem ergo præstare potest Myracopon istud: hoc autem præstantius est, quòd calefacere possit. Quare vbi frigida intemperies magis præpollet, hoc potius vti conuenit. Parandum auté est ipsum hoc pacto. Croci, opobalsami, singulorum * vnciæ quatuor: vnguẽti Syriaci * libra: mellis vnciẹ tres: myrrhẹ, ammoniaci suffiminis [ceræ ponticæ] singulorum vnciæ tres: terebinthinæ * sescuncia: euphorbii vncia.

Ad stomachum perfrictionem expertum intinctus, qui Embamma græcis dicitur.

Baccarum iuniperi, piperis, singulorum vnciæ duæ: gingiberis * vnciæ quatuor: petroselini * vncia: mellis quod satis est. Vtitor vt præstantissimo.

De antidotis stomachicis.

Pastillus amazonum.

Hic pastillus multo vsu probatus est, in quibus dolores validi, & conuulsiones stomachum exer-

T

** Impressus vnciæ quatuor, ceræ vnciæ tres.*
** In alio quatuor.*
** Impressus tres.*
** Impressus octo, in alio duodecim, vel octodecim.*
** Impressus vncia.*
** Vncia.*
** Singulorũ sescuntia.*
** Impressus græcus drachmæ.*
** Drachma.*
Pastillus amazonum.

Inflam. Stom.

cent. nam abundè ipsas mitigat potus: nec non auxiliatur. Habet autem in hunc modum. Apii seminis drachmæ * sex: anisi * totidem: absynthii drachmæ quatuor: myrrhæ*, piperis longi singulorum drachmæ duæ: cinamomi drachmæ * sex: castorei drachmæ duæ: opii drachmæ duæ. Læuigato ex aqua, fingitoque pastillos, qui singuli pendeant drachmam. dato Stomachicis cum * vini facticii cyathis ternis: Cholericis, & cibum vomentibus ex frigida: Cœliacis & Dysentericis cum myrtorum decocto: Lienosis autem ex oxymelite. Item ad alia multa valet hic pastillus, & præsertim vomentibus, quiq; rosionem ex prauis stomachi, & ventris humoribus sentiunt, satis respondet. Atque hæc sunt nobilissima, quæ multis experimentis comprobauimus. Cæterum hoc quoque sciendum est, omnem duritiem, aut stomachi, aut iecoris, aut lienis, aut alterius cuiusdam particulæ, à diuersis causis, & non ab vna excitari. Etenim siccitas, aut caliditas, si præcesserit, humoresq; reddat crassos, tumorem duriorem efficit: & perfrictio similiter. Accuratè igitur incumbendum est, vt ex signis præcedentibus, & iis quæ assident, præcipuè temperamento internoscamus, atque ita medicamenta adhibeamus. Si enim præcesserint tristitiæ, curæ, labores, animi deiectiones, pauci cibi, & calidiores, potusque, huiusmodi duritiem ex nimia humorum adustione potius factam esse cognoscemus. Necesse igitur est, vt medicamentis ægros curemus, quæ tepidam facultatem, aut temperatam qualitatem obtineant,

* Impressus duæ.
* Drachma.
* In impresso greco additur gingiberis drachmæ duæ
* Impressus, duæ.
* Galenus passi.

non autem calefaciant, & emollire posse titulo admodum promittant. hæc enim iis, qui tumorem ex frigiditate in scirrum coactum habent, cõtulerunt: nec de huiusmodi ambigere, dubitareq́; oportet. Dictum namq; est ab Aristotele, aliisq́; præstantissimis viris antiquis, singula, quæ concreta, & in scirrum indurata sunt. à contrario eius quod concretionem peperit, dissolui: nempe quod à calore, & siccitate concretum est, ab humectantibus ipsum, & refrigerantibus dissolui oportere, quemadmodum in nitro, & sale fieri cernimus. Omnia namq; hæc à caliditate magis torrentur, atq; indurantur, ex aqua verò dissoluuntur: quemadmodũ rursus, quæ à frigiditate cõcreuerint, ab igne resoluuntur: id quod videre in glacie & niue fieri licet, dum ab sole & igne dissoluuntur. Quare adhortor, vt animum adhibeatis, & ne vt plæriq; medici citra iudicium remedia adhibeatis, titulis ipsorum solis acquiescentes. Ego sane noui viscerum duritiem humectantibus, & temperatis me curasse, nempe balneis, & hydrelæo vsum: [nec non rosaceo oleo & chamæmelino: similiter etiam balneis temperatis, quemadmodum in aliis, superfusionibus ex nardino, gleucino & anethino oleo: item Marciato, & horũ similibus: adhæc victu calefaciẽte, vtpote pipere cibis iniecto, & aniso, & aliis quæ eiusdẽ sunt facultatis: insup potione ex spica nardi, asaro, & id genus antidotis, quæ extenuare, & calefacere possũt. Quoniam igitur non pauca à contrariis euenire solent, attendendum est diligenter. etenim acores in sto- *Nota.*

Inflam. Sto.

macho ſubinde non ſolum ex frigiditate, ſed etiam calore oriuntur. Nouimus autem plæroſque medicos putare, omnem acorem à ſola frigiditate prouenire: qua de cauſa ſemper his calefacientia adhibent. Video rurſus multos etiam à refrigerantibus cibis adiutos fuiſſe, qui antea à calefacientibus plurimum offenderentur. Nam vinum potius ipſis magis aceſcebat, quàm calidiores potiones factitiæ, quæ ex pipere, aut aniſo, aut alio quodam huiuſmodi parantur medicamento. Quare talibus repudiatis, contrariis vſi, temperata aqua largiore, cibis boni ſucci, & qui ægre cõfici poſſunt, vt vulua, omazo, aut anſerum ventriculis, iuuencæ pedibus ex poſca: & ex piſculentis, orpho, iſiciis, pectinibus, oſtreis non coctis celerrimè tali affectu liberati ſunt, vt neque acidos ructus, neque aliam cruditatem in poſterum ſuſtinerent. Ex talibus igitur vniuerſis coniectura aſſequi licet, idem accidens à contrariis ſæpe cauſis oboriri. Quemadmodum autem in acido ructu, ita rurſus cura habenda eſt, vbi æger amaritudinem cauſatur, & non ſtatim humidis in totum, & refrigerantibus vtendum. Fieri namq; poteſt, vt viſcoſi abundẽt humores, in quibus bilis, dum ad ſuperiores partes effertur, huiuſmodi conſenſum, etiamſi non admodum copioſa fuerit, ęgro præbet. Omnes igitur Arquatos amaritatem percipientes videre licet, attamen non omnes à refrigerantibus adiuuantur. Multi ſiquidem etiam alliis liberalioribus vſi, Arquato liberati ſunt, ita vt neq; reliquo tempore amaritudinem perceperint: id quod

Acidus ructus.

Ructus acidus quomodo curetur.

Unus morbus a contrariis affectib.

meritò accidit,cùm neque ab eadem causa Arquati fiant,sed alii ob iecoris inflãmationem,alii ex ventriculi intemperie,alii à viscosis humoribus:sed hi curari nequeunt,nisi extenuantibus,& calefacientibus,quemadmodum rursus considerandum est,etiam in iis,qui copiosiora expuunt,& frigidũ putantur stomachũ habere. Non enim eiusmodi à copiosa in totum humiditate accidit,cùm etiam ob caliditatem euenire possit. Nam cùm ieiunant, & cibo modico vtuntur, hoc sæpe experiuntur, nec desinunt saliuam emittere, & copiosa expuere, donec cibum assumant. Clarum autem est, id accidere, dũ caliditas humores, qui in alto latent, dissoluit. Postq̃ enim natura cibum concoquens,oblatum insum pserit, tunc rursus, quæ apposuit, dissoluere cogitur:atq; idcirco copiosiora spuunt,humiditate quæ in alto hærescit,liquescente. Quòd autem ob calorem crebrius expuere ipsos accidit, videre licet in lignis cùm comburuntur: quippe humor ex eis destillat,nimirũ igne,id quod aquosum in ligno continebatur,euacuante. Idem etiam in carnibus dum assantur,potissimum euenire cernimus.

Arquati non vna ex causa.

De Curatione

Curandi ergo sunt, qui ob calorem copiosa expuunt,cibis refrigerantibus,& qui difficulter confici possunt :quemadmodum rursus eos, qui ob humiditatem, calefacientibus. Opus igitur viro est in arte omnifariam exercitato, qui exquisitè causam diiudicare queat. Etenim idem accidens à con

Expuentium copiosa ob calorem curatio.

Singul.

trariis, vt diximus, causis oritur. Quare plærique rigorem, & frigus in corpore sentiunt: quidam sanè à crudis humoribus, qui in eo superant: quidam verò ob siccitatem, & inediam: alii propter bilem, quemadmodum alii rursus in externis partibus ob magnam inflammationem, quæ calidum sanguinem totum ad se attrahit, perfrigescunt. Multa sanè etiam alia exempla licet adducere, quòd eadem res à contrariis, vt dictum est, subindè causis efficitur: verùm hæc quoque sufficiunt. Nam in febrium curationibus copiosius de hac re agetur: quia medici plurimum ab eis decipiuntur, errántque.

DE SINGVLTV, CAP. 15.

Singultus.

CVm singultus etiam stomachicus sit affectus, his coniungere eum decet, vt omnis stomachicorum disputatio in idem sit collecta. Nam totus stomachus conuulsorio more, dum nonnulli mouentur, affici videtur, vbi facultas ipsius expultrix illic largius ad recrementa, quæ insident, grauant, & rodunt, expellenda incitatur. Non rarò in euacuatione etiam ipsa obsiccitatem comitatur nimirum, vt in Dysentericis, vel quocunque alio modo largius euacuatis, & febri tentatis immodica, tale fieri spectamus. Fit autem, vt etiam ob acrem quampiam qualitatem homo singultiat, sicut qui hydrogarum assumpserit, aut aliud quid eiusmodi rosionem inferens, ac magis vbi stomachus quoque est sensibilior. Atque hæ sanè singultus causæ, tot & tales existunt: curari autem ipsæ reme-

Singultus causę.

diis ad cauſam eum facientem propriè accommodatis debet. Si enim cauſæ fuerint viſcoſę,& craſſę. extenuantibus, & incidentibus vtendum eſſe conſtat. Incidit autem probè acetum quoque ſolum,ſi modicè ſorbeatur,& præcipuè,quod vocatur ſcillíticum : item oxymeli,quod ex eo temperatur. Adieci autem huius quoque compoſitionem optimã, quæ multis conferre poteſt,præſertim ſtomachi affectibus, & inflationibus, acidiſque ructibus : eſt autem hæc.

Oxymelitis confectio

Scillæ partis internę tenerioris libræ duæ: aceti acris albi ſextarii quindecim:piperis vnciæ duę: dauci Cretici ſeminis, fœniculi ſeminis *, cumini ſingulorum drachmæ quatuor:apii ſeminis * drachmę octo:petroſelini [Macedonici] vnciæ duæ:laſeris * vnciæ duæ : gingiberis vncia : pyrethri vncia : nardi Gallicæ drachmæ quatuor: Liguſtici drachmę quatuor:hyſſopi[Cretici] drachma :pulegii * drachma : mentæ viridis faſciculus: apii viridis] faſciculus]:cardamomi drachmæ duę : rutæ viridis turiones quinq; :mellis * ſextarius:folii drachmæ quatuor: coſti vncia:ſapæ ſextarii duo:agarici, ſpicęnardi,amomi,ſingulorum * vncia. Omnia hęc cõtuſa diligenter,ſeorſim habeto,& ſcillam in acetum coniectam per dies ſeptem macerari ſinito, deinde ea ſublata,reliqua omnia contuſa,vbi validè lęuigaueris vnà,acetoq; indideris,alios dies ſeptem ſinito, deinde per linteolũ dẽſum expreſſis etiã ad affectũ

Oxymeli ſcillíticum.

** Paulus, feniculi, cumini, ſingulorũ vnciam*

** Paulus, vncia.*

** Impreſſus vnciæ duæ. Apii viridis, cardamomi ſingulorũ drachmæ duæ*

** Impreſſus ſextarii duo Vide Paulũ Aeginetam*

prædictum vtitor. Cæterum & raphani radices in ipsum intingere conuenit, vomitumq; ciere. Adhęc mulsa, & spicæ nardi rutæq; decoctum potu ipsis auxiliatur: nec non panis ex condito comestus. Omnia namque hæc adhibui, & in magno adeò singultu, vt æger è lecto exilire cogitaret, profeci. Vsus autem sum præter hæc etiam extrinsecus in stomacho castoreo, styrace & mastiche, oleo ipsa incoquens, & stomachum vehementer ex eo fouens: agitabam autem inter coquendum oleum ruta. Porrò castoreum, & potum & olfactum in his probè opitulatur: item nardus gallica, asarum, spicanardi, anisum, cuminum, & ligusticum. Quòd si recrementa rodentia & corrupta fuerint, iis vtendum esse constat, quæ contemperant, & simul id quod rodit, abstergere possunt. Vinum his circumcidendum est, atque omnia acria decocta: temperata autem aqua vtendum, & panę ea imbuto, ptisanáque copiosa: pisciculo, qui aceti paulum habeat, & pullis columbarum: atque huiusmodi singultientes purgandi non sunt. Sin autem ob euacuationem, aut febrim singultus accedat, nõ dubiè etiam firmiter perseuerans, tunc enim ob siccitatem immodicam affectus oritur, talis meritò quidem periculosus est. Quare in eiusmodi humectantibus, & refrigerantibus auxiliis, præsertim temperata aqua creberrrima, vnctione, & omnibus, quæ euacuatis adhibentur, vtendum. Noui autem quendam ex iis, qui ob hanc intemperiem singultiunt, frigida sorbitione conseruatum. At

At in inflammatione ea quæ actu frigida sunt, vitari debent: magis etiam continuè tepida vtendum, paulatim eam sorbendo: extremas autem manus calidissimas frequentius madefacere oportet, & pedes deligare, continereq́;, non est alienum. Insuper sternutamenta accommodare, in quibus maximè humida stomacho infixa sunt. Ita namque spiritus, dum in angustias redigitur, & violentia incidit, humorem qui in stomacho continetur, propellit. Adhæc superfusionibus ad stomachum vti confert, in quibus potissimũ etiam inflammationem illius, aut iecoris esse consideraueris, vena prius secta, nisi omnino vires dissuadeant. Talibus igitur ratione & artificio vtendum est, ita vt animum aduertas tempori, ordini, qualitati, & aliis omnibus, quibus celeberrimi medici aduertendum esse putarunt. At si multis, atque multis tentatis, æger nihil sentiat adiumenti solatiiq́;, dum nihil ex iis quæ ab arte suppeditantur, morbi difficultati succurrere potest, etiam naturalibus, quę alligantur vti alienum non est, vt ægrum conseruemus. Etenim impium est talem deserere, & prohibere ea, quę ægro ad salutem cõferunt, cum etiam Diuinissimus Galenus, & qui eũ præcesserunt, his sint vsi. Quare sapientissimus ille Didymus in libro, qui Octatomus vocatur, scriptũ reliquit. *Aliud*. Festucam, aut lapillum, aut fimum ex terra sublatum singultientis capiti, ipso ignorante, imponito, ac statim singultus desinit. In Cyrene hoc quoque didici. *Aliud*. Singultiens contineat manu sinistra calculos suffragiorũ quadraginta, & ca- *Physica remedia.*

piti ſuperimponat, ac ſtatim ſingultire deſinet. Caſtoreum autem alligatum citò ſingultum finit. Adhæc cuminum quoque panniculo lineo inditũ brachiali ſiniſtræ manus alligato: hoc Aethiopes ad auſtrum habitantes facere, dictitant. Cretenſes teſſarã manibus continere, r g ς γ' & naribus offerre. Nonnulli verò panis fracti micam auri ſingultientis tacitè imponunt, & fragmentũ olfaciunt, liberanturq́;: alii verò rutam ex vino, aut mulſa coctam potui præbent: alii apium, aut caſtoreum, aut daucũ Creticum, aut aſarum, aut nardum Gallicam, ſingula priuatim, aut ſimul cum mulſa, vel decocta potui, aut laſer olfaciendum exhibent. Eximiè facit etiam gargaryzatio, & aurium oriſq; detentio. Nõ autem oportet pleraque contemnere, ſed omnia etiam cũ alia curatione, quam ars præſtare iubet, adhibere.

DE CHOLERA, CAP. 16.

Cholera.

QVòd Cholera ſanè acutiſſimus ſit affectus, ſyncopen inſignem, immodicamq́ue virium reſolutionem inducens, omnibus in confeſſo eſt. Idcirco accuratè internoſci, & celerrimè curari, meritò poſtulat. Etenim dilatio in omnibus acutis morbis nociua eſt: in hoc autem affectu etiam exigua, ac leuis curandi mora, haud ſimplicem offenſam, ſed etiã abſolutã ſubindè tabẽ, quæ Phthiſis dicitur, conciliat. Cholerã itaque immoderatam eſſe perturbationem, quæ per aluum, & vomitum propter ſtomachi ſubuerſionem, offenſionemq; proueniat, intelligendum eſt. Ne autem quis affectum hũc ideò Cholerã vocari putet, quòd à bile omnino fieri cõ-

ſueuerit,ſed quia materia,quæ per ventrem adfertur,ex inteſtinis videtur excerni: inteſtina verò choladas veteres appellabant, vt etiam Homerus teſtatur his verbis. κέχυντο χαμαὶ χολάδες, quod eſt, fuſa erant humi inteſtina. huius gratia etiam affectum Choleram nuncuparunt. At nõ ſolum de vna fit cauſa,ſed etiam multis: nempe ob copioſiorem cibum aſſumptum,& quia concoqui non potuerit, corruptum: item ob prauorum humorum,aut ciborum,aut potionum,præſertim ſtomachum offendẽtium qualitatem, qualis eſt & pepon, & pingues, dulceſq́; & oleoſi cibi. Gignitur etiã ex copia bilis, naturam ſurſum,aut infra ad excernendum irritantis: nec nõ ob nonnulla frigida applicata, vt epithemata quædam, aut frigidarum aquarum vſũ, ſi eas bibant,aut in eis diu natauerint. Quę cum ita habeant,neceſſe eſt etiam de curatione tractare,quæ ad vnamquamq́; huiuſmodi cauſam accommodetur. *Choleræ cauſa varia.*

Curatio eorum, qui ex copia ciborũ cruditate laborarunt, inciderunt que in Choleram.

Si igitur ciborum corruptio per initia tibi appareat, & æger nihil ferè per ventrem, aut vomitũ excernat,ſed nauſiet,velliceturq́;,tunc ipſis exhibere conabimur,quæ potius vomitum prouocare largius poſſunt,qualis eſt mulſa, quæ ambo ſine noxa præſtare poteſt,nempe & aluũ, & vomitum incitare. Quòd ſi verò mulſam non libenter ſumant,tepida aqua ipſis liberalior dari debet,atq; vomitus ſollicitari, aut digitis, aut pennis anſerum ex hydræleo in os inditis, donec corrupta abundè euacuata *Cholera ex copia ciborũ curatio.*

Cholera.

tibi esse videantur. Et si quidem ita tibi apparuerit vt nullum recrementum ex iis, quæ iã in ventre corrupta fuerant, copiosum remanserit, somnũ ægris præcipere oportet, quietemq;, & præcordiorum fotum. Cum igitur hæc imbecillia sunt, dulce oleũ calidum iniectum adiuuabit: per hyemen autem etiam nardinum, vel gleucinum, vel Marciatum. At vacuatione post somnum finita, neque febri vrgente, ad balneum duci debent, paulatimq; cibo refici, ita vt cruditas tantum vitetur. Nisi enim quid impedimenti fuerit, celerrimè rursus ad naturalem statũ reuertũtur, qualia neque stomacho affecto accidunt, sed corruptione ob copiam ciborum oborta: vnde neq; huiusmodi propriè Cholerã nominãt.

Curatio Choleræ ex uitiato stomacho prouenientis.

Cholere ex vitiato stomacho curatio.

At si non ex ciborum copia sed inanitione, aut imbecillitate stomachi prægressa, euenerit, quæ etiam propriè Cholera vocatur, cũ sit immoderata per ventrem vomitumq;, vt diximus, euacuatio, stomachus vitiatus atque imbecillis refici iis deuoratis, si fieri potest, debet, quæ corroborent, & recreare queãt, nempe victu & medicina. Dicamus igitur prius de victu, qui hoc præstare possit, atq; ita tandem de vnctionibus, quę extrinsecus imponũtur.

De uictu.

Panis igitur his ante omnia idoneus est, si ex vino detur, aut myrteo, aut omphacomelite, aut Palmatiano, siue Sareptino, præsertim si æger nõ febricitet, sed etiam perfrixisse videatur, & imbecillis sit viribus, copiosioresque pepones comederit. Hi

enim cum stomacho plusculum aduersentur, vomitumq; immoderatius comesti moueant Choleræ affectum gignunt. Quòd autem vomitum cieāt, & stomacho sint inimici, experientia id licet cognoscere. Nam si duos sicci seminis scrupulos illi, qui vomitu opus habet, potui offeras, videbis eum qui deuorauerit ex ipsis nauseare, vellicariq;, & statim in vomitum prorumpere. At si æger febricitet quidem, ætate autem floreat, neq; stomachus eius à frigidis, sed potius pinguibus, aut dulcibus, aut oleosis subuersus fuerit, & ructus nidorosi oriantur, his panis nō ex vino, sed omphacomelite, aut Cybiriaco hydromelo, aut posca, aut hydrorosato dari debet, permittiq;, vt paulum ex his sorbeat. Quòd si vomitus perseueret diutius, etiam mentæ decoctum, vt saluberrimum medicamentum, ipsis dandum est. Etenim & stomacho illa grata est, & naturaliter ad hunc affectum accommodata. Sin autem vires vrgeant, & extremorum perfrictiones, conuulsionesq;, & animi defectio oriatur, salutare est etiam vinum decocto admiscere. Nam vinū omnium maximè subito, & celeriter vires collapsas refocillare potest: ac multos noui ex sola illius potione præter spem mortis periculum euasisse,

Pepones Choleram pariunt.

Menta ad vomitum efficax.

Vinum recolligit vires celeriter

De unctione

Particulas autem refrigeratas perfricare irino vnguento conuenit, aut gleucino, aut nardino, aut populeo, aut sicyonio, aut quodam alio, quod recipit præsertim castoreum, & medullam ceruinam. Hæc enim omnia iis, qui conuelluntur, & propè,

Cholera

perfrigeſcunt, admodum ſunt conuenientia.

De Epiplaſmatis ſiue Cataplaſmatis.

Epiplaſmata idem quod cataplaſmata.

Vtendum etiam eſt Epiplaſmatis, quæ ad eos præſertim idonea ſunt, qui cibũ non continét, panis ſiligineus ex vino coctus, oleo melino adiecto, et polenta ſimiliter ex vino myrteo incocta. Quòd ſi deſideretur myrteũ, ex vno prædictorũ aut Palmatiano, aut Tyrio, aut Sareptino. Prius aũt decoquatur in eo abſynthiũ Ponticũ, roſæ, mala cotonea, palmulæ, iuncus rotundus ſiccus, & œnanthe: ſi tempus autem patitur, etiam capreoli vitis: deinde ſic poléta coquatur: inter coquendum adiiciatur etiam maſtiche, & melinum oleum. Hæc enim omnia ſunt apta, tum ad corroborandum, tum ad prohibendum, ne aliud in ipſum influat.

De Epithematis.

Multa ſunt ad huiuſmodi affectus prodita: quorum autem nos habemus experientiam, hæc ſunt.

Epithema Dia œnanthes laudatiſſimum.

Dia œnanthes epithema.

OEnanthæ drachmæ duæ: omphacii drachmæ quatuor: ſtyracis item drachmæ quatuor: acaciæ drachmæ octo: roſarum ſiccarum drachmæ octo: gallæ omphacitidis drachmæ quatuor: palmularũ drachmæ ſeptem: vini auſteri, olei myrtei, picis, ſingulorum drachmæ ſedecim. Hoc medicamentum ad hepaticas Dyſenterias, vomitiones, & eos qui cibum retinere nequeunt, præſtantiſſimum exiſtit.

Epithema quod ex malis conſtat, Diamelon grece dictum

Epithema diamelon.

At ſi multis in ventre collectis flatibus tormina, & diſtentiones oboriantur, ratio eſt etiam cucurbitulas admouere: hæ enim non ſolùm leniunt, ſed

etiam plurimum iuuant: iis etiam conferunt, qui cibum non retinent, si statim cũ æger illum assumpserit, stomacho adglutinentur. Nam validè retrahendo, vomitum fieri prohibent: præterea si diutius adhærent, etiam cócoctionem iuuant, & ventrem, ne amplius profluat, cohibét. At calidioribus citra scarificatum vti conducit. sin autem inflammatio quædam diuturna, & scirrosa circa præcordia orta fuerit, tunc cum scarificatu eas admouere, non est absurdum.

Cucurbitulę ventri admouendæ.

DE IIS QVI OB BILIS COPIAM CHOLERAM sunt experti, CAP. 17.

QVòd si bilis copiosior nunc sursum, nunc infra Choleræ affectum excitet, clarũ tibi erit, eam ex rosione, & caliditate circa ventrem, ac præcordia amphiore percipi: ea verò, quæ per aluum, & vomitus efferuntur, omnia etiam esse biliosa, ægrum vehementer sitire, & linguam habere scabrã. Si æstas fuerit, & æger iuuenis, calidiore victu primum vsus, multo magis ex his veram notionem, manifestamq́ue consequeris, quòd affectus prædictus ex biliosi humoris abundantia procreatus fuerit.

Cholera ex bili.

Curatio.

Causam itaque efficientem obseruans, per contraria semper curabis. quæ refrigerare, & humectare possunt, cibos, potus, & epithemata, quæ eiusdẽ sint facultatis. Proindè ptisanæ cremor refrigeratus his est idoneus: item lactuca eodem modo refrigerata, paulo aceti adiecto: similiter etiam intybus, & troxymus: item panis ex aqua assumptus,

inter testacea, pectines, & buccina lota sæpius: itẽ vulua, & omazum: adhæc astacus bis coctus, & pisces duri, quódque ex ipsis fit isicium: nec non anserum, & gallinarum cohortalium ventriculi.

De fructibus pomaceis.

Ex fructibus conducunt, qui non admodũ maturuit, & mediocrem habet astrictionem, prȩsertim mala, pira, mala punica, & vua pensilis.

De bellariis.

Ex bellariis, castaneæ, & vuæ passæ expediunt.

De potione

Aqua frigida Cholerus

Potus his omnium maximè aqua frigida conuenit, quæ non vniuersa, sed paulatim, & in cibi sumẽdi medio tempore bibatur. Quòd si ex symptomatis nimiũ infestantibus vires imbecilliores fieri cõtingat, nõ alienũ est hydromelũ, & omphacomeli eis exhibere, aut paulũ vini, vel Sabini, vel Cnidii. Sin aũt vigiliæ quoq; multæ infestauerint propter siccitatem, quæ ex inanitione accidit, Diacodyon, quod ex sapa Cretica paratur, dare ipsis quoq; commodum est, & cum somnum capturi sunt, paululũ ex eo prædictis potionibus admiscendo.

De iis quæ extrinsecus imponuntur.

Externa Cholera remedia.

Imponantur autem stomacho, & præcordiis sem peruiuum, & lactuca cum mica panis, rosaceóque excepta: item ceratum probè confectum optimè & maximè iuuat: si tempus ferat, capreolorum vitis, aut vuæ acerbæ, aut polygonii succus ei miscebitur. Præstantius enim erit, & ad ea quȩ volumus efficatius. Etenim refrigerat, corroborátque, & idquod in stomachum influit, repellit: nec non infe-

riorem ventrem cohibet, totumq́; corpus ad bonam temperiem mutat,& appetentiam excitat. hæc omnia aliaq́; plura præstare potest. Hac igitur ratione ipsos curare oportet, in quibus & vomitus copiosiores, crebrioresq́; fiũnt, & venter immoderatius excernere, atque cõuulsiones, sincopásque inducere videtur, vt æger de vita periclitetur, dum immoderatior per vomitus, & aluũ excretio accidit.

DE CHOLERA QVAE CITRA NOXAM EXCITATVR, CAP. 18.

QVòd si bilis ad excretionem procliuis, naturam irritare videatur, nihil aũt mentione dignum, vel per aluum descendat, vel per vomitum erumpat, nõ absurdum est tunc etiam medicamento purgante vti, quod humorem biliosum purgare queat, pręcipuè si ęger iuuenis fuerit,& priori tempore purgari consueuerit, nunc autem cessauerit. Maximè igitur hoc efficere potest citra noxã scammonię liquor ex posca cum exiguo admodũ mentæ succo, aut hydrorosato, aut hydromelite datus. At si bilis in ventriculi tunicas absorpta fuerit, etiã Picra ipsis exhiberi debet, adiecta ei scammoniæ lachryma, pro vt ægri vires permittunt. His igitur ad corpus purgandum vti debemus. Vbi vacuatio facta fuerit,& totum corpus deinceps recrementis vacuum, vt nihil in ventrem possit influere, nauseę statim cessabunt,& cibus qui offertur, non corrumpetur, prauitate humoris iam euicta, minoreq́; facta: & in totum corpus distribuetur, ipsúmque probè nutriet, vt æger sequenti tempore immunis à mor-

Cholera quæ citra noxam excitatur.

bo, & ſanus conſeruetur. Cæterum noſſe oportet, frictionem per manus adhibitam, quietam, calidã & mitem iis omnium maximè qui Choleram ſuſtinent, conducere: præterea etiã extremorum deligaturam: & ſi quidem aluus vrget, plura brachiis, & iuncturis, quibus illa cum manibus committuntur vincula iniicienda eſſe: ſin autem vomitus, tũ femora, tum talos conſtringi, & paululum ipſa diſſoluendo, rurſus deligari oportere. Si pedes refrigerari, aut conuelli ſpectaueris, etiam permittes, vt calidę ipſos aquæ imponant, ac fouebis, quouſq; particulæ incaluerint, vehementerq́; rubeſcant. A' fotu lanis quoq; obtegentur, ne refrigeſcant: atq; hæc potius fieri debent, cum etiam vomitus vrget, & materia ſurſum erumpere videtur, quemadmodum diximus, brachia vehementer vincire, & ſuperfundere iterum oportere, ſi aluus item vrſerit, vt materiam ſemper in contrarium reuellamus: nec non alia, vt dictum eſt, diligenter adminiſtrari decet. atq; eo pacto Choleræ curatione non fruſtraberis. acutiſſima namq;, ſi oboritur, ſubitò periculum inducit.

FINIS LIBRI SEPTIMI.

CAPITA LIBRI OCTAVI ET appendices.

(.·.)

CAP. I.

DE inflammatione iecoris.

Nota, an gibbam iecoris partem inflammatio obsideat.

Signa inflammationis cauam iecoris partem occupantis.

CAP. 2.

De obstructione iecoris.

De inflammationis iecoris curatione

Apollophanis malagma ad iecorarios.

Epithema ad inflammationem iecoris.

Ad inflammationes scirrosas.

Hepaticum optimum, facit etiã Lienosis, & quibus stomachus est distentus, nobilissimum medicamentum, & blandè emolliens, adeò vt nullum ei comparari queat.

Epithema odoratum quod Euodes dicitur, ad iecoris & stomachi inflãmationes egregium.

Copton ad duritié, & stomachi iecorisq; resolutionem insigne.

De antidotis hepaticis.

Hepaticum Athanasia dictum, ad Nephriticos & Arquatos valet: item sudores mouet.

Pastillus hepaticus, qui etiam simul Arquaticis auxiliatur.

Antidotum hepaticum ad magnas iecoris obstructiones, & scirrosos affectus vsu comprobatum.

Ad iecoris obstructionem puluis nobilis, quẽ frequenter dedi.

Ad magnam iecoris & lienis obstructionem, vt etiam insignes duritias emollierit.

Aliud ad iecoris obstructionem.

ALEX. TRALLIANI

LIBER OCTAVVS IOANNE GVINTERIO ANDERNACO INTERPRETE.

DE INFLAMMATIONE IECORIS, CAP. I.

VOD SANE, VT OMNIS inflammatio ex feruenti sanguine trahit originem, ita etiam ea, quę in iecore oboriri solet, exordium sumat, omnes fatentur. Quomodò autem ipsa internosci debeat, discernique, num ipsi iecori propriè acciderit, an tunicis ipsius, vel musculis extrinsecus ambientibus, cōsiderare oportet. Et si iecur inflāmatur, inspiciendū rursus est, & inquirendum, gibba ne potius, an caua ipsius pars, vel etiam vtraq; simul affecta sit. Si enim id cognitū discretúmq; probè fuerit, curatio quoq; celeriter, sineq; impedimēto administrari poterit. *Liber hic ab Aqua inter cutem, in impresso græco codice incipit.* *Iecoris inflāmatio.*

Nota an gibbam iecoris partem inflammatio obsideat.

Si igitur inflammatio in gibbis constiterit, facilè internosci potest, præsertim si magna sit. Nam secū dum ambitum circumscriptum inflammationis species ferri tunc uidetur: ac febrim inuehit ardentē, vomitum biliosum, & æruginosum: frequenter iu- *Nota inflāmationis.*

Hepar. inflam.

gulum detrahit: tussiculam mouet: septum transuersum coarctat: & grauitatis potius, quàm inflammationis sensum infert. Si enim in tunicis, aut ambientibus vasis constiterit, acriorem dolorem excitat. Quare si vniuersa iecoris inflammatio magna fuerit, ita ipsam nosse tum oculis ipsis, tum tactu, tum aliis prædictis indiciis expedit. Quòd si inflammationem non magnam, sed exiguam esse contigerit, ægrè ipsa internosci potest. Neq; enim febrim statim inducit, nisi insignem quandam magnitudinē acquisierit: neque oculis hæc spectari, neque tactu manifestò cognosci, sed ex aliis ipsa animaduerti potest. Si namque æger, vbi nos præceperimus, vt magnam respirationem ædat, grauitatem se quandam, & dolorem percipere dixerit, inflammationem exiguam interius in iocinore, aut circa eius gibba existere sciendum est.

Signa inflammationis cauam iecoris partem occupantis.

Iecoris cauæ partis inflammatę notæ.

At si in caua iecoris parte inflammatio constituta fuerit, inde cognoscitur, quòd tumor primum in imis potius, quàm in supernis partibus conspiciatur: atque hinc animi defectio succedat, imò etiam corpus alimentum non sentiat, pallidum, & tenue appareat, vt tandem ipso refrigescente etiam aquæ subter cutem suffusio deinceps sequatur. Ita sanè inflammationem caua iecoris infestantem ab ea, quæ gibba exercet, discernere conuenit. At in musculis inflammationem tempestiuè cognoscere licet. Nullum enim ex predictis accidentibus ægri sustinent: & præterea inflammatio è directo musculorum fi-

gurata conſpicitur: nec non extrinſecus manifeſtò conſpectui ſe offert, non quemadmodum in caua iecoris parte intus deliteſcens. Curare autem eam oportet ita, vt toti corpori proſpiciamus. Si namq; ſanguis in vniuerſo eo ſuperet, curatio protinus ad miniſtrãda eſt, & nõ differẽda, (periculoſum enim) ſed vena axillaris incidi debet. Quòd ſi hæc ſecari non poteſt, ex ſupernis vacuatio omnino tentanda eſt. Qui enim vacuationem adhibere, & totum corpus recrementis liberare neglexerunt, hi maximorum malorum ægris autores fuerunt. Vel enim accidit, vt materia in pus ex medicamẽtis intẽpeſtiuè adhibitis conuertatur, aut tẽporis ſpacio ſcirroſa, & ad diſcutiendum contumax fiat. Propter hæc igitur omnia cauendum eſt, ne cataplaſmata, & ſuperfuſiones inducamus, priuſquàm totũ corpus à recrementis liberum fecerimus. Itaque ſanguis mitti debet: poſt miſſionẽ victus inſtitui, recrementorũ expers, mitis, qui nihil habeat acre, præſertim inter initia. Nã feruens inflammatio nihil huiuſmodi tolerat: quare cõmodius eſt ab id genus decoctis abſtinere, ac nõ vti iis, quæ vidẽtur aperire, fluxiones citare, & inflammationẽ magis adaugere. Itaq; cremor ptiſanæ his eſt idoneus, qui habet vim, & aperiendi, & abſtergendi, præterq̃ quòd affectas partes non affligit, aut calefacit. Similiter etiam auenæ cremor accommodus eſt. Iis autem qui hæc auerſantur, & Chydron, & amigdala dari debent: oua autem prohibenda, eò quòd craſſi ſint ſucci, & flatuoſi: micæ verò panis, aut coctæ, aut elotæ,

Curatio inflamationis iecoris.

Oua craſſi ſucci.

Hep· inflam

verùm non copiosæ assumi. Reliquis omnibus frumentaceis interdicendum est, vt similagine, libo summinali, pulte, quæ græcè poltos dicitur, & placentis: item pinguibus, testaceis, præter erinacium, & rarò admodum pectines: atque tunc dare conuenit, cũ æger biliosus esse apparet, siti & vigiliis cõficitur, inflãmatione feruenti & Erysipelacea torquetur. His & intybi, & troxymi, & cichoria, & lõchi, & teneræ betæ: nec nõ colũbus, & piscis cũ iure decocti conueniunt. Dulcia verò omnia, & recrementicea prohibeto. Nam viscera largius hinc augescentia, in tumorem attolli videre licet, nõ solum in gallinis, & suibus, sed omnibus brutis animalibus. quare dulcia, & astringentia similiter cauere oportet. Nam eò quòd constringunt, contrahuntq; tumores ad discutiendũ difficiles ipsos reddunt: ob quod neque malum punicum, neque alium fructum pomaceum, imò neq; vinum maximè competit: vt quod omni feruenti inflammationi in totum sit aduersarium. Quod autem astrictionis expers est, magis proficit, in quibus sola obstructio citra inflammationem existit. Tantum de victu dixisse sufficiat. Offerenda igitur prius sunt quædam simpliciora, ex quorum numero est radicis apii dilutum, & oxymeli, cum inflammatio cõcoqui incipit. Nam per vrinas materia subtrahitur, tumorq; imminuitur. Si igitur & febris mitior fieri, & concoctionis signa tutiora appareant, cum fiducia etiam ea quæ largius incidere, & obstructa aperire possunt, exhibeto: cuius generis est asarum, mæum, & nardus Gallica.

Composita autem probè faciunt hęc, quæ soluere simul inflammationes, & dura emollire possunt: item quæ magnas citra febrim obstructiones possunt discutere, quorum etiam confectiones exponere est necessarium.

DE OBSTRVCTIONE IECORIS, CAP. 2.

OBstructiones iecoris vniuersæ hinc innotescunt, quòd neque febris, neque feruor in locis affectis adsit: grauitas autem, & sola distentio in cauis iecoris partibus sensu percipiatur. Cum igitur obstructionem esse animaduerteris, cum fiducia medicamentis vtitor, quę incidunt, & extenuãt quibus etiam in particulis scirrro indurescere incipientibus vti cõsulo. Ac scirri vbi materia quæ particulis impacta est, prius emollita, dissolutaq; fuerit, medicamentis tunc indigent, quæ obstructa liberare possunt. Qui enim ad ea, quæ reserare solét descẽderunt, priusq̃ tumor fuerit emollitus, hi adiumentũ quidem ex eis attulisse visi sunt, tenui solo si quod est, discusso: postea autem obfuerunt. Nam humores nimium exiccati, assatique lapidum instar concreuerunt, adeò vt non amplius discuti potuerint. Dicamus igitur de vnoquoque, qualia sanè ad inflammationem tantum, qualia item ad obstructionẽ conueniant: quæ rursus indurescentia dissoluere, & emollire queant. *Iecoris obstructio.*

De inflammationis iecoris curatione.

Laborantes inflammatione iecoris, malis cotoneis, farina hordeacea, & fenugræco decocto ob- *Iecoris inflammati curatio.*

Hep. obstr.

ducito. Etenim præterquàm quòd robur insinuãt, etiam durities discutiunt, emolliuntque. Ad maximas inflammationes, in quibus etiam stomachus affectus est, & latera distenta sunt, palmulas citra medullam contusas diligenter, & cum pari cerato rosaceo, in pila legitimè vnitas, paulo rosacei superfuso, applicato. Iam ceratum benè facit, quod recipit hęc: ammoniaci, ceræ, singulorum drachmas *octuaginta: croci drachmas quatuor: Cyprini *heminã: aceti *heminas sex:ceratũ derasum reliquis admisceto. *Aliud ad inflammationes non admodum feruentes.*

* *Impressus octo*
* *Drachmę quatuor.*
* *Heminam*

Sampsuchi viridis drachmę *viginti quatuor: [thuris drachmæ quatuor:] ceræ, resinæ piceæ, singulorũ drachmę *sedecim: olei Cyprini *heminę sex: mellis heminæ quatuor. Quæ liquari possunt, liquefacito, & aridis in pila probè lęuigatis addito. *Aliud.* Epithema ad inflãmationes feruentes, nõ modò musculorum, sed etiam ipsius iecoris, multis admodũ experimentis comprobatũ. Absynthii, gummi, nardi Gallicæ, asari, croci, singulæ vncię: iridis, myrti, styracis, bdellii, suffiminis ammoniaci, singulorum vnciæ duæ: medullæ vitulinæ vnciæ quatuor: cerati Lentiscini libræ quatuor. Adhæc Apollophanis epithema optimè facit, si quis ipsum commodè parauerit: habet autem in hunc modum.

* *Impressus octo.*
* *Octo.*
* *Drachmæ sex, in alio, octo.*

Apollophanis malagma ad iecorarios.

Malagma Apollophanis.

Ceræ, iridis Illyricæ, bdellii, singulorum drachmæ *octuaginta: ammoniaci suffiminis totidem: resinæ terebinthinæ drachmæ quadraginta: mannæ thuris totidẽ. Contundito, & irino pilã subungito.

* *Impressus octo.*

Epithema ad inflammationem iecoris.

Aloes vnciæ tres: mastichæ vncia: [ceræ vnciæ tres: olei nardini, siue melini totidem]. Sin autem voles, vt magis corroboret, misceto aloen pari mastichæ pondere: ita & stomacho, & iecori, quod mediocrem sustinet inflammationem, conueniens est medicamentum, quemadmodum etiam, quod micas panis recipit: item Anethine, & Ambrosia: nec non quod Diamelilotu dicitur, si his misceatur: ad hæc quod Diachamæmelu vocatur.

Ad inflammationes scirrosas

Ad tumores sine febribus, præcipuè diuturnos, & scirrosos etiam Anemone medicamentum valet & Ariobarzanium, & quod vocatur Helladicũ, omniaq; copta benè faciũt. Atque horum scripturas apud multos proditas inuenire licet. Vt aũt lector prõptè inueniat, nec differre cogatur, hic quoq; exponenda vobis censui, maximè illa, quorum experientiam accepimus.

Hepaticum optimum, facit etiam Lienosis, & quibus stomachus est distentus, nobilissimum medicamentum, & blande emolliens, adeo vt nullum ei comparari queat

Ceræ drachmæ* viginti quinq;: sampsuchi quinquaginta: fenugræci torrefacti totidẽ: piperis albi vncia [nitri vnciæ octo:] terebinthinæ drachmæ septuaginta quinq;: Cyprini [libra: vini] hemina. Sicca cõtũdito, incernitoq;, & ad triduũ vsq; in vino macerata simul vnito: deinde ea quæ liquari possunt, liquefacta, iis quæ in pila sũt, superfundito: emollitaq; diligenter reponito. Cũ vsus postulat, medicamenti partem vnam misceto: atque ita imponito.

* *Impressus septuaginta quinque.*

Hepaticum medicamentum.

Hep. obstr.

Epithema odoratum, quod Euodes dicitur, ad iecoris, & stomachi inflammationes, egregium.

*Impressus, vnciæ nouem in alio octo *In alio sescuntia.

Croci sescuncia: bdellii* drachmæ nouem: aloes, mirrhæ, singulorum vnciæ duæ. folii vncia: propoleos vnciæ tres*: thuris vnciæ duæ: styracis vnciæ tres: mastichæ vnciæ duæ, semis: cardamomi vnciæ duæ: fecis hedychroi [sescuncia: ammoniaci suffimi nis vnciæ sex: ceræ libra: colophoniæ libræ duæ: opobalsami vnciæ sex:] palmularum totidem. Haud noui an in duris, & frigidioribus affectibus medicamentum hoc sit præstantius.

Copton ad duritiem & stomachi iecorisque resolutionem insigne.

Copton.

Propoleos vnciæ sex: styracis vnciæ duæ: mastichæ vncia: terebinthinæ semuncia: fecis nardini quod satis est.

De antidotis hepaticis.

Antidota hepatica.

Tantum de medicamentis, reliquum est vt eorũ quæ experti sumus, antidotorũ, et pulverum mentionem faciamus.

Hepaticum, Athanasia dictum, ad Nephriticos, & Arquatos valet: item sudores mouet

Athanasiũ antidotum.

[Croci drachmæ duæ]: cinamomi, nardi, [casiæ] mirrhæ, iunci odorati floris, singulæ drachmæ. Melle Attico excipiuntur: fabæ græcanicæ instar febricitantibus ex hydromelite datur. Non conuenit autem calidis intemperiebus, sed potius frigidis, simul et humidis.

Pastillus hepaticus, qui etiam simul Arquaticis auxiliatur.

* Impressus vna

Anisi, apii seminis, asari, amygdalarum amararum purgatarum, absinthii, singulorum drachmæ* quatuor. Parantur ex aqua, formanturque pastilli,

& datur drachma ex aqua. [Adhæc Chamæmelum cum vino & melle datum, subitò iecoris inflammationem sanat.]

Antidotum hepaticum ad magnas iecoris obstructiones & scirrosos affectus, vsu comprobatum.

Piperis sescuncia: spicæ nardi scrupuli tres: aloes scrupuli sex: fœnugræci scrupuli sex: eupatorii * semuncia: mastichæ scrupuli * tres: [ammoniaci, costi, singulorū scrupuli sex: asari] scrupuli sex: mellis sesquilibra. Datur cochleare vnum ex condito. Hoc valet iis, quos calida intēperies infestat, imò in quibus etiam viscosi humores obstructionē pepererint.

* *Impressus sescuntia*

* *Impressus gracus, sex*

Ad iecoris obstructionem puluis nobilis, quem frequenter dedi

Costi, eupatorii, singulorum partes duæ: piperis pars vna. Datur ad triduum ex vino Ascalonite cochleariū. Qui autem assumit, in dextrum latus, ad horę dimidium decūbat. Vesperi similiter capiet: abstineat autem qui medicamento vtitur, aceto, glandibus, leguminibus, oleribus, rapa, & aliis quæ flatus pariunt.

Puluis hepaticus nobilis

Ad magnam iecoris, & lienis obstructionem, vt etiam insignes duritias emolliet.

Ammoniaci suffiminis* scrupuli quatuor: thuris scrupulus. Datur ex condito per triduum, benéque facit. Nam causas per ventris euacuationem educit, & eos qui aqua inter cutem laboraturi sunt, ne morbo corripiantur, prohibet. Hoc ego subindè sum expertus.

* *Impressus vncia.*

Aliud ad iecoris obstructionem

Capparis [radicis] partes duæ: costi pars * vna:

* *In aliō, duę.*

Hep. obstr.

Datur iis qui febri carent ex vino: febricitantibus autem ex tepida.

Aliud comprobatum, quod a lepore Diaelaphu dicitur

Dia elaphu. Costi, fœnugræci, piperis, leporini stercoris, omnium paria pondera contundes, incernésque, & probè læuigabis. Datur cochlearium, si febris absit ex vino: febricitantibus autem ex tepida. Iubeto ægris, vt in dextrum decumbant latus.

Aliud Diabacanu

Diabacanu Costi, bacani, singulæ vnciæ: folii scrupuli octo: piperis [albi] scrupuli sex: [spicæ nardi totidem:] mellis quod satis est. Datur cochleare cũ mistura conditi in balneo: atque hoc est comprobatum, præsertim ad obstructiones à viscosis, & crassis humoribus conflatas. Vt autem medicamentum quodcunq; velis, ad subiectum affectum accommodatum cõponere queas, ęgri vires, temperamentũ, ætatem, & singula alia, quæ etiam sapiens ille senex obseruare docuit, respiciens, simplicia exposui medicamenta, vt & eorum facultas tibi citò suppetat, & alia ex eis facilè quomodocunq; velis, conficias.

Simplicia ad iecur medicamenta, [ab Oribasio, & multis nobilibus viris probata.]

Simplicia iecoris medicamenta. Viticis semen iecori scirro, & obstructioni obnoxio opitulatur: centaurii minoris succus potus, & extrinsecus impositus: plantaginis radicis siccę & folia, multóq; magis semen: asparagus myacanthinus, præsertim radices, & semen: glycizidis radix similiter: lauri radicis cortex ex vino odoro potus: item nux pinea, cicera, erythrodani radix, & eupa

torium: præterea robur particulæ ipsi insinuat: adhæc lupinorum amarorum decoctum, cum ruta, & pipere potum, & extrinsecus impositum: insuper iris, pistacei semen, marrubium, amygdala, & dracunculi radix viscera purgant, crassos, & viscosos humores extenuant. Iam carpesium, poliũ & chamædrys obstructa aperiunt, & crassitiem humorũ extenuant: ampeloprasson: similiter [agaricus] & Anthemisium, quod etiam dicitur chamæmelum, præcordiis vtilissimum, si quid aliud, existit.

Caua iecoris purgantia.

Porrò cauam iecoris partem purgant polypodium, herba mercurialis mixta elaterio cũ oxymelite. Chamælea cum absynthio, & hydromelite pota. Brassicæ succus potui datus: nitrum cum mulsa potum: adhæc cyclamini radix: lupinorum decoctum: oleum, mel, & nitrum: serum lactis: galli veteris decocti ius: ciceris decoctũ. Hæc etiam diuturnis inflammationibus cauæ iecoris partis opitulantur. *Caua iecoris purgãtia*

Quæ gibbam iecoris partem expurgant.

Amomi decoctũ: iuncus odoratus rotundus: acori radix: agaricus cũ vino & melle potus: gentiana ex aqua: vitis albæ foliorũ cũ [lauri radicũ cortice ex vino tres oboli potati: rheũ Ponticũ: dulcis radiculæ succus cũ sapa: quinq; folii radicis succus: viticis semen: daucus Creticus: apii semen, & petroselini: baccæ lauri, & folia: cardomomum, centaurium, glycyzidis semen, anisum torridum, absynthium, costum, opobalsamum, mirrha, phu, asarum, meum, Hæc inueteratos iecoris affectus,

Hep. dysent

siue cū tumore, siue cū intemperie fuerint: nec non dolores persanat.]

DE IMBECILLITATE IECORIS ET DYSENTERIA, CAP 3.

Imbecillitas & Dysenteria hepatica.

CVm dixerimus, quomodò inflammatio, & obstructio, vel scirrus, curari debeant, exponamus etiam, qua ratione ei medendum sit, atque internoscendum, quando nihil horum experitur, sola autem intemperie infirmatur.

Nota.

Quòd si igitur attractrix facultas est imbecillis, ea quæ per aluum deiiciuntur, in cremorem, quem chylum vocant, probè redacta, eò quòd venter nullo affectu laboret: liquidiora autem inueniuntur: quia distributio in iecur minus perfecta fuerit. At si facultas alteratrix infirma existat, deiectiones carnium recentium loturæ similes videbis: atque hic affectus hepatica Dysenteria vocatur. Itaque vulgares medici, vbi eiusmodi quippiam conspexerint, nihil solliciti, nec internoscere valentes, vnde imbecillitas oriatur, statim quę ad iecur sunt inscripta medicamenta adhibent, præsertim quæ robur adiicere, & cōfirmare possunt: extrinsecus quidem cataplasmata, quæ ex aloe, balaustio, malicorio, mirrha, & œnanthe constant: intus autē rheum barbaricum, Xylomacer dictum, Theriaca, atque alia quædam antidota. Nonnulli autem ipsorum ventrem extrinsecus, spissamentis, & pastillis curare non dubitant, maximè offendentes. Nam ex huius-

Dysenteria hepatica.

Forte mirto

modi corrumpunt magis viſcus, magisq́ue infirmum, & intemperatum reddunt, verùm non ita cõuenit, ſed prius inquirendum, ac inueſtigandum eſt, quæ intemperies cauſæ ſit effectrix. Atque hac diligenter animaduerſa, ita victus inſtitui aduerſus affectum debet, qui ab internotione ſuggeritur. Quippe iecur non ex calida ſolùm intemperie, ſed etiam ex frigida, & humida qualitate, item ex vtraque ſimul infirmum redditur. Subinde verò ob prauam quoque materiem ingraueſcens, & propter obſtructionem leditur. Interdum etiã inflammatio vnà cum frigida intemperie miſcetur, mixtúsque affectus & varius efficitur. Dicamus igitur in eum modum, quo optimus medicus ſingula internoſcere debeat.

Iecoris calida intemperies.

De calida intemperie.

Ex calida intemperie iecorario affectu laborantes internoſcere multis indiciis licet, præſertim quòd æger valdè ſitit, bilémque vomit: ſæpe verò etiam æruginoſa: & quòd deiectiones eiuſmodi apparent: linguam habet ſcabram: corpus ſiccum & gracilius videtur, tanquam iecore colliqueſcente, & in cruentas ſanies contabeſcente: temporis autem ſpacio etiam ex ipſa ſubſtantia tandem particulæ longè fœtidiſſimæ deferri cernuntur. His igitur notis calida intemperie laborantes animaduertere conuenit. Cæterum ex temperamento ægri, ętate, anni tempore, & pręgreſſo victu reliquũ licet firmioris cognitionis gratia capere, atque hinc internoſcere. Nam temperamento calidi ſunt,

& tenues habitu, pilósque densos habent, curis deditι, & animo iracundi.

De frigida intemperie.

Iecoris frigida intemperies.

Qui verò ex frigida iocinoris intemperie laborant, neq; sitiunt vehementer, neq; bilem vomunt, neque amaritudinem in ore, sed potius acorem sentiunt: item deiectiones alui neq; biliosum, neq; fædi admodum odoris, neq; colliquationis aliquid, sed veluti sanguinē crassiorem, & nigro similem cōtinent. His etiam vultus nō collabitur, & reliquum corpus temperamentumq; ad frigidius magis inclinare videtur: adhæc præcedens victus talis, si perspicias, depræhenditur: itē vita ociosior, balnea copiosiora, & intempestiua, eaq; post cibum. Ex his, atq; aliis consimilibus indiciis frigidam intemperiem iecoris notare ac internoscere poteris.

De sicca intemperie.

Iecoris sicca intēperies

Sicca iecoris intemperies corpus siccius testatur, & tenuius: sitim magis conciliat, & deiectiones alui paucæ, & crassiores apparent.

De humida intemperie.

At humida iecoris intemperies neque sitim efficit, neque siccitatem, sed magis etiam linguæ humiditatem. Nam nulla sitis vrget, & vultus totumque corpus diu non collabitur: postea autem deiectiones ventris plurimæ apparent. Scire porrò licet quòd materiales qualitates, si cum effectricibus misceantur, hæc indicia demonstrent.

Quomodo calida iecoris intemperies curetur.

Calida igitur iocinoris intemperies refrigeran

tibus auxiliis curari debet: illa verò in totum remedia deligenda ſunt, quæ præterquàm quòd refrigerant, & abſtergunt, etiam aperire iecoris meatus, & corroborare præterea ipſum poſſunt, efficiúntque, vt alimentum celeriter per totum corpus diſtribuatur. Itaque cremor ptiſanæ his eſt idoneus, ac panis, cui adiecta ſit inter coquendum radix apii, intybus, cichorium, ſonchus, & his adhuc magis troxymum. Quoniam verò in prædictis oleribus vis amara, & aperiundi obſtructos iocinoris meatus exiſtit, vti his oportet. Nam hæc facultas etiam calidas iecoris intemperies admodum iuuat, & frigidas non offendit. Non enim intenſam habet frigiditatem, ſed mitem, & quæ medium iam attingat, vt quis citra noxam ea, & cum fiducia vti poſſit. Omnia namque recipit, quorum maximè vſus eſt in iis, qui imbecillum adeò iecur habent, vt neque contineat alimentum neque exactè inalteret, vel etiam in corpus diſtribuat. Ego ſanè noui multos, qui hepaticas Dyſenterias euaſerint, hoc adeò vſos olere. Neque enim ſemel tantum, ſed etiam ſæpe ipſum comedere eodem die conuenit, & manè, & veſperi, tum ex decocto, tum ex condimento. coriandrũ autem ipſi inter coquendum miſcere oportet. Quòd ſi quædam obſtructionis ſuſpicio in gibba, aut caua parte iecoris fuerit, tunc etiam apium ſimul incoquere præſtat, Nam præterquàm quòd ſuaue eſt, & gratum, concoquitur etiam, & in iecur magis diſtribuitur. At oua in omnibus huiuſmodi affectibus, præ-

Calida iecoris intemperies curatio.

Multi hepatici ſerros olere curati

ſertim dura vitari debent, & halica, niſi propter vires collapſas, aut faſtidium refectione vtendum ſit, atque tunc apii radicem cum ea incoquere conuenit. Commodius igitur eſt, niſi neceſſitas quædam vrgeat, nunquam halicam tali morbo laborãtibus dari, neq; ſorbitionẽ ex virenti tritico præparatam, quam Græci chidron appellant, aut typhen, verum omnibus cibis ptiſana & panis prędictáque olera præferenda ſunt: inopia vero olerum, lactuca quoque dabitur, & ex iure, & ex condimento, cum radice apii & betæ percocta. Vtilis enim eſt per ſe, & cum malua ſuauior euadit, commodiórque, ſi acetum inter coquendum recipiat. Ex iis quæ volatu nituntur, gallina cohortalis deligi potius debet, quæ & ex decocto comedatur, & cum oleribus coquatur. Multa verò iura, præſertim pinguia, & quæ habent aut cuminum, aut oryzam, aut aliud quoddam condimentum, vitare ſemper oportet. Nam eiuſmodi confectiones impediunt & concoctionem, & diſtributionem, cum humor adhuc bilioſus ſuperat. Iam ex perdice alimentum his conuenit, phaſiani non pingues, & anſerum vẽtres: ex ſylueſtribus nonnulla, vt attagenę: rarò turdi, aut turtures, aut ex paruis paſſerculis aliqui. Anates in totum fugere oportet, ac omnia quæ in paludibus degunt, quę'que ſiccam, & melancholicam carnem obtinent, raro, aut nequaquam offerri debent. Ad calidas intemperies nihil ex his comeſtum iuuat. Ex piſcibus pręcipuè marinis, ſaxatiles offerẽdi ſunt, in puro mari degentes,

vt potc turdus piſcis, ſcarus, pſitta, mulus, chryſophrys. Qui verò calorẽ habent leniorem, validasq; vires, iis lupus, orphus, ceris, & iſicium ex ea paratum exhiberi debet, quod nihil habet gari, aut vrticæ, aut alia quædam. Nam iſicium ita confectũ, prę terquàm quòd nihil iuuat, adhuc etiam magis eos, qui copioſiſſimè veſcuntur, ledit. Ex quadrupedibus pulmones dandi ſunt, & craſſa ouium inteſtina, quæ græci inſtitores ea vendentes chordas appellant: verùm illi etiam lienem, & cor eis admiſcent, vt quæ ægrè corrumpantur, & calidæ intemperiei queant reſiſtere. Vbi non admodum magna eſt intemperies, & bilioſa, humórque citra aliquam obſtructionem magnam, aut inflammationem vitioſus, ibi cibos offerre conuenit, qui ægrè conficiantur, & validos. Cæterum dare his quoque oportet, ſi tempus permiſerit, fructus pomaceos, peponum dulcium carnem, admodũ dulcia mala, & cotonea benè matura, eáque aſſa probè, aut cocta cum gallina. Ne autem mala dum aſſantur, adurentur, ſed diutius ad aſſationem ſufficiant, durentque, fermentum extrinſecus vndique ipſis obducetur, atq; ſic ipſa furno demittentur. Malorum punicorũ grana, & ante cibum modicum, & cum pane dare conuenit. Nam iecur admodũ imbecille, & ſtomachũ collapſum firmare poſſunt, etiam ſi æger maxima ſiti conficiatur. Tunc enim vuam quoque dura carne præditam, & citriũ molle ipſis porrigere oportet: item ceraſia, pira, vel meſpila conferunt, aut ſemel, aut bis exhibita. Nam continuus omniũ aſtrin

Hepar dysent

gentium vsus, & siccare, & ventrem inferiorem obstruere, cohibereq; potest, ne stercus facilè efferatur Quare astringentia cibi ratione crebrò offerre, & extrinsecus obducere cautio est. Ex bellariis plurimum exhibeto vuas, præsertim quæ vocantur Larissenę. Nihil enim hepaticis Dysenteriis adeò opitulatur, vt vua passa, quæ omnia bona cōtinet, vt nō putrescat, vt corroboret, vt præter boni medicamēti facultatem, etiam nutrire possit, & quodcunque prauum vitiosumq; inuenerit, in benignum cōuertet. Reliqua verò omnia, nuces, pistacea, & nuces pineas vitare oportet, vt inimica: castaneæ verò tuto sumentur: nam boni succi sunt, & non citò à calidis intemperiebus corrumpuntur. Tantum etiam de hepatica Dysenteria, quæ ex calida intemperie nascitur, dictum esto. In vniuersum autem illi cibi magis sunt deligendi, qui probè distribuuntur, & robur temperiemq; inducunt, & vim abstergendis visceribus aperiendisq; efficacem habent: qualem si non obtineant, aliàs autem temperati sint, addicere eis hunc oportet, vt probè iecoris meatus pertranseant. Dicamus igitur cremorem ptisanæ ad hoc idoneum esse: subindè verò & grana ipsius, & olera, maximè intybus, & his adhuc magis troxyma ad idem congruunt. quare etiam per se, & cum gallina, aut perdice, aut ventriculo anseris dari possunt: aut cum carne quadam [suauitatis gratia] simul incoqui. Cęterum olera iam commemorata, elixa, aut cruda offeruntur, prout æger benè afficitur, & vsus morbi postulat.

Hepaticis Dysenteriis vua vtilissima.

DE HEPATICA DYSENTERIA EX FRIGIDA INTEMPERIAE, CAPPVT 4.

QVòd vniuersalis curatio per calefacientia adhibeatur, omnibus est manifestũ: verùm quæ potius ex particularibus deligi debeant, hęc quoq; medicum scire conuenit: ac faciemus sanè hoc à victu exorsi. Cum igitur frigida intemperies affligit, & panem calidũ exhibere per se, & ex vino Tyrio, aut Beryzio, aut Sareptino, aut Cnidio expedit, frequenter etiam ex Arysino, cum & æger febricitat, & frigida intemperies magna apparet, quæ iecur, & stomachũ obsederit. Ego sanè noui me alicui cuius viscera & stomachum refrigerata coniecturis depræhenderam, conditũ cum pane, aut typhe dedisse, & plurimum adiuuisse. Oportet autem remedia magis, minusue calefacientia pro frigiditatis obtinentis magnitudine, accommodare. Ex oleribus brassicam ter coctam esse potius conuenit, interim ex vino, aliàs conditam, vel per se, vel cum in tybo, aut troxymo, interim cũ gallina, aut perdice, aut attagena, aut turdis: item ventriculos anserum, isicium, & carnem assam, sed rarò, cum ægri alios cibos fastidiunt. Non enim offerendi sunt frigida intemperie laborantibus cibi, qui ægrè conficiuntur. Secunda ratione etiam milium affatim coctum, & puls similiter idonea est. Testacea verò his exhibéda non sunt: nam calidis tẽperaturis talia conueniunt. Ex piscibus vtiliter datur turdus, cossyphus, ceris, chrysophrys, & omnium maximè mulus.

Dysenteriæ hepaticæ ex frigiditate curatio.

Conditum refrigeratis visceribus vtile.

Hep- dysent

Hi namque etiam aſſi adhibiti omnibus conducũt, & magis ſuper prunas aſſi. Caſtaneæ mediocriter aſſæ, ſi non admodũ crebrò edantur, iuuant: ita nãque comeſtæ nihil frigidum obtinent, & prætere a fluxiones obtundunt, vt quæ mediocrem craſſitiem roſionis expertem poſſideant. Dato autem & vuas paſſas: quoniã omni, vt ſummatim dicam, quacunque tandem intemperie citra inflammationem infirmo familiares cibi exiſtunt, vt quæ iecur confirment, etſi malignum quid in eo contineatur, in benignum commutẽt. Piſtacea autem, & amygdalę in hepaticis Dyſenteriis caueri debent, eò quòd facilè corrumpantur, & oleoſa ſint, prompteq; in bilem mutentur, & recrementũ aſperius reddant, vt hinc venter magis, crebriuſq; irritetur. Hæc etiã de hepatica Dyſenteria, quæ ex frigida intemperie prouenit, dicta ſunto. At materiales qualitates, vt ſiccitas, & humiditas, eiſdem cibis curari poſſunt, ſi illos ſtudeamus exhibere, qui neque manifeſtò calefacere, neque refrigerare ſolent, ſed medii quodam modo cum ſint, etiam ſecundum efficientes qualitates humectare, aut ſiccare ſolent. Dicamus autem, quæ inter medicamenta, aut antidota hoc pręſtare queant.

Quæ hepaticæ Dyſenteriæ ob calidam intemperiem ortæ conferant

Hepaticæ Dyſenteriæ ob caliditatem curatio

Citrii ſucci cyathum cum mulſa dato, aut ſerios ſuccum ſimiliter: aut cichorii. Sin autem intemperies non admodum calida eſt, etiam ſuccos olerum cum vino tenuiori dato. Nam & abſterſoriam vim

obtinent,& generoſe aperiunt. Quare ſi humidus ſuccus non adfuerit, ſiccum inſpergito: catapotia autem ex eis contra huiuſmodi affectus fingere oportet, quæ hæc recipiunt. Cichorii [radicis] drachmas quatuor: chamæpyteos radicis drachmas quatuor. Tundito, excipitoq; melle cocto, & nucis ponticæ inſtar ex aquæ calidæ cyathis tribus potui dato. Iis autem, qui valde calida viſceris intemperie laborant, roſaceum, aut melinum, aut hydroroſatũ aut ſerios ſucci cyathos duos quotidiè potui dato.

[De fotu ad calidam iecoris intemperiem.

Fotus ad calidam iecoris intemperiem optimus adhibetur ex oleo chamæmelino, & nardino. Nã ante cataplaſmata omnino melius proficit. Cataplaſma autem in hunc modum conficies. Croci macerati in vino Aſcalonio, & triti drachmæ quatuor: plantaginis ſicci, triti, incretiq; drachmæ duæ: lenticulæ farinæ vnciæ quatuor: aut polentæ. Coquantur igne lento in aqua, & oleo roſaceo. Tepidiſſimum ſic iecori & ſtomacho ſuperimponitur.]

Antidotum Cyphoides ad frigidas iecoris intemperies vtile

Croci, cinamomi, ſingulorũ drachmæ quatuor: mirrhæ totidem: bdellii drachmæ quatuor: bituminis drachmę tres: iunci odorati floris drachmę tres: calami drachmæ duæ: caſiæ drachma: nardi Indicæ drachma: terebinthinæ drachmæ ſedecim: mellis heminæ dimidium: vuæ paſſæ carnis drachmæ *ſedecim: [vini quod ſatis eſt]. Vino vuam paſſam bdellium, & myrrham macerato: reſinam liquefa- ** Impreſſum drachmas centum ſeptuaginta ſex.*

Hep: dysent

ctam melli misceto· deinde omnia commixta læuigataq; reponito. Excellentissimum hoc est medicamentum, & plurimum id in hepaticis Dysenteriis expertus sum. Etenim siccat, corroborat, discutit, & prauas sanies putridasq; emendat, corrigitq;. constat enim aromatis, & vua passa, quæ & nutrit, & naturalem habet ad iecur proprietatem.

[*De fotu, & cataplasmate*

His fotum ex oleo anethino, aut sampsuchino adhibeto. post fotum cataplasma ex ruta contusa, melanthio, cymino, & aristolochia longa. Adhæc puluis horum coquatur cũ melle & vino modico Arysino, oleoque Cyprino. Sit autem mel diutius cum aromatis coctum, vino simul adiecto, vt pastillus fiat, atque sic oleum postea misceto. Quòd si nimia sit iecoris imbecillitas, fotus primũ ex absynthio, epithymo, & oleo supra dicto adhiberi debent. Similiter & cataplasma, cui addendus est rosarum siccarum puluis, & pro aloe, palmulæ & cotonea inducenda.]

Epithema tonoticon, quod iecur corroboret, & inflammationes concoquat.

Epithema tonoticum.

Ammoniaci suffiminis, meliloti, singulorum vnciæ tres: œnanthæ, casiæ, mirrhæ, croci, aloes, absynthii succi, nardi, folii, singulæ vnciæ: mastichæ Chiæ, styracis, amomi, singulorum vnciæ duæ: ceræ libræ duæ: nardini quod satis est.

Potio ad eos quos imbecillitas cum obstructione infestat.

Brassicæ decoctum, & rhus Syriacum tenuiter læuigatum, mixtumq; potui dato, & miraberis.

DE ALVI PROFLVVIO EX LIBRIS PHILVMENI, CAP. 5.

ALuus tum in febribus, tum citra febres proflu uio laborat. In febribus autem difficilior eius est curatio, animaduersionemque, & coniecturam diligentem requirit. Nam inter initia naturæ aliena salubriter euacuare consueuit, ipsa nimirum natura ad superfluos, incommodósque humores reiiciendos vndiquaque cogente. Id autem aliàs in statu morbi, aliàs in declinatione contingit: nunc quidem cum magna profusione humorum, subitaq; & critica, qua febres soluuntur: sæpe verò paulatim, & multis perseuerat diebus, & penè in ipsa declinatione consistit. At in tali occasione profluuium aut sisti non debet, donec ipsa se natura componat, & ad integram perueniat sanitatem, aut motus eius adiuuari. nam si quis ventrem constringere volet, magnam excitabit ægritudinem. Vidimus enim vétrem initio affectus ad quartum quintumne diem profluxisse, & postea fluorem aut per se, aut medici auxilio substitisse: vnde ægri in magnum periculũ inciderunt, ita vt Phrenitici, aut Lethargici efficerentur, aut perniciosæ in eis Parotides excitarentur. Quare initio ea quæ corporis commodo atque vtiliter excernuntur, minime reprimere conuenit, ne materia in aliam conuersa partem, supradictos affectus generet, sed ad statum vsq; contemperari cibis debent. Vbi verò diutius iam profluuium perseuerarit, non modò superflua euacuãs, sed etiam habitum colliquans, virésque consumens, tũc

Alui profluuium.

Venter non statim sistẽdus.

ſanè ei reſiſtere medicamentis expedit. Attendendum autem, num aluus nimium, an modicè, aut certè non profluat: magna quidem reſolutio coerceri: parua leuius contineri debet. Aſtricta autem aluus relaxanda eſt, aut iis quæ per os aſſumũtur, aut quę per anum immittuntur, aut quæ extrinſecus imponuntur, donec criticus dies ſuperuenerit. Nam bilioſus humor ſolis cibis lenientibus magis, vt deſcẽdat, quàm in corpore retineatur, eſt ſollicitandus. Si enim bilioſum aut in ventre, aut in inteſtino collectum retineatur, exitúque prohibeatur, loca ambientia offendit, ſtomachũ ſubuertit, caput replet, viſcera inflammat, febres magis accendit, ſitim auget, omneſque prędictos affectus in capite excitat: ſummatim totum morbum grauiorem efficit.

Bilioſus humor commode euacuatur.

De lacte.

Lac igitur in toto affectu, ſi febris non vrget, caprinum, aut bubulum tepidum, recens mulctum, aut coctum ad ignem, ita vt ſemper agitetur, donec ad tertias redigatur, potu auxiliatur: quod etiam ſi per ſilices fluuiales ignitos, & candentes ferri laminas in ipſo extinctas, coctũ fuerit, potui datum iuuat. Alii etiam mel in eo coquunt, atque ſic propinant: ſpuma verò dum lac coquitur, pinna, aut cochleari auferri debet. Hoc nullum præſentius remedium ad bilioſas fluxiones inuenire licet. Quoniam autem in febribus lac purum aſſumptũ plus noxę quam cõmodi adferre ſolet, quarta pars aquę lacti miſcenda eſt, coquiq́ue vnà ad dimidias debẽt atque hoc modò exhiberi. Hæc quidem ad bilioſas

Lac in profluuio alui.

fluxiones sufficiant. Ad alias verò, vbi abundè iam euacuatum sit, ipsumque profluuium adhuc perseueret, fotus ex oleo, & vino adhibeatur: sit autem oleum omphacinum, aut rosaceum, aut melinum. Efficacius his est myrteum, tertia, aut quarta vini parte admixta, vel etiam ad biliosas fluxiones magis astringunt fotus, in quibus decoctæ sunt gallæ, malicorium, quinquefolii radices teneræ, cupressi pilulæ, lanaq; sicca precordiis imposita ventrem calefacit, & desiccat. Item purum oleum cumini puluere inspersо, aut apii semine, aut vtriúsque æquis partibus mixtis cum lana impositum iuuat. nam vrinam prouocat, & fluxiones eò diuertit. Hæc sanè profluuio ab intestinis deriuando conueniunt. Adhibebis autem fomenta illis, siue dolores experiantur, siue eo careant. Nam fluxiones desiccant, maximè sacculi ex milio, aut panico facti: mirificè faciunt etiam ex sale compositi, si quis singulos ex sale & ordeo torrefactos seorsim imponat. Quòd si profluuium sit immoderatius, sacculi ex sale ventri imponantur, ex ordeo autem ad dorsum: si verò non immodicum, neque frequens vrgeat, contrà, sacculos ex ordeo ventri, ex sale factos dorso applicabis. Cæterum etiam anus his sacculis foueri debet, aut luto pauimenti calefacto æger insideat, aut Cymoleæ terræ calenti, vinóque restinctæ, aut sordibus balneorum vino dilutis, molli lana circumdata. Nam calor ipse introrsum administratus, opitulatur. Item spongia aqua calente madefacta, & expressa superimponatur, vt quæ vapo-

Fotus ad profluuium alui.

Sacculi in profluente aluo.

Spongia ad anum profluentem adhibita.

re ſuo anum adiuuet . nec non lanæ oleo imbutæ, anóque ſubiectæ, auxiliantur. Poſt primos dies exactos, ſiquidem dolores in inteſtinis conſiſtentes vrgeant, neceſſe eſt inflammationem ibidem, aut tumorem exiſtere. Tunc igitur cataplaſma ex tritici, & lini ſeminis, aut milii, aut panici farina adhibendum. Aſtringens autem fiet melle cum modico vini & aceti admixto: poſtea vbi coctum fuerit, paulum mannæ thuris, aut malicorii, aut gallam inſperges. Cũ verò nullus dolor affligit, magis aſtringentia adhiberi debent epithemata, cuiuſmodi pal mulis conſtant, cum acacia, aut alumine, aut hypociſtide, aut quæ balauſtia recipiant, aut coctum malicorium. Adhæc ceratum cum oleo myrteo, quod ex ſupradictis, vel mannã thuris, vel gallam adiectam habeat. Alii quoque emplaſtra aſtringentia conficiunt: optima verò ſunt epithemata, Clidium Mnaſæi, & dia œnanthes. Clidium autẽ hoc modo conficito. Gallæ omphacinæ, hypociſtidis, aluminis rotundi, acaciæ, rhus culinarii, malicorii ſicci, apii ſeminis, ſingulorum vncia: viſci quercini, ammoniaci thymiamatis, ſingulorum drachmæ quatuor: picis ſiccæ, ceræ, ſingulorum vnciæ duæ: olei myrtei, aut lentiſcini vnciæ duæ. Gallam & malicorium contuſa cribrataque in vini cyathis nouem decoquito vſque ad tertias, aſſiduè agitans: deinde in mortarium coniecta terito, ac reliqua ſimiliter in puluerem redacta inſpergito. Ammoniacum verò aceto diluito: viſcum cum modico oleo emollito, deinde pici ac ceræ ex re-

Lanæ.

Cataplaſma ad tumorem ani.

Clidium epithema.

liquo oleo liquatis, ab ignéque sublatis adiicito, ac in vnum cogito: nec nō iis quæ contriueris affundito, tunditóque fortiter, ac vtitor.

Epithema ex Oenanthe, mediam inter cataplasma & emplastrum naturam obtinet.

Ad intestinorum fluxiones, stomachi fastidia, & resolutiones ardoréſque efficaciter opitulatur. Oenanthæ siccę, gallæ, acaciæ, rosarum siccarum, omphacii, singulorum vncia: aluminis rotundi, aloes, singulorum vnciæ duæ: rhus Syriaci vnciæ quatuor: olei myrtei, ceræ, picis, singulæ libræ: vini Falerni, aut Aminæi quod satis est. Sicca ex vino terito, deinde quæ liquari possunt, adiicito. Ad ventris igitur profluuia medicamenta, & simplicia, & composita hæc sunto. Cæterum extremas corporis partes, nempe brachia & crura fasciis lineis, aut laneis deligari debent, fouerique, si frigidæ sunt, calidis vnguentis & oleis, vt sycionio & oleo veteri, cui adiectum sit pyrethrum, piper, nitrum, & baccæ lauri: item ceræ solutæ modicum, vt sit acopum: quinetiam ex oleo communi hoc medicamentum conficere licet. Huc faciunt etiam medicamēta, quę greci à lassitudine acopa appellant, ex euphorbio, & ligustico parata. Calefaciunt enim, & rosionem in articulis cum illinuntur, excitant.

Dia œnanthes epithema.

De Cibis.

Ciborū alii aluum astringunt, alii humores crassos reddunt, alii contemperant, alii siccant, consumúntque materiam, quorum facultates discernere conuenit. Ex frumentis oryza aluum magis

Cibi aluum astringentes.

retinet, si ex aqua adiectis palmulis decoquatur: si febris abest, ex vino aquoso, & austero. Similiter & pultes ex ea factæ, & ex halyca, quibus aliqui gallæ, aut malicorii puluerem inter coquendum admiscent: nos autem rhun culinarium, aut mala cotonea adiicimus, simúlque cum pulte subigimus. Iam fit etiam pulticula ex pane Alexandrino trito incretóque, & sic cocta ad ventrem retinendum efficax est: nec non polenta ex milii farina diutius decocta. Iuuat etiam lenticula bis cocta cum modico salis, aceti, & olei condita assumptáque. fit autem melior suauiórq;, si mala cotonea, aut oryzam admisceas.

De oleribus.

Olera aluũ astringentia.

Ex oleribus expediunt aut intybus, aut plantago, aut blitum nigrum. Hæc enim & per se, & cũ lenticula cocta, aut cum oryza benè iuuant. Quin & brassica bis cocta, ita vt secunda vice aceti momentum adiiciatur, multũ in fluidis affectibus proficit.

Intinctus.

Intinctus aluũ astringentes.

Intinctus hoc modo conficitur: Cuminum cum salis momento, aceto, & oleo præparato. Id quod edendum est, his intingi debet.

De piscibus.

Pisces aluũ astringẽtes

De piscibus mentionem facere opus non est, cum omnes ferè aluum citent, paucis quibusdam exceptis, quales sunt mænides, mulus, scarus, & erythinus, supra carbones assati: nec non scorpio piscis assus, & cum cumini intinctu assumptus: præterea ostrea cum testis suis assata exhibitaq; aluum comprimunt.

De auibus

Ex auibus maritimæ potius,& syluestres solæ de ligentur,vt merulæ,turdi,perdices,turtures,& columbæ: ex domesticis autem gallinarum pulli assi, sed prius elixi ventrem astringunt. Magis etiam astringentes sunt,si myrtorum, aut sorborum puluis carni super inspergatur: aut ex pomis, corna: vel omphacium simul incoquatur: adhæc medicamentum quod à fructibus pomaceis Dia oporon Græci vocant, quemadmodum ea quæ ex cotoneis,aut sorbis, aut immaturis piris, item ex malo punico præparantur:præterea vuæ,quæ fictilibus reconduntur, aut cum suis foliis inuoluuntur, aut quæ ex fune suspenduntur. Cibi igitur ad ventris profluuium tales exhibeantur. *Aues.*

De potu.

Potui verò aqua pluuialis benè cocta exhibeatur, sed neque ante cibum, neque cum hunc æger assumit,sed aliquod spacium intercedet:neque verò vniuersa,ac vna vice,sed paulatim,ac modicè dari debe. Quòd si quinquefolii herbæ radices simul incoquantur, præstantissimum fiet auxilium: item si rubi radices vnà cocuantur, magis aluum astringent.Nonnulli plantaginis semen contritum, & acinos siccos in puluerem redactos, incretosq́;, aut sorba detrita similiter admiscent. Multæ igitur aliæ quoq; potiones,& simplices,& compositæ ad ventris profluuium idoneæ habẽtur,sed eas prætermittimus.Nam de iis quę Dysentericis potiones expediunt,posterius agetur, vbi de Dysenteria tracta *Potus aluũ comprimens*

Dys. Rheum.

bimus. Vinum in declinatione, hoc est inflãmatione remittente, & febri confidentius dandum est austerum Surrentinum, Albanum, Tygrinum, Marsicum, & ex Italia Aminæum, vel alia astringentia, quæ diuersis locis nascuntur, experimentisque probata sunt.

De balneo

Balneum ad aluum retinendam.

Balneum ex nitro absque oleo conuenit. Iuuat enim nitri vsti puluis corpori in balneo superinspersus, vt modicum ruborem inducat, cutémque vellicet, & fluxionem ex alto ad se attrahat: atque ita cutem vellicatam in balneo perunges, vt meatibus adapertis profluuium alui in diuersum reuellat, retrahatque.

DE DYSENTERIA EX VENTRIS PROFLVVIO EXCITATA, RHEVMATICA DICITVR, CAP. 6.

Dysenteria rheumatica

RHeumaticam Dysenteriam dicimus humorum ex mesenterio per venas ad intestina profluuium. Nam ciborũ ingestorum Chylus, hoc est cremor, dum in sanguinem mutatur, ad intestina refunditur, atque ita vnà cum bile mixtus excernitur, nec potest ob huius acrimoniã in ventre retineri, sed ab intestinis foras propellitur. atq; hæc est causa Dysenteriæ Rheumaticæ, cuius hæ sunt notæ.

Notæ Dysenteriæ Rheumaticę.

Dysenteriæ rheumaticæ signa.

Acres variiq; humores per aluum excernuntur, sitis magna vrget, corpus colliquescit, & cibi fastidium torquet. Aliquando etiam rosiones intestina, & stomachum affligunt: quòd si hic affectus diutius perseuerauerit, ad exulcerationem intestinorum

peruenief, quæ propriè Dyſenteria dicitur.

Curatio

Ventris & inteſtinorum profluuium aſtringentibus cataplaſmatis curabis, & lac ad dimidias coctum potui dabis, ſit autem non minus, quàm hemina. Quin & aqua pluuialis modica propinari debet: nec non panis ex aqua, aut lacte maceratus dari: poſt tertium diem pani adiicias vuas, quæ in vaſis fictilibus, aut vitreis reponuntur, vel pira, vel mala cotonea cocta, vel ſorba, vel meſpila. Quin & paſtillos lacti admiſcere licet: ſin autem ægri lac bibere recuſent, pulticulas ex oryza, aut auena, aut milio, aut pane Alexandrino exhibebis. Ptiſanam verò, aut lenticulam, aut oua in poſca cocta, nec nõ vitella ouorum aſſa ſuper prunas cum rhu, & aceto porrigito. Quinetiam olera bis cocta, panémque bis coctum, & auiculas, vt ſupra dictum eſt, nec non vinũ aſtringens ſimiliter exhibeto. Quòd ſi affectus inueteraſcat, malitioſus efficitur, & vires conſumuntur. Curatio itaque adhibenda eſt, quæ corpus nutriat, & illas reficiat, confirmetq́;.

Signa Dyſenteriæ ex ucntris fluxu excitatæ Philumenus.

Dyſenteriam quam latini inteſtinorum difficultatem appellant, locorum & recrementorum expulſionis ratione variare, omnes propè antiqui medici conſentiunt. Si inteſtina vlcus, aut inflammatio quædã obſideat, hæ notæ præcedunt. Inter initia morbi cruenta, deinde ſanioſa excernuntur: *Signa Dyſenteriæ ex ventris fluxu*

Dyſ Rheum.

multis primò ramenta, poſtea pinguia deſcendunt: & ſi malignus fuerit affectus, feculenta, fœdi odoris: poſtremo vbi in cancrum iam degenerauerint, varia excrementa, & nigra cum quibuſdam putridarum carnium laminis per aluum redduntur. Quinetiam febris cum multa ſiti comitatur: nec non cibi faſtidium, vnde corpus emacreſcit: tormina quoque cum ſonitu inteſtina exercent, dolorque ingens, & vigiliæ ægrum infeſtant.

Curatio.

Dyſentericorum curatio

Dyſentericus affectus diuturnus eſt, & magna parte Tenaſmus eum præcedit. Quod ſi fiat, inteſtinorum exulceratio fiet acrior, plurimum autem in recto inteſtino, aut Colo, aut certe in tenuioribus inteſtinis excitatur, modò cum febre, modò ſine febre, nunc cum dolore, nunc ſine dolore. Cum febris affligit, curationem impedit, vlcera reddit putrida ſordidáque: nec non inflammationes & cancros excitat, quando quidem diuerſis ipſa curatur modis, cibiſq; tũ qualitate, tum quantitate accõmodis, maximè q̃diu ipſa affligit. In declinatione autem, cibi neque nimis ſicci, neque plus æquo humidi ſunto. Sicci augent febrim, humidi profluuiũ mouent, ideo in vtroque animaduerſio eſt adhibenda. Nam quantum exhiberi debeat, ex viribus ęgri maximè æſtimandum eſt. Dyſentericus enim propter inteſtinorum, & ventris imbecillitatem haud multum poteſt concoquere, pręſertim cum febricitat. In inflammatione, cum maximus excruciat dolor, ne pigeat cataplaſmate calente vti, vt quod in-

Dyſentericus male concoquit.

terdum & illā tollit,& fluxū reprimit,quemadmodum illis ſolet contingere,quos mediocris torquet exulceratio. Nos igitur initio ægrum accedentes, præſertim ſi febris non adſit, talem adhibemus curationem. Primis duobus diebus abſtinentiam indicimus,& ſi iuuenis ille fuerit, tempúsque, & vires permittant,venæ ſectione in brachio adhibita ſuccurrimus,non minus ſanguinis,quàm heminas duas detrahentes:his etiam cibos præbemus temperatos,nēpe tribus diebus tranſactis lac propinamus. Quòd ſi verò ſectio venæ prætermiſſa fuerit,poſt duos dies exactos lac potui damus. Hæc autem facimus, cum malum à leui occaſione ſumpſerit originem.

De lacte exhibendo.

Imprimis igitur lactis calefacti,& inter coquendum ſæpius agitati cyathos tres exhibemus, & poſt horas duas tantundem rurſus potui damus. Quibuſdam etiam tertiò offerimus, vt integra hemina abſumatur:& ſi eo die repletus æger videatur,cibo eum abſtinere iubemus. Hoc igitur modò bilis educitur,& humores corrupti modicè purgantur mitiganturque. Poſtea mediam heminam in duas partes diuidimus,& ſimiliter,vt ſupra,exhibemus duabus horis interpoſitis: atque ſic iterum tertio duas heminę partes,aut tres vna vice præbemus. Tribus horis poſt lactis potionem interpoſitis, pulticulā, aut panē ſiccū, aut palmulas Thebaicas, aut micas panis cū lacte exhibemus. Lac igitur quouis morbi tempore eligi debet caprillum: huius autem penuria vaccinū. Aſininum verò, & equinum minus,

Dyſ. Rheum.

vtpote magis ſeroſa. Manè igitur cyathi tres exhibentur, deinde viridis caſeus hoc modo confectus cibi loco datur. Exprimitur is manibus fortiter, & aqua feruens ei ſuperfunditur. Id autem fit ter quaterue melle ſuperinfuſo, præſertim cocto: cum inſpiſſatur, eſui exhibetur: nam ventrē admodum cō ſtringit, et vlcera purgat ſanátque. Verū iis dari debet, qui febri carent, magnumq; ex eo ſenties adiumentum. Febricitantibus non tam facilè lac dandum eſt, vt quod in ventriculo aceſcat, & corrumpatur, aut ex calore in caſeum coaleſcat, vnde maiores cruciatus, viſcerum tēſiones, capitis dolorē, & cibi faſtidium excitat. Quare vt citra noxam febricitantibus exhiberi queat, præſertim pueris, magiſq; iuuenibus, quàm ætate iam prouectis, exactius à nobis dicēdum eſt. Miſcemus igitur lacti aquæ pluuialis, aut fontanæ bonæ quartam partem, ac illud ad leues prunas ac cineres, aut lento igne ad dimidias incoquimus, ſine intermiſſione agitātes. Ex hoc cyathos tres, aut quatuor potui damus, quemadmodum autem febricitantibus citra caſeum dari expediat, aliàs indicabimus. Nam is febribus omnino eſt inutilis: illis porrò qui febri carent, lac etiam citra aquæ admixtionem coctum porrigemus: coquemus autem donec totum in eo ſerum cō ſumatur. Nonnulli etiam vſque ad tertias coquendum putant: nos verò donec ter quaterque ebulliat, atque tunc ab igne tolli præcipimus. Quin & calculos tres rotundos ſolidóſque ex fluuio collectos in ignem ex lignis quernis ſiccis extructum

coniicimus, ac candentes admodum in vas, quod lac continet, particulatim demittimus, ita vt cum vnus tollitur, alius iniiciatur: ac vbi lac hinc coctũ accuratè fuerit, Greci ſchiſton, hoc eſt ſciſſille nominant. Hoc igitur modo confectum Dyſentericis, ventris fluxum expertis, & Cœliacis exhibetur. facies autem hoc quater, aut quinquies: vbi ebullire deſierit, non ſolum iis qui febri carent, ſed etiam febricitantibus propinabis. Idẽ hoc ferrei orbiculi candentes in lac demiſſi non ſegnius, imò etiam efficacius quàm calculi præſtãt. Hac igitur ratione lac Dyſentericis propinari debet: nunc autem cibus à nobis ægro præſcribendus eſt.

Lac ſciſſile alui profluuio aptum.

Ferrei orbiculi in lac demiſſi.

De cibo.

Ex frumento igitur pultes exhiberi conuenit. halyca verò plus omni alimento nutrit, magisq; concoquitur: oriza minus quàm halyca, ſed plus ventrẽ aſtringit. Hinc etiam pultes magis reprimunt, quã quæ ex farre conficiuntur, adhæc ex milio & panico paratæ valentius nutriunt, & recrementa craſſa reddunt: item ex Alexandrino pane contuſo cretoque huc referri debent, ſimiliter ex chidro torrefacto pultes faciunt, atque hæ duæ ſpecies ex poſca parentur, & ſale modico, oleo anethoque condiantur. Porrò omnibus pulticulis in vicem olei adipes anſerinos, aut gallinaceos, aut caprinos immittes. Quòd ſi roſiones venter experiatur, & bilioſa ſint quę excernãtur, ex lacte pulticulas parabis: verum imprimis halica, aut oryza, aut far in aqua decoquatur, quæ deinde excoletur exprimatúrque,

Dysent. Rheum.

postea lactis modico addito leuiter illa prunis coquantur. Vbi ſuccus conſumptus fuerit, lac iterum paulatim adiunges, & tertio & quarto, donec percoquantur: quibus momentum ſalis addes, & ſine oleo comedenda porriges. admiſcebis autem pultibus ſi libet rhun Syriacum, grana mali punici acidi trita, & mali cotonei orbiculos repurgatos, ſorba ſicca contuſáq;, omphacium ſiccatum: nec non acinos vuæ tritos. ſunt qui etiam gallam detritam inſpergant, verùm ea ſtomacho aduerſatur: alii verò aquæ hæc iniiciunt, in qua pultes decoquentur: ſed præſtat in aqua, vnde pultes fiunt, ſorba, aut pira cruda, maturàue, aut mala cotonea, aut meſpila, aut ſiliquas, aut palmulas Thebaicas contuſas ſimul incoquere. Præterea pultibus indetur gummi, amylum, & cera recens inſtar mellis: ſimiliter puls ex caſeo recenti cribro validè percolato confecta eſui offertur.

Pultes ad Dyſentericos

De cibi faſtidio

Qui verò malè affecti cibum faſtidiunt, pultéſq; auerſantur, iis dato halicā, aut oryzam ex aqua paratam, in qua prius palmulam, aut pruna Damaſcena, aut ſorba, aut meſpila, aut ſiliquas, aut mala cotonea, aut pira immatura decoxeris.

Faſtidium cibi in Dyſentericis.

Legumina.

Ex leguminibus lenticula magis aſtringit, ſed cortex eius auferri debet, eò quòd cruditaté et profluuium incitet. Quidam enim modicè eam macerantes, corticem detrahunt, atque ſic in pila ſubactam tenuiore cribro incernunt: quidam aquę calidæ im mittentes paululū manibus cōfricant, donec totus

cortex decidat. Commodius autem fiet, si vbi semel atque iterum ea ebullierit, in pilam demittatur, ac postquàm refrixerit, manibus conteratur. sic enim accuratius purgatur. Vbi cortex fuerit detractus, rhun Syriacum, & adipes supradictos olei vice, nec non aceti momentum adiicies, aut mali punici acidi grana contrita, salisq; modicũ. At lenticulæ sorbitionis modo conditæ addes plantaginem, aut betam nigram, aut intybum simul miscens, interdum cum oryza, aut farre, aut malis cotoneis coctis, tritisq;, & benè permixtis pultis modo inspissatam esui exhibebis. Nonnulli cum cortice ipso lenticulã decoctam validè terunt, succumq; exprimunt: hunc linteo puro diligenter percolant, & cum pane Alexandrino, aut chidro benè cocto in pila terunt, atq; inde pultes conficiunt, aceto ipsas condientes.

De ptisana.

Ptisana per se quidem ventrem non astringit, vt quæ illum laxet, & facilè acescat. Melle autem condita sæpius id facit, & amplius aluũ subducit: oportet igitur ipsam diu torrefactam cum aqua pluuiali vesperi in ollam recentem demittere: hanc benè coopertam in furnum prunis ardentibus plenum collocare, atque iis inuolutam per totam noctẽ sinere. Quippe soluitur ptisana ex ipso vapore, pinguisque, & glutinosa efficitur: manè verò mel seorsim ei miscebis, & leniter coques: item chidro addito iterum simul incoques horis duabus tribúsue. Atq; hoc modo parata esui dabitur. nam tum cibus tum medicamentum esse videtur.

Ptisana quo modo paranda ad Dysenteriam.

Dys: Rhenm.

De oleribus.

Olera ad Dysenteriā

Olera magis astringentia ficcioraq; conueniunt, intybus vterque, plantago, beta nigra cocta, & benè expressa, tritaq;, & aceto condita. Ea verò quæ cruda edi possunt, cum pane sumantur. Brassica bis cocta recrementa inspissat: sumatur aceto, sale & oleo condita. Aliqui secundam eius coctionem in posca moliuntur.

De piscibus.

Ex marinis piscibus haud multi Dysentericis cōueniunt, aliqui verò sanis hominibus astrictionem alui pariunt, profluenti autem aluo non expediūt. Scarus igitur coctus, & aceto cuminoque conditus assumitur. Mænides autem, & erythinus tenui sale aspersi, modicè assentur in cratere mundo, & sic exhibeantur. Nonnulli etiam mulos similiter paratos offerunt, sed humores varios generant, naturámque in iis turbare solent, qui imbecilli sunt ventre præditi. Ostrea verò cum suis testis assata concoctionem iuuant, & ventrem reprimunt.

De carnibus.

Carnes Dysentericis inutiles.

Carnes vniuersæ Dysentericis sunt inutiles, eò quòd multum nutriant, & tardè concoquantur. Ex auibus maximè syluestribus exhiberi possunt turdi, perdices, turtures, merulæ, sturnus, interdum & columbæ, præsertim earum pulli, verùm nihil pingue, aut concoctu difficile dari debet: coquentur autem primum in posca, deinde assabuntur: præstat si ipsis euisceratis iniiciantur myrta, aut sorba sicca tritaque, aut minutim incisa, aut mespila, aut pira viridia, aut mala cotonea, & postea consuan-

tur,coquanturq́;, ac deinde aſſentur. Quadrupedũ carnes vitandæ ſunt: porcini tamen lumbi,aut hædini in aceto macerati voluptatis gratia ſumi poſſunt:oua gallinacea in poſca elixa, donec indureſcăt,proſunt, magis autem aſtringunt vitelli ex eis ſuper prunas aſſi,tritiq; cum aceto,& rhu Syriaco. Pulmentariis rhus,aut malicorii modicum,aut galla,aut omphacium rectè imponitur.hæc enim ventrem validè contrahunt.Nonnulli etiam pedes vitulinos in ptiſana per totam noctem incoquunt,donec vngulæ diſſoluantur,vnde cremor ptiſanæ ſpiſſus fit,& glutinoſus, qui modico aceto cõditus eſui exhibetur,ac ventrem egregiè ſupprimit:verum illis dari debet,qui concoquendi facultatem validam obtinent. Nam imbecillem ſtomachum perturbat magis,& amplius profluuiũ excitat. Atq; hactenus de animalibus.

De fructibus pomaceis.

Pomacei igitur fructus dulces flatus generant, & ex humiditate ſua facilè aceſcunt,eoq́ue prohibe ri debent:dabuntur autem aſtringentes, cuiuſmodi ſunt ſorba,corna,pira viridia,meſpila,mala cotonea,aut vuæ in vaſis fictilibus reconditæ, aut cum foliis ex fune penſiles manſæ, donec acini ipſarum comminuantur.Atcum omnibus pomaceis fructibus panis mandi debet,eò quòd facile corrumpantur. Mali punici grana ſanis aluum aſtringunt, ægris autem non item,ſed dulciora in ſtomacho euadunt,corrumpunturq́ue.Palmulæ Thebaicæ etiam fortiter manſæ cum pane ventrem reprimunt. De cibis hæc ſufficiunt.

Fructus Dyſentericorũ.

Panis eum fructibus pomaceis dari debet.

Dyſ. Rheum.

Potiones ſimplices ventri tenendo idoneæ.

Cæterum hæ potiones dari poſſunt. Nardus Indica pota ventrem comprimit: mirrha electa fabæ inſtar in catapotiis data idem præſtat: nec non ſemen lapathi ſylueſtris ex aqua tritum ſimiliter facit: item coaguli leporis drachma potui in hoc datur. Cornu ceruini vſti lotiq; cochlearia duo cum tragacantho potui dantur: adhæc galla, malicoriũ & polygonium: coquantur autem ex aqua vſque ad tertias. Ladanũ ex vino auſtero potui ſimiliter dato: præterea acaciam rufam, hypociſtidem, lycium Indicum, terram Samiam, terrámque aſtera dictã, Lemniam ſphragidem, & balauſtia trita. Decoctũ ipſorum ſtomacho aduerſatur, eoq; virium ratione habita, valido exhiberi debet, non autẽ febricitãti, aut dolorem experto, aut imbecilli ſtomacho.

Potiones Dyſenteriarum.

De falſa imperitorum medicorum opinione, & paſtillis.

Plærique imperiti medici mox inter initia paſtillos, vel antidota ad Dyſentericos commendant: & ex opio, aut alterco, aut nigro papauere, aut mandragora dare non dubitant, eò quod ſomno doloré leuare videantur: falluntur autem ipſi, dum ægros accepta potione tota noctè dormire, & ventrem retineri conſpiciunt. Cùm enim dies illuxerit, inutilis labor depræhenditur: quia humores in vnum collecti ſine intermiſſione deiiciũtur, & capite grauato, viribúſque labefactatis ventrem reddunt deteriorem, & maius cibi faſtidium inducunt. Quare

Narcotica non temere danda ſunt Dyſẽtericis.

nunquam ea medicamenta dari debent, nisi fortè necessitas vrgeat. Post. simplicia verò, composita exhibeantur, quorum confectiones trademus, quæ à nobis subindè sunt oblatæ.

Pastillus ad eosdem.

Balaustium, acaciam, hypocistidem, lycium, terram Samiam, terram quæ Aster dicitur, opiũ, æquali singula põdere ex succo plantaginis in pastillos rediges, qui tres obulos pendeãt, vnum manè duabus horis ante cibum, & interdum dormituro cum ternis aquæ cyathis exhibebis. Iam pastilli Diacorallíu, Dielectru, & Diapythias mirificè fluorem reprimunt, & ventrem constringunt, sanguinem quoque reiicientibus & tabidis vtiles.

Pastillus Diacorallíu.

Acaciæ rufæ drachmæ tres: hypocistidis drachmæ quatuor: plantaginis seminis drachmæ tres: balaustii drachmæ quatuor: gummi, thuris, amyli, singulorum drachmæ quinque: rosæ foliorum drachmæ duę: rosæ seminis drachma: opii drachmę duę: corallii totidem: psyllii decocti cyathus. His omnibus simul tritis pastillos drachmæ ponderis effinges, dabisque ex vino cum quinquefolii herbæ decocto. *Pastillus diacorallíu*

Pastillus Dia electru.

Succini, iridis Illyricæ, croci, mastychæ, singulorum drachmæ triginta quinq,: opii drachmæ tres: psyllii concreti drachmæ quadraginta quinq;: sic cõficito. Psyllii herbę seminis cyathos tres in aquę puræ sextarios Italicos quinq; coniicito, coquitóque ad tertias, & ab igne tollito: vbi decoctum re- *Pastillus dia electru*

Dyſ- Rheum-

frixerit, medicamenta in ipſius ſextario triduum macerato, paſtillosq́; formato, qui drachmam pendeant, ac ſingulos ex aquæ tribus cyathis offerto.

Paſtillus ex coagulo, qui Diapythias dicitur.

Paſtillus diapythias. Gallæ, hypociſtidis, acaciæ rufæ, ſingulorum drachmę duæ: opii drachma: coaguli leporis, aut cumini, terrę Samię, ſingulorum drachmę duę: aquę pluuialis quod ſatis eſt. Paſtillos fingito, datoq́ue ſingulos ex aquæ ternis cyathis.

Paſtillus ex ſeminibus Diaſpermaton dicitur.

Paſtillus diaſpermaton. Aniſi, feniculi ſeminis, ameos, papaueris albi ſeminis, ſingulorum drachmæ tres: opii Thebaici, malicorii, ſingulorum drachma: alterci ſeminis drachmę duæ: apii ſeminis drachmæ tres: croci, florum roſarum, gallæ, ſingulorum drachmæ quatuor: Arida in puluerem redigito: opium verò in aqua macerato, fingitoq́; paſtillos, qui ſeſquiſcrupulũ pendeant. Dato autem ad tuſſim ex mulſa ad diarrhæam cum cremore oryzæ: iis verò qui cum tuſſe ſanguinem reiiciunt, ex poſca: ad profluuium ſanguinis, ex decocto lentiſci: ad nauſeam, ex aqua abſynthii: ad inteſtinorum tormina, & ſtomachi inflammationem ex mulſa: ad Dyſentericos, & Cœliacos, ex roſæ decocto. Dabis autem ſingulos paſtillos manè & veſperi.

Paſtillus Crocodes.

Paſtillus Crocodes. Caſtorei, myrrhæ, ſingulorum drachmę duę: croci, opii, ſingulorum drachmę tres: aniſi, alterci ſeminis, apii, ſingulorum drachmę octo: dauci Cretici, ſtyracis, ſingulorum drachmę quatuor. Opium & myrrham in aqua macerabis, cętera in puluerẽ

rediges, ſtyracem aqua dilues, in qua opiũ & myrrha maduerint, deinde ſtyracem cum iis quę macerata ſunt, ſubiges, & puluere ſiccorum adiecto paſtillos formabis, qui obulos duos, aut tres pendeant. Dantur ieiunis, & in cibo, & poſt cibum: in cibo autem ſępius, & ante illum. Valde enim ſunt mirabiles: ſtomachi dolorem leniunt: acidos ructus finiunt: cruditates diſcutiunt: ventrem aſtringunt: Cœliacos & alui tormina mitigãt. Quin & dolorẽ capitis tollunt, ſi cum aceto, & oleo roſaceo fronti illinantur: adhæc aurium affectus, & dentium cruciatus cum ſucco perdiciadis herbæ in foramen illorũ demiſſi adiecto galbano perſanant: nec nõ lippitudines addito Tetrapharmaco diſcutiunt. Quin & cubitum eunti ſomnum ſuauem potu conciliant: defluxionem reprimunt: ſimiliter etiam articulariis doloribus ſuccurrunt: menſes ſi nimium fluant, reprimunt. Vnus autẽ ex ipſis cum myrti decocti ternis drachmis potus narium fluorem, hemorrhoidas, omniaq; profluuia ſiſtit: pręterea ad deſtillationem capitis, & ſtrangulatum vteri, cholericoſq; affectus cum rubi decocto, aut vino auſtero, in quo aniſum, aut myrtũ, aut ſorba macerata ſint, exhibetur. Commodè datur etiam in morbis, qui circuitu repetunt, præſertim cum rigore. Sumatur autem hora ante acceſſiones ex aquæ ternis cyathis. Confert quoque cibos vomentibus, & iis qui tuſſiunt, ex ſapa, aut melle cocto datus: item Phreniticis inter initia adhibitus. Stomachicis autẽ cum tragorigano tritus, ex roſarum decocto, aut vino myrteo.

Dyſ. Rheum.

aut mentæ ſucci drachmis ternis potus. Dyſenteri-
cis prodeſt cum ſorborum, aut cotoneorum, aut ru
bi decocto. Iam in puluerem redactus cũ ouo ſor-
bili exhibetur: ſimiliter & Cœliacis, vel omni ven-
tris, aut aliarum partium profluuio conducit. Con
fert ex hoc etiã vuam propendentem cũ aqua gar-
garizare. Ad veſicæ dolorem cum aquæ calidæ cya
this duobus, & ad ſanguinẽ ſpuentes cum aceti cya-
tho vno, & aquæ frigidæ duobus potu conducit.
Hoc etiam paſtillo poto veſicæ exulceratione labo
rantes fuiſſe liberatos nouimus.

Paſtillus Clidion.

Paſtillus. Clidion.

Nardi Indicæ, croci, ſingulorum drachmæ octo:
aloes, thuris, aniſi, roſarum ſiccarum, iridis, ſingulo
rum drachmæ duæ: acaciæ, myrrhæ, hypociſtidis,
lycii Indici, tragacanthi, opii, piperis, ſingulorum
drachmæ quatuor: alii autem iniiciunt opii drach-
mam vnam, aquæ quod ſatis eſt. Paſtillos finges, quá
obulos duos, aut vnum pendeant, dabiſque ex vi-
no myrteo.

Paſtillus ad Dyſentericos, ſanguinem ſpuentes, & muliebrem ſanguinis fluxum

Hypociſtidis, pſyllii, terræ Samiæ, gallę ompha-
cinæ, acaciæ rufæ, ſingulorum drachmæ octo. ex
aqua pluuiali paſtillos fingito, & vtere. Dyſente-
ricis drachmas duas cum cremore oryzæ, aut lenti
culæ, aut horum ſimilium per anum iniicies. Spu-
entibus verò ſanguinem drachmam cum aquæ fri-
gidæ hemina potui dato. In muliebri ſanguinis flu-
xu ſimiliter eum cum halicæ cremore naturalibus

infundes, aut pessum ex lana, solani, aut similis cuiusdam herbæ succo diluto intinctum inseres.

Catapotia ad Dysentericos.

Myrrhæ, opii singulorum drachmæ duæ: gallæ omphacinę drachmę quatuor, aliàs duę: ex aqua catapotia fingito, datoq́; noctu terna & manè totidē.

Catapotia ad Dysentericos, & omnem ventris resolutionem.

Gallę omphacinę non perforatę, opii, singulorũ oboli tres. Ex aqua finges catapotia erui magnitudinis. Noctu ex vitello oui, aut myrti succi bina, aut terna dabis. Alii ex gallis duplum iniiciunt.

Potio ad Dysentericos.

Quercus corticis recentis drachmas sex in ollam nouam coniicito, additoque vini austeri sextarios duos, & coquito vsq; ad heminę mensuram, & sublato cortice cyathos duos potioni ieiuno dato.

Glans quæ ano subiicitur ad Tenesmum & Dysenteriam

Myrrhę, thuris, opii, croci, ęqualia pondera ex aqua terito, colatóque, & glandes formato nuclei pinei magnitudinis, aut paulo maiores, & ano subiicito.

Alia glans siue collyrium ad dolores mitigandos.

Galbani, styracis, singulorum drachmæ duæ: opii drachma. Collyria fingito vt supra, & ano subdito. *Glandes ad Dysentericos*

Aliud collyrium quod subiiciatur, ad Tenesmum & Dysenteriam valde efficax.

Opii drachmæ quatuor: myrrhę drachmę octo: croci, castorei, singulorum drachmę sex: thuris drachmę quatuor: ex vino Attico collyria fingito.

Dys. Rheum.

Quæ per inferiora iniiciuntur ad Dysentericos magnosque dolores Enemata græci uocant.

Enemata. Sæuum caprinū curatū liquato, & per inferiora iniicito. Lac vaccinum cum medulla, & oleo infundito. Cremorem ptisanæ tepidum indito, & similiter lac tepidum, & oleum rosaceū cum butyro: oleū rosaceum & butyrum cū albumine ouorum: vel aquam in qua lini semen decoctum sit. Quòd si vigiliæ vrgeant, rosarum folia in aqua decoquantur, atq; huius decocti ius cum ouorum vitellis iniicito. Tragacanthum ex rosarum decocto solutum cū tantillo cremoris oryzę per inferiora iniicies: item acacię partes duas: cremoris oryzę tres: in ea simul myrta ad mellis spissitudinem coquito, ac omnibus mixtis per anum drachmas quatuor indito. Ad Dysentericos eos potius, qui profluuio non laborant, iniicere conuenit Lycii Indici lacte caprino soluti drachmas duas. *Aliud melius.* Lactis caprini cyathos septem, aut octo: amyli drachmas quatuor: lycii drachmas duas: mixta simul iniicito. *Aliud*, ex seuo hircino cum oryza, aut farre cocto iniicies. Hæc sanè per initia iniici debent. Quòd si cancer intestina occupet, succus lenticulæ cū melle optimo pręsertim Pontico proficiet: interim alumen rotundū admiscebis: nam illa purgare, hoc siccare potest. Sin autem latius cancer serpat, vt etiā putridę particulæ descendant, in his muria ex sale ammoniaco ventrem subluere conuenit: deinde pastillum Faustinum iniicito, qui recipit calcis, sandaracæ, auri

Pastillus Faustinus.

pigmenti, ſingulorum drachmas quinq;: chartæ cõbuſtæ drachmas triginta. Paſtillos ex vino fingito, qui drachmas quatuor ſinguli pendeant: iniicito autem cum myrti, lenticulæ, aliorumq́ue ſimilium decocto, & cum vino.

Paſtillus Marcelli magnificus.

Chartæ combuſtæ drachmæ duæ: auripigmenti drachmę quatuor: ſquamæ æris cremati totidem: opii drachmæ duę: croci drachma: calcis drachmæ quinq;: aluminis ſciſſi drachmæ quatuor: ſandarachę drachmę ſex: omphacii drachmę tres. Ex vino myrteo, aut ſapa Cretenſi paſtillos formato, qui ſinguli drachmam pendeant, & cum myrti decocto in aluum dato. *Paſtillus Marcelli.*

Paſtillus ſine opio & calce Dyſentericis accommodus: purgat enim & cicatricem inducit.

Malicorii drachma: gummi, hypociſtidis, rhus Syriaci, ſingulorũ drachma: lycii Indici drachmę quatuor: amyli totidem: acaciæ drachma. Hæc omnia conteres, & ex aqua, cui myrtum incoxeris, paſtillos finges: cum vſus poſtulat, ex cremore oryzę, aut lenticulę aluo infundes. Quòd ſi primum medicamentum nihil dolentem iuuerit, conſiderato num ex nigra bile affectus ſit concitatus, qui peſſimus eſt, & periculoſus. Oportet igitur medicamẽtum quoq; fortius efficere, quod recipiat ſalis ammoniaci partem vnam: ſpinę Aegyptię partes tres: veratri nigri partẽ vnam: ſpinã & veratrũ in aqua decoques: & ſic poſtea ſalẽ decocto adiicies: anoq; infundes. ſi mortis periculum inſtare videris: ſandaracham poſtea, & calcem viuam æquali pondere

Dysent.

admiſcebis. Hęc enim proſunt, vbi nimia putredo oborta fuerit, vt paulatim in ſaniem poſſit conuerti. Quin & Muſę paſtillus cum melle & vino adhibitus opitulatur. Quòd ſi inflammatio rectum inteſtinum obſideat, lactis & cremoris halycę, ptiſanę, farriſq; iniectio dolores, illāq; mitigat. Si non magna fuerit alui profluxio, oleum ano inditum lenire ſolet. Hoc aũt in iis fieri debet, qui enemata continere nequeunt. In illis verò qui retinent, muriam plęriq; iniiciunt: alii ſalis ammoniaci heminam, vel plus minusúe medicamento admiſcuerunt. Nos murię in qua oliuę albę conditę ſunt, heminam iniicimus, atq; rurſus dimidię horę ſpacio, aut paulo maiori poſt deiectionem interpoſito paſtillos in anum dabimus, qui ſic eam retinebunt, quàmuis nuda vlcera inueniant. Hęc Dyſentericorum, qui ex ventris profiuuio fiunt, curatio tota exiſtit.]

DE INTESTINORVM EXVLCERATIONE quæ propriè Dyſenteria Gręcis dicitur, Cap. 7.

Dyſenteria proprie dicta.

VEteres Dyſentericos illos vocare conſueuerũt in quibus neq; iecur eſt affectũ, neq; alia quępiam particula, quę morbum hunc efficiat, ſed ipſorum tantũ inteſtinorũ exulceratio exiſtit: quę ſi negligatur etiã vlcera corpus depaſcentia, gręci Nomas vocant, interdũ putredinẽ quoq; generare ſolent, & interitus periculũ ęgro inducere. vbi verò exactè internoueris, quibus in particulis morbus hic cõſtiterit, ita ad cõuenientẽ affectus curationẽ venire oportet. Nõ parũ aũt intereſt tenuia ne inte-

ſtina an craſſa exulcerata ſint. Nã ſuperioribus affe ctis curatio, quę per os adhiberi ſolet, cõmodior exi ſtit, quemadmodum rurſus humilioribus infeſtatis vel ſi circa rectum inteſtinũ noxa inciderit, illa medendi ratio competit, quæ medicamentis per aluũ inditis ſubiectiſque adminiſtratur. Prius igitur ab internotione auſpicabimur. Nam qui optimè inter noſcit, optimè medetur.

Internotio locorum neceſſaria.

Notæ exulcerationis in craſſis inteſtinis

Notæ eorum quibus craſſa inteſtina exulcerata ſunt, hæ contingunt. Roſiones in imis partibus, & crebra deſidendi cupiditas, quæ græce teneſmos dicitur: ſimul autem cum hac excretio comitatur. Nequaquam enim in his ramenta, & ſanguis in deiectionibus permixta ſunt, verum ſupra ſtercus guttæ potius ſanguinis, & naturalis inteſtinorum pinguedo effertur. Præterea etiam quæ excernũtur carnoſa apparent: quoniam inteſtinorum quoque ſtructura non tenuis & membranoſa, ſed carnoſior potius à natura condita eſt. Cæterum conſiderato doloris quoque magnitudinem: vt quæ & ipſa multũ ad internotionem conducat: obtuſior enim, & non acutus dolor eos infeſtat, qui craſſis inteſtinis laborant.

Exulceratio in craſſis inteſtinis.

Notæ ſuperiorum inteſtinorum affectorum.

In tenuibus contraria horum magna ex parte eueniunt. Nam roſione infeſtante nõ ſtatim, ſed poſt aliquot horas æger ad excernendum vrgetur. Præterea etiam vulneris ſanguis, deiectionibus permixtus eſt, & dolor multo acutior exiſtit: item quæ per aluum procedunt, neque pinguia, neque craſſa, ap-

Exulceratio tenuium inteſtinorum.

paret, ſed tenuia & mẽbranoſa accuratè obſeruãtibus vidẽtur. *Si in medijs inteſtinis exulceratio exiſtat.*

Inteſtinorũ mediorum exulceratio. Cum neq; deiectiones iis quæ ab vlcere emanant, admodum permixta, neq; omnino diſcreta apparent, coniiciendũ eſt in mediis potius inteſtinis affectũ exiſtere. Similiter etiam ex tempore excretionis & dolore, ſi non ſtatim poſt roſionẽ æger, neq; multis horis interpoſitis ad deiectionem exurgat, neq; dolor vehemẽs ſit admodum, neque rurſus inſenſilis, exulcerationem ad media potius inteſtina pertinere, notandũ eſt. Quæ cum ita habeant, reliquũ eſt, vt quomodo curatio fieri debeat, perſcribamus. Sed conſiderandum eſt, nũ morbus hic ex primario ipſius inteſtini exulcerati affectu, an alterius particulæ affectæ conſenſu prouenerit. Nã accidit etiam, vt ex toto corpore frequenter excrementa ferantur, vel propter colliquationẽ, vel ob vitioſi humoris abundantiã natura expellente: in quibus negotium ægris faceſſere non expedit, vt quæ à facultate nos diſpenſante pulchrè fiant, prohibere feſtinemus. Indicium autem huius eſt, quòd æger excretione facta ſeipſum robuſtiorem ſentiat, & cum medicus deiectiones cohibere cogitat, videatur quidẽ paululum proficere, verum non longè poſt, duplo copioſiora excrementa defluunt. quare in huiuſmodi affectibus naturæ auxiliari oportet. Si enim propter copiã tale euenerit, tunc etiã ſanguinis miſſionem adhibere nõ eſt alienũ, interdũ etiã purgationẽ: ac ſanguinis quidẽ euacuatio paulatim adminiſtretur, & id quod euacuari debet, neq; vniuerſum,

neq; copiosum educatur, vt ne ægri vires imbecilliores hinc reddantur. Similiter etiã purgationẽ nõ vniuersam, sed & ipsã per vices tentabimus. Ad huiusmodi conuenit Theodoretum, quod & sanare ægrũ, & obstructione liberare abundè potest. Dantur scrupula quatuor, aut sex, plus aut minus pro ęgri viribus, totũ corpus respiciendo, & nonnunquã per se, aliàs cũ scãmoniæ lachryma siliquis sex, aut septẽ: atq; hic rursus ægri viriũ ratione habita purgationis mistura fieri debet. Ad hæc etiã aloe probè lota benè facere admodũ creditur, pręsertim in quibus iecur corroborare volumus, Accidit enim vt affectus hic, etiã particula ista infirmante, aut inflãmatione experiunte, quemadmodũ & liene, & ventriculo, & venis meseraicis tali morbo affectis Dysenria excitetur. Conuenit igitur, sicut diximus, vt vbi prius internouerimus accuratè, nũ morbus ex consensu prouenerit, ita tandẽ conuenienter curemus.

Quid agendum sit, cum vlcus in recto intestino excitatum fuerit.

Vlcere rectũ intestinũ ex acribus biliosisq; excrementis, aut aliunde missis, aut in ipsum intestinũ absorptis, infestãte, necesse omnino est tenesmos comitari, & crebras desidendi sine stercore cupiditates, ita vt deiectiones ramẽtosæ, aut cruentæ existãt. Tali ergo mederi victu potius humectãte, hoc est inter olera quidẽ intybo, & malua cõuenit: vẽtrẽ horũ facilẽ ad deiiciendũ retinere, vt stercus citra impedimentũ transiens ceu medicamen aliquod salutare, vlcera siccare purgareq; possit. Curare igitur oportet, ne deiectio admodũ acris, neq; dura existat: ac *Intestini recti vlcus.*

potiones eiusmodi vnctionesq; in talibus vitiis admouendæ sunt, vt venter omni ex parte facilè soluatur. Noui enim quosdam Damascenorum copiosiore esu Dysenteria absolutè curatos fuisse, stercore citra impedimentum ab ipsis per aluum deiecto. Itē alios quàm plurimis vuis assumptis, verum tutò expendendum est. aluo namque commodè descendenti, ea quæ corrumpunt, exhiberi non debēt, sed medio vtendum victu, qualis est intybus, si coctus & non coctus edatur, etiamsi ægri maximè febricitēt: item panis ex aqua temperata, aut vino valdè aquoso, si vires imbecillimæ esse videantur. Luteis autē ouorum, neque admodum mollibus, aut duris etiā ex decocto vescendum. Post primos dies etiam suū petioli idonei sunt, cum troxymis, aut intybis, aut brassica percocta, aut libo suminali tenui, aut halica benè cocta. Quando verò deiectiones liquidiores sentimus, vel cucumerem sumere ipsos permittito, vel gallinam absque sale copiosiore, aut garum. Sin autem multa quædam fuerit caliditas, & æger temperamento iuuentutis vigeat, tunc etiam isiciū ex pisce, ipsi dandum est: iuuabit enim amplius. Sit autem intestinū ex piscibus dura potius carne præditis, vt orpho, aut glauco, aut ceride. Porrò deiectiones omnibus idoneas seruare conuenit, crassius id quod influit, & obtusius reddendo: extrinsecus autem vtendum est lentiscino, præsertim flatibus imum ventrem distendentibus, & profluuio quodā deiectionum non adeò biliosarum, aut acrium vrgente. Oleum hoc esse debet nō admodum vetustū,

Dysenterici ex Damascenis curati.

ſin autem fuerit, adiiciatur huic ſapa, aut vinũ odoratum tenue. ſimiliter etiam ſtomachus vino meliro irrigandus eſt. Adhæc vtatur æger maximè inter initia balneo crebriore, & calidiore ſolio, magiſq; ſi aquæ potio, & frigidorum ciborum eſus præceſſerit, ac pituitæ ſuſpicio ſit, Hoc ſi contigerit, paulum ad calidiorem victus rationem inclinandum eſt, & vinum exhibendum Sareptinum, aut Tyrium, aut ex his, quæ in Campania naſcuntur, Britianum, aut Palmatianum. At ne te decipiant ea quæ deiiciuntur, quemadmodum vulgares pituitam illa eſſe putantes, ſæpe enim eiuſmodi deſcenduut, interim ſanè à raſura, aliàs ab acrimonia albedinẽ nitoremq; inteſtinorum deradente, ac vocant eiuſmodi ignorantes pituitam, & frigidum humorem: qui merito cum in notatione decipiantur, etiam calidioribus ægrum cibis vti potius compellunt, atque euenit multo magis inteſtinum ob malam medicantium rationem deradi & intumeſcere. Idcirco non ſolum ab excrementis, ſed etiam prægreſſo victu, & natura ægri accuratè internoſcas, quòd pinguedo reuera excernatur, vel à raſura. Ita etiam ipſe totum victum inſtituito, nunc ad calidius, nunc ad frigidius, ea quæ adhibentur, conuertens. Hæc ſolum de victu dicta ſint, qui exulcerationem ſuſtinentibus cõuenire poteſt, non ſolum in recto iuteſtino, ſed etiam in omni Dyſenteria.

Quibus enematis in recti inteſtini affectu vtendum ſit.

Si recens ſit vlcus, & purgatione indigeat, eluere ſola aqua mulſa per clyſterem oportet: ſin autem *Enemata ad recti inteſtini affectus.*

Dyſent.

ſuſpicio quædã fluxionis extiterit, adiiciatur aquæ lenticula, roſæ, rubi radix, atq; ita per clyſteré eluatur. Puro autem vlcere facto, ſimplicioribus primũ vtitor, vt amylo, Lẽnia ſphragide hoc eſt ſigillo, & cremore oryzæ, Quòd ſi vlcus fluxionem experiri videatur, amylo etiã acacia vino macerata, & ſucco plantaginis admiſceatur. Probè aũt facit etiã terra Samia quæ dicitur aſter, in eiuſmodi affectibus. At ſi carnem inducere opus ſit, lachryma thuris quoq; adiiciatur. fit enim optimum medicamentũ, quod carnem generare, & vlcera ad cicatricem perducere poſſit. Cõponitur autem in hunc modum. Lemnii ſigilli, terræ Samiæ, pompholigis, acaciæ, lachrymæ thuris, gummi, ſingulæ vnciæ. Trita vino vna miſtura inſpergito: nam benè proficit.

Præſtantiſſima quæ ano ſubiiciuntur, longo uſu à nobis comprobata.

In quibus crebra deſidendi cupiditas, multæque vigiliæ vrgent, vt etiam hinc vires infirmentur, benè quoq; faciunt quæ Græci Hypotheta appellãt, ex quibus & hæc multis adeò experimentis probauimus: ſcriptura ipſorum in hunc modum habet. Croci, thuris, myrrhæ, glaucii, ſingulæ vnciæ: vini quod ſatis eſt ad læuigandum. Penicilla nucleis pineis ſimilia, paulo oblongiora formato, ac dextrè ſubiicito.

Hypotheta quæ ano ſubijciuntur

Alia glans, quæ etiam Clidion nominatur ad Teneſmos & alui profluuia efficax: nam doloris leuationem adfert quam primũ apponitur, ſomnũ ſuauem inducens.

Glans Clidion.

Myrrhę troglodytidis, glaucii, ſingulorũ drach-

mæ duæ. Vino modico odorato excipito, ac nucũ pini magnitudine formato ſubiicitoq;. Eximiè confert iis qui Teneſmo infeſtantur.

Cataplaſma ad recti inteſtini inflammationem.

Micarum panis ſiliginei aqua maceratarum, croci, olei roſacei, oui toſti, palmularum Nicolai ſapa maceratarũ, purgatarumq; omnium æqualem modum probè læuigatum, duplici panniculo illinito, ac vbi calefeceris tepidũ ano ſubiicito. Confert etiã roſaceum per ſe ſtuppa iniectum impoſitumq;: itẽ in balneo illitum. Similiter decoctum roſarum, & lenticulæ tepidum per ſpongiam, & quæ his ſunt ſimilia adhibeto. Hæc ſanè recto inteſtino exulcerato inflammatoq;, & crebris deſidendi cupiditatibus cõducunt.

Cataplaſma ad recti inteſtini inflã mationem.

Si craſſa, aut media inteſtina exulcerata ſint

Si exulcerationem ſuperius q̃ rectum inteſtinum eſt, & crebram deſidendi cupiditatem fieri contingat, ſaniesq; putridæ appareant, tunc etiam efficacibus vtendum & iniectionibus et glandibus, nec non iis quæ extrinſecus inducuntur: verum illa etiam quæ prædicta ſunt, glandium numero aſcribantur. Atq; hæc ſanè vſu ſatis ſumus experti.

Medicamentum quod in Dyſentericis ano ſubiicitur.

Vbi inteſtinum prædicto lenticulæ roſarum, & aliorum ſpiſſamentorum decocto antea per clyſterem elueris, & veluti ſpõgia abſterſeris, hoc ano ſubiiciendum eſt, quod iſta recipit. Croci, myrrhæ, lachrymæ papaueris, thuris maſculi, pares portiones. Hoc prioribus ſimiliter paratum, ano ſubiicitur: item Colicis benè facere creditum eſt.

Dysent.

Pastillus Dysentericus.

Pastillus Dysentericus.

In quibus vlcus, & Nome quædam magna intestina affligit, necesse est pastillis vti ex auripigmento, sandaracha, & calce. Sunt autem plærique ad huiusmodi affectus inscripti, è quibus est & Faustinus, & Dia arnaglossũ dictus, sed nullus adeó validè vlcera depascentia lenire solet, vt qui à me paratur pastillus, cuius vim plærique præstantissimi medici in ipsis operibus admirati sunt: recipit autem hæc. Auripigmenti, sandarachæ, squamæ æris, singulorũ drachmas quatuor. Lęuigatis ipsis collyriorum instar per æstũ caniculę ita adiicito opii drachmam, calcis viuæ drachmas duodecim: balaustii hypocistidis succi, chartæ combustæ, singulorũ drachmas decem. Lęuigato rursus ex vino myrteo, aut spathite, aut Aminæo ad dies viginti. Excepta in pastillos redigito, datoque viris drachmas tres: mulieribus duas, pueris vnã, ac refrigerato in vmbra vtitorque. præstantior autem pastillus fit, si vetustescat. Porrò in hunc modũ ipso vtitor: postquam ex decocto lenticulæ clysterem ægro prius inieceris, tempore interposito sic cum cremore oryzæ pastillum cum modico adipe hircino immittas, ex vino generoso antea lęuigatum. Modus autem esto eius quod immittetur, misturę dimidiũ. Cæterum ægrũ prius nutrito, atque ita medicamentum ei indito, ac continendum permittito. Post hunc pastillum alterius meminisse superfluũ est. Tantũ de Dysenteria ob exulcerationem crassiorum, aut mediorum intestinorum prouenientes dictum esto.

Si Dysenteria in tenuibus intestinis constituatur.

Quòd si erosioné in tenuibus intestinis fieri cõtingat, medicamenta potius quæ per os assumuntur, dare cõuenit. Eiusmodi autem sunt inter simplicia quidem Lemnium sigillum ex posca potum: item lac easeosum in omnibus ventris fluxionibus acribus saluberrimum est remedium: oportet autem prius decocto candẽtes calculos marinos iniicere, ac rursus sensim coquere, donec maior serosi recrementi portio consumpta fuerit: nonnulli etiam ferramenta potius cãdentia prius calculorũ vice lacti iniecerunt. Cùm enim ferrum astringens quippiã habeat, hoc impertit ei, ac magis ad retinendũ ventrẽ efficax reddit. Nonnulli etiã caninũ stercus tenuissimum ei admiscuerunt: verum hoc ratio non exigit, vt faciamus, cùm & cibi & medicamenta à natura nobis donentur, nec non herba, quæ cum aceto coctæ potæque ventris fluorem desiccent. Commodius autem erit, admixto ei quodam ex iis quæ Dysenteriæ & Cœliacis affectibus conueniunt, & in igne fumi experte frixa sunt. Quæ verò iniiciũtur, sunt hęc: rhus rubrũ succúsque eius, omphacium, malicorium, galla, & cochlearum testarum cinis. Apti verò sunt etiam acini vuarum, myrta, mespila, corna, & cotonea. Portulaca verò Dysentericis salutaris cibus est: succus ipsius potus efficacior. Plantago similiter, caloribus potissimum conuenit: item rubi semen & flores, nec non lenticula bis, aut ter decocta exhibitáque. Iam in quercu quod sub cortice caudicis membranosum latet, aut

Tenuium intestinorum Dysenteriæ curatio.

cortex glandis decocta potui ægris propinantur. Mori fructus ſubito exiccatus medicamentum fit abundè aſtrictorium, vt etiam Dyſenteriæ & Cœliacis affectibus opituletur. Contunditur autem miſcetúrque obſoniis, quemadmodum rhois ſemen, ſi ex aqua ipſum, aut vino, aut vt dilutum quis bibere voluerit, Cœliacos & Dyſentericos adiuuat. Porrò etſi aliorum complurium ſimplicium medicamentorum meminiſſe liceat, ſatis tamen eſt, ad ſubiectam materiam iſta deligere, & contra præſentem affectum eadem componere. Non abſurdũ autem eſt etiam ea nos meminiſſe, quæ frequenter ſumus experti.

Medicamenta compoſita ad Dyſentericos & Coeliacos

Compoſita medicamenta ad Dyſentericos.

Medicamentum quod ex fructibus pomaceis conſtat, prædicto affectui eſt commodiſſimum: in quibus etiã potiſſimum intemperies ventris, iecoris, aut ſtomachi exiſtit, quæ inteſtina magis fluxionibus opportuna reddit. Mala punica integra, mala cotonea, ſingula viginti: roſarum ſiccarum ſextarius: prunorum ſylueſtrium ſextarii duo: ſorborum aluum aſtringentium ſextarii duo: pira & mala triginta: rhus Syriaci ſextarii tres: ſiliquę Grę cæ, Xylocerata dicuntur, quadraginta: myrtorum nigrorum ſextarius: muſti Amynei quod ſatis eſt. Decoquito omnia teſta, aut cacabo, donec mellis habuerint ſpiſſitudinem, coniicitóque in vas fictile, & cum vſus poſtulat, exhibeto.

Catapotia ad Coeliacos & Dyſentericos.

Gallæ omphacitidis non perforatæ, opii, ſingu-

lorum vnciæ duæ: petroselini vncia. Excipito aqua fingitoq; catapotia, ac dato ciceris instar: ad vires respiciens etiam modum coniicito. Hoc medicamentum calidis admodum intemperamentis opitulatur: calidioribus autem etiam cremor ptisanæ cũ polenta & vino potus. At in quibus iecur valdè infirmum est, & ventri fluxionem transmittit, aut obstructione laborans distributionem impedit, benè facit etiam Picra: omnium maximè aloe elota, & in catapotia redacta. Porrò ad Dysenteriam ex frigiditate contractam grossi potæ mirum est quàm cõueniant. oportet autem ipsas vase æreo comburere, atque ita ex eis quod tribus digitis compræhendi potest, exhibere: atque id tertiò facere. detur autem ex vino generoso præsertim in diuturnis affectibus, ac validioribus, agricolarũq; corporibus.

Dysentericus pastillus per os datus ad omnia interna, omnemque fluxionem valet.

Anisi drachmæ duæ: alterci drachmæ quatuor: apii seminis totidem: opii drachmæ duæ: febri carentibus ex vino, febricitantibus autem & superioribus intestinis affectis, si multæ vigiliæ vrgent, ex aqua datur. Potus verò ante medicamenta quæ inferius induntur, stomachum ab enematis subuerti iam sinit. *Pastillus Dysentericus per os.*

De Epithematis & vnctionibus.

In Dysentericis affectibus ab illis, vndè morbus excitatus sit, per totam curationem incipiendũ est, & ęgro succurrendum. Solet enim mortis periculũ comitari, tũ copia excrementorũ, tum frequentia desidendi, & quę ex his sequitur, viriũ imbecillita

Dysent.

te & cibi fastidio. Vndè non solũ contentũ esse oportet iis quæ per os exhibentur, & per Enemata iniiciuntur, sed etiam per ea quæ extrinsecus imponuntur, opitulari conandum est. Conueniunt igitur & potiones, & epithemata, quorum compositiones exponendas vobis censui.

Epithema Dysentericis & Coeliacis efficax.

Epithemata ad Dysentericos.

Alterci albi seminis vnciæ quatuor: anisi, rosarum floris, rhus Syriaci, hypocistidis succi, balaustiorum, singulorum vnciæ duę: opii, croci, singulę vnciæ. Hæc singula ex vino myrteo læuigata mixtaq; simul in pastillos redigito, atque in vmbra refrigerato. Cum vsus postulat, contundes & incernes quantum satis est. Palmulis Pathetis excipito, ac in linteolum illita imponito.

Ceratum optimum.

Ceratum ad Dysentericos.

At in quibus stomachus potissimum infirmus fluxionem intestinis transmittit, hoc quoque vtitor cerato, quod ista recipit: Palmularũ pinguium vnciam: mastichæ tantundem: aluminis liquidi vncias sex: aloes vnciam: vini & rosacei quod satis est: confecta diligenter reponito.

Epithema dia Oenanthes.

Dia Oenanthes.

Hoc quoque medicamentum ad Dysenteriam benè facit, in quibus etiam os ventriculi affectum est, & intestinis fluxioné transmittit. Oenanthes drachmæ duæ: vuæ immaturæ succi drachmæ quatuor: styracis totidem: acaciæ drachmæ octo: rosarum siccarum totidem: gallæ omphacitidis drachmæ quatuor: palmularum drachmæ sex: vini austeri &

olei myrtei quod satis est: picis drachmæ sex: ceræ drachmæ sedecim. Mirabiliter confert.

Epithema ad Tenesmos potissimum & cruentas excretiones cum frigiditate.

Ceræ vnciæ sex: picis, croci, aloes, acaciæ, amomi, anisi, singulæ vnciæ: styracis sescuncia: adipis vnciæ quatuor: carpobalsami totidem: gleucini vnciæ duodecim. *Ad Tenesmos Epithema*

Vnctio Dysenterica.

Rhei drachmæ quatuor: omphacii drachmæ duæ: hypocistidis, gallarum, myrtorum, singulorũ vnciæ quatuor. Vino myrteo excipito: benefacit illitum, & iecori robur adiicit. Item oryzam ex vino tritam oblinito, & antè, & post. Hoc ad Tenesmos ex frigiditate contractos omnium maximè valet: adhæc Masuchas cum malicoriis, gallis, acacia, myrrha, ladano, aloe, iunci rotundi floribus, rosis, spica nardi, & horum similibus conuenire admodum ad huiusmodi affectus creditur. oportet autẽ artificem ad Dysenteriæ speciem etiam remedii misturam accommodare: vt si vitium ex calida quidem intemperie prouenerit, frigidorum facultas præpolleat. Sin autem ex frigida causa, calefacientium roborantiúmque modus intendatur. Talis porrò est materia omnium odoratorum, vt calamus aromaticus, iunci odorati flos, spica nardi, atque his similia cataplasmata. In quibus intestinorum maximè fluxio molesta est, ordeaceam farinam, sapam, & acetum coquito plurimum, & obducito. Hoc & ad sanguinis profluuiũ mirificè con *Vnctio Dysenterica.* *Cataplasma Dysentericorum.*

fert: item ex polenta & prædictis odoratis medicamentis cataplasma similiter facere creditur. oportet autem ex vino astringenti vt lentiscino, aut melino coctum tepidum apponere. At scire licet fieri non posse vnquàm, vt intestinorum exulceratio curetur, nisi quis materiam ex aliis particulis influentem prius coerceat. Accidit enim, vt dictum est, etiam dum viscera expurgantur, aut inflammationem, aut imbecillitatem experiuntur, intestina fluxione laborare exulcerarique: adhæc ob totum corpus contabescens, interdum quoq; ob caput materiam transmittens, & stomachum fluxioni obnoxium id euenit. Nam in iis qui Dysenteria per cõsensum totius corporis cõtabescentis laborant, vitandi sunt pastilli, qui ex sandaracha, calce & similibus parantur, intemperatum magis corpus reddentes, magisq; ipsum colliquantes. In illis autem vtendum ipsis tantum est, in quibus deiectiones depascentis & putridi vlceris efferri videntur. Ego sanè quendam conspicatus ex iis qui contabuerant, à pastillis ei oblatis magis irritari, iussi hęc quidem abiicere, balneis autem potius vti, & cibis refrigerantibus, vt pepone sine medulla, intybis, vulua, & isicio: atq; hoc victu citra medicamentum, ęgrum morte ipsi expectata liberaui. Ac multos alios qui vlceribus curatu difficilibus & magnis infestarentur, victu etiam solo ad superantẽ intemperiem accommodato curatos noui. Non igitur festinandũ est, vt dixi vlcus depascens, cum foris, tum intrinsecus & antidotis & pastillis medicari.

DE COELIACIS PHILVMENVS, CAP. 8.

COeliacus affectus ex ventris ipsius cruditate generatur, dum ipse pre imbecillitate cibum concoquere, & corpori suppeditare nequit. Quare liquidæ, & non benè concoctæ, varii coloris, nec non cruentæ feces, veluti ex vase distillante per aluum excernuntur. Nihil igitur mirũ est, quòd sanguis non probè concoctus in ventrem recidat, retentrice facultate amissa, aut vitiata: vnde longo tempore frequens ventris resolutio cum assidua deiectione perdurat: corpus extenuatur, vigiliis consumptum: cruditas rosioque, & tormina ventrem affligunt, & cibi fastidium comitatur. *Coeliacus affectus.*

Curatio.

Cœliaci ita curantur, vt qui ventris profluuium quod Græci diarrhæam appellant, experti sunt. Cibi eis conueniunt, qui non nimis aluum reprimunt, sed qui astringentes facilè concoqui, & in totum corpus distribui possint: qualis est panis benè elaboratus, in textu probè coctus, vinoque astringenti intinctus: nec non lenticulę, & oryzæ sorbitiones. Pisces autem dura carne præditi exhibeantur. Ex auibus, quæ non sunt pingues, præter palustres. Quin & panem cum malis cotoneis, & myrtis coctum damus: item vitella ouorum assa, & aceto intincta: adhæc lac scissile propinamus. Prosunt etiam carnes leporinæ, aut ferinæ, ac alia quæ in fluidis affectibus enumerauimus. Hic morbus curatione initio adhibita fa- *Coeliacorũ curatio.*

Cœliac.

cilè tollitur: postea verò difficilius: vbi autem inueterauerit, tardè remouetur. Primis duobus tribúsue diebus à cibo abstinere oportet: præcordiis fomenta, quæ modicè astringant, corroboréntque ex vino & oleo rosaceo, aut myrteo, aut melino, aut lentiscino imponere: deinde ex palmulis, polenta, malis cotoneis, aloe & absynthio. Benè facit etiam plantago trita: lentiscus & polygonium cum tritici farina, aut polenta mixta. Ad dolores autem cum ardore excitatos, quod rarius solet accidere, oxymeli præparetur, atque sic vtaris cataplasmate, quod ex palmulis, & lini semine confectum est hoc pacto. Palmulæ ex vino maceratæ teruntur: lini semen, aut farinam cum melle & oleo modico coques, & cum in vinum coierint, pilæ in qua palmulæ habentur, iniicies: vbi iam probè commixta fuerint, in balneo vteris calidis. Item ceratum oleo myrteo, & palmulis mixtum applicabis. Hoc quoque profluuium desiccat. Emplastra his proficiunt Dia iteon, Panacęa, Icesion, & maximè omnium Diaœnanthes: adhæc Clidion, cuius confectionem in capite de profluuio ventris explicauimus. Atque de externis remediis hæc à nobis dicta sint. Cæterum de potionibus nunc agendum est.

Potiones Coeliacis accommodæ.

Quinquefolii radicis decoctum potui dari debet: item rubi radicis similiter: nec non salicis arboris. vuę aũt Amineę siccę acini potioni inspergantur. Nonnulli etiã hypocistidis succũ, acaciam rufam, lycium Indicum, & mala punica vtriusq;

Coeliacorũ potiones.

generis adiecerunt. Alii balaustium quoque tritum potui inspergunt: alii gallæ, aut malicorii puluerē. His autem ad Dysentericos vti solemus. Sistunt quidem ea ventrem, sed penè omnia stomacho aduersantur, cibique fastidium mouent, & concoctionem impediunt: qua de causa rarius ad hæc vitia dari debent. Nos in hoc affectu cataplasmata inducimus, & eodem die potionem hanc exhibemus. Siliqua Grę ca, semen plantaginis, & vuę domesticæ siccæ acini, in aqua decoquuntur, ac ius ipsorum potu cōuenit. Quin & pastillos ad hunc morbum propriè dicatos dare licet.

Pastillus ad Coeliacos optimus.

Semen apii in lenticulæ decocto tribus diebus maceratur, postea teritur, gummique ei adiicitur, & ex succo plantaginis pastilli formantur, qui ex quinquefolii, aut rubi radicis decocto exhibētur. Seminis plantaginis, lapathi syluestris seminis, singulorū sesquidrachma: hypocistidis succi, acaciæ, singulæ drachmæ: gummi oboli duo. Teruntur omnia, & ex papaueris decocto pastilli fiunt, qui ex aqua potui dantur, & ab inferioribus partibus iniiciuntur.

Pastillus ad Coeliacos, statim aluum astringens.

Myricæ fructus drachmæ quatuor: acaciæ rufæ, opii, singulæ drachmæ: rhus Syriaci, myrti nigræ foliorum, singulorum drachmæ quatuor: mellis drachma. Fingito pastillos, & cū oui assi vitello vtere. Cum aūt potui daturus es, ex rubi radicis corticū, myrtorum, & cotoneorum decocto propinato. Iā

Pastillus ad Coeliacos.

ipsum decoctum bibere licebit.

De inueterato Coeliaco affectu.

Coeliacus inueteratus

Cũ Cœliacus affectus inueterauerit, aut remedia quę ex alto noxiũ humoré euocare solent, aut solæ frictiones sine vnctione tunc adhiberi debent, quibus cõmodius auxilia administrantur, vt coxis brachiisq; citra oleum per aspera lintea: deinde nitrũ particulis superinspergi debet, admixto lapidis Asii aut Pyritis, aut testæ veteris assæ puluere æquali nitri pondere. Postea vnguentum Dropacinũ, & aliquando ipse Dropax particulis accommodabitur, primum quidem coxis: deinde brachiis: postea spinæ dorsi: postremo pectori & præcordiis. Similiter etiam Sinapismus in eum modum imponi debet, ac celerius ad sanitatem peruenitur.

DE TENESMO, CAP. 9.

Tenesmus.

TEnesmus recti intestini affectus est, quẽ comitatur conatus, & implacabilis desidendi cupiditas cum flatibus. Descendunt autem per aluũ mucosa cum graui distentionis sensu: nec non aquosa, & interdum post recrementa sanguis destillat.

Curatio.

Tenesmus curatur fomentis, & fœnugræci, altheæq; radicum decocti iure in aluum dato. Quin etiam anus huius vaporem ex vase supposito pannis circumdata suscipiet. Vtimur etiam oleo rosaceo, butyro & adipe anserino cum modica cera solutis, & anũ interius inungimus. Item ex pice Brutia suffitum ei accummodamus. Iniici autem debet lac cum melle, vt mucosa expurgentur, aut lenticu-

læ decoctum cum melle. Posthæc astringentia iniicies, vt rosæ, myrtorum, & corticis pini decoctū: item erycæ semen ex rosarum decocti cyathis duobus cum butyro, oleo rosacco, aut myrteo per aluū iniicies. Adhęc penicillum Tetrapharmaco ex oleo rosaceo soluto illitū, aut puluerē plumbi ex oleo rosaceo tritū cū modico ceræ, & lentiscino oleo calido intra anum demittes. Cæterum sacculos calentes pectini, lumbis, vel ano subiicies. Cibos autem boni succi, concoctu faciles, & leuiter astringentes exhibebis.

DE LIENIS AFFECTIBVS EX LIBRIS PHILAGRII, CAP. 10.

QVemadmodum reliqua corporis membra, ita & lien intemperies experitur. Nam refrigescit, calefit, siccescit & humectatur. Deinde vt omnibus intemperierum generibus affligitur, ita & alios sæpe morbos sustinet. Nam obstruitur, augescit, & inæqualiter intumescit, extenuatur, ad partes aliquas protenditur, inflammatur, indurescit, & scirro obducitur. Nunc igitur singulas eorum notas & curationes persequemur. *Lienis affectus.*

Notæ frigidæ intemperiei.

Lien frequenter intemperie præsertim frigida & humida laborat, idq; magna parte ex cibo & potu frigido subinde assumpto, qualia sunt aqua frigida, ostrea, omazon, caro porcina, fructus pomacei copiosi, variiq;, pręcipue per ęstatē. Quippe calor in liene ex his, præsertim si locis humidis proueni- *Lienis intemperies frigida.*

Lienis

ant, imminuitur: nec nõ balnei vſu poſt cibũ, & venere nõ modò frequenti, & ampliore q̃ res poſtulat, verũ etiam cũ ſtomacho cibis potúue repleto, & crudo adhuc exercetur. Nã frigida intẽperies facilius quàm calida [vt dictum eſt] in liene augeſcit, præſertim autem in illis corporibus, quæ humoribus redundant, cruciantur, dolentq́; tumore partis prę ter naturalem modum adaucto. His color non ex toto niger, ſed ſubliuidus, & plumbeus accidit.

Signa calidæ intemperiei.

Lienis calidæ intemperies.

Calida lienis intemperies maximè ex febribus, & nimio ſolis æſtu contrahitur. In febribus enim ſanguine accenſo lien extenditur, & intumeſcit. Et quia natura rarus eſt, ideo ſanguis aduſtus ferueńſque in eum defluens in magnum tumorem ipſum extollit, diſtenditq́ue. Aeſtas enim, & calida aëris conſtitutio lienem offendunt, cum homo plus iuſto fuerit calefactus. Quemadmodum igitur in hyeme frigidi aëris, ita & humidi, & ſicci qualitates facere conſueuerunt. Quæ ex pręcedentibus, aere, cibo & potu proueniũt, a prudente cognoſci poſſunt: quia hinc defluxiones augentur, flatus generantur, & morbi increſcunt.

Curatio calidæ & ſiccæ intemperiei.

Calida et ſicca intemperies frigidis & humidis adiuuatur auxiliis, ſiue extrinſecus, ſiue intus per cibos, & potus adhibitos. Ex oleribus conueniunt lactuca, blitum, atriplex, cucurbita: itẽ cremor ptiſanæ. Balneum autem aquæ dulcis admoueatur. Ex

trinſecus oleum roſaceũ, melinumq́;, & ex eis epithemata cõfecta proſunt. Adhæc etiam ſuccus vuæ immaturæ, aut portulacæ, aut ſemperuiui, & teneri vitis turiones.

Curatio frigidæ & humidæ intemperiei.

Frigidę humidæq́; intemperiei calida & ſicca pręſidia conueniunt: verùm ſicca & frigida intemperies magis quàm humida & frigida conſiderari debet: quibus illa extrinſecus adhiberi oportet medicamenta, quæ cum butyro, cera noua, œſypo, oleo Cyprino, vel irino cõficiuntur: aut horũ ſimilibus cum adipe anſerino, vel porcino recenti, addito ſtyrace, & ammoniaco pingui: quibus admiſceatur herbæ bugloſſi, aut dulcis radiculæ ſuccus. Quin & balneorũ vſus, & oleorum ſi inungantur, prodeſt: item oleum nardinum cum prædictis medicamentis, & croci modicum, vnde lienis vires inſtaurentur, adhibendum eſt. De iis quæ extrinſecus calefacere & humectare poſſint, abundè ſit dictum. Obſeruandum enim ne fortè corpus humoribus plenum ſit, & dum ipſum incaleſcit, humor in liene augeſcat: & ſi tibi manifeſta copiæ ſigna apparuerint, æger euacuari debet, & ſic tandem ſanari intemperies. Cibi vtiles ſunt, qui optimum ſanguinem generãt, gallinę domeſticæ, phaſiani, perdices, & omnes aues quæ in montibus degunt, pulliq́ue columbarũ. Ex pedeſtribus probatur caro porci, qui mediæ fuerit ætatis: hædus & ipſe mediocris: ptiſanæ cremor cum melle optimo, & pipere modicè conditus

Frigidę lienis intemperies & humidæ curatio.

Lien

vtilissimus est. At conuenit, vt viscera omni inflāmatione vacent, ne à mellis calore, aut siccitate offendantur. Nam dulcia omnia naturaliter præcordiis, & visceribus sunt inimica: nec vinum, quod calefacit & humectat, assumi debet: atq; ideo quæ naturaliter sunt dulcia, prohibere oportet.

Curatio calidæ & humidæ intemperiei.

Itaq; ad calidam nunc & humidam intemperiē transeamus. Externa eius curatio vtilissima est, quæ medicamentis constat siccantibus, nempe ex alumine, pice liquida, aceto, foliis rosarum, oleo rosaceo, manna thuris, œnanthe, & gallis omphacinis compositis. Huiusmodi enim astringētia adhiberi debēt Intus autem curabitur intemperies cibis non pinguibus, qui sanguinē, ficciorem frigidioremq; reddāt, qualis est caro ceruina. Lenticula verò quia melancholica est, & sanguinem crassum generat, prohibenda est. Oryza, & nux auellana rectè assumuntur: nec non panis ex similagine lota confectus: caseus recens: & lactarium: carnes recentes, hœdina, & anserina. Item ex herbis, spondylium, asparagus, bryonia, & salsamenta omnia. Verum his non crebrò vti conuenit, vt quæ spacio temporis Melancholiā procreent, & sanguinem crassum manifestè producant. Vinū autem sit astringens, calida temperatū. De compositis intemperiebus hæc dicta sint: nunc de simplicis intemperiei curatione agemus.

De simplici intemperiei curatione.

Simplex intemperies calido, aut sicco, aut frigi-

do, aut humido constat, cui ex compositis supradictis intemperiebus, cibi & potus simplices & compositi, vel medicamenta, quæ bonos & mediocres humores gignant, offerri debent.

Curatio humidæ intemperiei.

Humidæ intemperiei optimum est medicamentum, salis flos, siue per se solus, siue cum aliquo simplici cerato imponatur. Solus enim calefactus, & in vesica aliqua exceptus lieni adhibetur. Quin & sal sugo, & salis spuma cum cerato quodam ac modico aceto permixta commodum humidi lienis affectui medicamentum præstabunt. Proderit & quinq; folii radix, & plantago sicca, & alumen scissile adeo in testa vstum, vt quod in ea adstringens est, abiiciat. Poteris etiam ipse medicamentum ex plantaginis foliis, radicibusq; quinquefolii, ac floris salis pari vel impari modo permixtis, exceptisq; componere aceto quod satis est adiecto, & pice sicca in posca liquata: nec non cera alba, & suffimine ammoniaco, & modico rosaceo additis. Galenus lienis scirrum flore salis sanari dixit, idq; benè. Non enim ad intẽperiem solum facere censendus est, sed etiam tumores ex crassis humoribus, & viscosis induratos iuuare solet. Cõsumit duritiem, & fortiter extenuat. Eam verò de qua diximus, intẽperiem desiccari tantũ oportet, ad quod optimè facit medicamentũ ex salicis succo confectũ. Incisa enim salicis arbor lachrymam emittit, quam vni, aut alteri ex prædictis medicamentis admiscebis, ac efficacius medicamentum reddes. Verum ante medicamentum fricatio-

Lienis humidæ intemperiei curatio.

Flos salis ad lienem.

Lien

nes optimè conueniunt, vt quæ humidam lienis intemperiem possint discutere.

Lienis intemperiei siccæ curatio.

Curatio siccæ intemperiei.

Sicca intemperies frictione adhibita relaxari poterit, nutriri, & humida effici. Huic prodest balneum dulcis aquæ: itē vnctio ex dulci oleo applicata: præterea ptisanæ cremor ad vngendum est vtilissimus. Vel si quæ est talis frictio corporis, qualem in Podagræ curatione dicemus.

Lienis frigida intemperies curatio

Curatio frigidæ intemperiei.

Frigidæ lienis intemperiei quæ adhiberi debent, non sunt exigua, præsertim quæ iam dicta sunt. Licet etiam vnguēta calida, & epithemata applicare: similiter & cerata, & Myracopa. Talia sunt etiam acopa, quæ siccitatem & frigidjtatem oleo simplici mixta persanant.

Calidæ intemperiei curatio.

Curatio calidæ intemperiei.

Calidam intemperiem oleum rosaceum solum, aut melinum, & quæcunque ex his componuntur medicamenta, tum cerata, tum epithemata discutiunt. Præter hæc, succus omphacii, portulacæ, semperuiui, & teneræ vitis palmites, similiaq;.

Lienis inflatio.

De Lienis inflatione.

Inflatio ex spiritu generatur, & quemadmodum in aliis corporis partibus, ita in liene tumor naturæ contrarius excitatur, id quod accidit ex leguminum, aut bulborum, aut palmularum castanearúmne esu, aut ficuum, vel malorum, vel mellis dulcisq; vini vsu. Hæc enim omnia non modò lienem inflāt

ſpiritu, ſed etiam colum, meſenterium, ventrem, & ſtomachum flatibus diſtendunt. Facilè autẽ depræhendere licet, an ex cibis tantum inflatio excitetur. Nam ſi ex his nihil aſſumptum fuerit, ad aliam cauſam morbus referri debet. Quòd ſi lien flatibus diſtendatur, & in amplum tumorem attollatur, ægérque interrogatus id ſe citra pondus & loci ipſius grauitatem ſuſtinere dixerit, tunc ex cibis frigidis malum accidere cognoſces. Quando enim lien ex toto flatibus repletur, fluctuationes, vbi paulo liberaliorem potum aſſumpſerit, experitur. Græci fluctuationes Clydonas appellant, quando vt in vtre aqua, ita in ventre copioſior potio ſonitum elidit, cum agitatur. Ex frigidis autẽ cibis acidus ructus frequenter prouenit, & poſt cibos ſingultus. Quòd ſi nihil horum in ventre contingat, lien autem tendatur, pungaturq́ue citra aliquam grauitatem, flatuoſos ſpiritus eſſe putato. *Fluctuationes ventris.*

Curatio inflationis.

His igitur medicamentum Dioſpoliticum dari debet. Piper enim & cuminum calefaciunt: ruta flatus diſcutit, & partem affectam iuuat, humoresq́ue pituitoſos imminuit: nitrum ventrẽ ſubducit: mel ſimiliter purgat, calefacitq́ue, & humores extenuat. Pari modo etiam medicamenta faciunt Diacalamynthes, & Diatrion peperion. Epithema verò, quod ex ſeminibus conſtat, vnde Dia ſpermaton Græci vocant, huic malo auxiliatur. Iam melanthium, apii ſemen, aniſum, & petroſelinum trita pani apud piſtores inſpergi debent. Eadem ex vino *Inflationis curatio.*

Lien

pota lienis inflationem tollunt. His etiam cestrum adianthum,& polypodion modicè adiiciétur,præsertim cum lien indurescit. Tunc scolopendrium quoque,& splenidion herbæ ex vino potui dantur vtiliter. Itaque liene inflato prædictis potionibus,& epithemate Diaspermaton vteris.hæc enim adhibebis, si hydropicus morbus indè non subitò accidat. Sin autem repentè prouenerit, tunc nullo modo hæc cõueniunt. Nam hydrops Tympanites plærumq; inter initia oriri solet: quod vbi acciderit,medicamenta tum quę inflationem tollunt,tum quæ calefaciunt,si adhibentur,affectum magis augẽt. Nam multi dum medicamentis eum desiccare vellent,maiorem duritiem excitarunt. Potui verò dare eis viticis semen torrefactum, petroselinum, melanthiũ,anisum,sison expedit.His enim singulis lienis duritia,& scirrus in eo factus curatur:& si flatibus plenus sit lien, dantur illa aut ex aceto, aut oxymelite,aut posca. Porrò sunt & alia huic vitio accommoda,vt serpillum,thymus,lauri cortex,origanum,calaminthe sicca & viridis,piper,rutæ maximè syluestris semen,peucedanum,præsertim ipsius liquor,costum,cardamomũ, marrubium, eryngium,centaurium minus, præsertim ipsius succus, chamædrys, & chamæpytis. Ex his enim medicamentis,aut vnũ duntaxat, aut duo triáue, aut simul etiam omnia inflationi potu benefaciunt.

Indicia inflammationis lienis ex solo sanguine.

Lienis inflãmati ex solo sanguine nota.

Quòd si sanguinis copia in lienem confluxerit, & ex eo inflammatio indidem orta fuerit, dolór

que cum tumore & tensione, & multa grauitate vehementer vrgeat, interim obstructio membri excitatur, vnde scirrum & inflammationem plærunque contrahit: interdum etiam sine dolore augescit, durúsq; efficitur, quod tactu subindè cognoscere possumus. Quippe tangentibus facilè apparet: item cũ ex duritie in mollitiem largiorem deductus fuerit, attolliturq; adeo, vt super musculos qui extrinsecus incumbunt, excrescat. Ego enim sępius vidi, nõ solum ventrem, & stomachum, sed etiam dextram præcordiorum partẽ, & pubis pectinem lienis tumore occupari. Hippocrates memoriæ prodidit, sanguinis in liene abundantia ventrem indurescere, corpus humoribus vigiliisq; extenuari, & faciem emacrescere. Nam ex liene ipso carnes colliquescunt, & magna sitis vrget. Inprimis enim lienis tumor apparet humidior, dum scilicet humor adhuc fluit. Vbi verò collectione facta induruerit, necesse est, vt iugulũ non sentiat alimentum, & venæ in musculis foras prodeant, color melancholicus, aut pallidus fiat, & aqua subter cutem subsequatur.

Incrementũ lienis.

Signa inflammationis ex humore bilioso.

Lienis ex bilioso humore inflãmati signa.

Vbi biliosus fluxus in lienem decumbit, totum corpus calidum esse, & sine febri videtur, oculi tincti sunt, vrinæ coloratiores, acresq;, aut flauæ, aut rubræ existunt, ægri sitibundi frigidam bibere appetunt, animo sunt abiecto, cito furiunt, os habent amarum, cibum fastidiunt, vigiliis torquentur, & ventris turbatione, linguam habent flauam, atque

Lien

alia id genus similia, quæ bilem testantur, sustinet.

Signa inflammationis ex humore melancholico

Lienis humor melancholicus.

Paulatim in his color melancholicus fieri videtur, præsertim facta iam inflammatione, cutis & vrina nigrior efficitur. In toto corpore bilis atra abundat, gingiuæ nigræ apparent, sitis vrget, & si ægri frigidam potionem assumpserint, magis cibũ appetunt.

Indicia inflammationis ex humore pituitoso

Lienis pituitosi nota.

At si humor pituitosus in liene collectus inflammationem pepererit, color pallidus, aut eius naturæ similis inuenitur, oculorum, linguæ, & cutis corporis: ægri non sitiunt, sed cibos appetunt, si pituita non salsa in liene fuerit. Hoc ergo scire licet, quòd ex pituita quotidiè febricitant: ex bile, tertio die: ex melancholia quarto.

Curatio inflammationis.

Lienis inflammationis curatio.

Nunc ergo agendum est de inflammatione in liene excitata. Ac primum vniuscuiusque humoris signa considerari, atq; sic tandem curatio adhiberi debet. Recidiua vt vitetur nõ magna sollicitudine, nec pluribus verbis opus est. Nam vbi semel curata fuerit, non facilè reuertitur: rarius enim quàm alia viscera lien inflammatione conflictatur. Hoc autem obseruandum est, vt pro humoris natura, ex quo generata est, conueniens, non autẽ contraria adhibeatur curatio. Num enim cibi potúsque aliqui morbo occasionem dederint, aut aliquid extrinsecus accesserit, omnia internoscere oportet. Similiter ociosi ne ęgri fuerint, an exercitio

ac labore se fatigarint, an balneis frequenter, aut nunquam vsi sint, aut ex accidentine, an à parentibus hunc affectum sustneant. His diligenter examinatis si inflammatio lienem exercet, primum sanguis detrahi, deinde purgationes adhiberi, postea medicamenta extrinsecus imponi debent. Primum sanè iis vtendum, quæ aluum subducunt, græci vocant Epilata, nec nō clysteriis. Vomitu autem tentanda purgatio est, cum humores in ventriculum influunt, ibíque supernatant. Tunc enim citra vllam moram purgare eos oportet. Quòd si venæ sectio omnibus visceribus inflammatis præsentissimum est remedium, maximè certe in lienis inflammatione adhibenda est, si nihil contrà suadeat: nempe ætas, aut vires, aut locus, aut consuetudo, aut aeris constitutio, aut præcedens ciborum cruditas, aut magnum ventris profluuium. Hæc enim in sola ista causa dilationem suadent. Sin autem ætas, aut vires non prohibeant, venam brachii sinistri interiorem secabis: si ea non appareat, media ferienda est: si ne ipsa quidem in conspectum proueniat, humeraria incidenda est. si nec ipsa quoque conspiciatur, ea quæ minimo digito vicina est, aperiri debet. Etsi verò hinc minus sanguinis euacuetur, tamen quantulacumque inde tentata in initio præcipuum lieni ad sanitatem adiumentum est. Cum sanguis fluit, attendendus est, valdè ne rubens sit, & purus, an liuidus. Nā si liuidus est, aut æquo rubentior, copiosior auferri, si purus ac syncerus, paucior debet. verùm sic extrahendus

Sanguinis ex vena iuxta minimum digitum missio.

Lien

est, ne vitalis facultas deficiat.

De iis quæ aluum subducunt.

Post sanguinis missionem ea dari oportet, quæ aluum solent ducere, quorum formam habes capite de podagra, expressam. Sunt enim leuia medicamenta alui ducendæ idonea, vt herba mercurialis, polypodium, cnicus, atque his similia.

De fomentis.

Tempestiuum igitur est, vt de astringentibus medicamentis nunc dicamus, quæ corpori iam euacuato rectè accommodantur. Quare conuenit post euacuationem fomenta ex eis adhiberi primum, quę humoris copiam reprimant, deinde vbi redundans humor imminutus fuerit, quæ humorem parti iam infixum discutiant, digerántq́; , ita tamen vt etiam quæ lienis robur, quo actionem suam obit, conseruent, admisceantur. Cũ mediocris fluoris impetus accidit, vino austero & tenui lienem fouebis: et si leuis est affectus, leuia præsidia : si validus, valida applicabuntur, vbi nulla ex calore noxa manifestò depræhenditur. Sin autem calor vrget, oleum omphacinum, rosaceumq́ue inducendum est: quæ si non adsint, turiones oleæ, aut mali arboris, aut mespili in oleo coquantur: item lentiscinum & melinum oleum vino admixtum inunges. His adiicies rosas, lentiscum, rubum, & simile quid astringens vnà cum oleo cõuenienti incoquens, vt astringentium portio tenuiorum partium in ea coctione depræhendatur. Quòd si frigidus in liene humor inflammationem excitarit, pulegium modi-

Fomenta ad lienem.

ea adiungetur: et si hoc non satis proficiat, thymus, origanum, & nardinum oleum imponetur. At si pars, quæ inflammationem sentit, excalescat, aut quædam febris ei superueniat, lanam succidam tenuem prædictorum quodam oleo cum vino mixto copioso imbutam superimpones. Hanc nolentibus, omphacio admiscebis rosarum flores, aut cyperum, aut œnathen, aut spinæ Aegyptiæ semen. Mediocris sanè inflammatio per initia hoc modo curanda est. Sin autem nimius calor infestet, admouenda sunt olea qualia diximus, & acetum cum vino, aut certe vinum austerum oleis est admiscendū. Attendendum verò est, ne caput feriat: vt quod facilè huius sensu in febri admodum ardenti offendatur. Quare sapam, aut vinum dulce modicum esse conuenit, & vt humectare videatur, oleum admiscebis imponésque. Sin autem crassior sapa existat, aqua miscenda est. Porrò si frigidus humor inflammationem excitauerit, adiicienda sunt pulegium, thymus, & origanum, vt quæ vim quandam euacuantē corroborantémque habeant, cæterum frequens quidem vini & olei, rarior autem cęterarum rerum vsus esse debet.

De clysteri.

Ad purgationem ergo ventris in morbi initio vel augmento clysteria adhibēda sunt, atq; tunc magis, quando calor nō nimium ardens vrget. Ex mulsa aūt & nitro, nec non aphonitro & sale euacuatio tentari debet, verum iniectio medicamentorū ab inferioribus partibus non semel tantum, sed bis

Lien

terue ſingulis diebus fiet: multo autem magis, quando ſanguinis detractio prætermiſſa fuerit.

De cibo.

His temporibus ſolo ptiſanæ cremore æger nutriendus eſt: illius penuria aqua & ſolo pane, ipſámque aquam calidam bibat, & oxymeli. Si calore æſtuet, aqua non ex toto calida, ſed modicè refrigerata offeretur. Hęc per initia ad ſtatum vſq; fieri debent.

De ſtatu

Cum morbus iam in ſtatu eſt, poſt fomentum cataplaſma eis inducitur, qui prius euacuati fuerint. Noxa enim omnino ſequetur, ſi corporibus nondum humorũ copia liberatis, calida medicamenta adhibeantur: vel ſi crudus aliquis humor ex nimia crapula, vel copia ciborum collectus fuerit, aut ſi ægri craſſis cibis repleti, vt cõchyliis, aut purpuris, aut ſepiis, aut pectunculis, aut polypis, aut oſtreis, aut vuluis porcinis, vel agninis, aut carnibus porcinis, aut ſalgamis, & congelatis pinguioribus, & multum frigidis: adhæc ſi in ocio degerint, & poſt cibum lauarint: præterea ſi pauperes, pane copioſo, lenticulis, vel carnibus bouillis, vel ouillis, item piſcibus qui humorem melancholicum, & copioſum ſanguinem generãt, vſi fuerint. Qui igitur tali cibo nutriti venæ ſectionem ſubductionemq; ventris detrectant, iis talia cataplaſmata adhiberi non debent. Nam humor horum caliditate collectus copioſior, hominem occidit. Cum igitur morbum in ſtatu eſſe videris, clyſtere aluus ducẽda eſt: vbi aũt febris iam declinauerit, abſinthii decocto ex oleo

lienem fouebis: huius penuria, ea quæ non nimiū amara ſunt, aut aſtringentia adhibebuntur, quale eſt oleum roſaceum, aut melinum. At ſi tenſio, vel dolor ſine ardore partem exerceat, iridis quoque & cyperi modicum, aut ſimile quippiam oleo iniectum conuenit. Nam hæc virium lienis conſeruandarum facultatem obtinent. Optimium verò eſt, vt quotidie ſemel aut bis ſatiſq; diu adhibeantur. Tertio enim ex oleo fouere vitandum eſt, id quod de cataplaſmate quoq; adhibendo obſeruare oportet.

De medicamento purgante, aut decocto, aut iniectionibus.

Cum æger meliuſculè habuerit, mutanda ſunt auxilia, venter lenibus medicamētis per os aſſumptis ſubduci debet, quæ ex ptiſana cocta, aut ex aqua potui dantur. Quin & oxymeli ad hoc commodè accipitur, vt quod mediocriter cum aqua temperatum ſit. Vteris igitur & mulſa ſimul, & apomelite, & ad vrinā ciendā idoneis potionibus, qualia ſunt apii, & aſparagi radicum cū aqua decoctarum iuſcula. At per aluum iniicies ptiſanæ cremorē, cui incoxerit polypodion, thymum, origanum, medullam cucurbitæ ſylueſtris: nec non veratrum nigrum, centaurium minus, cnicum, capparis cortices, & alypum, deinde nitrum, mel, & oleum immitti debet. Cucurbita ſylueſtris pituitam educit: cnicus & veratrum nigrum atram bilem: thymus, alypum & cētaurium flauam. Per initia modicè his vteris: proceſſu autem temporis validiores purgationes, non

Purgantia lienem medicamenta

ſolum per aluum,ſed etiam per os exhiberi,nempe epithymum, cnicum, polypodium, alypi ſemen, & granum cnidium.Cnicus coctus flauam bilem educit:polypodium humores mixtos,quemadmodum & capparis cortex,& centaurium. Verum iſta paulatim adiecta potioni ex ptiſanæ cremore,aut oxymelite dare ratio eſt:admiſceantur autem ptiſanæ inter coquendum cnicus, polypodium, & veratrũ nigrum. Quòd ſi loco ptiſanæ halycam in cibũ, aut alia craſſi ſucci aſſumere præceperis, lien prorſus in ſcirrum obdureſcet, nulloq; modo, aut certe vix ſanari poterit. At lien & iecur per initia inflammationis,& dum ipſa confirmata eſt, fortiore medicamento purgari ſine periculo non poſſunt. Nam iecur ex inflammatione intumeſcens anguſtos meatus obtinet, & medicamentum purgans humores in eo collectos nequit educere. Lien inflammatus inter initia purgari poteſt. Nam ex toto corpore ſuperfluos humores attrahit, & affectus purgatione diſcutitur, vel minuitur: validis autem purgationibus lien ante ſtatum & poſt irritatur: imò neque extrinſecus in ſtatu inflammationis valentioribus vti medicamentis expedit, vt affectus mutetur, aut diſcutiatur. Nam tota eius ſubſtantia non in melius, ſed in deterius magis vergit, duriorq; euadit. Quare dum morbus in ſtatu eſt, lenibus vti medicamentis oportet, qualia ſunt quæ modicè calefaciunt, & humectant, non ea quæ deſiccant. Cataplaſmata igitur,& fomenta quæ diximus adhiberi debent. Corpus antea euacuatum his adiuuatur, quando hu-

mor, qui in eo supernatat, incalescit: quod vbi cognoueris, & morbus in statu est, cataplasma inducendum est.

De parando cataplasmate.

Cum ergo morbum in statu esse depræhenderis, cataplasma applicabis. Si natura ægri calida, & humor fuerit biliosus, cataplasma ex medicamentis mediocriter calidis parari debet, vt ex lini semine, & oleo chamæmelino, cui adiiciatur ordei, aut fabarum farina, hæc enim modicè calefaciunt. Sæpius autem, (vt nosti, artomelite cum aqua in liene vsi sumus: interim acetum quoque addimus. Quòd si pars inflammata non multum incalescat, & necesse sit humorem discuti, tutò fœnugræcum sine aqua prædictis admiscere licet, & si quæ scirrosa inflammatio fuerit, aut crassi humores in liene generati, aceto vteris: nec non amara erunt admiscenda præsertim lienosis. Nam lien ex iecore crassum in se humorem recipit, ob quod ei absinthium, & cappares in cataplasmate, & acetum, vbi morbus declinauerit, expediunt: quando etiam purgans medicamentum augere conuenit. *Lien ex iecore crassum humorem in se recipit.*

De cibo & potu.

Cibi leniores, & vinum tenue albumque exhibebitur. Hinc enim aluus subducitur, & vires lienis corroborantur: nec non febris per vrinas discutitur. Suillæ autè carnes, & ouillæ, item halyca, oua, pisces pelagii, & palustres, adhæc aues, quæ in paludibus & aquis degunt, prohiberi debent: non autem illæ, quæ siccis locis aluntur. Quos enim *Crassis in liene humoribus qui cibus conueniat.*

Lien

liene craſſis infarcto humoribus laborantes, medici imperiti carnibus quadrupedum nutriunt, & in ſtatu morbi ouis ſorbilibus & halyca, nonnunquã etiam ſorbitionibus ex tritico, aut halyca, iis plus noxæ ex cibis quam adiuméti attulerunt. Nam halyca niſi in declinatione vtilis nõ eſt. In hoc autem tempore non ſolum ea, ſed etiam potiones exhiberi debent, quę craſſos humores per inflammationẽ auctos extenuent, viſcoſos incidant, diſcutiantq́;, obſtructos aperiant, lieni infixos relaxẽt, & ipſum lienem corroborent, cuiuſmodi ſunt ſcolopendriũ, & capparis cortex, vel alia quæ poſtea à nobis dicẽtur, cum de lienis ſcirro agemus. Nam de his duabus herbis Galenus hoc modo ſcriptum reliquit.

Galenus de liene & iecore.

" Quale medicamentum iocinori eſt abſinthium, ta-
" le eſt lieni capparis cortex: quale rurſus iocinori
" quod vocant eupatorium, tale eſt lieni ſcolopen-
" drium. ſiquidem ſimilibus genere medicamentis v-
" trunque viſcus indiget.

De epithematibus.

In ſtatu vel declinatione Nili epithema commodè admouetur. Plus enim ceræ in ſtatu adiiciendũ eſt, præſertim in molli corpore. Epithema quod à me confectũ eſt, recipit bdellium, aloen, thus, crocum, œſypum, ceram, ac alia medicamenta, quæ ibidem ſcripta habentur. In declinatione verò inflammationis plurima ſunt & alia epithemata, quæ adhiberi poſſunt, ex ammoniaco & bdellio compoſita. In ſtatu ergo cum inflammatio eſtuat, Nili epithema oleo chamæmelino, & cerato, cui aceti mo-

dicum adiectum sit, diluere oportet. Consulimus etiam adhuc, vt hoc cerato sicut oxylæo vtaris cum lanis succidis, oleoque imbutis, & lieni imponas: ac si tensione laboret, liberabitur. Itaque per initia febricitanti, dum accessio adest, aqua frigida propinanda non est, neque subitò auidè assumenda. Nos enim ad lienis inflammationem fomenta ex aceto, vino, & oleo imponimus, fouemusq́;, quibus interdum adiungi debet ceræ modicum: item hyssopo cerato interdum vtimur, & furfuribus ex vino, aut aceto, aut posca, aut aceto & melle, aut aqua cũ oleo decoctis, Admiscemus etiam cataplasmati pulegiũ, thymum, origanum, folia lauri, saluiam, artemisiã, salem & nitrum. At si ea quædixi negligentius adhibeantur, inflammatio in scirrum degenerabit, de quo nunc verba faciemus.

DE LIENIS SCIRRO.

Post lienis inflammationem magnus præter naturam tumor cum duritia accidit, ita vt tangenti resistat, nec non loci quędam intemperies apparet, verum copia substantiæ scirrum lienis excitat. Nam humor ei infixus est, aut flatuosus spiritus, aut vtrique simul mixti, vnde ille prætermodum augetur, & à naturali recedit magnitudine. Internosces autẽ humorem & flatum his indiciis. Si flatus est, tactui resistit pertinaciter, & lien punctionem tentionemque experitur: sin autem grauitas cum pondere in latere ipso percipiatur, ex prædictis signis flatus cũ humore mixtos in liene esse scias, idq́; per initia. Nã postea morbo inueterato, humoribus frigore ni- *Lienis scirrus.*

Lien

mio, aut ſiccitate induratis, ſcirrus generatur. Aliquando accidit, vt lien etiã citra inflammationẽ in magnũ tumorẽ attollatur. Hęc enim eo modo ſolẽt euenire. Duritia igitur non accedente, tenſio, grauitaſq́; ſimul & punctiones validæ oriuntur. Cauſa autem ex humore & flatu mixta eſſe videtur, quemadmodum etiam tumoris laxi ſimul & punctionum validarum, ſi in ipſo liene depræhendantur, ſolus humor cauſa exiſtit.

Curatio ſcirri

Historia de liene indurato.

Nouiſti curatum à me fuiſſe militem, qui dum ad me veniret, totam lienis regionem barbaricis ferramentis candentibus inuſtam habebat: quẽ duobus tribúſue diebus medicamentis per os datis purgabam, & deinde diligentem ei curam in ſingulis conuenientibus remediis offerendis adhibebam.

De cibo.

Ptiſanæ cremorem quotidiè in cibo porrigebã oxymelite conditum, & piſces ſaxatiles. Ex auibus autem gallinas, perdices, ac alia concoctu facilia, boni ſucci, & probè macerata. Prohibebam ei quæcunque viſcoſos & craſſos humores generant: ſimiliter & carnes bouillas, ſuillas, ouillas, caprinas, & hœdinas: item aues quæ in aquis paluſtribus degunt, omneſq́; piſces paluſtres, & pelagios, præſertim qui duras, & craſſas, non albas carnes obtinent: adhæc polypos, mulos, ſepias, orphos, oſtrea, conchas, bulbos, placentas ex melle, & chidro, & quæcunq; inflant, duraq́;, et craſſa, vel quæ cruda ſunt. Vinum improbatur craſſum, nigrum, & aſtringẽs.

dandum aũt eſt, quale Hippocrates pręcipit, quod neque craſſum, neque valdè frigidum, neq; calidum exiſtat, Hoc igitur modo cibus eſt adminiſtrandus.

De potu.

Potui verò dabam vinum, in quo capparis radicem, ſcolopendrium, & myricæ radicum corticem decoxeram: initio quidem ſingulas herbas ſimpliciter exhibebam, deinde ex poſca, aut oxymelite, aut ſolo aceto coctas: interdum etiam in puluerem redactas cum ſupradictis liquoribus citra coctionem per interualla dabam, idque non plus quàm duobus, vel ternis diebus. Quin & oxymeli purum per totam hyemem propinabam, nonnunquam ſupradictas ſtirpes decoctas temperatasq; cum aqua calida ante, & poſt cibum, die & noctu, quandocunque volebat æger, potui offerebam.

De miſsione ſanguinis.

Vere primum ineunte, cum æger multum ſe recollegiſſet, & lien decreuiſſet, videbatur mihi potiones medicaminũ efficaciores præſtari debere, quę lienem euacuare poſſint: qui cum magis imminueretur, fortiora medicamina exhibebam. Ac mox inter initia veris ſanguinem ex brachio ſiniſtro copioſè detrahebam, & poſt dies viginti quinq; hoc medicamẽto quod ſequitur, vtebar. Spicæ nardi, capparis radicum corticum, myricæ foliorũ, aſpleni herbæ, ſquamę ferri, ſingulorum drachmę octodecim: myrobalani drachmæ decẽ: ammoniaci ſuffiminis drachmæ octodecim: polytrichi drachmæ ſex: ſtæchados drachmæ quatuor: ſcolopendrii drachmæ

Lien

tres. Ex oxymelite pastillos drachmã pendentes singulos fingebã, ac vnũ oxymelite dilutũ potui dabã. Postea verò cum lien probè esset explicatus, medicamenta ad ciendam aluum dabam, ac ociosos humores validioribus nempe Hieræ diacolocynthidos drachmis tribus euacuabam. Inchoante iam ęstate non tres drachmas, sed quatuor exhibebam, ita vt à prædictis medicamentis nullo die discederem. Vbi sanitati propemodum esset restitutus, cyclamini radicis drachmam ex mulsa deinceps semel, aut bis post singulas potiones offerebam. Nã ea vitiosos humores ex liene per sudores expurgat calidis extrinsecus operimentis medicamini das iuuandi gratia admotis.

De iis quæ lienem corroborant.

Lienẽ sępe potione quidẽ ex scolopendrio & cappare, epithemate verò ex auripigmento, alumine & similibus corroboramus. Nam hoc medicamentum medium inter frigidum & calidum existit, quorum confectiones non alienum est vt hic subiungam.

Potio ad lienosos probata.

Ammoniaci suffiminis, pulegii, singulas drachmas, cum aceto potui dato.

Alia potio.

Salicis corticem medium, & folia eius cum duobus aquæ sextariis ad dimidias coquito, datoque potui ad triduum.

Epithema malacticum

Epithema lienis malacticum. Hoc medicamentum molliendi facultate pręditum est, commune iocinori, lieni, abscessibus, stru-

mis, parotidibus, articulis, calcibus quoque suppuratis, aut aliter dolentibus, item torsionibus ventris. Conficitur autem hoc modo. Bdellii Scythici, adipis porcini, ammoniaci suffiminis, iridis Illyricæ, singulorum drachmæ sedecim: opoponacis, cachryos, styracis, thuris, galbani, singulorũ drachmæ octo: piperis grana centum sexaginta: ceræ drachmæ quadraginta octo: terebinthinæ, fecis olei irini & vini, singulorum quod satis est. Hoc medicamentum contunditur, emolliendi viribus donatum. Neq; enim aliud magis eo emolliens duritias, reperies. Paratur autem nõ dilutius, sicut alia. Nam in pila tunditur, cera aliisq; medicamentis adiectis. Inter tundendum pistillum fecibus olei irini illinitur, donec tota mixtura perficiatur. Sit autem ammoniacum recens, styrax pinguis, bdellium Scythicum. Opoponacẽ eis admisceto, omnia simul conterens, & vtitor.

Malagma Amythaonis.

Hoc ad præcordiorum tensiones conducit, nec non articulis prodest, qui difficulter mouentur, lienem consumit, duritias emollit, & discutit. recipit autem hæc. Ammoniaci suffiminis drachmas sedecim: ceræ totidem: terebinthinæ drachmas octo: bdellii totidem: thuris drachmas quatuor: myrrhæ totidem: galbani drachmas octo: olei cyprini heminas sex. Myrrham, bdellium, thus in vino prius macerabis: ammoniacum aceto dissolues: omnia in pila cõtundes, oleo cyprino, vt supra dictũ est, ipsam inungens. Hęc duo malagmata emolliunt. *Malagma Amythaonis.*

Lien

Aliud epithema.

Quod nunc ſubiungam, prædicto eſt longè efficacius, fortiusq; ad diſcutiendum, & extenuandum tollendumq; duritias, quemadmodũ quod ex ſtercore caprillo, & opoponace ſimul cum aceto paratur. Nam id quoque diſſoluit & extenuat, vacuatq; non modò inſpiſſatos humores, & viſcoſos, ſed etiã ipſas partes corporis ſolidas: quoniam caprillum ſtercus ex aceto, vt Galenus memoriæ prodidit, affectibus ſcirroſis, vel tumoribus, qui ex craſſis fiunt humoribus, vtiliſſimum exiſtit. Altera igitur confectio inſcribitur,

Malagma Aſclepiadæ

Malagma Aſclepiadę

Ceræ ſeſquilibra: colophoniæ vnciæ ſex: galbani vnciæ tres: opoponacis vnciæ ſex: propoleos vnciç tres: ammoniaci ſuffiminis vnciæ ſex: olei heminæ duæ: aceti ſextarii duo: ſtercoris caprilli vnciæ tres: thuris totidem: myrrhæ vnciæ tres. Ammonia cum ex aceti ſextario teres: huic adiicies thus, myrrham, opoponacem, ſtercus caprillum, teresq; iterum: propolim verò cum galbano in pila tundes: ceram et reſinam ex olei heminis duabus liquabis: vbi coierint, propolim adiicies, agitabisque frequenter, et cum in vnum omnia coacta fuerint, ab igne ſublata refrigerari ſines, et derades: deinde iis quæ in puluerem redacta ſunt, inſperſis miſcebis vniuerſa, & in vſum condes. Hæc enim ſunt medicamenta diſcutiendi emolliendiq; viribus prædita.

Epithema lienis corroborans.

Epithema lienem imbecillem corroborans

Medicamentum quod ſupra ex auripigmento & alumine fieri diximus ad lienis imbecillitatem

valere dixi, quod militi, cuius mentionem feci sæpius, imposui. recipit autem hęc. Cerę Tyrrhenicæ drachmas nonaginta sex: resinæ piceæ drachmas sedecim: resinæ frixæ drachmas nonaginta sex: auripigmenti scissi drachmas sedecim: aluminis scissilis drachmas duodecim. Metallica terito ex aceto acri: quæ liquari possunt, ex modico oleo liquato, ac refrigeratis sicca adiicito. mixtis vtitor. Hęc enim sunt quæ homini illi exhibueramus.

Epithema lienosum, & hepaticum, quod vtriusque visceris obstructiones discutit.

Ceræ, terebinthinæ, hyssopi Attici, iridis Illyricæ, singulorum drachmæ sex. Quæ terenda sunt, terito, & quæ liquefieri possunt, liquato: sicca superinspergito, ac vtitor. Quòd si sudor superueniat, & tollere eũ voles, detergito, & absinthino oleo partem perunges, ac sudore sublato, illo vteris.

Si lien flatu distenditur & intumescit.

Quòd si lien ex prædictis signis flatu tendi, aut durus scirri modo videatur, pungaturq; doloribus, absq; vlla partis affectæ grauitate, mirificè auxiliatur electuarium Diospoliticum, quod in hũc modũ paratur. Rutę viridis pridie decerptæ, piperis, cumini, singulæ drachmæ: nitri drachmæ quatuor. Si aluus astricta fuerit, nitri drachmam iniicies: cuminum verò ex aceto per triduum macerabis: postea siccatum in puluerem rediges: omnia cum melle bono & despumato miscebis, & vase vitreo repones, Datur ex eo cochleare vnum. Facit enim ad inflationes stomachi viscerumq;: stomachũ excitat:

Lien flatu distentus et tumidus.

Diospoliticum.

Lien

concoctionem promouet: pituitam extenuat: aluū emollit: acidos ructus aufert: vitia pectoris, lateris, iecoris, lienis & renum mitigat. Simili modo accō-modata sunt ventris, stomachi, iecoris, & lienis affectibus medicamēta Dia calaminthes, & Diatrion peperion: nec non Diaspermaton. Adhæc cucurbitulæ in ventrem defixæ adiuuant. præterea vtilissima sunt, melanthium, petroselinum, anisum, & cuminum, si pani cōmisceantur, vel cum aliis dentur cibis, præsertim infantibus. Magis autem ex vino dari debent, vel in puluerem redacta inspergi. Conuenit etiam cestrum, adianthum, & polypodium, præcipuè cum magna lienis durities apparet: tunc etiam scolopendrium, & asplenon vino admiscere expedit. Porrò nunc de lienis inflatione ex Galeni opere de ratione medendi quædam excerpta ascribā, vt ipsi morbi causæ accōmoda antidota, vel pastillos, vel epithemata, quę ipse expertus est, & nos vsu & periclitatione cōprobauimus, adscribamus.

Galeni verba de lienis scirro, & inflatione.

Galenus de scirro & inflatione lienis.

Lienem scirro obnoxium non modo extrinsecus medicamentis efficacibus, sed etiam potionibus validissimis curare conuenit, vt quæ citra molestiam
„ toleret, ex quorum numero optima habentur cap
„ paris radicis cortex, scolopendrii, & myricæ tum
„ radix tum germina: omnia verò eiusmodi in aceto
„ & oxymelite coquere conuenit. At sæpenumero
„ lien tangenti quidem resistere videtur, non tamen scirrosus, sed flatuosus potius tumor existit, cui medicamentum emplasticum mixtæ facultatis, quod

prius absinthii oleo madefeceris, imponere oportet, quale est, quod ex sulphure & alumine constat. Sunt deniq; plurima huiusmodi ex iis quæ in medicamentariis libris prodita sunt, huc accõmodata. Attende autem non solum mixtorum medicamenti facultatem, sed etiam misturæ copiam. Nam si lieni flatuoso humori obnoxio, magisque in Oedematibus, etiamsi multũ aluminis adhibueris, nihil offendes, verum in scirrosis, discutiendi facultatem superare conuenit: paulum autem eius quæ astringit, admisceri. Cum igitur ex numero simpliciũ, & sponte nascentium medicamentorum flos salis tali sit natura præditus, lienes scirro obductos sanat, si extrinsecus ipsis in vesica applicetur.

Epithema iecoris & lienis.

Epithema iecoris & lienis hæc recipit. Aluminis liquidi vncias sex: sulphuris viui totidem: nitri rubri, ammoniaci suffiminis, œnanthæ*, capparis radicis corticis, singulorum vncias sex: picis siccæ, resinæ aridæ, singulas libras: olei cyprini vncias sex: aceti quod satis est. Hoc ad tales viscerũ affectus efficacia nobile est

** In alio, mannæ thuris.*

Epithema Hypotherion.

Sunt alia quoq; epithemata Lienosis & Hydropicis accõmodata, quę vocantur Hypotheria. Hęc enim humiditates ex alto eliciunt, dolores, & scirros discutiunt. Resinæ aridę librę quatuor: ceræ libræ duæ: picis siccæ totidem: aluminis liquidi, nitri rubri, sulphuris viui, mannæ thuris, singulorum libra: aloes vncię sex: pyrethri, aristolochię, cardamomi, visci quercini, ammoniaci suffiminis, bdel

Hypotheriũ epithema.

lii, cucumeris syluatici radicis, liquoris sycomori, singulorũ quadrãs: aceti sesquisextarius. Alumen, sulphur, nitrum terito: ammoniacum ex aceto diluito: siccis in puluerem redactis liquida superiniicito. Obseruare autem in his oportet, & medicamentum ex alumine & sulphure idem quod superiora præstare: nec non epithema Diaspermaton lienis inflammationi medetur, tum per se impositum, tum cum alumine & sulphure mixtum auxiliatur. Ipsum verò malagma Diaspermaton flatuum substantiam tollit, collecta dissipat, reliqua purgat & discutit. Ascripsi autem duas malagmatis prædicti confectiones.

Prima confectio Diaspermaton.

Diasperma ton.

Cardamomi, meliloti, herbæ sabinæ, baccarum lauri, nardi Gallicæ, sampsuchi, iridis, radicis panacis, radicis cyperi, nitri, casiæ, fenugræci, seminis apii, anisi, thuris, styracis, myrrhæ, ammoniaci suffiminis, terebinthinæ, singulorum vnciæ tres: ceræ, mellis, olei cyprini, seui taurini, singulorũ libra: vini quod satis. Facit ad stomachi, iecoris, & lienis inflationem.

Alterum epithema Diaspermaton ad idem

Cardamomi, iridis, cyperi, sampsuchi, anisi, nitri, ameos, apii seminis, fenugræci, baccarum lauri, ammoniaci suffiminis, singulorum vnciæ tres: seui taurini hemina: ceræ vnciæ decem: colophoniæ hemina: mellis libra. conficito & vtitor. Licet autem & ęquale pondus, & paulo amplius medicamenti ex alumine, & sulphure confecti admisceri.

Potiones ad lienem.

Lienis potiones.

Quibus lien intumescit, & calorem, siccitatemq;

ſuſtinet, his vtiliter dantur myricæ folia, aut turiones ipſius, aut radices: item aſplenon herba, & anchuſa. Hęc enim neq; ipſę calorem in ſe vehementem, neq; nimium obtinent, neq; lienē magis excalfaciunt, præſertim ſi cū oxymelite exhibeãtur. Per initia earum decoctū, procedenti aūt tempore tritas ipſis ex poſca dare oportet. Huius generis ſunt & ſalicis folia, cortex, radixq;: quin et ferri recremētum, quod in fabrilibus officinis, dū ignitur & malleo tunditur, abiicit, ex aquę miſtura potu cōuenit. hoc enim lienem fortiter imminuit, reprimitq;. Vinum autem, & poſca, in qua candens ferrum extinctum ſit, iis qui teneram carnem habent, & febri carent, conuenit: poſtea verò etiam agreſtioribus hominibus, qualis miles ille fuit. Mentionem ergo faciemus potionum, in quibus ferrum extinguitur. Itaq; inter initia magnis affectibus, & minus duris corporibus expediunt: inſequentibus autē diebus plurimis ordine dari debent. Nonnulli admiſcent ſquamæ ferri abſinthii comas, & piperis modicum, ne potio ſtomachum offendat. Melius autē erit, ſi pelecinum, & hemionitis herbę in tali intemperie miſceantur, quemadmodum in frigidis contrà, caſia, coſtum, ſerpyllum, aniſum, & his ſimilia iniicientur. In calida ergo intemperie duæ illę herbæ ſuperius dictę pręberi debent. Nam ambę efficaces ſunt, vt quæ maximū lienē conſumant, intemperiem minuant omnino, nec augeri permittant. Frigidę aūt & ſiccę intemperiei, chamæpitys, chamędrys, gentiana, myrobalani, calaminthe, peuce

Lien

danum, acorum, ſcordium, trifoliū, hypericū vitex, liquor peucedani, centaurium vtrumq; ſiccū, eiſq; ſimilia, ſcolopendrium, & farina lupinorum medentur. Alia verò ex vino, aqua, & oxymelite bibuntur. Phœnicobalanus autem, quem & myrobalanum nominant, niſi ex poſca bibatur, mox reuomitur. Hoc modò ſingula, vt dixi, adhiberi debent.

De paſtillis.

Paſtilli ad lienem accō modati.

Ex plurimis paſtillis, qui ſtomachum non offendunt, hoſce tres ſelegimus. Ac primus ſtomacho idoneus eſt: vtitor autem eo ad omnem lienis affectum: facit & ad cōuulſiones, tormina, inflationes, & muliebria vitia. Myrrhæ drachmæ ſex: nardi Indicæ drachmæ quatuor: aut pro nardo Indica iniicies, nardi Gallicę drachmas ſex: coſti totidē: opoponacis, dictamni, peucedani radicis corticis, capparū radicis corticis, periclymini radicis corticis, ammoniaci ſuffiminis, ſingulorum drachmas quatuor: nonnulli iniiciunt etiam iridis drachmas duas, & ſemiſſem. Ex oxymelite paſtillos fingito, qui obulos duos pendeant, ac dato ſingulos cum oxymelitis vncia. Noſter autem paſtillus, de quo aliàs dictū eſt, valdè efficax eſt, ac mirificè omnibus lienoſis affectibus, præcipuè vbi tumor eximius & ingens durites infeſtet, vtilis: dabis hunc quoque pueris, præſertim ſi mellis multum admiſceatur. Tertius iam paſtillus ſubiungetur, quo melior inueniri nequit. nos eum frequēti vſu probauimus. Capparis radicis corticis, myricæ foliorum, aſpleni herbæ, ſquamæ ferri, ſeminis pelecini, ſingulorum

drachmæ ſex: myrobalani drachmæ decem: ãmoniaci ſuffiminis drachmę octo: ſtœchados drachmę decem: abſynthii Pontici drachmæ tres: ſcolopendrii totidem. Fingito paſtillos, qui drachmam ſinguli pendeant, ac dato vnum ex oxymelite.

Epithema

Epithema à me confectum hic tibi ſubiicio, ad diuturnos & frigidiores lienis affectus optimum. Myrobalani, œnanthes, ammoniaci ſuffiminis, bdellii Scythici, capparis radicis corticis, floris ſalis, ſingulorũ drachmæ quadraginta octo: opoponacis pinguis drachmæ octo: ſtyracis, mannæ thuris, ſingulorum drachma: viſci quercini drachmæ duodecim: ceræ drachmæ viginti quatuor. Ammoniacum cum ſalis flore diſſoluito: capparim verò, myrobalanum, ac mannam cum aceto terito: reliqua autem iuxta ignem emollito, & in pila tundito, trita eis adiicito, vnito, & vtitor. Hoc medicamentum benèfacit lienoſis: nam duritias & tumores eius maturat, conſumit, diſſipat, & ſcirrum digerit. Quin & ipſi myrobalani ſoli in pila contriti impoſitíque iuuant optimè. Item chamædrys & verbenaca, cum axungia veteri porcina impoſitæ opitulantur.

De tuſsi Lienoſorum.

Si tuſſis ex tenui & acri defluxione facta Lienoſos infeſtet, medicamento Diacodyon, aut paſtillo Trygono prohiberi debet. Adhæc epithema lieni applicandum eſt, quo poſſit extenuari. Quòd ſi his vti, cauſa quædam impediat, capiti fomentum ex paſtillo quodam aceto, & oleo roſaceo ad mel- Tuſſis Lienoſorum

lis ſpiſſitudinem temperato, inducendum eſt. Optime huc conferet paſtillus Crocodes ex aceto, & oleo roſaceo dilutus, ſyncipitiq; impoſitus. Nam tenuem fluxionem ardentem, acrémque refrigerãdo contemperat, et tuſſim finit, ſomnúmque conciliat.]

FINIS LIBRI OCTAVI.

CAPITA LIBRI NONI ET appendices.

(.·.)

ALEX. TRALLIANI
LIBER NONVS IOANNE GVINTERIO ANDERNACO INTERPRETE.

DE AQVA INTER CVTEM, CAP. I.

Aquæ inter cutem differentiæ.

Qua inter cutẽ, quæ Græce Hyderos dicitur, & ipsa longus quidam affectus est, iecore adeò refrigerato proueniens, vt ipsum non amplius deinceps cibos in sanguinem, sed in aliam qualitatem, aut in aquam, aut pituitam, aut flatum transmutare possit: atque idcirco trifariam aquam inter cutem constitui diximus. ac vocant eam sanè, quæ à tenui & seroso humore cõtrahitur, Asciten: quæ verò à flatu in toto corpore generatur, Tympaniam: quę rursus à pituitoso humore per totum corpus excitatur, Anasarca, alii Leucophlegmatiã appellarunt. Notum verò est has quoque curandas esse, vbi prius internouerimus: siquidem internotio rectæ curationis fundamentum est.

DE ASCITE, CAP. 2.

Ascites igitur indè internosci debet, quòd fluctuationes excitentur ex humore, qui veluti in vtre quodam contentus circumuoluatur. Tympanias autem, quòd vbi nos ferimus ventrem, tympa-

ni modò strepitum quendam elidere videatur. Anasarca verò hinc depræhenditur, quòd æger carnes habeat emortuo corpori similes, & totum corpus intumescat, ac vbi nos digito id imprimimus, cauitas oboriatur, cúmque imprimere desierimus, non statim in pristinum reuertatur. Cæterum singulæ hæ aquæ inter cutem species, aut primario affectu, aut consortii lege fiunt. Nam ob lienem vitiosis humoribus præditum, maleq; affectum, item ob colum, mesenterium, vterum, renes, vesicam, muliebrem fluxum, mensium retentionem, pulmonis refrigeratione͂, septũ transuersum, & multas alias particulas superuenit, quę singula prius internoscere cõuenit, deinde sic curatione͂ aggredi. Quibus igitur aqua inter cutem refrigerato iecore, aut pulmone oborta fuerit, hos simul tussis magna ex parte inuadit, ipsiq; nihil notatu dignum expuunt, sed irritantur tantum. Accidit etiam ventris retentio, quòd inflammatio visceris, humiditatem ventris exhauriat. Vesicæ autem & mesenterii propria indicia erunt, ne͂pe ventrem magis profluuiis infestari: nec non corruptionibus continuis, & intestinorum rosionibus. Nam hæ, dum bilis excernitur, comitantur: gignuntur autem ipsis meritò etiam bilis recrementa, dum cibi ab inflammatione intestina exercente, euacuantur. At eorum qui ob pulmonis affectum aquæ inter cutem laborant, indicia sunt, quòd tussis potissimum excitetur, cor refrigeretur, totumq́ue corpus & pedes omnium maximè intumescant. Atque hæ aquæ inter cutem species tabidis potissimum ob-

Internotio aquæ inter cutem.

ueniunt. Discernes autem eos, qui oblienem malè affectum hoc morbo laborant. Iam alios quoque ob tabem hydropicos fieri facile depræhendes, si inter noscendi vias ac rationes frequenter sequaris.

De curatione.

Omnium curatio à vacuatione incipienda est: sed Ascitis quidem dicti, aut Tympaniæ à sola purgatione. Cui autem Anasarca nomen est, ea venę sectionem interdum requirit, vt quæ ex sanguine frigido nascatur. Ac frigiditatis quidem ratione, illa non indiget, sed quoniam copiæ detractio, naturā leuat, vt hæc minorē illā effectam facilè superet, nō alienum, sed rationi consentaneum est hic quoque venæ sectione vti. Videmus enim, quòd etiam ignis externus, cum à lignis viridibus propemodum extinguitur, refocillatur rursus, si illa quæ ipsum suffocabant, auferantur. Hydropem igitur Anasarca, & vena secta interdum, & purgatione curare oportet. Dicamus autem particularem quoque ipsorum curationem, & quando perfricare, madefacere, cataplasmatis obducere, & quando medicamentis, & quibus post sanguinis dimissionem vti oportet. Nā ante omnem aliam curationem ipsa venæ sectio, vt dixi, adhibenda est, si vires permittant. si enim imbecilles sint, tunc sanguinis detractio vitari debet, etiam si aliàs indigere videatur. Licet enim postea commodè sanguinem detrahere, vbi vires recreatę fuerint, & copia vitiosi humoris paulatim aliis quibusdam præsertim Picra dicta leuata. Nam hoc medicamentum simul & aperire, & corroborare visce

Anasarca curatio.

Picra quid præstet.

ra poteſt,qua etiã re maximè indigemus. Poſt vſum verò eorũ quæ aperiunt, & meatus ampliores efficiunt,materiamq; fluxilem reddunt, tranſito deinceps ad ea quæ paulo valentius purgare queant. At hoc nõ vna vice faciundũ eſt, ne vires deiiciantur. Etenim,quamuis id quod vacuatur, recrementitiũ eſt,tamẽ vniuerſa ac ſubita mutatione magis offendit. Satius igitur eſt paulatim & tutò euacuare,quã feſtinando perturbandoq; vnà cũ morbo etiã ægrũ è medio tollere. Pulchrè igitur purgãt ſambuci corticis ſecundi expreſſi ſuccus cũ condyto potus: item lathyrides, & æris ſquama: verũ nullũ adeo, vt illud quod recipit,chameleæ foliorũ, vnde granum Cnidiũ colligitur,drachmã: [ſquamæ] æris, & aniſi,ſingulorũ drachmas quinq;. Dato ex aqua per initia quidẽ drachmã vnam: viribus aũt recollectis,etiam duas drachmas exhibeto,plus minus ve paulo, ac totum medicamenti modũ abſolutumq; ad vires reſpiciens,metire. Rurſus à purgatione illa porrigito, quæ aperire poſſunt, maximè paſtillum,qui ex amygdalis cõiicitur. Adeò enim hucincipiẽtes Hydropicos aperire citra noxã vidi,vt cõtinuè potus, iecoris ſcirros diſſoluerit. In hunc aũt modum paratur.

Confectio paſtilli ex amaris amygdalis.

Aniſi,ſeminis apii,amygdalarum amararum,abſinthii, gummi, ſingulorum drachmæ quatuor: aquæ quod ſatis eſt. Hoc ſanè paſtillo ad obſtructiones ex craſſis viſcoſiſque humoribus contractas, & in quibus non vehemens aliquis dolor viſcus affligit, vtitor. Sin aũt dolores aliqui inteſtina ventrẽ, & *Paſtillus ex amaris amygdalis.*

præcordia exerceat, etiam paſtillum Amazonũ dictum prædeto. Etenim dolorẽ lenit, & vim aperiendi mitigandique obtinet. Crebrius aũt in huiuſmodi decocto ſeſelios vtitor, aut caſię, aut ſpicęnardi, aut aſari, & cataplaſmatis quæ recipiunt farinam foenugræci & ordei, abſinthiumq; plurimum contuſum. Hoc namque ſuper omnia auxiliatur. Nam robur viſceri inſinuat, & humores in alto hærentes citra roſionem leuiter deſiccat: habeat autem & cuminum contuſum, aniſum, maſtichen, nardum Gallicam, rutæ ſemen, & mel. Semina in vitro coquantur: ſic enim multo commodius erit. Vbi iam viſcera emollita, & rarefacta ad dies quinque aut ſeptẽ fuerint, vtitor etiam epithemate, quòd mixtam habet facultatem, vt viſcus poſſit & firmare & emollire, ex quorum numero eſt & hoc, quod iſta recipit. Croci drachmas duodecim: aloes, maſtiches, ammoniaci, bdellii, ſingulorum drachmas octo: ſtyracis drachmas quatuor* : ceræ drachmas viginti ſex: adipis anſerini drachmas ſedecim· hyſſopi liquidi drachmas triginta duas: cyprini quod ſatis eſt. Sin autem æſtas fuerit, & laborans aqua inter cutem febricitet, etiam roſaceum & vinum ſiccis in vnitatem cogendis adiiciantur. At ſi non ſolum iecur, ſed etiam lien & ſtomachus tumorem, & duritiem habere videantur, detrahito cum fiducia paulũ ſanguinis, præſertim ſi praui quoque humoris copia in venis ſubſiſtat, & vires non aduerſentur. Sed & æger vigẽtis ſit ætatis, & tempus non admodum frigidum. Sic vacuatio tentanda eſt, & adeò ſenſim, vt natura quæ

*In alio ſex

VS

à copia grauatur, respiret. Etenim animi defectiones, præterquàm quòd vires deiiciant, etiam aliam frigiditatem visceri imponunt. Quare magnam et accuratam obseruationem habere conuenit, atque ita sanguinem Hydropicis iuuandi gratia detrahere audendũ. Etenim intépestiua sanguinis missio in aliis quoque periculũ inducit: in Hydropico autem interdum etiam mortem. In quibus igitur & maxima est obstructio, & inflammatio scirrosa, vir èsque robustæ, in his vacuationem sanguinis ante omnia alia præsidia, præsertim valentia adhibeto, ex quorum numero etiam hoc existit.

Sanguinis detractio in Aqua inter cutem.

Ad lienis & iecoris duritiem validum medicamentum.

Ammoniaci suffiminis, bdellii, iridis Illyricæ, singulorum drachmæ sedecim: styracis drachmæ octo: adipis vitulinæ drachmæ duodecim: opoponacis drachmę octo: piperis grana centum sexaginta: ceræ drachmæ quadraginta octo: irini fecis quantum satis est: vini quod sufficit. Non oportet autem emollientibus tantum medicamentis vti, neque discutientibus, sed etiam iis, quę tumorem reprimere possunt: scriptura eorum in hunc quoque modum habet. Ceræ drachmę centum nonaginta quinque: picis aridę drachmæ centum nonaginta sex: aloes drachmę quadraginta sex: nitri, mannæ thuris, singulorũ drachmæ nonaginta sex: pyrethri drachmę viginti octo: aristolochiæ drachmę viginti quatuor: ammoniaci totidem: cardamomi drachmæ viginti octo: visci quercini drachmæ viginti quatuor: olei totidem: aceti quod satis est. Itaque

Ascit. Tymp.

cataplaſmata,& epithemata huiuſmodi iis adhibeantur,qui Aqua inter cutem,quę Anaſarca dicitur, laborant, ita vt viſcera eorum diſtenta ſint, & obſtructionem duritiemq; maximam experiantur. In quibus igitur moderata eſt obſtructio, benè facere diximus paſtillum ex amygdalis: in maximis autẽ, etiam valentioribus antidotis vtendum eſt.

Ad ſcirroſos iecoris affectus

Croci,ſpicę nardi,coſti,iunci odorati floris,cinamomi,ſingulorũ drachmę duæ: gingiberis drachma: mellis Attici deſpumati drachmæ viginti quinque. Dato drachmam ex mulſo. Præſtantiſſimum hoc eſt remedium, & viſcera valenter expurgat.

DE ASCITE ET TYMPANITE, CAP. 3.

Aſcitæ & Tympaniæ curatio.

Non S S

OMnia commemorata medicamenta etiam aliis Aquæ inter cutem ſpeciebus,nempe Aſcitæ & Timpaniæ citra ſanguinis detractionem conueniunt. Nam his purgationes potius, & quæ aquã per aluum repurgare ſolent, omnia congruunt. Nihil minus etiam perfricationes,quæ ſale, oleo immaturo,ſicyonio,& cyprino adhibẽtur. At frictio moderata fieri debet, ne alia materia ex alto vi attrahatur,ſed quæ in ſuperficie corporis tantum continentur,diſcutiantur. Vtendum autem ad hæc eſt medicamentis,quæ non modò diſſipare,ſed etiam reprimere tumorem poſſunt. vocant hæc à iecore Græcè Hepateria. Itaq; veteres multa prodiderunt,ac licet hæc apud plæroſque deſcripta inuenire. Cæterum præſtantiſſimum validiſſimumq; inter ea etiã hoc eſt,cuius compoſitio hęc recipit. Reſinæ torre

Hepateria

factæ drachmas tercentum octuaginta quatuor: ceræ, picis siccæ, singulorum drachmas centũ nonaginta duas: aluminis liquidi, nitri, sulphuris, mannæ thuris, singulorum drachmas nonaginta sex: pyrethri drachmas viginti octo: bdellii drachmas viginti quatuor: ammoniaci suffiminis totidem: cardamomi drachmas viginti octo: visci totidem: olei drachmas viginti quatuor: aloes drachmas quadraginta sex: aristolochiæ drachmas viginti quatuor: aceti quod satis est. Nihil autem minus valet etiam hoc ad discutiendum, & comprimendum, *Aliud.* Chalcanti, nitri spumæ, aloes, singulorũ vnciæ tres: cerusæ, olei, singulorum vnciæ decem: aceti acerrimi quod satis est. Sicca ex aceto læuigato, dum mellis fiat crassities. Cerusam autem cum oleo coquito vsq; dum spissescat, vt manus intinctas non inquinet: tunc ceram iniicito: atq; ita particulatim in pila emollitis vtitor. Est hoc medicamentum multis experimentis probatum, non solum ad Aquam inter cutem, sed etiam alios plærosque affectus vtile existit. Etenim lienem consumit, abscessus ad suppurationem perducit, furunculos, & humores in articulis contentos: item hydrocephalis, Atheromati, Scirris, & Parotidibus cõducit: nec nõ ad alia plura grandia vitia mirabiliter valet. Ne igitur simplicium medicaminum vilitatem Ascitæ congruentium contemnas etiam in quibus non magna durities viscera & iecur affligit. Sin autem durities in eis extiterit, vtitor cataplasmate, quod possit viscera emollire, & omnes humores, qui in po-

Tympan.

nitiore omenti, & peritonæi regione habentur, discutere. Porrò vtitor eo, quod etiam ad alia multa proficit. confectio eius ita habet. Ceræ, resinæ piceæ, picis brytiæ, nitri rubri, baccarum lauri siccarum, adipis taurini, ammoniaci suffiminis, mannæ thuris, singulorum libra. vbi ea quę liquari possunt liquefeceris, arida liquidis inspergito, & vtraq; miscens pilæ indito, ac tritis diligenter vtitor.

Ad Tympanicos, & eos quibus iecur scirro induratum est.

Ad Tympanicos, & quibus iecur scirro induratum est, medicamentum etiam antè scriptum valet. Multo autem magis illa parari debent, quæ & flatus discutere, & duros affectus emollire probè possunt: habet scriptura huius in eum modum. Resinę aridæ libra: picis, ceræ, singulorum drachmæ duodecim: aluminis liquidi, sulphuris, nitri, singulorũ libra: mannę thuris vncię tres: olei veteris vnciæ duæ. Ex aceto læuigato, donec sordium habeant crassitiem: atq; sic, vbi liquefeceris quę liquari possunt, & vtraq; in pila paululum subagitaueris, mannam inspergito, & leuigatis plurimum vtitor. Hæc de medicamentis & alia curatione dicta sunto. Deinceps autem de victu agamus, qui & primas & principalissimas curationis partes in omnibus potissimum affectibus, maximè verò etiam in periculosissimis obtinet: in quorum numero Aqua inter cutem quoq; habetur. Siue enim primario affectu, siue aliarum partium consensu hæc contracta fue-

Victus

rit, non ſine iecoris vitio vnquam conſtitui potuit. Quoniam igitur iecur cibum in ſanguinem conuertit, totiq́; corpori tranſmittit, idcirco ſimul proſpiciendum prorſus eſt, vt & alimentum, quod ad ipſum peruenit, facile ſit ad diſtribuendum, & nequaquam impediatur, quò minus in corporis partes diſpenſetur. Quare optimum ipſis alimentum eſt panis furnaceus, qui ſemina flatibus diſcuciendis apta contineat, vt anisi, aut cumini, aut feniculi aut ſinonis ſimiliter: interdici autē ipſis etiā copioſus panis debet. Si enim probè fuerit fermentatus, non poteſt craſſitiem, & id quod obſtruit, continere. At olera ſumi debent, ſi febris abſit, quæ calefacere & extenuare queant, quale eſt apium, petroſelinum, daucus, eruca, pulegium, rapæ, caucalys, & quæ ex his tenuia & calida extiterint, alia magis, alia minus in id efficacia. Ex auibus præponi debent ferę manſuetis, vt palumbus, turtur, turdus, & ex minutis paſſerculis, qui non ſunt pingues. Inter piſces conueniunt ſaxatiles: at horum ius ſit excrementi expers, quod inter coquendum aſſumat aniſum, aut piperis paululum. Ex carnibus moderatè comedant, & eas potius, quæ non ſunt pingues, præcipuè ferinas, vt ceruinas, aprinas, & caprearum. leporinę verò prohiberi debent. paretur autem earum ius cum cibo quodam extenuante. Aſſas maximè ſi gratæ ſunt, aſſumere ipſos alienum non eſt. Teſtacea, vt aſtacum, vel buccina, vel pectines rarò, & modicè ſolius voluptatis gratia offerre conuenit. Quantum enim ad affectum attinet, &

Pani

Olera

Tymp.

præcipuè in quibus calida non est intemperies, aut febris, continuus ipsorum vsus interdici debet. At leguminibus ipsos, maximè Tympanicos abstinere oportet: similiter etiam placentis omnibus, quæ ex lacte & similagine parantur. Bellaria verò assumere non est absurdum, amygdala, aut pistacea: vuas autem passas, & palmulas raro: castaneę verò, & nuces in totum prohibendæ sunt. Vinum assumant Tyrium, vel Ascaloneum, præsertim vetus, & senium resipiens: hoc verò etiam vrinas prouocat. Quod aũt medicamentum hoc præstantius commodiúsq; ad Aqua inter cutem laborãtes inuenire poteris? Ex factitiis vinis sumant Absinthites præcipuè, quod spicam nardi copiosiorem recipiat, vel Apiatum: aliis autem abstineant. Porrò motus, si quid aliud Hydropicis conducit, pręcipuè qui fit per mare, equum, & lecticam. iis autem qui viribus constant, etiam itio est vtilissima. At perfricatio Hydropicis adhiberi debet potissimũ, vt [externos corporis] meatus rarefaciat, humores extenuet, & discutiat. Nihil enim adeò Hydropicos offendit, vt densitas meatuum, quæ flatus & humores congregatos non sinit dissipari, sed ipsi in ventrem, & membranã, quæ ꝙ omnibus intestinis circumtendatur, Græcis dicitur Peritonæos, recurrunt. Itaque fricare hos conuenit interim siccis manibus, interim cum sale, & oleo, interdum etiam cum sicyonio, aut cyprino. Balneorum vsus Hydropicis præsertim frigida intemperie præditis, noxios esse scire licet, quoniam & ipsa, vt didi

cimus, refrigerare magis quàm calefacere possunt. Cum itaque lauantur, vtile est visceribus inijcere, medicamenta, quæ discutere queant, & extenuare, qualis est erui farina, atq; sal, aut nitrum, aut aliud quid ad discutiendum efficax. Multa verò sunt etiam alia à veteribus medicamenta tradita, quæ discutere possunt, ac licet eiusmodi examinare, & vtilissima quæque ex ipsis deligere. Talis sanè victus iis, qui Aqua inter cutem sine febri laborant, præscribi debet.

De iis qui Aqua inter cutem cum febri laborant.

Quòd si Aqua inter cutem laborantes etiam febricitent, admodum calidis auxiliis vtendum non est, neque in visceribus, neque in cibis, aut potibus, aut antidotis, aut purgationibus: sed abundè est ex oleribus assumere intybum, & troxymũ, aut caucalydem, aut rapam his mixtam: item cichorium maximè, aut apiorum radices. Dato autem ipsis & porra decocta subindè, & palustres asparagos. Ita verò etiam continuum antidotorum vsum, præsertim ficciorum & acriorum [/in Hydropicis] vitare oportet: item ex purgantibus similiter calida admodum medicamenta prohibere. Nullũ enim valdè calefaciens ipsos iuuare potest. Nam eiusmodi medicamenta sitim ipsorum augent, & febrim incendunt, & causas inflãmantes magis adhuc exurunt, intenduntq; malum. Quare Aqua inter cutem ex acutis morbis profecta, non potest nõ

Hydrops

inflãmationes habere in ipsa perseuerantes. Nihil enim adeò interuallorum expers est, vt febris: ac mirum, quòd neq; Aqua inter cutem ipsis oboriens calorem ęgrorum extinguat, neque febris omnem aquam inter cutem exhauriat, sed ab aqua simul & igne ambo contineantur, vt vndiquaq; dubia fiat cu ratio, siue calefacere, siue refrigerare quippiã velis. Quippe necesse est, vt refrigerãtia omnino Aquã inter cutem adaugeant: calefaciẽtia rursus febrim. Satius igitur est in huiusmodi mixtam curationem adhibere, & ei quod magis vrget, quatenus licet, in sistere. At vbi febris vehementiores apparent, tunc refrigerantibus potius vtendum est, nec metuendum ea tunc exhibere. Quomodo enim finietur febris, nisi à contrariis? Imò neque Aqua inter cutem cessauerit vnquam, nisi prius calor præter naturam desierit. Etenim iis si diutius immoretur, Aquam inter cutem parere potest. Omnis nanque siue calida intemperies, siue frigida longius protrahat, superétque, vires deiicit & nutritionem. Itaque cum ægri alimentum, quod distribuitur, nõ amplius in sanguinem transmutant, necesse est, vt in vaporosam quandam, & prauam substantiam cõuertatur. Porrò quòd Aqua inter cutem etiam ex colliquatione nascatur, diuinissimus quoque Galenus confitetur. Videmus autem colliquationem à calore potius, quàm frigiditate oboriri. Quare omnia & quæ præcesserunt morbũ, & quæ nunc adsunt, obseruanda putes: ac vbi præsentẽ intemperiem internoueris, ita

ad curationem audacter accedas, non autẽ vulgarium opinionem sequaris: nempe Aqua inter cutẽ laborantes quouis modo calefaciendos esse. neque enim hoc verum est. Nam ego plęrosque etiam à refrigerantibus medicamentis interdum adiutos esse conspexi, atque id euenire posse constat. Cùm enim omnes particulæ à caliditate præter naturam orta ad bonam temperiem reuertuntur, necesse est, vt etiam iecur probum sanguinem generet, nullatenus impeditum. Quemadmodum igitur dixi, semper conandum est, vt speciem morbi inuestigemus, & causam quæ Aquam inter cutem efficit, accuratè deprehendamus. Nam quæ Hippocraticæ artis methodi vocantur, hæ sunt: nempe contraria contrariorum semper esse remedia. Postquàm igitur omnibus Aqua inter cutem laborantibus victum vnicuique aptum & conuenientem pręscripseris, ita ad ea accedito, quæ ipsos purgare possunt, non confestim & vna vice, sed paulatim vt diximus. Ex frigida quidem intemperie Aquam inter cutem expertos calefacientibus, imò neque hos cibis nimium siccantibus, aut medicamentis acrioribus statim curare, sed per vices, & à mediocribus primum inchoari oportet: deinde sic ad valentiora, & ea quæ magis calefacere & extenuare possunt, progredi. Nam calefacientia nimium, si vniuersa ac vna vice assumantur, totum potius habitum colliquant, quàm abundantem humorem euacuent. Ita verò etiam si refrigerãtibus vti oportebit, à mediocribus incipiens, particulatim naturæ adiicere conatur, atq; hoc pacto ad

Hydropici interdum refrigerandi.

Calida

Calcul

magis refrigerantia accedito. Postquàm igitur ipsos purgaueris, vt conuenit, etiam ad balnea, & motus mediocres ducito. Sed pituitosos & temperatura frigidiores satius est naturali balneo committere. Graciles autem, siccos, & febricitantes, potabilis & dulcis aquæ lauacro, vnctione, mutatione aëris, & omni hilaritate recreare oportet. Ita namque accidet, vt congruo vtentes victu, ad pristinam rursus temperiem reuertantur, vt etiam iecur non amplius aquam, sed benignum sanguinem in posterum generare queat.

DE AFFECTIBVS RENVM, CAP. 4.

Calculi renum.

CAlculi qui in renibus generantur à viscosis crassisq; humoribus igneo renum calore nimium assis gignuntur. Est itaq; materialis Calculorũ causa, humor crassior: efficiens autem, ignea caliditas: sicut etiam in externis videmus. Nam ex igne & tali materia idonea figuli omnia vasa cõficiunt ita, vt ne ab aqua quidem vnq̃ dissolui possint. Quæ cũ ita habeant, procurandum est, ne materia in renibus crassior generetur, neque ipsi ignei, & intemperati fiant. Nisi enim horum aliquod extiterit, nunquam calculus constitui poterit.

Notæ Calculi.

Calculi notæ.

An autẽ reuera Calculus sit, qui dolorem pariat, in hunc modum diligenter internoscito. Etenim eadẽ accidunt indicia, cũ Colico cruciatis, tum renum Calculo affectis, & præsertim signis ęgrè discernuntur. Etenim in vtrisq; vomitus excitãtur, ventris retentio, flatus & distensiones vsq; ad stomachũ & ie-

cur pertingunt. Etsi verò eadẽ vtrisq; accidãt, tamẽ artificẽ medicũ non latuerint. Siquidem in Colicis multo plures vomitus, & crudi, & pituitosi oriũtur, aluus & flatus magis retinẽtur: in Nephriticis non adeò, sed etiã inter curandũ sæpe excernũt: interdũ citra curationẽ quoq; flatus erũpunt, & aluus deiicit, quod nequaq̃ in Colico dolore contingit. Cæterum vrinas quoq; diligenter considerare conuenit. Nam maximã in his discretionẽ ad amussim inueni re licet. Quippe in Colicis pituitosius copiosiusq; sedimentũ, in Nephriticis minus redditur, & si accuratè cõsideres, arenosa quędã in vrinis depręhendes, quę Colico tẽtatis, nõ eueniunt: & dolor magis grauis, & vno in loco infixus Nephriticis apparet quod Colicis nõ accidit. Hoc igitur pacto Nephriticos laborantes calculo, & Colicos internoscere & discernere inuicẽ oportet. *Curatio Calculosorum.*

Calculo affecti in accessionibus quidẽ medicamẽtis curari debent, quę laxare, lenire, & præterea cõminuere, & calculũ educere possunt. Omniũ igitur optimũ est balneũ, vt quod nõ solũ mitiget, sed etiã curare possit. NãColicos frequẽter solũmodò lenit, Nephriticos aũt vtraq; ratione iuuat. Porrò ad loci vnctionẽ chamæmelo ægri vtantur in balneo, & in calida copiosiore, solioq; diutius immorentur: non semel tantũ die, sed etiã bis, & ter lauare expedit. Sępe etiã in frigidã, si æstas sit, descendãt. Vestimẽtis iã induti decoctũ *cardui cũ apio, aut anisi momẽto bibãt. Sin aũt dolor perseueret, & calculi excretio nequaq̃ successerit, etiã decoctũ radicis quinq;

Calculo[rum] curatio

Grecum impressus habet colymbadum.

Calcul.

folii herbæ adhuc vestimentis induti bibãt. Nã valdè gratũ, & efficax existit: verũ extra balneũ per se, & cũ oxymelite sumi debet. Quòd si quĩquefolii radicis copia non detur, eryngii decoctũ, aut erysimi & prionitidis plurimũ potu proficit. Extrinsecus aũt sacculi ex farinis frumentaceis, maximè etiã decocto chamæmeli, altheæ, sertulæ campanæ, & oleo chamæmelino admoueantur, sed ita vt frequentius mutẽtur. At si farinæ desint, panniculis laneis, & ipsis interdum oleo dulci, aliàs chamæmelino imbutis vtendum est: atque ita calefaciendo variare illos crebrius oportet. Cæterum aluus clysteriis duci debet, non admodum acribus, sed potius quæ copiosius oleum recipiant, possintq; laxare, & comminuere citra acrimoniam. Tale est altheæ decoctum, fœnugræci, ficuum siccarum, furfurum, chamæmeli, & oleum chamæmelinum. in calidioribus admodum etiam ptisanæ cremores cum rosaceo, chamæmelo, & luteis ouorum compositi. Mitigant enim, & bonam locis temperiem inserunt, & morbi causam minuentes, eos qui continuè calculosi sunt, ne affectu corripiantur, prohibent. Sin dolor permaneat, & calculus ægrè excernatur, ad valentiora medicamenta transito. Eiusmodi est sanguis hircinus, quem probè refrigerare, refrigeratũ tundere, cribro incernere, atque sic calculo laborantibus exhibere conuenit. Item cicadas similiter siccatas contusasq; dare expedit: verum alæ & pedes ab eis tolli debent: atque ita ipsas ęgro exhiberi in balneo, quãdo iam is in frigidæ soliũ descendit. Commodius

Clysteres in calculosis.

Cicadæ

NB

autem erit, si medicamentum ex mulso, aut cōdyto-
læuiges. Ne igitur contemnas: est enim validū. Hęc
quidem simplicia existunt: ex compositis autē hoc
est præstantissimum. Spicęnardi, piperis, singulo-
rum vncia: casię fistulæ, costi, singulorū vncię duę.
Ex aqua noctu, & manè dato. At efficacissimum lō-
geq; validissimum est medicamentum, quod ex hir-
cino sanguine hoc pacto exhibetur. Cum vua matu
rescere inceperit, ollę recenti aquā iniicito, eamq;
decoquito, vt quod terrestre est, abiiciat: ac hirco iu
gulato sanguinis eius medium olla excipito: ita vt
neque eum qui primus effluxit, neque postremum
accipias. Ac vbi coalescere permiseris, minutim in
olla soium incidito: reticulo autem tenui, aut raro
linteo contectum sub dio exponito, vt à sole, & lu
na illuminetur, ac siccescat, cura adhibita ne made-
fiat: lęuigatum diligenter in pixide adseruato. Cum
vsus postulat, cochleare plenum ex passo Cretico
datur. Hoc igitur tale est, & nos non pauco tempo-
re id sumus experti. Cęterum hircus qui iugulatur,
ætate vigenti esse debet. Erit autem talis circa annū
quartum. Cęterum folia feniculi, grati odoris gratia
amomum, & huiusmodi hirco antequàm occida-
tur, comedenda obiici debent. Ego autem myrto
gingibere, & myrrha Troglodytide cremata in ma-
ximis doloribus noui me exhibuisse, & calculū grā
dem, quem comminuerat, per vrinam expulisse. In
dicabat autem copia segmentorum concretam ip-
sam particulam per lotium fuisse redditā. Hoc me-
dicamentum præterquàm quòd comminuit calcu-

Compos

Sanguis hircinus.

los, etiam dolorem lenit: nec alios sinit generari: vnde etiam Manus Dei appellatur. At si hircinum sanguinē desideras, vtitor medicamento quod ex Condito paratur, habet autem in hunc modum.

Manus Dei

Conditum Nephriticum

Spicęnardi, phu, saxifragæ, betonicæ, asari, lini seminis, petroselini, singulæ vnciæ: costi, folii, singulorum semuncia, cochlearū pulueris in Conditum mittito, ac ante horam prandii propinato. Comminuit calculos, & per vrinam proiicit, vt non amplius alios renasci permittat.

Conditum Nephriticū.

De Anodynis.

His & similibus, cum dolor vrget, & calculi impacti sunt, sanitatis tempore vtendum non est, ne renes fiant intemperati. Quód si dolor remanet, & magnum imminet periculum, ne vires à vigiliis & cōstanti dolore deiiciantur, accedito etiam antidota, quæ præterq̄ quòd mitigant, etiam somnum inducere possunt: item quæ extenuant, & calculos comminuunt, quale est Phylonis, itē Panacęa dicta, & Theriacæ non antiqua per se, vel cum Philonio mixta. Præstat enim lenire dolorem, & viribus ita recreatis ad valentiora, quę calculos confringere queant, rursus accedere.

De sanguinis mißione.

At si copiam subesse, aut inflammationem vnâ cum calculi obstructione suspiceris, venæ omnino sectionem prius adhibeto. Ita namque haud delinques, si medicamentum offeras. Laxatione enim fa-

cta,& meatibus rarefactis multò magis auxilia quę adhibentur, propriam vim ostendent. Noui igitur etiam vnum solum ex prædictis auxiliis ad absolutam morbi curationem sufficere. Memini autem diuersorum, vt penuria vnius altero vti possis. Cæterum licet etiam ex diuersis id quod congruit pro magnitudine morbi, viribus, & ægri habitu inueni re. At in præsidiorum copia, quædam calculos sanè iam factos comminuunt, aliorum verò pluri um generationem promouent. Nã effectricem calculorũ causam adaugent, dum renes intemperatos igneosq; per calefacientia reddũt, vt promptè alios assare calculos possint. Ne igitur hoc fiat, studiosè vitari debent admodum calida, & acria medicamẽta. At si necessitas quædam incidat, semel, aut bis hisce vsus, & consecutus id quò tendebas, desistere rursus ab ipsis debes, & non, vt vulgo factitant, vti ipsis per sanitatem præseruationis gratia velle, ne crassior, aut frigidior materia, quæ ad calculorũ generationem idonea est, congregetur, sed contrà studendum est, vt bonam temperiem conciliemus, & extenuantibus citra magnum calorem vtamur, quale oxymeli est, adianthum, decoctum palustris asparagi, & graminis, radix apii, & eryngii, & quinquefolii herbæ: item plantaginis radix, & folia, magisque adhuc semen ipsius, & cicerum ius, glycyzidis semen, & amygdala. Verum neque his continuè vtendum, sed tunc solum, cum suspicio quædam fuerit, materiam crassiorem in renibus congregari. Bibere autem oportet ante omnem cibum

Calcul.

Aqua tepida ad renes

cibum aquam tepidam. Nihil enim renes adeò recrementis vacuos, temperatosq; reddit, vt non amplius Calculos procreare possint. Nã temporis spacio igneus ipsorum calor á tepore aquæ extinguitur. Quare probè faciunt, qui bibunt etiam in medio cibi aquam, aut vinum refrigeratum, aut rosaceum, aut violatum. Nam Condytum quouis modo prohiberi debet, quemadmodum etiam Hydrogarum, atq; omnia quæ ex pipere constant: & non solum acres, sed etiam crassi succi cibi vitabuntur, vt halica, libum suminale, similago, oua dura, placentæ, & quæ ex lacte parantur, ipsumq; lac, & caseus: item vina admodum nigra & austera. Adhæc cauẽdum, ne ægri culcitris indormiãt ex cianserum plumis confectis. hæ siquidẽ renes valdè calefaciunt: præterea ne multum stent: magis verò studendum, vt vel moueantur, vel consideant. Vitandum autem est, ne tardè cibum sumant, nec eum qui non concoquitur, copiosum isicium, & ex piscibus cetacea, vt tynnos, pelamidas, scombros, cephalos, & testacea pręter pectinem, & echinum, Ex hoc verò etiam frequenter sumendum est, si fieri possit. Nam prætereq̃ quòd bonam temperiem inducit, etiam vrinæ citãdæ vim obtinet. Astacum verò & buccinum rarò assumere præstat: ostriis in totum, & pinguibus carnibus, & auibus interdicendum, similiter etiam earum quæ in palude degunt, continuus esus prohiberi debet. Assumi verò & anserum alæ, & ex auiculis non pingues, passerculi virides, qui à turribus in quibus nidificantur, Pyrgitæ vocantur, & similia.

Culcitra

Ex fructibus comedant & cucumerum primam maximè medullam, peponumq;. Ficus autem siccas & virides assumant, vuamque, mala, duracina, pira, nec copiosè, nec cõtinuè. Hæc generatim membratimq; secundum methodum scientificam exposita tibi sunto. Quoniam verò aliqui etiam veterum, qui naturalia de contraria rerum facultate scripserunt, nonnulla quę calculos iam factos pręter opinionem abstergere promittant, & in posterum nõ amplius gigni concedant, prodiderunt, necessariũ duxi, quędã eorum enumerare, pręsertim virtutis studiosorum gratia, vt hominem conseruent, morbumq; superare possint. Honestum enim est morbũ vincere, & omni machina ęgris succurrere. Præterea etiam Diuinissimus Galenus, qui ne esse quidẽ incantationes putauit, ex longo tempore multoq; vsu plurimum ipsas posse depræhendit. Audi igitur verba ipsius quæ de medica Homeri tractatione reliquit: habent autem ea in hunc modum. Nonnulli igitur putant incantationes anicularum fabulis esse persimiles, quemadmodum ego quoq; diu existimaui: temporis autẽ processu ab his quæ euidenter apparent, persuasus sum, vim in ipsis esse. Nam in percussis à scorpio, adiumentum sum expertus: nihil autem minus etiam in ossibus gutturi infixis, quæ incantatione statim expuebantur. Ac multa præclara singulæ habent, incantationes, cum institutum consequuntur. Si igitur Diuinissimus Galenus, & alii plærique veterum testantur, quid prohibet nos quoq;, quę experientia cognoui

Incantationes.

Ee

Renũ inflam.

mus,& quę ab amicis sinceris accepimus,hęc vobis cómunicare. Multa igitur sunt & alia, sed nullum ita vt annulus ex ære Cyprio confectus: habet auté in hunc modum. *Naturalia*

Physica.

Aes Nicanum,aut Cyprium,quod igni in totum non admotum fuerit,accipito: quod in ipso metallo æris inuenitur,veluti tessaram facito,vt in digito appareat, & vbi in ea insculpseris leonem,& semilunã,& stellam,huius circulo nomen bestiæ conscribito, & inclusam aureo annulo gestato in minore digito medico iuxta minimum.

DE INFLAMMATIONE RENVM CAP. 5.

Renum inflammatio.

QVò d sanè inflãmatio in vniuersum ex copia materiæ in particulas pręsertim carnosas influentis generetur,omnibus in confesso est: ac conuenit hoc scienter perpendere,num id quòd influxerit,sola copia,an qualitate tantum,aut vtroq; simul offendat: copia quidem, vt cum ipse sanguis probus est, & ob nihil aliud quàm solam abundantiam, obstructionem excitat, particulam distendit,& in sublime attollat: qualitate autem sola, vt cũ exiguus existit,biliosus & nimis acer,aut crassus viscosusq;,aut terrestris & melancholicus. Sin aũt etiam copiosum sit quod influxit, maliq; succi, tunc particulã vtroq; modo offendi contingit, & à copia distẽdi,& à qualitate ipsam infestante affligi. Quare considerandum est,num ex toto corpore influat,an à quadam superiore particula,vt liene, iecore, aut alia. hinc enim maximè variat curatio. Nam si totum corpus videatur plethoricũ, hoc est

omnibus ex æquo succis repletum, toti prospicere prius oportet, deinde parti. Siquidem sanguis supe rare videtur, venæ sectione: sin aũt vitiosus quidam humor, purgatione, quę humorẽ prępollentẽ edu cere potest. Hęc aũt fieri debet, vbi tutò illum cibo antea tractaueris, & solutu facilem paraueris ptisa na, piscibus, intybis, & omnibus humectantibus cõ temperantibusq́; . sin autẽ crassus sanguis fuerit, & nihil habens acre, cibis ex oxymelite, & decoctis extenuantibus, incidentibusq́; . Verum cũ magna ex parte ea quę incidunt, etiam rodant, partesq́; in flammatas irritent, curandũ est omnino, vt quę ro- sionis expertia sunt, deligantur. Sunt itaque & alia incidẽtia, quę nihil acre, neq; molestũ obtinent, ve- rũ nullũ adeo, vt aquosa mulsa. Postq̃ igitur crassa prius ita extenuaueris, vel acria contemperaueris, tunc eorũ purgationem quæ offendunt, molitor, si tibi vtraq; ratione peccare videatur, & sola virtus vitiosum humorem euincere, ac superare nequeat. Fugere namq; omnia hęc oportet, quæ inflãmare possunt, & purgare . partes inflammatas purgare, quia cautio est, presertim inter initia, & cũ humo- res adhuc sunt crudi, & inflãmatio feruet. At nullã adeò partẽ offendere possunt, vt renes & vesicam. Nam recrementa promptè in ipsa potius recipiunt, quàm aliquid ex eis discutiatur, nisi concoctio eius quod inflãmatur, & totius materiæ fieri depræhen- datur. Ita sanè vbi multa ac vitiosa materia tibi ap- pareat, agendũ est. sin aũt non multa in toto corpo re esse videatur, sed potius exigua, & acris, feruẽns,

Ren. inflam.

que vitari debent, vrinã ci entia, etiamsi non rodat, & mulsa. vtendum autem magis aqua tepida copiosiore. Quæ acrimoniam obtundit, & rosionem eluit: atque in corpore diutius remanens caliditatē extrahit: id quod rodit, [temperat,] & dolorem * mitigat, qui magis fluxionem promouere solet. Quare si acrimonia offendat, non verendum est liberaliorem potum offerre. Nam hæc copiosior inflammationes ex acrimonia prouenientes iuuat. Eas enim quæ ex copia materiæ contrahuntur, vrinæ mouendæ efficacia nō admodum opitulantur. Quippe alia quoq; materiam crassiorem cum vrinis simul in affectas partes attrahunt, quæ cū transitum non inuenit, in ipsis affectis locis immoratur.

*Græcus impressus codex. ἐμποιεῖ.

De auxiliis loco inducendis.

Extrinsecus sanè refrigerantia admouere, præsertim inter initia, & feruente adhuc inflammatione conuenit, siquidem id quod inflammationem excitat, biliosum fuerit. Multa igitur sunt, quę hoc præstare queant, sed nullum adeò efficax, vt ceratum, quod recipit rosaceum, & aceti paulum, succumq; polygonii, aut portulacæ. At in morbi incremento etiam discutiens aliquod admiscendum est, vt chamæmelū, aut recentes adipes, aut medicamēti Diachylu modicū. Declinatione autem facta etiā ea miscebuntur, quę plus discutiant. At si materia, quæ inflāmationē excitauit, crassior tibi appareat, iuuandū est extenuantibus citra rosionem, & extrinsecus chamęmelo, & cataplasmate ex ordeacea farina, & lini semine decoctis in iure chamęmeli, sertulę cã-

Externa renū auxilia.

panæ, abſinthii, altheæ, & momento ſapæ. Caue autem, ne multo fotu partem calefacias, ſed mitiore calefactione vtitor. Quemadmodum igitur multa calefactio vitanda eſt, ne materia quæ in parte inflammata continetur, in pus conuertatur, ita etiam renum inflammationes iis quę multum refrigerãt, ſæpe quàmprimum indurantur. Quare omnia extrema vbiq; fugienda ſunt, præſertim in renibus inflammatione tentatis. Balneis ſanè, priusquàm copiam vacuaueris, vti properandum non eſt: vbi verò toti corpori proſpexeris, etiam balneis excalefacientibus tuto vteris.

De inflammatione renum in pus conuerſa.

Inflammationem, quę in pus conuertetur, prius hinc internoſces, quòd nulla occaſione oborta febres, aut perfrictiones quædam citra rationem, & inordinatè ſuperueniant. Nam dũ pus generatur, dolores febresq; magis eueniunt, quàm cum generatum eſt. deindead hoc quòd æger, cum in ſanam partem inclinat, ex affecta grauitatem magnam magis ſentire ſe dicat, ac anteaq̃ inflammatio in abſceſſum perueniſſet. Cęterùm etiam ſi pus apparuerit, non aliundè ipſum excerni ſuſpiceris, niſi ex renibus. Etenim dolor qui anteceſſit, & grauitatis ſenſus, exquiſitam internotionem, & indubitatam demonſtrationem ſimiliter repræſentant. Quandoquidem verò ex aliis quoq; locis compluribus pus excernitur, omnia tibi ſigna manifeſtè exponã, quibus id depræhendere licebit, ex quibus nũ illud, à renibus ne, an veſica, an vrinariis meatibus, an etiã

Pus in renibus generatum.

Reu-mißam.

à pulmone, vel alia quadam particula, siue respirationi, siue nutritioni dicata prodeat. etsi enim raro, tamen ex ipsis quoq; pus excernitur. Quod igitur pus à superioribus partibus effertur, omnino cum vrina ipsa accuratè permixtum inuenitur. sin autẽ ab inferioribus excernatur, etiam sedimentum in fundo matulę potius subsidere depręhendes. At si ex mediis particulis feratur, media quoq; puris mistura, & non exquisitè permixta apparet. Obseruato autem ea quæ vrinis permixta sunt, & in eis feruntur: vt quæ prorsus locum affectum tibi indicent. Si namq; ex vesica proueniant, particulas laminis similes in vrina ferri reperies: sin à renibus, carnosas. Cæterum etiam dolor peculiaris, & quæ præcesserunt, & omnia quæ simul comitantur, tum locũ affectum, tum morbum indicabunt, reddẽtq; valdè manifestum.

Puris vnde prodeat notę

De Curatione.

Qui pus excernũt, lenibus & abstergentibus curandi sunt, ex quorum numero est etiã mulsa aquosa, & cremor ptisanæ cum modico melle. Item adianthum, & semen cucumeris cum chrysattico. Adhęc pastillus Diaphyssalidon, hoc est ex vesicariis, & lac asininum, pręsertim iis qui vlcere in vesica laborant, nec nõ bolus Armenius potu proficiunt: insuper equisetum, & præterea gramen valdè conferũt. Vrinarii verò meatus vlcera granulis, vel pastillis citra rosionem siccantibus magis quàm extenuantibus curantur.

Hic puluis ingrato impresso ante

* *Puluis Nephriticus ad vrinæ difficultatem, & calculum.*

Altheæ seminis, lini seminis, vtriusque semuncia:

vrticæ ſeminis ſcrupuli ſex: ſpicænardi, carpobalſami, ſingulorum ſcrupuli ſex: palyuri ſeminis ſemuncia: vitri vncia. *curationē ꝓpoſitus eſt.*

Aliud quo etiam ipſe vſus ſum.

Agarici vncia: altheæ ſeminis ſemuncia: lini ſeminis tantundem: vrticæ ſeminis, carpobalſami, paliuri ſeminis, vitri, ſingulorum ſcrupuli ſex. Dato ex puluere ſcrupulum cum chryſattico, aut eryngii, graminis, cucumeris ſeminis, & atractylidis herbę decocto.

[De victu]

Obſeruari etiam victus omnino debet, & non vt vulgo, ſolis medicamentis cõfidendum. Idoneus igitur eſt cremor ptiſanę, & auenæ ſolus cum chryſattico, aut roſato, aut mulſo, aut paſſo Cretico, aut Ladaceno, aut Scythopolite. Quod ſi verò ęger non libenter paſſũ bibat, aut hydromelũ, aut Cnidium, aut Sareptinum, aut Tyriũ aſſumat, ſed modicum. Copioſum enim vlceribus fluxionem inflãmationemq; excitat. Vtiliſſimæ his ſunt vuæ paſſæ comeſtæ, amygdala, nuces pineę cum paſſo, ſi calculis nõ laborant: ſolet enim in renibus eos generare: item oua gallinarũ cohortalium tepida & molliſſima ſi edantur, valdè proficiunt. Ego ſanè noui quendã, qui oua, q̃primum eſſent poſita, ſorbebat citra coctionẽ, dicebatq; ſe plurimũ adiuuari, & roſiones, ac dolores qui circa veſicam oriebantur, mitiores fieri, vt ferre poſſet, affirmabat. Adhęc erinacius lotus, ſi per ſe, aut cũ chryſattico, aut hydromelo dulci comedatur: item pectines elotę, & aſtacus

Nephriticorum victus.

Notandum de ouis.

Stillic.

in alia, atque alia aqua, postquàm purgatus fuerit, decoctus vtilissimè sumitur. Ex oleribus aũt intybus, & brassica ter cocta, ex vino comesta, nisi id quod effertur pus, acrius fuerit & rodens. Iam lupini salis expertes conducunt, cum vim calculi confringendi vlceraq; abstergendi habeant. itẽ germina fœnugręci esu prosunt: adhęc cuminũ satiuum modicè sumptum. Castaneę aũt elixę, aut assę valdè cõferunt, pręsertim cũ id quod effertur, tenue & biliosum extiterit: cum verò crassum, & impactũ, vt vix excerni queat, à cibis crassi succi abstinendum.

QVOMODO VRINAE STILLICIDIVM AGNOSCATVR CVRETVRQVE, CAP. 6.

Stillicidii nota.

SI acrimonia quędam in vrinis, & totus habitus ad acriorem biliosioremq; fuerit conuersus, coniiciendum prorsus est stillicidiũ ob rosionem, quę ex acrimonia prouenit, excitari: sin autem nihil tale fuerit, sed contrà, & vrina magis alba appareat, & ea quę pręcesserunt, frigidiora, tum victus, tum balnea, frigida potius intẽperies vesicę causari debet, quę vrinã non sinit euincere. Hę quidẽ stillicidii causę sunt, quibus illud efficientibus curatio cõuenienter adhibẽda est. Si quidẽ acrimonia fuerit, humectantibus & cõtemperantibus, nullo calido, aut salso vtendũ est. Omnino igitur ptisana his vtilis est per se, & cum modico hydromelo, aut chrysattico: interdum etiam cum lacte, vbi magna pars acrimonię finierit: quoniã lac corrumpitur, si qualitate sicca & acri prępollẽte multum exhibeatur. His apta sunt etiã continua balnea, & aqua tepida

ante cibum, & cucumerum medulla, & pepon, & germina fœnugræci, & vua dulcis, vinumq; dulce, quale est Bithynum. In summa quæ contemperare possunt, & obtundere acrimoniam.

De stillicidio ex frigiditate.

At si stillicidii vitium ob frigidam intemperiem fieri contingat, iis quæ calefacere possunt, & in victu, & in medicina vti necesse est. Vinum igitur calidius his est idoneum, mulsum absinthites & anisatum potu & esu. Inter olera apium, porrum decoctum, daucus, & quicquid citra rosionem calefacit: vnctione verò vtantur anethino, aut gleucino, aut Martiato, & aquis naturalibus. Interdum scordii, & artemisiæ decoctum ad stillicidium, & difficultatem vrinæ benefacit, vbi non est multa acrimonia, aut inflammatio.

Quomodo difficultas urinæ agnoscatur cureturque.

Vrinæ difficultas partim cum dolore, partim sine dolore oritur. Si igitur vrina vix, & cum dolore excernitur, scire licet vesicam morbo laborare: sin autem cum rosione vehementi etiam pus excernatur, & citra grauitatem, vlcus esse in vesica suspicandum est. Si verò grauitatis sensus quidam fuerit obortus, suspicabimur magis aut inflammatione, aut abscessu ipsam infestari. At si absque grauitate dolor, aut distentio sola in vesica percipiatur, cognoscito retentionis causam esse spiritum copiosum, ac flatulentum. Si æger nullum dolorem, aut tumoré,

aut distentionem circa vesicam sentiat, scito obstructionem, aut inflammationem, aut calculum in renibus, vel meatibus vrinariis existere. Quomodo autem internosci omnia & curari debeant, antea explicatum est, cum de renum inflammatione, abscessu, atq; aliis eorũ affectibus disserebamus, atq; eadem nunc repetere superuacuum: attamen vt facilè inuenias, hic quoq; nonnullorum mentionem faciemus. Ad obstructionem vrinarum, quæ ex viscosis humoribus nascitur, benefacit etiam composi tum oxymeli, & mulsa, & decoctum rhamni, quod ex radice ipsius fit: item origani decoctum mirificè iuuat, ac magis adhuc, si magna obstructio fuerit, vt vrinæ retineantur, efficax est corticis tithymali decoctum, incidit, & aperit. vbi verò inflammatio est, his abstinendum: lenibus autem & concoquentibus vtendũ est, qualis habetur etiam aquosa mulsa, & quæ inflammationes, si extrinsecus applicentur, maturare solent. Ad renum calculos, si magni sint, vt per eos vrinarum facta sit retentio, pulchrè auxiliatur pæonia herba ex mulso pota. Datur autem ex radice ipsius scrupulorum duorũ, aut trium instar: item quinquefolii decoctum magis proficit, & erysimum, & serpyllum siccum, & medicamentũ, quod ex hircino sanguine, & cicadibus conficitur. omnia verò hæc etiam vesicæ calculos peculiariter confringere credita sunt. Compositorum quoque mentionem iam fecimus.

DE CALCVLIS IN VESICA NASCENTIBVS, CAP. I.

EOdem modo calculi in vesica nascentes, quo etiã

iis qui in renibus proueniũt, per circuitus infestãt. Veruntamen vesicæ Calculi pueris magis quàm viris generantur, neque à tanta caliditate, sed materia potius crassiore, & ad gignendos calculos, prompteq́; ab insita caliditate concrescendos, idonea. Proinde crassitiei potius per extenuantia occurrendum est, ne multa materia crassa congregetur, quam merito parit colligitque, & voracitas inordinata, & commotiones corporis post cibum factæ.

Indicia calculi ex vrinis

Vrinæ crudæ & colore subalbidæ conspiciuntur: sedimentum est arenosum & scabiei simile, præterea ægri naturalia scalpere, aut ea violenter, & sæpe distendere solent: atque tunc magis cum ad vrinarum excretionem vrgentur.

Curatio

Medicamenta igitur valida ad vesicæ calculos etiam antea sunt explicata: dicentur autem nunc quoq; efficaciora adhuc, longoq́; tempore, & experientia prius inuenta & comprobata. Sanguis caprillus si extrinsecus illinatur calidus maximè confert, commodius aũt est, si etiam super vesicam sanguinem imponas: longè verò optimum, si in calido balnei aëre illinas, atq; ita deliges. Valet autem ipsum nõ modò semel, sed etiã sępe, & per interualla.

Scabiosæ vesicæ indicia

Scabiem vesicæ indè notato, quòd furfuraceæ quędam particulæ in vrinarum liquore appareãt, discernes autem eas ab iis quę ex venis deferuntur. Etenim & venæ, nonnunq̃ etiam totũ corpus, sub- *Vesica scabiosa*

Diabet.

inde tanquàm ſcabiem quandam in febribus immoderatis, quas Cauſos dicunt, ſuſtinent: ac efferũtur ex eis furfuracea. Si quidẽ igitur vrina tenuis ſubſtãtiæ fuerit, & magis acris, ſcito veſicæ ſcabiẽ eſſe. Curari debet purgãtibus, & poſtremo ſiccantibus, vlcusq; ad cicatricem perducentibus. Eſt igitur affectus difficilis, & propè inſanabilis, vt nullum aduerſus ipſum valeat medicamentum. Attamen auxiliari oportet, & non deſperare, ſed victu, medicina, & omni modo ſuccurrere conuenit. Itaque lac aſininum continuè datum, his admodum opitulatur. Huius autem inopia, etiam caprillum datum, & potu, & eſu non ſolum, ſed etiam cum quodam frumẽtaceo, aut pane, aut ſimilagine, aut libo ſuminali, aut halica, aut chidro. Proſunt his etiam oua molliſſima, & peponum cucumerumq; medulla. In cibo autem nuces pineę recentes, vuæ paſſæ, & ſemen cucumeris: item quæ ex huiuſmodi parãtur, ita vt participent etiam anodyna, aut cicutam, aut opiũ propter immodicum dolorem. Verum nõ vtendum eſt adeò frequenter anodynis, niſi pro virium ratione.

Medicamentum ad ſcabioſos veſicæ affectus, difficultatem vrinæ, & inflammationes efficax

Nuces pineæ viginti: cucumeris ſatiui ſeminis grana quadraginta: amyli, ſpicænardi, ſingulæ drachmæ: apii ſeminis drachmæ decem. In aquæ ſextario nardus & apium coquuntur: deinde decoctum miſcetur prædictis. Dantur cochlearia duo.

DE DIABETE CAP. 8.

Diabetes. DIabetes appellatur, cum vrina immoderatius ex

cernitur: frequenter ſimul atque potus aſſumitur, quale etiam Lyenteria affectis accidit, vt cibi excernantur, & ne paululum quidem in ventriculo euinci alterariq;, & corpus nutrire poſſint. Quare aliqui non Diabeten modò affectum nominant, ſed etiam in vrinas profluuium, eò quòd potus ſtatim profluit. Quoniam verò immoderatè ægri ſitiunt, cum humidum omne excernatur, affectum etiam Dipſacum nuncuparunt. Talis igitur eſt, & variam appellationem ſortitur. Fit autem ob retentricis renum facultatis imbecillitatem, & propter attractricis robur, quæ ob caliditatem non humores ſolùm venarum, ſed etiam totius corporis immoderatius attrahere compellitur. Quapropter aduerſus hanc quoque intemperiem pugnandum eſt, atque ſic tota curatio tentanda, refrigerando quidem partem, & confirmando, contemperando autem totum corpus, & humectando: quoniam id neceſſariò ſiccum ob largam vrinarum excretionem depræhenditur. Conuenit igitur potionem his ampliorem ſolita dare, vt neque in totum ſitim fieri permittamus, & cibi, qui difficulter conficiuntur, vt ne facilè in vrinã conuertantur, attenuentúrque. Nam iecur calidius acriusq; euadens ventrem ſicciorem efficit, dum ciborum humiditatem attrahit, & exhaurit. Quare his neceſſario datur copioſior cibus & craſſus, vt perdurare poſſit. Itaque halica his aptiſſima, ſi cum roſato, aut chryſattico, aut rhodomelo, aut hydromelo, aut modico Sareptino, aut Tyrio, aut Cnidio ſumatur. Ex oleribus intybi, aut troxyma, aut la-

Sem-proflu.

ctuca. Inter carnes vulua,& omazum,pedes præsertim bubuli,aut rostra. Ex piscibus Isicium,orphus, aut alius quidam dura carne præditus· item peponum caro semine eiecto,& mala admodum dulcia. Fugere auté oportet salsa omnia, & acria,nullusq; in iuscula coniiciat,aut anisum, aut cuminum, aut omnino eiusmodi aliquod semen,vel ea quę vrinas prouocant. Item erinaciũ assumere cauendum est, aut amygdala, aut pistacea,aut ficus siccas,aut palmulas: castaneas verò comedere alienum non est.

DE SEMINIS PROFLVVIO, CAP. 9.

Seminis profluuium.

SEminis profluuiũ accidit interim à copia ipsius facultatem retentricem in vasis seminariis contẽtam grauante, vt semen non amplius retinere possit: interim ex seminis acrimonia, & tenuitate. Inquirendus igitur est,& seminis color, & ipsius substantia,adhæc causę prægressæ,tum victus,tum superior vita. Si igitur venerem exercere consueuerit,& crebriore vti concubitu, nunc autem continẽtius,& purius,innocentiusq; degat,sine dubio à copia id sustinet,dum particulæ illam ferre nequeant. Si autem nihil tale fuerit,semen autem quod excernitur,biliosius multoq; acrius esse appareat,scito genituram magis ob tenuitatem irritari,& defluere: magna aũt ex parte etiam ob retentricis facultatis imbecillitatem ipsos comitatur.

Curatio.

Cum igitur genituræ profluuium ex copia prouenit,omnino abstinendum est copiosis cibis,prę-

sertim qui generant bilem & ampliores flatus, irritantque materiam, vt procliuius foras efferatur. Multa autem eiusmodi sunt tum inter cibos, tum inter medicamenta: inter cibos quidem nuclei pinii, fabæ, cicera, bulbi, eruca, rapa, & præsertim semen ipsius potum, quemadmodum & dauci maioris satiui semen, & menta.

Quæ medicamenta semen gignant.

Quæ inter medicamenta semen gignunt, etiam ad venerē incitant. Vrticæ semen potum, & costus ex mulso venerem mouet: orcheos radix quam nōnulli testiculum canis appellant, maior potu libidinē promouet: itē satyriū, & scyncorū partes, quæ circa renes habētur, tanq̃ naturalibus arrigendis efficacia bibuntur.

Quæ genituram augeant.

Quæ siccent genituram.

Hæc igitur eorumque similia, vel in cibum conīicere, vel omnino bibere cauendum est: esse autem oportet, quæ naturali vi copiosioris seminis procreationi aduersantur, semenq; potius extinguunt: ex quorum grege est viticis semen torridū, & non torridū: nec non folia & flores substratu idē præstare possunt: lactucæ semen ex aqua potum eadem efficere, & genituram cohibere solet, vnde etiā venerē somniātibus exhibetur. Similiter canabis quoq; syluatici semen geniturā desiccat, si subinde potetur. Orchis quā nonnulli canis testiculū vocant, minor radix, potu semen cohibet: plūbum lūbis impositū venerē somniantes iuuat: nympheę radix, & semen venerisinsomniis opitulatur. Quibus aūt immode-

Quę siccēt.

Priap.

ratius profluit, iis ex vino nigro austero pota prodest. Itē periclymini folia, & semen geniturā desiccant, ac nonnullos aiunt multo huius potu infœcundos fieri. In vniuersum igitur refrigerantia & siccā tia, in quibus & seminis copia, & facultas retentrix infirma, deligi debent tum in cibis, tum in medicamentis: vitari autem flatuosa, quæ etiam calefaciant. Flatus expertia commendantur, quæ simul nō valdè calefaciunt. At si tenue & acre semen esse contigerit, danda quidem ex prædictis medicamentis quæ refrigerant siccantq;, maximè verò cibus obseruandus est. Nā hi contemperantia refrigerantiáq;, et balnea tēperata requirūt, vt genitura sensim crassior, et temperata reddita, non amplius effluat. Rutam quoque cum calida sit, genituram crassam reddere compertum est. Quare etiam ad continua veneris insomnia, & semen consumendum proficit: & tota ipsius substantia, non solum temperamento peculiariter ad hoc valet.

DE PRIAPISMO, CAP. 10.

Priapismus. EAdem etiam in Priapismo laborantibus tentanda sunt, abstinendumque à cibis calidioribus, qui materiam in spiritus resoluunt, & aperiunt arterias tendentes in pudendum, quod fistulosum existit, & spiritibus, qui ipsum distendere & inflare possunt, suscipiendis aptum. Quare non solum calefacientibus, vel etiam viscosum humorem parientibus, aut multi seminis efficacibus ęgrum abstinere conuenit: nec non omni spectaculo, turpi consuetu-

dine & imaginatione, vt omnis motus qui naturam ad memoriam renouandam incitare poteſt, vndiquaque circumcidatur. Multi igitur hoc cum obſeruaſſent, in totum affectu liberati ſunt. Qui verò præter victum calidum humidùmque, quo ſemen rurſus gignebatur, etiam à turpibus deſideriis non ceſſarunt, hi quoq; poſt mortẽ, rectam intenſamq; habere particulam depræhenſi ſunt. Itaque ceratum roſaceum cum aqua frigida, & paulo aceti ſubactum his auxiliatur. Valdè autem frigida, præſertim quæ aſtringunt, & torporem inducunt, cauere oportet, ne affectus difficilis ad diſcutiendum reddatur. Bibant verò, quę geniturã infirmare poſſint, præſertim nymphex ſemen & radicem: nam naturali vi his aduerſari non ſolum temperamento quodam, ſed etiã tota ipſius ſubſtantia obſeruatum eſt.

Motu vtantur ægri, & frictione partium ſuperiorum: item alteribus, & ſphæra exerceãtur, quò materia in diuerſum retrahatur, & ſpiritus flatulentus digeratur.

FINIS LIBRI NONI.

CAPITA LIBRI DECIMI ET appendices.

(.·.)

ALEX. TRALLIANI LIBER DECIMVS IOANNE GVINTERIO ANDERNACO INTERPRETE.

DE COLICO AFFECTV CAP. I.

Hic liber non est in codice græco impresso.

Colicus affectus.

RAVIS QVIDAM MORbus, & dolorificus Colicus affectus existit: præterea etiam difficulter internosci potest. Ac quòd quidem vehementes cruciatus inducit, meritò id pleniori intestino, quod Colū dicitur, accidit, quia densum sit, crassum, & neruosum, ac nihil quod in illud confluit, facilè discuti possit, quemadmodum in tenuioribus intestinis. Aegrè verò internoscitur rursus, eo quòd aliis etiam particulis eiusmodi accidētia, cuiusmodi Colo dolentibus, eueniant. Ne igitur in curatione quispiam aberrando fallatur, necesse est nouisse nos, & prius discernere, colum ne sit, quod afficitur, an alia quædam particula: & qui in eo affectus contingant: & quomodo singuli priuatim debeant internosci. Neque enim vnus quidam affectus in eo constituitur, sed multi & diuersi. Nam huiusmodi morbus ex frigidis humoribus, & biliosis, vel pituita in substantia ipsius proueniente, aut aliunde influente, item ob inflammationem, sicci stercoris

retentionem, flatuum copiosiorum crassiorumque pervicaciam, & ob alia infinita, non modo primario affectu, sed etiam vicinarum ei particularum consensu generatur, nempe vesicæ inflammationẽ experiuntis, renum, iecoris, lienis, septi transuersi, ventriculi, & ilium. Verùm alui & intestinorum retentiones consortii lege incidentes Colicos affectu nominare non conuenit, quorum vbi de Ilio, quod nonnulli etiã Cordapsum appellare consueuerunt, mentionem faciemus. Nunc enim institui morbos, qui primario affectu in ipso solo constituuntur, persequi. Quoniam verò affectus qui colo & renibus dolentibus incidunt, magnam habent similitudinem, vt nonnunquam etiam eruditi medici in discernendis ipsis laborent, necessarium est de hoc primũ tractare, quomodo sanè inter se respondeant, qua autem re differant, vt discreto ac notato vtroque affectu, nullum in curando errorem committamus.

Quomodo Colicos a Nephriticis discernamus.

Primum sanè Colicis dolores magis continui, & validiores quàm Nephriticis incidunt: deinde etiam vomitus copiosiores, magis continui, & pituitosi: item venter his multò magis quàm Nephriticis astringitur, vt neque flatus omnino transire possit. Non enim dolor circa ipsum colum modò in eo affectu excitatur, sed etiam alias vicinas particulas comprehendit: interdum verò totum quoque ventrem, quod in Nephriticis non accidit. Nam dolor in ipsis incitatus non alios atq; alios locos inua- *Colici a Nephriticis discernuntur.*

Colic.

dere cõſpicitur. Quapropter manifeſta etiam hinc differentia, quam cum Nephriticis habent, eſto. Cęterum vrinæ ſimul craſſiores quidem in Colicis, aquoſæ verò in Nephriticis per initia videntur: proceſſu autem temporis arenoſæ: quod in Colicis non accidit. Adhæc in Colicis quidem ſimul atque ventrem excernere contigerit, protinus etiam dolor conquieſcit, quod in Nephriticis non comitatur, ſed etiam poſt excretionem nihil minus remanere videtur. Atq; hoc ſanè modo ipſi diſcernũtur, conuenitq;, vt animaduertentes ea, & accuratè internoſcentes, ita ad curationẽ perueniamus. Nã ſi in tantis affectibus temerè medicamenta adhibere audeamus, maximorum malorum, interdum etiam mortis autores erimus. Cognoſces autem hoc pacto, qui Colo quoq; diuerſis rationibus incidunt.

De Colico dolore ex frigido humore contracto.

Colici ex frigido humore.

Cum igitur frigidus morbus exiſtit, aut pituita inteſtino inſidet, grauitatis circa ipſum ſenſus oboritur: ægri citra febrim degunt, & ſtercus ipſis cum excretum fuerit, bubulo ſimile videtur, non ſubſidens in matula, tanquam à ſpiritu geſtatum, ac plærique ipſorum humorem excernunt pituitoſum, & potius vitreum. Hæ ſanè ipſorum ſunt notæ. Cæterum cauſæ etiã pręgreſſæ adhuc firmiorem exhibebunt tibi internotionem. Nam magna ex parte pręcedit ipſos continuus frigidorum ciborum, & potionum, balneorumq; intempeſtiuorum vſus: nec nõ ocium & repletio. Hæc ſanè notatio eorum eſt,

qui ob frigidam intemperiem Colico laborant. Deinceps autem de victu ipſorum, totaq; curatione pertractare oportet. Panis itaque his aptiſſimus eſt ſiligineus, qui ex iure radicis apii, vel anethi, vel cumini, vel aniſi coquatur, recipiatque vini modicum, quod tenuis ſit ſubſtantiæ. Nam dulcia omnia & aſtringentia multa, aduerſiſſima ipſis ſunt, & nocentiſſima. Noui aũt me panem ex Condito, quod plurimum piperis haberet, exhibere iuſſiſſe, ac maximum attuliſſe iuuamentum.

De oleribus.

Ex oleribus eſſe ipſis conducit, apium, & porrorum coctorum capita. Salutaris his eſt etiam caucalis, & paluſtris aſparagus: item porra valdè copioſa. Norunt autem hoc omnes, & ipſa edocti experientia, non paruam ex ipſis vtilitatem prouenire, atque ideo vulgus quàmprimum dolorem aliquem in ventre percipit, ne interrogans quidem medicos, ſtatim hæc offert, præſertim agricolæ loco maximi medicamenti hoc cibo vtuntur.

De auibus.

Ex auibus columba, perdix, & gallina cohortalis conuenit: breuiter quę nõ ſunt excrementicea, nec pinguia, ea mediocriter eſſe conuenit. Habeat autem horum ius aniſum, aut cuminum modicum, aut porrum, aut apium incoctum, aut piper.

De piſcibus.

Piſces proſunt ſaxatiles, qui & ipſi ſemen aliquod flatibus digerendis idoneũ adiectũ habeant. Si verò etiam cum alliis libenter ægri aſſumant, permittendum ipſis eſt. Hoc enim modo alimentum ex eis

prouéniens, à flatibus alienũ, & minus noxiũ erit.

De carnibus.

Carnibus si fieri potest, donec in totũ curati fuerint, abstineant: similiter etiam leguminibus. Ptisanam verò ipsos assumere alienum non est, vbi aliquod semen flatibus discutiendis efficax simul con coctum fuerit, vt radix apii, aut coma porri, aut pulegium, aut origanum, aut anisum, aut piper, aut amygdala. Vbi enim sic coquitur, vim refrigerandi amittit, discutiendi autẽ flatus, abstergendiq;, & extenuandi largius excrementa assumit.

De bellariis

Inter bellaria conuenit his amygdala assumere, præsertim succum ipsarum, adiecto paulo mellis, & piperis. Sic enim crassa viscosaq; recrementa magis adhuc extenuari poterunt.

De vino

Vinum sit album, quod facilè in corpus distribuatur, astrictionis expers, deturq; potissimum, quibus flatuum copiam vehementem dolorem excitasse considerauerimus. His enim, etiamsi ipsum meracius exhibeas, magis opitularis.

De vinis factitiis, quæ propomata dicuntur.

Ex factitiis vinis, quæ propomata appellant, prę stantissimũ est, Conditum, & Apiatum, aut Anisatũ, aut Ligusticatũ, aut Absinthatum, aut Citratum, aut Mastichatum. Omnia enim hæc ob frigidos humores dolentibus mederi possunt.

De balneo.

Cõtinua dulcis aquæ balnea nihil adeò doloribus ex frigiditate, aut crassis humoribus excitatis con-

ferunt. Nam huiusmodi aquis illi mitigantur tantum, non curantur. Didicimus autem dulciũ aquarum facultatem refrigeratoriam qualitatem, & humectantem potius obtinere. Quare etiam aër calidior præparari debet, & calentis aquę solium: item affecti loci calidioribus vnguentis illiniri, aut anethino, aut gleucino, aut Martiato, & superinspergi nitrum, aut sinapi: partesque affectas, & totum corpus sensim perfricari decet. Sin autem oblectentur ægri, permittendum etiam, vt marmoribus ignitis foueantur. nam hoc faciendo, & iuuantur simul, & leniuntur dolores. Quòd si in naturalibus quoq; aquis lauare velint, magis adhuc curantur, & in totũ cõsanescunt, pręsertim si fuerint sulphuratæ, & bitu minosæ, ac vt ex eiusmodi aquis bibant, ipsis cõcedendũ. Habent enim vim abstergendi & expurgandi, si quid viscosum tum ventriculo, tum intestinis infixum depræhendatur: ac subindè restituunt, totumq; morbum prorsus persanant. Tantum de victu dictum sit, putoque hæc ipsa omnibus prudentibus sufficere. Si enim quippiam à nobis quoq; ex prædictis omissum sit, licebit facilè ad similia medicamenta transire. Dicamus autem deinceps etiam, quæ auxilia longis experimentis affectum iuuare, lenire, & in totum curare posse nouerimus.

Fomenta.

Itaq; fomenta in frigidioribus longè sunt accommodatissima, quæ ex sale, milio, & ordeo parantur: in quibus autem non adeò opus est discutere, & siccare, his cõueniunt etiam sacculi ex furfuribus. Ve-

Colic.

rùm in qua aqua furfures coqui debent, anethum prius ebulliet copiosius, chamæmelum, althea, pulegium, lauri & baccæ,& folia, artemisia, sampsuchus,& si quid aliud his simile inuenitur. Adiiciendum igitur coctioni etiam chamæmelinum, aut anethinum, aut cyprinum oleum. Atque his ipsis loca dolentia inungi debent: salutare enim est. Cæterum iuuat ipsos maximè etiam vnctio ex Pentamyrio, aut Martiato: præterea magis ex eo quod vocatur Pisselæum: quo etiam rustici apud nos vtuntur, & valdè iuuantur. Oportet autem non solum pubē & lumbos inungere, sed etiam tomentum eo repletum ano demittere, ac multos hac ratione vsos celeriter sanari, non solum viros, sed etiam mulieres, & pueros nouimus. Alexandrini raphanino oleo vtũtur, & multum adiuuantur. Scire autem licet, nisi dolores fomentis adhibitis discutiantur, non diutius calefacere oportere, neque vehementioribus vti fomentis. Quippe humores magis siccantur, viscosiq; fiunt, flatulentos spiritus & distensiones pariũt, multoque vehementiores adhuc dolores efficiunt. Quòd autem largius calefacta spissescunt, sal, nitrũ, alumen, aliaque multa testantur. Itaque si dolores calefacientibus non soluuntur, sed inualescunt, tũc vehementioribus quidem fomentis abstinere, iis autem quæ viscosa, & crassa recrementa extenuant repurgantq;, vti conuenit. Probantur in his quæ ex euphorbio conficiuntur: etenim nisi aliquid ex his quæ celeriter penetrare queant, admisceatur, periculum est, vt quippiam possit quod datur, efficere.

Multa igitur ſunt, quæ id præſtare queant, ſed nullum adeo, vt catapotia, quæ à nobis ad hæc parari ſolent, ac in Ilio me vſum noui, laudemq́ue reportaſſe. Habet autem ſcriptura ipſorum in hunc modum. Aloes, euphorbii, granorum Cnidiorum carnis, ſcammoniæ, ſingulæ vnciæ. Ego autem ſic vſus, id quod volui, ſum aſſecutus. Dentur ſcrupuli duo, aut plures: quidam adiecerunt etiam agaricum, atque ita exhibuerunt. Horum compoſitio in eũ modum habet. Aloes, lachrymæ ſcammonii, ſingulæ ſemunciæ: agarici ſcrupuli quatuor: granorum Cnidiorum carnis ſcrupuli tres: euphorbii ſcrupuli octo: abſinthii ſucco excipiantur. His eorumq́ue ſimilibus vtendum eſt etiam in frigidioribus temperaturis, & in quibus multa pituita inteſtinis contenta, tum dolorem, tum alui retentionem efficit. At per initia purgandi ipſi non ſunt, verùm vbi humores prius extenuatos diſſolutosq́ue ſenſeris, & nullam amplius inflammationem inteſtina vrgere. Ita enim illis vſus non erraueris, neq; metues vllum periculũ futurum, materia iam concocta, & ad euacuationem idonea. Qui enim auſi ſunt humores dum crudi ſunt, aut inflammatio Colũ exercet, purgare, vel efficacibus vti, hi ignorãt ſe ægrotantibus autores fieri, & periculorũ, & mortis. *De inſeſſibus*

Aquæ inſeſſus optimũ eſt horũ remediũ. etenim affecta mitigat curatq;, præſertim ſi aliquod ſemẽ, aut herba flatibus diſcutiẽdis efficax ſimul incocta fuerit, vt apiũ, aniſum, cuminum, althea, lauri folia, ruta, ſampſuchus, & arthemiſia. Ita enim ſi aquæ

Colis.

præparata fuerit, ad omnia vtilis erit, siue alueo insidentes ægri superfundi velint, siue in solia descendere possint.

De epithematis.

Post fomenta, superfusiones, & inunctiones, confert tandem his etiam epithematum vsus, ex quibus est Diameli lotu dictũ, Diaspermaton, Diasampsuchu, atque his magis Polyarchium. Hoc autem in calidioribus temperamento vtendum est, non mero, sed diluto, cui cerati modicum & chamæmeli sit adiectum. Ita namq; intolerabilis ipsius acrimonia, blandior temperatiorque euadet, & in totum multo vtilius medicamentum reperietur.

De iniectionibus.

Iniectionibus quoque si dolor perseueret, vti necesse est: vbi mediocris quidem vrget, simplicioribus: sin validior, iis quæ magis adhuc lenire, & humorem infixum extenuare possunt. Simplicius igitur est oleum ipsum per se calefactum: vbi autem semen aliquod ad flatus efficax, & adipem anserinũ receperit, blandius existet. Parabitur autem ipsum hoc pacto. In oleo tenui semina quædam flatibus discutiendis apta, vt anisum, apium, cuminum, aut feniculum, & his similia coquito. deinde vbi oleũ per linteolũ colaueris, adipem anserinum salis expertem in eo liquato. Huius autem inopia, etiam gallinaceo ei mixto, iniectione sic vti alienum non est. Agitetur oleum rutæ ramusculis, non modò semel, sed etiam iterum, & tertio. Quòd si dolor remanet, validius quoque medicamentũ adhibere oportet, ex quorum numero est etiam, quod succis her-

barum conficitur: habet autem in hunc modum. Fœnugræci, sertulæ campanæ, aneti, altheæ, seminis lini, ordei torrefacti, chamæmeli sicci, pulegii, singulæ libræ. Herbis in ollam recentem, aut in cacabũ coniectis, aquæ sextarios duodecim misceto: ac vbi diebus quindecim macerari siueris, sic ipsa coqui curato, deinde succis percolatis, herbisque proiectis sumito succi libras duas: adipis anserinæ, medullæ ceruinæ, styracis, mandragoræ succi, butyri, terebinthinæ, singulorum vncias sex: thuris masculi, alterci seminis, aloes, cyclamini succi, singulas vncias. Parato quemadmodum decet, & seruato: vbi vsus postulat, medicamẽti cochlearia duo, aut tria, oleo anethino mixta iniicito. Siue enim inflammatio quæpiam fuerit, siue humor qualiscunque, hunc adimit, & subducit, doloresq; excindit.

Alia vehementer generosa.

Aloes, castorei, singulorum* vncia: cyclamini succi recentis semuncia: opii tantundem. Parato vt dictum est. Cum autem vsus postulat, cum oleo anethino etiam adipis anserini paululum iniicito. Validum est medicamentum, ne contemnas propter simplicium vilitatem.

*Impressus græcus vncię quatuor in alio, vna.

Alia ad vitreos frigidosque humores efficacissima.

Terebinthinæ, medicamenti Diachylu, butyri, castorei, latioris cumini, singulorum vnciæ sex: basilici vnciæ duæ*: baccę lauri* quinquaginta: allii spicæ tritæ & leuigatę *totidẽ: rutæ manipulus: olei cyprini libræ quinq;. Simplicia quidem hæc sunt: conficiãtur autẽ in istum modum. Cyprinum oleum, &

*Impressus, in alio sex.
*Impressus, centum.
*Impressus tres.

Colic.

Sabinumq in cacabũ mittito,& admixto eis vini ſextario,caſtoreum,latius cuminum,baccas lauri,allium,& rutã vſq; ad dies tres in eo macerato, & poſt hæc lento igne coquito, donec vinum abſumptum fuerit. Vbi autẽ ab igne ſuſtuleris,oleum percolato,deinde accepta,terebinthinam,baſylicum,butyrum, & medicamentum Diachylu ſenſim calefacito, quouſque miſceantur, deinde vaſe reponito, ac vtitor,cochlearia duo,aut tria cũ modico adipis ex eo capiens.Mirabile eſt auxilium:vt quod dolores vehementes admodum etiam mitiget,præterquàm quòd nihil habet torpori inducendo accommodatum.

Aliud præſtantius enema,craſſos viſcoſoſque humores purgans,Recipit.

Ariſtolochiam rotundam contuſam,ſalem torrefactum,& lęuigatum,meu herbam,ipſam quoq; cõtuſam,oleũ fenugræci,oleũ rutaceũ, oleum anethinum. Ad herbarum autem cochleare vnum, etiam ſalis tantundem in oleum coniicies. Hoc admodũ pituitã ſoluit,& nõ modo Colicos, ſed etiam Iſchiadicos ſtrenuè iuuat. *Alia iniectio Ileis quoque efficax.*

Nitri Alexandrini inſtar ſemunciæ,vel etiam ampliori,oleum & aquam calidam admiſceto.Omnia permixta heminæ menſura iniicito, ac miraberis quomodo excernat quodcunque inuenerit ſtercus durũ, ſiue viſcoſum craſſumq; humorẽ pituitoſum, intus contentũ. Ego etiam in Ilioſis ea vſus ſum, ac ſucceſſit,vt omnes ſimplicitatẽ,& efficaciã medicamenti admirarẽtur. *Alia admodũ benefaciens.*

Styracis, caſtorei, myrrhæ, opii, ſingulæ vnciæ.

Omnibus mixtis cum vſus poſtulat fabę Aegyptiæ magnitudinem capito,& cum oleo rutaceo, adipeque modica iniicito. Hæc etiam ſomnũ conciliat,& vehementes dolores, ſi quid aliud,mitigare poteſt: pluribus ipſam experimentis probaui.

Quæ per os dentur etiam iis, qui ex frigido, & pituitoſo humore dolent.

Quoniam autem multi per anum curari non ſuſtinent,partim metu,partim etiam præ multo dolore erubeſcentes,neceſſe eſt his potui exhibere,quæ ad Colicos dolores facere creduntur. Multa igitur ab omnibus veteribus prodita ſunt: quorum autẽ nos quoque experientiam habuimus optimè valentium, horum omnium ſcripturas vobis exponam, à ſimplicioribus,& quæ ad mediocres dolores facere inſcribuntur,auſpicatus. *Colicorum remedia per os data.*

Simplex medicamentum vſu compertum.

Marrubii herbæ decoctum potui cum mulſo dato:aut baccas lauri læuigatas nouem, aut quatuordecim, & cortice benè detracto,ex vini cyathis tribus propinato.vſu approbatum eſt.

Aliud quod etiam Nephriticis confert.

Ex rhamni ſoliis ſuccum extrahito, ac in vnam ſucci miſturã grana piperis ſeptem, aut nouem indito:mellis cochlearia duo. Tepida ęgro in balnei ſolio potioni dato, ac miraberis,quomodo poſt exiguum tempus æger dolore liberetur. Hoc etiã ad Nephriticos valet, qui laborant obſtructione, aut Calculo, aut craſſiore humore. Polii decoctum ex

Colic.

vino bibendum dato: similiter etiam hyssopi, & dictamni, item petroselini & anisi conducit.

Aliud valde generosum.

Origani scrupulum dato ex vna mistura Ascalonitis, aut alterius vini tenuis. Comprobatum est auxilium, multos magnis doloribus liberasse,

Aliud & ipsum valde bonum.

Castorei partes duæ: origani pars vna. Datur febri carentibus ex mulso: febricitantibus autem, ex mulsa.

Aliud ad idem.

Feniculi seminis, anisi, spicænardi, singulæ vnciæ: apii seminis, ameos, casiæ, singulæ semunciæ. Hoc & Nephriticis, & Colicis, & Hydropicis salutariter datur.

Aliud præstantissimum etiam ad aliud efficax.

Cardamomi interioris seminis* vncia: amomi vuæ vncia: spicænardi, feniculi corticis, aut foliorum, papaueris albi, costi albi, nardi Gallici, piperis albi, cumini Aethiopici, mētæ siccæ, seminis asari, singulæ vnciæ: myrrhæ troglodytidis drachmæ quatuor: scammonii totidem: meliis despumati quod satis est. Mixta excipito, datoque nucis auellanæ magnitudinem Arquatis deuorandam: Colicis autem cum hydromelitis frigidi cochleariis duobus. Scire licet medicamenti pondus non solum nucis auellanæ, sed etiam iuglandis instar dandum esse, præsertim Iliosis, & qui seipsos propter immoderatos dolores huc & illuc proiiciunt. Vt autem semel dicā, in quibus vires robustæ sunt, & dolor vehemens vrget, nihil reueritus cum fiducia etiam maius quàm

** Impressus vnciæ quatuor, in alio vna.*

nucis auellanæ pondus dato. Nihil enim habet quod ad torporem inducat, vt Philonium, & alia quædam antidota, sed quia noxium humorem purgat, & subducit, doloris mitigationem conciliat. Item Theriaca antidotum ad dolores ex pituita, & vitreo humore nascentes, magnificè facit. Datur auellanæ modo ex mulsa. Ego subinde cum in his illam obtulissem, successum consecutus sum. Sin autem quis eam etiã per interualla semel mense bibat, sanus ex toto euadit, & in posterum malo non tentatur. At Philonium antidotum dolores sanè ex frigida causa contractos mitigat, non medetur: biliosa autem, & cacochymia quæ humorum prauitas est, affectos non solum lenit, sed etiam maximè iuuat, si modicè exhibeatur, & pro virium ratione. Præterea Marcellium antidotum præterquã quòd magnam torporis inducendi vim obtinet, dolores sedat. scriptura ipsius ita habet. Croci drachmæ * decẽ: sulphuris viui * sex: opii drachmæ sex: cinamomi drachma: piperis albi drachmæ viginti: mellis Attici quod satis est. dato nucis auellanæ magnitudinem ex aqua calida. Hęc de enematis & antidotis interpretatos, cum multa eorum opio, atq; aliis torporem inducentibus constent, necesse est etiam de his tractare, quando, & quomodo, & in quibus ipsis vti oporteat.

Antidotũ Marcelliũ.

*Impressus. sex.

* Drachmæ duæ, In alio, sex.

De anodynis enematis, pastillis, & antidotis.

Torporẽ facientia medicamenta, quę & ex opio & alterco cõponuntur, non temerè admouere properandum est: verum, siquidem humores qui dolo-

Colic

rem pariunt, tenues & acres fuerint, cum fiducia adhibere oportet, nullam inde noxam forè suspicantes: sin auté crassi sint, & viscosi, torporem inferentium vsus vitari debet. Etsi enim doloris ea leuationem adferre videantur, tamen efficiunt, vt dolor postea diutius permaneat, putoq; bona ratione ipsa non cõferre. Nam cũ meatus ex medicamentorum quæ torporem faciunt, frigiditate condensentur, constringanturq;, & recrementa spissescant, necesse est etiam totum affectum magis adaugeri, & ad discutiendum difficilem reddi. Multi igitur cum in eiusmodi affectibus ea iterum, atq; tertio dedissent, effecerunt vt partes læsæ emorerentur, resoluerenturq;: interdum verò etiam mortem omnino induxerunt. Propter hęc omnia, vt dixi medicamenta torporé facientia temerè Colicis ex frigida intemperie infestatis offerre properandũ non est, nisi magnus quidam dolor & vehemens, qui syncopes periculum minetur, id nos facere compellat. Si igitur vires tibi robustæ appareant, & dolor grandis admodum vrgensq;, tunc solùm exhibere, idq; semel oportet. Nam calidiore temperatura præditis, & ob tenuem acremque humorem dolentibus, torporem excitantia medicamenta, præterq̃ quòd nihil nocent, adhuc etiam magis opitulantur, dum tenuem, acrem, & biliosum humorem crassum reddunt, ad concoctionem perducunt, ad bonamq; temperiem conuertunt.

Narcotica quando danda.

De vomitu.

Vomitus ob frigidum humorem dolentibus vtilissimus est, præsertim qui à raphani radicibus, itē

cibis salsis, dulcibus, & copiosioribus petitur. Simul enim cũ vomitu etiã si quid viscosum est, crassum, & pituitosum, educitur, nec sinit copiosum collectũ rursus intestinis influere, qui aliorum iterum dolorum autor fiat. Oportet aũt non solum in ipso morbo vomitũ ciere, sed etiã quando conquiescit, id faciundum est.

De Synapismo & Dropace.

Similiter & cutis vellicatus cruentationesque si napi excitatos, & Dropacismos cõuenire arbitror, præsertim in tali morbo iam inueterato. Nam cum affectas partes calefaciant, si quis per interualla ipsis vsus fuerit, recrementa in extimam cutem eliciunt. Sin autem pustulas exiguas, & bullas aquæ plenas, quas Psydracia Græci appellant, fieri contingat, terreri non debes. At diuturnos affectus, & perseuerantes, iis potius solui medicamentis accidit, quæ violentiora esse videntur. Hęc autem non in accessionibus, sed interuallis magis præseruationis gratia adhibere conueniebat, ne permittant adhuc ægrum ad affectus admonitionem reuerti. *Synapismus et Dropax.*

De motu.

Motus quoq;, & omnis exercitatio insigniter iis cõferũt, qui diutius tali morbo laborarũt, & frequẽtius eo corripiũtur, siue pedibus, siue per equũ, siue etiã nauigio mouere corpus velint: itẽ palęstra, & totius corporis perfricatio, lociq; mutatio, & longa peregrinatio. Hęc enim omnia extenuant, discutiuntq;, et totũ corpus excrementis liberũ reddunt, vniuersum habitũ corroborantia, vt in posterũ affectę partes frigidũ humorẽ colligere nequeãt: imo

Colic.

neq; aliundè influentem promptè in se recipiant.

De Colico dolore ex flatibus contracto.

His igitur qui ob copiam flatuum cruciantur, cōgruunt fomenta, quæ ex milio, & furfuribus modicè adhibentur: quæ oleis tenuibus, & calidioribus, adiecto aliquo flatibus discutiendis medicamento, vel semine constant. Nam horum aliquo per aluum indito, statim flatuum copia erumpit, & dolor inde conquiescit. Maximè verò iuuat ipsos etiam cucurbitula benè grandis circa vmbilicum admota, vt nonnulli curationis celeritatem admirati, cogitarint magia quadã, & non ratione artis leuationē doloris ipsis obtingere. Cōstat aūt etiã in hoc victū calidiorem magis adhuc pręponendum esse.

De Colicis, qui ex stercoris duri obstructione dolent.

Eos verò, qui ob stercoris duri obstructionem Colico dolore vexantur, multo hydrelæo potissimum, & mulsa curare, atq; eadem propinare ipsis conandum est. Ita namq; stercus, quod exiccatum iam induratúmque fuerit, ex cōtinuo iniectionum vsu humidum euadens, ad infernas partes delabi, & excerni potest. Ac omnem victum humidum his cōuenire notum est, maximè eum qui ventrem subducere creditur. Itaque alypias herba oleribus incocta, similiter parthenium mirabiliter aluum subducere videntur: item veteris galli ius. Oportet aūt ventre ipsius explicato, saleq; & anethi coma repleto, coniectum in aquam copiosam tamdiu decoque-

re, donec admodum dissoluatur, & intabescat. Si verò cum eo quoque polypodii vnciam coxeris, ius magis adhuc aluo ducendæ erit: si vinum etiam, aut mulsum adieceris, multo ipsum suauius, & ad alui deiectionem efficacius reddes. Quoniam verò nonnulli vsi sunt etiam folle fabrili, & catapotiis ex plumbo factis, (nihil enim assumptis antidotis et iniectionibus magnum quid præstare potuerunt) necesse est de hoc quoque nonnihil dicere. Nam si citra inflammationem præcellentem frigidus Colicus Ileosusq; affectus sit, tunc curatione per vtrem vtendum est. Sin autem inflammatione prægressa astrictio alui oborta sit, hæc curandi ratio præterquam quòd nihil iuuet, maximè etiam nocebit. Ac commodetur verò vsus ipsius in hunc modum. Canalem medicum folli fabrili adaptato, & cum hoc feceris, ipsum aperito, quousque totum spiritu repletum conspexeris, atque tunc demum spiritum emittito, vtre compresso. Posthac ex momento nitri, & hydrelæo clysterem mox iniicies. Nam omnia quæ in ventre, & intestinis continentur, vnà cum clystere euacuabuntur, vt admireris, siue stercus, siue humor, siue spiritus flatulentus fuerit id quod inclusum erat. Pari modo etiã catapotiis ex plumbo vti licet, sed cum nulla inflammatio infestat, præcipuè inter initia. Nam progressis iam diebus aliquot, & laxa quadam mollicie, concoctionéque apparente, meo iudicio etiam catapotia ex plumbo, & quæ euphorbio constant, tunc dari poterunt, & obstructionem pulchrè discutere.

Colic.

De Colico affectu ex calidis, & biliosis humoribus nascente.

Cum hactenus de Colico dolore ob flatuum copiam contracto, item de eo qui ex frigidis & crassis humoribus prouenit, tractauerimus, iam tandẽ etiam de iis, qui ob biliosos & acres humores hoc morbo corripiuntur, agemus, exorsi hic quoq; ab ipsorum internotione.

Notæ Colici doloris ob calidos biliososque humores excitati.

Nosces rursus Colicos cruciatus ex calidis, biliosis, et acribus humoribus concitari, ꝙ interna morderi, exuri, & lancinari videãtur: item quòd lingua arida sit, et sitis, vigiliæq; vrgeãt, & singulis diebus magna ex parte accessio inuadat: vrina sit acris, & quę per aluum excernuntur, biliosa, copiosaq;. Adhæc quòd cibis calidioribus, potionibus, & medicamentis ægri magis irritentur, & plures ipsorum nõ sine febri agant. Tales igitur notæ Colici affectus ob biliosos & calidos humores prouenientis habentur. Curare autem contrariis nimirum conuenit, quæ refrigerare & humectare possint.

Curatio Colici affectus ex calidis biliosisque humoribus orti.

Cremor ergo ptisanæ, si per se offeratur, nullam habens mixturam, aut porri, aut copiosioris salis, his est vtilissimus. Nam absq; sale calorem refrigerare, & biliosum abstergere, si quid aliud, potest, præsertim copiosior, & sæpe exhibitus: adhæc ouorum recens positorum lutea assumpta.

De oleribus.

Olera his commodiſſima ſunt, ſi & cocta, & non cocta exhibeantur: his adhuc magis lactucæ grandes, & auctæ, ſi probè refrigeratæ exhibeantur. Dari autem debent hæc iis potiſſimum, quos vigiliæ vrgent, & calidiore temperamento præditis, & ætate vigentibus. Porrò omne pomum, quod refrigerare & humectare poteſt, his datur vtiliter: nec vlla ſuſpicio eſt ægros hinc offenſum iri. Cucurbitam verò ſolam metuere oportet, eò quòd ipſa naturali quadam vi Colo aduerſetur, vt omnes teſtantur. Ego itaq; noui nõ ſolũ iuniores, ſed etiã ſenes paucis diebus huiuſmodi victu curatos fuiſſe. Adhæc frigida aqua vſus ſum, in quibus vires robuſtas, & principales particulas illæſas deprænhendi, ac ſcio leuaſſe me omnino dolorem, & totum morbum ne amplius reuerteretur, prohibuiſſe, idq; cum æger antea crebris acceſſionibus corriperetur. Illi verò potiſſimũ immunes ab acceſſione poſtea manſerũt qui præterquàm quòd vino abſtinerent, etiam ab acribus omnibus in poſterum ſe continebant, perſeuerabantque aquę potionis, & victus refrigerantis vſu. At in quibus, aut principalis particulæ inflammationem ſuſpicatus, aut vires infirmas eſſe, aquam frigidam dare metui. In his etiam roſaceum copioſum, ac refrigeratũ, per inferiora me iniecisse noui, ac plurimum profuiſſe. Adieci etiam ſubindè adipem anſerinum, ac præſidium attuliſſe ſenſi. Porrò ob bilis acrimoniam & immoderatam roſionẽ, nec non ramentoſa, quæ per aluum excernuntur,

probè facit etiam cremor ptiſanæ vnà cum chamæmelo iniectus,& lutea ouorum ſimul cum roſaceo his per aluum indita. *De piſcibus.*

Ex piſcibus ſumi debent duriore carne præditi, vt ceris,orphus,glaucus, ſcorpius,caris,coxyx,ſæpiæ & lolligo. *De teſtaceis.*

Ex teſtaceis,pectines,oſtrea, cochleæ marinæ. Vtilis ipſis etiam erinacius exiſtit, vt qui præterquàm ꝙ cōtemperet,refrigeretque,præterea etiam ſtomacho gratus eſt,aluúmque,& vrinā mouet, quibus nihil eſt præſtantius.

De carnibus.

Ex carnibus potiſſimum dare conuenit,quæ difficulter conficiuntur,vt pedes bubulos, & ventriculum: item ſuum vuluam,& vngulas probè coctas refrigeratasque. *De fructibus pomaceis.*

Inter fructus,melopepones omnibus aliis pomis præferendi ſunt. Ne aūt os ventriculi ſubuertatur, miſcere ipſis aceti paulum oportet, cum aſſumentur. Adhæc aliud quoduis pomū à flatibus alienū, & dulce modicè voluptatis gratia ſumere alienū non eſt. Ex placentis, aut bellariis nihil prorſus offerri iis debet,qui à bile roduntur, & Colico dolore cruciantur. *De balneis.*

Balnea dulcis aquæ his adhibeantur, preſertim ætate vigentibus,& calidiore temperamento præditis. Sit autem aer temperatus, & calidæ aquæ ſolium. Cęterū partes quidem affectę vngantur chamęmelino,totum vero corpus hydrelæo. Cauendū aūt,ne oblinātur nitro,aut ſampſucho, vel omnino

acri quodam, vel calido: item ne affecta perfricentur, fomentisq; obducantur, & salsæ aquæ, aut nitrosæ, & in summa naturalium aquarum vsus vitari debet. Reuersi à balneo, non statim vinum ęgri bibant, sumant autem cremorem ptisanæ, aut aquam tepidam: in medio verò cibi si velint, recentatam dictam bibere ipsis permittendum, ipsamque aquam frigidam, ac potu eius iuuantur. At vino si in totum abstinere possent, vtile esset: sin aũt nolint, eò quòd ex toto vini abstinentiam ferre nequeant, concedẽdum ipsis tenue, & aquosum.

De motu.

Exexcitiis autem, gestationibus, omnique motu per interualla morbi, neque multis, neque validis vtantur. Neque enim ferunt, sed statim intemperati & acriores redduntur, vbi largius exercitiis vsi fuerint. Abstineant autẽ ab ira, omnique cura, quatenus licet, & omnis generis lassitudinibus. Ita namque temperanter, ac in omni hilaritate degentes, molestum, & excruciantem Coli dolorem euadere poterunt:

De purgatione.

Quòd si purgatione interdum vti in iis, qui ob biliosum acremq; humorẽ Colico dolore afficiuntur, oporteat, obseruandum est, ne vllum adhuc medicamentum, quod acre quid obtinet, offeratur, vt euphorbiũ, aut Cnidium granum, aut lathyridas, aut veratrum. Hæc enim omnia præterquàm quòd nihil hos iuuant, præterea etiã tormina, & rosionẽ pariunt, & aliam bilem excitant. Vtile igitur his est antidotum quod Picra dicitur. Si namque bilis, *Colicis picra vtilis.*

Colic.

quæ dolorem rosionemq; inducit, intestinorum ipsorum tunicis affixa tibi videatur, ipsa per se Picra eis dari debet: sin autem non solũ in tunicas absorpta est, sed etiam in spacio continetur, ac aliundè frequenter influit, tunc antidotum non per se exhibere, sed adiectis ei scammonii lachrymæ scrupulis duobus, aut paulo ampliori, aut minore modo, oportet, vt ipsos purges: nec nõ Theodoreto, admixta ei scãmonii lachryma. Quòd si æstas fuerit, etiam rhodomeliti, aut rhodomelo ipsam adiicientes, aut hydrorosato, sic purgare ipsos cõuenit. Valdè enim iuuantur, non solum quòd infestante dolore leuentur, sed etiam quòd totũ prorsus affectũ euaserint.

De Colicis doloribus ob inflammationem intestinorum contractis.

At si Colicum affectum, ob inflammationem intestini fieri cõtingat, nequaquàm purgationem in his præsertim inter initia, & cum illa nondum ad concoctionẽ peruenerit, exhibere audebis. Qui enim medicamenta ventri ducendo apta præbere non dubitarunt, ægrotãtibus periculorum autores, & mortis extiterunt. Accidit namque, vt datum medicamẽtum humores ex illæsis ac sanis particulis trahat, & transmittat affectis. Cum autem hę, id quod illatum est, nequeant propellere, necesse est dolorem, vigilias, & tormina augeri, quibus omnibus increscentibus, in Ileosum morbum incidere. Neque enim aliud est Ileos quàm Colici affectus intentio, ac incrementum. Quapropter purgatio inflammatione ten

tatis danda non est: venę autem sectio adhibenda, & paulatim ex toto corpore evacuatio tentāda: eòquòd vniuersa inanitio tantum præsidii non adferat, quātum, quæ paulatim fit. Porrò si propter inflammationis magnitudinem etiam vrinas supprimi contingat, venam & in talo, & in superiore pedis parte, secare non est alienum. sæpe enim cum hoc nos fecissemus, & alui & vrinæ excretio secuta est. Alimento in his vtendum est, cremore ptisanæ, aut auena mediocriter. item iniectione per aluū ex cremore ptisanæ, chamæmelo, succo lini seminis, & hydreleo, præsertim si etiam febris vehemens vrgeat. Rarum namq; est Colo inflammationem sustinente, febrim non oboriri. Quæ extrinsecus imponentur, temperata sint, nihil acre habentia: è quorum numero est etiam chamæmelinum oleum, & ex farina ordeacea, liniq́ue semine epithemata: nec non cerata similiter, quę componuntur ex chamæmelino, cera, rosaceo, & luteis ouorum. fiat autem ponderum æqualitas eiusmodi. Ceræ vnciæ quinque: chamæmeli vnciæ duæ, semis: farinæ fabaceæ, rosacei, singulorum vnciæ duæ, semis: lutea ouorum quinque aut sex: succi lini seminis quod satis est. Oua & farina læuigentur, atque tunc ceratum refrigeratum iniciatur, ac omnia subigantur, quousque inuicem commixta fuerint, ac in vnum coiisse videantur. Hoc & renibus & vesicæ inflammatæ pulchrè auxiliari potest.

De balneo.

Balnea igitur continua, priusquàm totum corpus

Colic.

recrementis vacuatum fuerit, adhibenda non sunt. Post sanguinis autem vacuationem, etiam si dolor vrgeat, balneo vti absurdum nõ est. Si verò vires refragentur, in alueum ægri descendent, corpus oleo chamæmelino illinẽtes. Vino si inflammatio adhuc feruet, & febres præpollent, abstineant, vbi concoctionis notæ apparuerint, & si vires imbecillæ videantur, non alienum est ipsis vinum tenue, & aquosum propinare. Scio igitur, quod si quis prædictis curandi methodis vtatur, non vllo alio extrinsecus remedio opus habebit. Verum cum plærique eorũ qui per circuitus Colico dolore afficiuntur, præsertim diuites, neque bibere omnino medicamentum, neque ventrem clysteriis curari volunt, naturalibus autem quæ alligari solent, dolorem ipsorum abigere nos cogunt, conatus sum etiam de his vobis mentionem facere, quorum & ipse experientiã habui, & quæ à veris amicis iuuari possecognoui. Ac præstantissimos veterum testatos illa inuenimus, vt neque ars experientiæ, et misericordiæ expers esse censeatur, neque*medici, ab honestate & consensu doloris alieni esse videantur, tanquàm ignorantes naturam, & à sensu doloris aliorum affici & simul condolere.

Medicamenta naturalia quæ alligari solent, aduersus dolores Colicos.

Colicorum physica. Medicamentum alligatorium, certum, cuius & nos periculum fecimus, ac omnes propemodum præstantissimi medicorum comprobarunt. Stercus

lupi si fieri possit, qui ossa vorauerit, in canalem includito, ac dato in dextro brachio, aut femore, aut lumbis, per accessionem gestandum, cauens ne dolente parte, neque terram, neque balneum æger attingat,

Aliud etiam ipsum probatum.

Alauda comesta idem optimè præstat. Thraces viuente adhuc alauda cor eximentes, alligatorium faciunt, femori sinistro ipsum circumdantes.

Aliud naturale comprobatum.

Ex porci intestino cæco, id quod mammosum est, accipito, ac myrrha inuolutum ligatumq́; in pelle lupina, aut canina dato gestandum, luna abeunte à sole, ac miraberis.

Aliud alligatorium.

Herculem erectum, suffocantem leonem in lapidem Medicum insculpito, ac inclusum in annulum aureum, gestandum dato.

Idem rursus.

Alauda combusta læuigataque, & cochleariis duobus, aut tribus ad dies tres, aut quatuor propinata, admodum Colicis affectibus auxiliatur.

Aliud valde efficax

Vmbilici infantis nuper nati præcisi paululum in argentum, aut aurum includito cum modico sale: qui gestat hoc alligatorium medicamentum, dolore prorsus non corripietur.

Aliud.

Iecur caprillum combustum læuigato, datoq́; ex vino potui: multum ipsis auxiliatur.

Annulus ad idem.

Annulum ferreum accipito, ac circulum ipsius octangulum efficito, atq; ita in octangulum inscri-

bito. Φεῦγε φεῦγε ἰοὺ χολὴ ἡ κορυδαλὸς ἐζήτει, hoc eſt, fuge, fuge, heu bilis, alauda quærebat. Subiectam autem figuram in annuli caput ſcribito ☙. Huius magnam habui experientiam, ac abſurdum putaui tantum medicamentum naturali vi Colico aduerſum, non vobis tradere, ſed admoneo vos, ne quibus libet huiuſmodi oſtendatis, virtutis autem ſtudioſis, & qui eiuſmodi poſſunt conſeruare, communicate, quod etiam Hippocrates Diuiniſſimus cũ nouiſſet, præcepit his verbis. Res quæ ſacræ ſunt, ſacris hominibus oſtenduntur, prophanis autem, nõ
" fas eſt. Paretur autem præfiguratus annulus deci-
" moſeptimo, aut vigeſimo primo die lunæ,

Aliud naturale ad Colum efficax vſu probatum.

Lupi ſtercus in tenuiſſimum puluerem tritum, incretumq́; ex aquæ calidæ cochlearii dimidio, laboranti dato.

FINIS LIBRI DECIMI.

CAPITA LIBRI VNDECIMI & appendices.

Aliud Iacobi Psychresti.

Egregiũ antidotũ, Theodosii philosophi.

Catapotia ex hermodactylo,& aloe.

Aliud eadem efficiens, tum in articulariis, tum habitu pituitosioribus.

Catapotia emollientia.

Alia potio.

Antidotum diaCoronopodiu.

Medicamentum ex Miuro herba.

Aliud generosum probatũ.

Aliud Iacobi Psychresti.

Antidotum Podagricũ, Clymax.

Aliud antidotum, quod ita Podagricis ad annum datur.

De mitigatoriis medicamẽtis, quæ locis affectis admouẽtur.

Ceratum, quod in accessionum statu imponitur, dolore liberans.

Aliud ceratũ, quod similiter in statu applicari potest.

Aliud ceratum,& ipsum mitigatorium, ad omnem inflammationem feruidam efficax.

Ceratũ mirabile & vsu probatum, de quo etiam alii multi testati sunt.

Halacia ad cõcoquendum.

Aliud Buphati.

Naturalia diuersa ad pedum fluxionem.

Medicamẽtum naturale ad fistulam pedum, admodum celebre,& à multis comprobatũ

Medicamentum præseruãs à Podagra,& morbo articulario.

Aliud probatum.

Aliud quod pedes & manus præseruat.

Ad Podagram.

Remedium à Podagra præseruans.

Ad Podagrã, quæ nondum contraxit nodos admirabile & probatum.

Podagricum naturale.

Aliud ad Podagrã,& omnẽ fluxionem.

Auxilium Podagricum valde bonum.

ALEX. TRALLIANI
LIBER VNDECIMVS IOANNE GVINTERIO ANDERNACO INTERPRETE.

DE PODAGRA, CAP. I.

ODAGRAE AFFECTVM ex multis, diuersisq; causis originem trahere inprimis sciendum est: vnde meo iudicio propter generationis varietatem, neq; internosci probè, neq; absolutam curationem consequi potuit. Hac autem ex re morbus molestam tristemq; de se opinionẽ acquisiuit, nempè ꝙ nequaq̃ arte medica vnquam curari possit. At ego asseuero, quòd si & differentiæ, & species ipsius, quot & quales existãt, probè internoscãtur, facilem curatu medicis futurum. Dicamus igitur iam notas ipsius, deinde sic etiam curationes persequamur. Speret autem vnusquisque, quòd, si animũ diligenter scriptis à me intendat, multos iuuabit, non modo morbi principia subeuntes, sed etiam diu iam eo conflictatos. Multæ igitur causæ sunt, quæ molestam podagram progignunt. Etenim sanguis, qui in sinus articulorum confluxerit, calidus, tum ipsos, tum compages ac ligamenta distendens, vehementem dolorem excitare solet. Similiter etiã

Podagra curabilis.

Causæ podagræ.

Podag.

bilis, quæ frequenter inter neruos, & ligamenta influxerit, inflammando ſimul, & diſtẽdendo, magnos cruciatus adferre conſueuit. Præterea pituita, dum in prædicta loca ſe inſinuauerit, validioris doloris cauſa efficitur, dum ſimul cum frigiditate ipſa & arctat, & diſtendit. Eadem ratione etiam humor melancholicus, non modo refrigerando & premendo, ſed etiam quòd grauitatis ſenſum efficiat, haud moderatas parit acceſſiones. Porrò fluxiones, non ſolum ob materiæ influxum articulis oboriri ſolent, ſed etiam propter nudam qualitatem ſolam calidã & frigidam: adhæc ſiccitas, & humiditas fluxiones ſubinde, concitat. Quare diligenter, vt diximus, obſeruandum eſt, quæ exquiſitè cauſa ſit morbi effectrix ac remedium vnicuiq; conueniens accommodandum.

Si podagra a linioſo humore naſcatur.

Nota podagra ex bili excitata.

Incipiamus igitur de dolore verba facere, qui ob bilioſum humorem naſcitur. Etenim magna ex parte, cũ eiuſmodi humor ſuperat, fluxiones in articulos decumbere conſueuerunt. Noſces autem, an humor qui influit bilioſus ſit, inde, quòd nullus manifeſtus tumor articulis oboriatur. Deinde, quòd æger igneam potius caliditatem, quàm diſtenſionẽ aut grauitatem quandam inſidentem percipiat: pręterea quòd particula dolens colore rubro ſpectetur, & refrigerantibus quidem oblectetur, iuueturque magis ab ipſis, quàm calefacientibus. Cæterum etiam cauſę, quę pręceſſerunt, item ęgri ętas, temperatura, anni tempus, regio, atque alia quæ

didicimus, ſuperantem humorem indicabunt bilioſum eſſe, & calidum. Si igitur humor, qui articulis influit, acris & bilioſus eſſe ex indiciis, quæ commemorauimus, tibi appareat, liquet ſanguinis vacuationem adhibendam non eſſe, ſed medicamento potius bilem ducente vtendum, vbi prius acrimoniã humoris, aut roſionem humectaris, & contemperaueris. Non ſemel autem, verum ſæpe, ſi res poſtulet, æger purgandus eſt. ita namq; articulos à recrementis, & fluxionibus tutos ſeruare poteris, ſi materiam ſuperantem nõ vniuerſam, ſed per vices ſubtrahere ſemper coneris.

De medicamento bilioſum humorem expurgante.

Sit autem medicamentum purgans ſimplicius, quod non adeo calidum quiddam habere debet, quale eſt etiam, quod ex ſucco roſarum paratur, quod odoratu gratum, & deuoratu ſuaue apparet, ſtomachum autem non ſubuertit. Nam huius quoque cura in omnibus fluidis affectibus haberi debet, vt ne ventriculi os ab iis quæ aſſumuntur, offendatur. Ipſi namque infirmanti, omnes nerui conſentiunt, & fluxionibus tentantur. Habet autem ſcriptura in hunc modum. Roſarum ſucci libræ duæ; mellis libræ quatuor - ſcammonii torrefacti vnciæ quatuor. Omnia ſimul incoquantur: ſummus medicamenti modus eſt, cochlearia quinque: minor, cochlenria duo & dimidium, vel tria. At maior, aut minor medicamenti dandi modus, ex copia humoris definiatur.

Podagra bilioſa curatio.

Medicamẽtum ex ſucco roſarum.

Podag.

Aliud ad idem.

Ad eos verò, qui os ventriculi paulo frigidius habent, non est alienum etiam piper ei admiscere: habet autem scriptura huius in eum modum. Rosarum succi libra: scammonię vncia: agarici drachmæ quatuor: piperis scrupuli duo: mellis vnciæ sex. Lento igne incoquito, ac vbi in crassitiem coierint, tunc scammoniam, agaricũ, & piper adiicito, atque ita vtitor. Dantur cochlearia quinque, aut sex pro virium ratione.

Aliud purgans, ex malis cotoneis.

Purgatio ex malis cotoneis.

Mala cotonea octo, scammonii adiecta vncia, extrinsecus fermento obducito, assatoq; . Vbi probè ipsa assata fuerint, mellis quod satis est, adiicito, vt neque crassum, neque valdè liquidum euadat, ac dato ex eo cochlearia duo, aut tria, pro vt vires ægrotantis postulãt. Talia quidẽ sunt purgantia, iis qui potione ipsorum oblectantur, accommoda. At si potu assumere nolint, etiam catapotia ex liquore scammonii fieri debent: habent autem in hunc modũ. Absinthii drachmæ tres: scãmonii scrupulus. Admixto rosati modico, fingito catapotia, ac dato simplicem compositionem, interim verò duplicatam, pro ægri viribus, & humoris copia. Hoc sanè modo eos, quorum articuli biliosi humoris fluxione laborant, purgare conuenit. Verum non ipsi soli corpori prospiciendum est, sed etiam particulas affectas refrigerare, ac mitigare conandum, vt ne propter immodicum ardorem, aut magnum articulorum dolorem particulæ magis fluxionibus ten

tentur. Etenim caliditas partium affectarum materiam ad se allicere, & dolorẽ rursus excitare solet. Huius igitur gratia ambobus prospicere, refrigetare, & lenire properandũ est, vt particulæ temperatæ, & doloris expertes reddantur. Ad quod præstantissimum in his est rosaceũ, si quotidie affectis partibus inducatur, & sensim infricetur. Melius itaque feceris, si luteum oui admisceas, & veluti in vnctionem redacto affectas ita partes perfrices, tum vesperi ante somnum, tum rursus manè. Idem verò hoc etiam ad præcauendum morbum tempore sanitatis valet, si quis somnum initurus, & manè progressurus, quotidie vtatur. At hoc non solum agendum est, sed etiam aliis omnibus refrigerantibus, & articulos corroborantibus vtendum, de quibus paulò post dicetur. In præsentia verò à victu exordiamur, docentes ipsum nihil calidum, aut quod bilem omnino creare possit, recipere debere. Sic igitur & toti corpori, & affectis particulis prouidere oportet. Cæterum & victus obseruandus est, vt ipse & refrigerans, & humectans existat. Cauendum autem, quicquid calefaciens valdè, biliosum quid procreare possit. *Praeseruans medicamentum externũ*

Aliud ad eos, qui tardius purgantur.

Rosarum succi vnciæ tres: scammonii, mellis, singulorum vncia: tithymalli lachrymæ scrupuli tres. Datur cochlearium vnum, vel duo secundum ægri vires. Hoc medicamentum ad multa valet, tertiana laborãtes, Arquatos, & Lippitudine affectos, atque sine molestia noxaq; sumitur: nec non acre existit. Cum fiducia ipsum dato, quomodocunque velis,

Podag.

præſertim febricitantibus cum ptiſanæ cremore.

De oleribus.

Inter olera aſſumantur intybus, lactuca, & malua. Sin autem eis oblectentur, etiam bletum, chryſolachanum, ſonchus, & quodcunque refrigerare, & humectare poteſt. Braſſica verò, naſturtium, eruca, porrum, & allium, vt inimica vitari debent.

Podagricorum victus.

De auibus.

Ex auibus offerantur phaſiani, gallinæ cohortales non pingues, attagenę, perdices, merulæ, turdi.

De piſcibus.

Piſcium ſaxatiles pręſertim, & alii quibus ſubſtantia alba, friabilis natura, & nihil pingue habet. Paluſtres aũt vitentur. at omnia condimenta recrementis vacua ſint, neq; olei, neq; ex acribus ſeminibus multum recipiant.

De Iſicio.

Iſicium vero, quod ex his paratur, vtile quoque eſt, præſertim ex durioribus confectum, vt orpho, ceride, teuthide, ſepia, pectinibus. teſtacea exhibere metuendum non eſt.

De carnibus.

Ouillarum carnium decoctum aſſumant, & maximè ventriculi. Similiter noui quoſdam, qui ita fluxione copioſiſſima & acri laborabant, maximè carnibus bubulis adiutos. Dicebant enim non amplius ſe continuè, aut vehementer pedibus dolere, quemadmodum cum tenui victu vterentur: eſſe autem pedes bubulos, & vẽtres magis quàm decoctũ. Porrò erat hic ætate florida, calido temperamento.

De leguminibus.

Inter legumina exhibeantur tum ipſæ fabæ virides, tum ſiccæ leniter feruefactæ: item faſeolum

Alexandrinũ, prȩsertim maceratũ, & fenu grȩci germina. Adhæc halicã, & ptisanã assumere alienũ non est. Reliqua verò legumina ipsos vitare satius est.

De fructibus pomaceis.

Fructum pomaceum admodum dulcem, & maturum offerre consulo circa horam secundam, aut tertiã, prȩsertim persica, aut duracina, & vuam duram, & non astringentem, Damascena, mala dulcia. citria purgata, & excorticata probè. Pirum verò, malum punicum, aliáque omnia raro, aut nequaquam offerri debent. *De Tragematis.*

Ex bellariis castaneas potissimus sumere cõducit, nõ aũt nuces, aut pineas, aut amygdala, imò nec placentas, aut liba. Omnia enim hæc iis sunt noxia, quorũ articuli biliosi recremẽti fluxionibus infestãtur.

De Motu.

Moueantur aũt ægri mediocriter citra magnã lassitudinem, & ante cibũ potius q̃ post. Nã lassitudo his maximè aduersatur, vt quæ articulos largius excalefaciat, incendatq́;, vt ipsi aliã rursus materiem ex longinquioribus particulis ad se attrahant, arripiantq́;, atq; ideo causam fluxionibus suppeditent.

De balneis

Balnea dulcis aquȩ his conducunt, atque ea quæ vesperi adhibentur, magis q̃ matutina. Nam post cibum sumptũ, maximã vim ad calidorum intemperiem corrigendã obtinet, prȩsertim in gracilibus, siccioribus, & acrioribus corporibus. Nam in eiusmodi, si quotidie balnea adhibeas, non eis nocebis, sed plurimum etiam adiuuabis. At prius-

Podag.

quàm æger in calidũ balnei aërem ingressurus sit, confert ei, pedes prius aqua frigida irrigare. Vbi verò mediam domum balnei ingressus fuerit, deinde modicè sudauerit, situlę tepidæ ei superfundentur, atque ita totũ corpus hydrelæo perungi oportet. Porrò balnei aërem temperatum esse cõuenit. similiter etiam lauacri solium. Post vnctionem ex transitu statim in calidæ solium æger ingredietur. Quòd si etiam frigidá aquam influere cõtingat, pedes scaturigini submittat, priusquàm in ipsum descẽdat. Egressus rursus è thermis descẽdere omnino in frigidæ solium debet, & si æstas furit, & oblectetur, in ea natet. vestimentis autem indutis, pedibus iterum aqua frigida iniiciatur. Reuersus à balneo in domum æger nõ statim bibat vinum, præfertim merum, sed ptisanæ cremoré, aut tepidam aquã prius assumat. In medio autem prandii, si æstas fuerit, aquam frigidam, sin autem hyems, temperatam bibat.

De vinis factitiis.

A vinis factitiis abstineant: sin autem oblectentur, sumant aut rosatum, aut absinthites, similiter refrigerantes, quemadmodum Romani facere consueuerũt, id quod vocatur recentatum. Ita sanè prę seruari debent ii, qui biliosi humoris fluxionem in articulis experiuntur. At si quando rursus aliquem fluxionibus corripi contigerit, eò quòd negligentius ipse, vt verisimile est, victus rationem obseruarit, tali via ac modo vti debet, ac nullum calefaciẽs offerre, sed quæ magis refrigerantis sunt facultatis: ex quorum numero habentur psyllium, solanum,

portulaca,altercum,ſemperuiuum,lactuca,& paluſtris lenticula.Sed hæc ſanè omnia per ſe læuigata, & præſertim viridia, dolores qui in acceſſionibus oriuntur,abundè lenire poſſunt: adhuc etiã magis, ſi paucis farinis ordeaceis,vel vnum ex prædictis, vel duo admiſceas. At ne ſicceſcant, vtile eſt etiam roſaceum cataplaſmati adiicere, ac frigida omnia his adferantur,mutenturq́ue crebrius, vt frigiditas permaneat. Scire autẽ licet, ſemen pſyllii, ſi aqua maceretur,& diligenter ſubigatur, viſcoſumque fiat,& ordeaceis farinis permiſceatur,mirabiliter dolores mitigare,feruorem & ardorem doloris extinguere, & affecta loca ad temperiem bonam reducere. Si igitur herbarum copiam habes,commodum eſt his vti: ſin autem tempus non permittat,harum loco cerato roſaceo mitigare, quod pulchrè aduerſus calidas intemperies reſiſtere poteſt, præſertim ſi frequentius immutetur: verum ceram refrigerare ſemel atq; iterum oportet, priorem aquã mutando. Validius ipſum reddes,ſi vuæ acerbæ ſiccum,aut portulacæ,aut albumina ouorum,& ptiſanæ cremorem admiſcueris. Porrò ad intemperies non admodum ardentes optimè facit etiam caratũ ex lomento factum:habet autem hoc pacto. Ceræ vncias quinque:chamæmelini, roſacei,ſingulorum vncias duas, & ſemiſſem: lomenti ſemunciam:ouorum octo lutea. Hæc primum læuigata,deinde facto cerato in pila miſceto: exceptis vtitor frequentius. At ſi magnus quidam dolor vrgeat, etiam medicamenta,quæ ex croco,ſucco coriandri,glaucio,

Podag.

& exiguo opio parantur, adhibere cõuenit: verum ſoluere ea ex poſca oportet. Cæterum ſciendum eſt epithematum, & vnctionum quæ torporem inducunt, liberaliorem vſum cauendum eſſe, vt quæ magis offendant, quàm iuuent. At ſi ob vehementẽ dolorem, æſtumq́, ipſis vti cogamur, animus diligenter adhibendus eſt, ne huiuſmodi auxilia diu incũbere permittamus, verum ſiue vnctiones, ſiue pharmaca eſſe, quæ adhibentur, acciderit, conandum eſt ſtatim, ſimulatq; feruor doloris finierit, ipſa prorſus auferre. Vniuerſa namq; hęc diutius in hærẽtia corporem, & mouendi difficultatẽ in articulis exci tare ſolent. Si igitur, dũ nos ipſis immoderatius vtimur, eiuſmodi fieri contingat mouendi difficultatẽ vel torporẽ, tũc commodũ eſt vti etiã medicamẽto Diachylu ex chamæmelino ſoluto, vel Dia altheas. Hæc enim omnia concoquere ſolent, & morbos ex intempeſtiuo frigidorum vſu oborientes reſtituere. Medicamenti Dia altheas ſcriptura eſt talis.

Medicamentum Dia altheas. Fœnugræci, ſeminis lini, altheæ, ſingulorum vncias quatuor. [Hæc omnia triduo ex nouem aquæ ſextariis in vaſe æneo macerabis, deinde coques, vt quàm craſſiſſimus eorum ſuccus fiat: percolabis eum, exprimeſque fortiter, & libras duas eius ſumes: olei autem veteris totidẽ cacabo iniicies, coquesq́; lento igne, donec ſuccus conſumatur, & ſolum oleum remaneat: iterum colabis, indesq́; cacabo mundo, & appones igni. Huic addes] ceræ, colophoniæ, ſingulas libras: galbani boni vncias quatuor. Sublatũ ab igne ceratũ vaſe

condito,& vtitor. Confert etiam, quòd à multis paratur, verum hoc multum ſum expertus, non ſolum in Podagricis, ſed etiã viſceribus induratis, & aliis ſimilibus multis. Vbi verò refrigerati articuli incaluerint,& proprio rurſus agi motu inceperint, robur etiam particulis adiiciendum, ne ſubito in poſterum fluxionibus tententur. Erit autem hoc commodius, ſi Palmulato cum aceto roſaceo liquato vtamur: inopia autem roſacei id quod ex immaturis vuis fit, oleum proficiet. Verùm prius conuenit ipſum mollius imponere, quod mitem habeat ſubſtantiam, poſtea verò cum articuli mouentur, etiam dura glutinantium craſſitiem ſortita, admouere rationi conſonum eſt. At ſi medicamenta ferre æger nequeat, multi enim ſunt, qui medicamentis impoſitis grauentur, non alienum in hiſce vti etiam aliis quibuſdam, quæ affecta confirmare poſſint. Sunt igitur permulta, præſertim ſuccus acaciæ cum poſca illitus: item lycium vnà cum croco: & glaucium: nec non ſuccus perdiciadis ſimul cum poſca illitus validam vim obtinet. Sunt autem & alia ſimilem his facultatem conſecuta, ſed hæc quoq; ſufficiant, quæ pauca ſanè prædictis eſſe videntur, ſed validam vim repreſentant. Et ſi quis ipſis etiam per ſanitatem vti velit, confidat ipſas particulas, quæ prius iniuriis affici,& crebris fluxionibus tentari conſueuerant, ſanas,& à fluxionibus liberas conſeruatum iri.

Si podagra ex pituita prouenerit.

Podagræ pituitoſæ curatio.

Hoc igitur modo curari debent, qui ex billioſo

Podag.

humore, calido, & acri fluxiones experiuntur. At si id quod influit, pituitosum esse contingat, & fluxus frigidus in affectis particulis percipiatur, neq; ipsæ rubræ, neque feruidæ sint, sed magis extensæ, calidis quidem iuuentur, frigidis autem molestentur, ledanturque, præterea si etiam vita ipsorũ quæ pręcessit, frigida fuerit, humorem magis pituitosum esse, qui articulis influit, indicatur. Nam ocium magna ex parte præcedit potius quàm exercitia: item creber plurium ciborum, & vitiosos succos generãtium vsus, vt isiciorum, astacorũ, aut buccinorum, aut pectinum, aut polypodum, aut leguminum, aut plurium pomorũ, & intépestiuarum lauationum. Si igitur hæc quoque præter alia indicia id quod influit, frigidum, & pituitosum esse tibi ostenderint cũ fiducia tunc tandẽ ad curationẽ ipsius accedito.

De Curatione.

Dicamus igitur iam, quomodo etiam frigida podagræ species curari debeat. Quòd igitur influxus qui ex frigido humore pedibus accidit, calefacientibus semper indigeat remediis, omnibus manifestũ est. Quia verò id quod in partem defertur, non semper est similie copia, vel qualitate, vel substantia, sed aliis quidem id quod influit, copiosum, aliis autem exiguum, & quibusdam crassum, quibusdã tenue, & his in summa cute, illis circa membranas interiores, necesse est nos quoque ita similiter ad qualitatem, & quantitatem affectus præter naturam respicientes, tum copiam, tum qualitatem, tum vt simpliciter dicam, omnem curationis modum morbo

Indicato accommodare. Si igitur id quod offendit pituita esse tibi videatur, hanc ante omnia medicamentis in id efficacibus euacuare necesse est. Non enim fieri potest, vt qui remediis parti inducendis vtitur, aliquid ferat adiumenti, nisi totum corpus primum recrementis liberũ reddiderit. At si, quod offendit, non modò pituitosum fuerit, sed etiam sanguineus simul humor abundans appareat, vtraque fieri debent, sed venæ quidem sectio prius: deinde sic viribus recreatis, ad medicamentum purgans veniendum est, quod pituitã crassam, & non serosam attrahere possit, quemadmodum plærique faciunt, elathyridas, liquorem tithymalli, & granumCnidiũ ipsis exhibentes, qui dum tenues pituitas euacuãt, autores magis læsionis quàm auxilii fiunt, qui humores crassiores adhuc magis siccos, & ad discutiendum contumaciores reddant. Itaq; talia semper vitari debent: sin autem etiam dederit aliquis, admiscere ipsis quædam extenuantia oportebat. Sic enim talium mistura vacuationem, quę ex ipsis prouenit, innoxiam ac tutam reddet. Certè oxymeli Iulianium tale est, ex iis quæ extenuant, compositum repurgansq; non modo, si quid tenue, sed etiã crassum articulis affixum, & insinuatũ existit. hæc porrò est ipsius compositio.

Oxymeli Iulianium

Rutæ, origani, lathyridum, tedarum, alypiadis, scyllę, surculorum sambuci, pulegii, singulorum vnciæ tres: comæ thymi vnciæ quatuor: anethi, mandragoræ radicis, singulorum semuncia: iridis, folii, *Oxymeli Iulianium.*

costi,spicęnardi,asari,veratri albi,hyssopi,amomi, hyperici, cumini,singulæ vnciæ : agarici.polypodii,epithymi, anisi,singulorũ vnciæ duæ:rheu Pōtici sescuncia.Lathyridas,costũ,granum Cnidium,& spicam nardi cocto oxymeliti inspergito . Sint autem aceti sextarii decem, aut tredecim:mellis sextarii quinque.Herbas triduum in aceto macerari sinito,deinde sic excoctis, dum amplius dimidio consumptum fuerit, mel adiicito, inspergitoque deinde quæ inspergi debent, granum Cnidium,lathyridas,costum,& spicam nardi.simul læuigata excipito,ac pro viribus vtitor. Modus summus est semuncia,aliàs vncia : minor scrupuli octo. Ita sanè plærique parant.Ego verò tantum in oxymelite agaricum in tenuissimum puluerem redactum inspergens,suauius & minus molestum effeci.Frequenter autem ipsi scammoniam adiecimus, cum validius purgare vellemus. At si non libenter ægri oxymeli assumant, catapotia ipsis dato ex ouis. Sint autem eiusmodi,vt possint, & ipsa viscosa, crassique succi recrementa ex articulis purgare.Multa igitur talia habentur:maiori autem in vsu sunt, quæ à nobis in hunc modum conficiuntur. Aloes hepaticæ,colocynthidis, veratri nigri corticis, singulæ vnciæ: euphorbii,nitri,singulorum semuncia:succo brassicę, aut malorum,aut citrii excipiuntur. Vtitor pro virium ratione.Præstat autẽ non modò semel,sed etiã frequenter ipsa exhibere.Neque enim crassiora recrementa vniuersa, ac vna vice extrahi possunt, sed pauiatim,& per vices.Nam hoc pacto ex frequenti

Pilul

ipſorum vſu extenuātur, ſi quid craſſum, viſcoſúmque intus hæret, & idoneum magis trahentibus ad euacuationem redditur. Cæterum ſciendum eſt ipſa non modò præſeruationis gratia, per morbi interualla dari debere, ſed etiam in ipſius circuitu. Nam acceſſionem valdè mitigant, dum materiam ex partibus affectis eliciunt, nec in poſterum fluxione tentari ſinunt. Poſt purgationes antidota etiam nō-nulla exhibere conuenit, quæ viſcoſa craſſaque recrementa extenuare probata ſunt. Iuuantur autem his omnium maximè, qui natura pituitoſi ſunt, humidoque & frigido temperamento præditi, quemadmodum rurſus offenduntur valde, qui ardoribus æſtuant, curis & vigiliis per totam vitam conficiuntur. Multa igitur ſunt antidota, quæ validā vim habeant, oſtendantque crebrò maximam in pituitoſo & humido temperamento præditis efficaciā. Sed ego nullum præſtantius eo, quod Diacoralliu dicitur, inueni. Nam præterquàm quòd nihil in potu habet inſuaue, præterea etiam efficax, & abſque periculo exiſtit. Nō enim immoderatè ſiccat, ſed eò quòd in altū penetrans, viſcoſos affixoſq; articulis humores extenuet, vtilitatē indicat. Habet aūt antidoti deſcriptio in hunc modum. Corallii ſcrupuli ſex: myrrhæ Troglodytidis vnciæ quatuor: garyophylli ſcrupuli duodecim: rheu Pontici vncia: folii dolū non experti ſcrupuli duodecim: pæoniæ radicis vncia: ariſtolochiæ longæ vnciæ duæ: ariſtolochiæ rotūdæ tantundē: ſpicæ nardi vnciæ quatuor. Hæc optima & ſincera deligens, ne medicamentum

Diacoralliu

Podag.

iis quæ promittit, frustretur, cõtundito, & tenui ad modum cribro incernito, datoq; ægro scrupulum manè ex tepida, & à cibo abstineat horis sex. Initiũ autem antidotum hoc exhibendi ab ipsis Ianuarii calendis fiat, capiatq; æger primum quotidiè per dies centum, & intermittet triginta: deinde iterum bibet per dies centum, & triginta intermittet. Cum ducentos sexaginta absoluerit, potiones autem ducentas assumpserit, dabis iterum alternis diebus, & in centum sexaginta diebus potiones octuaginta assumet. Caueat autem, qui bibet, iram, venerem, vini astringentis, vel admodum dulcis potum, omniaque acria olera, piscium capita, cancros, astacos, sepias, smylas, betas, carnes leporinas, legumina omnia, præsertim fabam. Tale sanè est antidotum, & qui morbo in totum liberari velit, cum fiducia ipso vti debet. Quoniam verò, vt diximus, nõ omnibus similiter pituitosus humor superat, neque idem omnium temperamentum, constat omnes vno antidoto curari non posse, sed alios imbecillioribus, alios efficacioribus, necessario mihi visum est, & vtile, non modò vnius, sed etiam diuersorum mentionem facere, vt is qui ea ad superantẽ vitiosum humorẽ accommodare velit, ex eis quod ipsi appareat commodum ac salutare, deligat.

Annua purgatio.

Antidotum Heraclidis philosophi in multis valde probatum.

Spicænardi, folii, singulorum vnciæ duæ: gentianæ Creticæ, aristolochiç longç, aristolochiæ rotundæ, myrrhæ Troglodytidis, singulorum drachmæ

quatuor: baccarum lauri excorticarum drachmæ quatuor: rheuPontici drachmæ quatuor. Summus modus antidoti est drachma: licet autem plures da re, vt medicus qui exhibet, considerauerit, etiam ad omnia respiciens. Verum hoc antidotum nō sim pliciter initio dandum est, sed tempore conuenien ti. Optimum autem & primum antidoti exhibendi tempus esto incipiente vere, & sole arietem transe unte: sin autem aliquid hoc in tempore dare prohi beat, iterum circa extremam autumni partem dare incipito. Verum satius est id tentare in frigidiore temperamento præditis, incipiente potius vere: in calidioribus autem, cum autumnus iam desinet. At quotidiana dandi ratio matutina esto, si conco ctio probè obita inueniatur: sin minus, differatur. In illo autem die capiet circa horam secundam, aut tertiam, cum ructum puriorem, & recrementis liberum percipit. A medicamento ad horam ferè quintam à cibo motu'q, abstineat: in quiete & hila ritate animi permanens, ab omni ira seipsum con seruans, vt ne medicaminis distributioni sit impe dimento. Etenim hoc semper curandum est, in his autem adhuc magis. Quemadmodum enim in mul tis successus magnum adiumentum conciliat, ita eti am frustratio maximam molestamq; noxam indu cit. Sit auté quotidianus exhibendi modus drach ma, & non intermittas antidotum vsque ad menses sex bibere. Quòd si verò dilatio quædam assumen di medicamenti orta fuerit, intermissum diem re compensare oportet. Ego autem asseuero, in iis qui

Podag.

pituitoso, & humido sunt temperamento, etiam ad annum vsque in medicamento exhibendo perseuerari vtiliter. Quanto enim diutius in illo sumendo quis persistat, tanto magis superare morbum, ac euincere poterit. Cæterum post hæc data antidota consulo omnino per interualla duorum, aut trium mensium corpus purgari, eò quòd vitiosus humor admonitionem morbi generationémque iterum excitat. At si æger continuam purgationem vitet, saltem antidotum quod antea per interualla capiebat, sumat, præsertim verè, & autumno. Ita namque faciens aliquis à recrementis, & fluxionibus liber in posterum euadet, non amplius suffocationē aliquam, neque aliud periculum metuens. Sciendum autem illos maximè periclitari, qui post quintum, aut septimum annum huiusmodi antidota assumere voluerunt. Qui verò incipiente affectu vsi sunt, deinde etiam purgationibus post ipsius discessum, nullum periculum depræhenderunt.

Antidotum podagricum Agapeti.

Antidotum Podagricum Agapeti, & ipsum præclarum, quo multi sanati sunt.

Spicæ nardi, myrrhæ Troglodytidis, anagallidis, quæ cæruleum florem profert, pæoniæ radicis, singulorum vnciæ duæ: casiæ, croci, meu, folii, mastiches, asari, erythrodani, singulę vnciæ: damasonii, aristolochiæ longæ, & rotundæ, singulorum vnciæ quatuor: garyophylli semuncia: phu tantundem: aloes hepaticæ vnciæ sex. Datur drachma, æger ad annum vsque sumat. Cũ tanta de remediis vniuersalibus dixerimus, transeamus deinceps ad

auxilia, quæ partibus imponuntur, initium ſumentes ab iis, quæ doloribus ex frigida intemperie cõtractis conueniunt.

Cataplaſmata quæ locis ex frigido humore dolentibus admouentur.

Cum mediocris quidem dolor eſt, in his etiam braſſica confert, ſi conciſa obducatur: item apiorũ folia: ſimilter etiam conyzæ. Sin autem dolor vehemens ortus fuerit, vt ferri non poſſit, in his vti cataplaſmatis oportet, præſertim mitigantibus, qualia ſunt, quę farina fœnugręci, ſemine lini, farina lolii, & melle modico conſtant. Fœnugræci farinæ ſint partes tres: lolii pars vna: non diſſuadeo etiam cicera ipſis ſimul admiſcere. Cæterum coquito ipſa ex vino tenui, & calidiore, nardinóque vnguento, & cyprino modicè incocto, præſertim hyeme. tunc enim, etſi calidius quippiam ipſis adiicias, non offendes, ſed etiam potius iuuabis. Nam ad dolorẽ leuandum, diſcutiendumq; efficacius erit id quod admouetur. Miſceantur igitur ipſis, ſiquidẽ opus erit etiam paulo adhuc calidius cataplaſma efficere, tum folia lauri, tum alia molliſſima, & conyzam ſimiliter, aut apium, aut ſmyrnium, & quæ alia eiuſdem ſunt facultatis. Verum cataplaſmatis portio ſit * maior, multo autem minor iuris ex his decocti, quod cataplaſmati admiſceatur. Si enim plus herbarum adiectum fuerit, præſertim inter initia acceſſionum, plurimum nocere ſolet. Commodius igitur eſt in declinationibus iis quæ magis diſcutiunt, vti: prius autem lenire expedit. At ſi

Podag.

æger dolorem, cum cataplasmata imponuntur, immodoratum esse, & intolerabilem dicat, necesse est tunc vti superfusionibus, quæ discutiant simul, & repellant, ex quorum vnum etiam hoc est frequenter in multis celebratum: habet autem hoc pacto. Ex aceto acerrimo decoquito thymum, origanum, satureiam, & calaminthen, in montanis potius locis decerptam. Vbi igitur herbę coctę probè fuerint, omnemq; vim ipsarum exuerint, tunc aceto reliquo adhuc calido accepto particulas affectas superfundito. Non modò enim semel, sed etiam sæpe experientia probatum est, ac mirum quòd in calidis quoq; fluxionibus adhibitum profuerit, & defluxionem rursus alteram oriri prohibuerit. Vbi verò dolor post superfusionem moderatior euaserit, etiam ceratis, si res postulet, vti licet, non solum quæ summam cutem infestantia, sed etiam in alto fixa calefacere, & discutere queant. Ac primum sanè conducit ceratum, quod ex struthio paratur, & vim mitigatoriam, digerentemq; obtinet, admouere: confectio eius ita habet.

Ceratum ex struthio

Ceratum ex struthio. Suffiminis ammoniaci, lactis vaccæ nigræ, singulorum vnciæ tres: seminis lini vnciæ octo: oua quatuor. His in lęuorem tritis ammoniacum ex lacte macerato, lęuigatoq;: deinde addito colophoniæ vncias tres: adipis struthii vncias duas semissem. Confectis vtitor.

Aliud vehementer bonum.

Ceratum ex euphorbio. Epithema quod ex euphorbio paratur, validū

est ad ampliores perfrictiones, & intolerabiles ex his dolores contractos: nec non articulorum infarctus, obstructionesq́; habet autem eius compositio hoc pacto. Olei veteris sesquilibra: ceræ, nitri Alexandrini, terebinthinæ electæ, singulorũ libra: euphorbii vncia: iridis Illyricæ vnciæ duæ: fenugræci farinę sesquisextarius. Nobile est medicamentum, & in multis eiusmodi affectibus frequenter approbatum. Etenim summam cutem discutit, & vellicat, trahitq́; ex alto, quæ impacta sunt, & discutit, dolorem excindit, & quod omnium optimũ est, manus non inquinat, & sine molestia aufertur. Noui autem ipsum quoq; euphorbium vnà cum oleo, & cera incoctum etiam magnos dolores à frigido humore natos mitigasse. At mirari non debemus, quod euphorbium, cum sit adeò calidum, & rodens, commendemus, tanq̃ dolores lenire possit. Sunt enim nõnulli cruciatus, qui immutari neque unt, nisi aliquod acrius ipsis admoueas. Itaque ratio neq; horum quicq̃ miratur, neque vtentes damnat. Quemadmodum nec, cum videt cõtraria quędam ex dulcibus aquis in vehementi defluxione adhiberi, sed considerat nimirum, & discernit probè, methodumq́; admiratur. Vt enim ex tenui, rodenti, & acri humore dolentibus balnea iurè profuerũt, (partim enim discusserunt, partim etiam ad bonam temperiem redegerunt), ita rursus frigidorum humorum defluxiones expertis, qui articulorum membranas dolere dicant, & distendi, merito vsus eorum quę cutem calefaciunt, rodunt, & vellicant,

Podag.

profecit. Ego ſanè noui quendam ſolo ſinapi in huiuſmodi, dum maximè vrgerent acceſſiones, vtentem, dolore liberatum. Admiſcebat ei frequenter ficus ſiccas, & acetum, eáque ſubigens emplaſtri figura medicamentum ſic imponebat. Ac alium ſimiliter ſpectaui medicamento Diacantharidon vſum, ac maximas gratias agebat. Nam puſtula, quę à medicamento fiebat, rupta, multus humor excernebatur, atque hoc eueniente plurimum iuuari ſe dicebat. Item Diaſcordon quod ex alliis conficitur, aliis profuit, aliis obfuit, ipſáque ſola allia inducta, & præſertim quæ cruſtam faciunt: apud Barbaros iſchæ dicuntur. Ego verò non laudo huiuſmodi medicamenta, cum per ſe admouentur. Nocent enim maximè, etiam ſi lenire videantur, cum nihil habeant, quod emolliat, extrahatque refrigeratos humores, & admodum infixos. Nam id quod tenue eſt ſolum, per ea exhalat, craſſum autem & terreſtre relinquitur, vt quod manere, & articulis infigi, ac adhæreſcere compellant. Præterea magis exiccant, & ſiccãte ipſorum vi, atq; calefactoria, quæ ineſt ſinapi, & acribus omnibus, nimium aſſant. Quòd autem hoc euenit, nulli non conſtat: nam omnes ſolis adeò acribus medicamentis, quæ nihil habent emolliens, vſi, præſertim initio, & cum vrgeret copia, articulos nacti ſunt admodum difficiles, & poſt longum tempus eò reuertentes, vt potuerint incedere. Conſultius igitur eſt his ſolis non vti, aut eum qui vtitur ſtatim tranſire ad illa, quæ diffundunt, emolliunt, inci-

dunt,& in altum penetrant, vt articuli rursus veterem motum per hæc iterũ possint recipere. Si quis vnius auxilii facultatem habeat, quod ambo præstare queat, benè habet: sin minus, licet etiam particulatim ipsis vti, interim sanè laxantibus, & discutientibus, (ita namque materia tandem diffundi poterit), interim extenuantibus vellicantibúsque affectas partes, omnem in alto repositam articulis materiem subtrahere. Porrò ne quis composita medicamenta ex aliis colligere veteribus cogatur, necessarium esse duxi, etiam horum compositiones apponere. Nam medicus, qui non in operibus exercitatus est, neque multos veterum commentarios commodè potest euoluere.

Vnctio simplex discutiens, & induratos articulos resoluens.

Olei populei, ceræ, adipis anserini, singulæ vnciæ: euphorbii scrupuli quinque. Ceram cum oleo populeo liquefacito, deinde adipem adiicito, cocta refrigeratáque in pilam diffundito, ac euphorbium detritũ paulatim inspergito, rursúsque oleum populeum superfuudens, lęuigato vsque ad consistentiam neque crassam admodum, neque liquidam. *Vnctio ad induratos articulos.*

Vnctio quæ Diacissũ ab hadera dicitur ad eadem. *Vnctio Diacissũ.*

Olei veteris libræ decem *: cupressi galbuli viginti quinque: sabinæ viridis libra: roris marini viridis libra: lauri virentis baccæ centum: fenugræci sextarius: altheæ viridis libra: corticis pinei tantundem. Hæc contusa in aquæ sextariis

** Impressus addit, in alio, tres vel quinque.*

Podag.

ternis ad triduum macerato: deinde adiicito oleũ, coquitoq; dum aqua fuerit insumpta, postea oleo percolato adiungito ceræ libram: colophonię tantundem: hæderæ lachrymæ vncias quatuor. Hęc ex vino Ascalone admodum generoso lęuigato, atq; ita omnibus exceptis vtitor, vt præstantissimo & mitigatorio medicamento. At hoc valentius, quod vetustis vitiis etiam cõuenit, esto id, quod Lysiponium dicitur. habet autem eius descriptio in hunc modum. Castorei vncia *: euphorbii vncia: piperis, suffiminis ammoniaci, singulorum vnciæ duæ: opoponacis, galbani, medullæ ceruinę, singulorũ vncię duæ: terebinthinæ resinæ vnciæ sex: * ceræ libra: irini, gleucini, cyprini, laurini, singulorum vnciæ tres: olei veteris libra.

* Impressus addit, in alio, duæ.

* In alio, tres.

Aliud efficax, & in duris corporibus, & valde vetustis vitiis, quinctiam articulos recenti cicatrice contractos dissoluit.

Adarcæ, opoponacis, castorei, galbani, terebinthinæ, piperis, singulornm vnciæ quatuor: hyssopi, ceræ, singulorum vnciæ duę: euphorbii vncia: styracis, thapsiæ, singulorum vnciæ quatuor: pyrethri vnciæ tres: ceræ rufæ libra: olei cyprini vnciæ tres: chedacei vnciæ sex: laurini olei vnciæ octo: olei veteris vncia: nardini libra: olei amaracini libra: balsami vnciæ tres. Hæc descriptio strenuè valet ad particulas resolutas. Obseruandum verò est, ne in siccioribus calidioribusque corporibus vtamur, sed in iis, qui carnẽ habent iniuriis minus opportunam, & duriorẽ, quęq; ex longo tempore ob crassos

viſcoſosq́; humores malè habent, vt particulæ fluxionem expertæ nequeant diſtendi, neque ideò moueri.

Si pedes tumoribus pituitoſis laxiſque infeſtantur.

Si laxi tumores ſint, quos Græci œdematodes appellant, in quibus humor qui influxit, neque craſſus, & terreſtris exiſtit, ſed laxus, & mollis, tangentibus ſtatim digitis cedens, ſpiritum flatulentum, & pituitam humidam, aquoſamq́; fluere ſuſpicamur. In his igitur conueniunt potiſſimum & ceratum, quod ex ſale paratur, & vnctiones. In quibus autē illitus, aut vnctiones nihil proficiunt, his etiam fomenta ex ſale torrefacto frequentius mutata aptè accommodantur. Etenim ab ipſis non modo leniuntur, ſed etiam plurimum adiuuantur. Ego ſanè noui Romæ quendam virum longe clariſſimū, qui fomento ex ſale ſemper vteretur, atque hinc valdè mitigaretur. Quòd autem hoc opitulatur, omnibus eſt manifeſtum. nunquàm enim læſionem aliquam articulorum, neq; tophum excitaſſe inuentum eſt. Confert porrò his etiam calidiore balneo, & ſicciore vti: item nitro, tenui ſale, & iis quę cutem rodere, vellicare, & extenuare poſſe, nec non humiditatem intus contentam attrahere depręhendūtur. Sunt autem multa à veteribus inuenta, nos verò etiam huius pulueris magnum fecimus experimentum.

Smegma, aut puluis egregius, vocant autem quidam ipſum Indum, alii Aeſculapium.

Puluis tophos emendans, atq; ad laxos tumores benèfacit: [nec non ad eos, qui humidum caput, & Puluis Aeſculapius, ſiue Indus.

thoracem habent, item Lepram, Alphum, ſpirandi difficultatem: & aliorũ vitiorum quæ ex capite, aut thorace originẽ trahunt, cauſas repellit omninoq; vitiatã materiem, & copioſam diſcutit, vehementẽ ruborem in cute excitat, & humores prauos, vitioſosque impactos, & ferinos digerit, Articulariis, & Stomachicis accommodũ. Etenim qui perpetuo ipſo vitur, Podagra laborare nõ permittit vel exiguũ dolorẽ experiri: itẽ ad pruriginoſa impetiginoſaq; corpora facit, pilos extenuat, ac vocatur Iſotheos quaſi dicas æqualis Deo, quoniã etiã ad Elephanticos cõducito, habet ipſius cõpoſitio in hunc modũ.

Deſcriptio pulueris Indici.

Salis Cappadocici, ſalis cõmunis, ſalis amari, ſalis ex nitri fontibus, ſalis Tragaſæi, nitri Alexandrini, aphonitri, aphronitri, pumicis, adarcæ, ſingulæ libræ: lapidis Aſii floris, aluminis liquidi, aluminis ſciſſilis, nardi Gallicę, veratri albi, & nigri, herbę lanariæ, Feculæ hoc eſt fecis vini combuſtæ, radicis chamæleontis, ſulphuris viui, ſtaphidis agriæ, ſinapis, aluminis, iunci anguloſi, piperis, terrę Cimoliæ, ſeminis viticis, baccarum lauri ſiccarum, gallæ omphacitidis, lupinorum farinæ, lométi fabarum, cumini, ſingulorum omnium vnciæ tres: pyrethri, iunci rotundi floris, thuris maſculi, gummi, iridis Illyricę, cucumeris ſylneſtris radicis ſiccę, marrubii ſicci, ſepiæ teſtæ, fenugręci, cnici, grani Cnidii, coſti pulegii, graminis ſicci, pæoniæ, ſingulorum vnciæ tres: ſampſuchi vncia: folii vnciæ duę. Sales & nitrũ ollã recenti ſuper ignem torreto: reliqua ſiccata

contundito, incernitoq;. Vtantur autem ęgri ſubinde in balneo: cum iam ſudare inceperint, tunc caput decocto radicis ſalicis abſtergi curato. Hic puluis præſtātiſſimus eſt, & valdè efficax, præterquàm calida intemperie affectis, & fluxionibus ex bilioſo, & acri humore, nec non calido ſanguine excitatis. Omnibus autem aliis fluxionū vitiis accommodari poteſt. Adhæc pſilothra in balneis adhibere admodum iis conducit, qui ex pituitoſo humore Podagra laborant: maximè in quibus ſumma cutis extenuari deſiderat.

Pſilothrum nobile ad Podagram quo pila abolentur.

Thuris, maſtiches, lapidis Aſii floris, pumicis toſti, alcyonii, ſtaphidis agriæ, Cymoliæ, veratri, ſampſuchi, ſpumæ argenti, amyli, ſingulorum vnciæ tres: ſpicænardi vncia: garyophylli vncię duę: vtitor puluere, aut cum cremore ptiſanæ, & oryzæ, vniuſcuiuſque ſeorſim cocti. Sit autem menſura æqualis ſaponi Gallico in cremore ſoluto, calefactóque antea, pulueris cochlearia quinque inſpergito, calcis viuæ & incretæ libram: auripigmenti, ſandarachę, ſingulorum ſeſcunciam: ac vbi penna probaueris, vtitor. Hæc ſane valida etiam in maximis tumoribus adhibere conuenit: ad moderatos autem tumores laxos etiam loleacea farina cum aceto inducta probè auxiliatur. Similiter etiam adeps ſuillus cum calce viua in pila ſubactus, vt malagmatis ſubſtantiam induat. Optimè diſcutit laxas omnes inflammationes, præſertim in genibus: item mala punica acida cocta, lęuigataque, & poſt co-

Podag.

ctionem applicata. Quin & ipsa Theriaca, si cum vino quodam tenni illinatur, probè discutere, comprobata est. Tantum de Podagra ob pituitosum humorem proueniente interpretati, dicamus etiam quomodo dolor ex sanguine in articulis obortus curari possit.

Si podagra ob sanguineum humorem constituatur,

Quòd si humorem, qui in articulos confluxerit, sanguineum esse suspicemur, vbi quidem nihil prohibet, vacuationem quæ per venæ sectioné adhibetur, tentato. Hac enim ratione multos noui, aut in totum morbo liberatos, aut raro fluxionibus correptos, eò quòd non neglexerint, sed veris statim initio sanguinem sibi detrahi curarint, non solum vacuandi, sed etiam præseruationis causa id facientes, Abstinendú eis à cibis valentis materiæ, & qui sanguineú humorem magis adaugent. Norunt igitur hæc, etiamsi ego nó scribã, omnes medici, quod carnes cunctæ, & ex his adhuc maximè suillæ, & vina dulcia, in vniuersum omne alimentú copiosum, animi hilaritas, & motus mediocris, id efficere solét. Si itaque ambo obseruet quispiam, nempe vt vere ineunte sanguinis vacuationem adhibeat, & cibis illum copiosum gignentibus abstineat, corpus aút continue etiam exerceat, impigerq; ad omnem motum fuerit, quomodo is hac ratione non liber à recrementis erit? quãdo auté vacat recrementis, quomodo non fluxionum expers permanebit, cùm ni-

Podagra sanguinea.

hil sit quod adhuc inarticulos defluere possit. Ceterũ vtantur tales tepidæ aquæ potu magis, omniq; ratione victus refrigerante, & quæ sanguinis generationi aduersari queat. Ac multos noui ex his, qui cum vino tantum abstinerent, non amplius morbũ fuisse expertos. Hac ratione copiosum vinum multo sanguine præditis inimicum est. Commodum igitur est ipsos talia deuitare, atque si in totum negligant, certè vere, & æstate hæc obseruare conentur. Hæc igitur generatim facere cõuenit, in quibus defluxio à sanguinei humoris copia prouenire consueuit. Quoniam verò nonnullos etiam ex victu parum obseruato defluxione corripi contingit, necesse est ideo curationes particulares interpretari, quibus inflammatione obsessis opitulari oporteat.

Si inflammatio partem exerceat.

Sciendum igitur est vtraque in particulis fluxione iam tentatis præcipienda esse, nempe vt id quod in inflãmatione continetur, refrigeremus, & discutiamus. Optimè igitur in his valet cataplasma, quod ex semperuiuo paratur, aut cortices mali punici, rhus, farinæ ex vino coctæ, & inductæ. Etenim id quod influit repellere, & quod iam continetur, discutere, & exiccare statim abundè possunt: item particulis imbecillis robur adiicere, vt ea quæ ad ipsa mittuntur rursus reuellant. Porrò coqui ex vino probè debent mali punici cortices, rhus, & semperuiuum. Accurate verò læuigata ita simul cum farinis misceri. malum punicum autem ipsum medio-

Podag.

criter coctum læuigatumq; affectis particulis imponere conducit: æstate quidẽ frigidum, hyeme autem tepidum. Itaque per initia accessionis, & cum dolor adhuc moderatus est, hæc adhibere vincit. sin autem auctus fuerit, fomento ex cera, quod cerembroche dicitur, vtendum est, Habet in hunc modum. Sapæ partes duæ: rosacei pars vna: ceræ minimum, vt fomentum tantummodò crassius efficiat. Excipiantur autem omnia lanis succidis, imponanturq; per hyemem quidem tepida, in æstate verò frigida. At si inflãmatio in alto fuerit, etiam nitri paulum, & olei dulcis loco rosacei sapæ admisceto, magisq; proficies. Si dolor remanet, etiam cataplasmate ex brassicæ folii vteris. habet in hunc modum. Foliis brassicæ coctis læuigatisq; diligenter fecem aceti, ouorum crudorum lutea duo, & rosacei paulum adiicito: ac mixta omnia simul, lęuigataq; inducito, continuè immutans medicamentum: ac vehementes dolores multum lenies, beneque facies, si etiam spongiam vino mediocriter astringente imbutam affectis particulis superimponi iusseris. sin tale vinum desideretur, posca madefactã. Non autem superfundantur partes iis quæ ex polline farinæ, aut ordeacea farina constãt. Omnia enim hęc istis sunt inimica, præsertim in quibus copia articulos offendit, doloremque excitat. In quibus enim totum corpus recrementis vacat, non alienum est, cum magnus dolor vrget, etiam cataplasmatis ex farina ordeacea vti. sint autem farinæ quidem ordeaceæ partes duæ: seminis lini pars vna. immutentur frequẽ-

tius, humidioribus autem, & non admodũ feruentibus vtendum, quemadmodum medici faciunt, nõ solum articulos, sed etiem alias particulas admodum ardentibus farinis obducentes, ignari se cutem magis adurere, & siccare, quàm aliquid humoris subiecti discutere. Porrò quòd cataplasmata, quæ largius coquuntur, præsertim quæ oleum in coctione recipiunt, magis siccent, manifestum est ex piscibus, & carnibus, quæ oleo frigentur. quippe siccantur, & torrentur. Non conuenit igitur temerè cataplasmata ardentia, & feruida inducere, nisi totum corpus sit recrementis vacuum, neque cum ad hibes, ardentibus vti, & feruidis. Ego verò affirmo ne astringentibus quidem & repellentibus in affectis partibus vtendum esse, nisi totum prius corpus recrementis liberaueris. Nam quod articulis influit, ne ad principales particulas recurrens suffocationis causa fiat ægro, periculumq́; mortis adferat, metuendum est. Siue igitur discutientibus, siue repellentibus vti velis, totum corpus recrementis vacuare properato.

De Tophis.

Quoniam verò etiam tophi qui Græcis Pori dicuntur, plerisque articulis fluxione tentatis oboriuntur, siue ex inordinato quorundã ciborũ esu, vnde incoctus, & crudus humor colligitur, siue continuo torporem facientium, & anodynorum hoc est dolorẽ tollentiũ medicaminũ vsu, consentaneũ est, vt sciamus, quibus etiã in his, & quando vtendum sit Tophi

Podag.

medicamentis, quæ tophos dissoluere prædicantur. Si igitur calida intemperies materiam nimiũ adassans, atque adurens tophos generare videatur, cale facientibus in his, & acribus medicamentis vti non oportet. Et si enim hæc procreatos iam lapides dissoluere videbuntur, tamen efficiunt, vt etiam alii calculi obnascantur. Quare si quis his ad lapillos iam creatos discutiendum vtatur, statim rursus ad ea quæ mediocriter calefaciunt, & modicè diffundunt, dissoluuntque, transeat, abstineatque in posterum siccantibus, tũ cibis, tum antidotis, quę corpus calefacere, & immoderatius siccare solent: omnia enim ista tophos magis his generant, quàm dissoluunt. At quibus non adest calida intemperies, sed frigidiores, crassiores, crudioresque potius humores in articulis inseruntur, his omnia hęc, quæ & extenuare, & calefacere possunt, opitulantur: & si quis ipsis vti velit, hic etiam natos iam lapillos consumere, & ne alii nascantur, prohibere poterit. Ego sanè noui quendam magnos tophos in articulis expertum consanuisse adeò, vt etiam citra impedimentũ incederet, eò quod antidotum continuè assumeret. Antidotũ verò quod per totũ annũ bibebat, hoc est.

Antidotum ad Tophos.

impressus, vnciæ duæ. Centaurei vnciæ quinq; : chamædryos vnciæ nouem: hyperici totidem: aristolochię rotundę, gentianæ, petroselini, agarici, phu dulcis, meu, singulorum vnciæ tres: spicænardi vncia. Excipito melle, datoque ex tepida aqua. Ac alium quendam noui, qui cũ tophos habere incepisset, non alios amplius

nasci permisit, eò quòd decoctum biberet, cruda, crassaq; recrementa extenuans. Erat autē decoctū quod bibebat, ex eiusmodi herbis compositum: origano & chamępity, quarum neutra calido, & bilioso recremento præditis cōuenit. At quia magna auxiliorum, quę tophos dissoluere consueuerunt, differentia existit, alia siquidem ex acribus admodum conficiuntur, alia ex iis quæ magis emolliunt diffunduntq; largius, cōmodum est, vt horum quoq; discrimina vobis exponamus, vt pro diuersis ægrorum temperamentis, & tophorum articulos obsidentium magnitudine, & malitia liceat vobis medicamenta vnicuiq; congrua ex iis, quæ hoc loco à me conscripta sunt, deligere.

Ceratum excellentissimum tophos articulorum dissoluens, adeo vt neque an oborti fuerint, adhuc appareat.

Aphonitri vnciæ octo: terebinthinæ vnciæ duodecim: ceræ vncię quindecim: olei veteris vncia vna & viginti: lixiuii quo piliarii vtuntur lanis succidis abluendis, quod etiā nōnulli Protostacton græcè appellant, vnciæ sex. Vtitor vt præstantissimo, & vsu probato. *Ceratum, ad tophos.*

Aliud vsu probatum.

Aphonitri, terebinthinæ, lixiuii quo lanæ succidæ abluuntur, propoleos, singulorum vncię quatuor: cerę vncię nouem: colophonię libra: olei veteris vnciæ sedecim. Mixtis vtitor, & in tophis, & abscessibus admodum subito auxiliantur. Commoda igitur hęc sunt & plurimis experimentis cōprobata, sed his adhuc multo efficacius est, quod ex cynnabari, salis flore, & aliis plurimis metallicis pa-

Podag.

ratur, cuius descriptio hoc pacto habet.

Medicamentum Dia cinnabareos

* Impressus libra

Medicamentum ex cinnabare.

Argenti spumæ libra: olei veteris* sextarius: squamæ æris vncia: æris combusti vncia: cinnabareos scrupuli octodecim: Magnetis viui vncia: lapidis Phrygii drachmæ sex: lapidis Pyritis vncia: thuris vncia: aloes vncię duæ semis: galbani sescuncia: cadmiæ vncia: diphrygis vncię duę: eruginis rasæ vncia: suffiminis ammoniaci semũcia: lapidis Onytis Scythici * vnciæ octo: lapidis Hęmatitis vncia: propoleos* libra, sescuncia: lapidis Perdicitis vncia: betonicę vncia vna, scrupuli octo: gentianæ vncia: aristolochię longę semuncia: chamęleontis [nigri] vncia: dictamni sescuncia: resinæ siccæ libra vna, & semis: adipis struthiocameli* libra: Lapides cum spuma argenti teruntur seorsim, adiectis salis floris libris duabus: donec omnia dissoluantur. Hoc medicamentum plurimis experimentis probatum est, non solum in condylomatis, sed etiã strumis, ramicibus aquosis, hydropicis, lienosis, aliisq; plurimis, & maximis vitiis, quorum hic mentionem facere superfluum est. Hoc solũ sciendum est, ad omne id vitium accommodum appellari, eò quòd in varios vsus ipsum adhiberi omnes medici confitentur: ac mirum est idem, præterquàm ꝙ non calefacit, etiam articulos non valde exurere, sed etiam tophos in ipsis discutere solere. Hoc sanè efficax est medicamentum, sed non facilè paratur. At quod ex auellanis constat, Dialeptocaryon græcè dicitur, ambo consequitur. etenim & facilè paratu

* Paulus scrupuli octodecim.

* Alii, libra quatuor quinque.

* Impressus vncia.

est simul,& efficaciam obtinet. Compositio eius in hunc modum habet.

Medicamentum Dialeptocaryon. Saponariorum

Lixiuii quod primum destillauit, hoc est, piliarii vnciæ sex: auellanarum vnciæ * duæ: aphonitri, saponis Gallici, singulorum vnciæ quatuor: mellis vnciæ tres: ouorũ albumina sex: olei veteris libra: ceræ vnciæ decem: terebinthinæ vnciæ septem. Licet medicamentum multis vtile efficere, si interim vires ipsius remittas, interim intendas. Moderatius namq; erit, & corporibus mollioribus accommodatum, si medicamenti, quod ex melle fit, partes duas adiicias, vnam vero medicamenti iam dicti: item si emplastrũ Dia anemones adiunxeris, vbi id quod ex melle constat, desideratur. Erit tibi etiã hoc pacto blandum, & citra rosionem efficax ad maximos tophorum affectus, variosq; corporum habitus, vt non multis & diuersis auxiliis indigeant. Quæ cum ita sint, nõ opus est multorũ medicaminum hic meminisse. Noui aũt ego me emplastrũ ex cerusa factũ medicamento adiecisse, eo ꝙ ęger ipsius rosionem minimè ferre posset, ac mihi opus pulchrè successit. Nam vtrisq; ęger oblectabatur, tum lenitate, tum efficacia medicamenti. Si quis igitur ita considerare velit, licet ei tutò, & citra noxam ipsum, pro vt corpora sensilia sunt, & pro diuersis habitibus, vitiisq;, admouere. Ipse verò Diuinissimus Galenus meminit etiam se tophos veteri caseo dissoluisse. Habet autem vsus hoc pacto. Vsus sum in articulario tophos in ipsis articulis habente caseo anti-

Medicamẽtum dia Leptocaryon

** Impressus nouem, in alio sex.*

Caseum

Podag.

quissimo acerrimoque suillæ carnis salsæ decocto intincto, ac in pila subactum tophis imposui, & valdè profuit. Nam cute vltrò citra sectionem dirupta, particulas promptè, & citra noxam quotidiè tophis liberauit, refecitq;.

De antidotis, & medicamentis quæ somno dolorem leuant, anodyna uocantur.

Anodyna

Quoniam verò nonnulli, siue ob maximam rerum necessitatem, siue quòd dolorem ferre nequeant, omnino requirunt, vt medicamentum aliquod ipsis dolori leuando idoneum exhibeamus, commodum erit etiam de his tractare, quando & quomodo ipsis vtendum sit: item antidota ab ipsis exposita, quot simplicia, quotq; composita existant. Cerata igitur extrinsecus ex opio parata, quæ veteres etiam à dignitate, Chiliochrysus vocare dignãtur. Verum ego etsi vim mitigatoriam habent, non ipsis adeò vti consulo, nisi magna admodum vrgeat necessitas, & calida valdè intemperies. Bibunt autem nonnulli etiã id quod vocatur Diahermodactylu, aiúntque doloris leuationem indè fieri, dum ex ventre quædam aquosa euacuat, vt etiam ægri statim inambulare velint. Atque hoc est verum, raroque id quod titulo promittit, non euenit: sed habet etiam aliquid quod offendat: quoniam efficit, vt ii qui bibunt, crebrius fluxione irritentur. Hoc igitur ne fiat, nonnulli admiscuerunt cuminum, mastichen, gingiber: alii verò etiam euphorbium, arbitrati illud refrigeratorium quippiam, & torpo-

ris inducendi efficax obtinere. Alii non adeò verum hoc esse dictitant, non enim ita purgare posset, si tantam refrigerandi facultatem haberet, vt torporem queat inducere, sed falsum esse arbitror. Omnes enim qui biberunt, eo die stomachum cibis qui offeruntur non oblectari causantur. Idonea igitur sunt quæ ex cumino, gingibere, & pipere participant, & maliciæ ipsius, qua stomachum offendit, resistunt, sed nullum adeò, vt aloe ipsi adiecta opitulari potest. Ego huius compositionem, & eorum quæ veteres inuenerunt, vobis exponam, ne ignoremus nos, neq; ab aliis ea discere cogamur, sed is qui velit pro arbitrio vti, hinc queat facile colligere.

Descriptio purgantis medicamenti Diahermodactylu simplicißima

Hermodactyli * drachma: gingiberis siliquę nouem: piperis siliquæ duę: anisi totidem. hęc omnia vna vice dantur. Sin autem ventrem [copiosius] subducere cogitas, scammonię quatuor siliquas admisceto, & citra molestiam purgat, ęgrosq; dolore leuat. ** Impressus libra. Diahermodactylu.*

Aliud Diahermodactylu.

Hermodactyli vnciæ tres: cumini * scrupuli tredecim: gingiberis * scrupuli duodecim: piperis * scrupuli decē: [Dantur ex aqua calida, Summus modus est scrupuli quatuor.] ** Impressus vnciæ tres, in alio: * Vnciæ duæ. * Siliquæ.*

Aliud ad idem.

Hermodactyli * scrupuli quatuor: gingiberis scrupuli sex: cumini * siliquæ quatuor: piperis siliquæ quatuor: anisi siliquæ quatuor: lachrymæ scammonii siliquæ octo. Dantur scrupuli quatuor. ** Scrupulus * scrupuli.*

Podag.

[ex mulſo] . Hoc medicamentum efficit, vt ægri ſtatim incendant. Satius autem eſt ipſis dare morbo incipiente [, vel declinante,] quàm vigente.

Alud valde bonum, experientia a nobis probatum.

Aniſi*, ſiliquæ duodecim: cumini*, piperis albi & nigri, ſingulorum ſcrupuli duo: gingiberis ſcrupuli * octo : euphorbii ſcrupuli quatuor : [maſtichæ ſcrupuli ſex: caſiæ ſcrupulus:] hermodactyli * ſcrupuli quatuor. Hæc omnia vna vice ex aqua temperata dantur.

Alud quod Iacobus Pſychreſtus exhibebat.

Hermodactyli ſcrupuli quatuor: * ſcãmonii ſcrupuli duo: dato potui ex aqua tepida, vbi ęgrum victu prius commodo pręparaueris.

Egregium antidotũ, quod Theodotius philoſophus exhibebat.

Hermodactyli ſiliquę quatuor*: cumini Aethiopici ſcrupuli * quatuor: aniſi ſcrupuli * tres: [alypiadis herbæ ſcrupuli ſex: agarici ſcrupuli tres: muſci ſiliqua: phu ſcrupuli tres: [maſtichę ſcrupuli duo: [gingiberis ſcrupuli tres : ſpicænardi ſcrupuli duo:] cnici ſcrupuli ſex : Dantur ſcrupuli quatuor cum hydromelite. Pręſtantiſſimum eſt hoc medicamentum, ac plurimum à multis aliis medicis comprobatum. Oportet autem etiam ægrum victu prius præparare, atque ita duo, vel tria ouorum lutea, panis exiguum, & gallinæ pectus exhibere, deinde hora vna interpoſita, aut multum, duabus, ad balneum ducere, ac loto reuerſoque domum ita antidotum, vt prædictum eſt, debito pondere propinare. Hæc ratio victus in omni medicamento exhibendo vtilis experientia apparuit. Neque enim

*Impreſſus, ſcrupuli.
*Cumini ſcrupuli duodecim
* Impreſſus quatuor.
* Siliqua.
* Impreſſus addit, in alio ſiliqua quatuor.
* In impreſſo additur, in alio, ſcrupulus
*Tres
*Sex
* Impreſſus pro phu, habet Sũ.
Ratio in omni medicamento exhibendo vtilis

hoc pacto medicamentum ſtomachum attingit, ſed etiam ventrē longè facilius poteſt ſubducere. Tantum in hermodactylo nos experti ſumus, ac medicos noſtri temporis exhibere ſpectauimus, atque ego longo tempore his vſus ſum. Proceſſu autem temporis aloen ei admiſceri vtiliter ſum expertus, ac tentaui catapotia potius fingere, quàm potionē offerre. Etenim præterquàm quòd ęgris dolorem auferunt, etiam prohibent, ne crebris ipſi fluxionibus afficiantur. Deſcribūtur ipſa in hunc modum.

Catapotia ex Hermodactylo, & aloe.

Aloes ſcrupuli duo: ſcammonii ſcrupuli quatuor: cucumeris agreſtis ſeminis ſeſcuncia: hermodactyli ſemuncia. dantur ſcrupuli quinque, aut ſex pro viribus. *Catapotia ex hermodactylo.*

Aliud eadem efficiens, tum in articularijs, tum habitu pituitoſioribus.

Aloes, colocynthidis, ſcammonii, ſingulorum ſemuncia: hermodactyli vncia ſcrupulos quinq;, aut ſex, catapotia fingens, pro virium ratione dato. Cū autem emollientia aluum catapotia efficere cogitamus, hoc pacto componito.

Catapotia emollientia.

Aloes ſiliquæ * ſex: lachrymæ ſcammonii ſiliquæ * nouem: Hermodactyli ſiliquæ tres: [ſerici totidem:] cucumeris agreſtis ſeminis totidē. Omnia trita excipito roſato, aut rhodomelo, fictaq; catapotia dato non modo podagricis, ſed etiam aliis, quorum aluum cogitas ſubducere. Omnia enim nihil adferunt moleſtiæ, nihilque ingratum ac inſuaue, cum deuorantur, obtinent. Sciendum ** Impreſſus, quinque. * Septem, in alio, nouem*

Podag.

autem, non ſolum potione ex Hermodactylo ad podagrici doloris leuationem parari, ſed etiam alia eſſe pleraque, ex quorum numero antidotum ex Coronopodio quoque habetur, quod & ipſum meo iudicio non ita vt Hermodactylus ſtomachum offendit, mitigat autẽ ſimiliter, ſi non amplius, certè non minus. Datur quaternis ſcrupulis, interim quidem per ſe, interim verò cum piperis granis quadraginta. Multi ſanè in hunc modum cõpoſuerunt, alii verò etiam [pluribus adiectis] vtilius medicamentum reddiderunt: deſcriptio ipſius ita habet.

Antidotum Dia Coronopodiu.

Diacoronodiu.

Gingiberis ſcrupuli duo: piperis ſcrupulus: agarici ſcrupuli decem: cnici partis interioris ſcrupuli quatuor: coronopodii radicis ſcrupuli ſex. Contuſa incretaq; reponito. At ſciendum eſt drachmam eius exhiberi: iis aũt qui difficilius purgantur, ſiliquas viginti tres, vel amplius, vel minus. Subducito aluum omnino ſepties, vel ſæpius. Poſt euacuationem ægrum in balneum deduces: à balneo nutries ouis, & pane. Hoc quoque ſcire oportet, medicamentum iſtud etiam in magnis acceſſionibus datum dolores mitigare. [*Alia potio*. Hæc ſtatim vt accepta eſt, in ipſa acceſſione ęgrum dolore leuat. Paratur hoc pacto. Eryſimi ſeminis ſcrupuli quatuor: gingiberis ſcrupuli ſex: coronopodii radicum, amomi, piperis, ſingulorũ ſcrupuli ſex. Redigantur omnia in puluerem, qui ad ſummum ſcrupulis ſex exhibetur] ęgro, pridie concoctione benè obita,

vel ex rosato, vel ex posca. Nihil minus solet dolores lenire etiam medicamentũ ex myuro herba, prę terquàm quòd stomachum non vitiat, aut articulos offendit: describitur autem hoc pacto.

Medicamentum ex myuro herba.

Erysimi, agarici, myuri herbę, singulæ vnciæ. Dãtur scrupuli quatuor: misceatur potioni vna vice deinde scrupulus euphorbii, ac exhibeatur cũ mulso, aut Chrysattico generoso. *Medicamẽtum ex miuro herba.*

Aliud generosum, probatum.

Anisi, propoleos, singulorum siliquæ duæ: gingiberis scrupuli quatuor: euphorbii totidem: mastiches scrupuli sex: casiæ scrupulus: hermodactyli siliquæ quatuor. Hæc omnia potui dato vna vice ex tepida.

Aliud, quemadmodum Iacobus Psychrestus.

Hermodactyli scrupulus: lachrymæ scammonii scrupulus. Aegro prius humidiore victu nutrito datur.

Antidotum podagricum quod vocatur Clymax.

Agarici vncia: phu vnciæ duæ: petroselini vnciæ tres: meu vnciæ quatuor: hyperici vnciæ quinque: gentianæ vnciæ sex: aristolochiæ vnciæ septem: centaurei vnciæ octo: chamædryos vncię nouem: mellis quod satis est. Datur hoc ad annum. *Clymax podagricum.*

Aliud antidotum, quod eodem modo podagricis ad annum datur.

Podagricum: medetur pedum, articulorũ capitis, stomachi, oculorum, iecoris, lienis, & renũ dolori Curat etiam difficultatem vrinæ, & callos in articulis concretos summè discutit. Est autem medicamenti temperatura hęc. Rheu Pontici vncia: agarici vn- *Podagricũ ad annum datum*

Podag.

ciæ duæ: phu vnciæ tres: petroſelini Macedonici vnciæ quatuor: meu vnciæ totidem: hyperici vnciæ *ſex: gentianæ vnciæ* ſeptem: ariſtolochiæ vnciæ* octo: centaurei vncię *nouem : chamędryos vncię *decem. Dãtur viris ſcrupuli duo, mulieribus vnus. Parato autem in hunc modum. Hęc in pilam coniecta, contuſaque ſingula priuatim, miſceto omnia, & rurſus pilę iniecta contundito, atque ita probè incernito, ac vtitor, vt à nobis per ſingulos menſes ordinatum eſt: Menſe Iannuario dato diebus quinq;, alternatim: Februario diebus quinque alternatim: Martio diebus quinque, alternatim: Aprili diebus quinq;, alternatim: Maio tribus diebus alternatim: Iunio duobus diebus alternatim: Iulio vno die: Augusto vno die: Septembri vno die: Octobri duobus diebus alternis: Nouembri duobus diebus alternis: Decembri quatuor diebus alternis. [Atque ſic per menſes duodecim, dies triginta ſex anno vertente abſoluito.] At abſtinendum eſt, mero, carne ſuilla, bubula, leporina: item braſſica, ſinapi, & crudis omnigenis oleribus, hydrogaro. Benè autem cõcoquat æger, qui medicamentũ aſſumet, pedes aqua calida lauet, & oleo inungat: lactis potione, quam tempus exhibet, abſtineat.

* Impreſſus, duæ. *ſex *ſeptẽ *octo *nouem.

De mitigatoriis medicamentis, quæ locis affectis admouentur.

Hæc igitur ſi per os exhibeantur, dolores mitigare ſolent: eorum verò gratia qui non tolerant, ſiue quòd ſtomachus ſit affectus, & ea quæ exhibentur

continere nequeat, sed protinus in vomitum erumpat, siue propter metum, & alterius medicinæ suspicionem aliquam, exponenda censuimus, quæ & ratione, & experientia vtilia nobis esse demonstrata sunt: habent autem in hunc modum.

Ceratum quod in accessionum statu imponitur, dolore liberans.

Croci, lachrymæ papaueris, singulorum vnciæ quatuor: panis, ceræ, singulorum libra: olei sextarius. Crocum, & lachrymam vino macerato, panem verò aqua: ac vbi expresseris, diligenter misceto lachrymæ, & croco prius læuigatis: deinde ceram cũ oleo liquefactam reliquis misceto. *Ceratum mitigatorium.*

Aliud ceratum, quod similiter in statu applicari potest.

Ceræ vnciæ* quatuor: argenti spumæ vnciæ duæ: cerusæ tantundem: rosacei, solani succi, singulæ libræ, succo quo vsque soluta fuerint, excipito. *Impressus, vna.

Aliud ceratum, & ipsum mitigatorium, ad omnem inflammationem feruidam efficax.

Opii drachmæ quatuor*: cerati, rosacei libra: lacte muliebri opium terito, atque ita ceratum in pila misceto, ac vtitor, vt longè optimo. *In impresso additur in alio octo

Ceratum mirabile, & vsu probatum, de quo etiam alii multi testati sunt.

Olei veteris sextarios duos, in cacabo lignis sermentaceis coquito, donec vehementer ebulliant, & turpænæ marinæ viuæ libram vnam adiicito, coquitoque donec olei prædicti modus iterũ, aut tertio efferuescat, deinde talpæ animalis, quod nonnulli calamitem vocant, sanguinis vncias quatuor: ac cũ turpæna incoquito, donec carnes ab ea resolutæ

Podag.

fuerint, & ſublata deinde ab igne refrigerato, percolatoq́;, ac vitreo vaſe reponito : cû vſus poſtulat, olei quod ſufficit, paululum miſceto: ac vbi diſſolueris, ceratum molliſſimnm facito, ac in linteolum illitum, imponito. Coquito autem oleum, vt præſcriptum eſt, in domo ſubterranea, menſis Martii die quinto, nequaquàm diem differens: ita namque benè ſuccedet. Tantum de epiplaſmatis dolorem tollentibus, et mitigatoriis diximus.

Halaeia ad concoquendum.

Salis communis libra: piperis vnciæ tres: gingiberis vnciæ duæ: origani vnciæ duæ: hyſſopi ſeſcuncia: thymi ſeſcuncia: ſeminis apii ſeſcuncia: folii, erucæ ſeminis, laſeris, ſpicæ nardi, petroſelini, ſingulorum ſeſcuncia: feniculi vncia: ſalis ammoniaci libræ duæ. In puluerem redigito, ac vtitor. *Aliud.* Feniculi, hyſſopi, petroſelini, caſię, liguſtici, rheu Pontici, myrrhæ, laſeris, ſingulæ vnciæ : piperis vnciæ duæ: ſalis ammoniaci ſextarius.

Aliud Buphati.

Piperis vnciæ tres: gingiberis vncia: laſeris ſemuncia: aniſi vncia: coſti vncia: ſalis cõmunis librę duę: panis quod ſatis eſt. *Aliud.* Salis communis libra: ſalis ammoniaci libræ duæ: piperis albi vnciæ tres: piperis nigri tantundem: myrrhæ vnciæ duæ : cnici vncia: ameos ſeſcuncia: laſeris vncię duę: folii vncię duę: aniſi ſeſcuncia: origani vnciæ duę ſemis : hyſſopi vncia: thymi vncia, & ſemis : petroſelini ſeminis ſimiliter: erucæ ſimiliter : piperis longi vnciæ ſex: ſpicæ nardi vnciæ duæ : cumini, ſeſelios, ſingulæ vnciæ.

Naturalia diuerſa ad pedum fluxionem.

Quoniam nonnulli, cum neque in victu per ſeuerare, neque medicinam tolerare poſſunt, cogunt nos in Podagra vti naturalibus, & iis quæ alligantur. Vtigitur optimus medicus omni ex parte inſtructus ſit, & multifariam ægris omnibus opituletur, huc deſcendi. Cum autem multa ſint, quę id prę ſtare queant, vſu tantum longo probata ſcribimus. Phy ſi.

Medicamentum naturale ad fiſtulam pedum, admodum celebre, & a multis comprobatum.

Neruos ouagri, & apri, & ciconiæ ſumito, ac plicatis inde chordis, dextros quidem neruos dextris ægrorum pedibus, ſiniſtros autem ſiniſtris alligato, ac ſtatim dolorem leuabis. Vbi autem dolor conquieuerit, non amplius alligabis, ſed vbi rurſus do lorem ſenſerit: ac miraberis, quòd neque dolor, neq; aliud quid periculoſum ſubſequatur, quemadmodum multos attonitos fieri conſpicimus, vbi pedes fluxionibus tentari deſierint. Nonnulli verò ciconiæ neruos aliis non complicant, verum retinent, mittuntque in phocæ pellem, acilligant chordis ſe orſim abſque neruis ciconiæ plicatis. pedibus ęgri ſimiliter illigant dextros dextris, ſiniſtros ſiniſtris, cum luna eſt in occaſu, vel in ſigno ſterili, & Saturnum ingreditur.

Medicamentum præſeruans a podagra, & morbo articulario

Torpedinem viuam cum oleo & aqua in vas æreum, & cacabum coniicito, ne oleum vſtum ſtrepitum edat, ac herbam narciſſum luna deſinente collectam adiungito, ipſamque cum animali incoquens,

Podag.

vſque dum tota diſſoluatur,& oſſa nudentur,tunc tã dem oleum ab aqua paulatim ſeparabis:omnia facito luna deſinente, vngitoque ægrum ter die, & ſiquidẽ articuli dolent, patiũturq;, curantur: ſi verò non dolent,præſeruat ea,ne vnquàm doleãt. Id autem facito,vngitoque ad dies tres: luna omnino deſinente. Nam ſi in alio tempore hæc facias,non ſuccedet.

Aliud probatum

Puellæ virginis primis menſtruis inquinatum panniculum illinito,ac vbi ſic aliquando feceris,Podagra non laborabis.

Aliud quod pedes, & manus præſeruat

Neruos vulturis ex cruribus,ac ſummis pedibus collectos ad talos ægri alligato, curans, vt neruos dextri pedis vulturis, dextro ægri pedi alliges, & ſiniſtros ſiniſtro. Similiter etiã cubitorũ,manuũ,& humerorũ neruos,alaſq;. *Aliud.* Leporis tali,ſi alligẽtur,articularios affectus admodũ alleuiant:oportet autem leporem viuum relinquere. Melius facit etiam cutis vituli marini, ſi pedibus ſubſternatur. Quin & verſum Homericũ, Contio turbata eſt,ſubter quoque terra ſonabat,ſi aurea lamina ipſum ſcribas, cum luna eſt in libra : præſtat autem multo, ſi in leone inueniatur. Item Magnes lapis geſtatus articulariorum dolores curat: ſimiliter etiam Aëthites ſi geſtetur:præterea cotyledonis radix: item ſanguis hirundinis illitus podagricos dolores mirificè lenit.

Ad Podagram.

Vbi initio videris pedes inflammari,allium lęui-

gatum quotidiè ipsis inducito, non soluens, donec fuerint exulcerati: deinde vrinæ pueri impubis, quam calculis marinis candentibus incenderis, omnia iniicito, & vtitor: postea si absinthio pedes obducas, adeò efficax est, vt non amplius podagra infestet.

Remedium a podagra præseruans.

In laminam auream luna desinente quæ sequuntur scribito, & neruis gruis inuoluito, deinde simili canaliculo ipsam includito, gestatoq; ad talos. Meu Treu, Mor, Phor, Teux, Za, Zon, Phe, Lou, Chri, Ge, Ze, On. Quemadmodũ sol in hisce nominibus firmatur, & quotidiè renouatur, ita hoc figmentũ confirmatur, quemadmodum prius. Iam, Iam, Cito, Cito, ecce enim magnum nomen dico, in quo cõquiescentia firmantur. Iaz, Azyph, zyon, Threux, Bayn, Choog. Firmate hoc figmentum, vt erat primum, Iam, Iam, Cito, Cito.

Ad podagram, quæ nondum contraxit nodos, admirabile, & probatum.

Chamęleontis caput, & pedes ipsius, extimaque pedum, vel genuum pręscidito, & quę ex dextro pede habentur, seorsim seruato, & rursus à sinistro pede, extrema similiter pręscidito, seruatoque & ipsa priuatim, ac vbi duos digitos dextrę manus impresseris, pollicẽ & annularẽ vngue chamęleontis, similiter & sinistræ manus secundum digitum notaueris, *vngue chamęleontis, inquinans sanguine digitorũ dextrę manus extrema, dextra chamęleontis, sinistrę autẽ manus sanguine, sinistra animantis extrema: in exiguũ canalẽ includito, ac gestato dextra *Hic corrupti sunt codices.*

Podag.

quidem animantis extrema dextro pede, ſiniſtra autem ſiniſtro, vſque dũ æger curatus fuerit. At chamęleontem præciſis extremitatibus adhuc viuentẽ pãniculo lineo puro inuolutũ attingito, ad ſolis exortum. Sin autem contingat manus quoque prędicto affectu cruciari, attingito etiam manus, ac in exiguos canales indito, curabiſque ipſas: facito autẽ hoc luna deſinente.

Podagricum Naturale

Cornubus ouillis crematis, & ex vino in pila detritis dextro cornu dextrum pedem inungito, & ſiniſtro ſiniſtrum, & dolores podagricos mitigabis.

Aliud ad podagram, & omnem fluxionem.

Herbam ſacram, quæ eſt altercum, cum luna eſt in Aquario, aut Piſcibus, effodito ante ſolis occaſum, radicem non attingens: vbi effoderis ipſam duobus ſiniſtræ manus digitis, pollice & medico dicas, Loquor tibi, loquor tibi herba ſacra, cras voco te in domum Philiæ, vt ſiſtas fluxionem pedum, & manum huius viri, vel huius mulieris, ſed adiuro te per nomen magnum Iaoth Sabaoth, Deus qui terram firmauit, & fixit mare fluuiis abundans fluẽtibus, qui exiccauit vxorem Loth, & fecit eam ſtatuam ſalinariam, accipito ſpiritum matris tuæ terræ, & vires eius, & ſiccato fluxionem pedum, aut manuum huius viri, aut mulieris. Craſtino die, ante exortum ſolis accepto oſſe cuiuſcunque animantis mortui, effodito radicem, & accepta ipſa dicito Adiuro te per ſancta nomina, Ioth, Sabaoth, Adonai, Eloi, ac in ipſam radicem ſalis pugillũ coniici-

Hæc ſunt impia.

to, inquiens. Vt sales hi non augebuntur, sic neque affectus huius viri, aut huius mulieris. Item extremam radicis partem ægro alligato, cauens ne madescat, reliquum verò suspendito super crustam diebus tercentum sexaginta. Cum iam de conuenientibus podagricis, auxiliis, curandi ratione, & vsus illorum modo, præterea de naturalibus, quæ experimentis probauimus, perscripserimus, finẽ libro fœliciter imponemus.

Auxilium Podagricum valde bonum.

Myrrhæ siccæ sextula: hermodactyli sextulæ duæ. Trita incretáque potui ex vino veteri in balneo exhibeto.

FINIS LIBRI VNDECIMI.

CAPITA LIBRI DVODECIMI & appendices.

(.·.)

Curatio eorũ, qui syncope periclitantur.

De vino.

De balneo.

Curatio eorum, qui ob tenuium humorum putredinem syncope conflictantur.

De vino.

De animi defectione.

De his, qui ob subitas vacuationes animo deficiunt.

De his, qui ex copia humorum animo deficiunt.

De his, qui ex vtero animi defectionẽ experiuntur.

De his, qui ob imbecillem stomachũ animi defectionem experiuntur.

Si ardor stomachum infestet.

Si ob pituitam animus deficiat.

Si ob frigiditatem animi defectio eueniat.

Si ob caliditatem animus deficiat.

Si ob igneas inflammationes animus deficit.

Si ob nobilis particulæ obstructionẽ animus deficit.

Obstructionis notæ.

Cum animus ob sectionem abscessus, aut ruptu ram deficit.

Si ob gaudium, mœrorem, & similia, item si ob dolorem animus deficiat.

Si ob ilium, aut colum animus deficit.

Si ob virium imbecillitatem animus deficiat.

CAP. 4.

De febre Hectica.

De Marasmode etiam Hectica.

Quomodo Diaria ab Hectica discerni queat, & notari.

Quomodo Hectica à putridis discerni debeat.

Quomodo continens ab Hecticis discernatur.

Notæ Hecticarum maximæ.

Notæ Hecticę in Ma-

leſtiam ſumitur, à ſale di
ctum græcis Halacion,
admodum efficax.

Aliud vt ſcriptura Halaciorum habet, præſtantius.

De antidotis ad quotidianas.

Aliud.

Aliud decoctum chamædryos iis quos febris quotidiana, circuitusúe affligit, potioni datur, vrinas multas ducit, & leuat: aptū ergo illis qui nō valdè febricitāt, neq; temperamento calido ſunt, & ſicco.

Antidotum ad quotidianas, facit etiam ad quartanas.

De vnctione.

Vnctio valida.

Alia mediocris.

Alia.

Alia valdè bona, & multis experimentis comprobata.

Alia in quibus febres vehementes vrgent, & frigus moderatum apparet, efficax.

Naturalia quæ corpori alligari ſolent.

Aliud quod appendi ſolet, multis experimentis à me probatum.

Aliud naturale ad quotidianas.

CAP. 8.

De quartana.

De quartana, quæ ex nimia flauæ bilis aduſtione excitatur.

Purgatio ex Rhodomelite.

Purgatio, quæ ex malis cotoneis paratur.

De vomitu.

De ſalſamentis.

De antidotis.

Antidotū faciens quartanis, quæ ab humore melancholico conſtituuntur.

Aliud etiam ad quotidianas efficax.

Aliud ad quartanam.

Antidotum Achariſton

Antidotum, quod &

ALEX. TRALLIANI

LIBER DVODECIMVS, IOANNE GVINTERIO ANDERNACO INTERPRETE.

DE FEBRIBVS, CAP. I.

VM POSTVLAVERIS à me chariſſime Coſma, vt curationes, quas in diuerſis morbis frequenter ſum expertus, tibi exponerem, non grauatè obtemperaui: vt qui fatear iure me gratiam vtriſq;, & tibi, & patri tuo pro beneuolentia, quam ſubindè mihi benignè præſtitiſtis, debere. Hic enim protinus ab initio non in artis modò operibus, ſed etiam in vniuerſis vitæ negotiis commodus mihi fuit adminiſter: tu verò cum apud Barbaros degeres, neutiq̃ me propter caſus euentusq́ue rerum quæ nos vrſerunt, negligendum cenſuiſti. Quare etiam ſenex in poſterum vobis morem gero: & cum non amplius laborem ferre poſſim, librũ hunc cõſcribendum, & experimenta, quæ longo vſu, atque exercitatione in hominum morbis à me ſunt comperta, in cõmentarium redigenda putaui. Oblectabit autem non pauciſſimos, qui hæc citra inuidiam inſpicere voluerint, accurata iſta docendi ratio, breuitasq; ſimul & perſpicuitas dictionis. Studui enim, quantum licuit, verbis vti cõ-

munibus, magisq́; perſpicuis, vt etiã vulgaribus liber eſſet dictione ipſa facilis & explicatus. Exordiũ itaq; à Diariis febribus ſumemus, Diuiniſſimi Galeni doctrinã pro viribus hic quoq; imitantes.

Febris eſſentia. Quòd ſanè Febris eſſentia, ſubſtantiaq́;, & natura nihil aliud ſit, q̃ tum cordis tum arteriarium calor naturali contrarius, ì præſtantiſſimis medicorum, Galeno potiſſimum, & Hippocrati eſt demonſtratum. Quare huc Eraſiſtrati opinionẽ adducere, Aſclepiadiſq;, & aliorũ medicorum chorum, ſuperuacaneum exiſtimaui. *Febris a corde incipit.* Quòd aũt rationi conſentit, febrim à corde potius q̃ ab alia corporis noſtri particula proficiſci, multis licet argumentis colligere. Siquidẽ febris natiui caloris eſt mutatio: *Febris quid* natiuus aũt calor in corde exiſtit, conſtat etiã febrim in corde ſedem habere. At quoniam febris eſt non ſolus abſolutè calor naturali contrarius, ſed in materia quadam ſubſiſtit, *Materia febris triplex.* materia verò triplex genere in nobis habetur, manifeſtum eſt, ꝙ febris quoque in tribus conſiſtere materiis cognoſcetur: in ſpiritibus nempe, humoribus, & ſolidis particulis. *Spiritus.* Ephemera. Si igitur ſpiritus immutatus fuerit, febrim parit ex illo prouenientem, quam Græci Ephemeron, nos Diariam appellamus: *Humores.* Putrid. ſin aũt humores, eam quæ putredini fertur accepta: *Solidæ partes* Hectic. ſi verò particulæ ſolidę, Hecticam efficiunt. Dicamus itaq; de vnaquaq;, quid ſit, & quomodo ſpecies eius dignoſci, optimeq́; poſſit curari. Exponamus aũt primum Diariam, vtpote omniũ ſimpliciſſimã, quęq́; ſimul vniuerſis magna ex parte hominibus ſuperuenire conſueuerit.

Diariarum notæ.

Febres Diariæ cum ex spiritibus habeant originem, nihil stabile, neq; firmum continent, sed vti celeriter generantur, ita etiam soluuntur: vnde & Diariæ vocatæ sunt, ad vnum vsque diem, aut paulo diutius interdum durantes. Notari verò ipsæ hoc pacto debent, ex tactu, vrinis, & præterea etiam pulsibus. Ex tactu enim caloris copia nobis innotescit, cum is sola quantitate increuerit, vt spectare licet etiam calorem, qui in balneo excitatur. Ex vrinis autem: quoniam his per initia morbi manifestas concoctionis notas repræsentant, quod in nulla aliarũ febrium inesse solet. Ac pulsus harum celerem arteriæ & eleuatã diastolen, tardiorem verò systolen obtinent. Nam refrigerium magis quàm recremen torum expurgationem requirunt. Iam eiusmodi febres statum quoque habent æquabiliorem, & declinationem, quæ in purum interuallum, perfectamq; integritatem desinat. Habentur autem aliæ quoque notæ febrium, quæ ob spiritus constituuntur, verũ hæc quoque abundè speciem febris declarare vobis, & aliis à febribus possunt secernere.

Diariæ febris notæ.

Notæ diariæ

Vrina

Puls

Diariæ curatio.

Diariæ febres cum communem habeant generationem, quantum ad ipsas attinet, communem quoque curationem recipiunt. At quoniam non vna earum causa, sed plures, & variæ esse solent, de his dicẽdum arbitror. Etenim lassitudo, frigus, repletio, inedia, vigiliæ, ciborum in ventre corruptio, vlcera

Diariæ curatio.

Causæ

& omnes [vt ita dicam] antecedentes causæ, hasce febres producunt. Quando quidem igitur non vna febris Diariæ efficiens causa existit, sed plures, conuenit etiam, vt nos non paucas quasdam curationes sed complures vnicuique speciei conuenientes exponamus.

De his qui ex lassitudine febricitant.

Diaria ex lassitudine.

Qui ob lassitudinem febricitarunt, plærunq; medicos non expectant, sed statim vbi febrim declinasse senserint, ad balneum proficiscuntur, tanquàm à natura quadam edocti optimum præcipuumq; remedium esse defatigatis lauacrum. Hoc aūt plærīq; etiam medicorum inconsideratè faciunt, & nulla ratione habita ad lauacra transmittunt: vnde interim non paucos insigniter offendunt. Si namque corpus recremētis vacuum, neque plethoricum, aut vitiosis obnoxium succis inuentum fuerit, maximè iuuantur, nec alterius indigēt curationis. Quibus autem corpus omnibus ex æquo succis scatet, plethoricum appellant, & vitiosis infestatur, quod cacochymum dicitur, putredinique est opportunum, vt hinc non modò spiritus, sed humores quoque antea incaluerint, vice versa plurimum offenduntur, & in febres putridas promptè incidūt, præsertim si victu vsi sint minus curioso. Ne igitur idem nobis quod illis accidat, primum notas earum persequi oportet. Nonnullæ igitur earum sunt exquisitæ, nonnullæ verò non exquisitæ, cum sint, in putridas prolabuntur. Ita namq; & lauare, & nutrire probè, & non lauare rursus bona ratione poterimus.

Curatio eorum qui ex laſſitu-
dine febricitant

Quoniam ex laſſitudine febricitantes diligenter plane humectandi ſunt, & refrigerandi, fiet id cõmode balneis tẽperatis, victu, & vnctionibus, quæ nullam diſcutiendi vim obtinẽt. Nam in his omnia facere oportet, quæ humiditatem potius augere, quàm ex corpore auferre poſſunt. Quare neque corpus multum perfricare, neque tepida ex ſolo oleo vnctione, ſed ex hydrelæo magis vti oportet. Quippe id liberalius, quàm ipſum oleum per ſe humectat: & penitius in corpus ab aqua tranſmittitur refrigeratq; articulos excalfactos, & feruidos ex nimio labore effectos. Quocirca neque vngere in aëre calido, neq; perfricare conuenit: ſudoribus enim manantibus ne humectare quidem prorſus vnctio poterit, vt quæ cum eis à corpore decidat. Præſtat autem meo iudicio multa tepida ſudorem eluere, & ægrotantem in exteriorem domum egreſſum ſtrigili abſtergere, atque ita hydrelæo perungere: deinde exiguo ſpacio interpoſito intrare ipſum, & in calentis aquæ ſolium deſcendere, ita vt neque integram omnino horam in aëre perſeueret, ſed tantũ tranſire videatur. Sic enim humectabitur, & metuendum non erit, ne peruſtus incenſusq; ab aëre, aliam rurſus febrim acquirat. Hæc ſanè medendi ratio omnibus ex laſſitudine febricitantibus cõducit, prçſertim iis qui calidiore ſunt tẽperamento. Ignoro igitur, cur Diuiniſſimus Galenus oleo quidẽ tepido duntaxat vſus fuerit, aquã verò ei miſcere vitarit

Curatio febris ex laſſitudine.

Nota.

Gal.

Diaria

licet enim & frigidam ei aquam, præterea etiam tepidam admiſcere. In ſumma, vt cuiuſque temperamentum eſt, caloriſque & ſiccitatis ex laſſitudine ortæ exceſſus, ita quoque vnctione vtendũ erit. Quòd ſi verò iterum rurſus lauare ægros volueris, eodẽmque modo perungere, & in calidæ ſolium demittere, & in eo, aliquãdiu immorari valde quidẽ ipſos hac ratione iuuabis, vt reuerſi à balneo laſſitudinis omniſq; intẽperiei prorſus obliuiſcantur. Atq; hac ratione etiã in iis vtendũ erit, qui ex vigiliis febricitarũt: item qui ex mœrore, & in illis qui ex morbo ſe recolligunt. Reſtat nunc, vt de his ſermonem inſtituamus, quibus cruditas ſuperueniens febrim Diariam excitauit.

Ex vigiliis

Ex mœrore.

De his qui ex cruditate febricitant.

Diaria ex cruditate.

Cruditas ex caliditate, magis autem ex frigida intemperie generatur. Notatur facilè ex ructu, nidoroſo quidem in his, quibus caliditas cruditatem induxit: acido verò, quibus frigiditas illã peperit. At non ſolum ructus, ſed etiam aliæ omnes notæ attendendæ ſunt, ætas inquam, temperamentum, ſtudia vitæ, & reliqua totius victus ratio. Neque enim ſi ructus eſt nidoroſus, calidam iam quoque cruditatem eſſe prorſus ſuſpicabimur. Interdum enim ex ingeſtorum etiam qualitate fuit excitata, vel cum ægri ipſi nidoroſum, aut melleum quid in cibo antea aſſumpſerint. Quin nec acidus ructus omnino ſuſpicionem nobis præbet, vt frigidam intemperiẽ dicamus: quippe etiam acidus cibus, & acerbus fre

quenter effecit, vt ructus acidus appareret, interim verò caliditas quoque: nam acidus ructus non solùm ex frigiditate, sed calida etiam intemperie generatur, fieriq́ue non poteſt, vt eiuſmodi ceſſet ructus, niſi quis refrigerante & humectante victu vſus fuerit. Conuenit igitur cruditates ex omnibus iam cõmemoratis internoſcere, atque vbi ſic diſcretæ fuerint, firmam earum curatiouem aggredi.

De ciborum corruptione ex caliditate, & nidoroſo ructu proueniente.

Qui ſanè ex caliditate ciborum corruptionem, nidoroſamq́ue cruditatem ſuſtinuerunt, eaq́ue de cauſa in febrim Diariam inciderunt, iis non calefacientes cibi, aut potus adhiberi debent. Etſi enim exiguo tempore mitigari, leniriq́ue videbuntur, flatibus qui infeſtabant, diſſipatis, poſtea tamen occaſionem præbent, vt febris Diaria magis incendatur: interim verò, vt etiam febris, quæ ex humorum putredine oriri ſolet, rurſus ſubſequatur. Ne igitur hæc eueniant, congrua victus ratio præſcribi, & curatio quę è cõtrario repugnet, adhibẽda eſt. Quippe fieri nequit, vt affectus qui infeſtat, ex toto cõquieſcat, & veluti radicitus excindatur, vbi cauſa quæ ipſum efficiebat, prius non fuerit ſublata. Quare ſi tibi cibus, qui ad nidoroſam cruditatem inclinauerit, ſuſpendere adhuc in ventriculo videatur, tunc potioni aqua calida potiſſimum eſt ſumenda. Hæc namque partem humorum eluere, abſtergere, & ad inferiorem ventrem propellere, partem verò vt in

Ciborum corruptio, nidoroſaq́; cruditas.

Diaria

corpus etiam distribuatur, præparare, & præterea spiritum iam siccum, incensumque temperare, & lenire, meatusque laxiores efficere potest. Haud noui, an quis hoc præstantius remedium iis qui ex calida intemperie cruditate laborarunt, eoque in Diariā febrim inciderunt, excogitare possit, Quòd si verò cibi corrupti non in ventriculo hærere tibi videantur, sed per aluum egeri, rursus hic non solū non impediri, sed etiam adiuuari debet, quò ea quæ corrupta sunt, per ventrem potius queant excerni. sin autem immoderatius per aluum ferantur, rodantque intestinum, etiam hic ad balneum ægros ducere conuenit, & ventris iecorisque regionem potissimum vino melino perungere, & pane ex aqua calida nutrire. Porrò iniiciatur in eam & apii, & coriandri radix, verum apium non multum in ea efferuescat, sed protinus, antequàm in calida valdè maceretur, auferatur. Si verò caliditas, aut inflammatio quæpiam ventriculum obsederit, neque radix apii, sed coriandri tantum immitti debet, vel offa panis calidæ iterum, aut tertio intincta esui per se exhibeatur. At si venter copiosius profluxerit, vt deinceps vires debilitentur, etiam omphacomeli, aut hydromelum, aut hydrorosatum dabitur. Sin autē nulla inflammatio ventriculi os obsidere videatur, vini Cnidii, aut Sabini quod exiguam habeat astrictionem, momentum propinari ipsis debet. Sin vires nullam noxam expertæ fuerint, caue ne vinum permittas, præcipuè calidiore temperamento præditis. Si namque nidorosa cruditas ex calore acci-

Caliditas aut inflammatio ventriculi.

Ventris profluuium in febri.

derit, constat magis eam in calidioribus auctum iri, si vino vti voluerimus. Ac mirari mihi subit, quomodo Diuinissimus Galenus in opere de medendis morbis calefacientibus remediis vsus appareat. Nam antidotum quod à triplici pipere Græci dia trion pepereon appellant, & illud quod ex malis cotoneis paratur, exhibere ipsis permittit: extrinsecus autem rursus ventriculo purpuram nardino, absinthio, & mastiche imbutam, applicare. Atque hæc calida imponere iubet, ne ventriculi robur dissoluatur. Ego verò ea neutiquàm calidiore affectu pressis conuenire arbitror. Atque hęc nequaquàm dico contradicendi studio, sed quòd ita mihi veritas habere videatur, quã semper cuiuis præponendam censeo. Si enim nidorosus ructus, & cruditas à caliditate prouenerit, conueniebat [vti arbitror] contrariis hanc remediis moderatè vtentes, ita medicari. Sin autem à calidioribus pinguibusq; cibis orta fuerit, etiam sic victus contrarius, qui modicè refrigerare possit, iniungi debebat. In summa didicimus, omnia quę naturam excesserunt, contrariis curari oportere, & rutaceum oleum, & si quæ alia est calida iniectio, adhibere dissuadeo: atq; hoc cauendum est, in quibus corruptio & febris ex calida intemperie sunt subsecutæ.

Galenus.

Veritas omnibus præponenda.

De his qui ex cruditate febricitant humore magis acido proueniente.

Hactenus de his, qui ob nidorosum ructũ febricitarunt egimus: nũc aũt dicamus etiã de illis, qui ex

Piazza

frigida intéperie in cruditaté inciderũt, Acida cruditas non adeò celeriter febrim solet accedere: si verò etiam febrim excitare contigerit, perpende, & disquire, num quandoq; etiam calida intemperies acidum ructum procrearit. fit enim interdum, vt is nõ solum ex frigore, sed etiam ex caliditate frequenter oboriatur. Idem siquidem in externis quoque videmus. Accidit enim in calidis pariter, & frigidis admodũ domiciliis, vt vinum nonnunquàm in acidum conuertatur. Similiter autem in fermento quoque idem spectare licet. hoc etenim in calidioribus retentum domiciliis, in acorem mutatur: idem verò experitur, vbi à gelido aëre fuerit refrigeratum. Quare vnum idemq́ue accidens à contrariis causis generatur. Attendere igitur oportet signa, tum presentia, tum quæ præcesserunt, vt ex omnibus possis cognoscere, quæ tandem sit causa, calida ne, an frigida, atque ita ad curationem venire. Quare si acidus ructus ex caliditate prouenerit, refrigerantibus, & potu, & cibo vti conuenit, præcipue his, qui resistere possunt, & non facilè corrumpi. Quapropter neque cremor ptisanæ, neque halicæ ipsis est exhibendus: facile enim corrumpuntur, & in stomacho supernatant, suspenduntúrque, vnde etiam accidit, vt ipsis magis acescant. Itaq́ue pisces, qui dura carne sunt præditi, his expediunt, & gallinæ ex decocto, aut simplici iure paratæ: adhęc Isicia similiter dura, cuiusmodi sunt, quæ ex buccino, & glauco, orphoq; pisce potissimum conficiuntur. Nec miretis quod hæc dicam: qui namq; ex calida intemperie acores

Vinum acescens in calidis locis seruatum.

Vnus effectus à contrarijs caus.

experiuntur, eos etiam si pedem bubulum exhibeas, non offendes: imò adiuuabis quoque. Ego sanè noui quendam cum longo tempore acorem experiretur, his me cibis persanasse: præterea etiã ostrea non cocta, & duracina exhibui, omniq; alimento quod refrigeraret, ægrè corrumperetur, mutaretúrque, sum vsus.

De acido ructu, qui ex frigida intemperie nascitur.

Quòd si acidus ructus non à calidiore, sed frigidiore intemperie originem traxerit, tunc potius victus calefaciens, & antidota conueniunt, cuiusmodi sunt tum quod ex malis cotoneis conficitur, tum quod à triplici pipere Dia trion pepereon nominatur: adhæc fomentum ex nardino. Quæ igitur Diuinissimus Galenus in nidoroso ructu fieri præcepit, ea ego omnia iis potius, qui ex frigida intemperie cruditatem sunt experti, conuenire, & non aliter habere posse arbitror. *Acidus ructus.*

De febribus diariis, quæ ex obstructione generantur.

Febris Diaria ex viscosis etiam crassisque humoribus nascitur, dum nimirum excrementa propter meatus occlusos nõ perspirant, fiuntque acriora. Aduertere igitur animum hic, & internoscere oportet, sola ne copia, an crassities sola, & humorũ lentor obstructionem effecerit. Si enim copia pepererit, ante omnia sanè per sanguinis missionem vacuatio tentanda est: deinde sic particularibus vtendum præsidiis, quæ laxare, discutere, vel extenuare possunt. Nam si vacuatione omissa laxantibus quispiam, aut discutientibus vti voluerit, malo- *Diaria ex obstructione.*

Diaria

rum magnorum autor erit. quippe obstructionem multo adhuc maiorem reddet, discutientibus ante concoctionem, aut euacuationem vsus remediis. Quòd si non copia, sed viscosi crassique humores obstructionem procrearint, sanguis mittendus nō est, sed decoctis potius quibusdam vtendum, quæ extenuare possunt, ita vt non calefaciant: nec insper gere oportet, quæ vulgares medici temerè audent, vt serpyllum, aut calaminthen, aut hyssopum, aut origanum, aut rutam his adhibere, ignari quòd multo magis offendant, quàm iuuent ægros. Etsi enim materiam attenuare nonnihil videantur, alia tamen ratione offendunt, dum febres reddunt acriores. Quare illa potius quærere conabimur, quæ abstergere & attenuare citra caliditatem nouimus. Hoc autem in numero habetur oxymeli, quod & generose abstergit, & febres non exacuit. Atqui nec hoc in omnibus verum existit. In quibus enim occasionem morbi crassa recrementa præbent, quæ & obstructionem excitarint, & febrim accenderint Diariam, à calore, aut siccitate crassitiem & lentorem consecuta, quemadmodum id in rebus plus ęquo coctis, aut assatis nimium fieri cernimus, in his oxymeli exhibendū quoq; non est. neq; verò in quibus siccius est temperamentum, aut mœrores quidam, aut lassitudines, aut ira, aut solicitudo, aut vigiliæ pręcesserunt. Etsi enim talia non admodum calefaciant, tamen siccando materiam adhuc magis crassam faciunt, quàm, vt arbitrantur, attenuent. Quę enim à siccitate coacta fuerint, & cras-

ſiora q̃ prius euaſerint, nunq̃ eiuſmodi ſiccans aliquod medicamentum attenuare poteſt. Ego ſiquidem in huiuſmodi temperamentis ſubinde ſpectaui, quod oxymeli cuipiam propinatũ, pro eo quòd vrinas prouocare debet, retentionem potius, & obſtructionẽ materię pepererit, vt hinc etiam febres magis fuerint auctę. Verùm cum vulgares iſti cauſam ignorent, ad alia eã referunt. Quapropter illis tantũ exhiberi debet oxymeli, in quibus cruda craſſaq; & frigida recrementa hęrent: adhęc qui pituitoſo & frigido ſunt temperamento: in quibus etiam cruditates, repletionẽs, & ocioſa potius vita pręceſſerit. In his namq; ipſis idoneũ exiſtit, & ſi quid viſcoſum inhęret, & craſſum, à frigidis cibis, aut potionibus collectum. Ex omnibus aũt aliis, quę medici ipſis in balneo ad extergendã cutem, vt ſaponem, mel, & aphonitrũ pręcipiũt, hęc magis attenuare, & meatus obſtructos liberare poſſunt. Veruntamẽ in calidioribus temperamentis nõ ſolum ab oxymelite, ſed aliis quoq; decoctis, quę ſiccare, aut calefacere poſſunt, abſtinendũ cenſeo: victu autem vtendũ humido magis, & temperato, qui nihil ſiccũ, & acre in ſe habeat. Quare ptiſana, & foris & intus eſt eis aptiſſima, vt quæ prӕterquàm quòd humectet, etiã abſterſorium nonnihil, & attenuatoriũ obtineat. Admiſceatur aũt ei apomelitis paululũ: nam id quoq; abſterſorium quippiã citra vllum calorẽ poſſidet. Iam piſces hiſce cõueniunt: quippe alimentũ inde proueniens, & probè concoquitur, & nequaq̃ meatibus inhęreſcit: adhęc gallinarũ cohortalium

Oxymeli quibus dandum

Ptiſana.

alę,& lactucarũcaules,intybi,et troxyma.Hac igitur victus ratione illi sustentandi sunt,in quibus recreméta terrestria magis,& crassiora q̃ fuerint,à calore facta censueris.Sin aũt nihil tale fuerit,pituitosiora verò ea tibi appareant,quæ obstructioné excitarint,tunc confidenti animo etiã decoctũ apii, anisi,adianthi,& oxymeli non modo simplicius,sed etiam cõpositum propinato . Nã in frigidioribus temperamentis,& in quibus materia pituitosior est,& humidior, in his id quod à Diuinissimo Galeno dicitur, verissimum existit, nempe quòd oxymeli tũ abstergit generosè, tum febres nõ exacuit:in naturis autem biliosioribus, & magis melancholicis rarissimè exhibendum . Porrò quòd in viribus iam magis debilitatis nullus eo vti debeat, id quoq; iis constare arbitror, qui Hippocratis scripta didicerunt , & experientia quoque perceperunt , quòd vim etiam radendi intestina obtineat.Multas siquidem noxas,& commoditates continet. Ac diligenter is,qui velit aut oxymeli,aut herbarũ* decoctũ, aut aliud quoddã incisorium curationis gratia exhibere,tũ facultaté eius quod propinatur,tũ quantitatem, tum qualitaté, tum ordiné,tũ ne temerè, & indistinctè in omnibus vtatur remediis, diligenter cognoscere debet.Hoc enim ad pręstantissimũ quẽq; medicũ pertinet,vt omnia perquirat,curioseq; exminet,& pręsidia cõsideratè distincteq; admoueat.

* In Græco herbæ dilutum,

DE FEBRIBVS EX PVTREDINE CREATIS, CAP. 2.

Febris putrida.

QVOD omnes febres continentes ex materia quæ eas incendit, intra vasa subsistente, &

putreſcente generantur, omnibus in confeſſo eſt. Atq; idcirco etiã continuationem habent, neq; rigorem mouent, qui in externã cutem feratur, ſenſibileſque particulas rodat, vt in his quę intermittũt, fieri ſolet: vnde in cõtinentibus, ſi, inquit, rigor ſuperueniat, bonum eſt indicium. Atq; hoc in ardentibus, quas Cauſos gręci appellant, etiam videre licet. Docuit aũt nos id quoq; Diuiniſſimus Hippocrates, vbi ait, ſi ei qui ardente febri laborat, rigor ” ſuperueniat, morbi ſolutio expectanda eſt. Porrò ” ſunt nonnulli, qui etiã febres intermittẽtes intra vaſa conſiſtere, quemadmodũ & continentes arbitrentur, ac nihil prorſus loci, ſed quantitatis, & qualitatis ratione differre. Etenim in continuis, & multã, et craſſam eſſe materiã exiſtimare cõuenit: atq; ideo neq; extra vaſa emitti poſſe, intermittentiũ verò tenuioré, & vt in extimã cutem efferatur, magis idoneam. Porrò huiuſmodi etiã intermittentibus accidit, & materia extra vaſa putreſcit, vrinę quoq; teſtantur. Quippe materiã ipſam, quę iam dudũ cõputruerit, reprę ſentant. Atq; hinc ſanè integra morbi tempora cõiectura deprę hendimus, quando ſcilicet cõcoctionis initium morbus habet, quando incrementũ, & ſtatum. Alii verò nõ de loco ſolum in quo cõſtituuntur & generatione quã febres habẽt, diſſentiunt, ſed etiã de materia ipſa, vnde procreantur. Nonnulli etenim in vniuerſum febres ex bile incendi dixerũt, cum febris res quępiam calida ſit, & ſicca, talis aũt bilis quoq; exiſtat ad generandos huiuſmodi affectus accõmodata. Alii verò ipſorũ

Continuæ febres craſſam & multam habent materiam.

Intermittentes humorẽ tenuem.

Morbi tempora vnde cognoſcantur.

Putrida

non bilem, sed pituitã causantur, eò ꝙ hęc rursus ad putrescendũ obturandumq; non parũ est idonea, cum humida sit & crassa. Iam hoc quoq; nobis indicat ipsum pituitæ vocabulũ, quod Phlegma Græcè dicitur, à verbo Phlegin, quod est inflammare. Nã Phlegma eo ꝙ inflammet ipsum & calefaciat dictũ est: atq; hoc sanè palã est absurdũ. Cæterum de humore melancholico nonnulli opinati sunt, nunq̃ ipsum febrim posse incendere, eò ꝙ frigidus ipse sit natura, & siccus, nihilq; habeat humidi, aut calidi, vnde putredines generentur. Nihil itaq; mirũ est, quosdã putare melancholicũ humorem neutiq̃ planè putredinẽ recipere. Nõ desunt, qui in vniuersum febrim nunq̃ à putredine fieri pronunciarint. Nam humores in venis exardescere, non putrefieri dictitant. Si namq; hoc esset, inquiunt, cur tandẽ non etiam lumbrici, aut alię quędã bestię in vasis, si putrefactio est, gigni cernuntur, quemadmodũ in ventre & aliis particulis? Quinetiam in externis omnibus hoc spectare licet, ꝙ quæ putrescunt, variarum rerum species generare solent, quarum nulla vnquã per vrinas excerni visa est. Dicendum igitur est putrescere, & incendi, vt videre id licet in pice & bitumine, aut arundinibus, aut chartis, aliisq; multis fieri, quę promptè ab igne afficiuntur, incenduntúrque. Sic igitur nonnulla etiã scintillam modicam nacta, magnam & immensam flammam excitarunt, vt non solum vicina, sed etiam omnia longius sita combusserint. Tale quid etiam in nobis, inquiunt, accidit. Incipit enim spiritus inflammari, atque ex

Phlegma, vnde dictũ.

ardeſcere: nõ enim iam cõputreſcere ipſum quoq; dicendum eſt: quia niſi ſpiritus humectantia & refrigerantia, quæ ipſum contemperare & mitigare poſſint conſequatur, etiam vicina depaſcitur. Atq; ex his ipſis ille nimirum primus eſt, qui ad hoc magis idoneus inueniri poterit. Non ſolum autem de putreſcenda in vaſis materie, vt opinor, diſſentiunt, ſed etiam de putrefactionis modo. Alii ſiquidem ipſam ex calido & humido, nimirum humiditate fieri dixerunt, ad vetera, & putrefacta ligna reſpicientes. Sic enim res habere videtur, ac puto vtròsque vera dicere, fieriq; nonnunquam etiam putredinem ex ſiccitate, magis autẽ aduſtione. Nonnulli verò medicorum nullam prorſus in venis putredinem fieri, ſed magis in ventre exiſtimarunt. Eius autem rei fidem faciunt tum ex vermibus, quæ in eo generantur, tum ex recrementis ſubductis, quæ & malum odorem, & ad putredinem nihilominus inclinationem repræſentent. Indicant hoc quoque vomitus, inquiunt, qui crebrò tam perfectè febres exciderunt, vt æger non amplius malam acceſſionem ſit expertus. Iam alios rurſus à febri liberatos ex vna & ſola ſorbitione, vel iniectione conſpexiſſe. verum non ex his modo, ſed aliis quoque multis accuratè videre licet, quod venter etiam febrium ex putredine ortarum cauſa exiſtat: forſan autem aliarum quoque fons, & origo ipſe propriè exiſtit.

Putredo ex ſiccitate interim.

Notæ febris ex putredine.

In primis ſanè ſcire conuenit, febres quæ ex putre

Putrida

dine oriuntur, non solum à precedente causa, sed etiam ex Diariarũ febrium degeneratione originẽ habere. Cognosces aũt febrium degenerationem ex tribus hisce notis potissimum. prima sanè est ꝙ febris Diaria quę præcessit, non in purum desinat in teruallum: secunda quòd status non fiat ad tolerandum facilis: Tertia quòd status non desinat madore, aut sudore. Hęc sunt indicia manifestissima, quòd febris Diaria in putridã transierit. At in qualem febris speciem degeneratura sit, hac ratione, & coniectura colligere, & internoscere oportet. Si namq; pallidus ęger fuerit, vigiliis torqueatur, curis afficiatur, & ętate floreat, scito bilẽ totã Tertianam excitasse febrim: sin aũt albus, & vita ociosus existat, Quotidianã esse putato, quemadmodũ etiam si plumbei caloris, Quartanã. Atq; hę sanè notæ sunt febrium Diariarũ, quæ in putridas degenerarunt. Cæterũ verò etiã generatim comitatur eas id, quod nulli aliarum febrium adest, vt rigor, aut horror, aut frigus superueniat, pręcipuè intermittentibus. Nam in cõtinentibus nihil horũ euenit: verum etiãsi contingat, aut horror, aut rigor, in Semitertianis tale incidit, Adhęc inęqualis pulsuum motus, & caliditas has potissimũ sequitur, & ꝙ multas reduplicationes, quas Gręci Anadiploses vocant, pręcipuè efficiat, imiteturq; columbarũ stercus, quod secundum putredinis successionem, ignem accendit, ac rursus conquiescit. Iam rodens qualitas & ipsa maximum febriũ ex putredine ortarũ indiciũ existit. Apparet etenim in Hecticis quoq;, sed in alto

Putridarum febriũ notę.

Anadiploses.

magis delitescit, ex putredine verò ortis febribus rodens qualitas per extimas partes maximè percipitur: insuper maxima & certissima nota est, etiam pulsuum systole citatior, & vrinarum cruditas: nam in Diariis semper concoctæ apparent. Tantum etiam de febribus ex putredine internoscendis dictum sit.

De curatione febrium continentium.

Continentes febres solerti diligentia curari debent, subitoque id faciundum, quod internotio dictauerit, siue sanguinis missionem, siue purgationē requirat. Maximum enim incommodum est, cum in omnibus morbis, tum verò in continentibus dilatio. Nam febres vehementiores redduntur, dum putredo augescit, & vires imbecillores fiunt, vt quę febrium magnitudinem non amplius ferre possint, neque præterea magnorum præsidiorum aliquod ad curationem admittere queant.

Continentium febrium curatio.

Internotio.

Qui igitur sanguinis missione indigent, eos hoc pacto internoscere tibi licet. vrinas habent rubras, turbatas, & putridas, multumq; acres, oculos biliosos, et rubros: totum corpus graue: venas latiores, et earum torulos quàm antea, tumidiores. Cæterum etiam causæ quæ præcesserunt, humorem redundantem tibi indicabunt, præcipuè victus ratio. Nam ęgri calidioribus magna parte cibis, potibus, vino liberaliore & magis vetusto, carnibus pinguibus vsi depræhenduntur. Multi verò ex inedia, aut ira

Putrida

in continentes febres, quæ ob putredinem naſcuntur, inciderunt: alii ob ſanguinis venarum in ano extantiũ, hæmorrhoidas Græci appellant, retentionem: alii verò ob ſanguinis copiam potius hæc habent indicia: nonnulli ex bile ſuperflua pallidi ſunt magis, & nigriores. Quando autem humores etiam plus æquo aduſti fuerint, tunc ipſis vrina adhuc magis pallida, & ſubindè nigrior apparet, & deiectiones ſimiliter acres & biliosæ. Hoc igitur modò humores, qui redundant, qualeſque ſunt, cognoſcere oportet.

Curatio.

Itaque febres ex putredine, & ſanguinis abundãtia ortæ, venæ ſectione curari debent, non tamẽ minus etiam his, qui à bile infeſtentur, ſanguinem detrahes, ſiquidem turgens, ad purgationem idoneus, craſſior, & copia tibi peccare videatur. Nam perſpiratu diſcutere materiam intus latitantem, & putreſcentem conducit: quippe minor efficitur, nec permittendum vt ea propter copiam, & craſſitiem meatibus infarciatur, & putreſcat. Quod ſi venæ ſectionem non poſſis ob vires ægri imbecilliores, aut ꝙ is ſanguinem dimittere metuerit, adhibere, tunc magis ad victus rationem, quæ refrigerare poſſit, & humectare, nec non attenuare, & diffundere adeò citra calorem queat, reſpicito. Poſtquàm verò hoc feceris, & materia multo minor, & concoctionis notas habere videatur, tunc audacter aquam frigidam exhibeto.

De frigida potu.

Frigidæ potio in continentibus.

Atq; id facies potiſſimum, ſi æger aquam bibere conſueuerit: adhæc ſi nec inflãmatio, aut ſcirroſus

tumor, aut laxus, quod œdema dicitur, particulam quandã possideat. Si enim ex his aliquod apparuerit, aquæ potio vitãda est.

De inflammatione Erysipelacea.

Quòd si inflammatio feruens, & Erysipelacea fuerit, tunc frigidæ potũ exhibere, ne tentaueris. Prædicito aũt id quod futurũ sit, nempe ꝙ feruor febris extinguetur quidem necessariò, ipsa verò tota non prorsus discutietur, sed tẽpore aliquo procedente febris reliquiæ adhuc superstites, tutò & particulatim dissoluentur. Ego sanè noui aquã me frigidã alicui dedisse, qui Erysipelate infestaretur, ardentiq;, & continua febri laboraret, ac vehementiam febris ex ea restinxi, eripuique periculis, dũ fere ex intempestiuis cataplasmatis, & inunctionibus interiisset, vt medici semper in omnibus solent adhibere.

Inflammatio Erysipelacea in febribus.

Notæ inflammationis Erysipelaceæ.

Sciendum est eos, qui ardenti febri laborant ob Erysipelaceã inflammationem magis q̃ alios sitire, vestimenta à corpore proiicere. Euidentius autem hoc est indiciũ, ꝙ etiam tertio quoq; die accessionẽ validiorem experiuntur, & recremẽta per aluũ biliosa, & saniei similia excernant. Atqui in pulmone inflammationẽ Erysipelaceã sentiunt, non adeò vehementer sitiunt, sed frequentẽ magnamq; respirationẽ ædunt, genas habent rubentes, linguã scabram & delirant, frigidumq; aerem magis appetunt, magisq; ab eo quàm frigidæ potu iuuantur: quam iis potius, qui in alia parte inflammationem habent Erysipelaceam, offerre conuenit: illis autem, quorum pulmonem hæc exercet, frigidum aerem,

Inflammationis Erysipelaceæ notæ.

Cau[l]g.

vt à quo etiam iuuentur, ad ſpirandum magis procurato.

DE CAVSO HOC EST ARDENTE FEBRI, FALSA, CAP. 3.

Cauſos febris.

Cauſos falſa.

Cauſos vera.

SCire hoc quoque oportet, duas eſſe Cauſi ſpecies .vnam ſanè veram, & exquiſitam, quæ omnia commemorata habeat: ſitim vehementem: deiectiones bilioſas: linguam ſcabram, & nigricantem. falſa autem, & ipſa quoque ſitim adfert, ſed non adeò vehementem, & intenſam, neq; linguæ nigrorem, neque excrementum per aluum excernitur bilioſum, ſed magis corrupta, neque amaritudo in guſtu ex pituitoſo humore ſalſoque potius ſuperante percipitur, vnde etiam periculoſa magis eſt, quàm febris germana]. Quapropter Cauſis veris exquiſitiſque, cum à flaua excitentur bile, aquæ frigidæ potio magis conuenit, aliaque omnia, quæ refrigerare etiã extrinſecus facultate, & actu poſſunt. Quibus autem ex pituita origo eſt, his frigida potio exhiberi non debet, ac nulla quæ actu refrigerant: verum illa potius, quæ mitem calorem, tepidumque ſortita ſunt, cuiuſmodi exiſtunt ſuperfuſiones etiam ſolę, quæ ex lini ſemine parantur, ſubinde verò etiam quæ ex ordeacea farina aquæ incocta, cui chamæmelum, & melilotum adiecta fuerint, conficiuntur: Nam lintei lanei iuri herbarum, quas diximus decoctarum, intincti magis conueniunt. At clarum eſt, quòd etiam oleum quoddam, cuiuſmodi eſt chamæmelinum, roſaceum, & omphacinum, decocto rectè accommodatur. Intelligendum autẽ eſt huius

modi fomenta non ſolum falſis, ſed etiam germanis Cauſis conducere, falſis tamen amplius. Quæ enim & facultate, & actu refrigerant, ea germanis potius competere, cuiuſmodi ſunt etiam Lexipyreta, quę ex roſaceo parantur, quibus adiectus quoq; ſit ſuccus herbarum refrigerantium, cotyledonis, oxalidis, lactucæ, atriplicis, portulacæ, plantaginis, & aliarum complurium. Cum igitur differentias ipſarum notaueris, & materiem, vnde accenduntur, ita etiã intelligito, quatenus refrigerare, & quomodo id quod corrumpitur, expurgare debeas.

Ad ſtomachum ardore æſtuantem.

Quibus ſtomachus ardore æſtuat, probè faciet aqua frigida cũ roſaceo ſubacta, & extrinſecus im poſita: aut ſeſamum aqua maceratum: deinde cum roſaceo diligenter lęuigatum. Item ceratum roſaceum benè facit, cui admixtus ſit portulacę, & vuæ acerbæ ſuccus pari portione. Sin autem totum quoque corpus cerato inducto humectaueris, valdè cõmodabis. *Ardor ſtomachi in febribus.*

Quomodo febres ex ſanguineo humore prouenientes notari debeant.

Febres, quæ ex ſanguinei humoris putredine accenduntur, inde cognoſces, quòd mitis ſtatim calor ad primum manus tactum percipitur, qui nihil habeat rodens, & acre, quale in febribus, quæ ex flaua bile plus ſatis aduſta excitantur, depræhenditur. Apparet etenim in febribus etiam ex pituita putreſcente creatis ſtatim per initia calor tum mitis, tum vaporoſus. ſin autem quis manum diutius *Febris ex ſanguine iudicia.*

Causa

admoueat, paulo post rodens caliditas tactui occurrit, veluti per colum quoddam, aut cribrum sursum emergens. Vbi igitur febres ex sanguine orientes internoueris, statim per initia, vt dictum est, venam secato: eos autem qui ex bile febricitant purgato potius, si materia tibi ad excretionem procliuis videatur, & febris quę inuadit, vehemens non fuerit. Noui autem me etiam acuta laborantem febri purgasse. verum huiusmodi multam diligentemq; notationem, & animaduersionem requirunt, & medicum, qui animo fuerit confidenti. Abundè verò est, etiam sanguiné duntaxat mittere, eo quòd tutius efficaciusque sit remedium, & refrigerante ac humectante victu, atque huiusmodi vnctionibus in posterum vti.

De victus ratione

Victus in Causis qualis.

In omnibus sanè ptisanæ cremor idoneus existit, sed in germanis quidem, & perurentibus Causis, quæ siti vehementi cruciant, etiam refrigeratum cremorē concedere oportet, ac cerata similiter parare ex aqua frigida, rosaceo, & refrigerantibus: in falsis autem, nequaquàm, verum sufficiunt omnia tepida, & temperata, & nullum ex iis quæ vehementer refrigerare possunt, habentia: porrò lactucæ caules refrigeratas, oua, similiterque intybum agrestem, & domesticum, & cucurbitas iis qui perardenti febri laborant, omnia exhibere conducit: oxymeli verò his dari prorsus non debet, nec multiplicia ac varii generis omnino decocta, vt quæ grauiter febricitantibus omnia sint inimica. Porrò si multis ægrum

vigiliis conflictari acciderit, tunc ei antidotũ, quod à papaueris capitibus Dia codyon Græcis appellatur, offerendum est. Quippe vbi deuoratum fuerit, somnum inducit, & febrium vehementiã ardoremque obtundit. Quòd si verò etiam falsis Causis ob vigilias, aut mentis alienationem ægro molestam, dare ipsum cogaris, cum momento apomelitis ei admixto, exhibeto. Sic namque metuendum non est, ne medicamentum frigiditate materiã reddat crassiorem. Ac rhodomeli, & hydrorosatum aquæ mixtum, ac rosatum ipsum per se refrigeratum, iis potissimum qui iecoris ardorem sentiebant, me exhibuisse noui.

De balneo

Lauandi sunt, qui feruida et perardenti febri laborant, in domo potissimum, vbi solium habeatur tepente aqua plenum, vt totum ægri corpus vndequaque ab aqua operiatur. Non autem adiunges ei aliam præterea, neque omnino ipsam commouebis, vt quæ vires digerat, & conuellat. Quare neque imbecillis admodum viribus præditos in solio lauare conuenit, quod apud Romanos in solium demittere dicitur: illi verò in id descendẽt, quorum vires dissolutioni & digestioni, quæ ex tepida prouenit, obsistere ac tolerare possunt. Tantum de Causis, & continentibus febribus dictum sit, putóque hæc abunde sufficere. Si enim ex particularibus quippiam prætermissum fuerit, ex his quæ generatim, membratimque dicta sunt, reliquum ipse tibi inuenire poteris.

De syncope quæ in febribus accidit.

Sincope in febribus.

Virium ruinæ quas Græci syncopas appellant, subito in ægris oriuntur, aut ex crudorum humorum, præsertim os ventriculi grauantiũ copia, aut ex biliosis nimiumque tenuibus, & qui facilè dissipantur, humoribus: interdũ verò etiam, dum ad os ventriculi confluunt, vt hac quoque de causa vires conuelli prosternarique contingat. Quoniam igitur virium ruinæ non vna ex causa, sed tum ex crudis, tum ex tenuibus biliosisque humoribus oboriuntur, videndũ est, quomodo horum differentię discerni, notarique debeant. Nisi enim discrimina internoueris, fieri nõ potest, vt remedia ad vnãquamque causam rectè accommodes.

Notæ febrium in quibus humorum crudorum copia syncopen inducit.

Syncope ex crudis humoribus.

Qui sanè ob crudorum humorum copiam in syncopen incidunt, primum sanè faciem habent tumidiorem, pallidioremque: os ventriculi totúmque ventrem flatibus distentum: adhæc pulsus exiguos, raros, & tardos: insuper ructus sustinent acidos, habitúmque pituitosiorem repræsentant. Iam ea quę præcesserunt clarius tibi humorem superantem indicabunt. Nam cruditates tunc continuæ plurimum præcedunt, ocia, intempestiua balnea, leguminum fructuúmque fugacium, & carnium repletio, viniqúe crassioris sinister vsus. Hoc igitur modo, qui ex crudorum humorum abundantia syncopen experiuntur, internosci debent.

Notæ eorum, qui ob biliosos tenuésque humores Syncope conflictantur.

Qui ob biliosos tenuésque humores Syncope laborant, hac ratione internosci possunt. Primum sanè facies ipsorum squalida est, & sicca, pulsus exigui, inæquales, & inordinati apparebunt, deiectio autem biliosa est, vigiliæ magis quàm in aliis vrgent, sitisq; affligit. Iam ex aliis quoque multis notis discerni possunt, præsertim verò iis quæ præcesserunt. Solicitudines enim, & tristitia, cibúsq; modicus iis qui ex vitiosis, & acribus assumptis, hos præcedere magna parte consueuit. Sic igitur ipsi internosci debent. *Syncope ex biliosis humoribus.*

Curatio eorum, qui Syncope periclitantur.

Curandi sunt, qui ex crudorum humorum copia in Syncopen incidunt, tenui victu, atque omnibus quę extenuare possunt. Salubre igitur est, quantũ ad copiam attinet, vacuationem per sectam venam moliri, eamq; rursus iterare: imò non permitte, vt humores crudi rursus in corpore redundent. Metus enim est, ne vires prostratæ humorem crudum nequeant concoquere, & distribuere. Satius igitur arbitror, vt vacuationem potius vitemus. Sin autẽ humor vsque adeò superauerit, vt periculum sit ne vires suffocentur, non absurdum est tunc ex copia modicum subtrahere, & grauatas ipsas leuare. Videmus enim plærumq; id etiam in igne euenire. Quippe cum is propemodum à viridibus lignis extingueretur, subinde paucis ademptis rursus illuxit, & iis quæ ipsum suffocabant, superior eua- *Curatio Syncope.*

ſit. Quapropter ſi vires robuſtæ, & copia quę offendit, admodum ampla fuerit, in eum modum eſt agendum. Sin autem imbecillæ fuerint, & cruditas multa ſubſit, frictionibus incumbendum, atque iis quę ſenſim extenuare, ac diſcutere, crudoſq; humores, & incoctos poſſunt concoquere. Tale verò eſt chamęmelum, vt quod rarefaciat, diſſipet, & cauſas morbi concoquat. At frictionem incipere conuenit à cruribus deorſum: deinde ad totam ſpinam, & brachia tranſeundum eſt: poſtea rurſus à brachiis ad inferiores partes & pedes, idq́ue frequentius faciundum eſt, ita vt viriũ ratio habeatur. Cum enim nonnulli ſæpe immoderatam magis frictionem adhibuiſſent, vires ſubitò digeſtæ, diſſolutæq́ue fuerunt. Ego ita quendam ex inſcitia fricantium in Syncopen prolapſum conſpexi. iuſſerat enim ille, continuè integrum diem & noctem ipſum perfricari, & à cibo omni ad quintum vſque diem abſtinere: deinde cum impiè hoc ipſe faceret, æger qui nõ potuit vtrunq;, tum defatigationẽ, tum inediam in alios quinque dies tolerare, Syncope interiit. Conueniebat enim meo iudicio, eum qui tam immoderata frictione, & acribus oleis in vſum adhibitis tantam cruditatem diſcutiendam putabat, non prorſus à cibo ægrum continere adeò, neque rurſus nimium eo grauare, ſed ab immoderata frictione deſinere. Nam vbi fames, laborandum non eſt, ſicut inter omnia hoc quoque prudens ille ſenex pronunciauit. Haud noui, quid etiam Diuiniſſimo Galeno in mentem venerit, ꝙ ita faciundum eſſe præ-

Frictio immoderata.

cipiat: frictionibus autem immoderatis vtendum, oleúmque ſicyonium inducendum, ac inediam imperet. Nam hyſſopum ipſis vnà cum modico melle bibere præcipit, nihilq́; aliud ad ſeptimum vſque diem aſſumere. Quis o Dii immortales vires adeò validas eſſe cogitare poterit, qui ſimul omnia, & inediam, & frictionem pariter ferre queat. Mihi ſanè melius videtur, & moderatius perfricare, & rurſus nutrire ad vires reſpiciendo, cremore ptiſanæ, aut halicæ cum oxymelite, & pane in vinum tincto, vbi vires admodum imbecillæ appareant. Nam vtrumque faciendo, vt interim ſanè ex copia humorum nonnihil per friicatonem diſſipemus, deinde rurſus commodum alimentum, quòd concoqui facilè, & in partes corporis diſtribui poſſit, ſubſtituamus, tum vires cõſeruari, tum crudi humores probè concoqui poterunt.

De Vino.

Vinum dare febris quidem cauſa non oportet, verum ob crudiorem materiam ſuperantem, eorũque ſenſim extenuare, & calefacere poſſunt, vſus exiſtit. Nihil itaque abſurdi eſt tenue, quódque in corpus facilè diſtribuitur, & nullam manifeſtam aſtrictionem, aut dulcedinem obtinet, exhibere: ætate verò non nimium recens, neque vetus eſto, neque colore nigrum, ſed potius ſubrubens, & album, & ſubſtantia tenue. Cupimus enim, vt quàmprimum in venas, totúmque corpus diſtribuatur, præſertim cum vires & collapſas, & in periculo interitus conſtitutas recreare feſtinamus. *Vinum in Syncope.*

Canfus

De Balneo.

Balneum quando in Syncope ad bibendum.

Qui ex humorum cruditate Syncope laborant, non sunt, opinor, ad balneum cito ducendi. Nam materia cum crassior sit, & copiosa, nondumq; extenuata, eóque discuti nequeat, inde magis meatibus infarcietur, & febres augebit. Vbi igitur humores extenuati fuerint, & concoctio iam appareat, ita tandé lauare ęgros, & cibo leuiter calefaciente nutrire oportet, vtpote porro probè cocto cum apomelite, & piscibus si fieri potest, saxatilibus: sin minus, fluuialibus, quos Græci Anadromus appellāt, ex oxymelite, & gallinarū cohortalium alis. Postq̄ vires ex his auctæ fuerint, citra noxam deinceps cibi offerri possunt, quæ valentioris sint ad nutriendum materiæ.

Curatio eorum, qui ob tenuium humorum putredinem Syncope conflictantur.

Syncopes ex biliosis humoribus curatio.

Qui ex subtiliorum humorum putredine in Syncopen incidunt, eos constat contrario modo curandos esse victu, qui humores crassos reddat, & ęgrè in partes digeratur. Cremor igitur halicę istis cōuenit, & panis hydrorosato, aut omphacomeliti intinctus: item gallorum testiculi, citrum, intybus, lactuca, astaci, pectines, buccina, erinaceus, aphratum, mala, malum punicum, pira. Atque hæc non vna vice, sed particulatim, & ex interuallis offerre conuenit, vt etiam id quod ratione alimenti datur, non grauet in Syncope vires, sed potius augeat.

De Vino.

Vinum his aquosum dari debet, quale est Cni-

dium, aut Sareptinũ, aut generosum Sabinum: nõ sit ætate nimis vetustum, sed aquosum adeò, neque merum bibatur. Quin & vnctio adhibeatur, quæ nullam habeat vim cutis laxandæ, aut raræfaciendæ efficacem, sed è contrario densandæ, & corroborandæ: cuiusmodi est etiam oleum melinum. Puluerum verò eiusmodi vsus esto, qualis rosarum flos, ipsæque rosæ, si inspergantur, existit, præcipuè quando etiam sudores copiosius erumpunt, & æger in Syncopen incidit, viresq; ad summam imbecillitatem perueniunt.

De animi defectione.

Quoniam verò animi quoque defectiones Syncopas inducentes ęgris contingunt, virésque repentè deiiciunt, consentaneum est, vt de his quoque generalius disceptemus, deinde ita, quæ etiam nobis tempus intelligenda obtulit, apponemus iis, quæ à Diuinissimo Galeno sunt prodita. Ipsa igitur defectionis animi res vna est, causæ verò ipsius multæ, & vnaquæque ipsius species propriam obtinet. At de omnibus nunc scribere non licet, affectus autem qui simul comitantur, seorsum curari non possunt. Tantum igitur in præsenti libro de eis dicemus, quomodo quis accessionibus subito incidentibus queat resistere. *Animi defectio.*

De his qui ob subitas vacuationes animo deficiunt.

Qui igitur ob Choleram, intestinorum lęuitatẽ, & alias subitas vacuationes animo deficiũt, iis aquã frigidam aspergere oportet, nares cõpręhendere, *Syncope ex euacuatione.*

Syncop.

os ventriculi perfricare, stomachum ad vomitionem turbare, aut digitis, aut pennis inditis, imò & manus & crura ligare conuenit, ac deligaturæ plures vehementioresque esse debent, in superioribus quidem partibus, si deorsum vergat euacuatio: in imis autem, si sursum erumpat. Cęterum vinum aqua frigida dilutum, Syncopis medetur, quę ob vacuationes vno impetu factas, & virium dissolutiones eueniunt, maximè cum defluxiones in ventriculum decubuerint: sed inspiciendũ est, num quid vinum prohibeat. Balneæ fluxionibus quidem in ventriculum idoneę sunt, verum sanguinis fluorem vehementer irritant: adhæc eis qui ob copiam sudorum animo deficiunt. atq; hi ratione maximè contraria curabũtur. Cutis horum refrigeranda, astringenda, non laxanda est: ac vinum his potissimum frigidum exhiberi, nihilque prorsus calidum offerri debet, imò neque ligare imos artus, neque vomitum cogere oportet, sed ventorum ingressus ad eos potius moliri conuenit, ac domus aërem ad refrigerantem & astringentem qualitaté conuertere, myrtique, & vitium capreolis, & rosis pauimentum insternere. Horum nullo vteris, vbi fluxiones in ventrem tendunt. nam fluxio augescit, quantum cutis densata fuerit. Qui igitur ob vacuationes dissoluuntur, iis hoc pacto statim succurrendum est.

De his, qui ex copia humorum animo deficiunt.

Animi defectio ex copia humorũ

Quibus ex copia animus deficit, non similiter tractari debent, verum artus in illis quàm pluri-

mum perfricare, calefacere, & deligare conuenit: vino autem, ciboque, & balneis, si febricitent, abstinere. Satis est eis etiam mulsam potui dare, in qua thymum, aut origanum, aut pulegium, aut hyssopum decoctum sit: conducit etiam oxymeli.

De his, quæ ex vtero animi defectionem experiuntur.

Et quæ ab vtero dissoluuntur pari modo præterquàm oxymelite curandę sunt. Ac crura potius quàm brachia earum deligare, ac fricare oportet. Quemadmodum enim, quibus sanguis ex vtero immoderatè profluit, earum mamillis cucurbitulas defigere solemus, ita quibus vterus sursum, & ad latus attractus est, inguinibus feminibusque admouebimus: naribus, ea quę fœtidissimum odorem mouent. Vteris autem odoratis, & quę laxare possunt, ac calefacere. *Defectio ex vtero.*

De iis, qui ob imbecillem stomachum animi defectionem experiuntur.

Quòd si stomachus imbecillis fuerit, atque ideò animus deficiat, obduci quidem debet iis, quę roborandi vim habent, cuiusmodi parantur ex palmulis, vino, farinis, croco, aloe, ac mastiche: foueri autem oleo absinthite, melino, mastichino, & nardino.

Si ardor stomachum infestet.

Si ardor stomachum exercet, refrigerantium aliquod misceri debet, vt succus cucurbitæ, lactucę, portulacæ, solani, cichorii, & vuæ acerbæ. is quidem non astringit solum, sed etiam confirmat. Iam

aqua frigida tempestiue iis data, qui bus stomachus ardore æstuat, frequenter profuit. Sin autem intempestiue exhibeatur, valde nocet: atque idcirco potius, quando dari debeat, accuratè internoſcendum est. Vinum autem calidum imbecilli stomacho si nihil aliud obstabit, rectè exhibetur. Iam extremorum frictio tales quoque insigniter adiuuat, quod si ex his melius habuerint, si ardorem quidem in stomacho sentiunt, ad balneum celerrime ducendi: qui verò frigiditatem aliquam percipiunt, his medicamentum diatrion pepereon, ipsumq́ue piper solum, & absinthium propinari debet: qui ex vitiosis humoribus, ventriculi os rodentibus animi defectionem sustinent, his aqua calente, & hydrelæo dato vomitus præcipitur. Sin autem æger difficulter vomat, ipsas stomachi regiones, pedes, & manus prius oportet fomentis calefacere. Sin vomere nequeat, digitis, aut pennis in os inditis ad id prouocandi sunt. Si ne sic quidem potuerint, rursus eis oleum calidum quam copiosissimum exhibere conuenit. Solet autem frequenter hydrelæum non ad vomitum incitare, sed ventrem emollire, idq́ue non exiguum pręsentibus ęgris pręsidium affert. Quare si æger non sua spontè ad vomitum procliuis est, arte is sollicitari debet: maximè autem rebus quoque appositis id præstare conandum est. At si vacuatio ex his prouenerit, absinthii turionibus decoctis mulsa parari potiúsque dari, insequenti tempore vinum quoque debet: & particulæ variis modis tum externis Epithematis, tum absinthii potione ro

borari,non tamen id per initia facere præcipio,sed postea cum venter fuerit purgatus. Vbi verò humores in eo continentur, neutiquàm eum astringere, sed fomentis tantum calefacere,vt antea compræhensum est, oportet.

Si ob pituitam animus deficiat.

Vbi pituita frigida, copiosaque in stomacho collecta fuerit,is oleo,in quo absinthii thuriones decocti sint,liberaliter fouendus est:deinde verò mel,piper,& antidotum,quod Dios polites dicitur,ac vniuersa victus ratio incisoria adhibeatur. *Animi defectio ex pituita.*

Si ob frigiditatem animi defectio eueniat.

Qui ob validas perfrictiones animo deficiunt, eos similiter,ac grandi fame infestatos curabis,nempe vt omni modo eos calefacias, tum vino calida diluto,tum cibis calori excitando efficacibus exhibitis. Ad hæc perfricare eos,& ad ignem calefacere expedit. *Defectio animi ob frigiditatem.*

Si ob caliditatem animus deficiat.

Defectiones animi ob caliditatem ampliorem prouenientes,refrigerantibus, & iis quæ roborare possunt,curare oportet.Incidunt autem hæc iis potissimũ,qui in aëre suffocato,& balneis diutius sunt immorati.Roborabis igitur ipsos,si quàm primum aquam frigidam potioni exhibeas,refrigeria ventilando excites, & in aërem ducas:os ventriculi perfrices,vomitumq; prorites: deinde verò & vinum, & cibos offeras. *Animi defectio ex caliditate.*

Si ob igneas inflammationes animus deficit.

Qui ob inflammationis magnitudinem,& febriũ *Defectio animi ex ignea inflammatione.*

Syncop.

malitiam animo deficiunt, cum in accessionibus perfrigescunt, eorum artus valenter perfricare, & calafacere, crura & brachia deligare oportet: vigiliæ indici ægris, omnisque cibus & potio circumcidi debet. Optimum autem in his est prænoscere, quando futura sit accessio, vt hoc ipsum, antequàm illa inuadat, efficere possis. At qui ex siccitate, & inedia in Syncopen per accessionum initia concidunt, optimum est iis antea prospicere. Si enim horis duabus, aut tribus ante accessionem cibo dato pedes & manus contineri iusseris, non interibunt. oportet autem cibos esse, qui facilè & concoqui, & in corpus distribui possint. Si verò etiam vehemens aliquod periculum subesse consideraueris, vinum mox exhibebis, maximè quòd chondro incocto superfuderis: si panem quoque in chondri vicem offeras, idem valet. Quòd si mediocris Syncope expectetur, neq; vinum dari debet, verum abundè tunc est malum punicum, aut pirum, aut malum, aut aliud quoddã pomum astringens cibo miscere. Et si ob hæc accessionem moderatè ferant, cum rursus cibum offers, non necesse est pomis vti. Hęc quidem agenda sunt, si id quòd futurum est, pręnoueris. Illis autem qui repentè in periculum incidunt, vinum exhibebis, panemq́ue calidum, & cum eo chondri valdè exiguum. Si enim copiosius cibos etiam concoctu difficiliores ita affectis dare velis, non modò in Syncopen incident, sed etiam suffocabuntur.

Cibi faciles in Syncope.

Vinum.

Punicum.

Panis calidus.

Defectio ex obstructione.

Si ob nobilis particulæ obstructionem animus deficit.

Quibus ex insignis particulæ obstructione am-

mus deficit, oxymeli propinatur, & qui ex hyssopo, origano, pulegio, & melle tum potus, tum cibi conficiuntur, exhiberi debent: imò etiam artus & fricare & deligare vincit. Iam prodest quoq; cientibus vrinam vti, cuiusmodi sunt ea quæ ex anetho, feniculo, apio, spica nardi, dauco, & ami parantur. Ex quibus cum manifestum iam commodum apparuerit, vino etiã vtendũ albo, tenui, & nõ valdè vetusto. *Deligatura in defectione*

Obstructionis notæ.

Depræhendes huiusmodi obstructiones cum ex aliis pulsuum inæqualitatibus, tum verò ex iis maximè, quę ex magnitudine, paruitate, vehementia, & obstructione cernuntur, depræhenduntuŕq;, concursu, vt vocant plethorico, non præsente. Sunt autem pulsus in ea, qui etiam ob magnas huiusmodi affectiones intermittentes redduntur. *Obstructionis notæ.*

Cum animus ob sectionem abscessus, aut rupturam deficit.

Quibus propter rupturã abscessus, aut sectionẽ, vacuationemq; vno impetu factam animi defectio orta fuerit, hos quàmprimũ odoratis recreare oportet: paulo aũt post sorbitionibus cõcoctu facilibus alere. *Defectio ob rupturam.*

Si ob gaudium aut mœrorem & similia: item si ob dolorẽ animus deficiat.

Qui verò ex tristitia, aut gaudio, aut metu, aut attoniti in animi defectionẽ inciderint, eos postq̃ odoratis admotis, naribusq; comprehensos restituerimus, ad vomitũ cogemus. Pari modo, qui ex vulneribus, ac doloribus articulorũ, neruorũ, & musculorũ tendinũ deficiunt, quàm primum recreare oportet: postea affectus quoque curationem aggredi. *Defectio ob gaudium.*

Hectic.

Si ob Ilion, aut Colum animus deficit.

Defectio ob ilium aut colum.

In Colicis affectibus, aut Ileosis, aut aliquo eorũ, qui adeò magnos cruciatus inducunt, comitantes animi defectiones, si affectæ particulæ foueantur, conquiescunt.

Si ob virium imbecillitatem animus deficiat.

Defectio ob virium imbecillitatem

Sin autem ex propria facultatis quæ corpus regit, imbecillitate animæ defectio contingat, quæ intemperiem illarum partium comitatur, vnde vires ducunt originem, contrariis curabitur, calefaciendo quidem frigidas, refrigerando autem calidas: atq; in aliis simili ratione. Facultas igitur, quæ vitalis dicitur, ex corde proficiscitur, quam ex obscuris pulsibus cognosci demonstratum est: quæ autem ex iecore prouenit, cruẽtis deiectionibus, quæ per initia quidem aquosæ & tenues, postea verò amurcæ instar crassæ fiunt. At quæ ex cerebro trahit originem, quam nonnulli singulari vocabulo animalem nuncupant, ex voluntarii motus imbecillitate cognoscitur.

DE FEBRE HECTICA, CAP. 4.

Febris hectica.

CVm immodicus feruor humiditati substantiali, quæ solidis particulis inest, superuenerit, non tamen hæc dissipata fuerit, verum salua adhuc in eis perseueret, semperque ferueat, & nullam declinationem habeat, tunc huius febris speciem Hecticam nominant.

De Marasmode ex Hectica.

Febris marasmodis.

Quòd si humiditas substantialis in nobis consumatur, huiusmodi febris à marcore Græcis absolu-

te Marasmodes appellatur. Sin autem in totum consumpta fuerit, aut torrefacta, tunc Marasmus constituitur: vnde Hectica quidem non adeò difficilem curationem recipit, torrida autem, ac marcida nullam. Ne igitur difficilibus curatu tanquàm facilibus per ignorantiam manum admoueamus, & sperato successu frustremur, neque rursus curatu facilia, ceu deplorata vitemus, vnaquæque ipsarum species ab altera diligenter nobis est discernenda, vt hæ singulæ etiam optimè internosci queant.

Quomodo Diaria ab Hectica discerni queat, et notari.

Hecticæ febres quemadmodum Diariæ frequenter etiam ipsæ à præcedente causa nascuntur, & non semper à febriũ ob putredinem ortarum transitu. At scire licet caloris qualitatem in Hecticis quidem acrem, & siccam esse, in Diariis autem mitissimam, atque celeriter tactui occurrit, & quodammodo imprimitur. Iam ex vrinis quoque has licet facilè discernere: nam si perfecta concoctio per initia tibi appareat, tunc Diariam febrim esse putato: cum autem cibus quidem sumitur, nulla autem concoctio apparet, Hecticam suspicari oportet, quæ etiam ex pulsibus notatur. Nam in Diariis magni sunt, & celeres, in Hecticis autem exigui, & obscuri cum sint virium imbecillitatem portendunt. Iam numeris horarum inuicem discernuntur: nam horis decem præteritis, si febris non conquieuerit, Hecticam fore potius existimandum est.

Diariæ & hecticæ differentia.

Vrin.

Puls.

Hor.

Hectica.

Quomodo Hectica a Putridis discerni debeat.

Hectica a putridis quomodo differat.

Quòd si febris interuallum prorsus nullum habeat, adhæc neque obscurior, aut vehementior fiat, neque adeò valida, Hecticam esse hanc putato. Nam in Putridis & incrementum, & imminutio accidit, augmentum quidem in statu, imminutio autem in declinationibus.

Quomodo Continens ab Hecticis discernatur.

Febris Continentis & Hecticæ differentia.

Etsi verò Continentes hac ratione similes Hecticis videantur, quòd & ipsæ nec augmentum, nec imminutioné recipiunt, attamen caloris qualitate, & pulsibus ab illis discernuntur: siquidem Continentium calor non est siccus, & acris, quemadmodum in Hecticis, sed etiam in summa cute magis apparet. Ac in Continentibus pulsus sanè magni, & celeres existũt, in Hecticis auté & exigui, & obscuri. Hoc sanè modo Hecticas ab omnibus exputredine ortis discernere poteris.

Notæ Hecticarum maximæ.

Hecticorũ notæ.

Maxima verò nota est Hecticarum, quòd à cibo caloris incrementum fieri videatur: non est autem incrementũ, sed caliditatis in alto cælatæ occultæq; argumentũ. Quippe in his tale fieri contingit, quale in calce. Etenim vt ignis in hac cælatus ab iniecta aqua deprehenditur, sic etiam in Hecticis cibus assumptus caloré in alto delitescenté foras euocat.

Notæ Hecticæ in Marasmoden febrim transeuntis.

Hectica in Marasmodem transeuntis notæ.

Marasmodes febris ab Hectica profectę signa etiam ex ipsa sola ægri facie omnibus manifestissima

existunt. Primùm enim color viuus ac sangnineus, quem græci chræas, anthos hoc est florẽ coloris appellant, nõ amplius in eis seruatur, sed nigrior quodammodo, exaridus, & ab immodica febrium caliditate squalidus apparet: cutis verò frontis validè distẽditur, & palpebræ grauantur, ceu in iis qui dormituriunt, non autem est somnus, sed potius imbecillitas musculorum, qui palpebras sursum attrahere solent, vnde etiam pituitas crassas, quas lemas vocant græci, aridas ob naturalium facultatem impotentiam in oculis habent: præcordia intenta sunt non autem quòd ipsa verè sint intenta, sed quia mẽbranæ, & nerui tensionem quandam ob siccitatem sustinuerint. Nam tali de causa imaginatio quedam nobis oritur, vt præcordia & inflammari, & distenta esse putemus. Ac pulsus in eiusmodi duri sunt, & exigui simili ex causa, & frequentes propter vsus necessitatẽ, obscuri ob imbecillitatẽ: graciles, quia in latum extendi nequeunt. At quid opus est talia signa commemorare, cum hæc adeò euidenter Marasmodem febrim repræsentare nobis possint. Cum igitur moderatiores sint per initia, valentiores autem vbi radices iam egerint, etiam id quod nondum est per id quod iam est, Marasmum fieri significat. Postquàm omnium iam Hecticarum notas exposuerimus, ad curationem modò digrediemur.

Curatio febris Hecticæ.

Hecticam si probè curare cogites, victu vtere qui humectet, & refrigeret, eò quòd etiam non aliundè *Curatio Hecticæ.*

occasionem accepit, quàm ex humiditatis, quæ solidas ipsas partes imprimis nutrire potest, indigétia. Verùm quia refrigerantia diuersã sortiuntur facultatem, [etenim alia plus, alia minus sunt efficacia] sciendum est, quibusnam aqua, & aliud quoddam refrigerans, & quibus quidem magis, quibus auté minus dari debeat: item quibus nullo modo offerre oporteat: adhuc tempus, quo exhiberi conueniat: item quos sanè tum intus, tũ foris refrigerare, quos verò solummodò extrinsecus oporteat. Cum enim ita nos omnia distinxerimus, etiam curatio Hecticarum quamuis sit operosa, tũ facilis, tum prompta ad sanationem efficitur.

Quibus frigida dari debeat.

Frigidæ potio quando in hectica danda est.

Si quidem igitur æger primariò in Hecticam febrim inciderit, atque non ex acutorum morborum transitu originem traxerit, cum fiducia cremorem ptisanæ potioni offerto, & panem in aquam tinctũ, lactucasque, ac omni cibo vtitor. Post cibum aquam frigidam, quantũ velit, potui dato: cauere enim hic febris insultus & metuere non oportet. Neque enim remissionem, aut accessiones, quemadmodum infebribus ex putredine ortis inuenire licet. Ita sanè agendum est, si quando ipsa febris Hectica per se ac primariò fuerit, ægrique vires imbecillæ, & non alia febris ex putredine creata, ei sit admixta.

Quibus frigidam dare non oporteat.

Perpende rursus, num quandoque febris Hectica inflammatione magna præcordia infestante, aut putredine quadã in venis apparente, aut crudiori-

bus humoribus excitata fuerit. Fieri namq; potest, vt Hectica sit febris, & vt quędam ex putredine prouenientiũ ipsam adulterauerit. Si igitur tale quid fuerit, aqua dari non debet, & præsertim, si nulla cõcoctio in vrinis appareat, neque inflammatio feruens, & magnitudine insignis: præterea si vires ęgri sint imbecillæ.

Quando frigida exhibeatur etiam inflammatione infestante.

Sin autem inflammatio feruens admodum fuerit biliosa, Erysipelacea, frigida rectè exhibetur. Ego sanè noui me cuidam tali affectu laboranti, æstuantique ardore frigida exhibita plurimũ profuisse, ita tamen vt prædixerim ægrum paulo diutius morbo conflictaturum, quod etiam accidit, tardius enim vires recolligebat. euaserat autem vt non cum febris esset aucta, Hectica in Marasmoden inciderit. Hac autem ratione, etiam si quæ ex putredine ortarum admixta fuerit, & præcipuè ex ardentium genere, frigida potui exhiberi debet: neque verò simpliciter in his dabitur, sed cum bonę concoctionis notæ in vrinis iam apparuerint, tunc offerre conducit.

Frigida in inflammatione data.

De Hecticis febribus, quæ ex aliis in eas transeuntibus mutatisque generantur.

Hectica ex aliis generatio.

Quòd si Hectica ex acutis morbis in eam commutatis oboriatur, magna enim ex parte Marasmodes Hecticæ succedunt, vbi ardentes febres non rectè curantur, frigidæ potu interdicetur, præsertim immoderato. Nam corpore iam antea extenuato,

Hectic.

imbecilliq; simul, & excarni reddito, tum propter tempus, quo illa excepta est, tum propter ardentium febrium intemperiem, necesse est duplicem comitari noxam, aut validam virium deiectionem interitumq;, aut refrigerato corde, caloreque natiuo protinus abolito Marasmũ senio persimilem, quem merito ex morbo senium vocabant, subsequi. Hoc enim & frigidum & siccum existit. quod nequaq̃ febrim inducit. Quare neq; refrigerantia hic Marasmus, sed potius humectantia simul & calefacientia requirit.

Quomodo externis remediis succurrendum iis sit quibus frigidam dare non possumus.

Externa remedia loco aquæ.

Cataplasmatis igitur, fomentis, ceratisq; refrigerantibus in omnibus quidem febribus rectè vtimur, in quibus aquæ potio dari nequit, aut ob virium imbecillitatem, aut ob corpus plus æquo extenuatum carnibusq; destitutum. Inspicito autem, num etiam Hectica marasmodes iam excitata ex affecta particula primariò duxerit originẽ. Etenim ex inflammatione iecoris, ventris, mesaræi, renum, & coli, adhæc ob diuturnas vteri, pectoris, pulmonis, septi transuersi, & aliarum partium inflammationes prouenire solet. Quare inspiciendum est, animaduertendumq;, qua in particula febrim Marasmodem subsequi contigerit, eiq; potius remedia ad refrigerandum humectandumq; efficacia adhibebimus, vt ipsum veluti ignis fomitem extinguas. Multa igitur sunt in id efficacia, sed nullum ita vt ceratum rosaceum. Quippe solidas partes refrige-

rare, & humectare poteſt, ac tueri ne humiditas quæ modica in eis adhuc ſupereſt, prorſus intereat, In hunc autem modum conficitur. Ceræ quadrans: roſacei ſextans. Cera ſemel, aut bis lauatur: deinde vbi in aqua frigida ſoluta fuerit, roſaceo ſic adiicito: ſed ex hoc ſeruato inſtar vnciæ paulo plus aut minus. Et cum ceratum lento igne probé ſolutũ fuerit, ſinito ipſum refrigerare, deinde ex cerato portionem acceptam in pila ſubigito, interim reliɫti roſacei, interim aquæ frigidæ momentum in pilam coniiciens, donec totum roſaceum inſumptũ fuerit, ac cerato probè mixtum eſſe conſpexeris, Quòd ſi etiam ouorum albumina adiicere volueris, præſtantius adhuc erit remedium. Pari modo ſi cremorem ptiſanæ adiunxeris, melius adhuc efficies. Oportet autem linamenta crebrius mutare, nec permittere, vt medicamentum diutius corpori adhæreſcat, neque multum incaleſcat. quippe mora imbecillius redditur. Ceratum hoc ad multa eſt vtiliſſimum, nec eo temerè vti oportet. Ego ſanè hoc frequenter vſus, incipientes Hecticas cito diſcuſſi, ne adauctę Maraſmoden febrim inferre potuerint. Oportet autem in his quoq; vſui iſtius inſiſtere, & non eum detrectare, ſed etiam crebrius adhibere, aliàs vt ceratum inducentes, aliàs liquidius reddentes, hydroroſato copioſè diluendo. Ita namque hoc præſidio inſtar vnctionis vti licebit, cum omni in corpore, tum præcipuè in conſumptis, & extenuatis. ac non modò ſemel in die, ſed etiam bis ita præſertim in viſceribus vti conuenit. Quoniam

Ceratum roſaceum.

Linteamenta.

Hectic.

autem iterum illinemus, ratio est, vt etiam secunda vice vnctum abstergamus.

De Fomento.

Fomentum refrigerans

Fomẽtis vtendũ ex succo lactucę, vuę immaturę, portulacæ, solani, & vmbilici veneris. Præstat autẽ succos etiam refrigeratos, & præsertim niue superaccommodare. Quòd si nobilis quædam particula inflammatione tentetur, succos nõ per se ac separatim, verum oleo omphacino admisto, aut chamemelino, aut etiam rosaceo, aut simul omnibus inducere conabimur. At pectori remedia non nimis refrigerantia admoueri debent, nisi multus feruor, aut inflammatio in eo spectata fuerit. Verum ne sic quidem linamenta diutius inhærere sinemus, eò quòd plærosq; ab immodica ipsorum refrigeratione haud mediocrem non solum respirationis, sed etiam vocis noxam expertos nouimus.

De domo in qua æger decumbet.

Non solum autem refrigeriis, quę extrinsecus admouentur, sed etiam aëris mutandi ad frigidius artificio auxiliari tentabimus. Si igitur æstas fuerit, in subterranea domo æger decumbet, & pauimentum aqua frigida copiosè conspergetur, vt aër hinc frigidior euadat: iam aqua ex aliis vasis in alia decidat: nam mediocris huius strepitus etiam somnũ prouocat: præstat adhuc, si aërem ita immutes, vt non modò refrigerare corpus, sed etiam corroborare possit: id quod fiet, si pauimento iniicias refrigerantium aliquod, aut rosam, aut semperuiuũ, aut rubum, aut lentisci turiones, aut vitis capreo-

Aer quomodo præparandus.

los, aut simile quoddam, tum ad refrigerandum, tum ad robur inducendum efficax. Huiusmodi sanè aër omnibus quidem Hecticis conducit, maximè verò, quibus pulmo & cor igneum ardorem primariò senserit. Etenim à cibo & potu refrigerante, non tantum iuuantur, quantum à frigidi aëris inspiratu: contrà maius à cibo sentiunt commodum, quàm ab aëre, si iecur, & venter, aut alia quæpiam particula fuerit affecta. Ita sanè vbi æstas fuerit, aërem ad frigidũ mutari oportet: vbi hyems, calidior parandus non est. quomodocunq; enim frigidus fuerit, nihil ipsos offendit. Reliquum verò corpus solummodò moderatè cooperiri oportet, pluribus tegumentis incalescat, & æger ideò virium defectionem aliquam sustineat.

De Balneo

Et balneum iis conducit, qui Hectica febri laborant, quæ per se fuerit, & non cum aliqua ex humorum putredine prouenientium coniuncta inueniatur. Tunc enim offenduntur, & nequaquã iuuantur. præsertim si crudis adhuc humoribns lauare quis ipsos voluerit: neque minus leduntur, si inflammatione nobiles particulas obsidente, etiam modicè id facere tentaueris. Sciendum autem, non modò Hectica febri laborantibus, sed etiam frigidis, siccisq́; intemperiebus, & senio ex morbo balneum conferre. Habent enim balnea hoc quoq; admiratione dignum, quòd & calidas, & frigidas intemperies iuuare possunt. In summa, si quis diuersos illos lauandi modos nouerit, is meo iudicio etiã

Balneum Hecticis.

Senium ex morbo balneis curatur

Hectic.

omnem intemperiem mutare in contrarium poterit. Esto igitur temperatus aër, vnctio, & solium: eluere autem oleum conuenit, ac statim cum æger in exteriorem domus partem ingressus fuerit, corpus perungi, verum diutius in aëre morari non debet: oleum autem visceribus potius superfundi. Egressus ęger in frigidæ solium, quod non aquam frigidam, sed lactis more tepentem habeat perungatur. circundatus autem operimentis, non admodum diu in eis immoretur. cum vestem iam induet, rursus totum corpus vngatur. Valdè enim hoc iuuare ipsos potest, quoniam humiditatē quæ à balneo accedit, diu retinere oportet, & non sinere, vt promptè ex corpore defluat. Egressus æger ex balneo, aut cremorem ptisanę, aut halicę, aut lac assumat: sin autem sitis vrgeat, etiam cũ adhuc operimentis inuolutus est, non recuses, aut lac, aut aliud quoddam alimentũ exhibere. Etenim tunc potius in vniuersum corpus distribuitur, cũ attrahitur.

Balneum calidis & frigidis aptũ.

Cibus à balneo quis prosit.

Lac Hecticis idoneum

De Lacte

Lac igitur omnibus Hecticis, præsertim in Marasmum desinentibus, si quid aliud, idoneum est. Quapropter etiam iis valdè conueniens est, qui vires habent imbecilles, neque alimentum possunt attrahere: & hoc solum in corpus distribui, trahique non parum accommodatè potest. Itaque lac muliebre primum locum obtinet, secundum verò asininum. Verum quoniam ægrè nonnulli hoc assumunt, caprillum ipsis dandum est, quod medium ferè existit, & magis potest nutrire. Constat au

tem etiã curam animalis habendã esse, vt nutriatur domi ordeo, myrti, lentisci, & quercus foliis. ita enim lac non amplius corrumpitur. Nã huius solli citudo habenda est, vt ne Hecticorũ aluus subducatur, præcipuè eorũ, qui ex frequẽti Syncope, & diuturna vacuatione alui in Marasmodẽ febrim incidunt. Quamobrẽ quibus venter imbecillis, & facilè subducitur, in his etiã lac bis coquere, vel etiã fluuiales lapillos in id coniicere oportet. Redduntur aũt igne candẽtes, vt serosum à lacte per ipsos dissoluatur. Atqui lac solum nolint assumere, etiam cũ ptisana, aut halica, aut chidrio ipsum decoctum exhibeto: adhæc cum itrio, hoc est libo suminali, & similagine similiter bis coctum offerto: prçterea magis adhuc illis lac exhiberi debet, quibus etiã venter copiosiora, & biliosiora deiicere videtur. Procedente autem tempore, vbi febres mitigatæ fuerint, & vires aliquomodo instauratæ, mollissimum, & recentem caseum ex eo coagulatum dare ipsis non alienum est. Quatenus enim vires augeri cernimus, eatenus nos quoque cibis adiiciemus.

De Vino.

Vinum iis qui frigidam siccamque intemperiem in solidis particulis habent, & Marasmo ex morbo, vt vocant, detinentur, exhibere necesse est, vt quos calefacere simul, & humectare oporteat. quæ omnia vinum moderatum præstare ipsis potest. Qui verò cum febri marcescunt, præsertim qui macie torrentur, iis vinum dare cautio est: vt quod eis, si quid aliud maxime aduersetur. *Vinum in Hecticis.*

Maraſ.

SI EX SYNCOPE MARASMVS OBTIGERIT, CAP. 5.

Marasmus ex Syncope.

QVI ex Syncope Maraſmo contabeſcunt, iis quantũ ſanè ad vires collapſas,& perfrictionem frequenter comitantem attinet, vinum offerri debet. Quoniam verò etiã caliditas naturę contraria,febriſque præterea eis adeſt, & perfrictio quidem interdum conquieſcit, rurſus autem febris ſuperuenit,ac ſummatim cum periculum ſit, ne aliàs aliter æger intereat,nunc à perfrictione,nunc à febri, neceſſe eſt tum demum ad vrgentem cauſam reſpicere, ac nonnunquam vinum tempeſtiuè præcipere,nonnunquam verò rurſus id diſſuadere.

De Teſticulis gallorum

Gallorum teſticuli.

Teſticulos gallorum, quos Græci Orchis & Paraſtatas appellant,dare his oportet. Perpetuo enim omnibus Hectica laborantibus cõmodi exiſtunt, cum abundè nutrire, & vires augere poſſint, vbi probè concocti fuerint. Quapropter id alimentũ ſemper exhibendum eſt, vbi vires nondum ad extremum collapſæ fuerint. Quod enim præſidium deinceps eſſe poteſt, ſi vires alimentum non concoquant, ſuperentque? Quippe nequaq̃ cibus vires augebit,ſed natura,quæ omne alimentum & concoquere,& mutare,& corpori apponere conſueuit.

De fructibus pomaceis.

Fructus pomaceus,qui Opora gręcis dicitur,quia ſanè humectat,ideò Hecticis cibus eſt accõmodatus. Quoniam verò omnes propemodũ non ſolum

humectare, sed etiã refrigerare solẽt, idcirco rursus dicendum non est, vniuersim omni Hectico conuenire. Illis enim qui calida & sicca intemperie laborant, & omnibus qui Marasmo cõtabescunt, & torrentur, congruè frigida & humida victus ratio adhibetur, maximè peponum medulla, & cucumerũ: item mala, duracina, & cęrasia his sunt idonea. Qui autem frigida intemperie detinentur, & in senium ex morbo inciderũt, iis inutilia. Reliqui verò pomacei fructus, qui non adeò refrigerant, sed potius calefaciunt, & humectant modicè, exhibere non est absurdum, nempe vuam maturam, valde dulcem, pręsertim quæ passa est, ac malum valdè dulce, & ficum admodum maturã. Nam hæc probè concocta propemodum nihil nocet. Si igitur venter nihil nos impediat, plus iusto excernẽs, cum fiducia cibos commemoratos exhibeto. Si namque tale quippiam fuerit, & aluus magis quàm conuenit profluere videatur, his quidem abstinendum in pręsentia, dandum autem punicum modicè astringens, aut pirum, aut malum eiusdem qualitatis, præsertim ante alium cibum. nam si à cibo sumantur, aluum subducunt. Ac cibi qui stomacho potius, & cordi corroborando sunt vtiles, Marasmo ex Syncope contabescentibus, & omnibus Hecticis dari debent. Si hi quoque siti, & vehementi febri laborare videantur, etiam ipsis fructus pomacei refrigerantes opportunè offeruntur. Breuiter omnia ad id quod magis vrget, accommodari debent. Hanc enim rationem animaduersionemque obseruans, nunquàm aliquẽ offendes.

Pomacei fructus in Hecticis

neque si pomaceum fructum, aut alium quempiam cibum exhibeas. Nam omnia quantitate, qualitate, tempore, ordine, & vtédi modo, aut benè, aut malè administrantur.

De tabe quæ Marasmus græce dicitur.

Marasmus. Si tabes quã greci vocant Marasmum reuera humiditatis quę in solidis partibus subsistit, absolutus existit interitus, nullam medicinam recipit. Propter hoc igitur nonnulli medicorum merito decepti in discernendo, putarunt se verùm Marasmũ curasse. Etenim fieri potest, vt tenuitas carniũ maciésque, & veluti colliquatio earũ resarciatur, primariã vero humiditaté, & quæ solida ipsa nutrire potest, prorsus absumptam perditamq; non licet restituere. Sic enim senium quoq; sanari nequit, vt quod naturalis sit tabes. Quemadmodũ igitur senium nulla Senium. medicina tolli potest, sic neq; ea quæ reuera tabes. Attamen propter humanum benignumq; artis auxilium contendere cum morbis oportet, & non ceu deploratos omnino relinquere. Interdũ enim, vbi quis naturam dextrã nactus fuerit, & tabes incipiat nondumq; solidas partes torruerit, speratum successum consequi poterit. Sin autem minus, quanto magis æger affectus est, tanto minus agendum. Nam desperatis maloq; victis manus admoueri nõ debet.

DE TERTIANA, CAP. 6.

Tertiana TErtiana quidem facilis curatu est: cum auté à medicis illis, qui nulla ratione, & via vtuntur, malè tractatur, non difficilis modo curatu, sed etiã

insanabilis interdũ redditur. Constat igitur cibum humectantẽ refrigerantemq; in omnibus esse præscribẽdum, cũ Tertiana mixtione pura, & germana existit, & à sola bile excitatur. Itaq; ptisanę cremor super omnia vtilis ipsis censetur: atq; hoc vsi nonnulli vsq; ad Crisim, hoc ast morbi solutionẽ, optimè superstites vitæ mãserunt. Sin aũt minus oblectẽtur ptisana, etiam auenæ cremor ipsis dabitur: ac lactucæ, aut intybi caulibus vtẽdum. Quòd si febris non fuerit vehemens, & quædam notæ concoctionis appareãt, etiam gallinarũ alæ, & pisciculus molli carne præditus cõcedi potest. Vrinæ in his prouocari debent, maxime apii radicis, & adianthi diluto. Nã anethi decoctum & si vrinas mouere probè possit, vitare tamen ipsum magis oportet in germanis Tertianis, & in quibus calidius sicciusq; temperamentũ habetur: præterea si ægri solicitudine, & vigiliis cruciantur. Nam in his omnibus offensa maior, quàm vtilitas prouenire solet. Absinthii etiã decoctũ maximè vitandũ est, quando calidum, & siccũ ægri temperamentũ habent. Noui aũt ego nonnullos etiam particularũ colliquationem expertos, quòd immoderatius illud assumpsissent, & nõ vitassent. Contigit enim quorundã sanè partes solidas scciores deprębendi, quorumdam verò bilem, & ferueſcentem, non quãtitate, sed qualitate potius offendere: alium autem igneã intemperiẽ, aut inflãmationem in ore ventriculi sentire. In his itaq; omnibus talia vitanda sunt & tepida liberaliori magis ante cibum vtendum. Nihil aũt minus etiã in alio tempore potio exhibẽ-

Tertia.

da. quippe hęc humectat, feruorem refrigerat, meatusq; laxat. Quare ex his omnibus accidit, hãc quidẽ partẽ bilis per ventrẽ excerni, aliã verò per vrinas, quę antea detinebatur, & propter caliditatis feruorẽ, & propter nimiã decoctorũ adustionem non potuit expurgari. Miror autem quomodo Galenus qui artem legitimè, si quis etiam aliorum medicorũ exercuit, adeò indistinctè scripserit, vt dicat exquisita Tertiana correptis absinthii dilutum à septimo die propinandum esse. Ego verò falsis Tertianis potius dedi, mixto ei oxymelitis momento. Sic enim pituitæ miscellam, & citra noxam magis extenuat, & leuiter purgat, vt non vsus veniat origani, aut hyssopi, aut calaminthæ, aut pulegii. Quæ omnia acriora sunt, & cum periculo, crebroque febrim iam magis accendunt. Hæc igitur vniuersa vitare magis oportet, & tunc audacter offerre, quando pituita bilem longè superauerit, & temperamentum ægri frigidius fuerit, vitaque ociosa præcesserit, & alia omnia, quæ humorem frigidiorem superantem efficiunt. Sin autem humor, qui abundat, contrarius horum fuerit, tum his abstinendum est, vtendũ verò illis potius, quæ extenuant, & accessiones vehementiores fieri nõ cogunt.

Galenus indistincte quædam

De pomaceis fructibus.

Pomacei fructus in Tertianis.

Pomaceos fructus, quos oporan Grecis appellari diximus, exquisitis Tertianis parcissimè exhiberi conuenit, nempe vuam dulcem, persica cocta, & non cocta, peponumque medullam: præsertim autem si etiam ægri siti vexentur. Ego sanè noui, me frequenter ægros, ne amplius accessione febris in-

ftarentur, impediuisse, cum peponas probè refrige ratos hora ante incursum morbi assumere iussissem, & rursus aquam temperatam copiosam, & quantam potuerint, peponi superbibere præcepissem. Secutus itaque est non multo post aquam epotam aliqui bus sanè sudor, aliis copiosa bilis per aluum. Offendi autem ego plærosque Romæ medicos, qui ne nomen quidem peponum tanquàm bilem procreantium proferre audebant. Quum itaq; ego cuidã aliquando, & sitienti vehementer, & æstu flagranti, defatigatoq; iniunxissem, vt peponem assumeret, quidam præsens medicus exclamauit, Homo cur ægrum magis vis occidere? an non didicisti, quòd pepon bilem producat. lege Galenum de alimentis, vbi dicat manifestò, peponem comestum Cholericos efficere. Laboraui igitur ego non parum, vt iis persuaderem, qui intellectu assequi poterãt, Galenum non dicere hic ipsos pepones bilem creare, sed Choleram efficere. Choleram autem vocabant stomachi subuersionem cum vomitu, & perturbatione ventris: ac Cholericos, quibus hæc accidunt. Nam pepon reuera habet aliquid stomacho contrarium. quare etiam copiosior comestus vomitum, ventris perturbationem, & præterea perfrictionem, ac totius corporis conuulsiones excitat. Ac melopepon nihil horum facere cẽsetur: non enim habet adeò, quod stomacho aduersetur: imò neque pepon modicè comestus. Proinde Tertiana febri detentis cum fiducia dari debet: nec nõ his qui Causo & calida intemperie laborant, siue in renibus,

Tertia.

siue in iecore, vel in stomacho, vel capite. Nihil enim eiusmodi intemperiebus aduersari potest, debellare, & euincere, vt pepon, aut qui dicitur melo pepon. Quomodo enim ea quæ refrigerant, & humectant bilem parere possint, non video. vbi autem peponum facultas tibi deest, etiam cauliculi lactucarum refrigerati, & cucurbitæ, item cucumerũ medulla, persica coctionem non experta, sed in vaporẽ suspensa, & ab eo solo cocta, velutiq; condita substitui possunt, eisq; & similibus semper vti licet. Iá in oleribus, & pomaceis fructibus etiam omnibus deligere oportet, quæ refrigerare queant, & humectare, conuenienter ea pro vniuscuiusq; temperamento, & morbi magnitudine accommodantes.

De balneo.

Balneum in Tertianis. Balneum, vt maximum præsidium, ipsis præbendum, maximè calido & sicco temperamento præditis, & qui crebris vti lauacris consueuerunt: nec concoctio omnino expectanda est, sed vbi siccitas vrget, etiam ante concoctionem lauare conuenit. Modus autem lauandi talis esto. Postq̃ æger in temperatum aẽrem ingressus fuerit, modicè sudarit, & tepidas aquas acceperit, ita oleo non simplici perungatur. Quid enim corpus bile exardescens, humectare, aut refrigerare probè præterq̃ aqua potest? præstat igitur aquam tepidam admiscere. sic enim refrigerare, & humectare magis, & in altum corporis penetrare percipitur. Vnctio autẽ adhibeatur non in domo, quę calidum aerem habet, sed in exteriorem eius partem reuerso, quam etiam à mollien

do malacticen appellant: deinde post illitioné hydrelæi, aut hydrochamæmeli. Nam si bilis multa & pręcipuè crassior sit, non alienum est in vicem olei cómunis etiam chamæmelino vti, quod vim discutiendi multo habet ampliorem, sed non diu æger in aëre immorabitur, verùm celerrimo transitu tãtum vsus in tepidum calentis aquæ solium descendet, in eoq; diutius subsistet. Egressus autem ex domo calida, monendus, vt in aqua frigida immoretur: & si benè habuerit, etiam ieiunium indices: indumentis verò iam sumptis, vt aquæ tepidæ quantum velit, paruo spacio interposito, bibere hortãdus est. Nam à potione sudores copiosos effundi videbis: interim verò etiam bilem per vomitum reiici, vt æger quàm primum ex iis quę superueniebát, morbo fuerit liberatus. Reuersus autem in domũ, si pepo non adfuerit, aut alimentum quod diximus sumat, aut, lactucarum cauliculos, aut cucurbitas, aut cucumeres, aut ptisanã. Ceterum aquam tepidam non modò semel, sed etiam bis & frequenter dare expedit, & nihil metuere. In hoc namq; morbo aqua tepida maximum est præsidium. Tentabimus autem in declinatione potius exhibere, & ante accessionem: interim verò etiam in accessione. Noui siquidem accessionibus subtrahi debere, vt Diuinissimus Hippocrates inquit, ac verum est, quãtum ad hoc attinet, eiã sum nihil vrget. Frequenter enim cogimur propter causam vrgentẽ, nõ tepidam modo aquã, sed etiam cibũ in ipsa accessione offerre. In illis autem hoc agendum est, qui immoderatum stomachi habitũ, &

Tertia

virium imbecillitatem habent, vt insultus magnitudinem ferre nequeat, sed Syncopen minetur. Noui igitur ego in his qui immoderatè roduntur, tepidā me aquam propinasse: deinde vomitu oborto, & bile copiosissima excreta, istorum beneficio accessionem conquieuisse. Vt autem illa aucta fuerant, ita etiam alia decrescebant, & aqua temperata, & bile euacuata.

Deprauatus est codex.

Quomodo Tertiana discernatur, germana ac vera ne sit, an falsa.

Tertiana vere interno tio a falsa.

Tertianas illas germanas esse censendum est, quibus omnia quæ cognata dicuntur, consenserint, ætas dico, regio, consuetudo, temperamentum, studia, & victus ratio. Potest autem senex quoque Tertiana infestari, quæ omnem Tertianæ germanæ speciem, omnemque modum conseruet. Ego sanè meis oculis hæc in sene quodam conspexi, qui flauam bilem vomeret, similiterque per aluum excerneret, vehementer febricitaret: atque idcirco accessio cū valido rigore eum inuadebat, ac declinatio multis sudoribus accidebat: detinebatur autem accessione horis fere decem, aut duodecim. Huius alii sanè familiares, eò quòd senex esset, decoctū ei bibere præcipiebant, ac omnia illa facere quæ falsis Tertianis, vt aiunt, idonea existunt: fereq; interiisset æger decoctis ex hyssopo, origano, & pulegio assumptis, nisi quis subito ex periculo ipsum subtraxisset, iubens eum etiam pepones assumere, & lactucas, & ptisanam, quæ nihil curiosum habent, operosumque, ac omnem alium victum, qui humectaret, ac refrige

Historia senis biliosi.

raret, vt in Tertiana exquisita, non deceptus ætate, quòd senex esset, sed potius toto temperamento. Habuerat enim iam inde ab initio igneã intemperiem, quam alii propemodum omnes postea ad amussim conseruabunt. Quare naturam ægri, & causas præcedentes maximè attendere oportet: nihil autem minus, imò etiam omnium maximè febris speciem. Ego autem neque Tertianarum falsarum victus rationem in omnibus vt veram, & vtilem commendo, quam Galenus philosopus in libris ad Glauconem præcipere videtur, iniiciens omnino ptisanæ piper, aut origanum, aut hyssopum. Etenim huiusmodi plerunq; periculosa sunt, & febres vehementiores accendunt, idq; magis adhuc, si temperamentum corporis calidius inueniatur, & pituita mitior quàm bilis, & quæ non adeò calefacientia requirat. Quippe satis erat in his vti, & non multis valde refrigerantibus, & his quæ sensim extenuare citra calorem possunt, qualis est radix apii expurgata, vt non particeps sit radicularum: item ptisana similiter, interim adiunctum habens apium, aut anisum, aut comam porri, aut mellis, & aceti momentum. Quòd si non admodum insincera ac falsa Tertiana fuerit, nullus horum vsus est, verum abundè est sola ptisana per se vti, & id quod biliosum est, cõtemperare: quod pituitosum, dissoluere: non autem siccantibus compingere, ac cogere: quemadmodum ii qui piper, & hyssopum præcipiunt, factitant, eo ꝙ illa videantur extenuare. Oportet autem diligenter animum aduertere

Victus Tertianæ falsa

eum qui humectante victu vsus sit, vt cũ humores ab illo dissolutos viderit, statim euacuandis eis extrahendisque incumbat, medicamento exhibito, quod non magnam calefaciendi vim obtineat. Eius autem generis multa sunt, & quæ ex oxymelite simplicius parãtur, & quę ex succo rosarum modico, agarico, & scammonię lachryma. Quando igitur humores compendiosè subducendi sunt? Nimirum cum diffundi iam eos, & turgere tandem conspexeris, vt Diuinissimus Hippocrates scriptum reliquit.

Quomodo humores diffundi, dissolui que, & iam ad excretionem incitari cognoscatur.

Materiam subiectam temperato, aut humectante victu dissolui inde cognosces, ꝙ cũ per initia esset immobilis, nunc aliquo modo agitari incipiat, atque aliàs in alium locum descendere: interim ad os ventriculi, & intestina: interim etiam ad articulos, aut cutem. Peritum igitur animaduertere hunc humorum motum, & obseruare diligenter oportet, & dare aliquid, quod eos subducat, antequàm oberrantes noxam intulerint, in partem aliquã nobiliorem decumbentes. Verum vulgares medici nihil horum norunt, vt qui motiones humorum discernere nõ laborent, vnde fit, vt contraria faciant. Postquam igitur hæc viderint statim ad ea prorumpũt quę siccare humores, & crassos facere possunt, atq; huiusmodi quidem astrictoria medicamenta, similémque victum præcipiunt, vnde accidit, vt humores indè crassiores redditi, neque purgãtibus facilè

Nota humoris diffusi, dissolutique.

cedant medicamentis, neque obediant. Conuenit igitur, vt qui humores dissolutos nouerit, non modò semel exhibeat, quæ per aluum subducere possint, sed etiam rursus humectante victu vsi, & dissoluentes, si quę siccę & crassę reliquiæ subsint, iterum leuiter expurgent. Ita enim humoribus modicè subtractis, etiam solus victus morbum in totum euincere, mutare, & ad bonum statũ deducere poterit, vt nulla alia medicina indigeat. Quòd si opus erit, licebit etiam epithematis simplicioribus vti, & superfusionibus, & cum concoctio apparere incipit, & longè antequàm accessio expectetur. Ita namque erunt tum efficaciora, tum magna ex parte accessiones expectatas discutiunt. Quoniam autem purgantibus vtendum est, vt ea promptè & compendiosè inuenias, bonum esse duxi, etiam cõpositionem ipsorum hic apponere: in hunc modũ habet.

Rhodomeli purgans.

Rosarum succi sextarii duo: mellis sextarius: scammonię torrefactę vncia. Omnia simul coquuntur. Summus medicamenti modus est cochlearia quatuor: medius tria: minor duo. Hoc non solum Tertianariis propinari debet, sed iis etiam, qui lippitudine, & alio quodam modo ex bile, & calida intemperie ægrotant.

Aliud Rhodomeli purgans.

Rosarum succi sextarius: scammoniæ vncia: agarici drachma: piperis drachmæ duæ: mellis vnciæ sex. Ad ignem lentum coquantur, & vbi in

crassitiem coierint, adiicito scammoniam, agaricum, & piper: ac vtitor. Datur instar cochlearium quinque, aut sex. Hoc solis conuenit, qui falsa Tertiana detinentur. Habet enim nonnihil, quod etiam pituitam subducat, cum agaricum, & piper receperit. Noui autem purgasse me etiam medicamento, quod corticẽ mali citrii reciperet, & eo quod ex malis cotoneis paratur, & horum penuria sola vsum scammonia. Quòd enim ipsa non modò bilem, sed etiam pituitam potius euacuat, manifestum est, si quis temperato, & humectante victu vsus, pituitam diffundat, vacuabit hanc quoque scãmonia: nec indigebit iis, quę agaricum, aut cucurbitam syluestrem recipiunt. Quare etiam si quis recto victu vsus falsam Tertianam scammonia purgare velit, non delinquet. Hęc quoque hactenus de Tertiana breuiter à nobis dicta sunto. Non enim sumus ignari, veteres quoque de his scripsisse, & nemo ea de causa culpandus erit. Quæ enim nobis quoque tempus, & longa experientia noscenda obtulit, hæc æquum censui amicis, & medicis ea nos postulantibus exponere, quę quidem paucula existunt, sed magnam vim continent. Nam methodi prædictæ non in Tertianis tantum, sed in aliis quoque multis morbis accommodari possunt.

DE QVOTIDIANA, CAP. 7.

QVòd quotidiana febris ex pituita trahit originem, omnibus in confesso est: quippe neque acuta febris esse his apparet, neque sitis valida vr-

get, neque perurens quid, & ſiccum habere ſub primo ſtatim contactu percipitur, ſed magis vbi manus diutius immoratur, caliditas fuliginoſa ex alto emergere depræhenditur: ac pulſus bona ex parte exigui, & rari exiſtunt: incrementum non velox, ſed longiore tempore detinet: ſudores qui ipſis oboriuntur, nunquàm purum oſtendunt interuallū, quale in Tertiana, aut Quartana frequenter apparere videmus. Iam manifeſtius adhuc febris ſpeciem etiam ex præcedentibus cauſis cognoſces, ſi nō obiter, ſed multa cum diligentia inquirere, & examinare omnia coneris. Etenim cruditates plurimum, crapulæ, & balnei immoderati vſus, interdū iecoris quoque, & ſtomachi perfrictio præcedit. Hæc igitur eum attendere, & diligenter conſiderare oportet, qui febris ſpeciem velit cognoſcere. Nā interdum indicia omnia ſimul adſunt: interdum nō: quippe in germanis, exquiſitiſque febribus vniuerſa propè inueniuntur: in falſis autem non omnia, ſed quædam ipſorum adſunt, quędam non ſemper, propter varias ipſarū cauſas. Ac maxima quædam in eis tum curandis, tum internoſcendis differentia depræhenditur. In hunc itaque modum internoſci debent. Quin & Diuiniſſimus Galenus, Ruphus, & plæriq; alii veteres de hac re copioſius tradiderunt, nos autem deinceps etiam de curatione agamus. Nam curandi ratio ab illis prodita in quęſtionem aliquam vocatur, num videlicet vera in omnibus exiſtat.

Nota Quotidiana.

De Curatione.

Quòd febris Quotidiana,vt quæ ex pituita nascatur,extenuantium incidentiumque vsum requirat, verum existit.si enim crassa est,& viscosa, extenuantibus indigebit. Duplex autem harum differentia esse cernitur, quędam enim incisoriam vim obtinent,ita vt simul egregiè calefacere possint: quędam autem incidendi quidem, non autem valde calefaciendi potestatem habent: quædam in totum nō calefaciunt. Quibus igitur in hoc morbo vti oportet? iis ne quæ calefacere possunt, an illis quæ citra calorem extenuant? videtur enim Diuinissimus Galenus indistinctè Glauconi Philosopho præcipere, vt extenuantibus vtatur. Conueniebat autem meo iudicio,cum maxima sit differentia, diuisione ac distinctione vti,quibus,in quo vtendum sit. Neque enim pituita huius, vnde febris accenditur, vnam habet speciem: alia enim est salsa: alia acida: alia vitrea: vtraque verò frigida, & crassa: ac ideo quòd particulis sit impacta,febrim excitauit. Meritò igitur etiam extenuantia ad curationem desiderat: salsa verò nō similter: siquidem & caliditas, & siccitas hoc ei præstat. Calidam aũt ipsam quoq; esse constat inde.quòd intestinum rodat radatque, & grauissima tormenta,quas Dysenterias Gręci vocant, nihil minus etiam ꝙ bilem, cum huius quoque qualitatem receperit, suscitet. Nam humores non secundum materiam ipsorum,sed etiam secundũ qualitates eis subiectas operantur. Hæ siquidē aduersus ipsas pugnant, & operantur. Ac pituita

Curatio quotidianæ

Quotid.

ſalſa, etiamſi videatur humida, tamen conſtat facultate ſiccam eſſe, quemadmodum etiam aquam marinam. Iam alia multa imaginatione quidem ſunt humida, facultate autem ſicca. At quòd pituita ſalſa nequit per ea, quæ inflammant ipſam, ſiccántque, extenuari quandoque, & diffundi, ſed potius adhuc etiam craſſior effici, manifeſtò hoc teſtantur nitrum, ſal, & iura ſalſa. Quippe hæc caleſcentia, craſſiora redduntur. Nam idq; ab Ariſtotele, ipſáque experientia probatum eſt, ea quæ à calore coacta fuerint, non à calore, ſed à contrario diſſolui poſſe. Hæc igitur etiam in corporis humoribus conſiderari debent: & ſi quidem ſalſi ſunt, non calefacientia, aut quæ admodum ſiccant, aut extenuare poſſunt, adhibere oportet, quæ vulgares in eis faciunt, raphani radiculam ipſis exhibentes, piper, ſalſamentum, capparim, & decocta, quæ vehementer extenuant, & antidota, quæ aduerſus eiuſmodi offeruntur. Hæc ſanè oportebat iis potius Quotidianis, quæ à frigido atque acido humore prouenerunt, imperare: quippe ab eiuſmodi adiuuantur. Ego ſanè noui crebro me omnia hæc in Quotidiana, quæ à frigida humidáque, & acida pituita incenſa fuit, obtuliſſe. In quibus autem ſalſum, aut bilioſum quid admixtum fuerit, in his magna ex parte extenuans quiddam exhibui ſ ſe, præſertim ſi etiam ægri temperamentum calidius erat. Minimè verò eiuſmodi medicamenta per initia morbi ægrotanti exhibere conuenit, cum ſalſus adhuc humor ſuperat, præpolletque

Ariſtoteles

Hiſtoria.

Quotid.

& ægri corpus fuerit intemperatum. Sin autem etiam huiusmodi aliquo vti oportebit, eò quòd æger appetat, aut vt appetentia restituatur, temperato prius victu vtendum erit: ac vbi concoquere æger inceperit, tunc ei permittendum, vt assumat tum cibos, tum potus, qui leuiter extenuent, & calefaciant, vt pote apii turiones, porríque, & piperis exiguum, vini momentum, eiúsque albi, idque non frequenter. nam vsus eorum liberalior noxius est. Verùm laborandum est, vt humores ad concoctionem perueniant, neq; in vetustatem venire sinendi, sed purgandi. Cũ enim in corpore diutius insident, magis adhuc ab omnibus præsidiis quę calefaciunt videnturque extenuare, crassi fiunt, vt nõ amplius ne medicamentis quidem ad purgandũ efficacibus promptè cedant, cum difficiles ipsi ad motum, & terrestres magis ab ipsis euaserint. Noueris auté hanc ad purgationem esse oportunitatem temporis, & commoditatem. Frequenter enim vrinarum notę à præsumpto victu, & temperata potione mutãtur, atque tunc huiusmodi vrinas incoctas esse, ab iis qui id nõ nouerũt, censeri videmus. At quia frequenter accidit materiam in totum corpus diffundi, & aliàs aliter, aut per sudores, aut vomitum, aut ventrem dissipari: ideo vrinę etiam sedimenti expertes vulgo apparent. Satius igitur est considerare, & discernere, quando potius materia extenuari, diffundi, ad excretionem incitari, & ex loco in locum transire incipit, atque ita demum purgare oportebit, non solis vrinis animum adhibentes. Non autem con-

Victus quotidianæ.

uenit vniuersam curationem moliri, sed per vices, & interualla. Ita namque accommodari debet morbis, qui excrassioribus humoribus generantur ac sensim extenuare, & leuiter purgare materiæ copiam oportet, donec satis habere videbitur. Nam si æger assumat medicamentum, quod copiosius purget, magnam corpori intemperiem conciliat, & potius nocet, quàm iuuat, magisque in iis adhuc, qui calidiore temperamento, & biliosiore præditi sunt.

Quando salsis vtendum in Quotidianis febribus.

Qui iecur, aut os ventriculi habent refrigeratũ, & acidam pituitam vomunt, tenenturque Quotidiana, his etiam calidioribus cibis, si voles, vti non alienum est. Humidus enim, & frigidus stomachus vniuersa extenuantia citra noxam tolerat. Ausus igitur ego quandoque sum in quodam, qui quotidiè febris accessionem experiretur, & pituitam vomeret, salsis vti, & cibo, qui Græcis Encathera dicitur: item hydrogaro, porri decocti iure, & nõ aquoso, ac mirificè conualuit, ita tamen, vt & ori ventriculi, vnguentis epithematique ei extrinsecus applicatis, & totius corporis temperaturæ prospexerim, non alienum est hæc quoque in Quotidianis tentare, ac pituitæ qualitatem, & quantitatem obseruare, atque ita conuenientem vnicuique victum præscribere, Quemadmodum enim non vna pituitę est species, ita neque vnam victus rationem esse oportet, sed vnicuique speciei idoneam. Ac in omni medicina idem præstandum est, & id quod vnicuique

Salsa in Quotidianis febribus

Quotid.

ſalubre eſt quærendum. vt autem is qui medicamenta quærit, promptè ea poſſit inuenire, & non aliunde cum Antidota, tum purgationes colligere cogatur, expoſui hic diſcrimina, adiuncta etiam diſtinctione, qualia in quibus vſurpare potius oporteat.

De fomentis & cataplaſmatis.

Fomentis et cataplaſmatis quando in febribus vtendum.

Fomentis autẽ, & cataplaſmatis per initia ſtatim vti feſtinandum non eſt, neque cum copia humorũ in toto corpore ſuperat. Metus enim eſt, ne dum viſcera nimium incaleſcunt, laxanturque, confluxus quidam ad partes affectas decumbat, & adaucta illuc inflammatione, præterquàm quòd nihil proficimus, magis etiam offendamus: Quod ii quoq; faciunt, qui priusquàm totum corpus recrementis fuerit liberatum, cataplaſmatis, & ſuperfuſionibus vti non verentur. Ego itaque noui etiam inflammationes, quæ non erant, ob præcipitem ipſorum vſum ſuperuenire. Ne igitur officiamus, laborandum eſt copia iam imminuta, & cum iam concoctio quædã in vrinis apparere incipit, calefacientia, aut laxantia ſi vſus requirat, viſceribus inducere. Fugito autẽ fomenta, aut cataplaſmata, quæ laxare tantũ, & quę repellere poſſunt, mixtam verò confectionem ipſorum parato. Et ſi quidem viſcera infirmiora, & defluxionibus opportuna videantur, ægerque faſtidiat, aſtringentium, & roborantium vires intendere oportet. ſin autem inflammatione, aut dolore vexentur, laxantia potius. Summatim vtriusque [medicamenti tum laxantis tum repellentis] vires pro cauſa vrgente, & intendere, & remittere conuenit.

De stomachi imbecillis, & mediocriter inflammatione laborantis fomento.

Ad quinas vini partes misceto omphacii quaternas, chamæmeli binas, & masticheſ momentum. Quod si inflammatio feruens appareat, etiā si gleucinū, aut nardinū adieceris, nihil nocebis, sed plurimum quoq; iuuabis. Sin aūt os ventriculi non infirmum eger habere, aut cibum non fastidire videatur, loco vini decoctum fomento admisceas, glandemq; vnguentariam, & fœnugræcum prius in illo decoquendnm curato. Hanc quoq; animaduersionem in cataplasmatis seruare ratio est, vt mixta in ipsis fiat curatio, & vtrobiq; sanè anethinum, aut cyprinum, aut nardinū cataplasmati semper adiiciantur. At si acoris, aut frigiditatis in stomacho sensus est, etiam in decocto in quo illa parantur, nardum Gallicam, absinthium & anethum adiungere eis oportet. Cum salsum humorem vomunt ægri temperamento calidi, solum quoq; chamæmelinum oleū adiicere semper, & mastichę momentum inspergere conducit. At tempus cataplasmatū esto hora ante accessionem, absque plurimo potu, & imposita non diu inhærescant. Quippe omnia, siue fomentū, siue cataplasmata fuerint, etiā si maximè ea quis ex medicamētis omnibus, quæ robur adferre possunt, apparare potuerit, tamē si diutius corpori incumbant, viriū resolutionem, & imbecillitatē efficiunt. Tantū de fomentis, & cataplasmatis dictum sit. Si enim particularium quoq; nonnihil prætermissum sit, id ratione quis adinuenire poterit, si omnia com-

Fomentum stomachi.

Quotid.

ſideret,& animum ad id quòd conducit intendat.

De purgatione.

Purgatio in febribus.

Materia iam attenuata diffuſáque oxymelite, & aliis quæ in cibis extenuare ſolent, & decoctis, & cataplaſmatis adhibitis, tunc demum ad purgandũ eam venito. valdè enim à vacuationibus adiuuantur. Non oportet autem vniuerſè ipſos purgare, ſed per vices, & ſimplicioribus: hinc demum aliquanto valentioribus. Cum enim materia ſit craſſa, haud facilè iis cedit, quæ vniuerſam celeremq́ue vacuationem præſtant. Agarici igitur ſcrupulos tres, aut quatuor ex melle exhibeto: interim etiam plus, aut minus pro ægrotantis virium ratione, & humoris qui ſuperat, quantitate. Quippe pituitam educit, nec morbum inueterari ſinit.

Aliud.

Et granum Cnidium, ſi poſt concoctionem datur, diuturnis Quotidianis medetur. Adhæc catapotia quibus ego ſemper, & in Quartanis & aliis affectibus vti ſoleo, bene faciunt in veſperam data. Habes ipſorum deſcriptionem alibi quoq; proditam: hæc autem recipit. Aloes vnciam: cucurbitæ ſylueſtris vncias duas: ſcammoniæ vnciam: euphorbii ſemunciam: veratri nigri corticis vnciam: bdellii vnciam: gummi vnciam: nitri Alexandrini ſemunciã: in alio exemplari habetur ſeſcunciam. Succo braſſicæ excipito, datoq́ue ex eis ſcrupulos quatuor, aut quinque: nihil metuens, aut torſionem, aut nimiam purgationem: vacuant ſine omni moleſtia non modò pituitam, ſed etiam humorem melancholicum, eoq́ue circuitus quartanos finiunt. Dato hæc cata-

potia, granorum instar figurata, in quibus multa cruditas, crapula, & vita ociosa præcessit, temperamentumque est pituosius, & quod nihil siccum, aut acre obtinet. Nam in eiusmodi tutò dantur: & qui hæc assumunt, valdè adiuuantur.

Aliud quod citra molestiam sumitur, a sale dictum Græcis Halatium, admodum efficax.

Gingiberis, petroselini Macedonici, epithymi, laseris, cumini, apii seminis, ligustici, singulorum vnciæ quatuor: scammoniæ vnciæ tres, & semissis: salis communis, & torrefacti vnciæ quatuor. Halatium

Aliud vt scriptura Halatiorum habet, præstantius.

Gingiberis semuncia: petroselini Macedonici, epithymi, laseris, apii seminis, ameos, cumini, ligustici, piperis, singulorum drachmæ duæ: salis torrefacti vnciæ duæ, semis: scammoniæ sescuncia, scrupuli sex. Dato vesperi in febrium interuallis, quadocumque velint. At si aluum emoliri velis, dato cochleare vnum: sin autem plus purgare cogites, duo: ac in robustioribus viris scrupulos septẽ exhibeto: in pueris, & mulieribus grauidis, & in summa in imbecillioribus tribus, vel quatuor scrupulis vacuationem moliaris. Ita sine omni molestia, & periculo offerẽtur. Licet etiam cum pane dare, & ex posca, & oleribus. Attamen pręstat in morbis, qui per circuitus reuertuntur, cum ptisanæ cremore ipsum præbere. Tantum etiam de purgationibus dictum sit.

De antidotis ad Quotidianas.

Styracis calamitis, iridis Illyricæ, myrrhæ, singulorum drachmæ quatuor: opoponacis, piperis, gal- Antidota ad Quotidianas

Quotid.

bani, opii, singulæ drachmæ. Hæc trita omnia in vnitatem cogito admiscens eis mellis quod sufficit. ac dato fabæ ægyptiæ instar ante accessionem in lecto decumbenti, perunctoque ex oleo, & pipere granis decem: iuxta verò appositæ sint prunæ. Hoc somnum, & sudores excitat, leuatque præcipue eos, qui multa cruditate scatent.

Aliud.

Agarici, gentianæ, singulæ drachmæ. dantur cum mulsa ante accessionem. Hoc mediocriter extenuat, meatus infarctos aperit, & materiam per aluum, & vrinas moderatè ducit. *Aliud.*

Chamedryos decoctū ad Quotidianas.

Decoctum chamedryos iis quos Quotidiana febris circuitúsue affligit, potioni dato. Vrinas multas ducit, & leuat. aptum ergo illis, qui non valdè febricitant, neq; temperamento calido sunt, & sicco.

Antidotum ad quotidianas, facit etiam ad quartanas.

Opii, opoponacis, castorei, seminis dauci, singulorum drachmæ quatuor: læuigatis paulū mellis adiicito: viris obulos tres, pueris duos exhibeto. Vtitor autem hoc tanquàm admirabili ex mulso hora ante accessionem, & præsertim quos non falsa pituita vrget, nec benè calidum siccumq; temperamentum inest. De vnctione.

Vnctio in febribus.

Vnctione vtemur ita, vt ad horroris febrisq; magnitudinem, & ægri vires respiciamus. Si namque multa perfrictione, & horrore infestante, febris nō adeò tibi vehemens appareat, neq; vires imbecillæ, sed robustæ, magis vtitor validis vnctionibus, quæ externam cutem calefacere, ad ruborem perduce-

re,& extenuare possunt. Si contra, neque vires validæ, neque frigus multum, ac febres vehementes fieri videntur, tunc iis vtendum erit, quæ cutem modicè extenuãt,& rarefaciunt. Dicamus igitur de vnctionum differentiis, hoc ipsum præterea distinguentes, quænam valentiora, quę verò imbecilliora existant.

Vnctio valida.

Pyrethro, pipere,& nitro pari portione cum pulegii momento, in vnitatem coctis, & ex oleo contritis, summas corporis partes, & spinam perungito. Sin autem frigus etiam in ea percipitur, mirifica est vnctio,& valdè proficit, vehementem perfrictionem, morbiq; vetustatem expertis.

Alia mediocris.

Piperis granatria,& micam thuris in læuorẽ trita ex oleo illinito.

Alia.

Nitro ex oleo trito summas ægri partes, spinamque, tum in balneo, tum extra illud perfricari iubeto. mouet enim sudores,& iuuat.

Alia valde bona,& multis experimentis comprobata.

Arthemisiæ Crocodiliadis, adipis Crocodili fluuiatilis, singulorum vnciæ sex: olei sextarius. Coctis ex oleo ægrum,& præsertim eius spinam antè accessionem vngito, ac miraberis efficaciam. Non abs re est etiam odoratũ quid admiscere, eò quòd vnctio ingrati sit odoris, & contraria quadam ratione operetur.

Alia, in quibus febres vehementes vrgent,& frigus moderatum apparet, efficax.

Spumæ lebetum in balneis efferuescentiũ oleum

Quartan.

admiſceto, dũ viſci craſſitudo fiat, vngitoq; corpus, antequàm febris inuadat. Idem naturaliter præſtat.

Naturalia, quæ corpori alligari ſolent.

Physica

Lapis Aëtites cum ad alia plurima, tum ad rigores, qui per circuitus reuertantur, & præſertim ad Quotidianas facit, ſi corpori alligetur.

Aliud quod appendi ſolet, multis experimentis a me probatum

In folium oleæ ex communi atramento inſcribito, Ca, Roi, A. Capito autem folium oleæ ante ſolis exortum, & collo ſuſpendito.

Aliud naturale ad Quotidianas.

Animalculum quod deſidet, & texit, vt muſcas venetur bene facit, ſi linteolo illigatur, & ſiniſtro brachio appendatur.

DE QVARTANA, CAP. 8.

Quartana.

QVartanę febris non vna eſt ſpecies, ſed multiplices, & diuerſæ exiſtunt. Etenim alia ex flaua bile nimiũ aduſta, alia ex feculento ſanguine naſcitur. Non ſolum autem materia, ſed etiam loco in quo conſtituuntur, inuicem differunt: hæc enim in vaſis, illa in liene potius ſubſiſtit. Quoniam igitur diuerſæ ſunt ſpecies, curationis quoque modos diuerſos, & non vnum, ſicut vulgares arbitrantur, eſſe oportet. Nam quæ à humore melancholico creatur, merito calefacientibus humectantibusque iuuatur. Quæ verò ex nimia bilis aduſtione prouenit, humectantibus, & refrigerantibus, vt peponibus, vua, oſtreis, piſciculis, aqua, & breuiter temperata, & refrigerante victus ratione, ac balneis tepidis tractari debet. Mihi itaque frequenter ſubit mi-

rari, quomodo Diuinissimus Galenus in omnibus non alium quendam victum, quàm qui calefacere ipsos, & siccare possit, præcipere videatur. Præbet enim ipsis antidotum Diatrion peperεon, & quod Diospolites dicitur: item liquorem Cyrenaicũ, & Theriacam: & in cibo, salsamentum & piper. hoc autem potissimum quotidie bibere iussit. In vniuersum præcipit abstinere iis, quæ refrigerant & humectant, eò quòd humor, inquit, morbum efficiens frigidus existat. Verum etsi humor melancholicus calefacientia desideret, non tamen necessario etiam siccantibus indiget. si quidem frigidus est, & siccus, calefacientibus, & humectantibus opus habebit. At non videtur etiam humectantium aliquod prorsus velle præscribere, sed è contrario omnia quæ siccãt assántque nimium, & humorem crassiorem potius reddunt. Nam quæ videntur magis extenuare, cum sint etiã paulo calidiora, quàm vt mediocriter extenuét, postea terrestres magis, & multo quàm prius crassiores efficiunt, dum humiditaté quæ in eis subsistit, exugunt, insumúntq;, vt natura ideò recrementa lentius excoquat. Didicimus enim concoctiones omnemque vitæ originem calido fieri, & humido, id quod etiam in externis videre licet. Nam fructus & singulæ stirpes à pluuiis, & solis calore producũtur, & pręterea omnia quę pręter naturã existunt, contraria ad curationem requirunt: quæ secundum naturam sunt, similia potius. Quare hoc est præstãtissimi medici officium, vt calidum quidem refrigeret, siccum autem humectet, frigidum calefaciat, &

Medicamẽta Quartanarum.

Gal

Quartan.

humidũ ſiccet. In ſumma, vt ea quę ſunt vitia ac affectus, cõtrariorũ vſu euincat, ac omnia quę res poſtulat, curioſe perſequatur, omniq; arte & ratione, tanq̃ in bello decertans, ęgrũ conſeruet. Si quando igitur accidat ęgrũ & ſicciore quoq; vti victu, vel ꝙ appetat, vel etiã ꝙ ita laborans ſiccãtia medicamẽta, aut cibos requirat, nempe hydrogarũ, vel conditũ, vel eiuſmodi aliquod pręſidiũ, conſulo et tunc, vbi ſemel, aut bis eo fuerit vſus, ac corpus modicè incaleſcat, rurſus ſtatim ad victũ per initia inſtitutũ, qui leniter humectare, & calefacere poſſit, reuerti. Ita enim neq; ea quæ calefaciũt, aſſumpta multum adeò nocere poterunt, & pręterea humor qui natura ad mouendũ difficilis, & ſiccior erat, facilius ſolui poterit, vt ipſe remiſſus poſt diſſolutioné, & quodammodo excerni incitatus à medicamentis, quę benignè euacuant, citra noxã paulatim ſubtrahi queat. Etenim ſic agendum eſt in craſſioribus ſiccioribuſq; humoribus, ac humectare ipſos, & diſſoluere cõuenit: nec diutius diſſolutio eorum expectãda eſt, ſed protinus ad purgationem ipſorum properandũ: & ſi adhuc res poſtulat, rurſus humectando, tum balneis, tum victu ita ſubducere expedit.

Quartana, quæ ex nimia flauæ bilis aduſtione excitatur.

Quartana ex nimia flaue bilis aduſtione.

Quòd ſi Quartana non tibi à ſicco, frigidoq; humore, ſed potius bilioſo, et plus ſatis aduſto excitari videatur, tunc potius refrigerare potentibus vti oportet: ſi quidé æger etiam natura calidus ſimul & ſiccus, ætate vigens, & frigidæ potioni aſſuetus appareat, adhęc ſi anni tẽpus ſit ęſtiuũ: interim verò

si etiã curæ, vigiliæ, tristitia, ira, & acrium medica-
mentorum vsus præcesserint. Hæc enim omnia bi-
liosam, & ex adustione nimia Quartanam genera-
re possunt. In his igitur non peccaueris, si potioni-
bus, & cibis frigidis vtaris, vt peponibus, si tempus
dederit, duracinis, intybis & lactuca. breuiter
non offendes, si omnia agas, quæ in germana Ter-
tiana tentaueris. Nulla enim alia ratione humor,
qui à caliditate, & siccitate inspissatus fuerit, euin-
ci potest, nisi quædam refrigerantia humectantiaq;
assumpseris, quemadmodum etiam quæ à frigidita-
te inspissata sunt, à calefacientibus. Hæc igitur, vti
diximus, vniuersa calefacientia, etsi extenuare vi-
deantur, tamen inspissant præterea. Quare in his
offerenda non sunt, vt quę eiusmodi humorem cras
sum reddant, magis q̃ extenuent, præsertim quæ ve
hemẽtius calefacere, & inspissare prędicãtur. Qua-
re neq; in Quartana cataplasmatis, aut superfusio-
nibus, fomentisq; vti studebimus. Quippe vnctio
sola, quę ex copiosiore hydrelęo paratur, frequen-
tius à balneo, & cibis temperatis adhibita calorem
abundè cõtemperare ac lenire potest, & si quę in ie
core durities est, hanc quoq; laxare. Sin aũt res po
stulauerit, ipso quoq; solo potius vti oportet, vel eti
am chamęmeli decocto, in quo absinthii turiones,
palmulę pingues, & melilotũ deferbuerint. Noui
me in Quartana etiã frequenter epithematis vsum,
tẽpore quidẽ oportuno, vt in Tertiana ante accessio
nem, ex farina ordei, lini semine, & decocto chamę
meli, ac multũ profecisse, vt ęger nõ amplius acces-

Quartan.

ſione expertus fuerit: pręſertim autē in Quartana, quę ex nimia bilis aduſtione cōcitata erat. ac in pueris temperamento calidioribus, in quibus inflammatio quæpiam præcordia exercet, talia probari videntur. At ſi quis etiam in frigida Quartana, (ſic enim appellanda eſt, quæ ex frigido, & ſicco humore melancholico excitatur,) ſuperfuſione item calidiore ante acceſſionē vtatur, hic item maximum adiumentum ſentiet, vt etiam ſubitò febris conquieſcat, quāuis moleſtam acceſſionem ęgrum experiri contigerit. Satius aūt eſt, ſi quis etiā toto antea vacuato corpore ſuperfuſionibus, omniq; alio particulari præſidio vtatur. Qui enim toto corpore adhuc ſordido, ac impuro, vel cataplaſmata inducere, vel perfundere aggrediūtur, hi inſignium malorū autores fiunt. Cęterū Quartanas ex aduſta bile cōſiſtentes purgare decet, corpus prius humectando pleniore cibo, & quiete: quę verò ob humorē melancholicū procreātur, humectare quidē eas oportet, (ſiccus enim humor ille exiſtit,) ob terreſtrē verò eius partē, & frigidā, tum calefacere, tū extenuare cōuenit. Purgationem aūt non per febris initia, ſed cū concoctio iam apparet, moliri debemus. Ita porrò etiā ſi ęgrū ſanguinis vacuationē requirere cēſes, vt ex quo humor melancholicus procreetur, in ſtatu, cū humor quoq; à natura concoqui ſolet, tentare eam conuenit. Tunc enim leuata natura reliquias materiæ euincit, id quod tibi concoctio in vrinis apparēs indicat. At medicamentū purgans, nempe quod ex Rhodomelite conficitur, bilem, &

Quartana calida

Quartana frigida.

Quartana calidiores purganda.

humores nimium aduſtos ſine moleſtia purgans hoc præſtare debet: habet autem in hunc modum.

Purgatio ex Rhodomelite.

Purgatio ex rhodomelite

Succi roſarũ ſextarii duo: mellis ſextarius: ſcammoniæ torrefactæ vncia. Omnia ſimul coquuntur, danturq; ad ſummũ cochlearia duo, vel minus. At ſi humor bilioſus non admodũ calidus, & ſiccus, ſed craſſior, ac pituitoſo humore adulteratus eſſe videatur, paulũ agarici prædicto Rhodomeliti adiiciendũ erit: atq; in eum modũ hic quoq; leuiter purgari debet. Vt autẽ promptè componas medicamentũ, paresq;, ſubſcribam eius quoq; mixturã, quæ ita habet. Roſarũ ſucci libra: ſcãmoniæ vncia: agarici vnciæ quatuor: piperis ſcrupuli duo: mellis vnciæ ſex. Ad ignẽ lentũ hæc coquito, ac vbi in craſſitiem coierint, adiicito ſcammoniam, & piper, atq; vtitor. Nã ſine omni adeò moleſtia vacuat, præterquàm quòd non multum calefaciat.

Purgatio, quæ ex malis cotoneis paratur

Purgatio ex malis cotoneis.

Mala cotonea octo impleto ſcãmonia, cuius modus ſit vncia, & extrinſecus ea fermento oblinito, atque ſic aſſanda dato: vbi aſſata probè fuerint, adiicito mel probè læuigatũ, ac vtitor pro viriũ ratione, in febribus quæ à bile excitantur, & in iis, qui generoſam purgationẽ ferre nequeũt: atq; in pueris magis, & mulieribus. nã citra omnẽ prorſus moleſtiã purgat. ſin ipſum efficacius reddere voles, in iſtum modum parato. Scammoniæ vnciã: petroſelini Macedonici vnciã: piperis albi vnciã: agarici ſemunciam: ſucci cotoneorũ vncias ſex: ſucci citriorũ vncias tres: mellis librã. Dato inſtar vnciæ. Succum cũ

Quartan.

melle coquito, atq; ita pulueres leuigatos inspergito, ac in pixide recondito cũ fiducia. Est enim presidiũ in multos vsus accõmodatum, vt quod non solum bilẽ, sed etiam pituitã, & humorem melãcholicũ repurgare probè possit. Atq; idcirco Quartanis quoq; falsis exhibere licet: in illis aũt magis, quorũ stomachus affectus, neq; concoquere benè, neq; appetere cibũ potest: nec nõ iis qui Quotidianis infestantur. Hac de causa variis in mixturis ad omnia præparare conducit.

De vomitu.

Vomitus in Quartana. Vomitus omnibus vtilissimus est, præsertim iis, qui humores crassos in ore ventriculi continent. Nam crassitiem extenuat, & vt concoquatur, celeriusque discutiatur, efficit. Optimum autem tempus ad vomitum est accessione incipiente: quoniã etiam tunc humores, cum materiæ mouentur, & illi in stomachum confluunt, illumq; rodũt, nauseam excitant. Dato eis mulsam non nimis aquosam: ita namque procliuius ad excretionem prorumpent. qui autem valdè lenti sunt, & difficulter auelli possunt, ægrius excernentur, ac pennis præcipuè anserinis vtendum est, vt maiori irritatu vomitus omnino proueniat. Si enim ex lentis humoribus aliquid sursum eductum fuerit, statim etiam accessio minuetur, tum spacio temporis, tum simul more ac consuetudine. Ego enim noui me hoc modo inueteratas Quartanas discussisse, vt nonnullæ ipsarum superata iam deteriore parte conquieuerint.

De salsamentis.

Salsamenta in Quartanis. Salsamentis aũt in illis nimirum, quę ab humore

melancholico excitantur,& in quibus ſtomachus vitioſis humoribus ſcatet, aut multa lienē vrget obſtructio, vtendū eſt. Maximè hic cōmendatur etiam Encathera dicta, et quę Alexādrinorū Buridia ſunt, Menomænia,& Membridia. Oportet aūt eum, qui horū aliquod aſſumit, aliquandiu ſitim tolerare, & nullā potionem ingerere, vt efficere quid poſſint,& vim ſuā corpori inprimere: deinde vbi ita viribus deſtituitur ęger, vt ſitim ferre nequeat, tunc vinum Aſcalonites, aut Gazites dilutū quantū libet, propinare licet. Ego itaq; noui quendā ex his, qui Quartana ex terreſtri & frigido humore laboraret, ita huius victus rationis vſu liberatum, vt etiam per aluū humorem ſuperantem excreuerit. Erat autem id quod excreuerat adeò valdè nigrum, vt nonnullis medicorum metum incuteret, non modò ob colorem, ſed etiam propter copiam euacuatam. Verum ꝙ æger paulò poſt morbū facilius ferre inceperit, & ꝙ lien, qui antea maximus erat, paruus euaſerit, effecit, vt omnes benè ſperarēt,& nihil amplius metuerent. Sciendū verò eſt, ꝙ cibi enumerati,& quicquid abſtergere, & extenuare mediocriter poteſt, etiā cū concoctio incipit apparere, humidioribus temperamento, frigidioribus, & benè habitis dari debent. Etenim humores tunc magis & repurgantibus,& extenuantibus promptè obediūt. Qui enim per initia, cū materia planè eſſet incocta, extenuātibus, vel purgātibus vſi ſunt, hi pręterq̄ ꝙ nihil eorū quę ſuperabāt, in corpore vacuare potuerint, etiā ſicciores craſſioresq; humores effecerunt. Si itaque

talis sit Quartana, quę à frigido,& terrestri humore cōcitetur, ita agere oportet. Sin autē à bilioso humore, exusto ,& in cinerē redacto prouenerit, omnia contraria, quæ humectare, aut refrigerare possunt, tentare conuenit: balneum dulcis aquæ adhibere,& cibos temperatos. In summa quemadmodum diuersas habent species, ita quoque differentem ipsarum victum præscribere oportet.

De Antidotis.

Antidota Quartanarum.

Nonnulli veteres Quartanariis etiā antidota dederunt, ac multas variásque descriptiones ab ipsis proditas inuenire licet. Quin & Diuinissimus Galenus ea memoriæ prodidit, sed nulla videtur vsus distinctione: vnde plæriq; cum eis quæ titulo ipsa promittebant persuasi, deinde non exquisita discretione exhibuissent, maximæ offensionis,& periculorum autores extiterunt. Miror sanè, cur antidotum ex liquore Cyrenaico paratum omnibus conuenire dixerit, iubeátq; frequenter eo vti: atqui non videtur res sic se habere. Neq; enim citra offensionem quis ipsum hominibus calido, sicco, & bilioso temperamento præditis,& in Quartanā ex nimia adustione prolapsis, bibendum dederit. Attamen nec ea quæ ex sulphure viuo, & pipere confecta sunt, neque Theriace antidotum dari debet. Hæc enim vniuersa istis aduersantur. Quare præstat eis, si fieri potest, nullū antidotū exhibere, verum sufficit, victu potius refrigerante, et cōtemperante, nec nō iis quę superflua repurgāt, frequētius vti. Sin aūt antidoto interim vti cogaris, illa potius in Quartanis

ex aduſtione nimia ortis, propinãda putes, quæ cõſtant ex opio, cicuta, et alterco: item quæ vrinã prouocare poſſunt, ita vt nõ valdè calefaciãt, idq; in eis pręcipue, quos vigilia, et ſitis comitatur. Nã ſomnus ante acceſſionem obueniens frequenter impediuit, ne acceſſio in totum oborıretur, aut effecit, vt moderatıor ea fieret. Porrò vt antidota à me dicta facilè inueniantur, neceſſarium duxi compoſitiones exponere, maximè illorum, quorum etiam antea in Quartanis, quæ ab humore Melancholico excitantur, multam habui experientiam.

Antidotum ad Quartanas, quæ ex humore Melancholico conſtituuntur.

Caſtorei, papaueris, mirrhæ, piperis albi, liquoris Cyreniaci, ſingulorum drachmę quatuor. Liquorem lęuigatum, & aqua maceratum reliquis adiicito, fingitoque catapotia, & dato ante acceſſionem ieiuno, aut cænato ex aquà. Præſtat ſi ægrum ipſum etiam perungas, nempe oleo calido, quod nitrum admixtum habeat.

Aliud etiam ad Quotidianas efficax.

Opoponacis, opii, caſtorei, alterci ſeminis, ſingulorum drachmæ quatuor. Lęuigatis paulo mellis admiſceto, datoq́ue adultis quidem dimidiæ drachmæ inſtar: pueris autẽ hora anteq̃ iuuadat acceſſio obulos duos.

Aliud ad Quartanam.

Liquoris Cyrenaici, piperis, mirrhæ, rutæ foliæ, ſingulorum drachmæ quatuor. Detritis, probeq́ue mixtis ante acceſſionem ex oxymelite vtitor.

Antidotum Acchariſton.

Facit ad multos interiores affectus, pręcipuè va-

Quartan.

rò ad Quartanas. Croci vncia: opii vnciæ ſeptem: galbani vnciæ ſeptem: caſiæ vnciæ tres: ſtyracis vnciæ ſeptem: myrrhæ vnciæ quatuor: caſtorei vnciæ ſeptem: coſti vnciæ tres: piperis vnciæ quatuor: ſpicę nardi vncię ſeptem: mellis deſpumati, quod ſufficit. Datur fabæ ægyptiæ inſtar ex mulſa ante acceſſionem.

Antidotum quod & ipſum mirifice ad Quartanas valet.

Styracis exquiſiti drachmæ quatuor: myrrhę drachmæ duæ: opoponacis drachmæ quatuor: iridis ſeſquidrachma: piperis drachmæ ſex: galbani drachma: lachrymæ papaueris drachma. Datur fabæ ægyptię inſtar melle exceptum hora antequàm acceſſio inuadat.

Paſtillus inſignis admodum ad Quartanis.

Opii veteris, rutæ foliorum, ſingulorum drachmæ duæ: croci drachma: alterci foliorum drachmæ duæ. Contuſa, increta, læuigataq; in paſtillos redigito, qui ſinguli ſcrupulos duos pendeant. Ac dato horis duabus ante acceſſionem ex poſca, pro ægri virium ratione.

Paſtillus alius benefaciens admodum Quartanas.

Piperis albi, ſeminis dauci Cretici, pares portiones. Contuſas incretaſq; ante acceſſionem ex multa aqua calida cochlearii menſura dato. Hoc plæroſque, cum ſimplicius ſit, adiuuit Quartanarios.

Paſtillus alius præſtantiſſimus, vt nullus alius, ſuccurrens curanſque celerrime: elicit enim ſudores, atque ita morbo diuturno ægrum liberat.

Opii drachma: piperis longi ×, caſtorei, ſingulę drachmæ. Mulſo conformantur. Dato ſingulis obulū ex oxymelite lotis, & in lecto repoſitis. Hoc multos ſu-

×ingreſſus, additur in alio piperis communis.

dores euocat,& magna ex parte bis, aut ter potum liberat. Hæ omnes validæ ſunt antidotorum vires, ad calefaciendũ,& attenuandum efficaces. Quare etiã Quartanis potius, vt diximus,conueniũt,quæ à melãcholico,& terreſtri humore excitantur,adulteranturq; à pituita, non aũt continuè, ſed per longa interualla exhiberi debẽt. Nam liberalior eorũ vſus,humores multo adhuc ſicciores, craſſioresque efficit. Tutius autẽ dantur, cum concoctio iã apparuerit,& vires ſint robuſtę, ac ægri multũ ad hoc inclinationem habent,qui & à nobis medicamenta ſumere conſueuerunt,& nos pharmaca ſibi offerre cõpellunt. Sunt enim nonnulli non modo barbari,ſed etiam alii plæriq; opinione ac ratione aliena prædi ti, vt etiam ſecari vriq; præ omni medicina malint, ac eos qui hæc faciunt,ſcire aliquid arbitrantur, inuitantq; ſtudioſe in ædes ſuas,& præſtantiores hos ce medicos cenſent,quàm qui victum præſcribunt. Si igitur noſtrum aliquis dare quid eis cogatur,qui calido ſiccoq; temperamento ſunt,& ex nimia flauę bilis aduſtione Quartanam experiuntur, illa offeret antidota,quę vim non adeò acrem,& calidã poſſident,ſed quantũ licet,hac vacant,& ſi fieri poterit, refrigerantia potius,& ad ſomnũ inducendũ,ſenſimque extenuandum efficacia obtinet, qualis eſt etiam Xenocratis paſtillus,cum ad alia plæraq; vtilis, tum verò eximiè & ad Quartanas, & ad Tertianas: deſcriptio ipſius in hunc modum habet.

Paſtillus ad Quartanarios ex nimia flaua bilis aduſtione.

Seminis papaueris hortenſis, lachrymæ papaue

Quartan.

ris, ſingulorũ ſcrupuli duo: alterci albi, ſucci dulcis radiculę, ſingulorũ ſcrupuli ſex: ſtyracis, aniſi, ſingulorũ ſcrupuli quatuor: croci, caſtorei, corticis mandragoræ, ſingulorũ ſcrupuli tres. Arida contuſa, incretaque, ſucco, ſapa, vel paſſo Cretico veteri excipito, ac vtitor cum fiducia in his præcipuè, quos vigilia cõitatur, aluus profluit, os ventriculi fluxione laborat, & dolor Colũ exercet. *Aliud ſimplicius.*

Decoctum ſcorpiuri herbæ mirificè propè omnibus auxiliatur, ſi ante acceſſionem bibatur. Iuuat enim non modò ratione naturali, ſed etiam quia materiam per aluum, & vomitus educit.

NB

De lapide Armeniaco.

Lapis Armeniacus.

Lapis qui Armeniacus dicitur, ſiue lotus, ſiue illotus offeratur, quatuor ſiliquarum pondere mirabiliter ad omnem Quartanæ ſpeciem valet. Nam humorem melancholicum, vt nullum aliud præſidiũ euacuat: ſed lotus quidem aqua per inferiora magis purgat: illotus autem per vomitiones, citra calorem, non quemadmodum alia. Si verò nonnulli lapidis potionẽ odio habuerint, in catapotia redigito, his medicamentis ei adiectis. Aloes ſcrupuli quatuor: epithymi ſcrupuli tres: agarici ſcrupulus: lapidis Armeniaci ſcrupulus: gariophylli grana quinque: ſcãmonię ſcrupuli quinque. Excipito ſucco Citrii, aut Crocomelo, aut Rhodomelo, aut Rhodomelite. Dantur ſcrupuli duo. Proficiunt etiam catapotia ex epithymo abſque ſcammonia: habent autem in hunc modum. Abſinthii ſucci drachmę quatuor: medullæ cucurbitæ ſylueſtris drachma: aloes dra-

pil Epithij

chmæ duæ : mastichæ drachmæ tres: epthymi drachmæ duæ. Dantur noctu catapotia. Benefaciunt etiam ad mendaces Quartanas, quę paulum quoq; pituitæ habent admixtum.

Aliud antidotum mirificum ad multa efficax, maxime vero Quartanis.

Vetustum capitis dolorem finit, vertiginosumq; affectum, comitiales accessiones, & vigilias sopit: insaniam quæ Mania dicitur, sedat: magnos oculorũ dolores lenit: fluxionem doloremque dentium discutit: spirandi difficultatem, omnémque asthmatis causam abigit: tussi vetustę, peripneumoniæ, & pleuritidi medetur, tum siccæ, tum humidæ: omne à pulmone humiditatis vitium dissipat: sputa tenuia mitigat, & eductioni paratiorem ex hydromelite potum efficit. Sin autem quis sanguinem spuerit, ex oxymelite, aut posca, aut polygonii succo, aut plantaginis drachmarum duarum instar dato, pro ægri viribus ponderi paulum quiddam adiiciens, aut detrahens. Cæterum hoc antidotum stomachi est præsidium. Nam ex humiditate flaccidum, imbecillémque astringit, & firmat, cibosq; ob vomitiones non continentem roborat, & omnes ventriculi inflationes per ructus discutit, punctorios iecoris dolores mitigat, & Arquatis morbis auxiliatur. Nam vnamquanque partem ad priorem naturam reuocat, & atræ bilis morbum, quæ Melancholia dicitur, diuturnum, & turbulentum, vigiliasq; leuat: lienis grauitatem subtrahit, & faciei colorem restituit: pituitam, bilé per intestina detrahit: caliditatẽ intestinis

partitam suggerit: distributionis meatus aperit: vrinas segregat, & veluti renes inuadit, atq; ita ex eis tum arenas, tum sanguinis grumos ad vesicam propellit: renibus ac vesicæ medetur: vrinæ difficultatẽ reprimit. Omnibus porrò prædictis affectibus potu assumptum opitulatur. In Ileosis autem morbis, & Cœliacis hęc potio veluti viam præparat: inueteratum stercus subducit: vetustamque inflammationem resoluit: tormina lenit: distentionem vasorum remittit: & quietem inducit, non veterni modo, sed somno concilians. Qui igitur per os id assumere nequeunt, his iniicito per aluum cum fœungræci succo, & dolore liberat. Iam plurimũ auxiliari potest vteri, vt aiunt, calamitatibus. Quippe dolores quoque ex partu solatur, & vigilias molestissimas immi nuit: elationem distensionemq; vteri mollit: morbosam purgationẽ reficit, recreatq;, & angustos vasorum meatus dilatat: sanguinis in vterũ profluuium acutius, magisque subitum non modò potu restringit, sed etiam vino calente in ipsam infusum sistit: item vocis abscisionẽ, & neruorum contorsiones potu mitigat. Vtimur eo in Articulariis, & Podagricis, ac plurimum id opitulari ægris compertum est. Maxime verò inuenias medicamentum vim istam in virulẽtis, nõ modò si per os exhibeatur, seruare, sed etiã si locis oblæsis illinatur, proficere: ac in vehementibus periculis vtroque modo antidoto vtendum est. Itaque non solum in continuis febribus, ardentibúsq;, & colliquãtibus, quæ syntecticæ græcis dicuntur ex aqua, vel mulsa sumitur: ac maxima

titulus eius promittit. Datur ægris drachmæ instar hora vna, aut duabus ante accessionem: in Quartanis autẽ copiosiore vtor medicamento, eò quòd diuturnius malum inhæreat, & ægrè refici possit. Qui medicamentum hoc donauit, incomparabile ipsum esse asseuerabat. Hæc est ipsius compositio. Myrrhę scrupuli septem: spicęnardi scrupuli tredecim: croci scrupuli quindecim: castorei scrupuli quatuor: opii scrupuli octodecim: amomi scrupuli quatuor: anisi scrupuli decem: petroselini Macedonici scrupuli quindecim: apii seminis scrupuli duodecim: iunci quadrati floris scrupuli nouem: casiæ Aegyptiæ scrupuli quatuor: piperis albi scrupuli quatuor: piperis nigri scrupuli quindecim: sysonis Syriaci scrupuli duodecim: styracis scrupuli sex: seselios scrupuli quatuor: Hedychroi fecis, quod magma dicitur, scrupuli quinque: mellis despumati quod satis est. Styracem dilatatum melle soluito, arida super inspergens. Opium verò ex sapa macerato, donec mellis fiat spissitudo, atque sic reliquis adiicito.

De balneis.

Sciendum est, balneis quoq; sic vtendum esse, ad vnamquamq; speciem respiciẽdo: calidioribus quidem in iis, quę ex humore melancholico excitãtur: temperatis autem potius in illis, quæ ob nimiam humoris biliosi adustionẽ proueniunt: adhæc exercitiis similiter, & frictione, sed minus in calidioribus.

De vnctione.

Præterea vnctio interdum quidem adhibenda est ex oleo cyprino, aut gleucino in frigidioribus:

Chamæmelino autem, vel oleo dulci, aut hydrelæò in calidioribus. In summa pro varia huius specie, diuersa quoque curatio adhibeatur. Frictionem autem, vt maximum præsidium, si quid aliud adhibere conuenit, nunc copiosiorem, nunc pauciorem. Satis igitur sunt, & dicta iam remedia, & vniuersa victus ratio, si quis omnino perseueranter vti velit, diuturnæ Quartanæ medebitur. Quoniam verò nonnulli negligentes metuunt, ne morbus diutius moretur, & multis corripiātur accessionibus, omnibus desiderant vti, & naturalibus simul, & his quæ alligantur, necessariū duxi propter huiusmodi hæc quoque exponere, si quid à nobis ex longo temporis vsu, & experientia cognosci potuerit.

Medicamentum.

Medicamentum, quod appendi solet ad Quartanas, sæpe à nobis multis experimentis comprobatum. Scarabæus Quartanarios curat: oportet autē ipsum viuum extrinsecus fuluo linteolo firmiter alligatum, collo suspendere. dicunt autem hoc ipsum præstare, si ita appendatur. Est hoc quoque verum, vsu multo compertum. Lacertam viridem appendito: item ex vnguibus ęgri, tum manuum, tum pedum exiguum præcisum, sicut facere solent, qui bus vngues præciduntur, rufo panniculo iniicere, & in eo firmiter illigatum ita appendito, *ac rursus appēsam ipsam resoluere, vnde etiam capta fuerit. Referūt quoq; , si quis ex gena hirci pilos acceptos ægro adalliget, mirabiliter Quartanæ posse mederi. Omnium verò naturalium medicorum testimo-

*Deest aliquid.

niis confirmatũ est, sanguinẽ qui primus à virgine fuerit excretus, naturaliter Quartanę aduersari: similiter etiã corruptæ sanguinẽ efficere, si quis ipsũ ægro ad brachiale dextrę manus, aut ad eiusdẽ brachiũ alliget. Noui ego quendã, qui hac ratione vtẽs Quartanã curauerit: dabat mulieri parienti palliũ ægrotantis ferendũ, quod ille interius ferebat, illotũ, & iam perspirabile: postea à partu pallium recipiens, ægro ferendũ rursus præbebat. Ac Quartana nõ amplius in posterũ affligere, mirabiliter contrarietate quadã, & ratiõe arcana deprę hẽdebatur

Ex libris Aetii de Erysipelaceis viscerum affectibus.

Erysipelaceus affectus nonnunquàm viscerum alicui oboritur, qui febrim ardentem, & Hecticam inferat: & si quidem Erysipelas ventriculum obsideat, hinc febris inceditur, quam Lepyrian Græci nominant: sin autem iecur infestet, Typhode: si pulmonem exerceat, Crymnoden. Huiusmodi verò febris primum refrigerantibus, & humectantibus, tum cibis, tum potibus, & iis quæ exterius imponuntur indiget. Quoniam igitur Hectica febris alteri morbo non est commixta, balneum requirit, quemadmodum etiam alii omnes calores, & siccitates. Quòd si Erysipelaceus affectus viscera vrgeat, abstinendum quidem balneo in totum, frigida autem in morbi vigore strenuè vtendum est. Ita nominare consueuimus, cum vna vice & frigidissimã, & multam dederimus. verũ ante statum frigida non vtemur, nisi ab ægro, qui & frigidæ potioni assueuerit, & sitim ferre nequeat, coacti fuerimus. Extrinsecus igitur imponi debent, quæ refrigerant, &

ſi nihil proficiunt, tunc etiam frigidam potionem dare, aut potius cibos refrigerantes oportet. Maximè omnium conueniunt teneræ, & dulces lactucæ: eluantur autem liberaliore aqua frigida. optimè quidem ita ſumptæ proficiunt. Quoniam verò iniucunditatem ipſarum, ſi ita ſumantur, gratiorem nonnunquàm reddere coacti ſumus, aceto copioſiori aquæ frigidæ mixto, intingere illas permittemus. Acetum autem ſit tale, quod ab omni vitioſa qualitate prorſus receſſerit. Extrinſecus etiam ipſæ lactucæ ſuccus accommodari poteſt: imò & ſemperuiui, & ſeris, ſimiliterque refrigerantium. Præſtantiſſimum quoque eſt, quo nos vtimur, ex oliuis acerbis, & rhoe. Humorem enim ipſorum expreſſum in pilam cum portulaca viridi coniicimus: deinde cõtuſum exprimimus: & coniecto in vas liquore, & orificio exactè obturato, vas in aquam frigidã mittimus: præſtaret autem ſi vas etiam niue obducere tur. In vſu miſcemus farinæ ordei tenuiſſimæ: deinde maceratum, vt liquidius ſit, linteo duplici illinimus, imponimusq; præcordiis, ita vt non diu ſinamus inhærere, ſed poſtquàm tepidum euaſerit, hoc quidem tollentes, alterum imponamus, idq; perpetuo conſequenter facientes, donec æger altas corporis partes quodammodo refrigerari ſenſerit, & ſiti minus crucietur. Miſcemus aũt nonnunquã etiam oleũ omphacinum, & roſaceũ, vbi Eryſipelas inflãmatoriũ præcordia torſerit. Atq; hęc ſanè de febrium curatione abundè dicta eſſe arbitramur.

FINIS DVODECIMI ET VLTIMI LIBRI ALEX. TRALL.

RAZAE MEDICI ADMIRABILIS LIBER DE PESTILENTIA, EX SYRORVM LINGVA in Græcam primum, nunc in latinam conuersus, per Ioannem Guinterium Andernacum.

PRAEFATIO.

VOD SANE GALENVS nihil eorum, quę medicam artem constituunt, intactum reliquerit, Diue, & semper Auguste Imperator, neq; quicq̃ in curandis medendisque corporibus, mentem ipsius subterfugerit, omnes meo iudicio confitentur, qui in libris illius, & lucubrationibus diligenter sunt versati. Non tamen vt alia ipse opera elaborauit, ita quoq; doctrinam de pestilentiali morbo persecutus est, sed meminit quidem etiam huius in nonnullis commentariis, verùm obiter, & in transcursu: quoniam neq; hoc eius institutum tum erat, curationem aliquam perdocere. Quare mirum nõ est, si medicorũ nonnulli nostri temporis nihil memoria dignum de huius curatione prodiderint, cũ nullam satis explicatam, absolutámque doctrinam ab artis principe traditam acceperint. Illud igitur admiratione dignum est, quòd qui artem Medicã, cum adhuc confusa esset, in ordinem redegerit, &

Occasio huius commentationis.

Mirum Galenum de Pestilentia nõ scripsisse.

quæ indefinita erant, diſtinxerit, rem omnium maximè neceſſariam, indiſcuſſam reliquerit. Nullus enim ferè hominum eſt, qui hoc morbo non corripiatur: cauſa verò in proceſſu dicetur. Quinetiam Galeni temporibus præclari græca lingua viri opere, & dicendo excelluerunt: & animo ſublimioribus diſciplinis intenti, ad alias ſanè quaſdã, & illas ſtudio dignas ſe contulerunt: huius autem nullus illorum meminit, haud ſcio, vtra de cauſa, voluntas ne eis defuerit, an voluntati facultas. Nos verò, etſi nihil de noſtro conferimus, tamen mandato tuo obtemperantes, optimum abſolutiſſimúmque de peſtilentiali morbo opus, à ſapiente hoc Raze Saracenicis verbis exaratum, in latinam conuerſum linguam, tuæ Maieſtati offerimus, vt neque huius animus tuus diuinus expers ſit, cum ſtudium hoc animum iuuet, & cura omnibus conducat. At ſi tibi hoc pacto domino, & regi beneuoli, & recipiendi iudicemur, gratias agimus, quòd nos adhortatus ſis, excitaueriſque, & quotidiè ad omne bonum deduxeris. Incipiamus itaque ſapientis viri doctrinam latinè interpretari, Dei ſapientiam, quæ reuera eſt, vt viam nobis commonſtret, inuocantes: qua duce rem propoſitam ſincerè, & integrè perſequamur: & non in alteram partem inclinemus, ſed tanquam lignis incedentes paulatim hinc & illinc ſtabiles, & firmi tranſeamus, neque dictio ambigua nos lateat, neque ſenſus dubius, & ſublimis ſubterfugiat. Cum igitur admirabilis hic vir morbum bifariam diuiſerit, totum opus in quindecim capita partitus eſt.

Omnes fere Peſtilentia corripiuntur.

Doctrina Razæ de Peſtilentia.

QVAE IN SINGVLIS CAPItibus contineantur.

Primo, causas præscripsit, ex quibus Pestilentia excitatur, & quomodo omnes ferè homines in eiusmodi morbum prolabantur.

Secundo, de corporibus Pestilentiæ opportunis.

Tertio, de tempore, quo magna ex parte Pestilentia grassatur.

Quarto, duplicis Pestilentiæ insultus signa.

Quinto, de præcautione morbi, antequam Pestilentiæ signa appareant, & quomodo impedienda sit, ne in totum confirmetur, vel ne immoderatius augeatur, postquàm signa apparuerint.

Sexto, de Pestilentiæ curatione.

Septimo, quomodo sucurrendum naturæ, vt Pestilentiam in extimam cutem expellat.

Octauo, de prꝯseruatione oculi, & gutturis, nec non totius corporis procuratione, vbi Pestilentiæ indicia prodierint.

Nono, vt Pestilentia cito concoquatur.

Decimo, vt ea quę in Pestilentia concocta sunt, siccentur.

Vndecimo, quomodo squamas, & Pestilentiæ crustas tollere oporteat.

Duodecimo, quomodo cicatrices ex oculo, & toto corpore eximere conueniat.

Tertiodecimo, de victu & alimento eorum, qui Pestilentia correpti sunt.

Quartodecimo, quomodo ventri proſpiciendum eorum, qui Peſtilentia oppreſſi ſunt.

Quintodecimo, de miti moderataque & letali Peſtilentia.

QVOMODO PESTILENTIA CONcitetur, & omnes fere homines in eam incidant,

CAPVT I.

MNES PROPEMOdum homines Peſtilentia hac de cauſa corripiuntur, quoniam nemo non à prima generatione vſque ad vltimam ætatem ſenilem mutatur, & ſicceſcit. Vnde infantium ſanguis multò humidior, quàm in adoleſcentibus exiſtit, multóque magis quàm in ſenibus. Quinetiam multam caliditatem poſſidet, ſicut etiam Galenus in explicationibus Aphoriſmorum ſcriptum reliquit, in pueris, inquiens, caliditas immoderatior copia, quàm adoleſcentulorum: horum autem vehementior qualitate exiſtit: id quod ex optima naturali actione incrementi, concoctionis, & diſtributionis, quæ in pueris contingunt, demonſtratur. At infantium ſanguis, & puerorum, muſto reſpondet, quod nondum abſoluta concoctione elaborari, nec ad eam commoueri inceperit. Adoleſcentulorum ſanguis muſto ſimilis eſt, quod iam ferueat, efflaueritq;, & à primo ſtatu mutatum ſit, plurimumq; vaporis & recrementi expirauerit, cuiuſmodi eſt vinum con-

Cauſa cur Peſtilentia corripiamur

Sanguis infantium.

Sanguis adoleſcentiũ.

coctum, mitigatum, & quod ad summum vigorem peruenerit. At senum sanguis vinum repræsentat, quod exhalauerit, vehementiámque abiecerit, & propè refrixerit, & acidum euaserit. Porrò generatur Pestilentia, cum sanguis putruerit, ebulliatque, vt recrementa vaporosa, & limosa perspiratu discutiat. Adhæc cum sanguis ex infantis natura, quæ musto respondet, transierit ad adolescentium, quæ vino concocto similis est: ac ipsa per se Pestilentia efferuescentiæ & ebullitioni, quę in mustis cùm feruent, euenit, similis apparet. Atque idcirco omnes propemodum huiusmodi morbo sunt obnoxii, magisque masculi: quoniam sanguis necessario ex primo statu in secundum commutatur, sicut musta necessario in statum, qui feruorem & ebullitionem sequitur, transeunt. Et vix inueniri poterit infantis, aut etiam pueri temperatura, quæ ex primo statu in secundum commutetur temporis spacio, paulatim, & deinceps, vt etiam feruor, & mutatio in sanguine tempore, & paulatim appareat: quia eiusmodi temperamentum, quod ita deinceps mutatur, frigidum & siccum esse oportet. At puerorum temperamentum his contrarium est. Quòd autem horum temperamentum calidum & humidum existat, hinc demonstratur, quoniam alimentum ipsorum ex lacte existit. Si verò pueri lacte non aluntur, certè affini & proximo huic victu, ciboq; nutriuntur, vt aliæ ætates vniuersæ. Quinetiam pueri in victu plus delinquunt, quàm alii, eoq; raro aliquis ipsorum hunc morbum effugit. Cæterum

Senum sanguis.

Puerorum temperamentum.

variat hic morbus pro temperamentorum differentiis, victu, habitu, ambiente aëre, & sanguinis, qui in venis continetur, qualitate, & copia. Atq; hac de causa Pestilentia in quibusdam citius, in quibusdam tardius inuadit: item in aliis augetur: in aliis minuitur. Nonnullis qualitate admodum prauus, nonnullis minus prauus morbus existit. Porrò adolescentuli, quia sanguis ipsorũ in secundum iam statum mutatus est, concoctioq; ipsorum absoluta, & ea humiditas exhalauit, vnde putrefactio constituitur, raro hoc morbo infestantur. Illi igitur corripiuntur, qui superfluam in venis humiditatem, aut vitiosam qualitatẽ, perustámq; vehementer habent: vel qui in puerili sunt ætate, qua sanguis ad absolutum statũ non perfectè mutatus est, facilè Pestilentia infestantur. Quin & eos inuadit Pestilentia, qui caliditatem languidã, & sedatam possident: adhęc adolescentẽ, qui victu vsus fuerit ad corpus augendũ, replendũúe, et sanguinẽ corrumpendũ efficaci. Senes Pestilentia nõ inuadit, nisi in pestilenti aëris putridi, & vitiati statu, quo talis morbus plærunq; grassatur: quoniam qui mediocritatem egressus est, ad summam caliditatem, & humiditatem tendit: & calidus status ad morbum, eò quòd spiritum, qui in duobus cordis ventriculis continetur, ad suum temperamentum per medium cor traducit: deinde et am totum sanguinem, qui in arteriis habetur, ad propriũ statum transfert. Cũ igitur Pestilentię causam paucis, et summatim exposuerim, modò etiam corpora percensebimus, quę Pestilentiæ sint opportuna.

Adolescentes raro Pestilẽtia corripiuntur.

Senes Pestilentia non inuadit, nisi viciato aeris statu.

DE CORPORIBVS PESTILENTIAE opportunis, Cap. 2.

SVnt igitur Pestilentię opportuna corpora, alba, humida, obæsa, rubra, & quod pessimum est, si ad hæc corripiantur febribus continuis, sanguinis pro fluuio, affectibus ex sanguine concitatis, pustulis, lippitudine, crassa in oculorum angulis pituita, & cutis eruptionibus, quæ exanthemata Græci appellant: præterea si etiam copiosè vtantur condimentis, magisque palmulis, melle, ficubus, & crassis dulcibusque cibis, vt iis quæ ex melle conficiuntur, & pulticulis, quod adhuc deterius est. Quin etiam larga vini potio, & dulcis lactis vsus eiusmodi vicium excitat. At gracilia corpora, biliosa, sicca, & calida Pestilentiæ obnoxia sunt atrociori, quam veteres ideò, quòd inter duas Pestilentiæ species deterior sit, Eulogiam, quasi dicas dignam quæ obseruari debeat, appellarunt, sicut etiam à multis ita nominari audio. Nam huius appellatio in Græcanicis dictionibus non inuenitur. At sapiens hic vir propria lingua Chaspe nominauit, quæ vox indicat id quod est per se. Arbitror autem ideo, quòd in ipsa Pestilétia ratio animaduersioq; eius haberi debeat. Quamuis enim inter se affectionibus differant, tamen etiam communitatem, & nihil dissonum obtinent. Nihil itaque est differentiam sortitum, quod non etiá communitatem obtineat. Verum ne de nominibus tempus teramus, cum sapiens hic differentias peculiari loco explicet, ad orationem institutam reuertamur. Quòd si fortè pustulæ in Pestilentia per cutē

Corpora Pestilentiæ opportuna.

Condimenta

Larga vini potio.

Gracilia corpora.

Pestilentiæ duæ species.

Exanthemata.

erumpant, vnum ex contrariis accidit, vel si numero paucæ existant, modicæ & obscuræ, vel prauæ nimium, & perniciosæ, aut squalidæ, siccę, putridę, & non concoctæ. Cæterum gracilia corpora, & tẽperamento frigida hisce duabus speciebus, tum Pestilentiæ, tum Eulogię accommodata non sunt. Sin autem forte obnoxia fieri contigerit, languida erit Pestilentia cum febribus continuis ab initio ad finẽ vsq;, veruntamen mediocris, concocta, & mitis.

QVANDO MAGNA EX PARTE PESTIlentia grassetur, Cap. 3.

Tempus Pestilentiæ.

TEmpus quo Pestilentia grassatur, & plurimum viget, hoc est: extrema pars autumni, & veris initium: cumq́ue æstas pluuia fuerit, & austri continuè alii aliis succedẽtes perflauerint, hyémsq; tepida, & aeris tempestas australis: æstas autem calida vehementer, & sicca: nec non autumnus calidus & siccus: adhæc cum largę pluuię succedunt, perniciosior Pestilentiæ species accommodatos ei, nempe graciles, calidos, & biliosos quàmprimum inuadit: & frequenter in nonnullis regionibus assuetis, ac familiaribus, aëris statu latenter in pestilentialẽ transeunte, corpora integra permanserunt: in bono autem, Pestilentia correpta sunt. Statim igitur præcauere oportet, cum explicari, & appropinquare hominibus ceperit, quemadmodum in processu orationis percensebo.

QVIBVS SIGNIS VTRAQVE PESTILENTIAE species inuadere cognoscatur, Cap. 4.

Pestilentiæ signa.

INdicia Pestilentię, & Eulogiæ accessionem euidẽ

ter demonſtrantia, hæc ſunt. Vtranq; morbi huius ſpeciem præcedit febris continua, dorſi dolor, narium pruritus,& ſputa in ſomno. Hęc peculiaria horum ſigna exiſtunt, magisque dorſi dolor cū febri: adhæc æger toto corpore pungi videtur: nec nō moleſtat pandiculatio, frequens oſcitatio, dolor in gutture,& thorace, cum ſpiritus difficultate, tuſſi, corporis ſiccitate, inflammatione,& ſputi craſſitie. Præterea ægri voce rauci ſunt, capitis dolore, pulſationibus, & grauitate premuntur: adhæc difficulter morbum ferunt, iactant brachia, nauſeant,& angūtur. At vomitus, morbi ferendi difficultas, iactatio crurum, & brachiorum, Peſtilentiam potius comitantur, quàm Eulogiā: dorſi autem dolor, caliditas totius corporis, inflammatioque,& ardor, nec non coloris ſplendor, magisq́ue iuguli vehemens rubor ad Eulogiam pertinent. Quare cum hæc ſigna videris, magisq́; principaliſſima, vt dolorem dorſi, ſpuitionem cum febri continua, ſciendum eſt Peſtilentiam incipere, etſi huic dolor dorſi, vt diximus, magis ſit peculiaris: neq; in Peſtilentia, ſi quis crura & brachia iactet nauſietq́;, ſigna ſunt contraria, quoniam Eulogia ex ſanguine bilioſo cōcitatur. Mitis autem Peſtilentia largiorē benigni ſanguinis copiā habet, quo vitiato & corrupto etiā dorſi dolor proptererea ipſā comitatur, cū ipſa ſimul infeſtat, quia vena & arteria inter duo oſſa ſpinæ ſimul exporrecta extenſæ ſunt. Meminiſſe igitur oportet cōſilii curationis,& præcautionis ſimul, tractationisq; vniuerſæ: ac primū explicemus præſeruationē, quomodo ſci

licet morbus, anteq̄ signa eius apparuerint, repelli debeat, & quomodo, vbi iā illa prodierint, excerni. Deinde ea persequamur, quæ celeriter morbū excindunt. Tertio, quomodo prospicietur oculo, palpebris, auriū sordibus nariumque, gutturi & omnibus articulis, ne vires eorū collabi contingat. Quartò, vt morbus cito cōcoquatur. Quintò, vt pustularū eruptiones celeriter siccescant. Sextò, quomodo crustæ, testæ, & squamæ eiiciātur. Septimò, quomodo cicatrices obliterentur. Octauò, de victu, ciboq; pestilentialiū. Nono, quomodo venter curari debeat, ne copiosè profluat, & in perniciē declinet. Decimò, mitis & letalis Pestilētię indicia. Dicēda aūt est in vnoquoq; proposito vniuersalis ratio cōpendiosa, quæ satisfaciat. Proinde adolescētibus, pueris, & iunioribus, qui nondum Pestilentia correpti sunt, aut quos etiā Pestilētia tolerabilis, & obsura inuasit, vena secari debet, præsertim in pestilēti aeris statu, qui antea fuerit indicatus, quàm febris orta, & morbi notæ apparuerint. Detrahetur autē sanguis annos natis quatuordecim: minoribus cucurbitulæ imponendæ sunt, & domus in quibus decumbunt, refrigerandæ. Cibo vtendum decoctis ex omphacio, congelatisque aceto conditis: & summatim, acetosis: nec non frixis acidis, & lactucis. Dato etiam aquam fontanam pellucidam, & valdè frigidam: sin minus, certè in niue refrigeratā. Hac domus in quibus ægri decumbunt, aspergi debent. Cæterum mala punica acida, item decocta acidorum astringentiumq; fructuum pomaceorum: adhæc acidum ci-

Sanguis detrahendus in peste.

Domicilium Pestilentiarum.

trium, vuam acerbã, sycomorum, & his consimiles pro tempore ægris exhibeto. Quòd si æger calidiore temperamento præditus fuerit, & peruratur, succus exactè decoctus exhibeatur, cui prius veluti quarta pars succi mali punici acidi iniecta sit. Sin minus exardescat, vti licet pariter manè polentis cũ saccaro. Sin autem cibi acidi, lenticula, vua acerba, & mala punica acida potius: quia hæc magis quàm alia sanguinem crassum efficiunt, refrigerant, prohibent, & Pestilentiam repellunt. Nam eiusmodi victus ratio quouis tempore, & Pestilentiali statu cõducit, vt quæ tuberculorum, phymata græcè dicuntur, prauitatem affectuumq; suffocantium, & in summa omnium morborum ex flaua bile, & sanguine prouenientium imminuit. Porrò ægri circa meridiem in frigida aqua abluantur, & vt in piscinas descendant, natentque, ipsis permittendum, præcipiẽdumque est. Lac autem dulce, vinum, palmulę, mel, & breuiter omnia dulcia, & calida cõdimenta, daucia, columbarum pulli, & suilla caro vitari debent At quando temperamentum ęgri calidum valdè, humidumq; est, & putredini opportunũ, vel quando calidum & siccum, æstuationi & ardori accommodatũ, cumque tempus pestilens, & malignum existit, datoq; medicamenta, quę mox dicentur: ac calido siccoque temperamento prędititis, adustisque, olera exhibere conducit frigida & humida, vt maluam, cucurbitam, blitum, lapathum, & tetrangura. Arcendi autem sunt ęgri, ne omnino peponibus dulcibus vtantur: quòd si hos fortè assumpserint, superbibãt

Victus.

Lauacrum frigida.

Cibus quis vitandus in peste.

Cibus aptus

ſtatim ſuccum acidorum fructuum. Cibus eorũ ſint piſces molli carne præditi, & quod ex lacte acido, acidius exiſtit, velutique ſanies excernitur, quod ab hoc ſapiente Raip nominatum eſt. Carnoſis, albis, & rubris refrigerans cibus, & ſiccans à nobis indicatus, exhiberi debet. Communia verò omnibus iſtis præcepta hæc ſunto, vt abſtineant labore, lauacro, venere, motu: item ne in ſole, & puluere verſentur, nec aquam ſtantem bibant: caueant fructus pomaceos, legumina à rubigine vitiata, vel putredinem experta, vel etiam humiditate repleta. Ventrẽ horum moueto, ſi etiam hoc indigeant, ſucco Damaſcenorũ, ſero lactis, & ſaccaro. Abſtinendum eſt ipſis à ficubus, & vuis: quia illæ puſtulas generant, & excrementa introrſum compellunt: deinde etiam manifeſtas in corporis ſumma cute puſtulas efficiunt. Vua autem ſanguinem ſpiritu replet, & promptè in tumorem attollit, redditque hunc feruori, & ebullitioni idoneum. Quòd ſi etiam aer peſtilens nimium eſt, putriduſq;, & prauus, faciem roſarum ſtillato perpetuo abſtergito. Lintea odoratis etiam his liquoribus madefacere, naribuſq; admouere cõuenit. Hæc ſanè præſeruatio, curatioq; valdè vtilis eſt in peſtilẽti, corruptóq; aëris ſtatu, & morbis publicè graſſantibus, Deo ſimul adiuuante. Porrò infantibus recens natis, & lactentibus, qui quintũ mẽſem exceſſerint, ſi corpulenti fuerint, albi colore, & rubri, cucurbitulę applicãdæ ſunt: victus aũt ratio, quę cõprehẽſa eſt adhibebitur: qui iã cibũ aſſumũt, his ex prędictis moderata in pręſenti ſtatu prębeto.

Quibus cõmuniter in Peſtilentia abſtinendũ

Ficus & vua noxię.

Aqua roſata facies abſtergenda.

Infantes quomodo tractandi.

Proinde medicamenta, quæ ſanguinem craſſum efficiunt, refrigerant, putredinem arcent, & ventrem commouent, Deo opitulante, commemorabimus.

DE PRAECAVTIONE MORBI, ANTEQVAM Peſtilentiæ ſigna apparuerint, & quomodo impedienda ſit, ne in totũ confirmetur, vel ne immoderatius augeatur, poſtquam ſigna apparuerint, Cap. 5.

PEſtilentiam arcet in totum omne acidum, vt acetum, & lac acidum vſtum, quod ſapiens hic ſua lingua Raip nominauit, cum probè inſolatum fuerit: item citria acida. Conueniunt autem magis, quę & aſtringunt, & acida exiſtunt, vt vua acerba, rhus Syriacus, mala, tum cotonea, tum acida punica, & omnia quæ Subſtantia ſua craſſum reddunt ſanguinem, vt zizipha, lenticula, coriandrum, lactuca, capita papauerum, intybus, ſolanum, ſpodiũ, & pſyllium. *Aliud.* Medicamentum, quod acceſſionem, turbationemque ſanguinis, & febrim ſedat: vtile eſt etiam iecori ardorem experto, flauamque bilem excernit. Roſarũ citrinarum ſextulæ decem: ſpodii ſextule viginti: rhus Syriaci, pſyllii, lenticulę purgatę, oxyacanthæ, ſeminis portulacæ, ſeminis lactucę, capitis papaueris albi, & papaueris, ſingulorũ ſextulæ quinque: ſandali albi ſextulæ duæ, & ſemis. Hæc cum vſus poſtulat, ſimul manè ſextulis duabus cum ſucci acidi citri, aut mali punici, aut vuæ acerbæ, & ſimilium vnciis quinque exhibeto. Iuuat etiam oxoſaccarum in hunc modum præparatum. Aceti acris pars vna: liquoris roſarum ſtillaticii partes duæ: mi

Præſeruantia Peſtilẽtiæ.
Acida.
Acerba.
Medicamẽtum ad ardorem.
Oxoſaccarum.

ſceantur, intinganturque eis roſarum foliorum ſic-carum [illegible]rum vnciæ quinq;: roſarum Aegipti vnciæ duæ: radicis feniculi vncia. Macerentur per dies tres: atque ſic cocta percolato, deinde ita ſaccarum, duplo vel etiam triplo aceti modo iniiciatur, & coctum ex pſillii ſucco in paſtillos redigito, cum que tempus poſtulat, & neceſſitas vrget, trium ſextularum inſtar cum indicati oxoſaccari vncia offerto. Confert huic morbo valdè medicamentũ eo pacto paratum, potentius namque eſt, vt ſæpe ſpectauimus, & comprobatum. Iam id quod ex fructibus pomaceis conficitur, niſi id quod ab Indis compoſitum, ſuperet illud, quod apud nos cognoſcitur. Illi enim inquiunt, quod ſi quis medicamentum ex fructibus apud nos confectum biberit, non plures nouem aut decẽ puſtulæ, quæ exanthemata dicuntur erumpent. At noſtrum hoc pacto præparatur. Aceti veteris acris libræ tres: mali punici ſucci, & citrii acidi, vuæ acerbæ ſucci, oxyacanthæ, ſucci ſycomori, diluti rhus Syriaci, ſucci ziziphi, diluti lenticulę, & diluti tarchi, ſingulorum libra. Vbi eis ſaccari libras tres adieceris, coxeriſque ad ſpiſſitudinem zulapii, deinde ſemilibram ſpodii albi optimi acceperis, in pila pura leuigato, deinde ſic ex medicamento confecto iam feruente immittito, piſtilloque conterito, quo vſque ſoluantur ambo. Commoueantur autem anguriorum ſegmentis, aut ligno hederaceo. Si verò anguriorum ſegmentis commoueris, præſtat. Vtitor hoc antequàm Peſtilentię ſigna apparuerint, & poſt illa, vt nos commemorabimus. Nam

Medicamẽtum prohibens puſtulas.

opitulatur hoc omni affectui, ex ſanguine, & flaua bile contracto, ſuffocatorioq́;, puſtulis, atq; id genus aliis, Deo ſimul adiuuante. Hæc eſt Peſtilentiæ preſeruatio, anteq̃ febris inciderit, ipſa enim materiam vitiatam ex corpore Peſtilentiæ opportuno foras propellit, & his vtentes tutos reddit, vel certè minus obnoxios, ne prorſus ſanguis in ſecundum ſtatum mutetur, breuiſſimo tempore cum turbatione, feruore, & periculis horrendis neceſſario ſuperuenientibus, ſed paulatim, & proceſſu temporis, & ordine deinceps commutetur, concoquatur, & non putreſcat, abſque ſymptomatis, febribus periculoſis, prauisq́; & letalibus: nec non affectibus ex ſanguine creatis, quod neceſſario contingit.

DE CVRATIONE PESTILENTIAE. CAP. 6.

CVm febris inciderit, quæ Peſtilentiæ ſigna euidenter repræſentet, hac victus ratione inconſideratius vtendum non eſt, ſed poſtq̃ eam perſpexeris, excuſſerisq́;, & mentem diligenter adhibueris: quoniam periculum, quod hinc prouenit, longè maximũ exiſtit. Nam cum ſanguis cõmouetur, intumeſcit, & ſubitò augetur, naturaq́; omnibus recrementis foras, & in alias particulas propellendis excernendisq́; validè incumbit, ſi quidem non proficiat, neq; curatio in ſpiſſandis & extinguendis, quæ oportebat, ante inſultum ſuccedat, neceſſe eſt, vt acceſſionem ſemel, bis, terúe experiaris: atq; tunc non ſolum non ſuccurres naturæ, ſed etiam oppugnabis ipſius actionem, & reſiſtes. Neq; enim fieri poteſt, vt cũ vehemẽter ferbuerit, fueritq́; perturbata, ipſa

Peſtilentiæ curatio.

Conſiderate agendum in Peſtilentia.

conquiescat, nisi admodum periculosis, quæ supra modum refrigerant, & sanguiné condésant, vt opio, cicuta, succo lactucæ, solani, & his similium. Verũ hoc curationis consilium periculo non vacat, quia fortè sanguinis concretio vna vice fiet, & natiuus calor extinguetur. Attamen nisi supra modũ refrigeraueris, haud poteris morbi feruorem restinguere, & alieno putridoq; calori resistere. Quæ aũt excellenter refrigerãt, subindè moderatã temperiem excedunt, natiuúmq; caloré extinguunt. Quare subiicere tibi cogito, quę nonnulli medicorũ, partim ex inscitia, partim breuitate in arte docenda omiserũt, ne curationem periculosam, erroríque implicitam suscipias.

Narcotica periculosa.

Curatio

Cum igitur Pestilentiæ signa videris, nempe corporis tentioné, crebram pandiculationem, doloré dorsi, rubediné oculorum, vehementem capitis pulsationé, pulsum ęgri magnũ & tumidum, magnam inspirationé, mores animi difficiles, vrinã turbidã, rubentemq;, corpus tactu molle, & calidũ, quale in lotis existit: adhęc si æger corpulentus est, & victu vsus pleniore, venã secato, & sanguinis plurimum vsq; ad animi defectioné detrahito. Optimũ autem est ex medio cubito demittere, vel conterminis ei locis. Quòd si occultetur, ex interiore vena: sin hęc quoq; non apparet, ex capitali, quę etiã Craniaca dicitur, seu Cephalica. Verum satius est, si media nõ inuenitur, ex interno poplite auferre: quia sanguinem ex interaneis maioribus ventris talis venæ, magis quàm Cephalica extrahunt. Vbi verò

Nota Pestilentiæ.

Curatio per sanguinis missionem.

Vena poplitis.

signa hæc non admodum manifesta fuerint, veruntamen valida, modicum sanguinis effundito: cum autem paucissima, paucissimum: atq; ita ei quæ febrim extinguunt, admoueto, nempe frigida, vt aquam niue refrigeratam, ac vbi euomuerit æger, rursus aquam dato. Postq̃ ea quæ restinguunt, febrim sedare conspexeris, & corporis tactus ad naturalem statum reuertitur, huiusmodi curandi rationem seruato. Quippe hinc perturbationé omnino Pestilentię, & accessioné repelles. At quæ generosè calorem extinguunt, refrigerantq;, aqua existit in niue refrigerata, si vna vice & copiosè exhibeatur, vsq; dum ęger frigiditatis sensum in ventre perceperit. Quòd si etiam postea febricitauerit, & calor reuertatur, iterum trium librarum instar, vel etiam amplius exhibeto. Hæc in hora dimidia dentur. At si calor repetierit, venterque plenus aqua fuerit, æger priorem euomat: ac rursus aliam potui dato: & si quidem videris aquam corpus penetrasse, & sudorem ægro vrinámque mouisse, euidens tibi indicium esto, in propinquo esse sanitatem. Sin autem non penetrauerit, & calor tanquã delitescat, rursúsque augeatur, & increscat, qualis erat, vel etiã copiosior, aquã frigidam demittito, & ad medicamenta declinato, quæ calorem extinguunt, & sedant, quæ etiã superius indicaui. Quòd si ęger meliusculè habet, morbusq; imminutus sit, et decrescat, talem medendi rationem seruato. Sin autem pernitiosam virium defectionem superuenire conspexeris, ægérque iactetur, & difficillimè

Aqua niue refrigerata.

Indicium sanitatis.

morbum tolerat: nec nõ hęc pericula ſuperent, ſcito tum Peſtilentiã, tum Eulogiam ęgrũ turbaturã, futuramq; grauiorem. Quare tunc ab hoc victu deſiſtendum eſt, ſuccurrendúmq; naturę, vt excrementa excernat, & emoliatur, ſicut ego modo ſubiungã.

QVOMODO SVCCVRRENDVM NATVRæ, vt Peſtilentiam in extimam cutem expellat, Cap. 7.

AEger operimento contectus incaleſcat, & in domo non nimis frigida indutus tunicula pleniore prius decumbat, collumq; probè pannis tueatur, atq; ita frigidam aquam paulatim ſorbere iubeatur, magisq́ue cum febris valdè incenſa fuerit. Nam frigida, etiam ſi modicè ſorbeatur, ſudorem elicit, promouetq́ue, & recrementis in extimam cutem expellendis opitulatur. Deinde aquam feruentem ollis puris inditam, partim antè, partim retrò corpori apponito, vnde vapor in totum euocetur, excepta ſola facie, vt cutem rarefaciat, & recrementum ita perſpiret. Inſpirare aerem ſuauem & frigidum æger debet. Hac enim ratione ſi tibi proſpicis, non modo recrementa facilè expellentur, ſed etiam vires conſeruabis: quo curandi modo nullum alium neque præſtantiorem, neque cõmodiorem inuenire licet. Præter hæc corpus infricare, & aqua calida fouere oportet, vti diximus: quoniam balnea, ſolia, & labra tali affectui aduerſantur, vt quæ modicè calefaciant, digerántque vires, vt æger in Syncopen incidat: qua oborta natura aduerſus ſeipſam, & in ſeipſa occupatur, alia omnia contem-

Quomodo natura ſuccurratur.

Aqua frigida.

Aqua feruens corpori adnata

Frictio & fotus.

nens. Aeger itaque periclitabitur, magisq́ue si valida & continua Syncope laboret: ac nullum est interitus hac in parte signum euidentius, quàm aliam post aliam animi defectionem experiri. Indicat enim vires imminutas esse, & prostratas, quod cum sic euenerit, recrementum has opprimet, extinguét que. Quare mador post fomentum in superficie corporis sinendus non est, sed abstergendus diligenter, siccandusq́ue. Atque hęc facilè recrementa expellunt, cum natura non fuerit imbecillis, nec recrementa crassa, atque ad excernendum contumacia. Cum autem febris mitis, & sedatior fuerit, ęgérque in totum iactetur, morbum difficulter ferat, & Pestilentia ægrè, & tardius excernatur, post quintum diem medicamentis emollientibus vtendum est: verùm hæc non temerè adhiberi, sed cum animaduersione obseruationéque debent: quemadmodum diximus, cum de iis quæ calorem extinguunt verba faceremus. Nam error hac in parte, etsi priori illi similis non sit, tamen hic quoque magnus existit. Quare huiusmodi inconsideratè vtendum non est, sed priore curandi modo, quousq; in spem veneris, secundo non opus fore, magisq; si febris languida sit, sicut extra, ita etiam intus. Id sanè omnino cognosces ex pulsu, & inspiratione, si non citata sit, magna, et frequẽs: item si febris magnitudo, duplũ, vel etiam amplius increuerit. Considerabis etiam, num caloris vehementia ęgrum in perniciem præcipitabit, id quod manifestò cognosces, si præsentẽ febrim cum aliis conferas, quibus æger corripie-

Interitus signum.

Mador abstergendi in Pestilentia.

Medicamẽta emollientia.

Caloris vehementia.

batur, vel alius quidam, ægri temperamento & habitu prȩditus. Hȩc si ita concurrant, æger morbo liberabitur. Rursus his vtitor, si spectaueris ægrũ, cũ Pestilentia perturbat accessione, exacerbescitq́;, & in cutem excernitur, facilè statim morbũ tolerare, & pulsum posthȩc inspirationéq́; benè habere. Si namq; Pestilentiȩ causam tardius in extimã cutẽ excerni videris, voléſq; tali vitio ea quȩ nimiũ calorem restinguũt, admouere, resistere naturȩ, & actionem ipsius impedire spectaberis. Sin etiam post ea quȩ restinguunt ȩgrũ iactari, morbóq; conflictari, & difficulter eũ ferre acciderit, cum hæc antea non euenerint, scito abs te erratũ esse. Quòd si etiã cordis pulsus prȩterea superueniat, magis adhuc erratum esse. Quapropter cutẽ statim rarefacere, vt diximus, & feniculum, apiiq; semen, & quȩ postea dicemus, decocta ex aqua calida admouere oportet, vt Pestilentiam pro languidi caloris, & ardoris portione foras expellas: & quatenus etiam ægrum spectaueris, augmentum ne huius ferat, an etiam minus, quemadmodum nuper tibi indicaui: atque vt animaduertis, ita hac in parte facito. Caricas pallidas triginta: vuarum passarum acinis exemptis vncias duas: aquæ libris tribus immittito: ebulliant leniter, vsque dum intabescant: ægro libræ dimidiȩ instar tribus vicibus exhibeto, vbi prius eum operimentis calefeceris, fouerisque, vt diximus.

Cordis pulsus.

Aliud potentius. Semen apii, & feniculi ex iure prædicto in testa coquito, vsque dum ius ipsum rubescat: vbi percolaueris, vncias tres exhibeto. *Aliud*

hoc modo compositum. Rosarum ~~verarum~~ rubrarum sextulæ tres: lenticulæ purgatæ totidem: caricæ pallidæ numero decem: vuarum passarum albarum acinis exemptarum sextulæ duæ: tragacanthi totidem: laccæ purgatæ, elotæque sextulæ duæ: feniculi, & apii, singulorum sextulæ tres: aquæ libræ duæ. decoquantur vsque ad libram vnam: vbi percolaueris, propinato semilibram cum xylococcis duobus, & dimidio croci, bis, vel etiam ter, pro vt necessitas postulat. Commemorabimus igitur etiam, quibus partibus corporis prospiciendum sit.

DE PRAESERVATIONE OCVLI, ET gutturis, nec non totius corporis procuratione, vbi Pestilentiæ indicia prodierint, Cap. 8.

VBi Pestilentiæ signa apparuerint, prius oculi ratio habenda est, deinde ita gutturis, & narium, vt ego modo dicturus sum. Fortè autem cogemur etiam superioris partis pedum, & plantæ prospicere, quoniam has propter Pestilentiæ excernendæ contumaciam, & cutis in huiusmodi locis duritiem, vehementer excruciari contingit. Oculum, quàmprimum Pestilentiæ indicia prodierint, stillatitio rosarum liquore frequenter irrigato, & deinceps aqua frigida faciem sæpius die eluito, aspergitóque eadem oculum: & siquidem Pestilentia moderata est, obscuráque, huiusmodi curandi ratio præseruationis gratia abundè sufficit. Nam languida moderatáque Pestilen- *Oculi & gutturis præseruatio.*

tia, & paucæ materiæ compos, rarò in oculo exoritur. Tunc autem adhibere conuenit, quæ oculum insigniter corroborant, vbi per initia accessionem vehementem, magnumq; palpebrarum pruritum, in oculis, & aliis quibusdam locis rubedinem conspexeris: quæ in particulis rubentibus ex tuberculo necessario enascitur. At corroborat strenuè stillatitius rosarum liquor, & rhus Syriacus maceratus. Quòd si amplius roborare velis, gallas cum stillatitio rosarum liquore infricato: adhæc mali punici acidi corticibus subactis expressisque humectato. Palpebras collyriis, quæ constant ex glaucii, acaciæ, & aloes, singulis vniuscuiusque partibus, & vnius horum decima croci adiecta inungito: nec non hinc in oculum instillato. Si materiam copiosam esse, vehementémque, & Pestilentiam admodũ flauam, nec non in oculum necessario erupturam suspiceris, quod omnino indè cognosces, vbi oculi album veluti rubere, ipsúmque proteruum, & emissitium videris: nec non ea quæ irrigant ipsum, non propellere, sed cessare tantum, & reuerti rursus in eum statum, quo prius erat, vel etiam vehementius, hæc finito, & garum ex pane confectum instillato. At Pestilentia membranæ oculi extrinsecus adnatæ, quæ Epipephycos dicitur, inducta visum non offendit. Quæ autem in tunica Ceratoïde à cornu dicta erumpit, è contrario visus, lumini fit obstaculum, quatenus etiam oculum contegit pro crassitiei, & tenuitatis portione. Postea verò admoueri debent medica-

Quando remedia oculo adhibenda.

menta, quæ validè expurgant abstergúntque, vt indicabimus: & æqualiter proficient, aut minus. Si namque crassa in corpore fuerit, duráque Pestilentia, & in ætate quadam declinante, vel etiã magna parte in tunica, quæ ab acino vuæ Rhagoïdes nominatur, eruperit, ex indicato collyrio paulum ipsi instillato, adempto ei croco, & hæmatitis parte adiecta. Frequenter autem die instillato, & oculum leniter deligato. Atque hæc sanè habentur, quæ ad oculi præcautionem scire oportet: deinde sic cura gutturis, orísque haberi debet, ne tubercula, & pustulę in eis erumpant, inspirationemq; impediant. Quia subindè accidit in Pestilentia, vt æger suffocatu periclitetur, ob quod huius antè rationem habere conuenit. Nam strangulatorio affectu oborto, neque salutis spem, neque curationem habebimus. Quàm primum enim Pestilentiæ signa apparuerint, æger gargarizabit ex succo mali punici acidi, aut rhus Syriaci diluto, aut sycomori succo, aut quibusdam his similibus, quæ ostendimus, cum ea quæ restinguũt calorem, percenseremus. Sin autem ex his, quæ citauimus, nihil adfuerit, ex aqua syncera frigida, atque id in die fiat sæpius, vt alterutrũ eueniat, vel ne quid prorsus in gutture erumpat, vel quæ erumpent, pauca existant. Nam loci hi, si roborentur, recremétis excipiendis, vnde suffocationem fieri constat, minus opportuni redduntur. Hæc autem sunt euidentiora, quando cum aliis signis vox rauca euadit, spiritus difficultas affligit, & grauis raucitas, rosióque in guttare. Cum igitur ista adeò vehementer obor-

Gutturis præseruatio

Gargarisma.

Venæ sectio ex Cephalica.

ta videris, venam capitalem post turbationem accessionemque totius Pestilentiæ secato. Sin autem noxam tantummodo, & non interitũ adducit, neq; ægrum suffocatum iri suspiceris, neque vehementer peruri, succum psyllii, oleum amygdalinum, & saccarum ita paratum adhibeto. Amygdalarum purgatarum partem vnam: seminis cucurbitæ partes duas: saccari partes tres: cocta exhibeto. Quòd si venter deiecerit, gũmi Arabicum, semen cucurbitę, quę tetranguron dicitur, catastatum, & cotoneorum succum admisceto: deinde sic articulorũ rationem habeto, vt ne immodica, atroxq; in eis Pestilentia erũpat, ipsosq; vitiet, & ossa, tendines, ligamentaq; conspicua reddat. Quare curationi horũ incumbito, vti diximus: oblinito ipsos santalo, glaucio, bolo Armeniaco, rosis, aceto, & stillatitio rosarum liquore. Inducito autẽ non multũ longè à particulis. Quòd si copiosè eruperint, scarificatu adhibito, ea quæ in eis continentur, effundito, neq; occasio prætermittatur, aut differatur, cum scias dilationis periculum in hac parte non esse contemnendum. Iam naso, & auri prospicito, ne in ipsis Pestilentia multa erumpat, ægrumq; offendat, & magis si intra aurẽ eruperit. Læuigari igitur marmor ex aceto expedit, & collyrium paratum ex glaucio, & croco soluto intra aurem indito bis, aut ter in die. At si in plantis pedum eruptio fuerit, has ex oleo tepido in bãbaceis infricato, & aqua calida foueto. Quòd si dolor non conquiescat, nec Pestilẽtia facilè expellatur, sesamo purgato, contuso, & lacte macerato ipsos inungito, &

Naso & auri prospiciendum

Planta pedum

linteo per totam noctem illigato: deinde his ademptis, & fotu ex aqua calida adhibito, rursus inungito. Sin autē voles, palmulas contusas, & butyro intinctas illinito, aut sesami seminis limo. quoniam hæc, similiaq́; cutem emolliunt, & facilem Pestilentiæ excretionem præstant, sedantq́; dolorem.

VT PESTILENTIA CITO CONCOquatur, Cap 9.

DIcamus igitur, quæ Pestilentiam cito concoquant, vbi hanc post eruptionem pustularum tardè concoqui, ægri statū bonū, inspirationemq́;, & pulsum esse mediocrē: nec nō ægrū facilè morbū tolerare conspexeris, tunc naturæ succurrendū est, vt eā celeriter concoquat. Quòd si hanc durā videris, quales sunt verrucæ, & malus sit ægri status, augeaturq́;, & increscat malum, concoctionem adiuuare ne tentes, quoniā fieri non potest, dum eruptio eius est letalis. Sin aūt benigna sit, aqua calida foueto, in qua decoctum sit chamæmelū, melilotū, althea, violæ, & tritici furfures, & in olla admoueto, vt ante diximus. At per initia, & hoc tempore, omnibus siccātibus, & fumo, vsq́; dum concoctio pro ratione obita fuerit, abstinere oportet: deinde scarificare, quæ magna sunt, & immoderata: nec non siccare, quicq̄d in ea fluidū putridumq́; bambaceo puro, ac fumūadhibere, qui exhalet ex cortice amygdalarū, vel myrti siccæ, vel rosarū foliorum siccorum, vel santali, vel irino folio: verum rosæ folium æstiuo tempore præstantius est, quemadmodum hyeme pulegii. Quòd si fluor copiosus sit, rosa detrita, aut farina

Pestilentia concoctio quomodo tentanda.

oryzæ,aut milii tenui linteolo, & raro indita,ægrũ super ipsam inclinato. At si corpus ægri fuerit discissum fractumque,in lectum ex lilio, quem puluere boli & myrti consperseris,collocato. Sin autem pars corporis confracta discissaque fuerit,verũ pulverem ex aloe, thure, boli Armeni, crocei coloris, vnde etiam Crocolithos dicitur,& draconis sanguine inspergito:si per se dirupta fuerit, siccato eam: sin minus, sale in hunc modum conspergito. Olei vncia:salis gangræni sextulæ duæ. trita diligenter instar cochleæ ita misceto æqualibus astringẽtibus, ac totum corpus præter loca discissa his abstergito. Nam hæc medicamenta exulceratis admoueri non debent, vt ne rosionem in ipsis validam excitent. Vbi iam ad horam vnam inunxeris, etiam sic ex aqua,cui incocta sit glans aurea,myrti cortex,& mali punici corium,abluito: & si quidem hæc profecerint, benè est: sin minus, bolo albo, qui neutiquàm habeat rubedinem, & veluti decima huius parte salis gangræni, diligenter cum astringentibus læuigatis oblinito, sinitoque horas duas,deinde abluito.

Puluis.

VT EA QVAE IN PESTILENTIA CONcocta sunt siccentur, Cap. 10.

Siccantia

CVm summè exiccata fuerint,& reliquiæ in corpore supersint,considerato,quæ ex his tenuia, ad amussim sicca, & madoris expertia existant,instillatoque eis oleum sesami tepidum semel, iterũ, & deinceps,quo vsque emollescant,& perse exciderint. Quæ verò in facie extiterint,ea non hoc,sed pi

ſtacino oleo illini debent: quòd ſi madorem habuerint, leniter citra oleum aliquod abradito: ſin autem non valdè humidum ſit, id quod cruſtę eruptę ſubiacet, detrito bambacio abſtergito, vti dictum eſt: ſin perhumidum exiſtat, puluerem verum inſpergito, qui recipit myrrham, aut aloē, aut thus, aut horum aliquod detritum, & in pollinem redactum ipſi ſuperiniicito, præſertim ſi imminutum fuerit, & veluti abſterſum, ſinitoque donec aliæ ſquamæ eruperint. Sin autem corpori æquale, & nō abſterſum fuerit, aſtringentia, & ſalem adhibeto: ſi verò ſiccum ſit, nihil adhibeto, vſque dum per ſe exciderit.

QVOMODO SQVAMAS, ET PESTILENTIAE cruſtas tollere oporteat, Cap. II.

DVobus in locis cicatrices oriuntur, vel in corpore, vel in oculo. Hic igitur caligine, & albuginibus tentatur: corpus autem cicatricem retinet, cum tenera cute, & tenui præditum fuerit, vnde etiam difficilem curationem recipiunt: veruntamen commemorare oportet, quæ cicatricem tollant, abſtergantque. Sunt itaque nitrum gangrænum, ſal zaparicum, adarce, cancer combuſtus, ſtruthium, nycteris, opſarus, murium fimus, acori radix, ebeni ſegmentum, mamyra, pompholyx, hęmatites, iarin, ſaccarum exuſtum, limus aceti crematus, myrrha, beronice, comide, oleum amygdalinum, lactuca ſylueſtris, ligni ſordities, muſcus. Hęc optima poſt balneum adhibentur. Vtitor autem his lenibus in mollioribus particulis, magiſque in mollibus, & humidis corporibus.

Peſtilentiæ ſquamæ & cruſta.

QVOMODO CICATRICES EX TOTO CORpore eximere conueniat, Cap. 12

Cicatrices quomodo tolluntur.

AD albuginem ex oculo diſcutiendam exterendamque ſaccarum, & ſtacocoletum conducit. *Aliud efficacius.* Iarin ſextulæ ſeptẽ: myrrhæ, ſcordolaſari, ammoniaci, ſtacocoleti, ſingulorum ſextulæ duæ: adarcæ, nitri, panis, ſingulorum ſextulæ duæ: amomi ſextulę ſeptem: mamyræ ſextulæ totidẽ. De coquãtur in aquæ libris decẽ, vel etiã amplius, vſq; dum intabeſcãt, & aqua ſpiſſeſcant: deinde terito in lebete, vſq; dum in vnitatẽ coierint: & cũ tempus poſtulat, per ſpecillum oculo adhibeto: poſt hoc molliusculos pulueres inſpergito. Et ſi quidem oculum rubentem conſpexeris, curationẽ hanc ad tempus finito, eò quòd valida admodum ſit, rurſusque adhibeto. Quæ verò cicatricem ex toto corpore abolẽt, hæc ſunt. Argenti ſpuma exalbata, ſiccus arundinis cortex, oſſium ſegmenta, coſti radix, ſtacocoletum, amygdala amara, carpobalſamum, ſemen raphani, ſemen peponis, farina fabi, oryzæ, lupinorum, & faſeolorum. Hæc omnia coctæ ex aqua, in qua oryza maduerit, aut ex ſucco, vngendo infricato. *Aliud.* Farinæ fabaciæ, & ciceris, ſingulorum ſextulæ duæ: ſeminis peponis ſextulæ tres: ſpumæ argenti combuſtæ ſextula, ſemis: radicis arundinis ſiccæ ſextulæ duæ. Hæc omnia ex ſucco læuigata illinito alternatim, vel in balneis, vel poſtquàm ægrum ollis aqua calente plenis vaporatu foueris, concalfeceriſque: ſin autem lauerit, cortex peponis, violæ ſiccæ, furfur, & cicer aqua calida incoquantur, & diligenter

Aſſæ fœtidæ.

infricato. *Aliud valentius.* Farinæ fabaciæ sextulæ tres: piperis sextula: seminis nasturcii sextulæ duæ: argenti spumæ exalbatæ totidem: iniecto etiam raphani radicis succo illinito. Atque hęc sanè cicatricem tollent. Quòd si etiam cauitatem tollere volueris, & corpus æquale reddere, adhibeto pinguia, & frequenter lauato: nec non accuratè infricato.

DE VICTV, ET ALIMENTO EORVM QVI Pestilentia correpti sunt, Cap. 13

His igitur succum accuratè decoctum exhibere conuenit, si febris sedata quodãmodo, & mitis fuerit, venterq; non sua sponte deiecerit. Sin autem vehemẽs calor fuerit, & venter profluat, iniicito instar dimidii succum mali punici cum grano ipsius contrito: veruntamen cortices mali punici, & membranas, quæ ventrem subducũt, vitato. Quòd si vigiliæ vrgeant, immittito etiam cremorem ptisanæ, & veluti horum dimidiũ capitum papaueris: sin autem venter copiosè excernat, pares portiones succi esto, & ptisanæ similiter æqualis: nec non granum mali punici acidi, & capitis papaueris. Hæc cocta vel syncera exhibeto, vel cum spodio. Porrò si necessitas ingruat, propter ventrem nimis resolutum, medicamentis quæ subiungam vtitor. Quinetiam succus contemperatus succo mali punici acidi Pestilentem adiuuat, magisque Eulogia correptũ. At cucurbitę succus, peponis Indici, et tetranguri, nec non psyllii, & id genus alii pituitam recentẽ, benignámq; generãt, veruntamen Eulogię magis quàm Pestilentię auxiliantur, nisi prauitas quędã Pestilẽ-

Victus Pestilentialiũ.

Vehemens calor & vẽtris profluuium

Vigilia

tiã ſimul comitetur, intenſúſq; calor cũ vigiliis. Mitiori aũt Peſtilentię hęc temerè adhibenda nõ ſunt, quia morbi tẽpus producunt, eumq; à concoctionẽ impediunt. Quapropter pro morbi ratione, & statibus, qui conſpiciuntur, mutari debent. Nam Peſtilentiæ ex humiditate oriunti, & quæ calore putrido accenditur, ea quæ refrigerant & ſiccant inſpiſſantq́ue, vt ſuccum mali punici acidi, & vuæ acerbæ, ſimiliaq́ue exhibere conuenit. At Eulogiæ, quæ ex bile nimium in ſanguine effrẹnata concitatur, humectantia cum refrigerantibus admouere oportet, vt ſanguis corruptus eius, qui in Eulogiam inciderit, contemperetur. Similis autem eſt aquæ ſtanti, & putredinem ſeparatam habenti, in qua id quod tenue eſt perſpirauerit, ſole coquente, & hoc exhauriente: nec non extremæ vitiatæ, contemperatæ autem aqua pluuiali, vel etiã fluuiali, & potabili, quæ in aliam naturam conuertitur, & mutatur. Iam confert etiam Peſtilentia correptis polenta elota cum ſaccaro, vel ex ſucco mali punici, vel zulapio, vt vrgens neceſſitas poſtulat, retentióque, & profluxio ventris: nec non caloris augmentum, & imminutio. Verum ſuccus Peſtilentialibus cõmodior eſt, quia facilè corpus ſubit, & thoraci gutturique confert. Similiter facit, vbi ſuccum Eulogia correpto, aut Peſtilentia, conducere pernoueris, niſi ea admodum ſit fera. Sin autem ita habet, lenticulam purgatam cum mali punici acidi ſucco præbeto. Prodeſt his etiam polenta lenticulæ ex aqua frigida. Hoc quoque ſcito, quòd aqua frigida Eulogia correpto con-

Peſtilentia ex humiditate, & calore putrido.

Aqua frigida Eulogia conducit.

ducat, & minori cũ periculo huic, quàm Pestilentia affecto offeratur, ac nullus casus ipsi ex aquæ vsu superueniat. Attamen vbi Pestilentia grauatum nimis inflammari, frequentémque inspirationem, & pulsum ædere videris, his vtitor, quæ exquisitè calorem restinguunt: sin autem paululum, modicis vtitor: si multum, copiosè. auenam ipsis comedendum ne permittas, vsque dum pulsus, & inspiratio ad naturalem statum reuertantur, & squamæ desiccatæ exciderint.

QVOMODO VENTRI PROSPICIENdum eorum, qui Pestilentia oppressi sunt, Cap. 14.

Quomodo ventri prospiciendum in Pestilentia.

VEnter magna ex parte in morbi huius declinatione, magisque in Eulogia descendit. Quare cauendum est, ne adhibeamus, quæ aluum ducant, postquàm morbus solutus fuerit, etsi quàm maximè dura fuerit. Sin autem opus fuerit, inter initia, & ante declinationem offerto, partim ob exuperantem caliditatem, & capitis pulsationem, partim vt natura leuetur, morbiq; materies imminuatur, cum venter plurimum exiccatus fuerit, cohibeaturq;. Atque hoc omnino coniecturabis, cum corpus ante sanguinis missionem, & post illam debile, & non validum conspexeris: imo etiam in tumorẽ elatum, & turgescens, albidum, & modicè rubens, lenta febre detentum, pulsúmque vndosum. Si enim hæc omnia concurrunt, sanguinis missione opus non est, sed iis quæ solam humiditatẽ adimunt. At cum hęc signa manifestò apparuerint, & æger sit

corpulentus, decolor, ruboris expers, febrisq; hunc vrgeat, tunc conducit aurea glans sola cum saccaro, & succo mali punici acidi cõtusi, cum ipsius corticibus incocti: quia hæc duo medicamenta humiditatem multam corporis auferunt, ita vt nullum calorem excitent, magisque succus mali punici. At in Eulogiam prolapsis succum Damascenorum humidum cum zulapio propinato. Tricyminum autem ne iniicias, quia hæc in huiusmodi morbis nocent, vt mel in calidioribus humidisque temperamentis incommodat. Nam æger hinc morbo conflictatur, angiturque, iactatur, & nausea torquetur.

Sanguinis detractio in Pestilentia.

Porrò quemadmodum sanguinis detractio his conuenit, quando nulla spes est in aliis remediis posita, partim vt natura à copia leuetur, & ne ægrum suffocari permittamus, partim vt repletio tensióque venarum, & arteriarum tollatur, quæ necessario cum prauis symptomatis accidit, ita sanè etiam inter initia Eulogiæ humorem quendam biliosum multum redundantem excernere, deinde sic ea quæ conuenienter restinguunt calorem, admouere oportet. Tunc aũt cognosces, cum inflammationem validã, oris amaritudinẽ, & vomitũ conspexeris. Vbi verò hæc non adsint, scito copiã multam non subsistere. Quando aũt æger digeritur, sitiq; premitur, & per vomitum nõ excernitur, minus prauum malũ est, pro ratione ardoris, æstus, & conflictationis. Atq; hæc ex ventris procuratione per duorum istorum morborum initia, scire te conuenit. Cum venter deiecerit, loco succi polentam exhibeto, cum qua eti-

am malum punicum acidum concoxeris, gummi Arabici, & ſpodii puluere teſtę modo lęuiſſimo adiecto. Sin autem voles, ante ſuccum hæc porrigito: deinde ſuccum, roſam detritam veram, ſpodium, citri partem acidam, pſyllii ſemen, rhun Syriacum, oxyacanthem, gummi Arabicum, bolum, caput papaueris, omnia pari modo, & hepiorodis veluti dimidium illorum, & duas ſextulas ſucci cotonei ſimplicis, & acidi. Quòd ſi venter adhuc profluit, & hæc ipſum non continent, Raip, hoc eſt ſanioſum acidi lactis cum pane torrefacto, & momento gummi Arabici exhibeto: quia magna ex parte alui profluuium plurimis ſuperuenit. atque ideo curationem affectibus, qui conſpiciuntur, adhibeto.

DE MITI, MODERATAQVE, ET LETALI Peſtilentia, Cap. 15.

TEmpeſtiuum igitur eſt, vt de miti, & pernicioſa Peſtilentia agamus. Hi duo morbi ex genere acutorum habentur, atque ea de cauſa cõmunia ſigna obtinent, letalium dico & mitium, nempe animi mores, mentem validam, & conſtantem, facilem inſpirationem: item quòd æger cibis aſſumendis oblectatur: facilè & leuiter mouetur: pulſum bonũ habet: morbum contẽnit: & benè decumbit: nec non raro in ſomno circũuoluitur, & his conſimilia, tum ex bonis, tum ex cõtrariis, quorum pauca quędam in toto noſtro commentario indicauimus. Propria autem duorum morborum hæc exiſtunt. Alba Peſtilentiæ excrementa, calida, ampla, diuiſa, & pau- *Mitis, & letalis Peſtilentia.*

ca, quæ moderatè, & facilè descendant, citra largam febrim, & vt ęger non angatur, conflicteturq́;. Item cũ in omnibus affectibus post excretionem cōquie uerit, cumq́; post absolutam eruptionē prorsus pacatur, & quietus est, nullis reliquiis manentibus, aut infestantibus, mitior morbus, & minorē virium defectionē adfert. Quinetiā alba excremēta, & ampla, & si numero copiosa fuerint, & coherētia, non modò si facilè excernantur, et si post excretionē æger leuius habet, & non angitur, neq; si caliditas superet, mites hi morbi existunt. Sin autem albæ deiectiones fuerint, & ægrè excernantur, pòstq; excretionem æger non facilius morbum toleret, medio quodam modo habent, & vtranque in partem inclinant. Nam praua sunt alba excrementa, cum cōtinuant, & alia aliis succedūt, & cum explicantur, vt horum multa sint vnum. Item cum circulus multam regionem ambientis corporis circumdat, & species veluti pinguedinis, & adipis apparet. Quinetiam ex albis nimium exigua verrucarum modo humoris expertia, praua existunt, idq́ue tantum, quanto etiam difficilius coquuntur, magisq́ue si æger post excretionem affligitur. Sin autem & morbi tolerādi difficultas, & affectus ita laborantis perseueret, vsq; ad extremam excretionē, letale est. At recrementa subuiridia, æruginosa, & nigra, omnia perniciē testantur: quod si cum his ægrũ nauseare, & stomacho dolore cōtigerit, adhuc deterius est, & ad interitum procliuius. Quòd si febris post excretionem Pestilentię augescat, periculosum est: sin au

Recrementa alui eum Pestilentia.

tem imminuatur, mitis indicatur. At Pestilentia, quæ secundo regeneratur, materiæ copiam ostendit: & si quidem ex miti genere existit, spes salutis est: sin autem ex pernicioso, interitus metus. Verũ Eulogia ea mitior est, quę non validam rubedinem obtinet: pallida verò exitiosa: item viridis, & ærugi nosa letalis. Et cum duæ hæ species veluti abstersæ sunt, euanueruntque, & rursus excitantur, pestiferum est. Vbi verò ob hæc, & nausea inciderit, ægerque iactetur, sequetur quàmprimum necessario Syncope letalis, & festina, nisi quid intercedat. Porrò vbi Pestilentia in cutẽ eruperit, vnde febris primo, inquam, die oriatur, scito motu celerem, & impetu ferri: sin autem ad tertium febris differatur, lẽta erit. Si in diebus decretoriis eruperit, mitioribus ascribenda est, magisque si æger q̃primum morbũ facilius tulerit. Contrà vbi Pestilentia inceperit cõtinuari, dilatarique, & æger valdè angatur: nec non venter intumescat, in propinquo mors est. Vbi duo hi morbi interim quidem abstergantur, interim verò appareant, & æger perpetuo iactetur, interitus periculum ostendunt, etsi etiam colore qualescunque contigerint: veruntamen in albis raro delirium, & iactatio ægri conspecta fuit. Adhæc cum vehemens dolor quàmprimum in crure, aut manu, aut alia particula inciderit, & color loci indolẽtis subuiridis, aut niger apparuerit, & vires imbecillæ fuerint, & cruciatus augescat, periculum mortis ostendit. Sin autem vires robustæ fuerint, salus indicatur: veruntamen particula dolorẽ experta in putre

Pestilentia recidiua.

Nota mortis.

Vehemens dolor in parte quadam.

dinem incidet. Quòd si æger meliusculè quodammodo habeat, & particulam quàmprimum scarificaueris, valdè opitulaberis, & putredine liberabis. Quare in huiusmodi affectibus refrigerantia particulæ adhibere non oportet, sed alterum facere, aut scalpello lancinare, vt diximus, aut calida aqua superfundere, quàmprimum ægrum melius habere conspexeris. Explicauimus causas, & symptomata morbi, præseruationem, curationemq́ue: reliquum est, vt libro finem imponamus.

FINIS.

REMIGIVS GVEDON
ARGENTORATI EXCVDE-
BAT PRIDIE IDVVM
MARTII, ANNO
1549.

